

پاسخنامه تشریحی

۱. دغل

۲.

الف

حلاوت

۳. «ب» یا «ترش / شیرین»؛ رابطه معنایی در تمام گزینه‌ها تضمن است به جز در گزینه «ب» که تضاد است.

۴. نظام احسن آفرینش یا هر مفهوم مشابه

۵.

الف

حمیت

۶. واژه‌های قافیه: شیر، سیر - آرایه: جناس ناقص یا ناهمسان

۷. «ج» یا «اظهار عجز از شناخت خدا»

۸.

الف

کسی در هر دو جهان رستگار می‌گردد که به مردم کمک کند.

۹. وابسته به دیگران نبودن، به خود متکی بودن (مصراع اول هر دو بیت)

(صفحه ۱۲ و ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

وابسته به دیگران نبودن، به خود متکی بودن (یا هر مفهوم درست دیگر) (۲۵ر۰ نمره)

۱۰. (من) مشبه - (مور) مشبه‌به

«من» (مشبه) از این پس مانند مور (مشبه‌به) در کنجی می‌نشینم.

هر گاه «مشبه» به صورت شناسه یا ضمیر متصل باشد، می‌توان آن را از جمله حذف کرد.

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(من) مشبه (۲۵ر۰ نمره) - (مور) مشبه‌به (۲۵ر۰ نمره)

۱۱. ۱) در بیت اول شاعر تاکید دارد که انسان‌ها باید نوع‌دوست باشند تا خداوند نیز به آنها توجه کند. (مورد ب)

۲) لطف و عنایت خداوند تمام بدبختی‌ها را به خوشبختی تبدیل می‌کند؛ پس مهم لطف خداست. (مورد د)

۳) عرصه و محیط نشان‌دهنده وجود چشمه در داخل کوه بود که سبب سرسبزی اطراف شده بود. (ظاهر آیینۀ باطن است). (مورد الف)

(صفحه ۱۰ و ۱۳ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) (ب) (۲۵ر۰ نمره) ۲) (د) (۲۵ر۰ نمره) ۳) (الف) (۲۵ر۰ نمره)

۱۲.

الف

درست

۱۳.

الف

ای جوان به انسان ضعیف (ناتوان) کمک کن.

۱۴. گزینه (ج) خردمندی

۱۵.

الف

عالم هستی را به‌گونه‌ای آفریده است که نه کوچک‌ترین چیزی از آن کم است و نه زیاد

ب

وقتی که از ضعف و بی‌هوشی، صبر و طاقتش تمام شد، ندایی غیبی به گوشش رسید.

۱۶. «شیر» نماد انسان‌های تلاشگر که بخشنده‌اند و «روباه» نماد انسان‌های ضعیف که از تلاش دیگران روزی می‌خورند.

۱۷.

الف

«سر» و «دل»: مجاز از انسان

ب

«اقبال» و «ادبار»: تضاد

پ

تکرار صامت‌های «ر» و «د»: واج‌آرایی

۱۸. گزینه (الف)

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه (الف) (۲۵ره نمره)

۱۹. افتخاری که با فرومایگی به دست می‌آید و سبب بدنامی ما می‌شود.

انسان‌های باعزت و آبرو از افتخاراتی که بدون رنج و زحمت حاصل می‌شود دوری می‌کنند؛ زیرا این نوع افتخارات ناپایدار و زودگذر هستند و هر چیزی که بدون زحمت به دست آید ناپایدار است.

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

افتخاری که با فرومایگی به دست می‌آید و سبب بدنامی ما می‌شود. (۵ره نمره)

۲۰. بهترین ابزار شناسایی دوستان، روز نیازمندی انسان است. (دوست واقعی هنگام سختی‌ها شناخته می‌شود).

افرادی که به ظاهر ادعای دوستی دارند به هنگام سختی‌ها و مشکلات شناخته می‌شوند.

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بهترین ابزار شناسایی دوستان، روز نیازمندی انسان است. (دوست واقعی هنگام سختی‌ها شناخته می‌شود). (۵ره نمره)

۲۱.

الف

دست از کار کشید یا تلاشی نکرد و بیکار ماند.

۲۲. گزینه «د» یا «نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست / چو چنگش رگ و استخوان ماند و پوست»

۲۳.

الف

مرجع ضمیر «ش» در روزش «روباه» است.

ب

بیت دوم

پ

مور نماد ضعیف بودن و ناتوانی و بی‌آزاری

پیل (فیل) نماد زورمندی و قدرت

۲۴. هر دو بیت تاکید دارد که به زور بازوی خود متکی باشیم و منت دیگران را نکشیم. (انسان را به کار و تلاش و تنبلی نکردن تشویق می‌کند).

(صفحه ۱۲ و ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تکیه به خود و توانایی‌های خود و بی‌نیازی از دیگران (منت دیگران را نکشیدن) (۵ره نمره)

۲۵. الف) استعارهٔ مکنیه: اگر از جملهٔ تشبیهی فقط «مشبه» باقی بماند، استعارهٔ مکنیه است. در احسان: احسان و بخشش الهی به خانه‌ای تشبیه شده است که «در» دارد.

ب) کنایه: ترکیب یا جمله‌ای که مراد گوینده معنی ظاهری آن نباشد. دست کسی را گرفتن: کنایه از کمک کردن

ج) تشخیص: جان‌بخشی به موجود غیرانسان، نسبت دادن ویژگی یا صفت انسانی به موجود غیرزنده، نسبت دادن گوش به ارغوان.

د) متناقض‌نما (پارادوکس): جمع کردن دو ضد در یک جا یا نسبت دادن دو صفت متضاد در یک زمان به یک عنصر.

سوختن از خامی (چیزی که خام است هنوز نپخته است ....)

(صفحه ۱۰ و ۱۳ و ۱۵ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) استعاره (۲۵ره نمره) ب) کنایه (۲۵ره نمره) ج) تشخیص (۲۵ره نمره) د) متناقض‌نما (۲۵ره نمره)

۲۶. اگر فعل «شد» معادل معنایی «گشت و گردید» باشد، اسنادی است (بیت «الف») و اگر در معنای «رفت» باشد غیراسنادی محسوب می‌شود. (بیت «ب»)

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) فعل اسنادی به معنی «گشت» (۲۵ره نمره)

(ب) فعل غیراسنادی به معنی «رفت» (۲۵/ه نمره)

۲۷. افکار: خسته، مجروح - رقت: رقع، نامه کوتاه، یادداشت - زرخدان: چانه - کراهیت: ناپسندی - ندیم: همدم، همنشین - فراغ: آسودگی، آسایش (صفحه ۱۲ و ۱۷ و ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رقت: نامه کوتاه (۲۵/ه نمره) کراهیت: ناپسندی (۲۵/ه نمره)
۲۸.

(الف) چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش ز دیوار محرابش آمد به گوش

(ب) آنگاه آگاه شدند که غرقه خواست شد. بانگ و هراز و غریو خاست.

توضیح: مهراب کابلی در شاهنامه از شاهان کابلستان است.

خواست: تمنا کرد / خاست: به پا خاست، برخاست و بلند شد

(صفحه ۱۷ و ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) محرابش (۲۵/ه نمره) (ب) خاست (۲۵/ه نمره)

۲۹. بیت اول: فعل «شد» در معنای «گشت» و اسنادی است.

بیت دوم: فعل «شد» در معنای «رفت» و غیراسنادی است.

توضیح: فعل «شد» اگر در معنای «گشت» و گردید» باشد «اسنادی» است و اگر در معنای «رفت» باشد «غیراسنادی» است؛ مثال:

افسوس که سرمایه ز کف بیرون شد (رفت)

در پای اجل بسی جگرها خون شد (گشت)

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بیت اول: فعل «شد» در معنای «گشت» و اسنادی است. (۲۵/ه نمره)

بیت دوم: فعل «شد» در معنای «رفت» و غیراسنادی است. (۲۵/ه نمره)

۳۰. الف) حرف «که» پیوند وابسته‌ساز است.

(ب) حرف «و» پیوند هم‌پایه‌ساز است و دو جمله ساده مستقل را به هم وصل می‌کند.

جمله مرکب از ترکیب حرف ربط وابسته‌ساز (چون، اگر، وقتی که، تا و ...) + جمله هسته + جمله وابسته ساخته می‌شود.

مثال: اگر (حرف ربط وابسته‌ساز) باران به کوهستان نبارد (جمله وابسته) به سالی دجله گردد خشک رودی (جمله هسته)

(صفحه ۱۲ و ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) حرف «که» پیوند وابسته‌ساز است. (۲۵/ه نمره)

(ب) حرف «و» پیوند هم‌پایه‌ساز است. (۲۵/ه نمره)

۳۱. الف) واژه «چنگ» به تناسب با واژه‌های «رگ و استخوان» معنی قسمتی از دست را یادآور می‌شود و در اصل ایهام تناسب دارد. ✓

(ب) «و» بین دو اسم قرار گرفته است و حرف عطف محسوب می‌شود نه ربط. X

(ج) واژه‌های «شیر و روباه» در هر دو جمله نقش دستوری نهاد دارند. ✓

(صفحه ۱۲ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) درست (۲۵/ه نمره) (ب) نادرست (۲۵/ه نمره) (ج) درست (۲۵/ه نمره)

۳۲. الف) حذف به قرینه معنایی (ب) حذف به قرینه لفظی

نکته: اگر حذف برای جلوگیری از تکرار باشد، حذف به قرینه لفظی است و اگر بخش حذف شده را از مفهوم جمله متوجه شویم، حذف فعل به قرینه معنایی است.

بلند آن سر، که او خواهد بلندش   نژند آن دل، که او خواهد نژندش

آن سر بلند [است] - آن دل نژند [است]

تا نزدیک نماز پیشین، از این مهمات فارغ شده بود و خیلانشان و سوار را گسیل کرده [بود].

(صفحه ۱۰ و ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حذف به قرینه معنایی (۲۵ره نمره)   ب) حذف به قرینه لفظی (۲۵ره نمره)

۳۳. واژه‌های «چنگ و چنگ» الف) چنگ: نام یک ساز موسیقی ب) چنگ: پنجه دست جناس تام: آوردن دو واژه در یک بیت یا در یک جمله که از نظر لفظ و املا کاملاً یکسان باشند اما از نظر معنا متفاوت باشند. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

واژه‌های «چنگ و چنگ» (۲۵ره نمره) الف) چنگ: نام یک ساز موسیقی (۲۵ره نمره) ب) چنگ: پنجه دست (۲۵ره نمره)

۳۴. الف) تحفة الاحرار و بهارستان هر دو اثر جامی هستند. / بوستان اثر سعدی و فرهاد و شیرین اثر وحشی بافقی است.

ب) تحفة الاحرار: نظم (جامی) - بهارستان: نثر (جامی) - بوستان: نظم (سعدی) - فرهاد و شیرین: نظم (وحشی بافقی)

(صفحه ۱۰ و ۱۳ و ۱۶ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تحفة الاحرار و بهارستان (۲۵ره نمره)

ب) بهارستان (۲۵ره نمره)

۳۵. ضمیر «ش» در مصراع دوم مضاف‌الیه «گوش» است. (ز دیوار محراب به گوشش آمد.)

۳۶. در گزینه «۳»، «عبد» نادرست و شکل صحیح آن «أبد» است.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

۳ یا «خواست - هزاهز - خاست»

۲. شمس کشته شد شمس را کشتند / شمس را کشت

۳.

الف

آن را امیرالمؤمنین می روا دارد ستدن: امیرالمؤمنین ستدن آن می روا دارد ← آن: مضاف‌الیه
نکته: در این عبارت «را» از نوع فک اضافه و واژه «ستدن» مفعول است.

۴. «قناعت» یا «قانع بودن»

۵.

الف

من هیچ نیازمند (محتاج) در بست نمی‌شناسم که بتوانم طلا را به او بدهم.

۶. قدم («خطوات» جمع «خطوه» و به معنی گام‌ها و قدم‌هاست).

۷. «ب» یا «بار داده آید که علت و تب تمامی زایل گشت» ← بار داده آید

۸.

الف

داده آید

فعل‌های مجهول دیگر متن: داده آید، گسیل کرده شد، نبشته آمد

ب

تب - معطوف

۹. گزینه (الف)

کران: ساحل، کنار، طرف، جانب

(صفحه ۱۷ و ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه (الف) (۲۵ره نمره)

۱۰. ۱) در بیت اول شاعر تاکید دارد که انسان‌ها باید نوع‌دوست باشند تا خداوند نیز به آنها توجه کند. (مورد ب)

۲) لطف و عنایت خداوند تمام بدبختی‌ها را به خوشبختی تبدیل می‌کند؛ پس مهم لطف خداست. (مورد د)

۳) عرصه و محیط نشان‌دهنده وجود چشمه در داخل کوه بود که سبب سرسبزی اطراف شده بود. (ظاهر آیینۀ باطن است). (مورد الف)

(صفحه ۱۰ و ۱۳ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) (ب) (۲۵ره نمره) ۲) (د) (۲۵ره نمره) ۳) (الف) (۲۵ره نمره)

۱۱. گزینه (ج) (بوالحسن بولانی)

توجه: قاضی بست، بوالحسن بولانی هدیه امیر مسعود را نپذیرفت؛ وی از عقوبت و وزر و وبال آن می‌ترسید و به اندک داشته خود قانع بود.

(صفحه ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه (ج) یا بوالحسن بولانی (۲۵ره نمره)

۱۲. گزینه «الف»: داده آید

۱۳. رفت بر این قاعده روزی سه چار

۱۴.

الف

قانع بودن

۱۵.

الف

با شادی شروع به نوشتن کرد.

۱۶.

الف داده آید: داده شود

ب قید

پ نقش‌نمای متمم (متمم).

. ۱۷

الف از مرگ نجات یافتن

. ۱۸

الف نگویم که مرا سخت دربایست نیست: نمی‌گوییم که بسیار نیازمند نیستیم

. ۱۹

الف درست: تندرست، سالم

ب بی‌شبهت: بی‌تردید، بی‌شک

پ فراخ‌تر: آسوده‌تر، راحت‌تر

ت لختی: اندکی

. ۲۰ الف) یافتیم: دیدم

ب) علت: بیماری، مریضی

پ) بار داده آید: اجازه ملاقات داده شود (فعل مجهول است).

. ۲۱ نماز ظهر

. ۲۲ ضروری نیست، به آن نیاز نیست.

. ۲۳ الف) فرمان داد - دستور داد / ب) یک میلیون

. ۲۴ الف) از مرگ نجات یافته

ب) لباس‌هایش را عوض کرد.

. ۲۵ مسئولیت این را به عهده نمی‌گیرم.

. ۲۶ الف) وارد شدن / ب) خیس و آشفته و پریشان

. ۲۷ باید حساب آن را در روز قیامت پس بدهم.

. ۲۸ الف) این هدیه سبب افتخار است.

ب) زیرا از حساب پس دادن در روز قیامت می‌ترسید.

پ) به آن احتیاجی ندارم.

. ۲۹ الف) با شادمانی شروع به نوشتن کرد.

ب) نماز ظهر

. ۳۰

الف سالم (سالم هستیم)

. ۳۱ شاهد ۱- زیبارو ۲- ناظر

. ۳۲

الف روز دوشنبه، امیر [مسعود] صبح زود سوار بر اسب شد و به ساحل رود هیرمند رفت.

. ۳۳ سرانجام از بی‌تجربگی خودش ضرر و آسیب دید (دچار مشکل شد).

. ۳۴

الف نزدیک‌شونده / همگرا

. ۳۵

الف آسایش

۳۶.

الف

تا برای خود زمین زراعتی کوچک حلالی بخرند و بتوانند بهتر و راحت‌تر زندگی کنند.

۳۷.

الف

امیر (مسعود) صبح زود سوار (بر اسب) شد.

۳۸. خامی: بی‌تجربگی سوخته: دچار زیان شده، به مشکل برخورد

۳۹.

الف

آن چه دارم از مقدار کم مال دنیا حلال است، من این زر را نمی‌پذیرم و مسئولیت این را به عهده نمی‌گیرم.

۴۰.

الف

عذاب، گرفتاری

۴۱.

الف

راه رفتن و روش خود را فراموش کرد و از آن کار خود دچار زیان شد.

ب

[نامه‌ها] نوشته شد و با امضا تأیید شد و نامه رسانان رفتند.

۴۲.

الف

از راه رفتن خود دست کشید.

ب

این هدیه مایه افتخار است پذیرفتم و پس می‌دهم زیرا به کار من نمی‌آید.

۴۳.

الف

فتنه ای که مردم را به جنبش درآورد.

۴۴.

الف

این کیسه‌ها را باید به پدر و پسر داد تا برای خود زمین زراعتی کوچک و حلالی بخرند و بتوانند بهتر و راحت‌تر زندگی کنند.

۴۵.

الف

امیر به سختی صدمه دید (۰.۲۵) و پای راستش زخمی شد (۰.۲۵) و نزدیک بود غرق شود (۰.۲۵).

۴۶. تقلید کردن - مورد سرمشق قرار دادن

۴۷.

الف

نزدیک به هم

۴۸. الف) جناس تام

ب) جناس ناقص: باغ، راغ، زاغ

پ) کنایه: رخت کشیدن: اقامت کردن

ت) واج‌آرایی: تکرار صامت «غ»

پاسخنامه تشریحی

۱. سنگین - عظیم

۲. بادپا «مشبه»، چو (ادات تشبیه)، کشتی (مشبه به)

۳. در قالب چهارپاره مصراع‌های زوج، دو به دو با هم، هم قافیه‌اند:

Δ.....

Δ.....

***

□.....

□.....

بنابراین در انتهای بیت‌های «الف» و «ب» باید واژه‌هایی قرار بگیرد که با هم قافیه شوند: کمان‌گیر، شمشیر

۴. قید

۵.

الف

تشبیه (اضافه تشبیهی)

۶. الف) سرخی آسمان هنگام غروب   ب) تعداد زیاد کشته‌شدگان جنگ

۷.

الف

هنگامی که محاصره شد اسبش را مثل کشتی در رود انداخت.

۸. الف) ۳ (فریاد پاک آزادی‌خواهی = فریادشان مثل خورشید پاک است.) (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) ۴ (سفر کردن به دوردست‌ها (مصراع اول)) (صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

ج) ۲ (مصراع دوم کنایه از «تابودی و مرگ» است.) (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

د) ۱ (آن کس که سر فروآرد = متواضع باشد، تاج بر سر او بارد = ارزشمند می‌شود) (صفحه ۱۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳   ب) ۴   ج) ۲   د) ۱

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۹. «هر» صفت مبهم و «این» صفت اشاره است.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هر: صفت مبهم (۲۵/۰ نمره)

این: صفت اشاره (۲۵/۰ نمره)

۱۰. در بیت سؤال چنگیز در نصیحت خود به فرزندان، به دلاوری سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه اشاره کرده و شایستگی وی را تحسین می‌کند.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه (۲۵/۰ نمره)

۱۱.

واژه «اختر» نهاد جمله و انجام‌دهنده کار است. (چه چیزی می‌رقصید؟ اختر نهاد)

شکل مرتب‌شده جمله: اخترهای انبوه به رقص مرگ در میان موج در آب می‌رقصید.

(صفحه ۲۹ و ۳۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵/۰ نمره)

۱۲. گزینۀ «الف»   ب) می‌غلطید ← می‌غلطید   ج) خورد ← خُرد

(صفحه ۳۲، ۲۹، ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۲۵، نمره)

۱۳. الف) ثمره ب) لعابی

ثمره: به معنی: میوه و بهره است. (سمر: هاله‌ای از ماه، افسانه)

(صفحه ۳۳، ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ثمره (۲۵، نمره) ب) لعابی (۲۵، نمره)

۱۴. میدان جنگ

. ۱۵

الف

وقتی که لشکر او را محاصره کرد اسب را مانند کشتی در آب انداخت.

۱۶. برگ استعاره از هر یک از سربازان لشکر مغول و شاخه استعاره از لشکر مغول

. ۱۷

الف

متمم

ب

مصراع دوم

. ۱۸

الف

هر (صفت مبهم) / هزاران (صفت شمارشی)

ب

مرگ (مضاف‌الیه) / انبوه (صفت بیانی)

. ۱۹

الف

بند

ب

دریا

پ

افسرها

ت

لشکر

۲۰. بیت «آ»: تقدّم فعل بر متمّم

۲۱. در گزینه «۳» واژه «غدر» نادرست و «قدر» صحیح است.

۲۲. در گزینه «۲» فعل «گشت» غیراسنادی و به معنای «می‌رفت» یا «می‌چرخید» است.

۲۳. هر دو کلمه «مجاز» هستند. «خرگه» مجاز از حکومت و «خاک» مجاز از وطن است.

۲۴. شعر «در امواج سند» سروده «مهدی حمیدی شیرازی» و «گلستان» نوشته «سعدی» است.

. ۲۵

الف

مغولان یا دشمنان

ب

کشتن سربازان دشمن

۲۶. جلال‌الدین خوارزمشاه

. ۲۷

الف

گریستن

ب

کشته شدن سربازان مغول

۲۸. جانفشانی در راه وطن

۲۹. ثروتمندان باید بخشش داشته باشند و فقیران باید آزاده و بی‌تعلق باشند.

۳۰. آن دم، هم، کمی

۳۱. ب

دکتر حمیدی شیرازی در شعر «در امواج سند» با زبانی روایی به ترسیم شهامت و پایداری سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه فرزند سلطان محمد خوارزمشاه در برابر هجوم مغولان پرداخته است.

۳۲. الف) ترکیب وصفی یک مورد: روی روشن

ترکیب‌های اضافی: سه مورد: ۱- روی روز ۲- زیر دامن ۳- دامن شب

ب) بیت یک جمله دارد. شکل مرتب‌شده بیت:

روی روشن روز به زیر دامن شب در سیاهی نهان می‌گشت.

ج) نهان: مسند / زیر: متمم / سیاهی: متمم

۳۳. پولاد: فولاد / رستاخیز: قیامت، محشر

۳۴. مرجع ضمیر «خویشتن» در بیت سؤال «جلال‌الدین خوارزمشاه» است.

۳۵. الف)

«ت» در «گرت» و «وُزرت» جهش ضمیر دارد و مضاف‌الیه است: گرت ز دست برآید: اگر از دستِ تو برآید.

ورت ز دست نیاید: و اگر از دست تو نیاید.

۳۶. * تشبیه: بنای زندگی (زندگی: مشبّه؛ بنا: مشبّه‌به) / سیماب‌گون امواج (امواج: مشبّه؛ سیماب: مشبّه‌به)

* کنایه: بنای زندگی را بر آب دیدن: کنایه از زندگی را ناپایدار و سست دیدن / خیال تازه به خواب دیدن: کنایه از فکر جدیدی در سر داشتن

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) طرد

۲.

الف) کلمه «قاضی» در عبارت «قاضی بوالحسن» وابسته پیشین از نوع «شاخص» است.

۳.

الف) نادرست؛ زندان موصل خاطرات اسیر آزادشده «اصغر رباط جزئی» به قلم «کامور بخشایش» است.

۴. «تحسین دلاوری‌ها و شجاعت‌ها توسط دشمن»

۵.

الف) نهیب

۶. الف) شاخص

ب) مضاف‌الیه

۷.

الف) درست

۸.

الف) سخت بودن تغییر عادت‌ها (ترس از تغییر عادت‌ها)

۹. سید و میرزا

۱۰. سید: شاخص / «کدخدا» و «مشدی» چون بدون اسم و هسته آمده‌اند، خود هسته‌اند و شاخص محسوب نمی‌شود.

۱۱.

الف) حلقه

۱۲.

الف) تو (ای دماوند) قلب منجمد زمین هستی که مدتی است به خاطر دردمندی ورم کرده ای (اشاره به برآمدگی کوه).

۱۳. «د» یا «هرگز بار خفت و خوفی بر دوش نکشیدند.»

غلط‌های املایی سایر گزینه‌ها:

الف) چیره‌گی ← چیرگی

ب) خاست ← خواست

ج) صیرت ← سیرت

۱۴. مجاز؛ «اروپا» مجاز از دولت و مردم اروپا

۱۵. سفیر - سفیر (در صورتی که کلمه «سفیر» به‌تنهایی نوشته شود نمره کامل تعلق می‌گیرد).

۱۶.

الف) نوجوانی با قد متوسط و با اندامی زیبا.

۱۷. در قسمت «ب» واژه «خواجه» به صورت ساکن قبل از اسم (بونصر) آمده است، بنابراین شاخص است، اما در قسمت «الف» واژه‌های «خواجه» و «امیر» شاخص نیستند؛ چون بعدشان اسم نیامده است.

(صفحه ۴۳ و ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵/۲ نمره)

۱۸. الف) سفیر: صدای بلند و تیز (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

ب) هلا: آگاه باش (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) صغیر (ب) هلا

(هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

۱۹. وابسته به دیگران نبودن، به خود متکی بودن (مصراع اول هر دو بیت)

(صفحه ۱۲ و ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

وابسته به دیگران نبودن، به خود متکی بودن (یا هر مفهوم درست دیگر) (۲۵/۰۰ نمره)

۲۰. جبهه بیرون: جبهه بیرون راندن روس‌ها یا نبرد با دشمن

جبهه درون: جنگ با افکار پوسیده و جهل و نادانی

(صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

جبهه بیرون: جبهه بیرون راندن روس‌ها یا نبرد با دشمن (۲۵/۰۰ نمره)

جبهه درون: جنگ با افکار پوسیده و جهل و نادانی (۲۵/۰۰ نمره)

۲۱. «هر» صفت مبهم و «این» صفت اشاره است.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هر: صفت مبهم (۲۵/۰۰ نمره)

این: صفت اشاره (۲۵/۰۰ نمره)

۲۲. منظور از پنجره‌های باز و نورگیر، «علم و آگاهی و افکار سازنده / افکار نو و ارتباط با دنیای مدرن / پرهیز از جهالت و تقلید کورکورانه» و... است.

(صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

علم، آگاهی و افکار سازنده / پیشرفت و ترقی (یا هر مفهوم درست دیگر) (۲۵/۰۰ نمره)

۲۳. الف) اروپا: مجاز از مردم اروپا - ب) سعدی: مجاز از آثار سعدی

(صفحه ۳۸ و ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اروپا (۲۵/۰۰ نمره) ب) سعدی (۲۵/۰۰ نمره)

۲۴. گزینۀ «ب»

درایت: آگاهی، دانش، بینش

(صفحه ۴۲، ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵/۰۰ نمره)

۲۵. وابسته‌های پیشین گروه اسمی همراه با اسم هسته ترکیب وصفی می‌سازند.

ترکیب‌های وصفی: (۱) یک اراده (۲) این کار (۳) چه داستان (۴) چه قصه‌ها

نکته: «قصه‌ها» به «داستان» عطف شده است پس نقش یکسان با آن دارد و هر دو هسته گروه اسمی به حساب می‌آیند.

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «الف» (۲۵/۰۰ نمره)

۲۶. گزینۀ «الف»: (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «الف» (۲۵/۰۰ نمره)

۲۷. توجه: پیرامون این جمله نظرات مشابه و مختلف بیان شده است؛ به‌طور کلی دوری از کهن‌گرایی و روی آوردن به تمدن نو درونمایه سخن است.

«مردمی که گرفتار عقاید کهن هستند از پذیرش ایده‌ها و دانش نو دوری می‌کنند.»

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

خانه‌های تاریک و بی‌دریجه: رخوت و سستی و جمود فکری «سنت‌گرایی» (۲۵/۰۰ نمره) پنجره‌های باز و نورگیر: اندیشه و افکار نو و ترقی جویانه. (۲۵/۰۰ نمره)

۲۸. بیت به داشتن ریشه و هویت اشاره می‌کند و به پایداری و داشتن استقامت و توانمندی نیز می‌توان در مفهوم این بیت اشاره کرد. (صفحه ۴۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

پایداری / داشتن ریشه و هویت (۲۵/نمره)

۲۹. تکنولوژی بدون اخلاق باعث کشتار بیشتر مردم می‌شود و نویسنده تیر و کمان را کم‌ضررتر از توپ و تفنگ می‌داند. (صفحه ۳۹ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

پیشرفت علم و صنعت بدون اخلاق علم و فن (۲۵/نمره)

۳۰.

الف اهتزاز

۳۱. گزینه (الف) واژه استاد

۳۲. در مصراع اول تشخیص و در کل بیت حسن تعلیل مشهود است.

۳۳.

الف به ترتیب افکار پوسیده و قدیمی / افکار نو و تازه یا معادل آن

۳۴. گزینه «ب» یا «درخواست فرصت کوتاه»

۳۵.

الف صدای شترهایی که حامل توپ‌های جنگی بودند با صدای شیپور جنگ، در هم آمیخته بود.

۳۶.

الف «علامه» شاخص است.

ب «عمو» نهاد است.

۳۷. بدون جلوه و نشان بودن

۳۸. نپذیرفتن ننگ

۳۹. این کار ← این: صفت اشاره / حاج آقا کرامت شیرازی ← حاج آقا: شاخص

۴۰.

الف شاخص

ب مسند

پ مضاف‌الیه

۴۱.

الف جنگ با متجاوزان به کشور

ب از «آگاهی» تنفر دارند و به «ناآگاهی» عادت کرده‌اند!

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف آزاد کن از بلای عشقم: من را از بلای عشق آزاد کن ← م: مفعول

۲.

الف برای چاره‌جویی به گفتگو پرداختند.

۳.

الف محمل

۴. سینۀ پر جوش سوی کعبه آمد (سوی کعبه سینۀ پر جوش آمد)، چون کعبه حلقه در گوش نهاد

۵. از خودگذشتگی مجنون یا هر مفهوم مشابه

۶.

الف به مانند مار حلقه زده شده از جا پرید.

۷. «د» یا «رای»

۸.

الف «مفعول»

ب «متمم»

۹.

الف کنایه (کنایه از حل شدن مشکل)

۱۰.

الف وفاداری مجنون

۱۱. محمل: مهد، کجاوه که بر شتر بندند

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

محمل: مهد، کجاوه که بر شتر بندند (۲۵ره نمره)

۱۲. بیت‌های «ب» و «د» هر دو به‌طور مشترک به مفهوم «ترک تعلقات و بی‌توجهی به مادیات» تأکید دارند.

مفهوم بیت «الف» سرزنش آزمندی و طمع‌کاری است و مفهوم بیت «ج» پرآوازه شدن در عشق و پرهیز از ظلم و ستم است.

(صفحه ۶۰، ۷۱، ۵۴، ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «۴» (۲۵ره نمره)

۱۳. «م» ← من را از بلای عشق آزاد کن. (مفعول)

(صفحه ۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مفعول (۲۵ره نمره)

۱۴. گزینۀ «ب»؛ واژه «سرشت» در معانی «فطرت، آفرینش و طبع» به کار رفته است.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵ره نمره)

۱۵. گزینۀ «ب»

درایت: آگاهی، دانش، بینش

(صفحه ۴۲، ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵، نمره)

۱۶. جهد: سعی، تلاش و کوشش

در مصراع اشاره دارد که تو تلاش کن تا خداوند بر تو توفیق و سعادت‌مندی عطا کند.

اهتزاز: برافراشته، افراخته، جنبش، حرکت

(صفحه ۵۴، ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) جهد: سعی و تلاش، کوشش (۲۵، نمره)

ب) اهتزاز: برافراشته، افراخته، جنبش، حرکت (۲۵، نمره)

۱۷. الف) سفیر ← صغیر (ب) مهمل ← محمل (ج) ترجیه ← ترجیح

الف) واژه‌های «صغیر: صدای گلوله» و «سفیر: فرستاده سیاسی یک کشور در کشور دیگر» هم‌آوا هستند و ارزش املائی دارند.

ب) واژه «محمل: کجاوه، تخت» و «مهمل: کلام بی‌هوده و یاوه‌گویی» حرف هم‌آوا دارند.

ج) ترجیح: رجحان و برتری؛

(صفحه ۳۹، ۴۹، ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سفیر ← صغیر (۲۵، نمره) ب) مهمل ← محمل (۲۵، نمره) ج) ترجیه ← ترجیح (۲۵، نمره)

۱۸. به اتفاق یکسر گفتند / این در از کعبه گشاده گردد

شیوه عادی / زبان معیار: اجزای جمله مرتب آمده است. (نهاد + مفعول + متمم / مسند + فعل)

شیوه بلاغی: اجزای جمله مرتب نیست؛ یعنی نقش‌های دستوری به هم ریخته و نامرتب است.

(صفحه ۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به اتفاق یکسر گفتند (۲۵، نمره) این در از کعبه گشاده گردد (۲۵، نمره)

۱۹. گزینه «ب»

در گزینه «ب» ضمیر متصل «م» نقش دستوری «مفعولی» دارد. ← من را از بلای عشق آزاد کن.

در گزینه‌های دیگر مضاف‌الیه است ← الف) سرشت من پرورده عشق شد. (ج) سرنوشت من جز عشق مباد.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵، نمره)

۲۰. عشق: مضاف‌الیه عاشق: مسند م: مفعول

عشق: مضاف‌الیه است؛ کلمه‌ای که پس از کسره قرار بگیرد یا صفت است یا مضاف‌الیه. عشق اسم است پس «مضاف‌الیه» است.

من را عاشق کن؛ کلمه «عاشق» مسند است. مسند: در پاسخ «چطور و چه جور؟» به دست می‌آید.

فعل «کن» نیاز به مفعول دارد. تو، من را عاشق کن (ساز، بگردان) ← (م) مفعول است برای فعل جمله.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عشق: مضاف‌الیه (۲۵، نمره) عاشق: مسند (۲۵، نمره) م: مفعول (۲۵، نمره)

۲۱. در بیت (ج) فعل جمله در ابتدای جمله آمده است و سایر نقش‌های دستوری پس از فعل در جمله قرار گرفته‌اند. اجزای جمله نامرتب است و جمله ساختار بلاغی دارد.

اجزای جمله در بیت‌های «الف» و «ب» مرتب است.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بیت (ج) (۵، نمره)

۲۲. گزینه «الف»؛ گلستان: نثر - تذکرة الاولیا: نثر - لیلی و مجنون: نظم - امواج سند: نظم

(صفحه ۵۶، ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۵، ۲۵ نمره)

۲۲. الف) زندگی را رو به ویرانی و نابودی می‌دید. (ب) برای حل مشکل به گفت‌وگو پرداختند.

کنایه: ترکیب یا جمله‌ای که دو معنای دور و نزدیک دارد و مراد گوینده، معنای دور آن است.

(صفحه ۳۱، ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زندگی را رو به ویرانی و نابودی می‌دید. (۲۵، ۲۵ نمره) (ب) برای حل مشکل به گفت‌وگو پرداختند. (۲۵، ۲۵ نمره)

۲۴. الف) جناس تام ← بر: آغوش - بر: حرف اضافه

ب) مجاز ← زن و فرزند: مجاز از کل زندگی

ج) کنایه ← دل شب می‌درید: کنایه از پیش رفتن در تاریکی

(صفحه ۲۹، ۳۰، ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) جناس تام (۲۵، ۲۵ نمره) (ب) مجاز (۲۵، ۲۵ نمره) (ج) کنایه (۲۵، ۲۵ نمره)

۲۵. ۱) گزینه «و» (۲) گزینه «د» (۳) گزینه «الف» (۴) گزینه «ب»

(صفحه ۵۵، ۵۳، ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) گزینه «و» (۲۵، ۲۵ نمره) (۲) گزینه «د» (۲۵، ۲۵ نمره) (۳) گزینه «الف» (۲۵، ۲۵ نمره) (۴) گزینه «ب» (۲۵، ۲۵ نمره)

۲۶. در این بیت از دیدگاه پدر مجنون «عشق» کار گزاره و بیهوده است و به فرزند توصیه می‌کند که از خداوند بخواهد او را از این کار بیهوده نجات دهد. (صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عشق. (۲۵، ۲۵ نمره)

۲۷. در ادبیات غنایی یکی از ویژگی‌های عاشق بذل جان و ایثارگری در راه معشوق است. موضوع دیگر، رهایی از عشق غیرممکن است. (صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ایثارگری و از جان گذشتگی عاشق (۲۵، ۲۵ نمره)

ب) رهایی از عشق غیرممکن است. (عشق درمان پذیر نیست). (۲۵، ۲۵ نمره)

۲۸. شاعر در بیت نخست مجنون را به کنایه جهانگیر و پُرآوازه معرفی می‌کند. و شهرت عشق مجنون به لیلی همانند زیبایی لیلی همه جا را فرا می‌گیرد.

پدر نیز از درمان دلدادگی مجنون ناتوان می‌شود؛ از خویشان و نزدیکان کمک می‌گیرد که درد عشق فرزند را تسکین دهد اما در نهایت متوجه می‌شود که عشق درمان پذیر نیست.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) جهانگیر: کنایه از مجنون (۲۵، ۲۵ نمره) (ب) عشق مجنون مانند زیبایی لیلی پُرآوازه شد. (۲۵، ۲۵ نمره) (ج) چون دلباخته و عاشق شده بود و درد عشق او را چاره‌ای نبود.

(۲۵، ۲۵ نمره)

۲۹.

الف) محمل

۳۰. ۲: مجنون چو حدیث عشق بشنید....

۳۱.

الف) بدل «یا» قید - مسند

ب) هر: صفت مبهم

۳۲. مثنوی

۳۳.

الف) وفاداری

۳۴.

الف

من کمین کردم (در پی فرصت بودم).

۳۵.

گزینه (ب) این بیت از زبان مجنون است.

۳۶.

الف

نادرست

۳۷.

الف

وقتی که زمان حج فرا رسید، پدر مجنون برخاست و شتری آماده کرد و کجاوه‌ای بر روی آن نهاد.

۳۸.

در میان مردم بودن و غافل نشدن از یاد خدا

۳۹.

الف

به اتفاق: همه با هم، همگی

ب

زلف: مو، گیسو

۴۰.

الف

«رایت عشق»: تشبیه «عشق»: مشبه؛ «رایت»: مشبه‌به؛ «مه»: استعاره از چهره زیبای لیلی

ب

«اشتر» مجاز از لوازم سفر

پ

«مست» و «هست»: جناس ناهمسان (ناقص)

پاسخنامه تشریحی

۱. ازل

۲. سوگند دادن و سخن گفتن خاک آرایه «تشخیص» دارد.

۳.

الف درست

۴.

الف

اگر از این شخص به ما آسیبی برسد از این جایگاه خواهد بود.

۵. «د» یا «دل بر دلداری رفت، جان بر جانانه شد»؛ (در معنی «رفت» به کار رفته است).

۶.

الف

راضی نمی‌شود.

۷.

الف

شتابان آمدن، به سرعت در حرکت بودن

۸. «ب» یا «دوستان را به گاه سود و زیان بتوان دید و آزمود توان»

مفهوم بیت صورت سؤال و «ب»: دوستان باید در آسانی و سختی همراه هم باشند.

مفهوم بیت «الف»: شکست‌ناپذیری و مقاومت

۹. آفرینش انسان (خلقت آدم) (اشاره به واژه «انسان یا آدم» نمره تعلق می‌گیرد)

۱۰. الف: (۴) خاک در کمال مذلت، چندین ناز می‌کند؛ ناز کردن معشوق

ب: (۱) معذوری که شما را سروکار با عشق نبوده؛ بی‌اطلاع بودن مخاطب از سر عشق

ج: (۳) شما در گل منگرید، در دل نگرید؛ توصیه به نگاه کردن به باطن و ذات هر چیز

۱۱.

الف) دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر

کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست

ب) در پی‌اش القصه در آن مرغزار

رفت بر این قاعده روزی سه چار

(صفحه ۶۳ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر (۲۵/نمره)

ب) در پی‌اش القصه در آن مرغزار (۲۵/نمره)

۱۲. الف) بیرون آرم: بیرون می‌آورم (مضارع اخباری است؛ چون جواب جمله شرط «مضارع اخباری» است).

ب) کاربرد دو حرف اضافه برای یک متمم که حرف اضافه دوم ملاک است. (بر سنگ)

ج) جمله مصراع اول که بعد از حرف ربط وابسته‌ساز (گر) آمده است، جمله پیرو یا وابسته است. (جمله هسته: مصراع دوم)

(صفحه ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مضارع اخباری (۲۵/نمره)

ب) کاربرد دو حرف اضافه برای یک متمم (۲۵/نمره)

ج) مصراع اول یا من نظری به سنگ بر بگمارم (۲۵/نمره)

۱۳. شکل کامل بیت:

زین هم‌رهان سست عناصر دلم گرفت

شیر خدا و رستم دستانم آرزوست

(صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زین هم‌رهان سست عناصر دلم گرفت (۵/نمره)

۱۴. الف) «انگشت تعجب در دندان تحیر بمانده» کنایه از «شگفت‌زده و حیران شدن» است. / ب) «شمار آن به قیامت مرا باید داد» به معنی «من در قیامت مورد بازخواست قرار

بگیرم» است.

(صفحه ۵۷، ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) متعجب شدن، شگفت زده و حیران شدن (۲۵/ه نمره) / ب) حسابرسی و پاسخگو بودن در روز قیامت (۲۵/ه نمره)

۱۵. الف) جناس تام: چو (هنگامی که)، چو (مثل و مانند) / ب) تشبیه: شراب عشق ← عشق مانند شراب است.

(صفحه ۳۰، ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) جناس تام (۲۵/ه نمره) ب) تشبیه (۲۵/ه نمره)

۱۶.

الف

دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست

۱۷. دل / قلب

۱۸.

الف

عشق باشتاب می آمد.

۱۹. گزینه (ج)

مهمل: محمل - غربت: قربت - نحیب: نهیب

۲۰.

الف

خلقت یا کالبد اولیه آدم

ب

لیاقت، توانایی و استعداد

۲۱. اضافه تشبیهی

۲۲.

الف

اطاعت و میل، فرمان بردن

۲۳.

الف

مقام: منزلت، رتبه، پایه

ب

مذلت: فرومایگی، خواری / کبریایی: منسوب به کبریا، خداوند تعالی

پ

موضع: محل، جای، جایگاه

۲۴. دیده‌ها «دوم»: (۱- چشم‌ها ۲- پدیده‌ها): ایهام

(دیده‌ها: چشم‌ها / دیده‌ها: پدیده‌ها): جناس همسان

۲۵.

الف

زیرا خداوند او را به آفتاب نظر پرورده بود یا چندین هزار سال از پرتو نور احدیت پرورش یافته بود.

ب

عشق و محبت

۲۶.

الف

انسان یا آدم

ب

منظور «آفرینش انسان» است.

پ

جلوه‌های گوناگون و نقش‌های رنگارنگ

ت

جسم انسان، قالب انسان که از گل ساخته شده بود.

ث

آفرینش انسان، وجود انسان

. ۲۷

الف

در این حال کار عشق برعکس می‌شود تا قبل خلقت انسان این معشوق ازلی بود که به دنبال خلق کردن انسان (عاشق) بود؛ حال اگر معشوق بخواهد که از دست عاشق بگریزد، انسان نمی‌گذارد و به دنبال معشوق است.

ب

ای انسان، این چه حالتی است که آن روز شانه خالی می‌کردی و می‌گریختی اما امروز به دنبال قرب و وصال هستی؟

پ

انسان می‌گوید: آن روز گلی بی‌ارزش بودم و طاققت قرب نداشتی اما الان سرشار از عشق شدم و به دنبال محبوب هستم.

ت

خداوند فرمود: جسم انسان را خودم بی‌واسطه می‌سازم و در آن عشق و محبت (گنج شناخت) را قرار خواهم داد.

. ۲۸ الف) نشتر: نیشتر، فلزی نوک تیز (چاقوی جزاحی)

ب) حسن: خوبی، نیکویی، جمال / مشعشع: تابان، درخشان

. ۲۹ الف) تحصیل: حاصل کردن، به دست آوردن / فضل: برتری، معرفت و کمال / رغبت: میل، اراده، خواست / منزلت: جاه، مرتبه، درجه

ب) بُعد: دوری، متضاد قرب / اختیار کردم: برگزیدم

. ۳۰ الف) سست عناصر: جمع سست عنصر، بی‌اراده، بی‌غیرت، کاهل / دستان: لقب زال، حيله، نغمه

ب) طین: گل

. ۳۱ الف) دیده‌ها: چشم‌ها

ب) دی: دیروز، روز گذشته / دد: جانور درنده و وحشی، متضاد دام / ملول: آزرده، رنجور

. ۳۲ الف) باری تعالی در آیه «أَنْتَ خَالِقُ بَشَرًا مِنْ طِينٍ» می‌گوید خانه آب و گل آدم من بی‌واسطه خلق می‌کنم.

مفهوم عبارت ب) ارزش و بهای وجودی انسان به دل است نه به جسم.

. ۳۳ الف) طوع: فرمان برداری، اطاعت، فرمانبری / اکراه: کسی را به زور به کاری واداشتن، ناخواست، ناپسند داشتن

ب) دواسبه: باعجله، شتابان

. ۳۴ در روز آفرینش انسان، رگ روح را با چاقوی عشق بریدند و نام قطره‌ای که از آن چکید را دل گذاشتند.

. ۳۵ اضافه‌های تشبیهی: گوهر محبت ← محبت به گوهر مانند شده است.

صدف امانت ← امانت به صدف مانند شده است.

تلمیح به آیه ۷۲ سوره احزاب: إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا.

. ۳۶ مضمون مشترک هر دو بیت: در جست و جوی یافتن انسان حقیقی و یافت نشدن آن.

پاسخنامه تشریحی

۱. فرانک - بدل

۲. شمس کشته شد / شمس را کشتند / شمس را کشت

۳. واج آرایی

۴. «بازگشت به اصل خویش»

۵.

الف تشبیه (اضافه تشبیهی)

۶. حس آمیزی / تضاد / مراعات نظیر / تناسب

۷.

الف بازگشت همه به عالم بالاست

۸. مَلّی: معطوف / اعتصام الملک: بدل

۹. الف) بدل: استاد بزرگ ادب فارسی (ب) معطوف: علمی

۱۰. الف) شاخص: استاد

(ب) بدل: استاد علی اکبر دهخدا - لغت نامه

۱۱. الف) معطوف: لطیف

(ب) بدل: مرکز تفکرات آسمانی

۱۲. عمیق: معطوف / بدیع: معطوف

۱۳. الف) معطوف: شورانگیز (ب) گروه بدلی: این دَرّ گران مایه انسانیت

۱۴. الف) آخرین پیامبر: بدل

(ب) نیما: معطوف

۱۵. این بلندترین کوه ایران: بدل

سلام: تکرار

دشت: معطوف

۱۶. الف) اخوان ثالث (ب) فروشگاه

۱۷. بدل

۱۸. بدل: غزل سرای بزرگ ایران

معطوف: بوستان

۱۹. دقیقی: معطوف / شاعران حماسه سرا: بدل

۲۰. الف) بوستان

(ب) استاد (گروه بدلی: استاد بزرگ ادبیات فارسی)

۲۱. بدل: این آسمان تیره و تار

۲۲. مفهوم ابیات:

الف) اعتقاد به روز رستاخیز و قیامت (معاد) / ب) فقط عاشق محرم اسرار عشق است؛ هر کسی محرم اسرار عشق نیست.

(صفحه ۶۲، ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اعتقاد به روز قیامت و معاد (۲۵ره نمره) / ب) فقط عاشق محرم اسرار عشق است؛ هر کسی محرم اسرار عشق نیست. (۲۵ره نمره)

۲۳. بیت بیانگر عقیده به «معاد» یا زنده شدن مردگان در آخرت است.

(صفحه ۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

معاد یا زنده شدن مردگان در آخرت (۲۵ره نمره)

۲۴. بررسی مفاهیم ابیات:

(۱) مهم عنایت الهی است که حتی می‌تواند سنگ سخت را نیز عاشق بگرداند.

(۲) عقل و عشق در یک جا جمع نمی‌شوند. (برتری عشق بر عقل)

(۳) همه انسان‌ها به اصل خویش و حقیقت خود بازمی‌گردند.

(۴) انسان باید به خود متکی باشد.

(صفحه ۵۸، ۵۵، ۷۰، ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) ج (۲۵/۲) (نمره) (۲) د (۲۵/۲) (نمره) (۳) ب (۲۵/۲) (نمره) (۴) الف (۲۵/۲) (نمره)

۲۵. بیت‌های «ب» و «د» هر دو به‌طور مشترک به مفهوم «ترک تعلقات و بی‌توجهی به مادیات» تأکید دارند.

مفهوم بیت «الف» سرزنش آزمندی و طمع‌کاری است و مفهوم بیت «ج» پرآوازه شدن در عشق و پرهیز از ظلم و ستم است.

(صفحه ۶۰، ۷۱، ۵۴، ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «۴» (۲۵/۲) (نمره)

۲۶. شیخ عطار در دیدار با جلال‌الدین خردسال کتاب «اسرارنامه» را به او هدیه داد.

(صفحه ۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کتاب «اسرارنامه» (۲۵/۲) (نمره)

۲۷. الف) برخاست: در معنی «بلند شد» ب) اصرار: پافشاری - آسار: جمع سر، رازها

(صفحه ۱۷ و ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) برخاست (۲۵/۲) (نمره) ب) اصرار (۲۵/۲) (نمره)

۲۸. الف) «علاء‌الدین کیقباد»، بدل برای «پادشاه سلجوقی»

ب) «ارشاد» معطوف به «علوم دینی» (بعد از واو عطف قرار گرفته است.)

(صفحه ۷۲، ۶۷ و ۶۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بدل (۲۵/۲) (نمره) ب) معطوف (۲۵/۲) (نمره)

۲۹.

(۱) در جمله «الف» شاخص به کار نرفته است، ولی در جمله «ب» واژه «میرزا» شاخص است.

در جمله «الف» واژه «روسیه» بدل است، ولی در جمله «ب» بدل به کار نرفته است.

(۲) واژه «وزیر» مسند است و «کم و بیش» نیز نقش دستوری قید دارد.

شاهزاده نوجوان میرزا عیسی را وزیر می‌دانست. ← وزیر: مسند // شاه از قدرت همسایه شمالی خود کم و بیش آگاهی داشت. ← کم و بیش: قید

(«کم و بیش» قید است؛ چون می‌توانیم آن را از جمله حذف کنیم بدون اینکه معنی جمله تغییر کند.)

(صفحه ۴۳ و ۷۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) نادرست (۲۵/۲) (نمره) (۲) درست (۲۵/۲) (نمره)

۳۰. تضمین، توضیح تضمین (شاعر یا نویسنده، قسمتی یا تمامی از یک حدیث، آیه، بیت یا مصرعی از شعر را عیناً در بیت اشعار خود بیاورد)

۳۱.

الف

اصرار

۳۲. صاحب بصیرت معطوف یا حسام‌الدین معطوف به صلاح‌الدین // شیخ صلاح‌الدین زرکوب و حسام‌الدین چلبی بدل از یاران نزدیک خود

۳۳. گزینۀ (ج) قید، مضاف الیه، متمم

۳۴.

الف) دو متمم

ب) «چو» یا «که»

پ) دروغ

ت) نادرست

۳۵.

الف) اقامت: جای گزیدن، زیستن

ب) مقامات: درجه‌ها و مرتبه‌های دانش

پ) شریعت: شرع، آیین، راه دین

ت) وعده: قول، قرار / دمی: لحظه‌ای، وقتی، زمانی

ث) پرغوغا: پر سروصدا

ج) پیشگاه: آستانه، درگاه

۳۶.

الف) کدام دانه است که پس از کاشتن نروید؟ پس چرا این گمان (ناقص و نادرست) را در مورد انسان داری؟ (و معاد انسان را باور نداری).

۳۷. معشوقی دست‌نیافتنی

۳۸. اسرار التوحید / محمد بن منور

۳۹. گزینه «ب» یا «فرزند عزیز را به صد جهد / بنشانند چو ماه در یکی مهد»

۴۰.

الف) نهاد

ب) صفت

پ) خبر: مفعول - کشته شد: فعل

۴۱. گزینه «ا»

پاسخنامه تشریحی

۱. صحرا

۲. ذوق لطیف

۳. تمگن

غنا

۴.

الف صباحت

۵.

الف متناقض نما (پارادوکس) یا واج آرایی

۶. سهل ممتنع بودن

۷.

الف اعتقاد به مشیت الهی

۸.

الف نمی دانست در کجا ساکن شود یا اقامت کند.

۹. الف) غزل

ب) سبک مسجع

۱۰. چون به بیش تر از آن احتیاج نداشت.

۱۱. خواندن آثار سعدی پایه های ادبی من را استحکام بخشید.

۱۲. آثار سعدی

۱۳.

الف ذهنم وسعت می یافت و لبریز از احساس می شد و بیش تر در خیالات و رؤیا راه می رفتم.

۱۴.

الف نمی دانست در کجا ماندگار شود.

۱۵. ۱ = ب (حس آمیزی: برای من قصه های شیرینی می گفت که او و مادرم هر دو، آن ها را از مادر بزرگشان به یاد داشتند).

۲ = الف (متناقض نما: پس از تحریر مشق، درس تاریخ خواندیم، هوس می کردیم در عین خنده گریه سر کنیم).

۱۶.

الف ظرفیت و گنجایش ذهنم زیاد می شد.

۱۷. آرایه مشترک دو عبارت «حس آمیزی» است:

الف) ذوق لطیف (انتزاعی + لامسه) (صفحه ۷۷ کتاب درسی)

ب) لهجه غلیظ (شنوایی + لامسه) (صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

حس آمیزی (۲۵/۰ نمره)

۱۸. آماده بودن همه شرایط

۱۹. «الف» یا «روزها اثر دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن» (ابوالفضل بیهقی کتاب «تاریخ بیهقی» را نوشته است).

۲۰. الف) کشتی عشق (عشق مثل کشتی است).

ب) مصراع دوم محال عقل است: آرامشی که طوفانی است ← تناقض

ج) نادرست است؛ بیت آرایه حس آمیزی ندارد.

(صفحه ۸۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کشتی عشق (۲۵/۰ نمره)

(ب) مصراع دوم یا آرامش طوفانی (۲۵ره نمره)

(ج) نادرست (۲۵ره نمره)

۲۱. الف) استعاره؛ پالیز سعدی: استعاره از آثار سعدی (۳) (صفحه ۷۸ کتاب درسی)

(ب) مجاز؛ کلاس: مجاز از دانش‌آموزان (۲) (صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

(ج) حس آمیزی؛ نرم بودن (لامسه) را به افسانه (شئوایی یا بینایی) نسبت داده‌ایم. (۱) (صفحه ۷۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) استعاره (۲۵ره نمره) (ب) مجاز (۲۵ره نمره) (ج) حس آمیزی (۲۵ره نمره)

۲۲. ساده و روان بودن کلام سعدی یا قابل فهم بودن برای همه

(صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ساده و روان بودن کلام سعدی یا قابل فهم بودن برای همه (یا هر پاسخ درست دیگر) (۲۵ره نمره)

۲۳. مفهوم عبارت:

انسان مؤمن هر نیک و بد (اتفاق خوب و بد) را به عنوان اراده الهی می‌پذیرد. (تسلیم اراده خداوند است.)

(صفحه ۸۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مؤمن هر نیک و بد را به عنوان اراده الهی می‌پذیرد. (تسلیم اراده خدا بودن یا هر مفهوم درست دیگر) (۵ره نمره)

۲۴. الف) واژه «روزگار» دو تلفظی است: (۱) روزگار (۲) روزگار

(ب) پس از واژه «سوگند» فعل «می‌خورم» به قرینه معنایی حذف شده است.

(صفحه ۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) روزگار (۲۵ره نمره) (ب) معنایی (۲۵ره نمره)

۲۵. مفهوم عبارت سؤال:

سادگی و قابل فهم بودن سخن سعدی برای همگان به طوری که حتی یک کودک هم، کلام سعدی را به خاطر سادگی‌اش متوجه می‌شود.

(صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سادگی و همه‌فهم بودن کلام سعدی (۲۵ره نمره)

۲۶. تشبیه: کشتی عشق - متناقض‌نما: آرامش طوفانی - مراعات نظیر: لنگر، کشتی، طوفان

بیت آرایه تلمیح ندارد.

(صفحه ۸۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «د» (۵ره نمره)

۲۷. تمکن: ثروت، توانگری

نکته: «تمکن» صفت نیست و نباید به صورت صفت معنی شود. واژه «ثروتمند» هم‌معنی واژه «تمکن» است.

(صفحه ۱۸، ۲۰، ۸۳ و ۷۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «د» (۲۵ره نمره)

۲۸. الف) صغیر: صدای بلند و تیز / سفیر: فرستاده

(ب) قربت: نزدیکی / غربت: دوری و ناآشنایی

(ج) عزم: اراده / عظم: استخوان

(د) بینگارد

(صفحه ۳۹، ۵۷، ۶۹ و ۷۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) صغیر (۲۵ره نمره)

(ب) قربت (۲۵ره نمره)

(ج) عزم (۲۵ره نمره)

(د) بینگارد (۲۵ره نمره)

۲۹. الف) اروپا: مجاز از مردم اروپا - ب) سعدی: مجاز از آثار سعدی (صفحه ۳۸ و ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اروپا (۲۵/مره) ب) سعدی (۲۵/مره)

۳۰. گزینه «ا»: «غدر» نادرست و شکل صحیح آن «قدر» است.

۳۱. آرایه مشترک در هر دو مورد «متناقض‌نما» است. در مورد «الف» ترکیب «آرامش طوفانی» و در مورد «ب» ترکیب‌های «شیخ همیشه شاد» و «پیرترین و جوان‌ترین شاعر» این آرایه را پدید آورده‌اند.

۳۲.

الف «قصه‌های شیرین»: حس آمیزی

ب «پالیز»: استعاره از آثار سعدی

پ «آسمان می‌خندید»: تشخیص

ت «حقیقی‌ترین مجاز»: متناقض‌نما

۳۳. گزینه «ب»: «سهل مُمْتَنِع» ویژگی سخنی است که ساده به نظر می‌رسد اما هرگز نمی‌توان مانند آن را پدید آورد.

۳۴. دل نبستن به این جهان

۳۵. سعدی باتجربه‌ترین و شاداب‌ترین شاعر زبان فارسی است و هم پیران را درک می‌کند هم جوانان را.

۳۶. خطاهایش بخشیده شوند و مؤاخذه نشود.

۳۷. بحران‌های عصبی

۳۸.

الف در زندگی اتفاقات پیش‌بینی نشده خواهد افتاد.

ب بهترین کار، حمایت از یکدیگر است.

۳۹.

الف فرخنده: مبارک، خجسته

ب کام: سقف دهان، دهان

پ تواضع: فروتنی، افتادگی

ت دستخوش: بازیچه

ث مؤکد: تأکیدشده، استوار

۴۰. نقش تبعی بدل

۴۱.

الف معلوماتم زیاد می‌شد.

پاسخنامه تشریحی

۱. واژه‌های «راهوار» و «باره» هر دو به معنی «اسب» هستند.

۲.

الف اطاعت از فرمان رهبر واجب است.

۳. وجود مشکلات و موانع

۴.

الف یعنی امام خمینی(ره) (مانند حضرت موسی) قصد نابودی دشمن (اسرائیلی‌ها) را کرد.

۵.

الف (اسب) تندرو، فراخ گام، خوش راه.

۶.

الف کوچ، کوچیدن

۷.

الف واجب گردانیدن، تعیین کردن

۸.

الف تندرو، فراخ گام، خوش راه

۹.

الف امام ما آماده‌ی حرکت (مبارزه یا رهبری) است (امام ما فرماندهی رابه عهده گرفته است).

۱۰.

الف واجب گردانیدن، تعیین کردن

۱۱.

الف ای عزیز من برخیز به سوی کوه‌های جولان پیش برویم (۰.۲۵) و از آن جا با شتاب تا سرزمین لبنان پیش برویم. (۰.۲۵)

۱۲.

الف فرض: واجب گردانیدن، یقین کردن

۱۳.

الف کوچ، کوچیدن

۱۴.

الف سوار بر اسب تندرو خود هستند. (۰.۵)

۱۵.

الف واجب گردانیدن، تعیین گردیدن.

۱۶.

الف جناس همسان؛ جولان: منطقه جولان، جولان: تاخت و تاز

۱۷. صهیونیست‌ها / اسرائیلیان - رهبر / امام خمینی

۱۸.

الف اطاعت کردن از دستور رهبر واجب است.

۱۹.

الف گر

ب

متمم

۲۰. «الف» یا «بیت‌های سوم و اول»

بررسی «استعاره و تلمیح» در ابیات:

اول) استعاره: «این خانه» استعاره از فلسطین - تلمیح: اشاره به داستان حضرت سلیمان و به تخت نشستن اهریمن

دوم) استعاره: تیغ باریدن (استعاره مکنیه) - تلمیح: ندارد

سوم) استعاره: «کلیم» استعاره از رهبر، «سامری» استعاره از اشغالگران - تلمیح: اشاره به داستان حضرت موسی و سامری

چهارم) استعاره: ندارد - تلمیح: ندارد

۲۱. آرایه‌های مشترک:

در هر دو بیت دلیل دروغین و غیرمنطقی برای پدیده‌های طبیعی آمده است: (بیت اول: سیاه‌پوش بودن کعبه در ماتم حضرت ابوالفضل (ع) و طوفانی بودن فرات به‌خاطر تشنگی

حضرت ابوالفضل (ع) / بیت دوم: سیاهی وسط لاله را دلیل بر آه و حسرت خوردن از زیبایی چمن‌زار می‌داند): حسن تعلیل

داغدار بودن و نیلی‌پوش بودن کعبه، داغ بر جان داشتن لاله: تشخیص یا استعاره

(صفحه ۸۹ و ۱۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

حسن تعلیل، تشخیص یا استعاره (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵ رنمره)

۲۲. تخت و نگین: فرمانروایی سرزمین فلسطین / اهریمن: اسرائیلی‌ها

(صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تخت و نگین: فرمانروایی سرزمین فلسطین (۲۵ رنمره) / اهریمن: اسرائیلی‌ها (۲۵ رنمره)

۲۳. واژگان «عَلَم» و «رأیت» هر دو به معنای پرچم هستند و با هم مترادف معنایی دارند.

(صفحه ۵۲ و ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

علم و رأیت (۲۵ رنمره)

(فقط به ذکر هر دو واژه نمره تعلق می‌گیرد.)

۲۴. مصراع اول: رحیل (کوچ کردن، سفر کردن) / مصراع دوم: برخاست (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رحیل (۲۵ رنمره) برخاست (۲۵ رنمره)

۲۵. الف) شهید: مفعول (چه چیزی را دارد؟ شهید ← مفعول) - بنهفته: صفت (غم بنهفته و پنهان است ← صفت)

ب) هر: صفت مبهم (وابسته پیشین)

(صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شهید: مفعول (۲۵ رنمره) - بنهفته: صفت (۲۵ رنمره)

ب) صفت مبهم (۲۵ رنمره)

۲۶. در گزینه «الف» هیچ واژه‌ای هم‌آوا ندارد. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

در گزینه «ب» واژه «سفر» به معنی «مسافرت» با واژه «صفر» (نام یکی از ماه‌های قمری) هم‌آوا است. (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۲۵ رنمره)

۲۷. در گزینه «الف» حرف «تا» فاصله را می‌رساند، پس حرف اضافه است.

در گزینه «ب» واژه «تا» حرف ربط وابسته‌ساز است، زیرا بین دو جمله آمده است.

(صفحه ۸۶ و ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵ رنمره)

۲۸. دو مسند وجود دارد؛ در بیت، فعل «است» (اول و دوم) فعل اسنادی‌اند، چون در معنای خود هستند یا می‌توان آنها را با بقیه فعل‌های اسنادی جایگزین کرد. (پر شد - پر

گشت و ... جلودار شد - گشت... ولی «است» سوم به معنی «وجود دارد» است، پس غیراسنادی است و «مسند» نمی‌پذیرد.

(صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دو تا (۲۵/ره نمره)

۲۹. در بیت «الف» تکرار واژه‌های «تنگ» و «برادر» آرایه «تکرار» است، زیرا در یک معنا به کار رفته‌اند.

بیت «ب» جناس تام دارد. (جولان = قسمتی از خاک سوریه / جولان = با سرعت رفتن)

(صفحه ۸۶ و ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵/ره نمره)

۳۰. الف) حسن تعلیل؛ دلیل ادبی و غیرواقعی برای پارچه‌های سیاه اطراف کعبه و خروشان بودن رود فرات آمده است. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

ب) جناس ناقص؛ زُفت و زُفت (جناس ناقص حرکتی) (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

ج) تلمیح؛ اشاره به داستان حضرت موسی (ع) در صحرای وادی ایمن (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

د) مجاز؛ گلو مجاز از دهان (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حسن تعلیل   ب) جناس ناقص   ج) تلمیح   د) مجاز

(هر مورد ۲۵/ره نمره)

۳۱. گزینۀ «ج»؛ آرایه‌های عبارت:

الف) «کل کشیدن» کنایه از «شادی کردن» است.

ب) استعاره مکنیه یا تشخیص: کلاف باز کردن رنگین کمان، ایستادن و کل کشیدن خورشید

استعاره مکنیه یا اضافه استعاری: بام روشن جهان

د) «کلاف ابرهای تیره» اضافه تشبیهی است.

(صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ج» (۲۵/ره نمره)

۳۲. مثنوی؛ در قالب مثنوی هر بیت قافیۀ جداگانه دارد.

(صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مثنوی (۲۵/ره نمره)

۳۳. الف) رها شدن از هوای نفس یا مبارزه با هوای نفس (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

ب) تحمّل سختی‌ها در راه رسیدن به هدف (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

ج) عاشق سرزنش را می‌پذیرد یا هر رنج و سختی و سرزنش برای عاشق درمان‌بخش است. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) رها شدن از هوای نفس یا مبارزه با هوای نفس (۲۵/ره نمره)

ب) تحمّل سختی‌ها در راه رسیدن به هدف (۲۵/ره نمره)

ج) عاشق سرزنش را می‌پذیرد یا هر رنج و سختی و سرزنش برای عاشق درمان‌بخش است. (۲۵/ره نمره)

۳۴. مفهوم مصراع اول: احترام بسیار گذاشتن و بزرگ و عزیز داشتن

مفهوم مصراع دوم: با شوق و اشتیاق به سوی هدف رفتن

(صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مفهوم مصراع اول: احترام بسیار گذاشتن و بزرگ و عزیز داشتن (۲۵/ره نمره)

مفهوم مصراع دوم: با شوق و اشتیاق به سوی هدف رفتن (۲۵/ره نمره)

۳۵. ۱) پاک و نورانی بودن فریاد شهدا (خورشید فریادشان)

۲) سخنان آنها امیدبخش و آگاهی‌بخش است. (مصراع دوم)

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) پاک و نورانی بودن فریاد اعتراض شهدا (۲۵ره نمره)

۲) سخنان آنها امیدبخش و آگاهی‌بخش است. (۲۵ره نمره)

۳۶. سامری: اسرائیلی‌ها یا صهیونیست‌ها / ولی: امام خمینی (ره)

(صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سامری: اسرائیلی‌ها یا صهیونیست‌ها (۲۵ره نمره) / ولی: امام خمینی (ره) (۲۵ره نمره)

۳۷. جولان اول: نام منطقه‌ای اشغال‌شده توسط صهیونیست‌ها- جولان دوم: تاخت و تاز

.۲۸

الف

تلمیح به داستان حضرت سلیمان و دیو که انگشتر حضرت را ربود و به جای او بر تخت نشست.

.۳۹

الف

دشمن، اسرائیلیان

.۴۰

الف

پیروی از دستور پیشوا و فرمانده واجب است.

۴۱. الف (۳) مجاز یا «به پاس هر وجب خاکی از این ملک / چه بسیار است آن سرها که رفته» (خاک: مجاز - سر: مجاز)

ب (۱) متناقض‌نما یا «ای حقیقی‌ترین مجاز من، ای عشق / ای همه استعاره‌ها با تو»

ج (۲) تلمیح یا «جانان من اندوه لبنان کشت ما را / بشکست داغ دیر یاسین پشت ما را»

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

درویشانه: صفت نسبی

ب

روان: صفت فاعلی

۲. الف) متمم (ب) واو عطف

۳.

الف

نادرست؛ هم‌صدا با حلق اسماعیل اثر «سید حسن حسینی» است.

۴. «ب» یا «عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد»

۵. جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما

۶.

الف

عاشقانه به استقبال شهادت رفتن.

۷.

الف

مرهم

۸. گزینۀ «الف»: در بر(در آغوش)، بر در(بر روی در)

۹. ۲ یا عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد

۱۰. با اشتیاق به استقبال شهادت رفتن

۱۱.

الف

و از آنها که به شهادت رسیدند و خطر پذیرفتند.

۱۲.

الف

متناقض‌نما (پارادوکس)

۱۳.

الف

استعاره؛ «لاله» استعاره از شهیدان

۱۴. «جناس» یا «جناس ناهمسان»: فرط و شرط

۱۵. «ج»

پارادوکس در سایر ابیات: الف) مرهم بودن زخم (ب) خموش بودن و فریاد بلند داشتن (د) بی‌پاوسر رقصیدن

۱۶. «د» یا «عشق اما کی خبر از شنبه و آدینه دارد»

۱۷. آنکه در دستش کلید شهر پر آینه دارد

۱۸.

الف

اولین شرط عاشق بودن نگه داشتن راز عشق و سکوت است.

۱۹. گزینۀ «۲»؛ با توجه به واژه «پر کشیدن» پی می‌بریم با گزینۀ «۲» (کبوترچاهی) ارتباط دارد.

(صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «۲» (۲۵/۲۵) (نمره)

۲۰. الف) همگی صفت «فاعلی» اند (زخم‌دار، قداره‌کش: اسم + بن مضارع / سوزنده: بن مضارع + مَ‌نده)؛ اما واژه «دل‌بسته» صفت مفعولی (بن ماضی + ه) است.

ب) همگی صفت «نسبی» هستند (اسم + بن) به جز واژه «سهمگین» که «اسم + گین» است.

(صفحه ۹۲ و ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ب) سهمگین (۲۵/۲۵) (نمره)

الف) دل‌بسته (۲۵/۲۵) (نمره)

۲۱. الف) واژه «همه» بدل است، زیرا بعد از اسم ساکن دار «بت‌ها» آمده و توضیحی درباره آن است. (بت‌ها یعنی همه)
 ب) فعل «بودند» ماضی ساده است و «دست‌بسته» مسند است. (زمان فعل در مصراع‌های «۱ و ۲» ماضی بعید است.)
 ج) رسته بودند ← مصدر ← رستن ← بن مضارع ← رَه
 (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) همه (ب) ماضی ساده (ج) رَه
 (هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

۲۲. الف) ۳ (فریاد پاک آزادی خواهی = فریادشان مثل خورشید پاک است.) (صفحه ۹۱ کتاب درسی)
 ب) ۴ (سفر کردن به دوردست‌ها (مصراع اول)) (صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)
 ج) ۲ (مصراع دوم کنایه از «نابودی و مرگ» است.) (صفحه ۲۹ کتاب درسی)
 د) ۱ (آن کس که سر فروآرد = متواضع باشد، تاج بر سر او بارد = ارزشمند می‌شود) (صفحه ۱۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳ (ب) ۴ (ج) ۲ (د) ۱
 (هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

۲۳. الف) جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما / خاک این ویرانه‌ها بویی از آن گنجینه دارد (صفحه ۹۵ کتاب درسی)
 ب) رود ذره‌ای گر ز خاکت به باد / به خون من آن ذره آغشته باد (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)
 راهنمای تصحیح:

الف) جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما (۲۵/۰۰ نمره)
 ب) به خون من آن ذره آغشته باد (۲۵/۰۰ نمره)

۲۴. گزینه «ب»؛ بی تو می‌گویند تعطیل است کار عشقبازی / عشق اما کی خبر از شنبه و آدینه دارد
 (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵/۰۰ نمره)

۲۵. الف) نسبت به زبردستان مسئول بودن یا شرط ریاست و رهبری را نسبت به زبردستان اجرا کردن (صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)
 ب) فریاد آزادی خواه داشتن یا فریاد امیدبخش داشتن (صفحه ۹۱ کتاب درسی)
 ج) ترک هوای نفس یا رهایی از تعلقات نفسانی (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نسبت به زبردستان مسئول بودن یا شرط ریاست و رهبری را نسبت به زبردستان اجرا کردن (۲۵/۰۰ نمره)
 ب) فریاد آزادی خواه داشتن یا فریاد امیدبخش داشتن (۲۵/۰۰ نمره)
 ج) ترک هوای نفس یا رهایی از تعلقات نفسانی (۲۵/۰۰ نمره)

۲۶. گزینه «۳»؛ واژه «دریا» (الف) و «یم» (ج) با هم مترادف معنایی دارند.
 (صفحه ۸۶، ۸۷، ۸۹ و ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۳» (۲۵/۰۰ نمره)

۲۷. ۱) منکر: انکارکننده، ناباور (۲) باره: اسب
 نکته: «زشت» معنی «منکر» و «اجازه و رخصت» معنی «بار» است.
 (صفحه ۸۷، ۹۱، ۹۴، ۸۶ و ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

منکر: انکارکننده، ناباور (۲۵/۰۰ نمره) باره: اسب (۲۵/۰۰ نمره)

۲۸. الف) هلا (صفحه ۹۱ کتاب درسی) ب) خواستم (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

(ج) حلول (صفحه ۹۰ کتاب درسی) (د) سفر (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) هلا (ب) خواستم (ج) حلول (د) سفر

(هر مورد ۲۵ رنمره)

۲۹. الف) «خاک‌آلود» صفت مفعولی و بقیه صفت‌ها، فاعلی‌اند. (چون جزء آخرشان بن مضارع است.)

چاره‌ساز: چاره + ساز (بن مضارع) [+ سَ نده] / نیلی‌پوش: نیلی + پوش (بن مضارع) [+ سَ نده] / جلودار: جلو + دار (بن مضارع) [+ سَ نده] / خاک‌آلود: خاک + آلود (بن ماضی) [+ ه]

ب) «سیمینه» صفت نسبی است، اما بقیه صفت‌ها مفعولی‌اند.

سیمینه: سیم + ینه

(صفحه ۹۲ و ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خاک‌آلود (۲۵ رنمره) ب) سیمینه (۲۵ رنمره)

۳۰. هان (شبه‌جمله) اولین شرط عشق (گروه نهادی) خموشی (مسند) است (فعل اسنادی).

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هان اولین شرط عشق (۲۵ رنمره) خموشی است (۲۵ رنمره).

۳۱. در گزینه «الف» هیچ واژه‌ای هم‌آوا ندارد. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

در گزینه «ب» واژه «سفر» به معنی «مسافرت» با واژه «صفر» (نام یکی از ماه‌های قمری) هم‌آوا است. (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۲۵ رنمره)

۳۲. الف) مصراع دوم جمله «پیرو» است (که جان آن سوخته رفت و آوازی نیامد)

ب) رای فک اضافه است (جان آن سوخته).

ج) «سوخته» مضاف‌الیه است چون بعد از کسره (ب) آمده است (جان آن سوخته).

دقت کنید در اینجا «سوخته» صفت جانشین موصوف است پس اسم محسوب می‌شود.

(صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مصراع دوم (۲۵ رنمره) ب) فک اضافه (۲۵ رنمره) ج) مضاف‌الیه (۲۵ رنمره)

۳۳. الف) استعاره از «یران» یا «وطن» (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) تشبیه: عشق مثل دف است. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ج) مجاز از مردم لبنان (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) استعاره (۲۵ رنمره) ب) اضافه تشبیهی (تشبیه) (۲۵ رنمره) ج) مجاز (۲۵ رنمره)

۳۴. آرایه مشترک هر دو بیت پارادوکس (متناقض‌نما) است:

الف) زخمی که مرهم باشد

ب) در عین سکوت، فریاد به خدا برسد.

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تناقض، پارادوکس یا متناقض‌نما (۲۵ رنمره)

۳۵. الف) حسن تعلیل؛ دلیل ادبی و غیرواقعی برای پارچه‌های سیاه اطراف کعبه و خروشان بودن رود فرات آمده است. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

ب) جناس ناقص؛ زُفت و زُفت (جناس ناقص حرکتی) (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

ج) تلمیح؛ اشاره به داستان حضرت موسی (ع) در صحرای وادی ایمن (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

د) مجاز؛ گلو مجاز از دهان (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حسن تعلیل (ب) جناس ناقص (ج) تلمیح (د) مجاز

(هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

۳۶. کتاب «هم‌صدا با حلق اسماعیل» اثر سید حسن حسینی و منظوم (به شعر) است.

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سید حسن حسینی (۲۵/۰۰ نمره) - منظوم (۲۵/۰۰ نمره)

۳۷. بیت سؤال با بیت «ب» تناسب دارد:

هر دو بیت بیانگر این مفهوم است که عاشق بلاکش است و سختی را به جان می‌خرد. (مصراع اول سؤال: از خطرات راه عشق ترسی ندارید و سختی را به جان می‌خرید = «ب»: زخم

خوردن برای ما التیام‌بخش است و سختی را می‌پذیریم.)

مفهوم بیت الف: با وجود بسته بودن دست‌هایشان و محدودیت جسمی، روحشان آزاد بود.

(صفحه ۹۱ و ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بیت «ب» (۲۵/۰۰ نمره)

۳۸. الف) عهد و بیعت کردن با شهدا و آرمان‌هایشان و ادامه دادن راه آنها (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) بیگانه‌ستیزی و راندن دشمن از خانه (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) عهد و بیعت کردن با شهدا و آرمان‌هایشان و ادامه دادن راه آنها (۲۵/۰۰ نمره)

ب) بیگانه‌ستیزی و راندن دشمن از خانه (۲۵/۰۰ نمره)

۳۹. مصراع دوم هر بیت بیانگر مفهوم «رازداری و سکوت در عشق» است.

(صفحه ۹۱ و ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رازداری، سکوت در عشق (یا هر مفهوم مشابه) (۵/۰۰ نمره)

۴۰. بی زخم مردن کنایه از مرگ طبیعی. (ترجیح شهادت بر مرگ در بستر)

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف هلالی

۲. فرانک - بدل

۳. گزینه «ج»

فعل «شد» در گزینه «ج» به معنای «رفت» و غیراسنادی است، اما در سایر گزینه‌ها به معنای «گشت» و اسنادی است.

۴.

الف «وضعیت الف» یا «از فهرست واژگان حذف شده» یا «محذوف» یا «متروک»

ب «وضعیت ب» یا «با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید به دوران بعد منتقل شود» یا «تحول معنایی» یا «تغییر معنایی»

۵. واژه «جهان» مجاز از «مردم» است.

۶.

هزار سال پادشاهی کردن ضحاک با تجربه علمی و منطق عینی هم‌سازی ندارد، بنابراین زمینه حماسی بیت «خرق عادت» یا «حوادث خارق العاده» است.

۷. الف) جوی‌ها «استعاره» از اشک است.

ب) بی‌پا و سر رقصیدن «متناقض‌نما» است.

۸. چشمه روشن

۹. «خدا» - «ضحاک»

۱۰.

الف الحاح

۱۱. «ب» یا «شوخ»

بررسی سایر گزینه‌ها: «سوفار» به دلایل سیاسی، فرهنگی، مذهبی یا اجتماعی از فهرست واژگان حذف شده است.

«رکاب» و «بخچال» هم معنای قدیم خود را حفظ کرده و هم معنای جدید گرفته است.

۱۲.

الف محضر

ب مسند

۱۳.

الف درست

۱۴. «ب» یا «جناس - تشبیه»:

بررسی آرایه‌های داخل کمانک هر بیت:

الف) استعاره: «آتش» استعاره از سختی و ظلم - ایهام: ندارد.

ب) جناس: «جهد» و «مهد» - تشبیه: چو ماه

۱۵. «الف» یا «زور داری، چون نداری علم کار / لاف آن نتوان به آسانی زدن»

مفهوم مشترک عبارت صورت سوال و «الف»: زور و استعداد به‌تنهایی فایده‌ای ندارد.

مفهوم بیت «ب»: بیان قدرت و زورآوری

۱۶.

الف اهل بازار اطراف او جمع شدند.

۱۷. شوخ و سوگند: هر دوی این واژه‌ها با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید به دوران بعد منتقل شدند.

بررسی سایر واژگان:

«سوفار» و «فتراک»: به دلایل سیاسی، فرهنگی، مذهبی یا اجتماعی از فهرست واژگان حذف شده‌اند.

«کثیف»: با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید به دوران بعد منتقل شده است.

«رکاب» و «سپر»: هم معنای قدیم خود را حفظ کرده و هم معنای جدید گرفته است.

«خنده»: با همان معنای قدیم به حیات خود ادامه می‌دهد.

۱۸. قید

۱۹.

الف

ایهام (در دو معنی «فریاد» و «عدالت»)

ب

استعاره یا مجاز (استعاره یا مجاز با علاقه شباهت از ضحاک)

۲۰.

الف

مظلومیت کاوه

۲۱.

الف

ضحاک را در تنگنا و سختی قرار داد.

ب

من شاهی برای این استشهاده نامه نخواهم بود (استشهاده نامه را تأیید نمی‌کنم).

۲۲. گزینه «ب»؛ واژه‌هایی که «تحوّل معنایی» یافته‌اند، یعنی معنای قدیم را از دست داده‌اند و معنای جدید پذیرفته‌اند:

رعا: در قدیم صفت منفی به معنی «نادان»، امروزه صفت مثبت به معنی «بسیار زیبا» (صفحه ۳۸ کتاب درسی)

تماشا: قدیم: راه رفتن، گشت و گذار کردن / امروزه: نظاره کردن (صفحه ۷۰ کتاب درسی)

دستور: قدیم: وزیر یا اجازه / امروزه: فرمان (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

در گزینه «ب» واژه «رکاب» هم معنای قدیم خود را حفظ کرده (حلقه فلزی که به زین اسب آویزان می‌کنند) و هم معنای جدید گرفته است (رکاب دوچرخه). (صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵ره نمره)

۲۳. الف) درست؛ مسندها: خوار، ارجمند، نهان، آشکارا / فعل «شد» در جمله‌های «۲، ۳ و ۴» به قرینه لفظی حذف شده است. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ (دریغ اول: مفعول - دومی: تکرار - سومی: نهاد) (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست (۲۵ره نمره)   ب) نادرست (۲۵ره نمره)

۲۴. گزینه «ب»؛ مصراع اول بیانگر شجاعت کاوه است و زمینه «قهرمانی» دارد و مصراع دوم بیانگر پرستش خدا است و زمینه «ملی و میهنی» دارد.

(صفحه ۱۰۳ و ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵ره نمره)

۲۵. از بین رفتن ارزش‌ها و فراگیر شدن ضدارزش‌ها - غلبه بدی‌ها بر خوبی‌ها - بیان فضای حکومت ضحاک

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از بین رفتن ارزش‌ها و فراگیر شدن ضدارزش‌ها - غلبه بدی‌ها بر خوبی‌ها - بیان فضای حکومت ضحاک (یا هر پاسخ درست دیگر) (۲۵ره نمره)

۲۶. در بیت «الف» واژه «ژیان» و در بیت «ب» واژه «دژم» هر دو به معنی «خشمگین» هستند و مترادف معنایی دارند.

(صفحه ۱۰۱ و ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ژیان و دژم (۲۵ره نمره) (فقط به ذکر هر دو واژه نمره تعلق می‌گیرد).

۲۷. الف) آوری: بی‌گمان، بی‌تردید، به‌طور قطع   ب) آبرش: اسبی که دارای پوست خال‌دار یا رنگ به رنگ (به‌ویژه سرخ و سفید) است.

(صفحه ۱۰۲ و ۱۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بی‌گمان، بی‌تردید، به‌طور قطع (۲۵ره نمره)   ب) اسبی که دارای پوست خال‌دار یا رنگ به رنگ (به‌ویژه سرخ و سفید) است. (۲۵ره نمره)

۲۸. یکایک: ناگهان - سهم: ترس

(صفحه ۱۰۱، ۱۱۲، ۱۱۴ و ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

یکایک: ناگهان (۲۵ره نمره) - سهم: ترس (۲۵ره نمره)

۲۹. الف) غزا: پیکار، جنگ (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی) (ب) خُرد: کوچک (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) غزا (۲۵ره نمره) (ب) خُرد (۲۵ره نمره)

۳۰. دو صفت بیانی وجود دارد:

یکی (صفت شمارشی) مردِ (هسته) بی‌زیانِ (صفت بیانی مطلق) آهنگر (صفت بیانی فاعلی) هستیم.

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دو صفت بیانی (۲۵ره نمره)

بی‌زیان: صفت بیانی مطلق (۲۵ره نمره) / آهنگر: صفت بیانی فاعلی (۲۵ره نمره)

۳۱. الف) سوفار (دهانه تیر)؛ به دلایل سیاسی، فرهنگی و ... از فهرست واژگان حذف شده است.

ب) یخچال؛ هم معنای قدیم را حفظ کرده است (کوه یخی) و هم معنای جدید گرفته است (وسیله سرمایشی)

ج) سوگند؛ از دست دادن معنای پیشین (گوگرد) و پذیرفتن معنای جدید (قسم)

د) جامه (لباس)؛ با همان معنای قدیم به حیات خود ادامه می‌دهد.

(صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) از فهرست واژگان حذف شده است. (۲۵ره نمره)

ب) هم معنای قدیم را حفظ کرده است و هم معنای جدید گرفته است. (گسترش معنایی پیدا کرده است). (۲۵ره نمره)

ج) از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید (تحول معنایی یافته است) (۲۵ره نمره)

د) با همان معنای قدیم به حیات خود ادامه می‌دهد. (۲۵ره نمره)

۳۲. الف) زمینه مَلّی و میهنی است؛ چون بیانگر عقاید است. (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

ب) قهرمانی است، چون نشانگر دلاوری کاوه است. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ج) خرق عادت یا حوادث خارق‌العاده؛ چون با عقل مطابقت ندارد. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مَلّی و میهنی (۲۵ره نمره)

ب) قهرمانی (۲۵ره نمره)

ج) خرق عادت یا حوادث خارق‌العاده (۲۵ره نمره)

۳۳. الف) در داستان‌های ایرانی، ضحاک مظهر خوی شیطانی است. (ب) ماران بر دوش ضحاک تجسمی از خوهای اهریمنی است.

(صفحه ۹۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خوی شیطانی (۲۵ره نمره) (ب) خوهای اهریمنی (۲۵ره نمره)

۳۴. الف) بازارگاه: مجاز از مردم بازار (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ب) شاهد آرزو: اضافه تشبیهی یا تشبیه (آرزو مثل شاهد زیباروی است). (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مجاز (۲۵ره نمره)

ب) اضافه تشبیهی یا تشبیه (۲۵ره نمره)

۳۵. قالب شعر مثنوی است؛ چون هر دو مصراع بیت قافیه دارند. (من، انجمن)

(صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مثنوی (۲۵ره نمره)

۳۶

۱) کنایه: الف) مصراع اول کنایه از گوشه‌گیری انسان‌های نیکوکار و دانا (ب) دانا بودن در جنگ کنایه از مهارت داشتن

۲) تضاد: الف) نهان ≠ پراگنده، فرزائگان ≠ دیوانگان (ب) برنا ≠ پیر

۳) واج آرایبی: الف) تکرار صامت‌های «گ»، «ن» (ب) تکرار صامت «ن»

(صفحه ۱۰۱ و ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کنایه، تضاد، واج آرایبی

(ذکر یک مورد کافی است، ۲۵/۰۰ نمره)

۳۷. گزینه «الف» واژه‌های «دستان» و «زال» در عبارت، آرایه ایهام تناسب دارند.

بررسی آرایه‌های دیگر:

الف) تلمیح به داستان رستم و پدرش زال داستان

ب) تضاد: بدر ≠ هلال

ج) مراعات نظیر: رستم، دستان و زال

(صفحه ۱۰۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۲۵/۰۰ نمره)

۳۸. «لایق» و «فایق» ارکان سجع‌اند. (آخر جمله‌ها و هم‌آهنگ و هم‌وزن هستند.)

(صفحه ۱۰۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

لایق، فایق (۲۵/۰۰ نمره) (به ذکر هر دو واژه، نمره تعلق می‌گیرد.)

۳۹. الف ← (۲) دندان به دندان خاییدن کنایه از عصبانی شدن (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

ب ← (۴) دل از بند ضحاک بیرون کردن کنایه از خارج شدن از زیر سلطه (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

ج ← (۱) مصراع دوم به دادخواهی کاوه اشاره دارد. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← (۲) (۲۵/۰۰ نمره) ب ← (۴) (۲۵/۰۰ نمره) ج ← (۱) (۲۵/۰۰ نمره)

۴۰. الف) آزادی خواهی و قیام‌طلبی (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ب) خشم خود را فرو بردن، کظم غیظ کردن (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آزادی خواهی و قیام‌طلبی (۲۵/۰۰ نمره)

ب) خشم خود را فرو بردن، کظم غیظ کردن (۲۵/۰۰ نمره)

۴۱. از بین رفتن ارزش‌ها، رواج ناهنجاری‌ها در جامعه، بی‌ارزش شدن فضایل اخلاقی

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از بین رفتن ارزش‌ها، رواج ناهنجاری‌ها در جامعه، بی‌ارزش شدن فضایل اخلاقی یا هر مفهوم درست دیگر (ذکر یک مورد کافی است ۲۵/۰۰ نمره)

۴۲. کاوه دادخواه (کاوه آهنگر)

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کاوه دادخواه یا کاوه آهنگر (۲۵/۰۰ نمره)

۴۳. ب) اختلاف

۴۴. ز شاه دست بر سر زد یا «دست ز شاه بر سر زد»

۴۵. ج) قهرمانی و ملی

۴۶. از بین رفتن ارزش‌ها (رواج ناهنجاری‌ها در جامعه / بی‌ارزش شدن فضایل اخلاقی)

۴۷. گزینه الف (با از دست دادن معنی پیشین و گرفتن معنای جدید به دوره بعد منتقل شده)

۴۸.

الف) وقتی ضحاک پادشاه شد، حکومت او هزار سال طول کشید.

۴۹.

الف) به‌طور قطع

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

واژه «خیبرگشا» صفت بیانی (فاعلی) است.

۲. به چشمان من کیمیا خاک توست

۳. «جنگ»

۴. دشمن / چشم: مضاف‌الیه

۵. الف: ستودنی ب: خندان

(پرورده: صفت مفعولی / خوشحال: صفت مطلق)

۶. «ب» یا «کسی کز بدی دشمن میهن است»

۷. «ب» یا «منم پور ایران و نام‌آورم ز نیروی شیران بود گوهرم»

۸. خرق عادت؛ زیرا یک امر شگرف را روایت می‌کند: بوسه زدن جبرئیل بر دست حضرت علی (ع)

۹. «الف» یا «که ناگاه عمرو آن سپهر نبرد / برانگیخت آب‌رش برافشاند گرد»

هژبر: غضنفر، شیر

۱۰. «ب» یا «بحر» یا «بر مصطفی بحر رخصت دوید» ← «بهر»

۱۱. شکل مرتب‌شده جمله: که کارش از زهر چشم ساخته شد.

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

که کارش از زهر چشم ساخته شد (۲۵/۰۲ نمره).

۱۲. قالب منظومه حمله حیدری «مثنوی» و سروده «بازل مشهدی» است.

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

قالب: مثنوی (۲۵/۰۲ نمره) سروده «بازل مشهدی» (۲۵/۰۲ نمره)

۱۳. گزینه «ب»؛ درباره شدت ضربه حضرت علی (ع) اغراق صورت گرفته است.

نکته: آرایه بارز حماسه، اغراق است.

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» یا اغراق (۲۵/۰۲ نمره)

۱۴. الف) جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما / خاک این ویرانه‌ها بویی از آن گنجینه دارد (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) رود ذره‌ای گر ز خاکت به باد / به خون من آن ذره آغشته باد (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما (۲۵/۰۲ نمره)

ب) به خون من آن ذره آغشته باد (۲۵/۰۲ نمره)

۱۵. الف) قد دراز داشتن (یا هر مفهوم مشابه دیگر) (صفحه ۱۲۴ کتاب درسی)

ب) استقامت ورزیدن یا عصبانی شدن (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قد دراز داشتن (یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۲۵/۰۲ نمره)

ب) استقامت ورزیدن یا عصبانی شدن (۲۵/۰۲ نمره)

۱۶. شیوه عادی مصراع دوم بیت: که کارش از زهر چشم ساخته شد

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

که کارش از زهر چشم ساخته شد (۲۵/۰۲ نمره)

۱۷. در بیت «الف» واژه «ژبان» و در بیت «ب» واژه «دژم» هر دو به معنی «خشمگین» هستند و مترادف معنایی دارند.
(صفحه ۱۵۱ و ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ژبان و دژم (۲۵ره نمره) (فقط به ذکر هر دو واژه نمره تعلق می‌گیرد).

۱۸. الف) آوری: بی‌گمان، بی‌تردید، به‌طور قطع (ب) آبرش: اسبی که دارای پوست خال‌دار یا رنگ به رنگ (به‌ویژه سرخ و سفید) است.
(صفحه ۱۵۲ و ۱۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بی‌گمان، بی‌تردید، به‌طور قطع (۲۵ره نمره) (ب) اسبی که دارای پوست خال‌دار یا رنگ به رنگ (به‌ویژه سرخ و سفید) است. (۲۵ره نمره)
۱۹. یکایک: ناگهان - سهم: ترس

(صفحه ۱۵۱، ۱۱۲، ۱۱۴ و ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

یکایک: ناگهان (۲۵ره نمره) - سهم: ترس (۲۵ره نمره)

۲۰. الف) غزا: پیکار، جنگ (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی) (ب) خُرد: کوچک (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) غزا (۲۵ره نمره) (ب) خُرد (۲۵ره نمره)

۲۱. الف) بخواست (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی) (ب) بهر (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ج) عمل (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی) (د) خواست (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بخواست (ب) بهر (ج) عمل (د) خواست

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۲۲. گزینه «الف» صحیح است.

واژه‌های «سپیر» و «رکاب» معنای قدیم را حفظ کرده‌اند و معنای جدید پذیرفته‌اند:

سپیر ← قدیم و امروز: وسیله دفاعی / معنای جدید: سپر ماشین

رکاب ← قدیم و امروز: رکاب اسب / معنای جدید: رکاب دوچرخه

بررسی سایر گزینه‌ها:

ب) شوخ ← قدیم: چرک بدن (حذف شده) / امروز: بامزه (تحول معنایی یافته است).

ج) پذیرش ← به معنای پذیرفتن و قبول کردن (با همان معنای قدیم به حیات خود ادامه می‌دهد).

(صفحه ۱۱۱ و ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «الف» (۲۵ره نمره)

۲۳. الف) حبیب (هسته) - خدا (مضاف‌الیه) - جهان‌آفرین (صفت بیانی)

ب) آن (صفت اشاره) - کوه (هسته) - آهنین (صفت بیانی)

(صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حبیب (هسته) (۲۵ره نمره) خدا (مضاف‌الیه) (۲۵ره نمره) جهان‌آفرین (صفت بیانی) (۲۵ره نمره)

ب) آن (صفت اشاره) (۲۵ره نمره) کوه (هسته) (۲۵ره نمره) آهنین (صفت بیانی) (۲۵ره نمره)

۲۴. نقش تبعی «بدل» در هر دو عبارت به کار رفته است:

الف) مرداس ب) فرانک

(صفحه ۹۸ و ۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نقش تبعی «بدل» (۲۵ره نمره)

۲۵. چهار مسند وجود دارد، چون چهار فعل اسنادی داریم؛ خوار شد، ارجمند شد، نهان شد، آشکارا شد

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

چهار مسند (۲۵ره نمره)

۲۶. الف) زمینه ملّی و میهنی است؛ چون بیانگر عقاید است. (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)
 ب) قهرمانی است، چون نشانگر دلآوری کاوه است. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)
 ج) خرق عادت یا حوادث خارق العاده؛ چون با عقل مطابقت ندارد. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ملّی و میهنی (۲۵ره نمره)

ب) قهرمانی (۲۵ره نمره)

ج) خرق عادت یا حوادث خارق العاده (۲۵ره نمره)

۲۷. گزینۀ «ب»؛ آرایۀ بارز ابیات حماسه، اغراق است. (اغراق در شدت جنگ)

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینۀ «ب» (۲۵ره نمره)

۲۸. الف ← (۲) دندان به دندان خاییدن کنایه از عصبانی شدن (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

ب ← (۴) دل از بند ضحاک بیرون کردن کنایه از خارج شدن از زیر سلطه (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

ج ← (۱) مصراع دوم به دادخواهی کاوه اشاره دارد. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← (۲) (۲۵ره نمره) ب ← (۴) (۲۵ره نمره) ج ← (۱) (۲۵ره نمره)

۲۹. الف) آزادی خواهی و قیام طلبی (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ب) خشم خود را فرو بردن، کظم غیظ کردن (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آزادی خواهی و قیام طلبی (۲۵ره نمره)

ب) خشم خود را فرو بردن، کظم غیظ کردن (۲۵ره نمره)

۳۰. الف) شیر خدا: حضرت علی (ع) - اژدها: عمروبن عبدود (پهلوان عرب) (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

ب) سالار نو: فریدون شاه (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

ج) حبیب خدا: پیامبر اسلام (ص) (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شیر خدا: حضرت علی (ع) (۲۵ره نمره) - اژدها: عمروبن عبدود (پهلوان عرب) (۲۵ره نمره)

ب) سالار نو: فریدون شاه (۲۵ره نمره)

ج) حبیب خدا: پیامبر اسلام (ص) (۲۵ره نمره)

۳۱. الف) اعتراض علیه ظلم (با توجه به مصراع اول) (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ب) ادعای مهارت (صفحه ۱۰۶ کتاب درسی)

ج) جنگیدن (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اعتراض علیه ظلم (۲۵ره نمره) ب) ادعای مهارت (۲۵ره نمره) ج) جنگیدن (۲۵ره نمره)

۳۲. بیت یعنی هیچ کدام از پهلوانان به آرزوی خود (پیروزی در جنگ) نرسیدند و دوباره به هم حمله ور شدند. (مفهوم: عدم پیروزی، موفق نشدن، به مقصود نرسیدن)

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عدم پیروزی، موفق نشدن، به مقصود نرسیدن یا هر مفهوم مشابه (۲۵ره نمره)

۳۳. بر نفس خود غالب شدن، ترک هوای نفسانی کردن یا به خاطر رضای خدا کاری را انجام دادن

(صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بر نفس خود غالب شدن، ترک هوای نفسانی کردن یا به خاطر رضای خدا کاری را انجام دادن (ذکر یک مورد کافی است ۲۵، ره نمره)

۳۴. هژیر: شیر

مخنقه: گردن‌بند

۳۵.

الف نادرست؛ نوع «و» ربط است.

۳۶. گزینده ج) اغراق

۳۷. الف) ۳ ← تن در ندادن

ب) ۱ ← راه تافتن

۳۸.

الف

به خون من آن دَره آغشته باد

رود دَره‌ای گر ز خاکت به باد

۳۹. شیر اله: حضرت علی اژدها: عمرو

۴۰. با واژه دشمن (هر دو مضاف الیه هستند).

پاسخنامه تشریحی

۱. «ب» یا «التفات»

نکته: واژه «التفات» به معنی «توجه» است. سایر واژه‌ها به معنی «باری» هستند.

۲.

الف

در وقت آسایش همراهی بهتر است و گرنه سرزنش کنندگان فرصت بدگویی پیدا می‌کنند.

۳. انبوه یا پرشاخ و برگ

۴.

الف

بگزارند

۵.

الف

اسرار التوحید: محمد بن منور

ب

شلوارهای وصله‌دار: رسول پرویزی

۶.

الف

مسئولیت‌پذیری

۷.

الف

خرامان (با ناز و تکبر) شروع به دویدن کرد

۸.

الف

انبوه

ب

رفت و آمد

۹.

ت	پ	ب	الف	
کلیله و دمنه	غزلیات شمس	مرصاد العباد	بوستان	نام کتاب
ابوالمعالی نصرالله منشی	مولانا	نجم‌الدین رازی	سعدی شیرازی	پدید آورنده

۱۰.

الف

قصر، کاخ

۱۱.

الف

این شخص کار مهمی دارد که می‌آید و نمی‌توانم بفهمم که قصد شکار من را دارد یا دیگری را.

۱۲.

الف

رهایی جستن - رهایی دادن

۱۳. زشت را زیبا نشان می‌داد و زیبا را زشت جلوه می‌داد. (باغ بسیار زیبا بود).

۱۴.

الف

صیاد (شکارچی) جلو آمد و دانه ریخت.

۱۵.

الف

جلوه کنان و با ناز راه رفتن

۱۶.

الف

دام و تور

۱۷. تشخیص (جان‌بخشی به اشیا)

۱۸.

الف

صیاد (شکارچی) دام را پهن کرد و روی آن دانه انداخت (پاشید) و در کمین نشست. مدتی گذشت (مدتی منتظر ماند).

۱۹. شناسه - ند (در فعل می‌کوشیدند)

چون قرینه آن در جمله است. حذف به قرینه لفظی است.

۲۰.

الف

شکارچی خرامان شروع به دویدن کرد تا کبوتران را بگیرد (اسیر کند) کبوتران مضطرب شدند (بی تابی می کردند) و هر یک برای نجات خود تلاش می کرد.

۲۱.

الف

کبوتران فرمان او را راهنمای خود قرار دادند و مسیرشان را تغییر دادند و شکارچی برگشت.

۲۲.

الف

کبوتران فرمان او را راهنمای خود قرار دادند. و مسیرشان را تغییر دادند.

۲۳.

الف

کبوتران فرمان او را راهنما قرار دادند.

۲۴.

الف

اطاعت، فرمان برداری

۲۵.

الف

کبوتران هر کدام برای رهایی خود تلاش می کردند.(۰.۲۵)

۲۶.

الف

زیرکی، هوشمندی

۲۷.

الف

کبوتران دستور او را راهنمای خود قرار داده و راهشان را تغییر دادند و صیاد ناامید برگشت.

۲۸.

الف

گره

۲۹.

الف

صیاد آرام (جلوه کنان، با ناز) شروع به دویدن کرد تا آن‌ها را بگیرد.

۳۰.

الف

من ریاست این کبوتران را بر عهده گرفته‌ام.

ب

به یاری (۰.۲۵) و پشتیبانی آن‌ها از دست شکارچی رها شدم .

۳۱.

الف

در هنگام گرفتاری باهم بوده‌ایم در وقت آسایش بهتر است که همراه هم باشیم.

۳۲.

الف

یاری، پشتیبانی

ب

قسمت فوقانی خارجی استخوان سر، گیج گاه

۳۳.

الف

رفت و آمد صیادان در آن‌جا پی در پی بود.

۳۴. زندگی خود را سپری می‌کردند.

۳۵. سبز

۳۶. فراق - شکل درست کلمه: (فراق)

۳۷. «صواب»

.۳۸

الف

نادرست؛ کتاب «کليلة و دمنه» را «نصرالله منشی» ترجمه کرده است.

.۳۹ الف (۵) یا «حق شناسی»

ب (۳) یا «نتیجه بد تقلید کورکورانه»

ج (۱) یا «وفاداری عاشق به معشوق»

د (۲) یا «مهمان نوازی»

.۴۰

الف

وگرنه سرزنش گران فرصت بدگویی پیدا می کنند.

.۴۱ بدگویی، سرزنش، عیب جویی

.۴۲

الف

در آن [چمنزار] شکار بسیار بود و شکارچیان پی در پی آمدوشد می کردند.

.۴۳ زیرا ریاست کبوتران را به عهده گرفته است.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف ۲ یا «مسحور - اضطراب»

۲. چشمانم ضعیف بود.

۳. اصرار

خواست

۴.

الف ۱- سحرزاد

سحرزاد صفت مفعولی و سایر گزینه‌ها صفت فاعلی هستند.

ب ۳- نورانی

۵. درازی قد

۶.

الف مجاز

۷.

الف عصای سبکی که به دست گیرند.

۸. چشمی که به عینک مجهز باشد.

۹.

الف کاسه‌ای زیر نیم‌کاسه باشد.

ب کلک زدن (حقه زدن، حیل‌های پنهانی در کار بودن یا هر پاسخی نظیر این مفاهیم)

۱۰. بخشنده

۱۱. قوز بالا قوز بودن: پشت هم آمدن وضعیت‌های بد

۱۲. جرأت و جسارت نشان دادن

۱۳. شرمنده می‌شدم.

۱۴.

الف شیطنت کردم یا کلک زدم.

۱۵.

الف عصبانی شد

۱۶. شرمنده (خجالت زده)

۱۷.

الف بسیار شاد بودم.

ب بلبل روی گل سرخ باطراوت مشغول نغمه‌خوانی است.

۱۸.

الف در مقابل این قد بلند چشمم خوب نمی‌دید.

۱۹.

الف درست

۲۰. پدرم ورشکست شده اما متکی به خود بود. (جوان‌مردی و مهمان‌نوازی خود را حفظ کرده بود).

۲۱.

الف مغتنم

. ۲۲

الف ضرر حرف نسنجیده بدتر از ضرر غذای خام است.

. ۲۳

الف هنوز به خوبی آن را در خاطر دارم.

. ۲۴

الف قُلا

. ۲۵

الف صفر

. ۲۶ . میرزا (شاخص)

. ۲۷ الف «رفت - یا فعل غیراسنادی»

(ب) «فعل اسنادی»

. ۲۸ «کلاس» مجاز از دانش آموزان

. ۲۹

الف غیرقابل مهار، رام نشده

. ۳۰ «نادر ابراهیمی» یا «ابراهیمی»

. ۳۱ دور او جمع شده بودند (او را احاطه کرده بودند)

. ۳۲ صفت‌های بیانی عبارتند از:

یُغور، درشت، گردن‌کش، دراز، عقابی، بادامی‌شکل

(صفحه ۱۲۷ و ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شش صفت بیانی (۲۵ره نمره)

. ۳۳ آرایه مشترک دو عبارت «حس آمیزی» است:

الف) ذوق لطیف (انتزاعی + لامسه) (صفحه ۷۷ کتاب درسی)

ب) لهجه غلیظ (شنوایی + لامسه) (صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

حس آمیزی (۲۵ره نمره)

. ۳۴ الف) استعاره؛ پالیز سعدی: استعاره از آثار سعدی (۳) (صفحه ۷۸ کتاب درسی)

ب) مجاز؛ کلاس: مجاز از دانش آموزان (۲) (صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

ج) حس آمیزی؛ نرم بودن (لامسه) را به افسانه (شنوایی یا بینایی) نسبت داده‌ایم. (۱) (صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) استعاره (۲۵ره نمره)   ب) مجاز (۲۵ره نمره)   ج) حس آمیزی (۲۵ره نمره)

. ۳۵

الف) قلا: کمین (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

ب) صباحت: زیبایی، جمال (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

ج) مناصحت: اندرز دادن (صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

د) اهمال: کوتاهی و سهل‌انگاری کردن (صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قلا   ب) صباحت   ج) مناصحت   د) اهمال

(هر مورد ۲۵ره نمره)

. ۳۶ الف) نادرست؛ «مثنوی معنوی» منظومه و به شعر است. (صفحه ۷۰ کتاب درسی)

ب) درست (صفحه ۹۸ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۱۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۲۵/۰ نمره) ب) درست (۲۵/۰ نمره) ج) درست (۲۵/۰ نمره)

۳۷. الف) قد دراز داشتن (یا هر مفهوم مشابه دیگر) (صفحه ۱۲۴ کتاب درسی)

ب) استقامت ورزیدن یا عصبانی شدن (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قد دراز داشتن (یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۲۵/۰ نمره)

ب) استقامت ورزیدن یا عصبانی شدن (۲۵/۰ نمره)

۳۸. گزینه «ج»؛ امام خمینی (ره)

(صفحه ۱۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ج» (۲۵/۰ نمره)

۳۹. الف) فرنگی مآبی (به شیوه فرنگی‌ها) (صفحه ۱۲۴ کتاب درسی) ب) ثقت (اطمینان، خاطرجمع) (صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) فرنگی مآبی (۲۵/۰ نمره) ب) ثقت (۲۵/۰ نمره)

۴۰. الف) دیرینه: صفت نسبی (دیر + ینه) (اسم + ینه = صفت نسبی) (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) دادخواه: صفت فاعلی (داد + خواه) (اسم / صفت + بن مضارع = صفت فاعلی) (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

ج) تیرخورده: صفت مفعولی (خورد + ه) (بن ماضی + ه = صفت مفعولی) (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) صفت نسبی (۲۵/۰ نمره) ب) صفت فاعلی (۲۵/۰ نمره) ج) صفت مفعولی (۲۵/۰ نمره)

پاسخنامه تشریحی

۱. «ب» یا «مضارع التزامی - ماضی نقلی - مضارع اخباری»

۲.

الف

«سود و برخورداری‌ها» یا «داشته‌های در معرض دید ما»

ب

در سایه ایستادن

۳. کتاب «ماه نو و مرغان آواره» اثر «رابیندرانات تاگور» است.

(صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رابیندرانات تاگور (۲۵/ه نمره)

۴. کار را تجسم «عشق» می‌داند. (در هر کاری عشق و میل نباشد، پایش بی‌هوده خواهد بود.)

(صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عشق، علاقه، میل یا هر مفهوم مشابه (۲۵/ه نمره)

۵. الف) ۳ (فریاد پاک آزادی خواهی = فریادشان مثل خورشید پاک است.) (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) ۴ (سفر کردن به دوردست‌ها (مصراع اول)) (صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

ج) ۲ (مصراع دوم کنایه از «نابودی و مرگ» است.) (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

د) ۱ (آن کس که سر فروآرد = متواضع باشد، تاج بر سر او بارد = ارزشمند می‌شود) (صفحه ۱۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳   ب) ۴   ج) ۲   د) ۱

(هر مورد ۲۵/ه نمره)

۶. الف) پیامبر و دیوانه: جبران خلیل جبران (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

ب) چشمه روشن: غلامحسین یوسفی (صفحه ۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پیامبر و دیوانه: جبران خلیل جبران (۲۵/ه نمره)

ب) چشمه روشن: غلامحسین یوسفی (۲۵/ه نمره)

۷. الف) یغور (صفحه ۱۲۷ کتاب درسی)   ب) صواب (صفحه ۱۱۸ کتاب درسی)

ج) سپاسگزاری (صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)   د) عمل (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یغور   ب) صواب   ج) سپاسگزاری   د) عمل

(هر مورد ۲۵/ه نمره)

۸. الف) درست؛ در فعل «گرفت» شناسه (ند) به قرینه لفظی حذف شده است. (صفحه ۱۱۸ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ «واو» ربط است، چون دو جمله را به هم ربط داده است (تو شاه هستی و یا اژدها پیکر هستی) (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ج) درست؛ می‌توان واژه «به‌راستی» را حذف کرد. (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست (۲۵/ه نمره)   ب) نادرست (۲۵/ه نمره)   ج) درست (۲۵/ه نمره)

۹.

الف

نماد یا استعاره یا تشخیص یا مجاز

۱۰. جبران خلیل جبران

۱۱.

الف

فروتنی شرط رسیدن به بزرگی است.

۱۲. شعله ← نماد بخشندگی و روشنایی

چراغدان ← نماد مبدأ بخشندگی و روشنایی

تکرار صامت‌های «ر» و «س»: واج‌آرایی

شعله، روشنایی، چراغدان: مراعات‌نظیر

سیاسگزاری از شعله، صبورانه ایستادن چراغدان: استعاره (تشخیص)

۱۳. ماهی ← نماد سکون و آرامش

چارپا ← نماد حرکت و زندگی

پرنده ← نماد آزادی و رهایی

. ۱۴

الف

چهارپا روی زمین داد و فریاد می‌کند.

ب

هنگامی که با وجود فروتنی، انسان بزرگی باشیم، بیش از هر زمان دیگری به خداوند، نزدیک شده‌ایم.

. ۱۵

الف

«شعله»: استعاره از کسانی که به‌طور مستقیم به ما خدمت می‌کنند. / «چراغدان»: استعاره از کسانی که دور از چشم و به‌طور غیرمستقیم به ما خدمت می‌کنند.

ب

«آفتاب»: استعاره از نعمت‌های از دست‌رفته / «ستاره»: استعاره از نعمت‌هایی که در اختیار داریم.

۱۶. «خاموشی ماهی و دریا»، «هیاهوی چارپا و خاک» و «آواز خواندن پرنده»، تشخیص هستند.

۱۷. کارها را ناممکن می‌داند.

۱۸. زمانی که کار با عشق انجام نشود.

۱۹. اگر افسوس بخوری که موقعیت‌های بزرگ زندگی‌ات را از دست داده‌ای، موقعیت‌های مناسب دیگر را نیز از دست می‌دهی.

۲۰. ۱- مریم نگران آمد. ۲- مریم نگران است.

۲۱. مفهوم مشترک هر دو این است که «فروتنی موجب بزرگی است».

۲۲. آدمی / اما / خاموشی دریا و / هیاهوی خاک / موسیقی آسمان را در خود دارد.

. ۲۳

الف

برزگر: برزگر، دهقان، کشاورز

ب

تهی: خالی

پ

درآمیزد: ترکیب کنید، مخلوط کنید

ت

هیاهو: هنگامه، غوغا، سر و صدا

ث

تجسم: در نظر آوردن، خیالی را واقعیت دادن

۲۴. «شعله» نماد انسان‌های عاقل و خردمند و موفق

«چراغدان» نماد انسان‌های مؤثر و زمینه‌ساز برای موفقیت دیگران

۲۵. چراغدان: جایی یا ظرفی که در آن چراغ بگذارند.

۲۶. آفتاب: مفعول ستاره‌ها: مفعول هم: قید

۲۷. نوع «واو» در همهٔ موارد، واو ربط (پیوند) است زیرا بین جملات آمده است.

۲۸. خاموش: مسند چارپا: نهاد هیاهو: مفعول آسمان: متمم

۲۹. واژه‌هایی که نقش قیدی دارند: به‌راستی - همیشه

۳۰. الف) واو ربط

ب) واو ربط زیرا بین دو جمله آمده است. حریفان از مُل (شراب) (مستند) و من از تأمل مستم.

۳۱. در بیت اول تواضع بیش از حد، مکروه و ناپسند است اما در عبارات «ب» تواضع سبب بزرگی و عزیزبودن انسان می‌شود.

۳۲. الف) بیشتر

ب) امشب

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف هولم

۲.

الف خوان

۳. بین کلمات «آسمان» و «اختران» رابطه معنایی «تضمن» وجود دارد.

۴. «یافتن تکامل - رشد و پیشرفت»

۵. الف: ۴ یا «تکا به نفس» ب: ۳ یا «شما در گل منگرید» ج: ۲ یا «آینده‌نگری» د: ۱ یا «چه باشی چو روبه به وامانده سیر»

۶. ۱) وزر و گناه ۲) شائبه و گمان

(صفحه ۱۲، ۲۴، ۲۵، ۷۵، ۱۵۵ و ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) وزر (۲۵/۲) نمره ۲) شائبه (۲۵/۲) نمره

۷. آزاد از تمام تعلقات و وابستگی‌ها و حرکت به سمت عالم بالا

(صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رها از تمام تعلقات و وابستگی‌ها و حرکت به سمت عالم بالا (۲۵/۲) نمره

۸. الف) ۳ (فریاد پاک آزادی خواهی = فریادشان مثل خورشید پاک است.) (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ب) ۴ (سفر کردن به دوردست‌ها (مصراع اول)) (صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

ج) ۲ (مصراع دوم کنایه از «نابودی و مرگ» است.) (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

د) ۱ (آن کس که سر فروآرد = متواضع باشد، تاج بر سر او بارد = ارزشمند می‌شود) (صفحه ۱۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳ ب) ۴ ج) ۲ د) ۱

(هر مورد ۲۵/۲ نمره)

۹. گوته در عبارت سؤال از «سعدی» تأثیر پذیرفته است.

سخن سعدی: هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات. پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکر واجب.

(صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سعدی (۲۵/۲) نمره

۱۰. روح پاک همیشه تمایل به عالم معنا دارد. (بازگشت روح به عالم حقیقت و اصل خود)

(روح متعلق به عالم بالا است، مادیات نمی‌تواند روح را وابسته این دنیا کند.)

(صفحه ۱۴۶ و ۱۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

روح پاک همیشه تمایل به عالم معنا دارد. (بازگشت روح به عالم حقیقت و اصل خود یا هر مفهوم مشابه) (۲۵/۲) نمره

۱۱. ۱) اشعار حافظ راهنما و رهبری‌بخش است (جمله اول) ۲) اشعار حافظ به خاطر دلنشین بودن، ستارگان را به وجد و رقص می‌آورد. ۳) اشعار حافظ معرفت قرآنی دارد که

موجودات اهریمنی را از انسان دور می‌کند.

(صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) اشعار حافظ راهنما و رهبری‌بخش است (جمله اول). ۲) اشعار حافظ به خاطر دلنشین بودن، ستارگان را به وجد و رقص می‌آورد. ۳) اشعار حافظ معرفت قرآنی دارد که

موجودات اهریمنی را از انسان دور می‌کند. (ذکر یک مورد کافی است.) (۲۵/۲) نمره

۱۲. واژه «مقید» در گزینه «الف» با واژه «مطلق» در گزینه «ب» تضاد معنایی دارند.

نکته: مقید: گرفتار، بسته، در قید شده / مطلق: آزاد، رها شده

(صفحه ۱۵۳ و ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مقید و مطلق (۲۵ر۰ نمره) (به نوشتن هر دو واژه نمره تعلق می‌گیرد).

۱۳. بر اثر: به دنبال / قُلا: کمین

(صفحه ۱۱۹، ۱۱۸، ۱۲۵ و ۱۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بر اثر: به دنبال (۲۵ر۰ نمره) / قُلا: کمین (۲۵ر۰ نمره)

۱۴. الف) نعمت: نهاد (برای هر نفسی دو نعمت وجود دارد) - ممد: مسند

ب) آن یکی ← آن: صفت اشاره / یکی: هسته

ج) مفرح ذات: چون ذات «اسم» است، ترکیب اضافی است.

(صفحه ۱۴۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نعمت: نهاد (۲۵ر۰ نمره) ممد: مسند (۲۵ر۰ نمره)

ب) آن: صفت اشاره (۲۵ر۰ نمره)

ج) ترکیب اضافی (۲۵ر۰ نمره)

۱۵. واژه «بزرگامید» بدل از آموزگار است.

نکته: نقش‌های تبعی «معطوف، تکرار و بدل» هستند.

(صفحه ۱۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بزرگامید (۲۵ر۰ نمره)، بدل (۲۵ر۰ نمره)

۱۶.

الف عزم

۱۷. مضارع التزامی

۱۸. حافظ

۱۹. گزینه ج

الف: عطار «اسرارنامه» را به مولوی هدیه داد.

ب: «کاو» دادخواه از نوع ادبیات حماسی است.

د: «ماه نو و مرغان آواره» اثر رابیندرانات تاگور و «دیوان غربی - شرقی» اثر گوته است.

۲۰.

الف تاکید بر شکرگزاری در هر شرایطی

۲۱.

الف آن یکی یاری‌کننده (مددکننده) زندگی است یا «آن یکی یاری‌کننده حیات است».

۲۲.

الف

از نظر شاعر خداوند به دلایل زیر اختران را در آسمان قرار داده است:

۱- تا راهنمای انسان در خشکی و دریا باشند.

۲- تا گاهی اوقات به آسمان و افلاک نگاه کنیم و تأمل کنیم.

۳- تا با نگاه به آسمان و ستاره‌ها از آفریده‌های زیبای خداوند لذت ببریم.

ب

تضاد: بر و بحر

۲۳. شرق، غرب، شمال، جنوب: مراعات نظیر / شرق، سرزمین‌های شمال و جنوب (مجاز از: کل دنیا و هستی) / دستان خدا: اضافه استعاری / در دست بودن (کنایه از: تسلط داشتن)

۲۴.

الف

به پشت زین ماندن (کنایه از: قصد سفر داشتن)

ب

روی آوردن (کنایه از: توجه کردن)

۲۵. دل (مجاز از: وجود لشکر دیو) / نشاط دادن و غمناک کردن: تضاد (نشاط دادن: کنایه از امید بخشیدن)، (غمناک کردن: کنایه از ناامید کردن)

۲۶. اشاره به مفهوم آیه‌های «فَأَمَّا مَنْ أْتَىٰ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَٰؤُمُ اقْرَءْ كِتَابِيَّ» (پس هر کس که کارنامه‌اش به دست راستش داده شود، گوید بیا بید و کتابم را بخوانید.) (الحاقه - ۱۹) و «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (آگاه باشید بر دوستان خدا نه بیمی است و نه آنان اندوهگین می‌شوند.) (یونس - ۶۲)

۲۷.

الف

اوست که عادل بی قید و شرط است و سفره عدالت خود را برای همه گشوده است.

ب

اگر فکر و توجهم به این جهان باشد، بهره‌ای بالاتر از این جهان به دست نمی‌آورم.

پ

خاک نمی‌تواند روح را از بین ببرد و به غبار تبدیل کند؛ زیرا هر لحظه تلاش می‌کند تا بالا برود.

ت

بگذار بر پشت زین اسب خود ارزشمند باشم. تو در کلبه و خیمه خودت بنشین.

ث

یک پرنده معمولی نبود که از تمرین ناامید شود.

۲۸.

الف

رضا: خشنودی، قبول

ب

شَعَف: خوشی، شادمانی / خَفِيف: کم، اندک

پ

مخزن: گنجینه

ت

حَشْر: رستاخیز، قیامت / هول: ترس، هراس

۲۹. گزینه «۳»: هر نفسی را دو نعمت ...

۳۰. الف

۳۱. در هر زمان، چه هنگام رنج و چه هنگام رهایی از رنج

۳۲. هر چیزی که ما را محدود می‌کند.

۳۳. نشاطی که خداوند در عبادت به بندگان می‌دهد.

۳۴. خوان عدل: عدل همچون خوانی گسترده است.

۳۵. مفهوم عشق ورزیدن برای او این بود که آنچه را دریافته است به مرغان دیگری که می‌خواهند بیاموزد.

۳۶.

الف

هول: ترس، هراس

ب

ریشخند: تمسخر

۳۷. بیانگر این مفهوم که انسان در همه حال، چه عافیت و سلامت و چه رنج و سختی باید شکرگزار خدا باشد.

۳۸. بند پنجم

«بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و خیمه خود باز بمان / بگذار که سرخوش و سرمست به دوردست‌ها روم / و بر فراز سرم هیچ جز اختران نبینم»

۳۹. اندیشیده باشند

۴۰. بهره‌ای: نصیب / والاتر: بالاتر / از بهر: برای

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) خودپسندی

۲.

الف) لُحوم

۳.

الف) گروهی دیگر را نباید مسخره کنند شاید (امید است) که بهتر از آنان باشند.

۴.

الف) عیب نگیرید (عیب‌جویی نکنید)

۵.

الف) أَفْضَلُ

ب) مَطَاعِمٍ (مَطْعَمٍ)

۶. الف

۷.

الف) ۱- تا (برای اینکه) نیکی کند ۲- نیکی نمی‌کنند

۸. ترجمه صورت سؤال: در عبارات زیر اسم مکان، اسم تفضیل و اسم فاعل را مشخص کن: نقشه راه: کافی است وزن هر نوع اسم را معلوم کنید و براساس آن در متن به دنبالش بگردید. (أ) مَتَجَر (محل تجارت - مغازه)

وزن اسم مکان < مَفْعَل - مَفْعَلَة - مَفَاعِل > ترجمه فارسی: محل ... / ... گاه
(ب) أَفْضَل (برتر - بهتر)

وزن اسم تفضیل < أَفْعَل - فُعْلَى - أَفَاعِل (خیر و شر) ... > ترجمه فارسی: ... تر / ... ترین

(ج) الْمُحْسِنِينَ به دلیل اینکه در آن «مُ» بر سر فعل مضارع آمده و عین الفعل آن کسره دارد (مُ ... بَ)، اسم فاعل است. غالباً نیز بر وزن فاعل و اسم فاعل است. (غالی + ة تانیث)

وزن اسم فاعل < فَاعِل - مُ... - فُعَال >

ترجمه جمله‌ها: شلوارهایی بهتر دارم ولی قیمت‌ها در آن مغازه گران است.

ای کسی که نیکوکاران را دوست دارد.

(صفحه ۲ و ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) المَتَجَر (ب) أَفْضَل (ج) مُحْسِنِينَ / غَالِيَةً

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۹. ترجمه صورت سؤال: گزینه درست را انتخاب کن:

گزینه ب؛ هشتادوپنج منهای پانزده برابر است با: (أ) نود (ب) هفتاد

نکته (۱): در عدد معطوف، اول یکان می‌آید و پس از آن دهگان (خمسة: ۵) (ثمانون: ۸۰)

نکته (۲): ناقص از نقصان به معنای «کمی» می‌آید: «منها».

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «ب» (۲۵/۰ نمره)

۱۰. ترجمه صورت سؤال: به دو سؤال پاسخ بده:

(أ) زبان عربی را از کلاس ..... یاد می‌گیریم. ۱- السابح: هفتم ✓ ۲- التاسع: نهم ×

(صفحه ۸۷ کتاب درسی)

(ب) کدام ویژگی برای مؤمن است؟ ۱- پر حرف × ۲- پر کار ✓

(صفحه ۸۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) ۱- السایع (ب) ۲- کثیر العمل

(هر مورد ۲۵، نمره)

۱۱. ترجمه صورت سؤال: کلمه‌ای را که از جهت معنایی با دیگر واژه‌ها متفاوت است مشخص کنید.

نقشه راه: همه واژه‌ها را معنا کنید. ۳ واژه مترادف است یا به دلیلی در یک دسته قرار می‌گیرد و واژه‌ای که در آن دسته قرار نمی‌گیرد جواب است.

(الف) «الکلام» و «القول» هر دو به معنای سخن گفتن است و «اللسان» (زبان) هم وسیله سخن گفتن است در حالی که «الحُسام» به معنای شمشیر متفاوت است. (صفحه ۵۱ کتاب درسی)

(ب) «الإثم» و «الذنب» مترادف هستند به معنای گناه. «الکبيرة» هم گناه بزرگ است در حالی که «العُجب» (خودپسندی) به معنای گناه نیست. (صفحه ۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) الحُسام (۲۵، نمره) (ب) العُجب (۲۵، نمره)

۱۲. ترجمه صورت سؤال: مفرد یا جمع کلمه‌ای را که زیر آن خط کشیده شده است بنویسید.

نقشه راه: ابتدا تشخیص دهید که واژه مشخص شده مفرد است یا جمع. اگر مفرد است جمع مکسر و اگر جمع است مفرد آن را بنویسید.

(الف) بهترین کارها به دست آوردن (روزی) حلال است.

برای واژه‌هایی که أَفْعَل التفضیل هستند یعنی اسم تفضیل بر وزن أَفْعَل، کافی است آنها را بر وزن أَفَاعِل ببرید تا جمع مکسر آنها پیدا شود. أَفْضَلُ ← أَفْضَل (صفحه ۷ کتاب درسی)

(ب) بهترین برادرانتان کسی است که عیب‌هایتان را به شما گوشزد کند.

«أخ» به معنای برادر ۲ جمع مکسر دارد: إخوة و إخوان. دقت کنید که أَخْوان به معنای ۲ برادر مثنی است نه جمع. إخوان ← أَخ (صفحه ۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) أَفْضَل (۲۵، نمره) (ب) أَخ (۲۵، نمره)

۱۳. ترجمه صورت سؤال: عبارت‌های زیر را به فارسی ترجمه کنید.

نقشه راه: به هنگام ترجمه جمله‌ها به نکات قواعدی بسیار توجه کنید و جمله‌های فارسی را روان بنویسید و در نهایت ترجمه واژه‌های عربی هم اهمیت دارد.

(الف) شب قدر بهتر از هزار ماه است.

«خَيْرٌ» چون قبل از «مِنْ» آمده است به شکل صفت تفضیلی (بهتر) ترجمه می‌شود. (صفحه ۸ کتاب درسی)

(ب) پیراهن سفید ارزان‌تر از شلوار سیاه است. (صفحه ۱۰ کتاب درسی)

(ج) خداوند کسی را مجبور (مکلف) نمی‌کند مگر به اندازه توانش.

«نَفْسًا» هم معنای «نفس» می‌دهد هم «شخص / کس»، از طرفی باید دقت شود که «الله» به صورت فاعل و «نَفْسًا» به شکل مفعول ترجمه شود. (صفحه ۱۴ کتاب درسی)

(د) چه کسی ما را از خوابگاهمان (آرامگاهمان) برانگیخت؟ این چیزی است که خداوند رحمان وعده داد و فرستادگان (فرستاده‌شدگان) راست گفتند.

«نَا» در «بَعَثْنَا» مفعول است و به شکل «ما را» ترجمه می‌شود. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

(ه) معلم او را نصیحت کرد ولی دانش‌آموز به رفتارش ادامه داد.

ضمیر متصل هرگاه به فعل اضافه شود مفعول است و مفعول عربی هم می‌تواند به شکل مفعول فارسی ترجمه می‌شود و هم متمم. (صفحه ۲۰ کتاب درسی)

(و) برخی کتاب‌ها به معلم (یاددهنده) ارتباط دارد و بقیه به دانش‌آموز (یادگیرنده).

«الأخرى» اسم تفضیل است به معنای دیگر، اما به سیاق جمله می‌تواند «بقیه» هم ترجمه شود. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

(ز) دانش‌آموزان نباید سخن معلم را قطع کنند و از او نباید در سخن گفتن پیشی بگیرند و باید صبر کنند.

در صورتی که فعل مضارع، غایب یا متکلم باشد و همراه با حرف «لِ» یا «لَا» مجزوم شود، باید به صورت «باید ب» و «نباید ب» ترجمه شود. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

(ح) اگر صبر کنی (کردی) در زندگی‌ات موفقیت را به دست می‌آوری (آوردی).

در صورتی که فعل شرط و جواب شرط ماضی باشد هم می‌توان آن را به شکل مضارع التزامی و اخباری و هم به صورت ماضی ترجمه کرد. (صفحه ۲۵ کتاب درسی)

(ط) و آنچه برای خودتان از خیر و نیکی از پیش بفرستید آن را نزد خدا می‌یابید.

نکته (ط) «ما» از آنجا که بر سر دو فعل مضارع مجزوم آمده ادات شرط است و به صورت «هرچه» یا «آنچه» ترجمه می‌شود. (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) شب قدر بهتر (۲۵، نمره) از هزار ماه است (۲۵، نمره).

ب) پیراهن سفید ارزان تر از (۲۵ره نمره) شلوار سیاه است (۲۵ره نمره).

ج) خداوند کسی را (۲۵ره نمره) مجبور (مکلف) نمی کند (۲۵ره نمره) مگر به اندازه توانش (۲۵ره نمره).

د) چه کسی ما را از خوابگاهمان (آرامگاهمان) (۲۵ره نمره) برانگیخت؟ این چیزی است که خداوند رحمان وعده داد (۲۵ره نمره) و فرستادگان (فرستاده شدگان) راست گفتند (۲۵ره نمره).

ه) معلم او را نصیحت کرد (۲۵ره نمره) ولی دانش آموز به رفتارش ادامه داد (۲۵ره نمره).

و) برخی کتابها به معلم (یاددهنده) ارتباط دارد (۲۵ره نمره) و بقیه به دانش آموز (یادگیرنده) (۲۵ره نمره).

ز) دانش آموزان نباید سخن معلم را قطع کنند (۲۵ره نمره) و از او نباید در سخن گفتن پیشی بگیرند (۲۵ره نمره) و باید صبر کنند (۲۵ره نمره).

ح) اگر صبر کنی (کردی) در زندگیات (۲۵ره نمره) موفقیت را به دست می آوری (آوردی) (۲۵ره نمره).

ط) و آنچه برای خودتان از خیر و نیکی (۲۵ره نمره) از پیش بفرستید آن را (۲۵ره نمره) نزد خدا می یابید (۲۵ره نمره).

۱۴. الف) التواصل ب) الأَسْعَار

ترجمه صورت سوال: کلمه‌ای را که از جهت معنایی دور است مشخص کنید.

نقشه راه: ابتدا، باید همه واژه‌ها را ترجمه کنید و بین سه تا از واژه‌ها رابطه‌ای پیدا کنید. واژه‌ای که در این دسته جا نگیرد جواب است.

الف) واژه‌های الإستَهْزاء - التَّجَسُّس و الغيبة به معنای مسخره کردن - جاسوسی کردن - غیبت از کارهای ناپسند هستند که در آیه قرآن، خداوند آنها را حرام کرده است ولی التواصل به معنای ارتباط است.

ب) واژه‌های القمیص، السراويل و الفستان همگی نوعی لباس هستند (پیراهن - شلوارها - پیراهن زنانه) در حالی که الأَسْعَار به معنای قیمت‌ها است.

(صفحه‌های ۳ و ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) التواصل (۲۵ره نمره) ب) الأَسْعَار (۲۵ره نمره)

۱۵. الف) کبيرة ب) رُسُل

ترجمه صورت سوال: مفرد یا جمع کلمه‌ای را که زیر آن خط کشیده شده است بنویسید.

نقشه راه: دقت کنید که اغلب منظور از جمع، جمع مکسر است نه جمع سالم. اول تشخیص دهید واژه مفرد است یا جمع، اگر مفرد است جمع مکسر و اگر جمع است مفرد آن را بنویسید.

ترجمه جمله‌ها:

الف) آن از گناهان بزرگ در مکتب (آیین) ماست و از اخلاق بد است.

ب) خداوند آرامشش را بر پیامبرش و بر مؤمنان فرو فرستاد.

(صفحه‌های ۳ و ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کبيرة (۲۵ره نمره) ب) رُسُل (۲۵ره نمره)

۱۶. ترجمه صورت سوال: ترجمه را کامل کنید.

نقشه راه: کافی است معادل عربی واژه‌های فارسی را در جمله عربی خط بزنید. واژه یا واژه‌های عربی را که باقی می‌ماند ترجمه کنید و در جای خالی قرار دهید. نکته مهم این است که جای خالی باید با واژه‌ای پر شود که وقتی جمله فارسی را می‌خوانید یک جمله کامل معنادار باشد.

الف) أَثْقَلُ: سنگین تر / المیزان: ترازو اسم تفضیل + من: ... تراز

ب) أَحَبُّ: دوست‌داشتنی‌ترین / أَنْفَعُهُمْ: سودمندترینشان اسم تفضیل + مضاف‌الیه: ... ترین

ج) فعلیه: بر اوست - باید / أَنْ يَعْتَدِرَ: عذرخواهی کند

(صفحه‌های ۱۲، ۱۴ و ۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سنگین تر (۲۵ره نمره) - ترازو (۲۵ره نمره)

ب) دوست‌داشتنی‌ترین (۲۵ره نمره) - سودمندترینشان (۲۵ره نمره)

ج) باید (بر اوست) (۲۵ره نمره) - عذرخواهی کند (۲۵ره نمره)

۱۷. الف) عیب نگیرید ب) گاهی می‌باشد

ج) آن را ناپسند می‌دارند د) پرسیده شد

ترجمه صورت سوال: فعل‌هایی را که زیر آن خط کشیده شده است ترجمه کنید.

نقشه راه: ابتدا زمان افعال و صیغه آنها را تشخیص دهید و فعل را ترجمه کنید. در نهایت جمله را با معنای فعل ترجمه کنید که اگر با توجه به جمله، نیاز به تغییر است انجام دهید.

الف) فعل نهی صیغه اَنتم (ب) فعل مضارع صیغه هُوَ (ج) فعل مضارع صیغه هُم (د) فعل ماضی مجهول صیغه هُوَ

نکته: قد + مضارع معنای «گاهی» می‌دهد.

نکته: در صورتی که فعل ماضی با شروع شود ماضی مجهول است.

ترجمه جمله‌ها:

الف) از خودتان عیب نگیرید.

ب) گاهی در بین مردم کسی هست که از ما بهتر است.

ج) به آنها لقب‌هایی ندهید که آن را ناپسند می‌دارند.

د) از پیامبر خدا پرسیده شد، چه کسی دوست‌داشتنی‌ترین مردم در نزد خدا است؟

(صفحه‌های ۲، ۳ و ۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) عیب نگیرید (۲۵/۰ نمره) ب) گاهی می‌باشد (۲۵/۰ نمره)

ج) آن را ناپسند می‌دارند (۲۵/۰ نمره) د) پرسیده شد (۲۵/۰ نمره)

۱۸. ترجمه صورت سؤال: نوع فعل‌ها را در آیه، عبارت و حدیث مشخص کنید.

نقشه راه: ابتدا در هر جمله فعل‌ها را جدا کنید و براساس ویژگی‌های آن نوع فعل را معلوم کنید.

الف) فعل مضارع با «تینا» شروع می‌شود و پایان آن «ت» یا «ن» می‌آید. ← اُریدُ

ب) نفی مضارع به شکل «لا + مضارع بدون تغییر» می‌آید. ← لا یعتقدُ

ج) امر: اگر صیغه فعل مخاطب باشد اغلب با همزه شروع می‌شود و پایان آن ساکن یا یکی از ضمائر «و - ا - ی» می‌آید. ← اغفرُ

د) ماضی: این فعل را باید حفظ کرد و ضمائر پایانی آن مهم است. ← اَمَّا

ترجمه جمله‌ها:

۱) بدترین مردم کسی است که به امانت‌داری اعتقاد ندارد (پایبند نباشد).

۲) پروردگارا، ایمان آوردیم پس ما را بیامرز.

۳) ارزان‌تر از این می‌خواهم. این قیمت‌ها گران است.

(صفحه‌های ۷، ۸ و ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اُریدُ (۲۵/۰ نمره) ب) لا یعتقدُ (۲۵/۰ نمره) ج) اغفرُ (۲۵/۰ نمره) د) اَمَّا (۲۵/۰ نمره)

۱۹. الف) ۳ (ب) ۲ (ج) ۱ (د) ۲

ترجمه صورت سؤال: ترجمه درست را برای فعل‌هایی که زیر آن خط کشیده شده است انتخاب کنید.

نقشه راه: کافی است زمان و صیغه فعل را مشخص کنید، سپس ترجمه فارسی فعل را در داخل جمله قرار دهید تا از درستی آن اطمینان یابید.

الف) امر صیغه اَنْتَ (به پدر و مادرت در دنیا نیکی کن).

ب) مضارع صیغه اَنَا (از خدا برای گناهانم آمرزش می‌خواهم).

ج) مستقبل صیغه نَحْنُ (بعد از قبولی در امتحانات سفر خواهیم کرد).

د) امر صیغه اَنْتَ + مفعول ضمیر نا (در روزهای جوانی به ما قرآن آموزش بده).

(صفحه ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳ (۲۵/۰ نمره) ب) ۲ (۲۵/۰ نمره) ج) ۱ (۲۵/۰ نمره) د) ۲ (۲۵/۰ نمره)

۲۰. ترجمه صورت سؤال: فعل‌هایی را که زیر آن خط کشیده شده است ترجمه کنید.

الف) ۱. به سگ‌ها در باغ نزدیک نشوید. ۲. دانش‌آموزان به تخته نزدیک شدند.

ب) ۱. زبان عربی را برای خواندن قرآن یاد بگیر. ۲. دانش‌آموزان در زنگ دوم شیمی یاد خواهند گرفت.

ج) ۱. ایمان را با کفر عوض نکردید. ۲. آنها کتاب‌ها را با پول عوض نمی‌کنند.

نقشه راه: در صورتی که حرکت پایانی فعلی کسره (ـِ) باشد و کلمه پس از آن با (الـ) شروع شود، آن فعل به ساکن (ـُ) ختم شده است.

الف) ۱- فعل نهی صیغه اَنتم ۲- فعل ماضی صیغه هُوَ

- ب) ۱- فعل امر صیغۀ اَنْتَ
 ۲- فعل مستقبل صیغۀ هُمْ
 ج) ۱- نفي ماضی صیغۀ اَنْتُمْ
 ۲- نفي مضارع صیغۀ هُمْ
 (صفحة ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) ۱- نزدیک نشوید (۲۵/۰۲ نمره)
 ۲- نزدیک شدند (۲۵/۰۲ نمره)
 ب) ۱- یاد بگیر (۲۵/۰۲ نمره)
 ۲- یاد خواهند گرفت (۲۵/۰۲ نمره)
 ج) ۱- عوض نکرديد (۲۵/۰۲ نمره)
 ۲- عوض نمی کنند (۲۵/۰۲ نمره)
 ۲۱. الف) السکينة (ب) التَّوَابُ (ج) الخُلُقُ (د) سوء الظَّنُّ

ترجمه صورت سؤال: در جای خالی کلمه مناسب را قرار دهید (دو کلمه اضافه است).

نقشه راه: ابتدا واژه‌ها را ترجمه کنید، سپس با توجه به معنای جملات واژه‌های مناسب را انتخاب کنید.

توجه: گاهی کل جمله معنا و مفهوم واژه‌ای است که انتخاب می‌کنید، مثل سؤال ب و د و گاهی معنای جمله را کامل می‌کند مثل سوال الف و ج ترجمه جمله‌ها:

الف) بهترین زینت مرد (انسان) آرامش همراه با ایمان است.

ب) توبه پذیر کسی است که توبه را از بندگانش می‌پذیرد.

ج) خوش اخلاقی، نیمی از دین است.

د) بدگمانی، اتهام شخصی به شخص دیگری بدون دلیلی منطقی است.

الخُلُقُ: مردم / التَّجَسُّسُ: جاسوسی کردن

(صفحه‌های ۷، ۳ و ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) السکينة (۲۵/۰۲ نمره) (ب) التَّوَابُ (۲۵/۰۲ نمره) (ج) الخُلُقُ (۲۵/۰۲ نمره) (د) سوء الظَّنُّ (۲۵/۰۲ نمره)

۲۲. الف) ذهبت الزائرة الى سوق مشهد

ب) ما اشترت الزائرة شيئاً في المتجر الثاني

ج) في المتجر الثالث كانت أفضل السراويل موجودة

د) دَفَعَت الزائرة للقميص خمسين الف تومان

ترجمه صورت سؤال: متن را بخوانید سپس به سؤال‌ها جواب دهید.

نقشه راه: ابتدا متن را ترجمه کنید سپس از واژه‌های موجود در متن سؤال استفاده کنید و به دنبال جواب بگردید. کافی است جواب کوتاه داده شود ولی جواب کامل هم نادرست نیست.

ترجمه متن: خانم زائر برای خریدن لباس‌ها به بازار مشهد رفت. در مغازه اول پیراهنی مردانه به قیمت پنجاه هزار تومان به رنگ سیاه خرید. در مغازه دوم به پیراهن‌های زیبای زنانه نگاه کرد ولی قیمت‌هایشان گران بود و در مغازه سوم فروشنده لباس‌ها، شلوار مردانه و شلوار زنانه به او فروخت. شلوار در مغازه سوم بهترین شلوار در بازار بود. خانم زائر برای لباس‌ها ۲۳۰ هزار تومان پرداخت.

الف) خانم زائر به کجا رفت؟ به بازار مشهد

ب) خانم زائر در مغازه دوم چه خرید؟ چیزی نخرید.

ج) در کدام مغازه بهترین شلوارها موجود بود؟ در مغازه سوم

د) خانم زائر چند تومان برای پیراهن پرداخت؟ ۵۰ هزار تومان

(صفحه‌های ۱۰ و ۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ذهبت الزائرة الى سوق مشهد (۲۵/۰۲ نمره)

ب) ما اشترت الزائرة شيئاً في المتجر الثاني (۲۵/۰۲ نمره)

ج) في المتجر الثالث كانت أفضل السراويل موجودة (۲۵/۰۲ نمره)

د) دَفَعَت الزائرة للقميص خمسين الف تومان (۲۵/۰۲ نمره)

۲۳

الف

التَّوَّاضُلُ: ارتباط / العجب: خودپسندی / الاستهزاء: ریشخند / التجسس: جاسوسی کردن

. ۲۴

الف

شب قدر بهتر از هزار ماه است.

. ۲۵

الف

حرام کرده است

. ۲۶

الف

خطأ

(تلاش برای شناختن رازهای دیگران امری پسندیده است.)

. ۲۷ ۱ (الْحَكْم)

. ۲۸

الف

المُشَاغِبُونَ

ب

مُؤَظَّفٍ

پ

المَلَاعِبِ

. ۲۹

الف

مبتدا - صفت

. ۳۰ الف) الصَّبِيُّ = الطِّفْلُ

ب) صَعَبٌ ≠ سَهْلٌ

. ۳۱ اسم تفضیل: أَحْسَنُ

اسم تفضیل: أَعْلَمُ

و با آنها با روشی که نیکوتر است، بحث کن؛ حقیقتاً که پروردگار تو به کسی که از راه او گمراه شده، داناتر است.

. ۳۲ عبارت‌های زیر را ترجمه کن سپس اسم مکان و اسم تفضیل را مشخص کن.

الف

اسم تفضیل: أَحْسَنُ

اسم تفضیل: أَعْلَمُ

و با آنها با روشی که نیکوتر است، بحث کن؛ حقیقتاً که پروردگار تو به کسی که از راه او گمراه شده، داناتر است.

ب

اسم تفضیل: خَيْرٌ

اسم تفضیل: أَبْقَى

در حالی که [جهان] آخرت نیکوتر و پایدارتر است.

پ

اسم مکان: مَكْتَبَةٌ

اسم تفضیل: أَكْبَرُ

اسم مکان: مَكْتَبَةٌ

کتابخانه جندی‌شاپور در خوزستان از بزرگ‌ترین کتابخانه‌ها در جهان باستان است.

. ۳۳

الف

خداوند آرامش خود را بر پیامبرش و بر مؤمنان نازل کرد.

سَكِينَةً: مفعول، رَسُولٌ: مجرور به حرف جرّ

ب

دشمنی دانا بهتر از دوستی نادان است.

عَدَاوَةٌ: مبتدا، خَيْرٌ: خبر، صِدَاقَةٌ: مجرور به حرف جرّ

. ۳۴

الف

قطعا در سورة حجرات دو آیه است که خدا در آن دو، مسخره کردن دیگران را حرام کرده است.

. ۳۵

(۱) ثلاثة

(۲) الرابع

. ۳۶

الف

امید است (چه بسا) که بهتر از آنها باشند.

. ۳۷

الف

أسعار

. ۳۸

الف

گزینة «ج»: أساور

. ۳۹

الف

به نیکی نخواهید رسید تا انفاق کنید از آنچه که دوست دارید.

ب

بهتر از خوبی انجام دهنده‌اش است و زیباتر از زیبا گوینده‌اش می‌باشد.

حَسَنٌ: امر

. ۴۰ حَسَنَتٌ: ماضی

. ۴۱

الف

گزینة «ب»: ثلاثونَ

ب

گزینة «الف»: إثني عشرَ

. ۴۲

الف

السكوت: مبتدأ، فُضَّةٌ: خير

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف گران قدرترین - باارزش ترین

۲.

الف يَضُرُّ ≠ يَنْفَعُ

۳.

الف دانش آموز سخن معلم شیمی را قطع نمی کرد.

۴.

الف ۱

۵.

الف پیشی خواهیم گرفت (سبقت خواهیم گرفت)

۶. فعل شرط = تَفَعَّلُوا

۷. جواب شرط = مردود می شود

۸.

الف ۳

۹.

الف ۱- نباید به کار بگیرد ۲- به کار می گرفتم

۱۰.

الف مبتدا - صفت

۱۱.

الف الخطأ

۱۲. ترجمه صورت سوال: مفرد یا جمع کلمه‌ای را که زیر آن خط کشیده شده است بنویسید.

نقشه راه: تشخیص دهید کلمه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است جمع است یا مفرد اگر مفرد باشد جمع مکسر و اگر جمع است مفرد آن نوشته شود. الف و ب هر دو جمع هستند و کافی است مفرد آنها نوشته شود.

الف) قَدَم (ب) محصول

ترجمه جمله‌ها: الف) اگر شما خدا را یاری کنید، خدا نیز شما را یاری می کند و قدم‌هایتان را استوار می گرداند.

ب) درخت نفت، درختی است که کشاورزان آن را به عنوان (مانند) پرچینی پیرامون کشتزارها برای محافظت کشتشان (محصولاتشان) به کار می گیرند.

(صفحه ۲۶، ۳۱، ۳۶ و ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قَدَم (۲۵/مره)

ب) محصول (۲۵/مره)

۱۳. ترجمه صورت سوال: ترجمه درست را انتخاب کنید.

نقشه راه: بدون در نظر گرفتن جمله عربی کافی است دو جمله فارسی را با هم مقایسه کنید و تفاوت یا تفاوت‌های آن را پیدا کنید و در نهایت با توجه به جمله عربی جواب را تشخیص دهید.

نکته: هرگاه «قد» به فعل مضارع اضافه شود «گاهی» ترجمه می شود.

الف) ← «۲»: مقایسه دو گزینه تفاوت‌های زیر را ایجاد می کند: رسیده است - گاهی می رسد / هفت - نه

ب) ← «۱»: مقایسه دو گزینه تفاوت‌های زیر را ایجاد می کند: به پا خیز - به پا خاست / به جا بیاور - به جا آورد

(صفحه ۲۲، ۳۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۲ (۲۵/۰۵ نمره)

ب) ۱ (۲۵/۰۵ نمره)

۱۴. ترجمه صورت سوال: نوع فعل‌ها را در عبارت‌ها و حدیث مشخص کنید.

الف) فعلی که به «ت» ختم شود ماضی است (عَلِمْتُ / غَضِبْتُ).

ب) فعلی که با حرف مضارعه شروع شود و به «ت» یا «ن» ختم شود مضارع است (أُحِبُّ).

نکته: أَنْ أَكْتُبَ مضارع التزامی است.

ج) وقتی فعلی مجزوم باشد و با همزه شروع شود امر است (أُسْكُتْ).

د) در صورتی که «س» یا «سوف» به اول فعل مضارع اضافه شود، معنای مستقبل (آینده) می‌دهد. (سَنْصِفُ)

ترجمه جمله‌ها:

۱) دوست دارم انشایی تحت عنوان «در حضور معلم» بنویسم.

۲) آیا شریف‌تر یا باشکوه‌تر از معلم را شناخته‌ای (سراغ داری)؟

۳) اگر (هرگاه) خشمگین شوی، ساکت شو.

۴) برخی از این پدیده‌ها را فردا توصیف خواهیم کرد.

(صفحه ۲۱، ۲۲ و ۳۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) عَلِمْتُ / غَضِبْتُ (۲۵/۰۵ نمره)

ب) أُحِبُّ (۲۵/۰۵ نمره)

ج) أُسْكُتْ (۲۵/۰۵ نمره)

د) سَنْصِفُ (۲۵/۰۵ نمره)

۱۵. ترجمه صورت سوال: ترجمه درست را برای فعل‌هایی که زیر آن خط کشیده شده است انتخاب کن.

نقشه راه: ابتدا زمان فعل را تشخیص دهید، سپس با توجه به ترجمه کامل جمله، برگردان فعل را انتخاب کن.

نکته: در صورتی که فعل مجزوم باشد یعنی بخواهیم حرف پایانی آن را ساکن کنیم و بی‌فاصله پس از آن اسم دارای «ال» بیاید، ساکن به کسره تبدیل می‌شود. لَا تَسْتَخْدِمُ الْعَامِلَ

← لَا تَسْتَخْدِمُ الْعَامِلَ

جَالِسِ الْمُؤْمِنِينَ ← جَالِسِ الْمُؤْمِنِينَ

الف) ← ۳: فعل نهی صیغه أَنْتَ (کارگر کهنسال را در کارخانه به کار نگیر).

ب) ← ۱: فعل ماضی نقلی صیغه هُوَ (قرآن مسخره کردن دیگران را حرام کرده است).

ج) ← ۲: فعل ماضی صیغه هُوَ (معلم‌ها شاگردان قدیمشان را به یاد آوردند).

د) ← ۲: فعل امر صیغه أَنْتَ (با مومنان هم‌نشینی کن تا از آتش (جهنم) نجات یابی).

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳ (۲۵/۰۵ نمره)

ب) ۱ (۲۵/۰۵ نمره)

ج) ۲ (۲۵/۰۵ نمره)

د) ۲ (۲۵/۰۵ نمره)

۱۶. الف) يُنْصِرِكُمْ

ب) فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

ترجمه صورت سوال: جواب شرط را در دو آیه زیر مشخص کن.

نقشه راه: ابتدا ادات شرط و فعل شرط را تشخیص بده، سپس اولین فعل مجزوم جواب شرط می‌شود، یا اگر جمله اسمیه باشد باید با «ف» شروع شود.

الف) اگر خدا را یاری کنید شما را یاری می‌کند و قدم‌هایتان را استوار می‌گرداند.

ب) آنچه از خیر و نیکی انفاق کنید قطعا خدا به آن آگاه است.

(صفحه ۲۶، ۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) يُنْصِرِكُمْ (۲۵/۰۵ نمره)

ب) فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ (۲۵/۰۵ نمره)

۱۷. ترجمه صورت سوال: نقش کلماتی را که زیر آن خط کشیده شده است مشخص کن.

نقشه راه: با توجه به نشانه‌های پایانی همراه با موقعیت کلمه در جمله نقش آن را تعیین کنید.

(الف) هُم: ضمیر متصل چسبیده به فعل کامل = مفعول / الجاهلون: اسم مرفوع پس از فعل = فاعل

(ب) كَم: ضمیر بی‌فاصله پس از اسم بدون ال و تنوین = مضاف‌الیه / خَيْر: اسم مجرور پس از حرف جر مِن = مجرور به حرف جر / الله: اسم مجرور پس از اسمی بدون ال و تنوین = مضاف‌الیه

(ج) الناس: اسم مرفوع اول جمله = مبتدا / أعداء: اسم مرفوع پس از مبتدا = خبر

ترجمه جمله‌ها:

(الف) و اگر (هرگاه) نادان‌ها، آنها را خطاب کنند به آرامی سخن می‌گویند.

(ب) و هر چه (آنچه) برای خودتان از خیر و نیکی از پیش بفرستید آن را نزد خدا می‌یابید.

(ج) مردم، دشمن (دشمنان) آن چیزی هستند که ندانستند.

(صفحه ۲۶، ۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۲۵/۵ نمره)

(الف) هُم ← مفعول / الجاهلون ← فاعل

(ب) كَم ← مضاف‌الیه / خَيْر ← مجرور به حرف جر / الله ← مضاف‌الیه

(ج) الناس ← مبتدا / أعداء ← خبر

۱۸. ترجمه صورت سوال: در جای خالی کلمه مناسبی را قرار بده (دو کلمه زیادی است).

نقشه راه: ابتدا واژه‌ها را معنا کنید سپس با معنا کردن جمله‌ها در هر بخش واژه مناسب را در جای آن قرار بدهید.

أَلْهَمْسُ: آهسته سخن گفتن (پچ‌پچ کردن) مصدر ثلاثی مجرد از فعل «هَمَسَ» است.

السَّبُورَةُ: تخته سیاه الأَلْتِفَاتُ: روی برگرداندن

عِلْمُ الْأَحْيَاءِ: زیست‌شناسی التَّعْنَتُ: مچ‌گیری (پرسیدن به منظور به سختی انداختن)

عِلْمُ الْكِيمِيَاءِ: شیمی

ترجمه جمله‌ها:

(الف) مچ‌گیری، طرح کردن پرسشی دشوار است با هدف ایجاد سختی برای سوال‌شونده (پاسخ دهنده). ← التَّعْنَتُ

(ب) تخته‌سیاه، لوح (تخته‌ای) در جلوی دانش‌آموزان است که بر روی آن (چیزی) نوشته می‌شود. ← السَّبُورَةُ

(ج) پچ‌پچ کردن، سخنی پنهانی بین دو نفر است. ← أَلْهَمْسُ

(د) علم شیمی، دانش بررسی خواص عناصر است. ← عِلْمُ الْكِيمِيَاءِ

(صفحه ۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) التَّعْنَتُ (۲۵/۵ نمره)

(ب) السَّبُورَةُ (۲۵/۵ نمره)

(ج) أَلْهَمْسُ (۲۵/۵ نمره)

(د) عِلْمُ الْكِيمِيَاءِ (۲۵/۵ نمره)

۱۹.

الف معلم در زنگ دوم بر روی تابلو (تخته) می‌نوشت.

۲۰.

الف گوش خواهند داد

۲۱. الف (مئة)

هشتاد و چهار به علاوه شانزده مساوی است با صد.

۲۲.

الف عدد: فاعل

کتاباً: مفعول

التربية: مضاف اليه

ب أكبر: مبتدا

. ۲۳

الف خطأ

(اخلال گر کسی است که در کلاس صحبت نمی کند.)

. ۲۴

الف بزرگداشت

. ۲۵

الف زمینه‌ها (عرصه‌ها)

. ۲۶

الف گزینه «ب»

. ۲۷

الف بر دانش آموز (یاد گیرنده) واجب است که در سخن گفتن بر استادش پیشی نگیرد.

. ۲۸ تَصْبِيرٌ

. ۲۹

الف گزینه «ج»

. ۳۰

الف روی برمی گرداند

. ۳۱

الف برای معلم برخیز و احترامش را کامل به جا بیاور / نزدیک بود (است) که معلم پیامبر باشد.

. ۳۲

الف خودتان - پیش بفرستید - می بایید

. ۳۳

الف هر کس به درس گوش فرا ندهد (گوش نکند)، در امتحان مردود می شود.

. ۳۴

الف صحیح

ب صحیح

. ۳۵

الف يُؤَخَّرُ = يُؤَجَّلُ

. ۳۶

الف «هر کسی علمی یاد دهد، پس پاداش کسی را دارد که به آن عمل کرد.»

. ۳۷

الف گزینه «۲»

. ۳۸

الف روی برگرداندن

. ۳۹

الف) تنصروا

ب) فسوف يتنبه

. ۴۰

الف) صفة - مفعول

. ۴۱

الف) گزینه «۲»

. ۴۲

الف) يَهْرَبُ = يَفْرُ

ب) اليمين ≠ اليسار

. ۴۳

الف) گزینه «الف»: انفاق کنید.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) الذَّهَاب

۲.

الف) سنجاب برخی دانه‌های سالم بلوط را گاهی دفن می‌کند (شاید دفن بکند).

۳.

الف) ۱

۴.

الف) ۳

۵.

الف) خیر - فاعل

ب) الذَّكُورَاه

۶. الف) السَّبُورَة

د) العِلْم

ج) المَعْمَر

۷.

الف) كِرَة القَدَم

۸. ترجمه صورت سؤال: کلمه متفاوت از جهت نوع یا معنا را مشخص کن:

نقشه راه: کافی است واژه‌ها را معنا کنید. همه واژه‌ها یا هم‌معنا هستند یا از جهتی در یک دسته قرار می‌گیرند اما یک واژه در آن گروه قرار نمی‌گیرد.

ا) گزینه ۲: مَشْكَاة (چراغدان)، مَصْبَاح (چراغ)، زَجَاجَة (شیشه) در یک دسته قرار می‌گیرد اما كُوكَب به معنای «ستاره» متفاوت است. (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

ب) گزینه ۴: حَبُوب (دانه‌ها)، بَذُور (دانه‌ها)، جُوزَة (دانه گردو و امثال آن) همگی دانه هستند و به نوعی مترادف محسوب می‌شوند، در حالی که جُزُر جمع «جزیره» است. (صفحه ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ا) گزینه ۲: كُوكَب   ب) گزینه ۴: جُزُر

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۹. ترجمه صورت سؤال: ترجمه صحیح را انتخاب کن:

نقشه راه: دو گزینه فارسی را با هم مقایسه کنید و تفاوت آنها را پیدا کنید، سپس با توجه به جمله عربی گزینه درست را انتخاب کنید.

ا) گزینه ۱: تفاوت دو گزینه: هیچ مسلمانی نیست - هر کس از مسلمانان / مگر اینکه - ×

نکته: «ما من + اسم نکره» به صورت «هیچ ...ی نیست» ترجمه می‌شود.

(صفحه ۴۱ کتاب درسی)

ب) گزینه ۲: تفاوت دو گزینه: «گردشگری - گردشگرانی» / «جذب کرد - جذب می‌کند»

نکته: «سَيَاح» جمع مکسر است که مفرد آن «سَاح» می‌باشد اما «سَيَاح» اسم مبالغه است و مفرد.

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ا) گزینه ۱   ب) گزینه ۲

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۰. ترجمه صورت سؤال: متن زیر را بخوانید سپس به سؤالات پاسخ دهید.

ا) أَلْفِي سَنَةً   ب) لا   ج) يَدْفُنُ جُوزَاتِ البَلُوط   د) إِيْلَام (لرستان)

درخت بلوط از درختان کهن سال است و گاهی عمر آن به دوهزار سال می‌رسد. جنگل‌های زیبایی از آن در دو استان ایلام و لرستان یافت می‌شود. سنجاب برخی دانه‌های سالم بلوط را زیر خاک دفن می‌کند و گاهی محل‌شان را فراموش می‌کند و در سال بعد (آینده) آن دانه رشد می‌کند و یک درخت می‌شود.

ا) عمر درخت بلوط به چند سال می‌رسد؟ دوهزار سال.

(ب) آیا دانه‌های غیرسالم بلوط زیر خاک رشد می‌کند؟ خیر
 (ج) سنجاب برای حفظ جنگل چه می‌کند؟ دانه‌های بلوط را دفن می‌کند.
 (د) اسم استانی که در آن جنگل‌های بلوط است، چیست؟ ایلام / لرستان
 (صفحه ۳۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) أَلْفِي سَنَةٍ (ب) لَا (ج) يَدْفُنُ جُوزَاتِ الْبَلُوطِ. (د) إِيْلَام (لرستان)
 (هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۱. ترجمه صورت سوال: مفرد یا جمع کلمه‌ای را که زیر آن خط کشیده شده است بنویسید.
 نقشه راه: تشخیص دهید کلمه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است جمع است یا مفرد اگر مفرد باشد جمع مکسر و اگر جمع است مفرد آن نوشته شود.
 الف و ب هر دو جمع هستند و کافی است مفرد آنها نوشته شود.

(الف) قَدَم (ب) محصول

ترجمه جمله‌ها: (الف) اگر شما خدا را یاری کنید، خدا نیز شما را یاری می‌کند و قدم‌هایتان را استوار می‌گرداند.

(ب) درخت نفت، درختی است که کشاورزان آن را به عنوان (مانند) پرچینی پیرامون کشتزارها برای محافظت کشتشان (محصولاتشان) به کار می‌گیرند.
 (صفحه ۲۶، ۳۱، ۳۶ و ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) قَدَم (۲۵/۰ نمره)

(ب) محصول (۲۵/۰ نمره)

۱۲. ترجمه صورت سوال: ترجمه درست را انتخاب کنید.

نقشه راه: بدون در نظر گرفتن جمله عربی کافی است دو جمله فارسی را با هم مقایسه کنید و تفاوت یا تفاوت‌های آن را پیدا کنید و در نهایت با توجه به جمله عربی جواب را تشخیص دهید.

نکته: هرگاه «قد» به فعل مضارع اضافه شود «گاهی» ترجمه می‌شود.

(الف) ← «۲»: مقایسه دو گزینه تفاوت‌های زیر را ایجاد می‌کند: رسیده است - گاهی می‌رسد / هفت - نه

(ب) ← «۱»: مقایسه دو گزینه تفاوت‌های زیر را ایجاد می‌کند: به پا خیز - به پا خاست / به جا بیاور - به جا آورد

(صفحه ۲۲، ۳۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) ۲ (۲۵/۰ نمره)

(ب) ۱ (۲۵/۰ نمره)

۱۳.

الف مغز / مغز میوه

۱۴.

الف میوه‌های درخت انگور برزلی بر تنه‌اش رشد می‌کند (می‌روید).

۱۵.

الف دانه‌های - فراموش می‌کند

۱۶.

الف صحیح

(در هم پیچیدن، تجمع و دوران دور چیزی است).

۱۷.

الف لِأَنَّ رَائِحَةَ هَذِهِ الشَّجَرَةِ كَرِيهَةٌ.

ب يُوْجَدُ نَوْعٌ مِنْهَا فِي مَدِينَةِ نِيْكَشَهْرٍ.

پ تَحْتَوِي بُدُورَهَا عَلَيَّ مِقْدَارٍ مِنَ الزُّبُوتِ.

ت) نعم يُمكنُ إنتاجُ النَّفثِ مِنْهَا.

۱۸. (أَحْبُّ) لَوْنُ أَزْرَقٍ، أَحْمَرُ وَ ...

۱۹.

الف) پرسیده شد

۲۰.

الف) خطا

۲۱.

الف) درخت خفه کننده درختی است که زندگی اش را با پیچاندن اطراف تنه و شاخه های یک درخت شروع می کند.

ب) هیچ شخصی نیست که درختی بکارد مگر اینکه خدا برای او به اندازه میوه ای که از آن درخت بیرون می آید پاداش نوشته است.

۲۲.

الف) ۳

۲۳.

الف) پرچین - این (آن)

۲۴.

الف) مضاف الیه - صفت

۲۵.

الف) گزینۀ «۲» درست است. حرف (قَدْ) بر سر فعل مضارع (گاهی) ترجمه می شود که بدان حرف تقلیل گویند.

۲۶.

الف) دانش آموز چراغ را در چراغدان اتاقش قرار داد.

۲۷.

الف) پرسیده شد - کدام

۲۸.

الف) یافت می شود

۲۹. (۱) الْمُعْمَرَةُ

(۲) تَوَاب

۳۰. (۱) التَّجَسُّسُ

(۲) الهمس

(۴) المشاغِب

(۳) المزارع

۳۱.

الف) صحیح

۳۲.

الف) عَنِ ظِلِّ الْأَشْجَارِ.

ب) لِلإِنْتِفَاعِ مِنْ فَوَائِدِ الْأَشْجَارِ.

پ) الِاسْتِفَادَةَ مِنْ حَشْبِهَا.

ت) النَّاسِ

۳۳. نام هر تیم فوتبالی در ایران، پاسخ صحیح است.

۳۴. گزینۀ «ج»

۳۵.

الف

بوی درخت نفت ناپسند است که جانوران از آن می‌گریزند.

۳۶.

الف

يُسَاعِدُ الْبَرْتَقَالَ فِي عِلَاجِ أَمْرَاضِ الْبَرْدِ وَ الرُّكَامِ.

ب

تُسْتَخْدَمُ أَزْهَارُ الْبَرْتَقَالِ كَمَهْدِيٍّ لِلْأَعْصَابِ.

پ

تَنْبَتْ فِي مَنَاطِقِ الرُّطْبِ وَ الْمَعْتَدِلِ.

ت

يَبْلُغُ مَتَوَسِّطَ طُولِ شَجَرَتِهِ سِتَّةَ أمتارِ.

۳۷. فِي قُرْبِ مَدِينَةِ كَرْمَانَ.

۳۸.

الف

مرا شگفت زده می‌کند

۳۹.

الف

التفافِ

۴۰.

الف

هَدَفَيْنِ اثْنَيْنِ.

ب

الفصلُ الرابعُ

۴۱.

الف

بَسَبٍ تَسَلُّلٍ

ب

مِنَ الصَّيْدَلِيَّةِ

۴۲.

الف

سائح

۴۳.

الف

کشاورز درخت نفت را مانند پرچینی دور کشتزارش به کار می‌گیرد.

۴۴.

الف

مَازِينَةُ «الف»

۴۵.

الف

السَّنَجَابُ (فاعل) / السَّلِيمَةُ (صفت)

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) عادت بده

۲.

الف) مستور = مَحْبُوءٌ

۳.

الف) هرکس پیش از سخن گفتن بیاندهد از لغزش سالم (در امان) می ماند.

۴.

الف) مرا نجات می دهد.

۵. دانش آموزی را در کلاس دیدم که تمرین های درس را می نوشت.

۶. الف) السَّبُورَةُ ب) الدَّكْتُورَاهُ

ج) الْمُعَمَّرُ د) الْعِلْمُ

۷.

الف) الصَّحِيحُ

۸. ترجمه صورت سؤال: این عبارت را براساس قواعد جمله پس از نکره، ترجمه کن.

نقشه راه: ابتدا جمله وصفی (فعل پس از اسم نکره) را پیدا کرده، سپس با توجه به فعل جمله اصلی و فعل جمله وصفی، اگر نیاز به تغییر بود معنا را عوض کنید (ماضی + مضارع = ماضی استمراری). در نهایت دقت کنید که حرف «که» باید قبل از جمله وصفی دیده شود.

ما تَدَخَّلْ: ماضی منفی، موضوع: اسم نکره، بَعْرَضُ: جمله وصفی مضارع

گوینده در موضوعی دخالت نکرد که خودش را در معرض تهمت ها می گذاشت (قرار می داد).

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گوینده در موضوعی دخالت نکرد که (۲۵/ره نمره) خودش را در معرض تهمت ها می گذاشت (قرار می داد) (۲۵/ره نمره).

۹. ترجمه صورت سؤال: فعل هایی را که زیر آنها خط کشیده شده است، ترجمه کن. (براساس قواعد ترجمه فعل مضارع و فعل ناقص)

أ) ۱- کان + مضارع أَنْتَ = ماضی استمراری ← دریافت می کردی.

۲- لن + مضارع مَنْصُوبٌ «أنا» = مستقبل منفی ← دریافت نخواهم کرد.

ب) ۱- أن + مضارع مَنْصُوبٌ أنا + ضمیر متصل (مفعول) = مضارع التزامی ← که از تو بپرسم.

۲- امر أَنْتُمْ ← بپرسید.

ج) ۱- مضارع هُوَ + ضمیر مفعولی «ی» ← مرا یاری بکنند: وجود یک فعل مضارع قبل از فعلی که جمله وصفی است، ترجمه آن را به صورت مضارع التزامی درآورده است.

۲- مضارع هُوَ + ضمیر مفعولی «ی» ← مرا یاری می کرد: وجود یک فعل ماضی قبل از فعلی که جمله وصفی است، ترجمه آن را به صورت ماضی استمراری درآورده است.

ترجمه جملات:

أ) ۱- از کجا داروها را دریافت می کردی؟

۲- داروها را از داروخانه دریافت نخواهم کرد. (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) ۱- گفت پروردگارا من به تو پناه می برم که از تو چیزی بپرسم که به آن دانشی ندارم.

۲- و از خدا بخشش را او بپرسید؛ زیرا خدا بی شک به هر چیزی آگاه است. (صفحه ۹۸ کتاب درسی)

ج) ۱- به دنبال لغت نامه ای می گردم که مرا در فهم متون یاری بکند. (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

۲- برنامه ای یافتیم که مرا در یادگیری عربی یاری می کرد. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

أ) ۱- دریافت می کردی ۲- دریافت نخواهم کرد

ب) ۱- که از تو بپرسم ۲- بپرسید

ج) ۱- مرا یاری بکنند ۲- مرا یاری می کرد

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۰. ترجمه صورت سؤال: متن زیر را بخوان، سپس به سؤالات پاسخ بده.

نقشه راه: هرچند که باید متن را ترجمه کنید سپس با توجه به آن و کلمات پرسشی داخل سؤالات جواب آن را بنویسید ولی می‌توان بدون خواندن متن هم به سراغ سؤالات بروید و به دنبال جواب سؤال در متن بگردید.

(الف) اکتساب الثواب

(ب) المؤمن المحسن بهلول

(ج) لا انتشار خبر تأسيس المسجد بأمر بهلول.

(د) ۳

ترجمه متن:

مسجدی در شهری ساخته شد. بهلول درباره دلیل ساخت مسجد پرسید. سازنده اش گفت: این مسجد را برای به دست آوردن ثواب ایجاد کرده‌ام (ساخته‌ام). پس بهلول خواست که مقدار اخلاص سازنده را آزمایش کند. بهلول بر روی دیوار مسجد نوشت: «این مکان مقدس به دستور مؤمن نیکوکار بهلول ایجاد شده است.» هنگامی که این خبر منتشر شد مردم آمدند تا به بهلول تبریک بگویند. سازنده به شدت عصبانی شد و نزد بهلول آمد و گفت: «ای حيله‌گر! مالم تلف شده است و مردم درباره تو سخن می‌گویند.» پس از یک روز مردم دیدند که نام بهلول از دیوار مسجد حذف شده است و نام دیگری به جای آن نوشته شده است. بهلول خبر را شنید، لبخند زد و حدیثی گفت.

ترجمه سؤال و جواب‌ها:

(الف) دلیل ساخت مسجد از نظر سازنده اش چه بود؟ به دست آوردن ثواب.

(ب) اسم سازنده مسجد بر روی دیوارش چه بود؟ مؤمن نیکوکار بهلول.

(ج) چرا سازنده عصبانی شد؟ برای انتشار خبر ایجاد مسجد به دستور بهلول.

(د) بهلول چه حدیثی گفت؟ ۳؛ کارها فقط به نیت‌ها است.

۱ ← درباره همه آنچه شنیدی با مردم سخن نگو.

۲ ← مردم در خواب هستند پس هرگاه بیدار می‌شوند.

۴ ← دشمنی دانا بهتر است از دوستی نادان است.

راهنمای تصحیح:

(الف) اکتساب الثواب (۲۵/۰ نمره) (ب) المؤمن المحسن بهلول (۲۵/۰ نمره)

(ج) لا انتشار خبر تأسيس المسجد بأمر بهلول. (۲۵/۰ نمره) (د) ۳ (۲۵/۰ نمره)

۱۱. ترجمه صورت سؤال: نقش کلماتی را که زیر آن خط کشیده شده است مشخص کن:

نقشه راه: با توجه به نشانه‌های پایانی و جایگاه واژه در داخل جمله نقش آنها را مشخص کنید.

(الف) النَّاسُ : اسم مجرور پس از اسم بدون ال و تنوین ← مضاف‌الیه / غایب : اسم مرفوع پس از مبتدا ← خبر

(ب) ما: اسمی است پس از فعل دارای ضمیر (فعل و فاعل) ← مفعول

(ج) الْعِلْمُ: اسم مرفوع اول جمله ← مبتدا / الله: اسم مرفوع پس از فعل ← فاعل / قلوب: اسم مجرور پس از حرف جر ← مجرور به حرف جر

ترجمه جمله‌ها:

(الف) راضی ساختن مردم هدفی است که به دست آورده نمی‌شود.

(ب) چرا آنچه را که می‌گویید انجام نمی‌دهید.

(ج) دانش، نور و روشنایی است که خدا آن را در قلب‌های اولیای خود می‌اندازد.

(صفحه ۵۳، ۵۵ و ۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) النَّاسُ : مضاف‌الیه (۲۵/۰ نمره) / غایب: خبر (۲۵/۰ نمره)

(ب) ما: مفعول (۲۵/۰ نمره)

(ج) الْعِلْمُ : مبتدا (۲۵/۰ نمره) / الله: فاعل (۲۵/۰ نمره) / قلوب: مجرور به حرف جر (۲۵/۰ نمره)

۱۲. ترجمه صورت سؤال: جمله پس از اسم نکره (جمله وصفی) را مشخص کن و آن را ترجمه کن.

نقشه راه: ابتدا به دنبال فعل‌ها بگردید سپس آن فعلی را انتخاب کنید که بی‌فاصله قبل از آن اسم نکره آمده باشد.

نکته: در صورتی که فعل جمله اصلی ماضی باشد، ترجمه فعل جمله وصفی را عوض می‌کند. (ماضی + ماضی ← ماضی بعید) (ماضی + مضارع ← ماضی استمراری)

الف) يُنْقِذُكَ؛ کتاب دوستی است که تو را از گرفتاری نادانی نجات می‌دهد.

ب) يُقِنُّنِي؛ دانش آموزی را دیدم که با قدرت سخنش مرا قانع می‌کرد.

ج) شاهدت؛ کتابی را یافتم که عکسش را در موبایلم دیده بودم.

(صفحه ۵۴ و ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) يُنْقِذُكَ (يُنْقِذُ) (۲۵ره نمره) / که تو را نجات می‌دهد (که نجات می‌دهد) (۲۵ره نمره)

ب) يُقِنُّنِي (يُقِنُّ) (۲۵ره نمره) / که مرا قانع می‌کرد (که قانع می‌کرد) (۲۵ره نمره)

ج) شاهدت (۲۵ره نمره) / دیده بودم (۲۵ره نمره)

۱۳. ترجمه صورت سؤال: در عبارت‌های زیر اسم فاعل، اسم مفعول، اسم تفضیل و اسم مکان را مشخص کنید:

نقشه راه: کافی است وزن‌های اسامی مشتق را مشخص کرده، سپس آن را با یکی از واژه‌ها تطبیق دهید.

نکته: هر اسمی که جمع (مکسر) باشد ابتدا باید مفرد آن را تشخیص داد تا بفهمیم مشتق است یا نه و اگر مشتق است نوع آن کدام است.

الف) وزن اسم فاعل «فَاعِلٍ» یا «مُ...» است. الطُّلَابُ (مفرد: الطالب) (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

ب) وزن اسم مفعول «مَفْعُولٍ» یا «مُ...» است. مُنْظَمَةٌ (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

ج) وزن اسم تفضیل «أَفْعَلٌ - فُعْلِيٌّ» است و جمع آن بر وزن «أَفْعَالٍ» می‌آید. أَحْسَنُ (صفحه ۵۰ کتاب درسی)

د) وزن اسم مکان «مَفْعَلٌ - مَفْعَلَةٌ» و جمع آن «مَفَاعِلٌ» است. مَسْجِدٌ (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

ترجمه جمله‌ها:

دانش‌آموزان با چه چیزی به مدرسه می‌روند؟

سازمان یونسکو، مسجد امام و گنبد کاووس را ثبت کرد.

به سوی راه پروردگارت با حکمت و پند نیکو دعوت کن و با آنان با شیوه‌ای که نیکوتر است ستیز (مجادله / مباحثه) کن.

راهنمای تصحیح:

الف) الطُّلَابُ (۲۵ره نمره) ب) مُنْظَمَةٌ (۲۵ره نمره) ج) أَحْسَنُ (۲۵ره نمره) د) مَسْجِدٌ (۲۵ره نمره)

۱۴. ترجمه صورت سؤال: جمله جواب شرط را مشخص کنید.

نقشه راه: ابتدا ادات شرط (إِنْ - مَنْ - مَا - إِذَا...) را در جمله تشخیص دهید؛ فعلی که بی فاصله پس از آن می‌آید فعل شرط است و فعل یا جمله‌ای که پس از پایان جمله شرط

می‌آید، جمله جواب شرط است.

نکته: فعل جواب شرط یا ماضی است یا مضارع مجزوم، ولی گاهی جمله جواب یک جمله اسمیه است که گاهی فعل هم ندارد. راه تشخیص جمله جواب شرط در این مواقع این است

که با حرف عطف «فَ» شروع می‌شود.

الف) يَذْهَبُ يَذْهَبُ إِلَى النَّهَائِيَّ

ب) فَهَوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ

ج) فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

د) يُسَاعِدُكَ يُسَاعِدُكَ عَلَى كِتَابَةِ إِنشَاءكَ

ترجمه جمله‌ها:

الف) هر کس گلی بزند (ثبت کند) به فینال می‌رود. (صفحه ۴۰ کتاب درسی)

ب) هر کس که مردم از زبانش بترسند او از اهل آتش (جهنم) است. (صفحه ۵۱ کتاب درسی)

ج) قطعاً برخی شک (ها) گناه است و هر کس توبه نکند از ستمگران است. (صفحه ۲ کتاب درسی)

د) اگر کتاب «منیة المرید» (آرزوی آرزومندان) را مطالعه کنی به تو در نوشتن انشایت کمک می‌کند. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) فَهَوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ (۲۵ره نمره)

الف) يَذْهَبُ يَذْهَبُ إِلَى النَّهَائِيَّ (۲۵ره نمره)

د) يُسَاعِدُكَ يُسَاعِدُكَ عَلَى كِتَابَةِ إِنشَاءكَ (۲۵ره نمره)

ج) فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (۲۵ره نمره)

۱۵.

الف) خوشا به حال

. ۱۶

الف موضع

. ۱۷

الف سخن درستی را شنیدیم که ما را از نادانی نجات می‌داد.

. ۱۸

الف ۱

. ۱۹

الف ساحل - بازی می‌کردند

. ۲۰

الف مرا یاری می‌کرد (کمک می‌کرد)

. ۲۱

الف متجر

ب أطول

پ المتكلم

 ۲۲. خدایا همانا من به تو پناه می‌برم از علمی (دانشی) که سود نمی‌رساند (سود نرساند)

. ۲۳

الف کمک می‌کرد

. ۲۴

الف چه بسا سخنی که برایت مشکلات می‌آورد. خوش به حال کسی که قبل از صحبت کردن فکر می‌کند تا از اشتباه در امان بماند.

. ۲۵

الف مَخْبُوءٌ

ب غَالِيَةٌ

. ۲۶

۱- نور = ضیا   ۲- تَزْرَعُ ≠ تَحْصُدُ

. ۲۷

الف آنچه را نمی‌دانی نگو بلکه هر آنچه را می‌دانی، نگو

. ۲۸

الف پناه می‌برم

۲۹. بادهای شدیدی وزید که خانه‌ای را کنار دریا ویران کرد. (ویران کرده بود)

. ۳۰

الف غلط

۳۱. (۱) لَهُ ≠ عَلَيْهِ

(۲) المرء = الإنسان

. ۳۲

الف هر کس مردم از زبانش بترسند، او از اهل جهنم است.

. ۳۳

الف) گزینه «ب»

۳۴.

الف) نگو

۳۵.

الف) مواضع: اسم مکان

ب) آقای: اسم تفضیل

۳۶. پسری را دیدم که به سرعت راه می‌رفت.

۳۷.

الف) تفعّلون

۳۸.

الف) «خداوند! همانا من به تو پناه می‌برم از نفسی که سیر نمی‌شود (سیر نشود)»

۳۹.

الف) نرمی / عادت بده

۴۰.

الف) که بازی می‌کرد

۴۱.

الف) ✓

۴۲.

الف) لغزش

۴۳.

الف) حق را بگو اگرچه تلخ باشد. (رسول الله (ص))

۴۴.

الف) شناخته شوید / پنهان است

۴۵.

الف) پیروی نکن

۴۶. برنامه‌ای را یافتم که مرا در یادگیری عربی کمک می‌کرد.

۴۷.

الف) باید که باشد

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

درس‌هایی را یاد می‌گیریم که آن را در زندگی فراموش نخواهیم کرد.

۲.

الف

دیگران / شکست می‌خوری

۳.

الف

قال

ب

يَجْمَعُ

پ

عَلَّمَ (عَلَّمَنِي)

۴.

الف

۱- برنگشتی / برنگشته‌ای   ۲- تا برگردند

۵.

الف

مفعول - مضاف‌الیه

۶. الف السبورة (ب) الدكتوراه

ج) المَعْمَر (د) العلم

۷.

الف

الطُّلابُ فِي الطَّرِيقِ يَعِيدُونَ عَنِ الْجَامِعَةِ.

ب

اتَّصَلَ الطُّلابُ بِالْأَسْتَاذِ هَاتِفًا.

پ

فَرَّرَ الطُّلابُ أَنْ يَعِيبُوا عَنِ الْإِمْتِحَانِ.

ت

وَأَفَقَّ الْأَسْتَاذُ لِتَأْخِيرِ الْإِمْتِحَانِ لِمُدَّةٍ يَوْمَيْنِ.

۸.

الف

۱

۹. ترجمه صورت سؤال: مفرد یا جمع دو کلمه‌ای را که زیر آن خط کشیده شده است، بنویس.

دقت کنید که هرگاه جمع کلمه‌ای را می‌خواهند، منظور جمع مکسر است.

أ) خُطِّطَ: نقشه ← خُطِّطَ: نقشه‌ها (ب) الأدوية: داروها ← الدواء: دارو

ترجمه جملات:

أ) نقشه دانشجویان برای به تأخیر انداختن امتحان، قبول شد (موفق شد). (صفحه ۶۵ کتاب درسی)

ب) این داروهای نوشته‌شده بر روی کاغذ را می‌خواهم. (صفحه ۷۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

أ) خُطِّطَ (ب) الدواء

(هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

۱۰. صورت سؤال: ترجمه درست را برای فعل‌هایی که زیر آن خط کشیده شده است، انتخاب کن.

أ) گزینۀ ۲؛ لِتَنْقَلُنَا: فعل مضارع التزامی «هی» + «نا» مفعول.

ب) گزینۀ ۳؛ لَمَّا نَظَرُوا (لَمَّا + ماضی): فعل به همان شکل ماضی (گذشته ساده) نوشته و «لَمَّا» به صورت «هنگامی که» ترجمه می‌شود. (نَظَرَ: نگاه کرد)

ج) گزینۀ ۱؛ ما يُرِيدُ: گاهی «ما + مضارع» می‌تواند مضارع منفی ترجمه شود.

د) گزینۀ ۲؛ تدعو: فعل مضارع است اما از آنجا که قبل از فعل مضارع فعل «كَانَتْ» آمده است، فعل ماضی استمراری ترجمه می‌شود.

معنای جملات:

- (أ) خودرو را یافتیم تا (برای اینکه) ما را به دانشگاه منتقل کند. (صفحه ۶۵ کتاب درسی)
 (ب) هنگامی که به سؤالات نگاه کردند، تعجب کردند. (صفحه ۶۶ کتاب درسی)
 (ج) خداوند نمی‌خواهد که شما را در حالت بحرانی قرار دهد. (صفحه ۶۲ کتاب درسی)
 (د) شیمیل جهان غرب را برای فهمیدن حقایق دین اسلام دعوت می‌کرد. (صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(أ) گزینه ۲ (ب) گزینه ۳ (ج) گزینه ۱ (د) گزینه ۲

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۱. ترجمه صورت سؤال: ترجمه درست را انتخاب کن.

نقشه راه: ابتدا دو گزینه فارسی را یک‌به‌یک با هم مقایسه کنید و تفاوت یا تفاوت‌های آنها را پیدا کنید، سپس جمله عربی را بررسی کنید تا مشخص شود کدام گزینه درست است.

(الف) ۱؛ تَكْرَهُوا: ناپسند بشمارید ✓ - دوست بدارید × / خَيْرٌ: بهتر ✓ - خوب × (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

(ب) ۲؛ اَنْفَقُوا: انفاق کردند × - انفاق کنید ✓ / كُمْ: برایشان × - به شما ✓ (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

نکته: در فعل‌های ثلاثی مزید اگر عین‌الفعل مکسور (ب) باشد، فعل امر (اَنْفَقُوا) و اگر عین‌الفعل مفتوح (ت) باشد، فعل ماضی (اَنْفَقُوا) است.

راهنمای تصحیح:

(الف) ۱ (۲۵/۰ نمره) (ب) ۲ (۲۵/۰ نمره)

۱۲. ترجمه صورت سؤال: نقش کلماتی را که زیر آن خط کشیده شده است مشخص کن:

نقشه راه: با توجه به جایگاه واژه در جمله و نشانه‌های پایانی آن می‌توان نقش هر کلمه را مشخص کرد.

(الف) الجاهل (اسم مجرور پس از اسم بدون ال و تنوین): مضاف‌الیه / الإجابة (اسم مرفوع پس از جارومجرور): مبتدا (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

نکته: در صورتی که خبر، از نوع جارومجرور باشد می‌تواند با مبتدا جابه‌جا شود به شرطی که نتوان جارومجرور را از جمله حذف کرد (الإجابة من أخلاق الجاهل).

(ب) هذه (اسمی پس از فعل و فاعل): مفعول ← أريدُ فعل مضارع است و فاعل آن هم «أنا» مستتر / المكتوبة (اسم منصوب دارای ال که بی‌فاصله پس از اسم منصوب دارای ال آمده):

صفت ← صفت اسمی است که از جهت تعداد، جنس، اعراب و معرفه و نکره بودن از اسم قبل تبعیت می‌کند. (صفحه ۷۰ کتاب درسی)

(ج) ما (اسم پس از فعل و فاعل): مفعول / الكاذب (اسم مرفوع پس از فعل): فاعل (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

ترجمه جمله‌ها:

(الف) از اخلاق نادان پاسخ دادن است پیش از آنکه بشنود [سخن مخاطب را].

(ب) این داروهای نوشته‌شده بر روی ورقه را می‌خواهم.

(ج) راستگو با راستگویی‌اش به آن چیزی می‌رسد که دروغگو با فریبکاری‌اش به آن نمی‌رسد.

راهنمای تصحیح:

(الف) الجاهل: مضاف‌الیه (۲۵/۰ نمره) / الإجابة: مبتدا (۲۵/۰ نمره)

(ب) هذه: مفعول (۲۵/۰ نمره) / المكتوبة: صفت (۲۵/۰ نمره)

(ج) ما: مفعول (۲۵/۰ نمره) / الكاذب: فاعل (۲۵/۰ نمره)

۱۳. ترجمه صورت سؤال: ترجمه درست را انتخاب کن.

نقشه راه: تنها دو گزینه فارسی را با هم مقایسه کنید و تفاوت آنها را پیدا کنید سپس به سراغ جمله عربی بروید و آن را بررسی کنید تا به جواب درست برسید. اغلب این تفاوت‌ها

قواعدی است.

(الف) ۲؛ تَعَلَّمْنَا فعل ماضی صيغة نحن از باب تَعَلَّل است به معنای «یاد گرفتیم» «یاد گرفته‌ایم»، لن نساها به معنای «فراموش نخواهیم کرد»

(صفحه ۶۶ کتاب درسی)

(ب) ۱؛ «إطار» مفرد است نه جمع مکسر «إطار احتیاطی» به معنای «چرخ زاپاسی / یدکی» است. / لِ + اسم یا ضمیر در جمله بدون فعل، معنای «دارد» می‌دهد.

(صفحه ۶۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) ۲ (۲۵/۰ نمره) (ب) ۱ (۲۵/۰ نمره)

۱۴

الف

پخش می‌کند / تقسیم می‌کند / توزیع می‌کند

۱۵

الف) الاطار: تايير، چارچوب / المقال: گفتار و قول و قول

.۱۶

الف) اگر دروغت آشکار بشود (روشن بشود) در زندگيات شکست می خوری.

.۱۷

الف) ۱ (که به تأخیر اندازد)

ب) ۲ (روبه‌رو نخواهی شد)

.۱۸

الف) صحیح

(کسی که دروغ می گوید موفق نمی شود.)

.۱۹

الف) ناپسند بدارید

ب) تا بیرون آورد

.۲۰

الف) گزینه «ب»

.۲۱

الف) استاد موافقت کرد که برای مدت یک هفته امتحان را برای آنها به تعویق بیندازد (عقب بیندازد) پس دانشجویان بخاطر آن خوشحال شدند.

.۲۲

الف) گزینه «الف»

.۲۳

الف) پخش نکرد

.۲۴

الف) گزینه «ب»

ب) گزینه «ج»

.۲۵

الف) فاعل / جار و مجرور

.۲۶

الف) صحیح

.۲۷

الف) الدّواء

.۲۸

الف) گزینه «ب»: مقال

.۲۹

الف) فروش - نسخه - غیرمجاز (ممنوع)

.۳۰

الف) موفق نشد (پیروز نشده است)

۳۱. گزینه «ج»: كَيْ يُنْفِقَ

۳۲.

الف گزینه «ج»

۳۳. گزینه «الف»

۳۴.

الف ای دوستم! فروش داروها بدون نسخه ممنوع است.

۳۵.

الف انفاق کنید / روزی دادیم

۳۶.

الف که ما را منتقل کند یا ما را ببرد

۳۷.

الف تا داوری کند

ب تا اینکه اندوهگین نشوید.

۳۸.

الف أَنْ نُسَافِرَ

ب لَنْ يَذْهَبَ

۳۹.

الف نباید غیبت کند

۴۰.

الف أَرْبَعَةُ طُلَابٍ.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) گرسنگی

۲.

الف) الحَضَارَة

۳.

الف) دوستانم باید بدانند چگونه در برنامه‌هایشان موفق می‌شوند.

ب) استاد پیرامون (درباره) فرهنگ غربی سخنرانی نمی‌کند.

۴.

الف) لَا تَحْزَنُ

۵.

الف) ۱

۶. الف) السَّبُورَة (ب) الذَّكُورَة

ج) المَعْمَر (د) العِلْم

۷. ترجمه صورت سؤال: فعل‌هایی را که زیر آن خط کشیده شده است، ترجمه کن.

نقشه راه: زمان و صیغه فعل را مشخص کنید. پس از ترجمه فعل، کل جمله را معنا و اگر نیاز به تغییر بود، آن را عوض کنید.

نکته: پس از ترجمه فعل مشخص شده، یک بار کل جمله را بخوانید تا ترجمه شما با سایر کلمات و حروف جمله هماهنگ باشد.

أ) ندیدم: ماضی منفی / أنا

ب) باید بپرستند: لام امر + مضارع مجزوم (امر غایب) / هُم

ج) گفتند / ایمان نیاوردید: قَالَتْ (ماضی / هی) ← چون فاعل جمع است، جمع ترجمه می‌شود. / لَمْ تُؤْمِنُوا (لم + مضارع مجزوم): ماضی منفی / أَنْتُمْ

ترجمه جملات:

أ) همسایه‌ام را از روز پنجشنبه ندیدم. (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

ب) پس باید پروردگار این خانه را عبادت کنند. (صفحه ۸۴ کتاب درسی)

ج) اعراب گفتند ایمان آوردیم، بگو ایمان نیاوردید ولی بگوئید اسلام آوردیم. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

أ) ندیدم (ب) باید بپرستند / گفتند / ایمان نیاوردید

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۸. صورت سؤال: ترجمه درست را برای فعل‌هایی که زیر آن خط کشیده شده است، انتخاب کن.

أ) گزینۀ ۲؛ لَتَنْقُلُنَا: فعل مضارع التزامی «هی» + «نا» مفعول.

ب) گزینۀ ۳؛ لَمَّا نَظَرُوا (لَمَّا + ماضی): فعل به همان شکل ماضی (گذشته ساده) نوشته و «لَمَّا» به صورت «هنگامی که» ترجمه می‌شود. (نَظَرَ: نگاه کرد)

ج) گزینۀ ۱؛ مَا يُرِيدُ: گاهی «ما + مضارع» می‌تواند مضارع منفی ترجمه شود.

د) گزینۀ ۲؛ تَدْعُو: فعل مضارع است اما از آنجا که قبل از فعل مضارع فعل «كَانَتْ» آمده است، فعل ماضی استمراری ترجمه می‌شود.

معنای جملات:

أ) خودرو را یافتیم تا (برای اینکه) ما را به دانشگاه منتقل کند. (صفحه ۶۵ کتاب درسی)

ب) هنگامی که به سؤالات نگاه کردند، تعجب کردند. (صفحه ۶۶ کتاب درسی)

ج) خداوند نمی‌خواهد که شما را در حالت بحرانی قرار دهد. (صفحه ۶۲ کتاب درسی)

د) شیمیل جهان غرب را برای فهمیدن حقایق دین اسلام دعوت می‌کرد. (صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

أ) گزینۀ ۲ (ب) گزینۀ ۳ (ج) گزینۀ ۱ (د) گزینۀ ۲

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۹. ترجمه صورت سؤال: متن را بخوان سپس به سؤالات جواب بده:

نقشه راه: ابتدا متن عربی را کامل ترجمه کنید سپس به سراغ سؤالات بروید و به دنبال جواب آن در متن بگردید. گاهی بهتر است ابتدا سؤال را خواند سپس به سراغ متن رفت.

الف) حِينَ يَعْتَمِدُ عَلَى نَفْسِهِ / حِينَ لَا يَعْتَمِدُ عَلَى غَيْرِهِ

ب) مِنْ أَقْرَبَانِهِ

ج) قَالَتْ الْأُمُّ: الْآنَ عَلَيْنَا أَنْ نَذْهَبَ

د) ۲

ترجمه متن:

کیبوتر به کودکانش گفت: مراقب حرکت‌های صاحب مزرعه باشید تا هنگامی که برمی‌گردم، مرا از آن باخبر کنید. وقتی مادر برگشت کودکان گفتند: صاحب مزرعه از نزدیکانش برای جمع کردن محصولات (کمک) خواست. مادر گفت: نگران نباشید. پس از چند روز کودکان به او گفتند: صاحب مزرعه فردا خودش جمع کردن محصولات را شروع خواهد کرد. مادر

گفت: اکنون برماست که (ما باید) برویم. انسان هنگامی که به دیگری اعتماد کند (تکیه کند)، کار مهمی انجام نخواهد داد.

الف) چه وقت انسان کار مهمی انجام می‌دهد؟ هنگامی که به خودش اعتماد (تکیه) می‌کند. / هنگامی که به دیگری اعتماد (تکیه) نمی‌کند.

ب) صاحب مزرعه از چه کسی (کسانی) برای جمع کردن محصول کمک خواست هنگامی که کیبوتر گفت: نگران نباشید؟ از نزدیکانش

ج) مادر چه گفت هنگامی که صاحب مزرعه تصمیم گرفت که خودش محصول را جمع کند؟ مادر گفت: اکنون باید برویم.

د) عنوان مناسبی برای متن انتخاب کن: ۱) جمع کردن محصول × ۲) اعتماد به نفس ✓ ۳) کیبوتر و کودکانش ×

راهنمای تصحیح:

الف) حِينَ يَعْتَمِدُ عَلَى نَفْسِهِ / حِينَ لَا يَعْتَمِدُ عَلَى غَيْرِهِ (۲۵/۰ نمره)

ب) مِنْ أَقْرَبَانِهِ (۲۵/۰ نمره)

ج) قَالَتْ الْأُمُّ: الْآنَ عَلَيْنَا أَنْ نَذْهَبَ (۲۵/۰ نمره)

د) ۲ (۲۵/۰ نمره)

۱۰.

الف

محاضرات

۱۱.

الف

شیمیل به همکارانش سفارش کرده بود گروهی برای گفت‌وگوی دینی تشکیل بدهند.

۱۲.

الف

۲

۱۳.

الف

۱) (باید گوش دهیم)

ب

۳) (ندانسته‌اند)

۱۴.

الف

۱- که هم‌نشینی کنید

۲- نباید هم‌نشینی کند (هم‌نشینی نکند)

ب

۱- تا پس بگیریم

۲- پس نمی‌گیری

پ

۱- دریافت کرده بودم

۲- دریافت می‌کرد

۱۵.

الف

قیم: خبر

النَّاسُ: مجرور به حرف جر

۱۶. الف) الحَسَنَة

ب) المُسْتَشْرِقَ

ج) التَّعَنَت

د) المِيزَان

۱۷.

الف) باید توکل کنند

ب) مشورت نکن

۱۸.

الف) ۲

۱۹.

الف) بی‌نیاز

۲۰.

الف) ستم نکن همانطور که دوست نداری به تو ستم شود.

۲۱.

الف) گزینه «الف»

ب) لَمْ يَلِدْ: مضارع

۲۲. الف) قُلْ: فعل امر

۲۳.

الف) گزینه «ب»

۲۴.

الف) چیزی (را) در آن ننوشت (ننوشته است)

۲۵.

الف) مبتدا / صفت

۲۶.

الف) غلط

۲۷.

الف) مطالعات

۲۸.

الف) یادگیری هر زبانی، دریچه‌ای به سوی جهانی نوین است.

۲۹.

الف) گزینه «ب»

۳۰.

الف) زاده شد (متولد شد)

۳۱. گزینه «د»: لَمْ يَجْتَهِدْ

۳۲.

الف) گزینه «ب»

ب) گزینه «ب»

. ۳۳

الف

پس باید پروردگار این خانه را بپرستند.

. ۳۴

الف

شیمیل مقاله‌های علمی را نوشته بود.

. ۳۵

الف

غلط

. ۳۶

الف

گزینه «ب»

. ۳۷

الف

الإنجليزية

. ۳۸

الف

مصاحبه‌ها

ب

تلخ

. ۳۹

الف

قليل ≠ كثير

. ۴۰

الف

هدف والایش کشیدن پل‌های دوستی و اتحاد بین تمدن‌ها بود.

. ۴۱

الف

گزینه «ا»

. ۴۲

الف

خوابند / بیدار شدند

. ۴۳

الف

لا تحزن

. ۴۴

الف

ندانسته‌اند

. ۴۵

الف

لنستمع

ب

لا تياسوا

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف السُّكْر

۲.

الف

با زبان هایشان می‌گویند آنچه را (چیزی را) که در دل هایشان نیست.

ب

دانشمندان زبانی را بدون کلمات وارد شده نیافتند (نیافته‌اند) - پیدا نکردند (پیدا نکرده‌اند).

۳.

الف ۲

۴.

الف

داروخانه / دریافت می‌کند (می‌گیرد)

۵.

الف

شرکت کرده بودند

۶.

الف

غَفَّاراً

۷. ترجمه صورت سؤال: کلماتی را که زیر آنها خط کشیده شده است، ترجمه کن:

نقشه راه: ابتدا واژه را معنا کنید سپس با معنا کردن کل جمله، اگر نیاز بود معنای واژه را عوض کنید.

ترجمه جملات:

أ) خداوند بلندمرتبه ریشخند کردن و بدگمانی را حرام کرده است. (صفحه ۳ کتاب درسی)

نکته: از آنجا که قبل از فعل (حَرَّمَ) «قد» آمده است، باید فعل را به صورت ماضی نقلی ترجمه کرد.

ب) و اگر نادان‌ها آنها را خطاب کنند، سخنی آرام (سخن آرام) می‌گویند. (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

نکته: «سلاماً» اسم نکره است؛ پس می‌توان آن را همراه با «ی» نکره فارسی ترجمه کرد.

ج) بادها به گونه‌ای که کشتی‌ها نمی‌خواهند (میل ندارند)، جاری می‌شوند. (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

نکته: از آنجا که قبل از فعل، «لا» آمده است، فعل را به صورت مضارع منفی ترجمه کنید.

د) و کسی برایش همتایی (همتا) نبوده است. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

أ) حرام کرده است (ب) سخن آرام / سخنی آرام (ج) نمی‌خواهند (میل ندارند) (د) همتایی / همتا

(هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۸. ترجمه صورت سؤال: فعل‌هایی را که زیر آنها خط کشیده شده است، ترجمه کن. (براساس قواعد ترجمه فعل مضارع و فعل ناقص)

أ) ۱- کان + مضارع أنت = ماضی استمراری ← دریافت می‌کردی.

۲- لن + مضارع منصوب «أنا» = مستقبل منفی ← دریافت نخواهم کرد.

ب) ۱- أن + مضارع منصوب أنا + ضمیر متصل (مفعول) = مضارع التزامی ← که از تو بپرسم.

۲- امر أتم ← بپرسید.

ج) ۱- مضارع هو + ضمیر مفعولی «ی» ← مرا یاری بکند: وجود یک فعل مضارع قبل از فعلی که جمله وصفی است، ترجمه آن را به صورت مضارع التزامی درآورده است.

۲- مضارع هو + ضمیر مفعولی «ی» ← مرا یاری می‌کرد: وجود یک فعل ماضی قبل از فعلی که جمله وصفی است، ترجمه آن را به صورت ماضی استمراری درآورده است.

ترجمه جملات:

أ) ۱- از کجا داروها را دریافت می‌کردی؟

۲- داروها را از داروخانه دریافت نخواهم کرد. (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

ب) ۱- گفت پروردگارا من به تو پناه می‌برم که از تو چیزی بپرسم که به آن دانشی ندارم.

۲- و از خدا بخشش او را بپرسید؛ زیرا خدا بی‌شک به هر چیزی آگاه است. (صفحه ۹۸ کتاب درسی)

۱- به دنبال لغت‌نامه‌ای می‌گردم که مرا در فهم متون یاری بکند. (صفحه ۵۴ کتاب درسی)
 ۲- برنامه‌ای یافتیم که مرا در یادگیری عربی یاری می‌کرد. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)
 راهنمای تصحیح:

- أ) ۱- دریافت می‌کردی   ۲- دریافت نخواهم کرد
 ب) ۱- که از تو بپرسم   ۲- بپرسید
 ج) ۱- مرا یاری بکند   ۲- مرا یاری می‌کرد
 (هر مورد ۲۵/۰۰ نمره)

. ۹

الف ابریشم - حریر

۱۰. الف) تَحَدَّثَ = نَطَقَ

ب) أَمَامَ ≠ وِوَاءَ

. ۱۱

الف از آسمان آبی فرو فرستاد پس زمین سرسبز می‌شود.

ب زبانی بدون کلمات وارد شده نخواهیم یافت.

. ۱۲

الف شناخته شوید - پنهان (شده)

. ۱۳

الف گاهی می‌نویسیم (شاید بنویسیم)

. ۱۴

الف لا تکتبی

ب رزقنا

پ (أَنْ) يَأْتِي

ت أَنْفَقُوا

. ۱۵

الف آهسته صحبت می‌کردند

. ۱۶

الف ... با زبان‌هایشان چیزی را می‌گویند که در دل‌هایشان نیست.

. ۱۷

الف از آسمان آبی نازل کرد (فرو فرستاد) و زمین سرسبز می‌شود.

ب آن واژگان به بعضی از کالاها مرتبط می‌شدند.

. ۱۸

الف طلب آمرزش کنید (استغفار کنید)

. ۱۹

الف الْكُتَابِ

. ۲۰

الف واژگان میان زبان‌ها در جهان جابه‌جا می‌شوند تا در روش و بیان غنی شوند.

. ۲۱

الف) به یاد آورید - مهربانی انداخت

ب)

بخشش - هر

. ۲۲. گزینه «ج»

. ۲۳

الف) نخواهیم نوشت

. ۲۴

الف) گزینه «ج»

. ۲۵

الف) در مدرسه بسته شد.

. ۲۶

الف) مدرسه: مفعول، فی السنة: جار و مجرور

. ۲۷

الف) گزینه «الف»

. ۲۸

الف) الفخریة

. ۲۹

الف) بعضی کالاها مانند مشک و ابریشم را عربها نداشتند (نزد عربها نبود).

ب)

ما باید بدانیم که تبادل (رد و بدل کردن) واژگان بین زبانها در جهان امری طبیعی است.

. ۳۰

الف) براساس / بر زبان آوردند

. ۳۱

الف) داشت

ب)

نمی دانستم

پ)

می شود

ت)

نیست

. ۳۲

الف) مضاف الیه - خبر

. ۳۳

(۱) المَعْمَر

(۲) القُسُوق

(۳) المستشرق

(۴) عقولهم

. ۳۴

الف) صدر

. ۳۵

الف

عربها کلمات فارسی را براساس زبان خودشان بر زبان آوردند.

. ۳۶

الف

نقش / داشت

. ۳۷

الف

نوشته می شود.

ب

وفا کنید.

. ۳۸

الف

آیا خدا به [حال] سپاسگزاران داناتر نیست.

ب

انگشتر نقره داشتیم.

د) التَّقَاةُ

ج) حُمَى

ب) عَقُولِهِمْ

. ۳۹ الف) الْمَشْكَاةُ

. ۴۰

الف

صحیح

. ۴۱

الف

داروخانه — راهرو

. ۴۲

الف

نوشته شده است.

. ۴۳

الف

نامه‌هایی را می نوشتند.

ب

ساکت بودم و سخنی نگفتم.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) درست

۲. زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک، نیازمند تجربه و آزمون است. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

۳. گزینه ۱

۴.

الف) درست

۵. کشف راه درست زندگی

۶.

الف) نادرست

پاسخ‌ها باید همه‌جانبه باشند زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی باهم دارند و نمی‌توان برای هر بعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

۷.

الف) درست

انسان سرمایه‌های ویژه‌ای دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر سبب (علت) تفاوت شیوه هدایت وی از سایر مخلوقات شده است.

۸. خیر، به دلیل آنکه عقل انسان تسلط کامل بر امور اطراف خود ندارد و دارای اطلاعات ناقص و بعضاً غلط است؛ پس نمی‌تواند به نیازهای بنیادین و برتر پاسخ کامل و جامع بدهد.
۹. گزینه ۱؛ **شناخت هدف زندگی**: انسان می‌خواهد بداند برای چه زندگی می‌کند؟ (چرا زیستن) و کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید (برای چه زیستن)

کشف راه درست زندگی: راه زندگی یا «چگونه زیستن» دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است.

(صفحات ۱۳ و ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۱ (۵ر۵) نمره)

۱۰. گزینه «۳»؛ امام کاظم (ع) به هشام فرمود: «ای هشام، ... آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است»

(صفحه ۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۳» - آن کس که عقلش کامل‌تر است. (۵ر۵) نمره)

۱۱. شناخت هدف زندگی

نکته: از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود ← شناخت هدف زندگی

به کجا می‌روم آخر نمایم وطنم ← درک آینده خویش

(صفحه ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شناخت هدف زندگی (۵ر۵) نمره)

۱۲. هدایت خداوند برای انسان از مسیر دو ویژگی (**توانایی تعقل و تفکر - قدرت اختیار و انتخاب**) می‌گذرد؛ یعنی خداوند از طریق پیامبران برنامه هدایت انسان را می‌فرستد، تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند.

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

توانایی تعقل و تفکر (۲۵ر۵) نمره) قدرت اختیار و انتخاب (۲۵ر۵) نمره)

۱۳. زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه (۲۵هـ نمره) و آزمون است (۲۵هـ نمره). درحالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست (۲۵هـ نمره) به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند. (۲۵هـ نمره)

۱۴. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنگاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد.

(صفحه ۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

استجابت پذیرش دعوت خدا (۲۵هـ نمره) و پیامبر (ص) او (۲۵هـ نمره)

۱۵. امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود هشام بن حکم فرمود:

ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد جز برای آنکه بندگان در پیام الهی تعقل کنند.

(صفحه ۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

علت ارسال پیامبران: برای آنکه بندگان در پیام الهی تعقل کنند. (۵هـ نمره)

۱۶. (رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّ يُكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ)

ترجمه آیه: الف) رسولانی را فرستاد که بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند. ب) تا بعد از آمدن پیامبران برای مردم در مقابل خداوند دستاویز و دلیلی نباشد. یا اتمام حجت خدا با مردم

(صفحه ۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بشارت‌دهنده (مبشرین) (۲۵هـ نمره) و بیم‌دهنده یا هشدار دهنده (منذرین) (۲۵هـ نمره)

ب) اتمام حجت خدا با مردم (۵هـ نمره)

۱۷. گزینه ۳: شاعر در این بیت معتقد است که انسان باید دو عمر داشته باشد؛ در عمر اول راه‌های مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و در عمر دوم نتایج تحقیقات و تجارب آن را به کار بندد حال اینکه عمر انسان محدود است و امکان حیات مجدد ندارد پس باید راه درست زندگی را بشناسد و خطاهای احتمالی را جبران نماید.

(صفحه ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۳. (۵هـ نمره)

۱۸. احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای است که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند.

(صفحه ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد (۲۵هـ نمره) و سعادت او را تضمین می‌کند. (۲۵هـ نمره)

۱۹. شناخت هدف زندگی: انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید:

روزها فکر من این است و همه شب سخنم که چرا غافل از احوال دل خویشتنم

از کجا آمده‌ام، آمدنم بهر چه بود؟ (شناخت هدف زندگی) به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم

(نکته: مصرع آخر بیانگر درک آینده خوش است.)

(صفحه ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شناخت هدف زندگی (۵هـ نمره)

۲۰. هدایت خداوند از دو مسیر تعقل و تفکر، اختیار و انتخاب می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد، تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌های آن با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند.

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از دو ویژگی تعقل و تفکر (۲۵هـ نمره)، اختیار و انتخاب (۲۵هـ نمره).

۲۱. پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد، زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. درحالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست

به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است (۲۵، شماره) درحالی که عمر آدمی محدود و برای چنین تجربه‌ای کافی نیست. (۲۵، شماره)

۲۲. البته انسان به علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند.

۲۳.

الف

(۱) تفکر و تعقل (۲) اختیار و انتخاب

ب

(۱) شناخت هدف زندگی (۲) درک آینده خویش (۳) کشف راه درست زندگی

پ

از نظر آیه: اتمام حجت بر مردم تا در قیامت بهانه‌ای نداشته باشند.

از نظر امام کاظم (ع): تا مردم در پیام الهی تعقل کنند.

۲۴. عقل - وحی

۲۵. (۱) عقل ، (۲) کسب معرفت

۲۶. درست و قابل اعتماد بودن پاسخ‌ها

۲۷. شناخت هدف زندگی

۲۸. نیازهای طبیعی و غریزی

۲۹. کشف راه درست زندگی: یکی از سؤالات اساسی انسان این است که راه درست زندگی کدام است و چگونه می‌توان به آن دست یافت. این نیاز یکی از دغدغه‌های انسان‌های فکور و خردمند است چون انسان فقط یک‌بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند و قابل تکرار نیست. بنابراین در این فرصت تکرارنشده باید بهترین راه زندگی را کشف نموده و با اطمینان از آن بهره‌مند شود.

(صفحه ۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کشف راه درست زندگی (۵، شماره) راه زندگی یا چگونه زیستن که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد (۵، شماره) دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن جهت جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند (۲۵، شماره) بنابراین در این فرصت تکرارنشده (۲۵، شماره) باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست راهی را انتخاب کند که به آن مطمئن باشد (۲۵، شماره) تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت برسد (۲۵، شماره)

۳۰. بله - انسان به دلیل دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان که گفته شد، چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهای برتر او بدهد، انسان زبان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت و در آن جا زبان خود را مشاهده خواهد کرد.

۳۱. فرستادن رسولانی بشارت‌دهنده و انذارکننده - عذر و بهانه (اعتراض)

۳۲. شعر به کشف راه درست زندگی اشاره دارد.

زیرا شعر مورد نظر اشاره دارد به اینکه انسان باید دو بار در دنیا زندگی کند، یک زندگی برای تجربه کردن مسائل و یک زندگی برای به‌کار بردن تجربه‌های آموخته‌شده و حال آنکه این امر محال است. پس انسان باید با دستیابی به راه‌های درست زندگی در عمر یکباره خویش، درست زندگی کرده و سعادت خود را تضمین کند.

۳۳. خیر، برخی از افراد که در چنگال هوس‌های زودگذر زندگی گرفتار هستند، وقتی با سؤال‌های بنیادین روبه‌رو می‌شوند، برای آسوده کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌های اساسی نمی‌کنیم و زندگی به هر صورتی که پیش برود، برای ما تفاوتی ندارد. اما اینها نمی‌دانند و روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام دادن کاری نیستند.

در آن روز نمی‌توانند خود را به بی‌خیالی بزنند؛ زیرا گرفتار عواقب کارهای خود شده‌اند و رنج و عذاب آن را احساس می‌کنند.

۳۴. ۱- به زمان - چون خسران انسان‌ها در زندگی نتیجه گذشتن زمان عمر آنهاست.

۲- اینکه سرمایه انسان یعنی عمرش از دست برود.

۳- کسانی که ایمان بیاورند، عمل صالح انجام دهند، خودشان حق را رعایت کنند و به‌سوی حق دعوت کنند و همچنین خودشان صبور هستند و دیگران را نیز به صبر دعوت می‌کنند.

۳۵. عقل - یعنی انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

۳۶. غریزی و طبیعی

۳۷. سعادت انسان

۳۸. عقلش - دنیا و آخرت

۳۹. درک آینده خویش

۴۰.

الف

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است تا کارآیی آن مشخص شود؛ درحالی که عمر محدود آدمی برای این تجربه کافی نیست.

ب

پاسخ به نیازهای بنیادین انسان باید همه‌جانبه باشد تا به نیازهای مختلف انسان به‌طور هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعد جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

پ

عقل وسیله فهم پیام الهی است.

پاسخنامه تشریحی

۱. از زبان کاران خواهد بود.
۲. - توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت
- وجود قوانین تنظیم‌کننده
۳. آیه (وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ)
ترجمه: «هرکس که دینی جز اسلام اختیار کند، هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زبان کاران خواهد بود.»
(صفحه ۳۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- هرگز از او پذیرفته نخواهد شد (۲۵ره نمره) و در آخرت از زبان کاران خواهد بود (۲۵ره نمره).
۴. «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نمی‌موندند مگر پس از آنکه به حقیقت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت.»
(صفحه ۲۳ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت (۵ره نمره).
۵. یکی از علل فرستادن پیامبران متعدد، رشد تدریجی سطح فکر مردم است، از این رو پیامبران مأمور شده‌اند که با مردم به اندازه عقل‌شان سخن بگویند.
(صفحه ۲۵ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵ره نمره)
۶. فطرت مشترک منشاء دین واحد است.
(صفحه ۲۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
فطرت مشترک یا ویژگی‌های فطری مشترک (۵ره نمره)
۷. با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید و به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.
(صفحه ۲۹ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
با تلاش و کوشش مسلمانان (۲۵ره نمره) و در پرتو عنایت الهی (۲۵ره نمره) و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت (۲۵ره نمره)، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید (۲۵ره نمره) و به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد (۲۵ره نمره) و جاودانه باقی خواهد ماند (۲۵ره نمره).
۸. گزینه ۳؛ دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سوال‌ها و نیازهای انسان در همه مکان‌ها و زمان‌ها پاسخ دهد، دین اسلام پویایی و روزآمد می‌باشد و این ویژگی را دارد که بتواند پاسخ‌گوی همه نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.
(صفحه ۲۹)
راهنمای تصحیح:
گزینه ۳ (۵ره نمره)
۹. ۱ ← ج) کشف راه درست زندگی: راه زندگی یا چگونه زیستن که ارتباط دقیقی با دو نیاز دیگر دارد، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. (صفحه ۱۴ کتاب درسی)
۲ ← الف) شناخت هدف زندگی: انسان می‌خواهد بداند برای چه زندگی می‌کند (چرا زیستن) و کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن کند. (صفحه ۱۳ کتاب درسی)
- ۳ ← د) یکی از علل فرستادن پیامبران متعدد (تجدید نبوت): استمرار و پیوستگی در دعوت است: لازمه ماندگاری یک پیام تبلیغ دائمی و مستمر آن است. (صفحه ۲۵ کتاب درسی)
- ۴ ← ب) درک آینده خویش: انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که: آینده او چگونه است؟ آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود؟ اگر حیات به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ (صفحه ۱۳ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

۱ ← ج ۲۵، شماره

۲ ← الف ۲۵، شماره

۳ ← د ۲۵، شماره

۴ ← ب ۲۵، شماره

۱۰. الف) وجود قوانین تنظیم کننده

ب) در اسلام دسته‌ای از قواعد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند.

بر اساس این قاعده پیامبر اسلام فرموده است:

(لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام) اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است. این سخن به صورت یک قاعده درآمده است و بسیاری از مقررات اسلامی را کنترل می‌کند مثلاً روزه ماه مبارک رمضان بر هر مکلفی واجب است. اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد بر او حرام است.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) وجود قوانین تنظیم کننده (۲۵، شماره)

ب) در اسلام دسته‌ای از قواعد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. (۲۵، شماره) این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند (۲۵، شماره) و مانند بازرسان عالی احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند. (۲۵، شماره)

۱۱. رشک و حسد اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان)؛ قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالف نمی‌یابند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت (سوره آل عمران آیه ۱۹).

(صفحه ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رشک و حسد اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) (۵، شماره)

۱۲. استمرار و پیوستگی دعوت پیامبران: لازمه ماندگاری یک پیام تبلیغ دائمی و مستمر آن است. پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند خود در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند این تداوم سبب شد تعالیم پیامبران جزء سبک زندگی مردم شود.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

استمرار و پیوستگی دعوت پیامبران (۵، شماره)

۱۳. تحریف تعلیمات پیامبران؛ پیشین به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت بود.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (۵، شماره)

۱۴. یکی از علت‌های فرستادن پیامبران متعدد، رشد تدریجی سطح فکر مردم است. از این رو لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبر جدیدی مبعوث شود تا همان اصول ثابت دین الهی را در خور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کند و متناسب با درک آنان سخن گویند. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید (انا معاصر الانبیاء امرنا ان نكلم الناس علی قدر عقولهم): ما پیامبران مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوییم.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵، شماره)

۱۵. هر پیامبری که می‌آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد؛ بنابراین، وجود دو یا چند دین در یک زمان، نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است.

(صفحه ۳۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نشانگر آن است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند (۵، شماره) و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا (۵، شماره) و عدم پیروی از دستورات پیامبران

گذشته است (۵، شماره)

۱۶. حفظ قرآن کریم از تحریف: با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید. به همین جهت این کتاب نیازی به تصحیح ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند. (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با تلاش و کوشش مسلمانان (۲۵هـ/نمره) و در پرتو عنایت الهی (۲۵هـ/نمره) و با اهتمامی که پیامبر اکرم در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت (۲۵هـ/نمره) این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید (۲۵هـ/نمره) به همین جهت این کتاب نیازی به تصحیح ندارد (۵هـ/نمره) و جاودانه باقی خواهد ماند (۵هـ/نمره)

۱۷. گزینه ۲

۱۸.

الف
درست

۱۹.

الف
نادرست

۲۰.

الف
درست

۲۱. مسیحیان او را مسیحی و یهودیان او را یهودی می‌دانستند.

۲۲. فطرت مشترک

۲۳. در پذیرش دین اسلام، به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت.

۲۴.

الف
در آخرت از زیانکاران خواهند بود.

۲۵. ۱۷. ویژگی‌های فطری مشترک

۱۸. علل فرستادن پیامبران متعدد

۱۹. حفظ قرآن کریم از تحریف

۲۰. پویایی و روزآمد بودن قرآن

۲۶. تبلیغ دائمی و مستمر آن

۲۷. آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش او قرار داده است.

۲۸. ۱) استمرار و پیوستگی در دعوت

۲) رشد تدریجی سطح فکر مردم

۳) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

۲۹. ماندگاری

۳۰.

الف
درست

۳۱. ثابت - متغیر

۳۲. حفظ قرآن کریم از تحریف

۳۳. طبق آیه شریفه ۸۵ آل عمران «... و هو فی الآخرة من الخاسرین» چنین شخصی در آخرت از زیانکاران خواهد بود.

۳۴. حفظ قرآن کریم از تحریف

۳۵. مردم حجاز در عصر نزول قرآن از سطح فرهنگی پایینی برخوردار بودند.

۳۶. تلاش و کوشش مسلمانان و عنایت الهی و اهتمامی که پیامبر (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت سبب شد تا تحریف نشود.

۳۷. در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. به همین جهت می‌بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگر نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد.

۳۸. نبوت و رسالت انبیاء که از اول بشریت تا آخر که بر یک خط ممتد جاری است.

۳۹. زیرا دین آخرین پیامبر الهی، کامل‌ترین و شایسته‌ترین برنامه برای هدایت تمامی انسان‌ها در همهٔ زمان‌هاست و دیگر نیازی به آمدن پیامبر جدید نیست.

۴۰. نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

۴۱. حفظ قرآن کریم از تحریف و جاودانگی آن

پاسخنامه تشریحی

۱. الف) نادرست؛ فقط معجزه آخرین پیامبر است که هم مردم زمان خودش و هم آیندگان معجزه بودن آن را تأیید و آن را فوق توان بشری می‌دانند و معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آنها باقی نمانده است.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

ب) درست؛ سخن گفتن قرآن پیرامون موضوعاتی همچون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها بیانگر تأثیرناپذیری قرآن از عقاید دوران جاهلیت است. (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

ج) نادرست؛ قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به «ذلول» است. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵ره نمره)   ب) درست (۵ره نمره)   ج) نادرست (۵ره نمره)

۲. ۱ ← ج: **انسجام درونی در عین نزول تدریجی**: خداوند در قرآن می‌فرماید: (أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا)؛ در میان آیات الهی، تعارض و

ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند و هیچ اختلاف و تعارضی بین آنها نیست. (صفحه ۴۰ کتاب درسی)

۲ ← ه: **تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت**: قرآن کریم از فرهنگ مردم حجاز که آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود نه‌تنها تأثیر نپذیرفت، بلکه با

شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت. مثلاً در جامعه آن روز عربستان زنان نادیده گرفته می‌شدند. در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت

زن و تساوی زنان با مردان در انسانیت را اعلام نمود. (صفحه ۴۱ و ۴۳ کتاب درسی)

۳ ← د: **جامعیت و همه‌جانبه بودن**: این کتاب (قرآن) فقط از امور معنوی سخن نمی‌گوید بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های

دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد. (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

۴ ← الف: **ذکر نکات علمی بی‌سابقه**: یکی از نکات علمی بی‌سابقه که در قرآن ذکر شده است انبساط جهان است که خداوند در قرآن به آن اشاره کرده است: (وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ)؛ «و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم.» (صفحه ۴۱ و ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) ← ج   ۲) ← ه   ۳) ← د   ۴) ← الف

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۳. **اعجاز لفظی**: همین زیبایی لفظی (اعجاز لفظی) سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به‌خصوص ادیبان و

اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند.

(صفحه ۳۹ و ۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اعجاز لفظی قرآن (۵ره نمره)

۴. الف) **انسجام درونی در عین نزول تدریجی**: می‌دانیم که آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت است. از این رو دانشمندان معمولاً در

نوشته‌های گذشته خود تجدیدنظر می‌کنند و اگر بتوانند کتاب‌های گذشته خود را اصلاح می‌نمایند.

ب) با توجه به آیه شریفه (أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ ...)، اگر قرآن از جانب غیرخدا بود و الهی نبود قطعاً ناسازگاری، اختلافات و تعارض زیادی در آن یافت می‌شد.

با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه‌تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست بلکه

آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند.

(صفحه ۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی (۵ره نمره)

ب) اگر قرآن از جانب غیرخدا بود (۲۵ره نمره) ← قطعاً ناسازگاری، اختلافات و تعارض زیادی در آن یافت می‌شد. (۲۵ره نمره)

۵. گزینه ۲: مفهوم این بیت به «امی بودن پیامبر اسلام» اشاره دارد که آیه شریفه (وَمَا كُنْتُمْ تَلْمِزُونَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّونَ بِيَمِينِكُمْ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ) «پیش از آن هیچ

نوشته‌ای را نمی‌خواندی و با دست خود، آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت اهل باطل به شک می‌افتادند.» نیز بیانگر همین موضوع است و درس نخوانده بودن پیامبر (ص) را عاملی

برای جلوگیری از شک اهل باطل می‌داند.

(صفحه ۳۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۲ (۵ره نمره)

۶. قرآن کریم مخالفان و کسانی که در الهی بودن آن شک دارند را به مبارزه دعوت کرده و این دعوت به مبارزه را «تحدی» می‌گویند و خداوند تأکید می‌کند که هیچ‌گاه، هیچ‌کس

نمی‌تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به دعوت به مبارزه تحدی گفته می‌شود. (۵/۵ نمره)

۷. آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است.

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است. (۵/۵ نمره)

۸. زیبایی لفظی سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند.

توضیح اینکه «بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان»، به‌عنوان ۳ نمونه از تأثیرپذیری زیبایی لفظی محسوب می‌شود و صرفاً جهت راهنمایی است و پاسخ سؤال نمی‌باشد.

(صفحه ۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب است. (۵/۵ نمره)

۹. اندیشمندان اسلامی کارهای خارق‌العاده پیامبران را «معجزه» می‌نامند زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود. (۵/۵ نمره)

۱۰. با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد.

(صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی (۲۵/۵ نمره) که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است (۵/۵ نمره). این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید (۵/۵ نمره)؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید (۵/۵ نمره) و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد. (۲۵/۵ نمره)

۱۱. گزینه «۱»؛ بیت «نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت به غمزه مسئله‌آموز صد مدرس شد» اشاره به امی بودن (درس‌نخوانده بودن) پیامبر (ص) و اعجاز محتوایی قرآن دارد که این بیت با آیه (و ما کُنتَ تَلَوْنَا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُطُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِارْتَابِ الْمُبْطِلُونَ) ارتباط مفهومی دارد.

(صفحه ۳۶ و ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۱» - (و ما کُنتَ تَلَوْنَا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ) (۵/۵ نمره)

۱۲. انسجام درونی در عین نزول تدریجی

۱۳. پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

۱۴.

الف

نادرست

ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات مربوط به اعجاز لفظی قرآن کریم است.

۱۵. چون اگر مانند معجزه سایر پیامبران منحصر به انجام افعال خاصی مانند زنده کردن مردگان یا تبدیل عصا به اژدها بود، تنها برای مردمان همان عصر معجزه محسوب می‌شد. تنها کتاب است که می‌تواند در تمامی زمان‌ها به‌عنوان معجزه در دسترس همگان باشد و پس از رحلت پیامبر خاتم نیز به‌عنوان نشانه و گواه نبوت وی جاودانه بماند.

به عبارت دیگر، از آنجا که پیامبر اکرم (ص) آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان‌ها و دوران بعد اوست، سند نبوت و حقیقت او نیز باید به گونه‌ای باشد که در همه زمان‌ها و دوران‌ها حاضر باشد و اگر چنین نبود امروز ما نمی‌توانستیم ثابت کنیم که پیامبر اسلام از جانب خدا آمده است.

۱۶. الف ۲

ب ۴

ج ۱

د ۳

۱۷. الف) اعجاز لفظی و اعجاز محتوایی

ب) نظریه انبساط جهان

۱۸.

الف

قرآن کریم از مخالفان سرسخت خود می‌خواهد که اگر در الهی بودن قرآن شک دارند، سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های قرآن بیاورند.

۱۹. اعجاز لفظی

۲۰. ۱) انسجام درونی در عین نزول تدریجی (۲) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت (۳) جامعیت و همه‌جانبه بودن (۴) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

۲۱. در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت، قرآن کریم اشاره به برخی نکات علمی می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این نکات علمی گویای این است که قرآن بسیار فراتر از علم جامعه آن روز سخن گفته و ذکر این نکات فقط از کسی ساخته است که به همه علوم آشنا باشد؛ یعنی خداوند متعال.

۲۲.

الف

اعجاز لفظی

۲۳.

الف

در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت، قرآن کریم اشاره به برخی نکات علمی می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بوده و بعدها توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این نکات علمی گویای این است که قرآن بسیار فراتر از علم جامعه آن روز سخن گفته و ذکر این نکات فقط از کسی ساخته است که به همه علوم آشنا باشد؛ یعنی خداوند متعال.

۲۴. تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۲۵. تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۲۶. تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۲۷. ذکر نکات علمی بی‌سابقه از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن است.

۲۸. قرآن کریم - جنس «کتاب»

۲۹. الهی بودن - کتابی همانند آن را بیاورند.

۳۰. انبساط جهان - بیستم

۳۱. آوردن سوره‌ای مشابه آن

۳۲. آداب جاهلی - رسوم خرافی

۳۳. طبق حدیث امام باقر(ع) خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش (قرآن) آورده است.

۳۴. گزینه «الف»

۳۵. فرهنگ

۳۶. تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۳۷. اینکه اگر قرآن از غیر خدا بود، قطعاً در آن ناسازگاری و اختلاف زیادی یافت می‌شد (از انسجام قرآن سخن می‌گوید).

۳۸. جامعیت و همه‌جانبه بودن

۳۹. انبساط جهان

۴۰. پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن بیاورند.

۴۱. پیشنهاد کرد تا اگر می‌توانند یک سوره مانند سوره‌های قرآن بیاورند.

۴۲. چون اگر مانند معجزه سایر پیامبران منحصر به انجام افعال خاصی مانند زنده کردن مردگان یا تبدیل عصا به اژدها بود، تنها برای مردمان همان عصر معجزه محسوب می‌شد و تنها کتاب می‌تواند در تمامی دوران‌ها به‌عنوان معجزه در دسترس همگان باشد و پس از رحلت پیامبر خاتم نیز به‌عنوان نشانه و گواه نبوت وی جاودانه بماند. (به عبارت دیگر: از آنجا که پیامبر (ص) آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان‌ها و دوران‌های بعد از اوست، سند نبوت و حقانیت او نیز باید به گونه‌ای باشد که در همه دوران‌ها و زمان‌ها حاضر باشد و قرآن کتابی جاودانه است که هنوز دعوت آن به آوردن ده آیه یا یک سوره موضوعیت دارد و مخالفان تاکنون نتوانسته‌اند سوره‌ای مشابه آن بیاورند.)

پاسخنامه تشریحی

۱. الف) نادرست؛ هر کس با زبان عربی آشنا باشد، اعجاز لفظی قرآن را درمی‌یابد یا جنبهٔ اعجاز محتوایی برای کسانی که زبان قرآن (عربی) را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است.

(صفحه ۳۹ و ۴۰ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

ج) نادرست؛ در قرآن حرکت زمین به «ذلول» تشبیه شده است اما این موضوع ارتباطی به نظریهٔ انبساط جهان ندارد.

(صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵ره نمره)   ب) نادرست (۵ره نمره)   ج) نادرست (۵ره نمره)

۲. گزینهٔ الف؛ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی میسر است.

۳. از آنان با روش‌های درست دفاع کنیم و برای رهایی آنان از ظلم بکوشیم.

۴. دین الهی به‌درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

۵. برقراری عدالت اجتماعی (بنا کردن جامعه‌ای بر پایهٔ عدل) با وجود یک نظام حکومتی سالم (با تشکیل حکومت اسلامی)

یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایهٔ عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را براساس قوانین عادلانه بنا نهند. این هدف بزرگ بدون وجود

یک نظام حکومتی سالم میسر نیست.

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

برقراری عدالت اجتماعی (بنا کردن جامعه‌ای بر پایهٔ عدل) (۲۵ره نمره) با وجود یک نظام حکومتی سالم (با تشکیل حکومت اسلامی) (۲۵ره نمره)

۶. ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام؛ اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایهٔ عدل بنا کنند: (لَيُقِيمَنَّ النَّاسُ بِالْقِسْطِ) «تا مردم به اقامهٔ عدل و داد

برخیزند» و این هدف بزرگ بدون وجود یک نظام حکومتی سالم میسر نیست!

(صفحه ۵۰ و ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام (۷۵ره نمره)

۷. گزینهٔ «۳»؛ ضرورت پذیرش ولایت الهی، نفی حاکمیت طاغوت است.

نکته: لازم به توضیح است که «لازمهٔ پذیرش توحید، نفی شرک است» و «لازمهٔ پذیرش ایمان، نفی کفر است.»

(صفحه ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینهٔ «۳» (۵ره نمره)

۸. امام محمد باقر (ع): «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ، وَالزَّكَاةِ، وَالصَّوْمِ، وَالْحَجِّ، وَالْوَلَايَةِ، وَلَمْ يُنَادَ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ»: «اسلام بر پنج پایه استوار شده است: نماز و زکات و

روزه و حج و ولایت. به چیز دیگری دعوت نشده آن‌گونه که به ولایت دعوت شده است.

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نماز (۲۵ره نمره)

زکات (۲۵ره نمره)

روزه (۲۵ره نمره)

حج (۲۵ره نمره)

ولایت (۲۵ره نمره)

۹. گزینهٔ «۱»؛ امام خمینی (ره) در هر فرصتی، مسلمانان را به «وحدت» دعوت می‌کرد و از اختلافات بازمی‌داشت. ایشان در یکی از پیام‌های خود به مسلمانان می‌فرماید: «ای

مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایهٔ تعلیمات اسلام مجتمع شوید...»

(صفحه ۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۱» (۵/۵ نمره)

۱۰. ۱) ج؛ اگر پیامبری در دریافت وحی و رساندن آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

۲) ب؛ اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از بین می‌رود.

نکته: اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱ ← ج (۵/۵ نمره)

۲ ← ب (۵/۵ نمره)

۱۱. گفتار و رفتار پیامبر (ص) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار آن حضرت، به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می‌برند.

(صفحه ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گفتار (۲۵/۵ نمره) و رفتار پیامبر (ص) (۲۵/۵ نمره)

۱۲. ولایت معنوی؛ رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف کند. این ولایت معنوی مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ولایت معنوی (۵/۵ نمره)

۱۳. برپایی جامعه‌ای بر پایه عدل یا (برقراری عدالت اجتماعی) - با تشکیل حکومت اسلامی

اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه بنا نهند. - این هدف بزرگ بدون وجود یک نظام حکومتی سالم میسر نیست.

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

برپایی جامعه‌ای بر پایه عدل یا (برقراری عدالت اجتماعی) (۲۵/۵ نمره) - با تشکیل حکومت اسلامی (۲۵/۵ نمره)

۱۴. ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کرد و به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمود.

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، (۲۵/۵ نمره) به این شهر هجرت کرد (۲۵/۵ نمره) و به کمک مردم آن شهر (انصار) (۲۵/۵ نمره) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران) (۲۵/۵ نمره)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد (۲۵/۵ نمره)، پی‌ریزی نمود. (۲۵/۵ نمره)

۱۵. پیامبر اسلام (ص): «هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برخیزد، مسلمان نیست».

(صفحه ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مسلمان نیست (۵/۵ نمره)

۱۶. ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می‌گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می‌رفتیم.

(صفحه ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می‌گرفتیم (۵/۵ نمره) و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم (۵/۵ نمره) و به آن عمل می‌نمودیم (۵/۵ نمره)، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می‌رفتیم. (۵/۵ نمره)

۱۷. الف) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

ب) ولایت ظاهری یا (اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی)

امام باقر می‌فرماید: «بِنِي الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ وَ لَمْ يُنَادِ بِشَيْءٍ كَمَا نُوَدَى بِالْوَلَايَةِ» «اسلام بر پنج پایه استوار شده است: بر نماز، زکات،

روزه، حج و ولایت و به چیز دیگری دعوت نشده آن گونه که به ولایت دعوت شده است.»

با توجه به کلمه «الولاية» می توان نتیجه گرفت که یکی از مسئولیت های پیامبر (ص) ولایت بر جامعه است (ولایت ظاهری = اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی) و همچنین اجرای قوانین الهی و احکام اجتماعی مانند خمس، زکات، حج و... بدون تشکیل حکومت اسلامی امکان پذیر نمی باشد (ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام) (صفحه ۵۰ و ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام (۵ره نمره)

ب) ولایت ظاهری یا (اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی) (۵ره نمره)

۱۸. الف) رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی، به مرتبه ای از کمال نائل شد که می توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند.

ب) میزان بهره مندی انسان ها از این هدایت معنوی، به درجه ایمان و عمل آنان بستگی دارد.

(صفحه ۵۳ و ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) با انجام وظایف عبودیت و بندگی (۵ره نمره)

ب) به درجه ایمان و عمل آنان (۵ره نمره)

۱۹. اگر پیامبری در دریافت وحی و رساندن آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی رسد و امکان هدایت از مردم سلب می شود.

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اگر پیامبری در دریافت وحی و رساندن آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی رسد (۵ره نمره) و امکان هدایت از مردم سلب می شود (۵ره نمره).

۲۰. ولایت معنوی

۲۱.

الف

نادرست - منظور از ولایت در این حدیث، ولایت ظاهری است.

۲۲.

الف

درست

۲۳. تجزیه ی کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک

۲۴. احکام قضایی اسلام (احکام جزایی، قصاص، دیات و ...)، خمس و زکات، جهاد و ...

۲۵. الف) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

ب) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

۲۶.

الف

اجرای قوانین الهی از طریق تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

ب

ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

پ

برپایی قسط و عدالت اجتماعی توسط مردم

ت

دلایل روشن - کتاب آسمانی - میزان

۲۷. باعث شده تا قدرت های استعمارگر بتوانند بر آنها سلطه پیدا کنند و ذخایر آنان را به تاراج ببرند.

۲۸. ولایت ظاهری

۲۹.

الف

نادرست (اجرای قوانین الهی از طریق ولایت بر جامعه را ولایت ظاهری می گویند.)

ب

درست

پ

درست

ت

نادرست (این تعریف مربوط به ولایت ظاهری است)

ث درست

ج درست

۳۰.

الف طاغوت

ب حرام

پ نظام حکومتی سالم

ت قانون و فرمان الهی

ث هدایت معنوی

ج عصمت

چ (۱) دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد. (۲) امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

ح امکان دارد که کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

۳۱. امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

۳۲. با اتحاد و همدلی نگذاریم که دشمنان اسلام زحمات و تلاش‌های پیامبر را بی‌اثر کنند.

۳۳. (۱) از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان خودداری کنیم، (۲) از مظلومان مسلمان در تمام نقاط جهان با روش درست دفاع کنیم و برای رهایی آنان بکوشیم. (۳) کسانی که به ظاهر خود را مسلمان می‌نامند ولی با دشمنان اسلامی دوستی می‌ورزند، بشناسیم و فریب برنامه‌های آنان را نخوریم.

۳۴. کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان نشأت گرفته از فرمان الهی نیست «طاغوت» نامیده می‌شوند.

۳۵. از یکی از مسئولیت‌های پیامبر، ولایت بر جامعه است. ولایت به معنی سرپرستی و رهبری است، ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر مهاجرت کرده و به کمک انصار و مهاجرین حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمودند.

۳۶. زیرا اگر ولایت و حکومت اسلامی برقرار شود، فرصت اجرای احکام دین از جمله نماز، روزه، زکات و حج فراهم می‌شود و مردم اعمال خود را در سایه ولایت الهی انجام می‌دهند.

۳۷. عصمت به معنای محفوظ بودن از گناه است. یکی از ویژگی‌های پیامبران محفوظ بودن آنان از گناه و خطا است. وقتی می‌گوییم معصوم است یعنی تحت تاثیر هوای نفسانی قرار نگیرند و مرتکب گناه و خطا نگردند.

۳۸.

الف طاغوت

ب حرام

پ گفتار - رفتار

ت نظام حکومتی سالم

ث قانون و فرمان الهی

ج هدایت معنوی

چ لیاقت - ظرفیت

ح عصمت

خ دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد - امکان هدایت از مردم سلب می‌شود

د امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود - اعتماد مردم به دین از دست می‌رود

ذ امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد - مردم به گمراهی دچار شوند.

۳۹. اسلام بر ۵ پایه استوار است که عبارتند از: ۱- نماز ۲- زکات ۳- روزه ۴- حج ۵- ولایت (مهمترین آن)

۴۰ . ۱) امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود. ۲) مردم به گمراهی دچار شوند.

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

نادرست؛ امامان بزرگوار پس از انتصاب از سوی خدا و پیامبر به عنوان جانشین مقام نبوت، عهده‌دار دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی)» و «ولایت ظاهری» شدند.

مسئولیت اول پیامبر یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان پذیرفت.

۲. الف) کتاب الله - عترتی

ب) در صورت پیروی از (تمسک به) قرآن و اهل بیت.

۳. علم کامل - عصمت از گناه و اشتباه

۴. پیامبر (ص) برای انجام دستور آیه انذار، چهل نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند و از آنان برای ترویج و تبلیغ اسلام کمک خواست.

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند (۵ر۵ نمره) و از آنان برای ترویج و تبلیغ اسلام کمک خواست (۵ر۵ نمره)

۵. ۱ ← ج: آیه تطهیر در منزل ام سلمه همسر رسول خدا (ص) نازل شده است. (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

۲ ← ب: مردم که از محتوای آیه ولایت باخبر شدند، تکبیر گفتند و رسول خدا (ص) نیز ستایش و سپاس خدا را به جا آورد. (صفحه ۶۵ کتاب درسی)

۳ ← الف: پس از نزول آیه انذار پیامبر اسلام (ص) برای انجام دستور الهی «خویشان نزدیکت را انذار کن» چهل نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند و از آنان برای ترویج و تبلیغ اسلام، کمک خواست. درخواست پیامبر (ص)، سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها حضرت علی

(ع) قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کرد. (صفحه ۶۴ کتاب درسی)

۴ ← د: پس از واقعه حدیث غدیر و پایان سخنرانی پیامبر اسلام (ص)، مردم برای عرض تبریک و شادباش به سوی امام آمدند و با وی بیعت کردند. (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱ ← ج - منزل ام سلمه (۲۵ر۵ نمره)

۲ ← ب - تکبیر گفتن مردم و ستایش خداوند توسط پیامبر (ص) (۲۵ر۵ نمره)

۳ ← الف - اعلام وفاداری حضرت علی (ع) (۲۵ر۵ نمره)

۴ ← د - تبریک گفتن مردم و بیعت کردن آنان (۲۵ر۵ نمره)

۶. مسئولیت اول پیامبر (ص)، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد و دو مسئولیت دیگر یعنی تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) و ولایت ظاهری، پس از ایشان استمرار می‌یابد.

(صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تعلیم و تبیین دین یا (مرجعیت دینی) (۲۵ر۵ نمره) ولایت ظاهری (۲۵ر۵ نمره)

۷. از آنجا که امام همه مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی‌های او را بپذیرند. از جمله این ویژگی‌ها «عصمت» است. البته تشخیص عصمت برای انسان‌ها ممکن نیست؛ یعنی انسان‌ها نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی

معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود. بنابراین، همان‌طور که پیامبر از طرف خدا معرفی و معین می‌شود، تنها خداوند است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا تشخیص عصمت که از ویژگی‌های امامت است برای انسان‌ها ممکن نیست (۵ر۵ نمره)؛ یعنی انسان‌ها نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی معصوم است (۲۵ر۵ نمره) و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود (۲۵ر۵ نمره).

۸. به دلیل علم و عصمت کامل

۹. از آنجا که امام همه مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) به جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر اکرم (ص) را داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی‌های او را بپذیرند. از جمله این ویژگی‌ها عصمت است؛ تشخیص عصمت برای انسان‌ها ممکن نیست؛ یعنی انسان‌ها نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی

معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود.

۱۰. ۱) علم کامل (۲) عصمت از گناه و اشتباه

۱۱. ای مؤمنان از خدا اطاعت کنید و از رسول و ولی امرتان نیز اطاعت کنید.

خدا - رسول خدا (ص) - اولی الامر

الف دوازده امام شیعیان

۱۲. ۱ - خداوند به پیامبر (ص) دستور می‌دهد آنچه را از خداوند دریافت کرده به گوش مردم برساند.

۲ - این فرمان به قدری اهمیت دارد که عدم بیان آن برابر با انجام ندادن رسالت پیامبر (ص) است.

۳ - زیرا حکم این آیه امر مهمی است که در تبلیغ آن بیم خطر، یا بر جان رسول خدا (ص) و یا بر پیشرفت دین اسلام وجود دارد؛ چرا که ممکن است مردم آن حضرت را متهم کنند که به نفع خود قانون و شریعتی را وضع کرده است و در نتیجه خود مسلمین (و نه کفار و بت پرستان و اهل کتاب)، بنیان دین را متلاشی سازند.

۱۳. ۱ - پ: نزول آیه ولایت

۲ - ج: غدیر خم

۳ - ب: نزول آیه تطهیر

۴ - ت: حدیث ثقلین

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۴. نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین پس از رسول خدا (ص) از بین نمی‌رود و با گسترش اسلام در نقاط دیگر و ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف و پیدایش مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نیاز به امام و رهبری در میان انبوه افکار و عقاید برای بیان حقایق بیشتر احساس می‌شود. هم‌چنین حکومت و اداره جامعه امری تمام‌شدنی و پایان‌پذیر نیست.

۱۵. این نیاز از بین نمی‌رود و گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور فرقه‌ها و مکاتب مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت که نیاز به امام در میان این افکار و عقاید برای این که حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن‌گونه که پیامبر اداره می‌کرد اداره نماید، افزایش می‌دهد.

۱۶. پیامبر اکرم (ص) به فرمان خداوند به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «امامت» فرمان داده و جانشین خود را تعیین کرده است و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

۱۷. پیامبر اکرم (ص) به فرمان خداوند با تعیین جانشین، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «امامت» فرمان داده و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

۱۸. الف) قرآن و اهل بیت دو چیز گرانبها است که پیامبر (ص) در میان امت به امانت گذاردند. ب) قرآن و اهل بیت همواره باهم‌اند و از هم جدا نمی‌شوند. ج) چون قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی خواهد بود. د) هر کسی به آن دو تمسک جوید، هرگز گمراه نمی‌شود.

۱۹. تمام توجهات و مقدمات نزول آیه ابلاغ و تساوای اعلام جانشینی با کل رسالت پیامبر (ص) و هم‌زمانی این واقعه با بزرگ‌ترین اجتماع جهان اسلام در آن تاریخ همگی حاکی از اعطای یک مقام بسیار مهم و حیاتی در جهان اسلام است و نمی‌تواند فقط اعلام دوستی و محبت با امام علی (ع) باشد.

۲۰. علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه

۲۱. عصمت

۲۲. ۳۵۰ - غدیر

۲۳. غدیر

۲۴. غدیر خم - نزول آیه ولایت

۲۵. ۱ ← ج ۲ ← ب ۳ ← الف ۴ ← د

۲۶. زیرا ابلاغ این پیام منافع برخی را به خطر می‌انداخت و احتمال آن بود که علیه پیامبر (ص) به مخالفت برخیزند.

۲۷. الف

۲۸. آیه شریفه اولی الامر

«یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم»

۲۹. وقتی خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با فرعون کرد آن حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد. خداوند نیز درخواست حضرت موسی (ع) را پذیرفت و او را مشاور و وزیر وی قرار داد.

پیامبر اکرم (ص) نیز بارها به حضرت علی (ع) فرمود:

تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.

۳۰. در یکی از روزها، نزدیک ظهر، فرشته وحی از جانب خداوند آیه ولایت را بر پیامبر نازل کرد که در آن ویژگی‌های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده بود. با نزول این آیه رسول خدا (ص) دریافت که چنین واقعه‌ای رخ داده است و کسی در رکوع صدقه داده است و خداوند قصد دارد او را معرفی کند، با شتاب و در حالی که آیه را می‌خواند و مردم را از آن آگاه می‌کرد به مسجد آمد و پرسید: چه کسی در حال رکوع صدقه داده است؟

فقیری که انگشتی در دست داشت، به حضرت علی (ع) که در حال نماز بود اشاره کرد و گفت: آری این مرد در حال رکوع، انگشتی خود را به من بخشید.

مردم که از محتوای آیه باخبر شده بودند، تکبیر گفتند و رسول خدا نیز ستایش و سپاس خداوند را به جا آوردند.

۳۱. به علت این که گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را مانند دوران پیامبر اداره نماید افزون تر می‌شد.

۳۲. زیرا ۱- نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین پس از رسول خدا (ص) نه تنها از بین نرفت، بلکه افزایش هم یافت، زیرا گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن گونه که پیامبر اداره می‌کرد، اداره نماید، افزون تر می‌شد. ۲- حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین، امری تمام‌شدنی و پایان‌پذیر نیست.

۳۳. زیرا قرآن کریم، هدایتگر مردم در همه امور زندگی است و ممکن نیست نسبت به این مسئولیت‌های مهم که به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذار است بی‌تفاوت باشد.

۳۴. ۱) قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) در این باره سکوت کرده‌اند.

۲) همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت را نیز اعلام نموده‌اند.

۳) جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت را بر عهده وی قرار داده‌اند.

۳۵. دریافت و ابلاغ وحی

۳۶. هم‌نام و هم‌کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می‌شود و غیبت او طولانی می‌گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می‌مانند.

۳۷.

الف

نادرست

از مسئولیت‌های سه‌گانه به جز دریافت و ابلاغ وحی به مردم، بقیه مسئولیت‌ها به امامان می‌رسد.

ب

نادرست

همانطور که پیامبر از طرف خدا تعیین می‌شود تعیین امام هم به عهده خداست.

پ

نادرست

در حدیث جابر اسامی امامان معصوم بیان شده است.

ت

نادرست

این جمله اشاره به حفظ جان پیامبر اکرم (ص) از خطر منافقان و کفار را بیان می‌کند.

ث

درست

ج

درست

چ

درست

پاسخنامه تشریحی

۱. گزینه ب؛ در برابر نادیده گرفته شدن حقوق افراد می‌ایستاد و کوتاه نمی‌آمد.

۲. محبت و مدارا با مردم

۳. درخواست عمومی مردم / اصرار مردم

۴. سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

امام علی (ع) که در بیشتر صحنه‌ها در کنار رسول خدا (ص) بود، دربارهٔ تلاش بی‌پایان پیامبر و سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم می‌فرمود: «پیامبر (ص) یک طبیب ستیاری بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود به سراغ مردم می‌رفت...»

(صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم (۵مره نمره)

۵. آنان در اجرای عدالت تبعیض روا می‌داشتند.

رسول خدا (ص) فرمود: «اقوام و ملل پیشین بدین سبب دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند...»

(صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

آنان در اجرای عدالت تبعیض روا می‌داشتند. (۵مره نمره)

۶. پیامبر (ص) چنان علاقه‌مند به نجات مردم از گمراهی بود که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید که خداوند به او فرمود: (لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ): «[مشرکان] شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی از اینکه برخی ایمان نمی‌آورند.» این آیه به یکی از ویژگی‌ها و ابعاد رهبری پیامبر، یعنی «سخت‌کوشی و

دلسوزی در هدایت مردم» اشاره دارد.

(صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم (۵مره نمره)

۷. رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند.

(صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند (۲۵مره نمره) و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند (۲۵مره نمره).

۸. کتاب «نهج البلاغه» بخشی از سخنرانی‌ها، نامه‌ها و پند و اندرزهای حضرت علی (ع) را در خود جای داده است و حکایتگر دانش بی‌مانند و علم بی‌کران ایشان است.

(صفحه ۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کتاب نهج البلاغه بخشی از سخنرانی‌ها (۲۵مره نمره) نامه‌ها (۲۵مره نمره) و پند و اندرزهای حضرت علی (ع) را در خود جای داده است (۲۵مره نمره) و حکایتگر دانش بی‌مانند و علم بی‌کران ایشان است (۵مره نمره).

۹. سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۱۰. محبت و مدارا با مردم

۱۱. چون دانش حضرت علی (ع) متصل به دانش پیامبر (ص) بود و دانش آن پیامبر نیز از وحی الهی سرچشمه می‌گرفت.

۱۲.

الف
درست

۱۳. در حدیث ثقلین آمده است که عترت و قرآن از یکدیگر جدایی‌ناپذیرند و یکی از مصادیق عترت حضرت علی (ع) است که هر دو حدیث، بر با هم بودن و جدایی‌ناپذیر بودن قرآن و امام (ع) تأکید دارد.

۱۴. الف ← ۳ / ب ← ۴ / ج ← ۲ / د ← ۱

۱۵. متکبران و برخی از بزرگان قبایل که تعالیم اسلام را به ضرر خود می‌دیدند.

۱۶. مشرکی که در بحبوحه جنگ بخواهد در مورد حقیقت اسلام مطالبی بداند.

۱۷. گمراه‌کنندگان را

۱۸. مرگ و آخرت

۱۹. ایشان می فرمودند که: «زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.»

۲۰. شجاع ترین - محراب عبادت - مقام قضاوت - عالم ترین - بلاغت - زیبایی سخن - حکمرانی

۲۱. فقر - کوچک شمردن

۲۲. در مورد تمام موضوعات مورد نیاز هدایت و سعادت انسان سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است.

۲۳.

الف) رستگار - اهل نجات

ب) درست

پ) درست

۲۴. پیروان علی (ع) اهل نجات هستند.

۲۵. تلاش پیگیر و استقامت ایشان در دعوت مردم

۲۶. شیعه مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمومنین را جانشین پیامبر (ص) می داند و از او پیروی می کند.

۲۷. زیرا قبل از حضر علی (ع) به صورت ناعادلانه مقدار کلانی دریافت می کردند.

۲۸. ابن ابی الحدید

۲۹. مفهوم حدیث این است که اهل بیت و جانشینان رسول اکرم (ص) همراه با قرآن هستند و مؤمنین با کمک گرفتن از هر دو نجات خواهند یافت.

۳۰. حضرت علی (ع) در علم خود مانند پیامبر دارای عصمت کامل است.

۳۱.

الف) رئیس قبیله و فرزندان او

ب) پیروان علی (ع) اهل نجات هستند.

پ) سخنرانی ها، نامه ها و پندهای علی (ع)

ت) هر کس از ایشان سؤال می کرد، ایشان بی درنگ پاسخ می داد.

ث) باقی مانده بیت المال را به صورت مساوی تقسیم می کردند.

۳۲.

الف) بسیاری از اعراب به علت این که هنوز فرهنگ اسلامی را جایگزین فرهنگ جاهلی نکرده بودند، فرمان پیامبر (ص) را مانند فرمان بزرگان قوم خود می دانستند، به همین علت در لحظات سرنوشت ساز به جای فرمان الهی به فرمان بزرگان قوم خود متمایل می شدند.

۳۳. امیرمؤمنین جز نزد پیامبر اکرم (ص) نزد کس دیگری شاگردی نکرده بود. در حقیقت، دانش ایشان متصل به دانش پیامبر بود و دانش پیامبر نیز از وحی الهی سرچشمه می گرفت.

۳۴.

الف) ۱) هم تفکر اصیل اسلام راستین باقی بماند. ۲) هم به تدریج بنای ظلم و ستم بنی امیه و بنی عباس سست شود. ۳) هم روش زندگی امامان به نسل های بعدی معرفی گردد.

۳۵. ایشان به فقیران بسیار احترام می گذاشت و اجازه نمی داد که به خاطر فقر مورد بی توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. برخی از آنها دوست صمیمی ایشان به شمار می رفتند. ثروت را ملاک برتری نمی شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم ترین مردم می نشست و صمیمانه با آنها گفتگو می کرد.

۳۶. «أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ» یعنی اسوهی نیکو

۳۷. سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۳۸. با وجود تمام بدرفتاری ها، آن قدر با مهربانی و صبر و تحمل به هدایت مردم ادامه می داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید.

۳۹. پدر مهربان خود

۴۰. سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۴۱. می فرمودند: اگر کافری در جنگ کشته شد، او را مثله (قطعه قطعه) نکنید، کودکان و پیران و زنان را نکشید، حیوانات حلال گوشت را نکشید، مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید. هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید و مزارع و نخلستان ها را نسوزانید.

پاسخنامه تشریحی

۱. الف) نادرست؛ ابوسفیان که رهبری مشرکان را برعهده داشت، حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر (ص) به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ با اینکه سال‌ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث‌نویسی رواج یافت، اما به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر (ص) در میان مردم، به دلیل فوت یا شهادت، احادیث زیادی جعل یا تحریف شد. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

ج) درست؛ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت: پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. (صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵/۵ نمره)   ب) نادرست (۵/۵ نمره)   ج) درست (۵/۵ نمره)

۲. گزینه ج؛ حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)

۳. پیروان ائمه (ع) یا شیعیان

۴. سرپیچی از دستورات امام و اختلاف و تفرقه میان مسلمانان

۵. گزینه ۳؛ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت: پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکل جدیدی وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر خدا (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت، جایگاه و منزلت یافتند.

(صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۳ (۵/۵ نمره)

۶. زیرا ائمه (ع) احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند و شیعیان این احادیث را از طریق این بزرگواران که انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا (ص) معتبر و مورد اطمینان بود، به دست آوردند.

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا ائمه (ع) احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند (۵/۵ نمره) و شیعیان این احادیث را از طریق این بزرگواران که انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند (۵/۵ نمره) و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا (ص) معتبر و مورد اطمینان بود، به دست آوردند (۵/۵ نمره)

۷. ۱) «ب»؛ کعب‌الاحبار از علمای یهودی که ظاهراً مسلمان شده بود، به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداخت. (صفحه ۹۲ کتاب درسی)

۲) «ج»؛ معاویه در سال چهل هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع)، حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا را به سلطنت تبدیل کرد. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

۳) «د»؛ ابوسفیان رهبری مشرکان را برعهده داشت که حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر (ص) به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

۴) «الف»؛ حکومت حضرت علی (ع) چهار سال و نه ماه طول کشید که عالی‌ترین نمونه حکومت را عرضه کرد. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱ ← ب   ۲ ← ج   ۳ ← د   ۴ ← الف

(هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۸. پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکلی جدید (تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت) وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. (صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت (۵/۵ نمره)

۹. ارائه الگوهای نامناسب؛ هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آنها را راهنمای مردم معرفی کنند.

(صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ارائه الگوهای نامناسب (۵ر۵) (نمره)

۱۰. به ناچار سلیقه شخصی در احکام دینی دخالت داده شد و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به ناچار، سلیقه شخصی در احکام دینی دخالت داده شد (۲۵ر۵) و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند (۲۵ر۵) (نمره).

۱۱. امام علی (ع): «در حکومتشان دو دسته بگریند: دسته‌ای بر دین خود که آن را از دست داده‌اند و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند.»

(صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

چون به آن نرسیده‌اند. (۵ر۵) (نمره)

۱۲. الف) بازگشت به دوران جاهلیت (بازگشت به آیین پیشین)

ب) کسانی هستند که به دوره جاهلیت و رفتارها و ارزش‌های آن زمان برنمی‌گردند و براساس همان برنامه‌ای که پیامبر (ص) از سوی خداوند ارائه کرده است (امامت) زندگی می‌کنند و ثابت‌قدم هستند. یا (کسانی هستند که آمد و رفت پیامبران، آنها را در پیمودن مسیر الهی به عقب برنمی‌گرداند و ثابت‌قدم هستند.)

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بازگشت به دوران جاهلیت (بازگشت به آیین پیشین) (۵ر۵) (نمره)

ب) کسانی هستند که به دوره جاهلیت و رفتارها و ارزش‌های آن زمان برنمی‌گردند (۵ر۵) (نمره) و براساس همان برنامه‌ای که پیامبر (ص) از سوی خداوند ارائه کرده است (امامت) زندگی می‌کنند و ثابت‌قدم هستند (۵ر۵) (نمره). یا

کسانی هستند که آمد و رفت پیامبران، آنها را در پیمودن مسیر الهی به عقب برنمی‌گرداند و ثابت‌قدم هستند (۱) (نمره).

۱۳. حضرت علی (ع): «به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند... تا آنکه در حکومتشان دو دسته بگریند:

دسته‌ای بر دین خود که آن را از دست داده‌اند (دین‌داران) و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند (دنیاخواهان).»

(صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دسته‌ای بر دین خود که آن را از دست داده‌اند (دین‌داران) (۲۵ر۵) (نمره) و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند (دنیاخواهان) (۲۵ر۵) (نمره).

۱۴. نظام حکومت اسلامی بر مبنای «امامت» طراحی شده بود.

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

امامت (۵ر۵) (نمره)

۱۵. معاویه در سال چهلیم هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع)، حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا (ص) را به سلطنت تبدیل کرد.

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع) (۵ر۵) (نمره)

۱۶. بنی‌عباس به نام اهل بیت، قدرت را از بنی‌امیه گرفته بودند. آنان روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت پیامبر (ص) از چیزی فروگذار نکردند.

(صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به نام اهل بیت (۲۵ر۵) (نمره) - روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند. (۲۵ر۵) (نمره)

۱۷. برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند.

(صفحه ۹۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مطابق با افکار خود (۲۵ر۵) (نمره) و موافق با منافع قدرتمندان (۲۵ر۵) (نمره)

۱۸. الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها یا فراموش شدن اصل احادیث فراهم شد.

ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف احادیث پرداختند، یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به‌ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت (۲۵ره نمره) و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها (۲۵ره نمره) یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد (۲۵ره نمره).

ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد (۲۵ره نمره) و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف احادیث پرداختند (۲۵ره نمره) یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند (۲۵ره نمره).

ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند (۲۵ره نمره) و به‌ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند (۲۵ره نمره) و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند (۲۵ره نمره).

(ذکر دو مورد از موارد الف، ب یا ج کافی است، هر مورد ۷۵ره نمره)

۱۹. **ارائه الگوهای نامناسب؛** عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آنها را اسوه قرار می‌دهند. در زمانی که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند، اما هرچه که از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آنها را راهنمای مردم معرفی کنند.

(صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ارائه الگوهای نامناسب (۵ره نمره)؛ عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آنها را اسوه قرار می‌دهند (۲۵ره نمره). در زمانی که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند (۲۵ره نمره) اما هرچه که از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آنها را راهنمای مردم معرفی کنند (۵ره نمره).

۲۰.

حکومت بنی‌امیه و بنی‌عباس	حکومت پیامبر (ص)
۱) حکومت ظالمانه و متکی بر ظلم و جور	۱) حکومت بر پایه محبت و مدارا با مردم
۲) حکومت بر مبنای سلطنت	۲) حکومت بر مبنای امامت
۳) حکومت با هدف تبعیض طبقاتی	۳) حکومت با هدف برقراری عدالت اجتماعی
۴) ارائه الگوهای نامناسب (منزلت یافتن طالبان قدرت و ثروت)	۴) ارائه الگوهای مناسب (آزاده، باایمان و شجاع)
۵) ترویج اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی و کاخ‌سازی	۵) مبارزه با فقر و محرومیت و ترویج ساده‌زیستی
۶) زیر پا گذاشتن احکام اسلامی و تمسخر آن و حلال کردن حرام‌ها	۶) سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم براساس احکام الهی

(صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

حکومت بنی‌امیه و بنی‌عباس: ظالمانه و متکی بر ظلم و جور - حکومت بر مبنای سلطنت - حکومت با هدف تبعیض طبقاتی - ارائه الگوهای نامناسب - جایگاه و منزلت یافتن طالبان قدرت و ثروت - ترویج اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی - زیر پا گذاشتن احکام اسلامی و تمسخر آن (ذکر سه مورد، هر مورد ۲۵ره نمره)

حکومت پیامبر (ص): حکومت بر پایه محبت و مدارا - حکومت بر مبنای امامت - حکومت با هدف برقراری عدالت اجتماعی - ارائه الگوهای مناسب، آزاده، با ایمان و شجاع - مبارزه با فقر و محرومیت و ترویج ساده‌زیستی - سخت‌کوشی و دلسوزی و هدایت مردم براساس احکام الهی (ذکر سه مورد، هر مورد ۲۵ره نمره)

۲۱. گزینه ۳

۲۲. ۱- احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.

۲- شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمده و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

۳- بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به‌ناچار سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

۲۳. این عالمان، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند، و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آنها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی درباره پیامبران برای مردم نقل می‌کردند. این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.

۲۴.

الف

خطر بازگشت به ارزش‌های دوران جاهلیت

ب

خیر، پیروان پیامبران گذشته هم به آیین‌های گذشته خود بازگشته‌اند

پ

آنان هستند که به دوره جاهلیت و رفتارها و ارزش‌های آن زمان باز نگردند و بر اساس همان برنامه‌ای که پیامبر از سوی خداوند ارائه کرده است زندگی کنند.

۲۵.

الف

زیرا احادیث پیامبر (ص) نزد پیروان ائمه (ع) حفظ شده بود و شیعیان این احادیث را از طریق امامان معصوم به دست می‌آورند.

ب

این مطالب در کتاب‌های تاریخی و تفسیری مسلمین راه می‌یافت و سبب گمراهی بسیاری از آنان می‌شد.

پ

نظام حکومت اسلامی که بر مبنای امامت طراحی شده بود، تحقق نیافت.

۲۶. هر چه جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت بیشتر تلاش می‌کردند تا شخصیت‌های اصیل اسلامی به خصوص اهل بیت را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی بدورند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند.

۲۷. الف) منع نوشتن احادیث پس از رحلت پیامبر اکرم (ص)، ب) نیاز حاکمان و صاحبان قدرت برای توجیه موقعیت خود، ج) عدم حضور اصحاب پیامبر اکرم (ص) در میان مردم به دلیل شهادت یا فوت، د) سوء استفاده از موقعیت برکناری امام معصوم (ع)

۲۸.

الف

درست

ب

نادرست - براساس تدبیر حکیمانه خداوند انجام می‌شود.

۲۹. نظام حکومت اسلامی که بر مبنای امامت طراحی شده بود، تحقق نیافت

۳۰. ارائه الگوهای نامناسب - زیرا عموم مردم در اعتقادات و عمل دنباله‌رو شخصیت‌های برجسته جامعه خود هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند. اگر این الگوها صاحب کمالات و ارزش‌های الهی باشند، مردم نیز به نسبت همت و استعداد خود از این کمالات و ارزش‌ها بهره‌مند می‌شوند و اگر آن‌ها به سوی زشتی و بدی‌ها بروند، بیشتر مردم نیز از آن‌ها دنباله‌روی خواهند کرد.

۳۱. آنها از موقعیت برکناری امام استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی، داستان‌های خرافی درباره پیامبر (ص) را به مردم نقل می‌کردند و با ورود این مطالب در کتاب تاریخی و تفسیری، بسیاری از مسلمانان گمراه شدند.

۳۲. کعب‌الاحبار

۳۳. برخی از علمای وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب مثل کعب‌الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امامان معصوم استفاده نموده و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی پرداختند، برخی از آنها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی درباره پیامبران برای مردم نقل می‌کردند. با راه یافتن این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری بسیاری از مسلمانان گمراه شدند.

۳۴. در زمان پیامبر حکومت بر پایه عدل بود و ملاک کرامت، تقوا بود. ولی بعد از ایشان، قدرت‌طلبی و ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی ملاک قرار گرفت و جامعه مسلمین رو به راحت‌طلبی و بی‌توجهی به سیره رسول خدا پیش رفت.

۳۵. زیرا ارزش‌ها و ملاک‌های بارزش مثل تقوا جای خود را به ملاک بی‌ارزشی مثل قدرت‌طلبی و ثروت‌اندوزی داده بود و شخصیت‌های باتقوا و جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) به انزوا رفته بودند و حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس به دنبال پر کردن خزائن خود از جواهرات بودند و جامعه فداکار و مؤمن عصر پیامبر (ص) تبدیل به جامعه راحت‌طلب و تسلیم و بی‌توجه به سیره پیامبر (ص) شده بود.

۳۶. زیرا بعد از رحلت پیامبر (ص) حوادثی رخ داد که رهبری را از مسیری که پیامبر اسلام برنامه‌ریزی کرده بود و به آن فرمان داده بود، خارج کرد. لذا نظام حکومت اسلامی که بر مبنای امامت طراحی شده بود، تحقق یافت.

۳۷. توسط امام علی (ع) و چهار سال و نه ماه طول کشید.

۳۸. ابوسفیان

۳۹. جنگ صفین، سال چهارم هجری

۴۰. قرآن و ائمه اطهار (ع)

۴۱. ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر (ص)

۴۲. آنان براساس غرایض شخصی به جعل و تحریف احادیث می‌پرداختند.

۴۳. ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر (ص) باعث شد بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره بمانند و به‌ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دین دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

پاسخنامه تشریحی

۱. گزینه ج؛ حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)
۲. ائمه اطهار می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، مخفی نگه دارند. یا مخفی نگه داشتن اقدامات مبارزاتی تا در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند.
۳. امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی (قرآن) را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند. در نتیجه این اقدام، مشتاقان معارف قرآنی توانستند از این کتاب الهی بهره ببرند.
۴. اول آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده بود و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به‌پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حاکمان غاصب را برکنار کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین، قوانین را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند.
- دوم آنکه این حاکمان غاصب قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند؛ امامان نیز وظیفه داشتند که بر اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع کنند.
۵. امامان، شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که الف) هم تفکر اسلام راستین باقی بماند. ب) هم به تدریج بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود. ج) هم روش زندگی امامان (ع) به نسل‌های آینده معرفی گردد. (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- به گونه‌ای بود که هم تفکر اسلام راستین باقی بماند. (۵مره) هم به تدریج بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود (۵مره) و هم روش زندگی امامان به نسل‌های آینده معرفی گردد (۵مره).
۶. الف) ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند تا آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» پیش ببرند؛ یعنی اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند. (صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)
- ب) این اقدام ائمه با اصل «انتخاب شیوه‌های درست مبارزه» در مبارزه با حاکمان اشاره دارد. (صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- الف) روش تقیه
- ب) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه
- (هر مورد ۵مره)
۷. دلیل اول آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به‌پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات حاکمان غاصب را برکنار کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند.
- دلیل دوم آنکه این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند؛ امامان نیز وظیفه داشتند که بر اساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع کنند. (صفحه ۱۰۲ و ۱۰۳ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- دلیل اول آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده (۲۵مره) و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به‌پا خیزند (۲۵مره) و در صورت وجود شرایط و امکانات حاکمان غاصب را برکنار کنند (۲۵مره) تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند (۲۵مره).
- دلیل دوم آنکه این حاکمان غاصب قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند (۲۵مره)؛ امامان نیز وظیفه داشتند که بر اساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند (۲۵مره) و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند (۲۵مره) و از حقوق مردم دفاع کنند (۲۵مره).
- (ذکر یک دلیل کافی است، ۱مره)
۸. الف) این حدیث، به جهت توالی و پشت‌سرم آمدن اسامی پیشوایان معصوم در آن، به حدیث سلسله‌الذهب، یعنی زنجیره طلایی مشهور است.
- ب) خداوند می‌فرماید: کلمه «لا اله الا الله» قلعه محکم من است، هر کس به این قلعه محکم من وارد شود، از عذاب من در امان است.
- ج) گزینه «۲»؛ ولایت ظاهری - معرفی خویش به‌عنوان امام برحق
- این حدیث به هر دو مسئولیت امامان یعنی «مرجعیت دینی» و «ولایت ظاهری» اشاره دارد؛ پس قسمت اول هر دو گزینه درست می‌باشد اما دقت شود در صورتی گزینه ۱ درست است که در قسمت دوم به حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) اشاره شود.
- (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- الف) حدیث سلسله‌الذهب (۲۵مره) - زنجیره طلایی (۲۵مره)

(ب) کلمه «لا اله الا الله» (۲۵ره نمره)

(ج) گزینه ۲؛ یکی از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی، تعلیم و تفسیر قرآن کریم است. امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند.

۹. گزینه ۲؛ یکی از اقدامات مربوط به مرجعیت دینی، تعلیم و تفسیر قرآن کریم است. امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند.

(صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۲» مرجعیت دینی (۵ره نمره)

۱۰. گزینه ۳؛ امام صادق (ع) در روز عرفه و در مراسم حج که جمعیت زیادی از مسلمانان از سراسر سرزمین‌های اسلامی حضور داشتند، در میان انبوه جمعیت، حق حکومت را از آن خود اعلام نموده و خود را امام برحق معرفی کردند.

(صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۳» امام صادق (ع) (۵ره نمره)

۱۱. گزینه ۱؛ عدم تأیید حاکمان: امامان، هیچ‌یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به‌عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نمی‌کردند و این موضوع را به شیوه‌های مختلف به مردم اطلاع می‌دادند. آنان اگرچه تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غضب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

(صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۱» عدم تأیید حاکمان (۵ره نمره)

۱۲. (۱) ← ب؛ معروف و خیر (۲) ← ه؛ باطل

(۳) ← ج؛ حق (۴) ← د؛ منکر و گناه

امام علی (ع) در یکی از سخنرانی‌ها، خطاب به مردم فرمود:

«به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق، آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که خواهد به‌درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آنگاه که بخواهند به‌صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

(صفحه ۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) ← ب؛ معروف و خیر (۲۵ره نمره) (۲) ← ه؛ باطل (۲۵ره نمره)

(۳) ← ج؛ حق (۲۵ره نمره) (۴) ← د؛ منکر و گناه (۲۵ره نمره)

۱۳. الف) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه

(ب) امامان، شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به‌گونه‌ای که (۱) هم تفکر اسلام راستین باقی بماند. (۲) هم به‌تدریج بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود. (۳) هم روش زندگی امامان (ع)، به نسل‌های آینده معرفی گردد.

(صفحه ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه (۵ره نمره)

(ب) (۱) هم تفکر اسلام راستین باقی بماند. (۲) هم به‌تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود. (۳) هم روش زندگی امامان (ع)، به نسل‌های آینده معرفی گردد. (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۴. (۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم (۲) حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) (۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

(صفحه ۱۰۰ و ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم (۲) حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) (۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

(ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۵. اول، آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شد، لازم بود برای انجام این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات حاکمان غاصب را برکنار

کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا درآوردند و عدالت را برقرار سازند. دوم، آنکه حاکمان غاصب قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند؛ امامان نیز وظیفه داشتند که براساس امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

۱۶. با ولایت امام که همان ولایت خداست.

۱۷. امامان (ع) هیچ یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نمی‌کردند و این موضوع را به شیوه‌های مختلف به مردم اعلام می‌کردند. گرچه امامان (ع) تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

۱۸. ائمه اطهار (ع) در این شرایط سخت و بحرانی از پا ننشستند و به شکل‌های گوناگون با آن حاکمان مبارزه کردند و در مقابل تفسیرهای غلط از اسلام و تحریف دین، آموزه‌های قرآن و سخنان واقعی پیامبر (ص) را در اختیار جامعه قرار دادند.

(صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ائمه اطهار (ع) در این شرایط سخت و بحرانی از پا ننشستند (۲۵ره نمرة) و به شکل‌های گوناگون با آن حاکمان مبارزه کردند (۲۵ره نمرة) و در مقابل تفسیرهای غلط از اسلام و تحریف دین (۲۵ره نمرة) آموزه‌های قرآن و سخنان واقعی پیامبر (ص) را در اختیار جامعه قرار دادند (۲۵ره نمرة).

۱۹. امامان بزرگوار، به دو علت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند:

اول، آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حاکمان غاصب را برکنار کنند تا با تشکیل حکومت بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند.

دوم، آنکه این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند؛ امامان نیز وظیفه داشتند براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع کنند.

(صفحه ۱۰۲ و ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به دو علت (۲۵ره نمرة): **اول**، آنکه رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده (۲۵ره نمرة) و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند (۲۵ره نمرة) و در صورت وجود شرایط و امکانات (۲۵ره نمرة) حاکمان غاصب را برکنار کنند (۲۵ره نمرة) تا با تشکیل حکومت بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند (۲۵ره نمرة).

یا

به دو علت (۲۵ره نمرة): **دوم**، آنکه این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند (۲۵ره نمرة) و به مردم ستم می‌کردند (۲۵ره نمرة)؛ امامان نیز وظیفه داشتند براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر (۲۵ره نمرة) با آنان مقابله کنند (۲۵ره نمرة) و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع کنند. (۲۵ره نمرة) (ذکر یک مورد کافی است.)

۲۰. با روشن بینی و درک عمیقی که از نتیجه رفتارها و وقایع داشتند.

۲۱. شناسایی فراموش‌کنندگان قرآن

۲۲. پیمان شکنان

۲۳. حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)

۲۴.

الف (۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم (۲) اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) (۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

۲۵.

الف (۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم: امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آمد، معارف قرآن کریم را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را اشکار می‌ساختند در نتیجه این اقدام، مشتاقان معارف قرآنی توانستند از معارف قرآن بهره ببرند. (۲) حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص): امام علی (ع) و حضرت فاطمه (س) به ممنوعیت نوشتن حدیث توجه نکرده بود. آنها سخنان پیامبر و آداب زندگی ایشان را به فرزندان و یاران خود می‌آموختند از آنان می‌خواستند تا آنها را به نسل‌های بعدی منتقل کنند. (۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو: با گسترش سرزمین‌های اسلامی سؤالات مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاق و افکار و نظام کشور داری پدید آمد، ائمه با تکیه بر علم الهی خود و به دور از انزوا و گوشه‌گیری درباره همه این مسائل اظهار نظر کرده و مسلمانان را از معارف الهی بهره‌مند می‌ساختند.

۲۶.

الف قلعه محکم (دژ مستحکم)

ب (۱) ولایت امام (۲) ولایت خداوند

پ

متناسب با شرایط زمان

۲۷. ۱) از آن جهت که رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده بود و لازم بود که برای انجام دادن این وظیفه به پاخیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حاکمان غاصب را بر کنار کنند. ۲) از آن جهت که با سکوت در مقابل ظلم و زیر پا گذاشتن قوانین اسلامی را گناه می‌دانستند و معتقد بودند که اگر حاکمی حقوق مردم را زبر پا بگذارد و به احکام اسلامی عمل نکنند، براساس حکم امر به معروف و نهی از منکر باید با او مقابله و مبارزه کرد.

۲۸. ۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم: امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آمد معارف قرآن کریم را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند در نتیجه این اقدام مشتاقان معارف قرآنی توانستند از معارف قرآن بهره ببرند. ۲) حفظ سخنان و سیره پیامبر: امام علی (ع) و حضرت فاطمه (س) به ممنوعیت نوشتن حدیث توجه نکرده، سخنان پیامبر و آداب زندگی ایشان را به فرزندان و یاران خود می‌آموختند و از آنان می‌خواستند که آن‌ها را به نسل‌های بعدی منتقل کنند. ۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو: با گسترش سرزمین‌های اسلامی سؤالات مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاق و افکار و نظام کشورداری پدید آمد، ائمه با تکیه بر علم الهی خود بدور از انزوا و گوشه‌گیری درباره همه این مسائل اظهار نظر کرده و مسلمانان را از معارف بهره‌مند می‌ساختند.

۲۹. ۱) عدم تأیید حاکمان: امامان هیچ‌یک از حاکمان عصر خود را به‌عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نکردند و همه آن‌ها را غاصب خلافت و جانشینی می‌دانستند. گرچه تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند. ۲) معرفی خود به عنوان امام بر حق: امامان همواره خود را به عنوان جانشین بر حق پیامبر اکرم (ص) معرفی می‌کردند؛ به طوری که مردم بدانند که آن‌ها تنها جانشینان و امامان بر حق جامعه‌اند. ۳) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه: امامان معصوم شیوه‌های مبارزه با حاکمان غاصب را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به طوری که هم تفکر اصیل اسلام باقی بماند و هم به تدریج بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی عباس سست شود و هم روش زندگی امامان به نسل‌های بعدی منتقل شود.

۳۰. ۱) رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده و لازم بود برای انجام این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حاکمان غاصب را بر کنار کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین، قوانین دین را به اجرا در آورند و عدالت را برقرار سازند.

۲) حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند، امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

۳۱. امامان هیچ‌یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به‌عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نمی‌کردند و این موضوع را به شیوه‌های مختلف به مردم اعلام می‌کردند. گرچه امامان تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

۳۲. فرمودند که «مایه زینت ما باشید نه مایه زشتی ما»

۳۳. وظیفه ما این است که به‌گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم و بدانیم که شیعه بودن تنها به اسم نیست بلکه اسم باید با عمل صالح همراه باشد تا پیرو حقیقی آنان شویم.

۳۴. معرفی خویش به‌عنوان امام برحق

۳۵

الف

نادرست، امامان (ع) تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند ولی تمام آنان را در غصب خلافت و جانشینی یکسان می‌دیدند.

۳۶. طلب کردن راه درست از اهلیش (امامان دوازده‌گانه شیعه)

۳۷. فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره ائمه اطهار در کنار سیره پیامبر (ص) و قرآن کریم.

۳۸. مقصود امام این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است.

۳۹. ائمه (ع)

۴۰. به درستی خوانده شود - به‌صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند.

۴۱. تعلیم و تفسیر قرآن کریم

پاسخنامه تشریحی

۱. الف) نادرست؛ امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه اینکه در جامعه حضور ندارد.

(صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ حضرت مهدی (عج) دوازدهمین امام ما، در سپیده‌دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ ق، در «سامرا» متولد شد.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

ج) درست؛ با تشکیل حکومت امام عصر (عج) همه اهداف انبیا تحقق می‌یابد.

(صفحه ۱۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵ره نمره)   ب) نادرست (۵ره نمره)   ج) درست (۵ره نمره)

۲.

الف) درست

ب) درست

۳. این فایده را دارد که اگر ماجراجویان فریبکاری بخواهند خود را مهدی موعود (ع) معرفی کنند، به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آنها را نمی‌خورند.

۴. گزینه ۲؛ پیروی از فرمان‌های امام عصر (عج): منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت، پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند. رسول خدا (ص) می‌فرماید: «خوشا به

حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.»

(صفحه ۱۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۲ «۵ره نمره)

۵. گزینه ۲؛ (وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ)؛ «به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته‌ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می‌برند.»

(صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۲ «۵ره نمره)

۶. ۱- عدالت‌گستری   ۲- آبادانی   ۳- شکوفایی عقل و علم   ۴- امنیت کامل   ۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

(صفحه ۱۱۹ و ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- عدالت‌گستری   ۲- آبادانی   ۳- شکوفایی عقل و علم   ۴- امنیت کامل   ۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

(ذکر چهار مورد کافی است، هر مورد ۲۵ره نمره)

۷. ترجمه آیه: «ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، ممت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را وارثان [زمین] کنیم.»

(صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

انان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم (۵ره نمره) و آنان را وارثان [زمین] کنیم. (۵ره نمره)

۸. به دلیل غایب بودن حضرت مهدی (عج) بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت کاهش می‌یابد. از این رو بهره‌مندی منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند به ظاهر بودن در

بین مردم نیست.

(صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از طریق ولایت معنوی (۵ره نمره)

۹. در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است.

(صفحه ۱۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در انتظار ظهور بودن (۵ره نمره)

۱۰. ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم به قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد

اعتماد خود نشان می‌داد و به‌عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ایشان را از گزند حاکمان عباسی (۲۵هـ/مره) که تصمیم به قتل وی داشتند، حفظ نمود (۵هـ/مره) و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود (۲۵هـ/مره)، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می‌داد (۲۵هـ/مره) و به‌عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد (۲۵هـ/مره).

۱۱. الف) ۱- جانشینی در زمین

۲- استقرار دین الهی که مورد رضایت خداوند است

۳- تبدیل بیم و ترس به امنیت

ب) عبادت و بندگی خدا و نفی شرک

ترجمه آیه:

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده‌اند، وعده داده است که آنان را جانشین در زمین قرار دهد (لَيَسْتَخْلَفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ)، همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داد، و دینشان را که برای آنان پسندیده مستقر سازد (لَيُمْكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ) و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل سازد (لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا). [به‌گونه‌ای که دیگر] مرا بپرستند و به من شرک نوزند (يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا).

(صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۱- جانشینی در زمین (۲۵هـ/مره)

۲- استقرار دین الهی که مورد رضایت خداوند است (۲۵هـ/مره)

۳- تبدیل بیم و ترس به امنیت (۲۵هـ/مره)

ب) عبادت و بندگی خدا و نفی شرک (۲۵هـ/مره)

۱۲. امام علی (ع) می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند. اما خداوند به‌علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی‌بهره می‌سازد»

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به‌علت ستمگری انسان‌ها (۲۵هـ/مره) و زیاده‌روی‌شان در گناه (۲۵هـ/مره)

۱۳. (۱) ← د - نَجْعَلُهُمْ اٰئِمَّةً وَ نَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِيْنَ (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

(۲) ← ب - لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ (صفحه ۱۱۴ کتاب درسی)

(۳) ← الف - پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)

(۴) ← ج - وَلَمْ يَعْرِفْ اِمَامًا زَمَانِه (صفحه ۱۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) ← د (۲) ← ب (۳) ← الف (۴) ← ج

(هر مورد ۲۵هـ/مره)

۱۴. خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان‌ها هموار ساخته است.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با وجود امامان (۲۵هـ/مره) - راه رسیدن به رستگاری (۲۵هـ/مره)

۱۵. امام در دوره غیبت صغری با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می‌کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف‌اند.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از طریق چهار نفر از یاران صمیمی خود یا از طریق نواب اربعه یا از طریق نواب خاص (ذکر یک مورد کافی است، ۵هـ/مره)

۱۶. پیامبر اکرم (ص)، خود و امام علی (ع) را پدران امت معرفی فرموده است.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

خود (۲۵ره نمره) و امام علی (ع) (۲۵ره نمره)

۱۷. به دلیل غایب بودن حضرت مهدی (عج)، بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت کاهش می‌یابد. از این رو آن حضرت خود را به خورشید پشت ابر، تشبیه کرده‌اند.

(صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

خود را به خورشید پشت ابر تشبیه کرده‌اند. (۵ره نمره)

۱۸. اول اینکه، پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند.

دوم اینکه، جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.

(صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اول اینکه، پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند (۵ره نمره) و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند (۵ره نمره). دوم اینکه، جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد (۵ره نمره).

۱۹. ۱- گذشته سرخ؛ یعنی اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار.

۲- آینده سبز؛ یعنی انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان؛ زیر پرچم امام عصر (عج).

(صفحه ۱۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- گذشته سرخ (۲۵ره نمره) یعنی اعتقاد به عاشورا (۲۵ره نمره)، آمادگی برای شهادت و ایثار (۲۵ره نمره).

۲- آینده سبز (۲۵ره نمره) یعنی انتظار برای سرنگونی ظالمان (۲۵ره نمره) و گسترش عدالت در جهان زیر پرچم امام عصر (عج) (۲۵ره نمره)

۲۰. فراهم شدن زمینه رشد و کمال: در جامعه مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آنها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.

(صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

فراهم شدن زمینه رشد و کمال (۲۵ره نمره)؛ در جامعه مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم است (۲۵ره نمره). انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند (۲۵ره نمره)، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند (۲۵ره نمره) و خیرخواه دیگران باشند (۲۵ره نمره). بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آنها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند (۲۵ره نمره).

۲۱. گزینه ۱

۲۲.

الف نادرست؛ در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین توسط ایشان؛ برای همین، این بهره‌مندی، منحصر به ولایت معنوی می‌شود.

۲۳. گزینه ۲

۲۴. کسانی که قبل از ظهور آن امام، در صحنه فعالیت‌های اجتماعی و نبرد حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاکدامنی را در خود پرورانده باشند.

۲۵. ولایت معنوی

۲۶. بندگان شایسته خداوند

۲۷. گزینه ۳

۲۸. هدایت باطنی افراد، حل برخی از مشکلات علمی، خیر دادن از پاره‌ای رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مومنان

۲۹. مسلمانان - جامعه انسانی - ظهور - بهره‌مندی کامل

۳۰. همه آنان معتقدند که یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و یک حکومت عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد.

۳۱. آنان معتقدند امام مهدی از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است، البته آنان معتقدند که امام مهدی (عج) هنوز به دنیا نیامده است. ما شیعیان معتقدیم که موعود و منجی انسان‌ها دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسگری (ع) است و با توجه خاص خداوند، به حیات خود ادامه می‌دهد تا زمان ظهور به اذن خداوند.

۳۲. الف) تحول جهانی - تمدن اسلامی

ب) ۳۱۳ - بدر - تعدادی - جوانان

۳۳. احوال انسان‌ها - مستعد

۳۴. درست است که حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس که ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند، عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی‌کردند، وظیفه‌ی امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی‌دادند.

۳۵. شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه‌ی حکومت‌داری ایشان به‌هنگام ظهور و آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین (ع).

۳۶. ۱. عدالت‌گستری ۲. آبادانی ۳. شکوفایی عقل و علم ۴. امنیت کامل ۵. فراهم شدن زمینه‌ی رشد و کمال

۳۷. خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آنها، خود وضع خود را تغییر دهند.

۳۸.

الف

خورشید پشت ابر

ب

این افراد رابط میان مردم و امام عصر (عج) بودند.

پ

هدایت باطنی افراد - حل بعضی از مشکلات علمی علماء - خیر دادن از پاره‌ای رویدادها - دستگیری از درماندگان - دعا برای مؤمنان

ت

تا فراهم شدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان هستند تا جامعه‌ی انسانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند.

ث

به سبب قدرشناسی و ناسپاسی مردم و در خطر بودن جان آن حضرت

۳۹. ایشان تنها از نظرها غایب‌اند و غیبت در مقابل ظهور است، نه حضور. امام را غایب نامیده‌اند، زیرا ایشان از نظرها غایب است؛ نه این که در جامعه حضور ندارد ایشان چون خورشید عالم‌تاب انوار هدایت و رهبری خود را بر عالمیان و به‌خصوص بر شیعیان می‌تاباند. به عبارت دیگر، این انسان‌ها هستند که امام را نمی‌بینند، نه این که ایشان در بین مردم حضور نداشته باشد.

۴۰. ولایت معنوی؛ ایشان که به اذن خداوند از اعمال انسان‌ها آگاه است، به صورت‌های مختلف افراد مستعد و به‌ویژه شیعیان و محبان خویش را از امدادهای معنوی در جهت رشد و تعالی روحی برخوردار می‌سازند.

۴۱. کسانی که قبل از ظهور تمرین کرده و در صحنه‌ی فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل در جبهه‌ی حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، خصالتی چون شجاعت، عزت نفس و بلند همتی را در خود پرورانده باشند.

۴۲. در امانت خیانت نکنند - پاکدامن باشند - اهل دشنام و کلمات زشت نباشند - ظلم و ستم و خونریزی نکنند - ساده‌زیست باشند - لباس‌های فاخر نپوشند - به یتیمان ستم نکنند - شراب ننوشند.

۴۳. الف) گذشته‌ی سرخ: اعتقاد به عاشورا و آمادگی برای ایثار و شهادت

ب) آینده‌ی سبز: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت جهان در زیر پرچم امام عصر (عج)

۴۴. شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه‌ی حکومت‌داری ایشان به‌هنگام ظهور، آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین (ع) از عوامل مؤثر در معرفت و محبت نسبت به امام زمان (عج) و از بین رفتن تردیدهاست. پیامبر و امامان از والدین برای مؤمنان مهربان‌ترند، پس کسی که این معرفت را به‌دست آورده باشد، محبت بیشتری نسبت به پیامبر و امام دارد.

پاسخنامه تشریحی

۱. ۱- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم. ۲- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه واجد شرایط است.

۲. گزینه ۱

۳. ۱- اگر مرجعیت دینی ادامه نیابد یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.

۲- اگر ولایت ظاهری ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه حکومتی است، در جامعه اجرا درآورد.

۴. هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید.

۵. زیرا گاهی دشمن از این راه، آنها را غافل‌گیر می‌کند.

۶. از آنجا که ولی فقیه بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد؛ یعنی نمی‌شود که هرکس به‌طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند؛ زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است. در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام‌های سیاسی دنیاست؛ پس مردم در انتخاب ولی فقیه باید به‌صورت دسته‌جمعی اقدام کنند و فقیه‌ی را که شرایط رهبری دارد، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند.

(صفحه ۱۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از آنجا که ولی فقیه بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است (۲۵/هـ نمره)، انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد (۲۵/هـ نمره)؛ یعنی نمی‌شود که هرکس به‌طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند (۲۵/هـ نمره)؛ زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است (۲۵/هـ نمره). در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید (۲۵/هـ نمره)؛ پس مردم در انتخاب ولی فقیه باید به‌صورت دسته‌جمعی اقدام کنند (۲۵/هـ نمره).

۷. اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.

(صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند (۵/هـ نمره) و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند (۵/هـ نمره).

۸. **مجلس خبرگان؛** بنابر قانون اساسی، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کسی را که برای رهبری شایسته‌تر تشخیص دهند، به جامعه اعلام می‌کنند.

(صفحه ۱۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مجلس خبرگان (۵/هـ نمره)

۹. ولی فقیه باید مدیر و مدبر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند.

(صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تا بتواند جامعه را (۲۵/هـ نمره) در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند (۲۵/هـ نمره).

۱۰. تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر دو پایه «مشروعیت» و «مقبولیت» استوار است.

(صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بر پایه مشروعیت (۲۵/هـ نمره) و مقبولیت (۲۵/هـ نمره)

۱۱. مرجع تقلید باید زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.

(صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تا بتواند احکام دین را (۲۵/هـ نمره) متناسب با نیازهای روز به دست آورد. (۲۵/هـ نمره)

۱۲. الف) سخت‌تر از حال یتیمی که پدر را از دست داده است.

ب) او در بهشت با ما [پیامبر (ص)] خواهد بود.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:

«حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است؛ زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی‌داند. البته اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگران را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آنها آموزش دهد. در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.»

(صفحه ۱۲۶ و ۱۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سخت‌تر از حال یتیمی که پدر را از دست داده است. (۵ر۰ نمره)

ب) او در بهشت با ما [پیامبر (ص)] خواهد بود. (۵ر۰ نمره)

۱۳. گزینه ۱؛ افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی؛ برای تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرتهای ستمگر دنیا، اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان، ضروری است، ما باید بتوانیم به‌گونه‌ای عمل کنیم که بیشترین ضربه را به مستکبران و نقشه‌های تفرقه‌افکنانه آنان بزنیم و خود کمترین آسیب را ببینیم.

(این نکته، یادآور تقیه است که در درس ۸ به‌عنوان یکی از شیوه‌های درست مبارزه امامان بدان اشاره شده است.)

(صفحه ۱۳۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۱ (۵ر۰ نمره)

۱۴. گزینه ۲؛ اولویت دادن (مردم) به اهداف اجتماعی، این مسئولیت کمک خوبی به حکومت و رهبری است که بتوانند در اداره جامعه موفق‌تر باشند.

(صفحه ۱۳۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۲ (۵ر۰ نمره)

۱۵. گزینه ۱؛ امام عصر (عج) فرمود: «وَأَمَّا الْاِحْوَادُ الْوَالِقَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»

ترجمه: «در مورد رویدادهای زمان به روایان حدیث ما رجوع کنید که آنان حجت من بر شمایند و من حجت خدا بر آنها می‌باشم.»

این روایت نشان می‌دهد که ما مسلمانان در غیبت امام، نه‌تنها در احکام و مسائل فردی، بلکه در مسائل اجتماعی هم باید به «فقیه» مراجعه کنیم.

(صفحه ۱۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه ۱ (۵ر۰ نمره)

۱۶. الف) خداوند به مؤمنان دستور می‌دهد که گروهی از مردم، جهت شناخت عمیق دین اعزام شوند و پس از کسب علم به شهرهای خود بازگردند و به مردم آموزش دهند و آنان را از کیفر الهی بترسانند.

ب) تفقه در دین (لَيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ)

(صفحه ۱۲۵ و ۱۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خداوند به مؤمنان دستور می‌دهد که گروهی از مردم جهت شناخت عمیق دین اعزام شوند (۲۵ر۰ نمره) و پس از کسب علم به شهرهای خود بازگردند (۲۵ر۰ نمره) و به مردم آموزش دهند (۲۵ر۰ نمره) و آنان را از کیفر الهی بترسانند (۲۵ر۰ نمره).

ب) تفقه در دین (لَيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ) (۵ر۰ نمره)

۱۷. ۱) تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه

۲) حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان

۳) تصمیم‌گیری براساس مشورت

۴) ساده‌زیستی

(صفحه ۱۲۹ و ۱۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه

۲) حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان

۳) تصمیم‌گیری براساس مشورت

۴) ساده‌زیستی

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۸. در عصر غیبت «مرجعیت دینی» در شکل **مرجعیت فقیه** و «ولایت ظاهری» به صورت **ولایت فقیه** استمرار پیدا می‌کند.

(صفحه ۱۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در شکل «مرجعیت فقیه» (۲۵/۵ نمره) و «ولایت فقیه» (۲۵/۵ نمره)

۱۹. اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.

(صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند (۵/۵ نمره) و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند (۵/۵ نمره)

۲۰. گروهی از مؤمنین وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند / و به تفقه در آن بپردازند / تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند.

ترجمه آیه: «و نمی‌شود که مؤمنان، همگی [برای آموزش دین] اعزام شوند، پس چرا از هر گروهی، جمعی از آنها اعزام نشوند تا دانش دین را [به‌طور عمیق] بیاموزند و آنگاه که به‌سوی قوم خویش بازگشتند، آنها را هشدار دهند، باشد که آنان [از کیفر الهی] بترسند.»

(صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گروهی از مؤمنین وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند / و به تفقه در آن بپردازند / تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند.

(ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۵ نمره)

۲۱. تشکیل نظام و حکومت اسلامی بر دو پایه «**مشروعیت**» و «**مقبولیت**» استوار است.

(صفحه ۱۲۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مشروعیت (۲۵/۵ نمره) و مقبولیت (۲۵/۵ نمره)

۲۲. در بخشی از عهدنامه مالک اشتر آمده است:

«کسانی را که از دیگران عیب‌جویی می‌کنند، از خود دور کن؛ زیرا در نهایت مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آنها بکوشد.»

(صفحه ۱۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا در نهایت مردم عیب‌هایی دارند (۲۵/۵ نمره) و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آنها بکوشد (۲۵/۵ نمره).

۲۳. از میان فقیهان کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده‌دار حکومت می‌شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی‌آورد. به فقیهی که این مسئولیت را بر عهده می‌گیرد، ولی فقیه می‌گویند.

۲۴. (۱) ← ب (۲) ← هـ (۳) ← ج (۴) ← الف

۲۵. الف) از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهند، بپرسیم.

ب) یکی از فقیهان آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه دارای شرایط است.

۲۶. الف) به طور مستقیم: مردم کشور ما پیش از پیروزی انقلاب اسلامی به شیوه‌های مستقیم و با حضور در اجتماعات و راهپیمایی‌های سراسری، ولایت امام خمینی را پذیرفتند و با ایشان پیمان یاری بستند، ب) غیر مستقیم: شیوه غیر مستقیم شیوه‌ای است که در قانون اساسی پیش‌بینی شده است و مطابق آن مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آنان نیز در میان مجتهدین آن کسی که شایسته‌تر تشخیص دهند به عنوان رهبر جامعه اعلام می‌کنند، پس از رحلت امام خمینی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با این شیوه عهده‌دار مسئولیت رهبری شدند.

۲۷. به نیابت از ایشان «فقیهان» واجد شرایط، دو مسئولیت «مرجعیت دینی» و «ولایت ظاهری» را بر عهده دارند و در حد توان جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می‌کند.

۲۸. الف) عادل ب) باتقوا ج) زمان‌شناس د) مدیر و مدبر ه) شجاعت و قدرت روحی داشته باشد.

۲۹. الف) بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند. ب) بدون ترس و واژه در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد و در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند. ج) بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.

۳۰. مشروعیت: حکومت و رهبری که شرایط لازم را داشته باشد مشروع است، یعنی دین به او اجازه رهبری مردم را داده است. در غیر این صورت پیروی از دستورات او حرام است.

مقبولیت: ولی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد، یعنی فقیه باید نزد مردم جامعه خود مقبولیت داشته باشد.

۳۱. از آنجا که ولّی فقیه بیان کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است انتخاب وی نمی تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد، و هر کس نمی تواند به طور جداگانه برای خود ولّی فقیه انتخاب کند زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبر امکان پذیر است در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه پیش می آید.

۳۲. فقیهان

۳۳. نفی حاکمان طاغوت - حکومت اسلامی

۳۴.

الف

زمان شناس - مدیر (مدبر)

۳۵.

الف

تفکر عمیق در دین و احکام دینی را در اصطلاح «تفقه» می گویند.

ب

(۱) قرآن کریم (۲) روایات پیامبر و ائمه اطهار (ع)

۳۶. به نیابت از ایشان «فقیهان» واجد شرایط دو مسئولیت «مرجعیت دینی» و «رهبری و ولایت» را بر عهده دارند و در حد توان جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می کند.

۳۷. به فقیهان، افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند و می توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایت به دست آورند. مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت، با مراجعه به فقهای واجد شرایط به احکام و قوانین دین دسترسی پیدا کنند.

۳۸. درستی یا نادرستی عملکرد ما

۳۹.

الف

مرجعیت دینی در شکل «مرجعیت فقیه» و «حکومت اسلامی در چهار چوب «ولایت فقیه» تداوم می یابد.

۴۰. (۱) باتقوا (۲) عادل (۳) زمان شناسی

پاسخنامه تشریحی

۱. الف) نادرست؛ بنابه فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان [یاران امام زمان] از زنانند. همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند. (صفحه ۱۶۲ کتاب انسانی و ۱۱۸ کتاب ریاضی)

ب) نادرست؛ امامان اگر حاکمی در موردی طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند! نه آن حاکم را! (صفحه ۱۳۵ کتاب انسانی و ۱۰۳ کتاب ریاضی)

ج) درست؛ اگر عزت در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد. (صفحه ۱۹۶ کتاب انسانی و ۱۳۸ کتاب ریاضی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (۵ره نمره)   ب) نادرست (۵ره نمره)   ج) درست (۵ره نمره)

۲. پیشوایان مردم و وارثان زمین

۳. شناختن ارزش خود یا عزت نفس

۴. با تکیه بر بندگی خدا و پیوند با خدا

۵. آنگاه که انسان، تمایلات دانی را اصل و اساس زندگی قرار دهد و فقط در فکر رسیدن به آنها باشد و از تمایلات الهی خود غافل بماند.

۶. الف) چون ارزش و قیمت واقعی اسباب‌بازی خود را نمی‌دانسته است، به آسانی فریب خورده و آن را به بهای اندک فروخته است.

ب) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک: اگر کالای گران‌قیمتی، مانند طلا داشته باشیم، اما ارزش و قیمت آن را ندانیم، به آسانی فریب می‌خوریم و آن را به بهای اندک می‌فروشیم. اما اگر ارزش آن را بدانیم، آن را عزیز می‌شماریم و به قیمت واقعی می‌فروشیم و بهایی برابر با ارزش آن به دست می‌آوریم. از همین رو خداوند جایگاه انسان را در خلقت بیان می‌کند و می‌فرماید: «ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم ... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.»

(صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) چون ارزش و قیمت واقعی اسباب‌بازی خود را نمی‌دانسته است، به آسانی فریب خورده و آن را به بهای اندک فروخته است (۵ره نمره).

ب) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک (۵ره نمره).

۷. پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خدا و پیوند با او توانستند در سخت‌ترین شرایط، عزت‌مندانه زندگی کنند و هیچ‌گاه تن به ذلت و خواری ندهند.

(صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با تکیه بر بندگی خدا و پیوند با او (۵ره نمره)

۸. شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

ترجمه حدیث: «همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس [خود را] به کمتر از آن نفروشید.»

(صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک (۵ره نمره)

۹. گزینه «۲»؛ حد و مرز این تمایلات را خدا می‌داند و خداوند با احکام خود چگونگی بهره‌مندی از این تمایلات را مشخص کرده تا انسان بتواند در عین بهره‌مندی از آنها، به رشد و کمال واقعی خود برسد.

(صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۲» (۵ره نمره)

۱۰. گزینه «۳»؛ حدیث سلسله الذهب «زنجیره طلایی» نمونه‌ای از «حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)» است که امام رضا (ع) در مسیر حرکت خود به نیشابور برای مردم آن منطقه بیان کرده است.

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گزینه «۳» (۵ره نمره)

۱۱. هر انسانی، در درون خود، گاه و بی‌گاه با تمایلات و خواسته‌هایی روبه‌رو می‌شود، که پاسخ مثبت دادن به این تمایلات و خواسته‌های پست، عزت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به سوی خواری و ذلت سوق می‌دهد. حال اگر این پاسخگویی ادامه یابد، خواری و ذلت انسان را احاطه می‌کند، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت

نمی‌کند و به سرعت تسلیم می‌شود.

(صفحه ۱۴۱ و ۱۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

پاسخ مثبت دادن به تمایلات پست، عزت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به سوی خواری و ذلت سوق می‌دهد. (۵مره نمره) حال اگر این پاسخگویی ادامه یابد، خواری و ذلت انسان را احاطه می‌کند، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت نمی‌کند و به سرعت تسلیم می‌شود (۵مره نمره).

۱۲. زیرا اینها لازمه زندگی در دنیا هستند و بدون آنها یا نمی‌توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل می‌شود.

۱۳. الف) کارمند الف: انسان ذلیلی که هر فرمانی را می‌پذیرد و تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود و هرکاری که موافق هوی و هوس خود باشد، انجام می‌دهد. هرچند که آن کار، روحش را به گناه آلوده کند. یا کارمند الف: به تمایلات عالی و برتر خود توجه ندارد و انسان ذلیل و شکست‌پذیری است.

ب) کارمند ب: انسان عزیزی که در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود. او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد نمی‌رود. یا کارمند ب: به تمایلات عالی و برتر خود توجه دارد و انسان عزیز و شکست‌ناپذیری است.

۱۴. انسان عزیز: کسی که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در برابر هوی و هوس خویش می‌ایستد و مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود. یا (او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود).

۱۵.

الف

با تکیه بر بندگی خداوند و پیوند با او یا (ایستادگی در راه حق و تسلیم نشدن)

۱۶. چون هنوز به گناه عادت نکرده است، و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است، و به تعبیر پیامبر اکرم (ص) چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است؛ یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است.

۱۷. عزت نفس - ۹۵ بار

۱۸. شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک.

۱۹.

الف

عزت نفس

ب

علت

پ

ذلت نفس

ت

پیمان با خدا - عزم و تصمیم

۲۰. زیرا این‌گونه افراد از عزت نفس بسیار بالایی برخوردارند.

۲۱. این برتری ناشی از کرامت ذاتی انسان است. راه کسب آن خودشناسی و دانستن ارزش وجودی خویش است.

۲۲. پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت خدیجه (س) و یارانی اندک و فقیر، پشتوانه‌ای نداشت، به بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، فرمود: «اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم».

۲۳. نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بی‌گاه است. انسانی که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است و به تعبیر پیامبر اکرم (ص)، چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است. یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. بنابراین نوجوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین و عزت نفس خود را تقویت کند.

۲۴. انسان صاحب عزت همواره به دعوت نفس لّوامه عمل می‌کند که از ما می‌خواهد تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش یابند. چنین فردی تسلیم نفس آمّاره نمی‌شود. اما انسان ذلیل به دعوت آن عمل می‌کند و تسلیم آن می‌شود. بنابراین کسی که در مقابل دیگران تن به ذلت می‌دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و سپس مغلوب زورگویان و تابع خواسته‌های آنان شده است.

۲۵. (۱) تمایلات عالی که مربوط به بُعد روحی و معنوی انسان است؛ مثل تمایل به دانایی، احساس و ... که همان خودِ عالی است. (۲) تمایلات دانی که مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی اوست؛ مثل تمایل به ثروت، شهوت و ... که همان خودِ دانی است.

۲۶. برای یافتن عزت و پرورش آن در خود باید به سراغ سرچشمه آن رفت، قرآن کریم می‌فرماید که هرکس که به دنبال عزت است، باید به سرچشمه آن مراجعه کند و راه دیگری وجود ندارد. زیرا قرآن تمام عزت را از آن خدا می‌داند و برای دیگری که در مقابل خدا باشد، سهمی قائل نیست.

۲۷. عزت و شکست‌ناپذیری در دو مورد ضروری است: (۱) در برابر خواسته‌های نامشروع درونی که سبب روی آوردن انسان به گناه می‌شوند، (۲) در برابر دشمنان ظالم بیرونی که می‌خواهند در برابر ظلم آنان تسلیم باشیم.

۲۸. تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر گناهکاران و مجرمان افرادی‌اند که عزت نفس خود را از دست داده‌اند. بنابراین یکی از راه‌های مبارزه با زشتی‌ها در جامعه افزایش عزت نفس انسان‌ها است.

۲۹. عزت به معنی نفوذ ناپذیری است. انسان عزیز کسی است که در مقابل دیگران مقاومت می‌کند و تسلیم آنان نمی‌شود. در مقابل عزت، ذلت قرار دارد که به معنی تسلیم شدن است. فرد ذلیل در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد و تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود.

۳۰. خداوند خالق تمام هستی است و منبع قدرت و عزت‌هاست و کسی را توانایی ایستادن در برابر قدرت او نیست پس هر کس به دنبال عزت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند. یعنی انسان اگر بندگی خدا را کند و در مقابل غیر او تسلیم نشود، عزیز باقی می‌ماند.

۳۱.

الف

۱) در مقابل مستکبران و ظالمان تسلیم نمی‌شود؛ ۲) در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد و مقاومت می‌کند؛ ۳) زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود.

ب

۱) در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد؛ ۲) تسلیم هوا و هوس خویش می‌شود و هر کاری را که موافق هوس او باشد، انجام می‌دهد؛ هر چند که آن کار روحش را به گناه آلوده کند.

پ

تکیه بر بندگی خداوند و پیوند با خداوند.

۳۲. به این معناست که کسی نمی‌تواند او را تسلیم خود کند و در اراده او نفوذ نماید.

۳۳. ۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۳۴. دستیابی به عزت با بندگی خداوند حاصل می‌شود.

۳۵. جزایی به اندازه عملشان دریافت می‌کنند و بر چهره آنان غبار ذلت می‌نشیند.

۳۶. هر انسانی در درون خود، گاه و بی‌گاه با تمایلات و خواسته‌هایی روبه‌رو می‌شود که دادن پاسخ مثبت به آنها عزت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به‌سوی خواری و ذلت سوق می‌دهد. حال اگر این پاسخ‌گویی ادامه یابد، خواری و ذلت انسان را احاطه می‌کند، به‌طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت نمی‌کند و به‌سرعت تسلیم می‌شود.

۳۷. اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس بسیار پایینی دارند، در حالی که اکثر انسان‌های مغید و نیکوکار جامعه دارای عزت نفس بالایی می‌باشند و کمتر مرتکب گناه می‌شوند.

۳۸. کسی که در مقابل دیگران تن به ذلت می‌دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده و سپس مغلوب زورگویان و قدرتمندان گردیده و تابع خواسته‌های آنان شده است.

۳۹.

الف

نادرست - در ذات خود بد نیستند.

ب

نادرست - رابطه عکس دارد.

پ

نادرست؛ نفس آماره از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

پاسخنامه تشریحی

۱. زیرا حقیقت انسان را روح او تشکیل می‌دهد. یا روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث یا داشتن استعدادها و ویژگی‌های فطری یکسان و هدف مشترک
۲. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه‌های فساد از خود را دور می‌کنند و مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌کنند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند و با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها و ناگواری‌های زندگی، به درجات معنوی بالاتری نایل می‌شوند.
۳. نوع نگاه اسلام به زن و مرد عبارت است از:
- الف) همسران از نوع و جنس هم هستند.
ب) مکمل یکدیگرند.
ج) یکی بر دیگری برتری ندارد.
د) زن و مرد با هم در ویژگی‌های انسانی مشترک هستند ولی از نظر خصوصیات جسمانی با هم متفاوتند.
ه) زوج یکدیگر هستند و یکدیگر را کامل می‌کنند.
و) هر دو به هم نیازمند هستند.
(صفحه ۱۴۹ و ۱۵۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- الف) همسران از نوع و جنس هم هستند.
ب) مکمل یکدیگرند.
ج) یکی بر دیگری برتری ندارد.
د) زن و مرد با هم در ویژگی‌های انسانی مشترک هستند ولی از نظر خصوصیات جسمانی با هم متفاوتند.
ه) زوج یکدیگر هستند و یکدیگر را کامل می‌کنند.
و) هر دو به هم نیازمند هستند.
(ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)
۴. آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ است: یکی **بلوغ جنسی** و دیگری **بلوغ عقلی و فکری**
- (صفحه ۱۵۵ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- ۱- بلوغ جنسی (۲۵/۵ نمره) ۲- بلوغ عقلی و فکری (۲۵/۵ نمره)
۵. زیرا پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند و به علت تجربه و پختگی‌شان، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند.
(صفحه ۱۵۳ و ۱۵۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- زیرا پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند (۲۵/۵ نمره)، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند (۲۵/۵ نمره) و به علت تجربه و پختگی‌شان (۲۵/۵ نمره)، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند (۲۵/۵ نمره).
۶. رشد و پرورش فرزندان
- ترجمه آیه: «و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه‌ها به شما رزق و روزی داد حال، آیا آنان به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت الهی کفران می‌ورزند؟»
(صفحه ۱۴۹ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- رشد و پرورش فرزندان (۵/۵ نمره)
۷. گزینه «۱»؛ زن و مرد از نظر **خصوصیات جسمانی** با هم متفاوت‌اند و این تفاوت‌ها به‌گونه‌ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده است.
(صفحه ۱۵۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- گزینه «۱» (۵/۵ نمره)
۸. پس از تعیین هدف ازدواج، **انتخاب همسر مناسب** مطرح است.
(صفحه ۱۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

انتخاب همسر مناسب (۵/۵ نمره)

۹. شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه از فواید ازدواج در «زمان مناسب» است.

(صفحه ۱۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه از فواید ازدواج در زمان مناسب است. (ذکر شش مورد، هر مورد

۲/۵ نمره)

۱۰. رشد و پرورش فرزندان

۱۱. جدی گرفتن زندگی و برنامه‌ریزی برای آینده، توجه به داشتن شغل و کار - فکر کردن دربارهٔ ویژگی‌های همسر - تنظیم خرج و هزینهٔ خود - دوری از بی‌برنامه بودن

۱۲. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده: ۱- از همان ابتدا زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند ۲- مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند ۳- مهر و عشق به همسر و فرزندان را در

خود پرورش می‌دهند ۴- با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها و ناگواری‌های زندگی به درجات معنوی بالاتری نائل می‌شوند

۱۳. بالایمان بودن یا (مؤمن بودن یا با تقوا بودن)

۱۴.

الف

در این معاشرت‌ها معمولاً احساسات بر هر دو نفر حاکم می‌شود، دختر و پسر شخصیت واقعی خود را پنهان می‌کنند و هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه که هست نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود، معمولاً هم بیشتر این رابطه‌ها به سستی رابطه و جدایی می‌انجامد.

۱۵. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده از همان ابتدا زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند، مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان خود پرورش می‌دهند، با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها و ناگواری‌های زندگی، به درجات بالاتری نائل می‌شوند.

۱۶. ۱- برخورداری از آسایش و آرامش

۲- از یک جنس خلق شده‌اند بنابراین هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد.

۳- آفرینش همسرانی از جنس خود انسان و ایجاد مودت و رحمت میان همسران

۱۷. زمان مناسب - شیوهٔ صحیح

۱۸. مهم‌ترین عامل پایداری خانواده، درک درست از زوجیت و مکمل هم بودن زن و مرد و عمل به این درک است. اگر همسران از این موضوع غافل باشند، به سرعت در محیط خانه از هم بیگانه می‌شوند و با پیش آمدن کوچک‌ترین تنش از هم جدا می‌شوند.

۱۹. هدف چهارم ازدواج: رشد اخلاقی و معنوی خانواده

۲۰. هر جوانی به‌طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج، پاکدامنی خود را حفظ کرده و به گناه آلوده نشده باشد. کسی که چنین خواستی دارد، باید خودش نیز این‌گونه باشد. همچنین هر کس که خواستار آن است تا دیگران به اعضای خانواده او سوءنظر نداشته باشند، خودش هم باید چنین باشد. نظام هستی بر عدالت است. عمل هر کس، عکس‌العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می‌شود و تمام آن در آخرت.

۲۱. لذت آبی برخاسته از گناه، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکنند. این‌گونه اشخاص، به‌جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند؛ اما نمی‌دانند که روحشان مانند تشنه‌ای است که هرچه بیشتر از آب شور دریا می‌نوشد، بر تشنگی‌اش افزوده می‌شود و بی‌قراری‌اش شدت می‌یابد.

۲۲. بالایمان بودن

۲۳. ۱) پاسخ به اولین و ابتدایی‌ترین نیاز (نیاز جنسی) ۲) نیاز به آرامش و انس روحی با همسر ۳) رشد و پرورش فرزندان ۴) رشد معنوی و اخلاقی

۲۴. نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر که از دوران بلوغ آغاز می‌شود و اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می‌کند.

۲۵. ۱) عفاف پیشه کنند. ۲) در پی رابطهٔ غیرشرعی با جنس مخالف نباشند.

۲۶. شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه.

۲۷. باعث فشارهای روحی و روانی، برقراری روابط نامشروع و گسترش آسیب‌های اجتماعی می‌گردد.

۲۸. ۱) تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ ۲) مشخص کردن هدف‌های خود از تشکیل خانواده ۳) شناخت معیارها و شاخص‌های همسر مناسب ۴) شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد

۲۹. تسلط کامل بر شور و احساس جوانی

۳۰. بالایمان بودن

۳۱. خیر، بلکه تفاوت‌های زن و مرد به جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم بر عهدهٔ هریک از زن و مرد نهاده تا هرکدام در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های خاصی را بر عهده بگیرند و یک خانوادهٔ متعادل را پدید آورند.

۳۲. برای اینکه هر کدام در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های خاصی را بر عهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند.
۳۳. نیاز جنسی، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر از دوران بلوغ آغاز می‌شود و اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می‌کند.
۳۴. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند. سپس با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها به درجات معنوی بالاتری نائل می‌شوند.
۳۵. برای اینکه هر کدام در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های خاصی را برعهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند.
۳۶. خیر، زیرا حقیقت انسان را روح او تشکیل می‌دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث. بلکه زنان و مردان به‌عنوان افراد نوع انسان ویژگی‌های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با بهره‌گیری از آن ویژگی‌های فطری می‌توانند به آن هدف مشترک (یعنی قرب‌الهی و بهشت جاوید) برسند.
۳۷. ازدواج برای رفع یک نیاز طبیعی و پاسخگویی به قانون خلقت انجام می‌شود و شایسته است که در زمان مناسب و با شیوه صحیح انجام شود. تأخیر در ازدواج سبب افزایش فشارهای روحی و روانی، گسترش روابط نامشروع و بروز آسیب‌های اجتماعی می‌شود.
۳۸. می‌فرمایند: « دو رکعت نماز شخص متأهل برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجرد می‌خواند. »
۳۹. ایمان
۴۰. پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندان خود تحمیل کنند و آنها را به ازدواجی ناخواسته بکشانند. شایسته است محیط خانواده محیط هم‌دلی، اعتماد به بزرگ‌ترها، شنیدن نظرات یکدیگر و محیط محبت و خیرخواهی باشد تا بهترین تصمیم‌ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی منجر شود.
۴۱. اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای غیر از شیوه‌های مطرح‌شده از سوی دین، یعنی به شیوه ناصحیح به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این افراد معمولاً به‌جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ . (a)
 ۲ . (b)
 ۳ . (d)
 ۴ . a. loaves   b. bread   c. bottles
 ۵ . a. researchers   b. in this century   c. has helped   d. rapidly   e. technology   f. every where

۶.

19. serving

یک وعده (پرس) برنج برای آنها کافی نیست. (صفحه ۵۵ کتاب درسی)

20. Deaf

افراد ناشنوا از زبان اشاره برای برقراری ارتباط استفاده می کنند. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

21. Laughter

خنده بهترین دارو برای سلامتی شماست. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

19. serving

20. Deaf

21. Laughter

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

۲۲ . b (balanced = متعادل) (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

۲۳ . d (vary = تفاوت داشتن) (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

۲۴ . a (prevent = جلوگیری کردن) (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

A

۲۲. داشتن یک رژیم غذایی متعادل و سالم بسیار مهم است.

۲۳. ساعات اداری از شرکتی به شرکت دیگر و کشوری به کشور دیگر متفاوت است.

۲۴. از اشتباهات دیگران درس بگیرید و از اشتباهات خود جلوگیری کنید.

B

a. جلوگیری از اتفاق افتادن چیزی.

b. وجود همه بخش‌ها در مقادیر صحیح

c. تشکیل یک چیز، مقدار یا عدد. (جمله اضافی)

d. از هم متفاوت بودن.

راهنمای تصحیح:

22. b

23. d

24. a

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

۸. ترجمه متن:

زبان یک ابزار قدرتمند است که انسان‌ها جهت برقراری ارتباط استفاده می کنند. ارتباطات زبانی و غیرزبانی کلید موفقیت افراد در زندگی روزمره‌شان شده است. ارتباط زبانی یعنی استفاده از کلمات به جای اشاره، ابزار ضروری برای ارتباط است. ارتباط غیرزبانی دارای انواع متعدد مانند زبان بدن، اشاره، حالت چهره، زبان اشار و غیره است. تمام زبان‌ها شکل شفاهی دارند اما برخی شکل نوشتاری ندارند. در کمال تعجب حدود ۷۰۰۰ زبان در جهان وجود دارد. بین این زبان‌ها بیش از ۲۰۰۰ زبان در قاره آفریقا، ۱۰۰۰ زبان در قاره آمریکا. ۲۲۵۰ زبان در قاره آسیا، حدود ۲۳۰ زبان در قاره اروپا و بیش از ۱۳۰۰ زبان در اقیانوسیه وجود دارند. حدود ۵۴۸ زبان کمتر از ۹۹ سخنگو دارند که ۸ درصد زبان‌های جهان را تشکیل می دهند. ما به آنها زبان‌های در معرض انقراض می گوئیم. همانطور که سخنگویان این زبان‌ها پیر شده و می میرند، زبان آنها نیز می میرد.

الف 8 (eight)

ب Asia

پ (the) speakers

ت 548

ث body language / gestures / facial expressions / sign language

ج spoken and written

.۹

Is one serving of rice enough for Reza?

معنی جمله: آیا یک پرس برنج برای رضا کافی است؟

توجه: به پرسشی بودن جمله دقت شود.

(صفحه ۲۹ و ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

Is one serving of rice enough for Reza?

(هر بخش مشخص شده ۲۵ نمره)

۱۰. معنی جمله: برادرم در آینده همیشه با اتومبیلش با دقت رانندگی خواهد کرد.

adv. of manner (قید حالت)	adv. of frequency (قید تکرار)	object (مفعول)	verb (فعل)	subject (فاعل)	adv. of time (قید زمان)
carefully با دقت	always همیشه	his car اتومبیلش	will drive رانندگی خواهد کرد	My brother برادرم	in future در آینده

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

59. carefully

60. always

61. his car

62. will drive

63. My brother

64. in future

(هر پاسخ درست ۲۵ نمره)

۱۱. ۶۵. d معنی جمله: ما روز چهارشنبه کلاس ریاضی خواهیم داشت.

توضیح: طبق فرمول زیر گزینه درست را انتخاب می‌کنیم:

قید زمان + مفعول + فعل + فاعل

۱۲. ۶۶. b معنی جمله: ما معمولاً مادر بزرگمان را روزهای جمعه می‌بینیم.

توضیح: طبق فرمول زیر گزینه درست را انتخاب می‌کنیم:

قید زمان + مفعول + فعل + قید تکرار + فاعل

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

65. d 66. b

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

۱۲. ۲۸. make up افراد بالای ۹۰ سال جمعیتی اندک از کشور ما را تشکیل می‌دهند. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

۱۳. ۲۹. fluently او انگلیسی را کاملاً روان صحبت می‌کند اما در گرامر ضعیف است. (صفحه ۱۹ کتاب درسی)

۱۴. ۳۰. probable این احتمال وجود دارد که او در آخرین لحظه نظر خود را تغییر دهد. (صفحه ۲۷ کتاب درسی)

واژه اضافی happen به معنای اتفاق افتادن است.

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۵ نمره دارد.)

28. make up

29. fluently

30. probable

۱۳. ۳۱. a (a piece of)

معنی جمله: لطفاً یک تکه کاغذ به من می‌دهید؟

توضیح: واحد شمارش کاغذ (paper), piece است.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

۳۲. *d* (much time)

معنی جمله: ساعت ۳: ۸ است و شما هنوز اینجا هستید. وقت زیادی ندارید بهتر است عجله کنید!
توضیح: *time* به معنی زمان غیرقابل شمارش است؛ پس مفرد است و با فعل *much* به کار می‌رود.

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

۳۳. *d* (some)

معنی جمله: خبر بدی درباره تصادف بسیار وحشتناک برادر علی شنیدم.

توضیح: *news* غیرقابل شمارش است. پس فقط می‌تواند در بین گزینه‌ها با *some* به کار رود.

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

۳۴. *b* (thirty - two)

معنی جمله: من می‌خواهم برای همه همکلاسی‌هایم سی‌ودو خودکار به عنوان هدیه بخرم.

توضیح: برای بیان عدد از بیست و یک تا نودونه بین دو عدد از خط فاصله استفاده می‌شود.

(صفحه ۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هر پاسخ درست ۵/۵ نمره دارد.

31. a. a piece of

32. d. much time

33. d. some

34. b. thirty-two

۱۴. ۳۵. three bottles

معنی جمله: ما خیلی تشنه‌ایم. لطفاً ۳ بطری آب به ما بدهید.

توضیح: طبق شکل از *bottle* به معنی بطری استفاده می‌کنیم. در ضمن چون ۳ بطری هست، *bottle* به صورت جمع نوشته می‌شود.

۳۶. two bags

معنی جمله: چه زمانی می‌توانید ۲ کیسه برنج بخرید؟

توضیح: طبق شکل از *bag* به معنی کیسه استفاده می‌کنیم. در ضمن چون ۲ کیسه هست، *bag* به صورت جمع نوشته می‌شود.

۳۷. three slices

معنی جمله: آنها دیشب ۳ برش هندوانه خوردند.

توضیح: طبق شکل از *slice* به معنی برش استفاده می‌کنیم. در ضمن چون ۳ برش هست، *slice* به صورت جمع نوشته می‌شود.

۳۸. a piece / one piece

معنی جمله: من دوست دارم هر روز بعد از ظهر یک تکه کیک بخورم.

توضیح: طبق شکل از *piece* به معنی تکه استفاده می‌کنیم. در ضمن چون یک برش هست، قبل از *piece* حتماً باید *a* یا *one* به کار رود.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۵/۵ نمره دارد.)

35. three bottles

36. two bags

37. three slices

38. a piece / one piece

۱۵.

39. a. ~~many~~ ⇒ much

b. ~~are~~ ⇒ is

معنی جمله: چقدر قهوه می‌خواهی؟ شکر کافی نیست.

توضیح: چون *coffee* غیرقابل شمارش است پس باید با *much* به کار رود و *sugar* هم غیرقابل شمارش است پس با فعل مفرد *is* به کار رود.

40. a. child ⇒ children   b. bread ⇒ bread

معنی جمله: بچه‌های زیادی در مدرسه هستند، بنابراین برای صبحانه به نان زیادی نیاز داریم.

توضیح: چون هم فعل are و هم a lot of داریم پس بعدش باید اسم جمع (children) به کار رود. کلمه bread به معنی نان غیرقابل شمارش است پس باید به صورت مفرد به کار رود.

41. a. informations ⇒ information   b. are ⇒ is

معنی جمله: قبل از شروع پروژه به اطلاعات زیادی نیاز داریم. دانش ما کافی نیست.

توضیح: کلمه information به معنی اطلاعات غیرقابل شمارش است، پس باید به صورت مفرد به کار رود. چون knowledge غیرقابل شمارش است پس باید با فعل مفرد is به کار رود.

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۲۵/۰ نمره دارد.)

39. a. many ⇒ much   b. are ⇒ is
40. a. child ⇒ children   b. bread ⇒ bread
41. a. informations ⇒ information   b. are ⇒ is

.۱۶

How many mice did they keep in that laboratory?

معنی جمله: آنها چند موش را در آن آزمایشگاه نگهداری می‌کردند؟

توضیح: با توجه به فرمول کلمه پرسش How many:

How much / many + جمع + اسم قابل شمارش جمع + فعل اصلی + فاعل + فعل کمکی + اسم قابل شمارش جمع + ؟

(صفحه ۲۹ و ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۰ نمره دارد)

How many mice did they keep in that laboratory?

.۱۷

43. c. A bag of sugar was the only thing that I was searching for.

۴۳. تنها چیزی که هنوز دنبالش بودم یک کیسه شکر بود.

کدام یک صحیح است؟

الف. دنبال چیزهای دیگری بودم.

ب. من فقط به یک چیز نگاه می‌کردم.

ج. یک کیسه شکر تنها چیزی بود که دنبالش می‌گشتم. ✓

د. یک کیسه شکر تنها چیزی بود که به آن نگاه می‌کردم.

(صفحه ۴۷ کتاب درسی)

44. d. we may have additional information in a simple sentence.

۴۴. یک جمله ساده همچنین می‌تواند اطلاعات اضافی را عمدتاً در قالب "قید مکان، زمان و حالت" داشته باشد.

از این جمله می‌فهمیم که .....

الف. یک جمله ساده فقط قید مکان، زمان و حالت دارد.

ب. اطلاعات اضافی فقط به صورت قید مکان، زمان و حالت است.

ج. ما در تمام جملات ساده اطلاعات اضافی داریم.

د. ممکن است در یک جمله ساده اطلاعات اضافی داشته باشیم. ✓

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

45. b. you must know what you are looking for.

۴۵. برای اسکن یک متن، تصویری واضح از اطلاعاتی که به دنبال آن هستید در ذهن خود ایجاد کنید.

برای اسکن یک متن .....

الف. شما باید از اطلاعاتی که به دنبال آن هستید عکس بگیرید.

ب. شما باید بدانید که به دنبال چه هستید. ✓

ج. باید برای خودت اطلاعات درست کنی.

د. باید دنبال متن بگردی.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

46. d. when a language has no speaker, it dies out.

۴۶. با پیر شدن و مرگ سخنگویان زبان‌های در معرض خطر، زبان آنها نیز خواهد مرد.

از جمله بالا می‌فهمیم که .....

الف. وقتی سخنگویان زبان‌های در معرض خطر بزرگ شوند، زبانشان خواهد مرد.

ب. وقتی سخنگویان همه زبان‌ها پیر شوند، زبانشان خواهد مرد.

ج. وقتی سخنگویان زبان‌های در خطر انقراض بمیرند، زبانشان رشد خواهد کرد.

د. وقتی زبانی گوینده نداشته باشد، از بین می‌رود. ✓

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۵ نمره دارد.)

43. c. A bag of sugar was the only thing that I was searching for.

44. d. we may have additional information in a simple sentence.

45. b. you must know what you are looking for.

46. d. when a language has no speaker, it dies out.

. ۱۸

Ali reads two interesting story books every month.

معنی جمله: علی هر ماه دو کتاب داستان جالب می‌خواند.

توضیح: با توجه به فرمول زیر جمله را کلمات را مرتب می‌کنیم:

قید زمان + قید مکان + قید حالت + مفعول + (صفت) + فعل + فاعل

دقت شود که صفت (interesting) را قبل از اسم (story books) به کار می‌بریم.

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر بخش مشخص شده ۲۵ نمره.)

61. Ali reads two interesting story books every month.

۱۹. f قیمت فرهنگ لغت در این کتابفروشی از ۵ تا ۱۵ دلار متغیر است. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

۲۲. d میانگین بارش برف در این منطقه چقدر است؟ (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

۲۳. a معلم ما سعی کرد کلمه جدید را با استفاده از زبان اشاره توضیح دهد. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

۲۴. e حدود هشت درصد از زبان‌های جهان را زبان‌های در خطر انقراض می‌نامند. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

۲۵. b نگران نباشید، یک پارکینگ در اطراف وجود دارد. (صفحه ۱۸ کتاب درسی)

c: آسیا بزرگ‌ترین قاره جهان است. (جمله اضافی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵ نمره)

21. f

22. d

23. a

24. e

25. b

۲۰. f (society = جامعه)

گروه بزرگی از مردم که با هم زندگی می‌کنند. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

۲۷. *e* (*communicate* = ارتباط برقرار کردن)

تبادل اطلاعات یا گفت‌وگو با افراد دیگر. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

۲۸. *b* (*experience* = تجربه)

دانش یا مهارتی که از انجام یک کار یا فعالیت به دست می‌آورد. (صفحه ۱۹ کتاب درسی)

۲۹. *a* (*despite* = علی‌رغم)

بدون توجه به (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

۳۰. *c* (*century* = قرن)

یک دوره صد ساله (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

A

۲۶. واحد اساسی جامعه خانواده است.

۲۷. تکنولوژی جدید امکان برقراری ارتباط را آسان تر کرده است.

۲۸. در تدریس زبان انگلیسی تجربه‌ای داشتیم.

۲۹. آنها علی‌رغم هوای بد تعطیلات فوق‌العاده‌ای داشتند.

۳۰. جمعیت شهر در طول قرن ۱۹ دو برابر شد.

B

a. بدون هیچ توجهی به

b. دانش یا مهارتی که از انجام یک کار یا فعالیت به دست می‌آورد.

c. یک دوره صد ساله

d. قدرت یا مهارت فیزیکی یا ذهنی برای انجام کاری (تعریف اضافی)

e. برای تبادل اطلاعات یا گفت‌وگو با افراد دیگر

f. گروه بزرگی از مردم که با هم زندگی می‌کنند.

(صفحه ۲۲, ۲۳, ۱۹, ۱۵, ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵/۵ نمره)

26. f   27. e   28. b   29. a   30. c

۲۱. ۳۷. *meet* (پولی که به دست می‌آورم برای رفع نیازهای اولیه ما کافی است. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

۳۸. *exist* (او فکر می‌کند که اگر چیزی را نتواند ببیند، وجود ندارد. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

۳۹. *native* (او انگلیسی صحبت می‌کند، اما زبان مادری‌اش آلمانی است. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)

۴۰. *absolutely* (من کاملاً مطمئن هستم که کلیدها را در آشپزخانه جا گذاشته‌ام. (صفحه ۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵/۵ نمره)

37. meet   38. exist   39. native   40. absolutely

۲۲. ۴۱. *a few*

معنی جمله: سارا کی رفت بیرون؟ "چند دقیقه پیش".

توضیح: چون کلمه «*minute*» قابل شمارش است و مفهوم جمله مثبت است از «*a few*» استفاده می‌کنیم.

۴۲ · a little

معنی جمله: الان نمی‌توانم تصمیم بگیرم. برای فکر کردن به کمی زمان نیاز دارم.
توضیح: چون کلمه «time» غیرقابل شمارش است و مفهوم جمله مثبت است از «a little» استفاده می‌کنیم.

۴۳ · little

معنی جمله: رفت‌وآمد کم بود، بنابراین زودتر از آنچه انتظار داشتیم رسیدیم.
توضیح: چون کلمه «traffic» غیرقابل شمارش است و مفهوم جمله منفی است از «little» استفاده می‌کنیم.

۴۴ · few

معنی جمله: سرویس اتوبوس در شب خیلی خوب نیست. بعد از ساعت ۶ اتوبوس کم است.
توضیح: چون کلمه «bus» قابل شمارش است و مفهوم جمله منفی است از «few» استفاده می‌کنیم.
(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵/۵ نمره)

41. a few   42. a little   43. little   44. few

۲۳. زبان یکی از مهم‌ترین توانایی‌های انسان است که انسان‌ها را از حیوانات متمایز می‌کند، بنابراین از دست رفتن زبان سؤالاتی جدی را در مورد تاریخمان، انسانیتمان و شاید آینده‌مان هم مطرح کند. هر مطالعه تاریخ زبان نشان می‌دهد که زبان‌ها مانند انسان‌ها در طی زمان توسعه پیدا می‌کنند. طبق برخی از برآوردها، در حدود ۷۰۰۰ زبان هنوز در دنیا صحبت می‌شود. اما تمامی آن زبان‌ها به‌طور مساوی فعال نیستند. در حقیقت، با وجودی که برخی از زبان‌ها فعال و قوی هستند، بقیه در فرایند انقراض و ناپدید شدن هستند. در حقیقت، تحقیق نشان می‌دهد که زبان‌ها در حال به سرعت منقرض شدن هستند. برخی عقیده دارند که تا سال ۲۱۰۰، بیشتر این زبان‌ها شاید در حدود ۹۰ درصد آنها دیگر در رسانه گفتاری وجود نخواهند داشت. اگر این (موضوع در مورد) زندگی گیاهی یا وال‌ها و دلفین‌ها بود، بسیاری از مردم نگران می‌شدند و می‌خواستند کاری انجام شود تا این فرایند ناخوشایند متوقف شود. با این وجود، در کمال تعجب، به نظر می‌رسد علاقه بسیار کمی به این رویداد وحشتناک هست. چه چیزی از دست می‌رود وقتی که یک زبان، دیگر وجود ندارد؟

۶۱- زبان انسان را از حیوانات متمایز می‌کند. (درست)

۶۲- زبان‌ها به آرامی در حال نابودی هستند. (نادرست)

۶۳- عبارت «این زبان‌ها» به چه چیزی اشاره دارد؟

الف) زبان سالم و قدرتمند   ب) زبان‌هایی که به سرعت در حال نابودی هستند

ج) آن دسته از زبان‌هایی که تا سال ۲۱۰۰ وجود دارند.   د) ۷۰۰۰ زبانی که هنوز در جهان صحبت می‌شود.

۶۴- کلمه «diversity» (تنوع) در خط ۵ به چه معناست؟

الف) شگفتی   ب) توانایی   ج) محدوده ✓   د) انسانیت

۶۵- مطالعه تاریخ زبان چه چیزی را نشان می‌دهد؟

Any study of the history of language shows that languages, like humans, develop over time

هر گونه مطالعه در تاریخ زبان نشان می‌دهد که زبان‌ها نیز مانند انسان‌ها در طول زمان توسعه می‌یابند.

۶۶- آیا از دست دادن زبان به اندازه حیات گیاهی برای مردم مهم است؟

No, it isn't

نه، این‌طور نیست.

راهنمای تصحیح:

61. a) True (نمره ۵/۵)   62. b) False (نمره ۵/۵)

63. b) The languages that are dying out very fast (نمره ۵/۵)   64. c) range (نمره ۵/۵)

65. Any study of the history of language shows that languages, like humans, develop over time. (نمره ۱)

66. No, it isn't. (نمره ۱)

۲۴ . a) fluently

۲۵ . c) a bag of

۲۶ .

الف How much water do you drink every day?

. ۲۷

الف d. Practice English whenever you can.

۲۸ .

My mother cooked the cake happily in the kitchen last Sunday.

S V O AI (manner) AI (place) AI (time)

. ۲۹

الف c

ب a

۳۰ .

(D)

. ۳۱

الف b

۳۲ . ۲۵ . b این شرکت در مورد برنامه‌های خود برای توسعه صنعت الکترونیک توضیحات کاملی ارائه کرد. (صفحه ۴۷ کتاب درسی)

الف. عمل   ب. توضیح   ج. ارتباط   د. تفاوت

۳۳ . ۲۶ . d اگر در یادگیری زبان بیشتر تمرین کنید، مطمئناً پیشرفت‌هایی را مشاهده خواهید کرد. (صفحه ۱۰ Workbook)

الف. محقق   ب. دانش   ج. جمعیت   د. پیشرفت

۳۴ . ۲۷ . c من نمی‌خواهم از بانک پول قرض کنم مگر اینکه واقعا مجبور باشم. (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

الف. ملاقات کردن   ب. تحقیق کردن   ج. قرض گرفتن   د. مصاحبه کردن

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۵ نمره دارد.)

25. b

26. d

27. c

۳۳ . 19. c مینا به چند شمع تولد نیاز داشت. (صفحه ۳۴ کتاب درسی)

20. d محبوب‌ترین زبان در جهان چینی است. (صفحه ۲۴ کتاب درسی)

21. a همه زبان‌ها با وجود تفاوت‌هایشان واقعا ارزشمند هستند. (صفحه ۲۵ کتاب درسی)

b زبان انگلیسی را هر وقت می‌توانید تمرین کنید. (جمله اضافی)

راهنمای تصحیح:

(هر پاسخ درست ۵ نمره دارد.)

19. c

20. d

21. a

. ۳۴

Will the nurse take your blood pressure at the hospital tomorrow?

معنی جمله: آیا پرستار فشارخون شما را فردا در بیمارستان خواهد گرفت؟

توضیح: با توجه به پرسشی بودن سؤال، طبق فرمول زیر، کلمات را مرتب می‌کنیم:

قید زمان + قید مکان + مفعول + فعل + فاعل + فعل کمکی

(صفحه ۴۴ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

Will the nurse take your blood pressure at the hospital tomorrow?

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۵ نمره)

۳۵.

I usually write my homework carefully at school every day

1 2 3 4

معنی جمله: من معمولاً هر روز با دقت تکلیفم را در مدرسه می‌نویسم.

با توجه به فرمول زیر پاسخ می‌دهیم:

قید زمان + قید مکان + قید حالت + مفعول + فعل + قید تکرار + فاعل

1 - usually: قید تکرار

2 - my homework: مفعول

3 - carefully: قید حالت

4 - at school: قید مکان

(صفحه ۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

I usually write my homework carefully at school every day

1 2 3 4

(هر بخش مشخص شده ۵/۵ نمره)

۳۶. اگر همیشه در خانه تنها بمانید، دوست پیدا کردن سخت است. شما باید از خانه بیرون بروید و کارهایی انجام دهید که به شما کمک کند با افراد دیگر ملاقات کنید. به یک

باشگاه بپیوندید، یک ورزش انجام دهید، کارهای داوطلبانه انجام دهید، خواهید فهمید که دوستی با افرادی که علایق مشابهی دارند آسان تر است.

از افرادی که در مدرسه یا سرکار به نظر می‌رسد به آسانی دوست پیدا می‌کنند، یاد بگیرید. رفتار آنها را مشاهده کنید. چگونه باعث می‌شوند که افراد دیگر احساس راحتی کنند؟ به آنچه که آنها می‌گویند و عمل می‌کنند، توجه کنید. هر کاری را که انجام می‌دهند کپی برداری نکنید ولی برخی از تکنیک‌های آنها را امتحان کنید. این کار به شما کمک خواهد کرد که سبک اجتماعی خود را بهتر کنید.

به موضوعاتی فکر کنید که باعث ایجاد مکالمه خوب می‌شوند. آخرین اخبار را بیابید، به محبوب‌ترین انواع موسیقی گوش دهید یا یک فیلم یا برنامه تلویزیونی جالب تماشا کنید.

هرچه بیشتر برای گفتن داشته باشید، افراد بیشتری می‌خواهند با شما صحبت کنند.

شنونده خوبی باشید و بگذارید مردم در مورد خودشان صحبت کنند. سعی نکنید مکالمه را با (گفتن) "من، من، من" کنترل کنید. سؤالات زیادی بپرسید. به پاسخها علاقه نشان

دهید. این باعث می‌شود افراد احساس خاص بودن کنند و آنها می‌خواهند دوست شما باشند.

وقتی شروع به شناختن کسی می‌کنید، یک روز، دوستانه و حرّاف و روز دیگر خیلی خجالتی برای صحبت کردن نباشید. حالت ثابت داشته باشید. ثبات داشتن، ویژگی‌ای است که

افراد در دوستان به دنبال آن می‌گردند.

۵۳. مشاهده رفتار دیگران به شما کمک می‌کند سبک اجتماعی خود را بهتر کنید. (صحیح)

۵۴. برای اینکه بیشتر برای گفتن داشته باشید، فقط باید به اخبار گوش دهید. (غلط)

۵۵. متن عمدتاً چه چیزی را مورد بحث قرار می‌دهد؟

الف) برای جذاب تر شدن زندگی خود چه باید کرد. ب) مشکلات افرادی که ترجیح می‌دهند تنها زندگی کنند.

ج) چگونه بر عادات قدیمی دوستی غلبه کنیم. د) برای دوست‌یابی چه کنیم.

۵۶. b کلمه "it" در پاراگراف ۲ به ..... اشاره می‌کند.

الف) کپی کردن هر چه که آنها انجام می‌دهند ب) امتحان کردن برخی از تکنیک‌های آنها

ج) بهتر کردن سبک اجتماعی خود د) پیدا کردن هر تعداد دوستی که می‌خواهید

۵۷. چگونه می‌توانیم به مردم احساس خاص بودن بدهیم؟

57. By asking a lot of questions and showing an interest in their answers.

با پرسیدن سؤالات زیاد و نشان دادن علاقه به پاسخ‌ها.

۵۸. وقتی شروع به آشنایی با کسی کردید چه کار باید کنید؟

58. When you start to get to know someone, don't be friendly and talkative one day and too shy to have a conversation the next day.

وقتی شروع به شناختن شخصی می‌کنید، یک روز دوستانه و حراف و روز دیگر خیلی خجالتی برای صحبت کردن نباشید.

(منبع سوال: *Further study*)

راهنمای تصحیح:

53. a. True   54. b. False   55. d. What to do to make friends   56. b. trying some of their techniques

57. By asking a lot of questions and showing an interest in answers.

58. When you start to get to know someone, don't be friendly and talkative one day and too shy to have a conversation the next day.

(پاسخ سؤالات ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶ هر کدام ۵ نمره و سؤالات ۵۷ و ۵۸ هر کدام ۱ نمره دارد.)

۳۷. ۴۳. c اگر زبان آموز خارجی به اشتباه از کلمات غیرقابل شمارش استفاده کند، انگلیسی‌زبانان ممکن است آنها را به خوبی درک نکنند.

از این جمله می‌فهمیم که .....

الف. انگلیسی‌زبانان ممکن است اسم‌های غیرقابل شمارش را درک نکنند.

ب. یک زبان‌آموز خارجی ممکن است انگلیسی‌زبانان را درک نکند.

ج. انگلیسی‌زبانان ممکن است اسامی غیرقابل شمارش را درک نکنند، اگر کسی آنها را اشتباه استفاده کند.

د. یک زبان‌آموز خارجی ممکن است اسم‌های غیرقابل شمارش را درک نکند، اگر کسی آنها را اشتباه استفاده کند.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

۴۴. d در زبان انگلیسی، هر جمله ساده باید حداقل یک فاعل و یک فعل داشته باشد.

از جمله فوق چنین برداشت می‌شود که .....

الف. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده باید فقط یک فاعل و یک فعل داشته باشد.

ب. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده ممکن است یک فاعل و یک فعل داشته باشد.

ج. در زبان انگلیسی هر جمله ساده باید اطلاعات دیگری داشته باشد.

د. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده ممکن است اطلاعات دیگری داشته باشد.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

۴۵. c معتادان به فناوری دوست ندارند با مردم معاشرت کنند. در عوض، آنها ترجیح می‌دهند تنها باشند و زمان زیادی را صرف کار با دستگاه‌های خود کنند.

کدام یک صحیح است؟

الف. معتادان به فناوری زیاد با دیگران معاشرت می‌کنند.

ب. معتادان به فناوری پول زیادی خرج می‌کنند.

ج. معتادان به فناوری دوست دارند تنها باشند.

د. معتادان به فناوری دوست ندارند زیاد کار کنند.

(صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۴۶. b استفاده از فناوری‌های جدید در قرن حاضر سبک زندگی مردم را به شکلی مضر نیز تغییر داده است.

کدام یک اشتباه است؟

الف. استفاده از فناوری‌های جدید سبک زندگی مردم را در این قرن تغییر داده است.

ب. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را تنها به شکلی مضر تغییر داده است.

ج. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را به شکلی مضر نیز تغییر داده است.

د. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را به خوبی نیز تغییر داده است.

(صفحه ۲۷ کتاب *workbook*)

راهنمای تصحیح:

43. c   44. d   45. c   46. b

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

۲۸. احسان هر روز به زیبایی در اتاق خوابش پیانو می نوازد.

Adv. of manner (قید حالت)	Adv. of time (قید زمان)	Object (مفعول)	Verb (فعل)	Subject (فاعل)	Adv. of place (قید مکان)
60. beautifully	61. every day	62. the piano	63. plays	64. Ehsan	64. bedroom

(صفحه ۴۴ و ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

60. beautifully   61. every day   62. the piano   63. plays   64. Ehsan   65. bedroom

(هر مورد ۲۵ نمره)

۳۹.

69. How much money do you save each month?

۶۹. هر ماه چقدر پول پس انداز می کنید؟ (صفحه ۳۱ کتاب درسی)

70. Addiction to technology such as using computers for a long time is dangerous.

۷۰. اعتیاد به تکنولوژی از قبیل استفاده از رایانه برای مدت طولانی خطرناک است. (صفحه ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

69. How much money do you save each month?

70. Addiction to technology such as using computers for a long time is dangerous.

(هر مورد ۱ نمره)

۴۰. ۲۸. calm می خواهم بدانم هلن چگونه قبل از امتحان ها آرامش خود را حفظ می کند. (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

۲۹. disease پیشگیری از بیماری مهم تر از تلاش بعدی برای درمان است. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۳۰. receive کتاب خود را از طریق پست دریافت خواهید کرد. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

(کلمه "happen" به معنای «اتفاق افتادن» اضافی است.)

راهنمای تصحیح:

28. calm   29. disease   30. receive

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

پاسخنامه تشریحی

۱ . (b)

۲ . (a)

۳ .

الف gets depressed about his weight.

۴ . haven't pressed

۵ . ترجمه متن:

هوش مصنوعی یا AI، توانایی یک رایانه یا ربات، برای انجام کارهایی است که معمولاً به هوش انسانی نیاز دارند. این کارها و فعالیت‌ها شامل درک زبان‌ها، تشخیص تصاویر، حل مسائل و یادگیری از تجربه می‌شوند. امروزه هوش مصنوعی در بخش‌های زیادی از زندگی ما استفاده می‌شود مانند دستیارهای مجازی، خودروهای خودران و سیستم‌ها پیشنهاددهنده در وبسایت‌ها. در زمینه سلامت (خدمات درمانی) هوش مصنوعی به پزشکان در درمان بیماری‌ها و پیشنهاد کردن داروهای مناسب کمک می‌کند. هوش مصنوعی همچنین، در حال تغییر آموزش به روش‌های گوناگون است. بسیاری از مدارس و دانشگاه‌ها از ابزارهای هوش مصنوعی جهت کمک به بهبود یادگیری دانش‌آموزان استفاده می‌کنند. این ابزارها می‌توانند عملکرد دانش‌آموزان را بررسی کنند، نشان دهند روی چه چیزهایی لازم است کار کنند و درس‌هایی مطابق نیازشان ارائه می‌دهد. هوش مصنوعی می‌تواند بازخورد سریع درباره تکالیف و آزمون‌ها داده و به دانش‌آموزان کمک کند سریع‌تر یاد بگیرند. معلمان نیز می‌توانند از هوش مصنوعی برای صرفه‌جویی در زمان تصحیح و طراحی برنامه درسی بهره ببرند.

هوش مصنوعی کاربردهای خوبی دارد؛ با این حال برخی افراد درباره اثرات منفی آن نگران هستند. آنها فکر می‌کنند که هوش مصنوعی ممکن است شغل‌ها را از بین ببرد. برخی دیگر نگران‌اند که هوش مصنوعی اشتباه کند. علی‌رغم این نگرانی‌ها بسیاری از متخصصان باور دارند که اگر از هوش مصنوعی به‌درستی و با قوانین خوب استفاده شود می‌تواند بسیار به جامعه کمک کند. در نتیجه مردم، شرکت‌ها و دولت‌ها باید با همکاری هم از هوش مصنوعی درست و عادلانه استفاده کنند.

الف True

ب False

پ True

ت tools

ث (AI is) the ability of a computer or a robot to do activities that usually need human intelligence.

ج (Because they think AI) might take away jobs, and might make mistakes.

۶ .

الف He is good at cycling.

۷ .

الف cleaning

ب using

۸ .

69. How much money do you save each month?

۶۹. هر ماه چقدر پول پس‌انداز می‌کنید؟ (صفحه ۳۱ کتاب درسی)

70. Addiction to technology such as using computers for a long time is dangerous.

۷۰. اعتیاد به تکنولوژی از قبیل استفاده از رایانه برای مدت طولانی خطرناک است. (صفحه ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

69. How much money do you save each month?

70. Addiction to technology such as using computers for a long time is dangerous.

(هر مورد ۱ نمره)

۹۱ . ۷۱ -doing- ورزش منظم برای همه مفید است.

توضیح: از اسم مصدر به عنوان فاعل جمله استفاده می‌کنیم.

(صفحه ۷۲ کتاب درسی)

۷۲. to visit – حلما از دیدن عمه‌اش بعد از مدت‌ها بسیار شگفت‌زده شده است.

توضیح: بعد از صفت، از مصدر با to استفاده می‌کنیم.

(صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

71. doing

72. to visit

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۰. ۱۹ c – آن مرد در اتاقش دارد یک قالی می‌بافد. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

۲۰ a – دوچرخه‌سواری یک فعالیت مناسب برای سلامتی ما است. (صفحه ۷۲ کتاب درسی)

۲۱ d – او در عکاسی واقعاً مهارت دارد. (صفحه ۸۲ کتاب درسی)

b. من واقعاً دوست دارم کاشی‌کاری یاد بگیرم. (جمله اضافی)

راهنمای تصحیح:

19. c

20. a

21. d

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۱. A

۲۲ d – می‌توانی در نبود من از سگم مراقبت کنی؟ (صفحه ۶۸ کتاب درسی)

۲۳ b – مواظب باش! یک ماشین در حال آمدن است! (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

۲۴ a – من از یادگیری زبان‌های جدید دست نخواهم کشید. (صفحه ۶۸ کتاب درسی)

B

a. به تلاش ادامه ندادن یا تسلیم شدن.

b. مواظب یا هوشیار بودن.

c. از تخت یا موقعیت نشسته بلند شدن (تعریف اضافی)

d. از کسی یا چیزی مراقبت کردن.

راهنمای تصحیح:

22. d

23. b

24. a

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۲.

37. Have you ever taught English to young learners?

۳۷. آیا تا به حال به زبان‌آموزان جوان انگلیسی آموزش داده‌اید؟ (صفحه ۶۷ کتاب درسی)

توضیح: در زمان ماضی نقلی از "ever" در جملات سوالی به عنوان تجربیاتی که تا به حال انجام داده‌ایم استفاده می‌شود.

38. If she travels to Mashhad, she will visit Imam Reza holy shrine.

۳۸. اگر او به مشهد سفر کند، حرم امام رضا (ع) را زیارت خواهد کرد. (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

شرطی نوع یک، طبق فرمول زیر:

If clause (simple present) + result clause (simple future)

(آینده ساده) جمله نتیجه + (حال ساده) جمله شرطی

راهنمای تصحیح:

37. Have you ever taught English to young learners?

38. If she travels to Mashhad, she will visit Imam Reza holy shrine.

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۰ نمره)

۱۳. ۳۹. sought - باران به دنبال راه‌حلی برای این مشکل گشته، اما هیچ‌کدام مؤثر به نظر نمی‌رسند. (صفحه ۶۵ و ۱۱۰ کتاب درسی)
توضیح: زمان ماضی نقلی - قسمت سوم فعل استفاده می‌شود. (seek-sought-sought)
۴۰. hidden - دوست من اشتباهاتش را از رئیسش پنهان کرده، اما مخفی نگه داشتن آن سخت‌تر می‌شود. (صفحه ۶۵ و ۱۰۹ کتاب درسی)
توضیح: زمان ماضی نقلی - قسمت سوم فعل استفاده می‌شود. (hide-hid-hidden)
۴۱. haven't sung - خوانندگان هنوز آن آهنگ را نخوانده‌اند. (صفحه ۶۵ کتاب درسی)
توضیح: زمان ماضی نقلی که باید به خاطر "yet" به صورت جمله منفی نوشته شود و از قسمت سوم فعل استفاده شود. (sing - sang - sung)
۴۲. confused - من کاملاً گیجم. لطفاً دوباره توضیح دهید. (صفحه ۹۸ کتاب درسی)
توضیح: به یک صفت نیاز داریم. "confused" حالت وصفی فعل "confuse" است و برای توصیف احساس افراد استفاده می‌شود.

راهنمای تصحیح:

39. sought   40. hidden   41. haven't sung   42. confused

(هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۴. ۴۳. b - پیشوند یک حرف یا گروهی از حروف است که در ابتدای یک کلمه قرار می‌گیرد.
کدام گزینه اشتباه است؟ (صفحه ۶۱ کتاب درسی)
- الف. "Impossible" کلمه‌ای است که شامل پیشوند "im-" می‌شود که به معنای "نه (منفی)" است.
ب. "Natural" کلمه‌ای است که شامل پیشوند "al-" است که برای تشکیل صفت‌ها استفاده می‌شود.
ج. پیشوند گروهی از حروف است که به ابتدای یک کلمه متصل می‌شود.
د. پیشوندها می‌توانند در ابتدای کلمات ظاهر شوند.
۴۴. a - برای زندگی طولانی‌تر، آنها نیاز دارند که روش زندگی، کار و استفاده از فناوری را بازنگری کنند. (صفحه ۶۴ کتاب درسی)
الف. تغییر نحوه زندگی، کار و استفاده از فناوری می‌تواند به آنها کمک کند تا طولانی‌تر زندگی کنند.
ب. برای زندگی طولانی‌تر، آنها باید دوباره به زندگی، کار و فناوری خود فکر کنند.
ج. زندگی طولانی‌تر به این معنی است که آنها نیاز به تغییر زندگی، کار و نحوه استفاده از فناوری دارند.
د. برای زندگی طولانی‌تر، آنها فقط باید سخت‌تر کار کنند و هر روز از فناوری استفاده کنند.

۴۵. d - قدرت هنر خطر بسیاری از بیماری‌ها مانند حمله قلبی را کاهش می‌دهد. (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)
الف. هنر خطر بیماری‌هایی مانند حمله قلبی را افزایش می‌دهد.
ب. هنر خطر بیماری‌هایی مانند حمله قلبی را کاهش نمی‌دهد.
ج. هنر می‌تواند باعث مشکلات سلامتی بیشتری از جمله حمله قلبی شود.
د. هنر به کاهش خطر بسیاری از بیماری‌ها از جمله حمله قلبی کمک می‌کند.

۴۶. b - خنده بهترین دارو برای سلامتی ما است. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)
الف. خنده هیچ فایده‌ای برای سلامتی ما ندارد.
ب. خنده یکی از موثرترین راه‌ها برای بهبود سلامتی ما است.
ج. خنده می‌تواند به جای کمک به سلامتی ما، به آن آسیب برساند.
د. خنده بدترین چیز برای سلامتی ما است.

راهنمای تصحیح:

43. b   44. a   45. d   46. b

(هر مورد ۵/۰ نمره)

. ۱۵

71. visit → visiting 72. hear → to hear

۷۱ - بعد از دیدن مادر بزرگم به خانه رفتم.

توضیح: بعد از حرف اضافه از اسم مصدر (gerund) استفاده می‌کنیم. (صفحه ۷۷ کتاب درسی)

۷۲ - رئیس از شنیدن خبر ناراحت شد.

توضیح: بعد از صفت از مصدر یا to استفاده می‌کنیم. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

71. visit → visiting 72. hear → to hear

(هر مورد ۵ نمره)

۱۶ . ۳۹. آن مرد به چه چیزی علاقه‌مند است؟

He is interested in teaching English.

او به تدریس انگلیسی علاقه‌مند است.

۴۰. آیا او تلویزیون تماشا کرده است یا به رادیو گوش داده است؟

He has listened to the radio.

او به رادیو گوش داده است.

(صفحه ۶۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۱ نمره)

39. He is interested in teaching English.

40. He has listened to the radio.

. ۱۷

38. Doctors have found ways to fight and stop diseases in their early stages.

۳۸. دکترها راه‌هایی را برای مبارزه کردن و متوقف کردن بیماری‌ها در مراحل اولیه‌شان پیدا کرده‌اند.

(صفحه ۶۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر بخش مشخص شده ۲۵ نمره)

Doctors have found ways to fight and stop diseases in their early stages.

۱۸ . ۴۱-b- آقای امیدی الان ۵۵ ساله است و قرار است این هفته بازنشسته شود. وقتی او به گذشته نگاه می‌کند و کتاب زندگی‌اش را می‌خواند، او می‌بیند که زندگی بسیار

جالبی داشته است. او در خانواده‌ای خوب متولد شده است.

الف. او از کار دست کشیده است.

ب. او خاطره خوبی از گذشته دارد.

ج. او از خانواده خوبی بهره نبرده است.

د. کتابی که او خریده است زیاد جالب نیست.

(منبع سوال: Further reading)

۴۲-c- او ماشین لباسشویی را خاموش کرد زیرا داشت صدای زیادی ایجاد می‌کرد.

الف. ماشین لباسشویی داشت به درستی کار می‌کرد.

ب. وقتی ماشین لباسشویی داشت سروصدا می‌کرد، او آن را روشن کرد.

ج. او به دلیل سروصدا زیاد، ماشین لباسشویی را خاموش کرد.

د. وقتی او ماشین لباسشویی را خاموش کرد، صدای زیادی ایجاد کرد.

(صفحه ۶۸ کتاب درسی)

۴۳- a- انجام بازی وقت زیادی از او می گیرد، بنابراین از دوشنبه گذشته در کلاس اسپانیایی شرکت کرده است. او دوست دارد در عوض وقت خود را صرف آن کند.
کلمه "that" به «کلاس» اشاره دارد.

الف. کلاس
ب. زمان
ج. بازی
د. دوشنبه
(صفحه ۶۹ کتاب درسی)

۴۴- c- استفاده از فناوری‌های جدید در قرن حاضر سبک زندگی مردم را به طرز مضر تغییر داده است. برخی از فناوری‌ها برای سلامتی ما خطرناک هستند و می‌توانند به بدن ما آسیب برسانند.

الف. همه فناوری‌ها برای سلامتی ما خطرناک هستند و می‌توانند به بدن ما آسیب برسانند.

ب. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن نتایج خوبی نیز به همراه داشته است.

ج. سبک زندگی افراد تحت تأثیر استفاده مضر از فناوری‌های جدید قرار گرفته است.

د. برای جلوگیری از اثرات زیانبار استفاده از فناوری‌های جدید، نباید از هیچ نوع فناوری‌ای استفاده کنیم.

(صفحه ۲۷ Workbook)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵ نمره)

41. b   42. c   43. a   44. c

۱۹ . ۶۳ الف: چه چیزی دانش‌آموزان را خیلی قوی می‌کند؟

B: Drinking milk makes the students very strong.

ب: شیر نوشیدن آنها را خیلی قوی می‌کند.

۶۴ الف: ورزش مورد علاقه آن پسر چیست؟

B: Fishing is the boy's favorite sport.

ب: ورزش مورد علاقه او ماهیگیری است.

(صفحه ۷۲ و ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر بخش مشخص شده ۲۵ نمره)

63. Drinking milk makes the students very strong.

64. Fishing is the boy's (his) favorite sport.

۲۰ . ۱۹ d - وقتی ما می‌خندیم، پنج بخش مختلف مغز فعال می‌شود.

۲۰ b - جان به خاطر اینکه سلامتیش در خطر بود وزن کم کرد.

۲۱ a - سیگار کشیدن خطر بیماری‌های قلبی را افزایش می‌دهد.

c. عمومی من فشار خون بالا دارد. (جمله اضافی)

(منبع سوال: Further reading)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵ نمره)

19. d   20. b   21. a

۲۱ . A

۲۲ c- شنا کردن یک ورزش جسمانی است.

۲۳ a- انجام ورزش روزانه می‌تواند از بیماری‌ها پیشگیری کند.

۲۴ d- معلم ما رفتار (منش) آرامی دارد.

B

a. از اتفاق افتادن چیزی جلوگیری کردن.

b. مقدار غذایی که می‌خورید. (تعریف اضافی)

c. مرتبط با بدن

d. بدون نگرانی

(صفحه ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(هر مورد ۵/۵ نمره)

22. c   23. a   24. d

.۲۲

19. serving

یک وعده (پرس) برنج برای آنها کافی نیست. (صفحه ۵۵ کتاب درسی)

20. Deaf

افراد ناشنوا از زبان اشاره برای برقراری ارتباط استفاده می‌کنند. (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

21. Laughter

خنده بهترین دارو برای سلامتی شماست. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

19. serving

20. Deaf

21. Laughter

(هر پاسخ درست ۵/۵ نمره)

۲۳. ۲۵. b آب این ناحیه حاوی مقدار کمی کلسیم و سایر مواد معدنی است. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

الف. قدرت، برق   ب. مقدار   ج. آگهی، توجه   د. منطقه

۲۶. b روش‌های مختلفی برای کاهش تصادفات رانندگی در جاده‌ها استفاده می‌شود. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

الف. افزایش دادن   ب. کاهش دادن   ج. آسیب زدن   د. به دست آوردن

۲۷. a او از زمانی که کارش را از دست داده، بسیار افسرده است. (صفحه ۵۳ کتاب درسی)

الف. افسرده   ب. خاص   ج. فرهنگی   د. مضر

راهنمای تصحیح:

25. b

26. b

27. a

(هر پاسخ درست ۵/۵ نمره)

۲۴. ۲۸. calm می‌خواهم بدانم هلن چگونه قبل از امتحان‌ها آرامش خود را حفظ می‌کند. (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

۲۹. disease پیشگیری از بیماری مهم‌تر از تلاش بعدی برای درمان است. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۳۰. receive کتاب خود را از طریق پست دریافت خواهید کرد. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

کلمه "happen" به معنای «اتفاق افتادن» اضافی است.

راهنمای تصحیح:

28. calm

29. disease

30. receive

(هر پاسخ درست ۵/۵ نمره)

۲۵. ۴۳. c اگر زبان آموز خارجی به اشتباه از کلمات غیرقابل شمارش استفاده کند، انگلیسی‌زبانان ممکن است آنها را به خوبی درک نکنند.

از این جمله می‌فهمیم که .....

الف. انگلیسی‌زبانان ممکن است اسم‌های غیرقابل شمارش را درک نکنند.

ب. یک زبان‌آموز خارجی ممکن است انگلیسی‌زبانان را درک نکنند.

ج. انگلیسی‌زبانان ممکن است اسمی غیرقابل شمارش را درک نکنند، اگر کسی آنها را اشتباه استفاده کند.

د. یک زبان‌آموز خارجی ممکن است اسم‌های غیرقابل شمارش را درک نکند، اگر کسی آنها را اشتباه استفاده کند.

(صفحه ۲۸ کتاب درسی)

۴۴. *d* در زبان انگلیسی، هر جمله ساده باید حداقل یک فاعل و یک فعل داشته باشد. از جمله فوق چنین برداشت می‌شود که .....
 الف. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده باید فقط یک فاعل و یک فعل داشته باشد.
 ب. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده ممکن است یک فاعل و یک فعل داشته باشد.
 ج. در زبان انگلیسی هر جمله ساده باید اطلاعات دیگری داشته باشد.
 د. در زبان انگلیسی، هر جمله ساده ممکن است اطلاعات دیگری داشته باشد.
 (صفحه ۳۷ کتاب درسی)

۴۵. *c* معتادان به فناوری دوست ندارند با مردم معاشرت کنند. در عوض، آنها ترجیح می‌دهند تنها باشند و زمان زیادی را صرف کار با دستگاه‌های خود کنند. کدام یک صحیح است؟
 الف. معتادان به فناوری زیاد با دیگران معاشرت می‌کنند.
 ب. معتادان به فناوری پول زیادی خرج می‌کنند.
 ج. معتادان به فناوری دوست دارند تنها باشند.
 د. معتادان به فناوری دوست ندارند زیاد کار کنند.
 (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۴۶. *b* استفاده از فناوری‌های جدید در قرن حاضر سبک زندگی مردم را به شکلی مضر نیز تغییر داده است. کدام یک اشتباه است؟
 الف. استفاده از فناوری‌های جدید سبک زندگی مردم را در این قرن تغییر داده است.
 ب. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را تنها به شکلی مضر تغییر داده است.
 ج. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را به شکلی مضر نیز تغییر داده است.
 د. استفاده از فناوری‌های جدید در این قرن سبک زندگی مردم را به خوبی نیز تغییر داده است.
 (صفحه ۲۷ کتاب *workbook*)
 راهنمای تصحیح:

43. c   44. d   45. c   46. b

(هر پاسخ درست ۵ نمره)

۲۶. *b*) since

۲۷ .

الف hasn't given up (hasn't quit)

۲۸ .

الف a. They prefer to be alone and use their devices a lot.

ب c. Fast food is more popular than homemade dishes among young people.

۲۹. ترجمه متن:

تکنولوژی یک بخش ضروری زندگی در دنیای مدرن است. مردم آنقدر وابسته به تکنولوژی‌اند که نمی‌توانند بدون آن زندگی کنند. تکنولوژی امروزه بر تمام حوزه‌های زندگی انسان تأثیر گذاشته است. آن، زندگی را با سریع‌تر و آسان‌تر کردن ارتباطات و حمل‌ونقل، راحت‌تر کرده است. آن تحصیل را برای همه در دسترس کرده و خدمات درمانی را بهبود بخشیده است. تکنولوژی جهان را تبدیل به جای کوچک‌تر و بهتر برای زندگی کرده. بدون تکنولوژی پاسخ به نیازهای انسان غیرممکن می‌شد.
 تصور کنید زندگی بدون تکنولوژی چطور می‌شد، دشوار است. مردم از تکنولوژی در حوزه‌های ذکر شده استفاده می‌کنند: حمل‌ونقل، ارتباطات، تحصیل، خدمات درمانی و کسب‌وکار. علی‌رغم کارایی بالا، تکنولوژی ممکن است آثار منفی روی جامعه داشته باشد. استفاده نادرست از تکنولوژی ممکن است عادات بد و انواع جدیدی از اعتیاد را به وجود آورد. رشد تکنولوژی جهان را تغییر داده و بسیار روی زندگی اثر گذاشته است. تکنولوژی همیشه تغییر می‌کند و این تغییراتش روی زندگی انسان‌ها و سبک زندگی‌های آنها تأثیر می‌گذارد.

الف a) True

ب b) False

- پ) c) Technology always changes.
- ت) a) Technology helps people get what they want
- ث) (It has made life comfortable) by faster and easier communication and transportation.
- ج) Using technology in wrong way may create bad habits and new types of addictions.

.۳۰

الف) d

۳۱ . Learning

.۳۲

الف) (He is interested in) studying the book.

۳۳ . 1) learning 2) using 3) speaking 4) writing

.۳۴

الف) b

۳۵ .

A) c B) d C) a

.۳۶

الف) prevent

(B) .۳۷

.۳۸

الف) He / My grandfather has turned on the radio this morning.

۳۹ . A) Mr. Amini B) this week C) has saved D) interested E) helping F) us/ a normal and healthy life

.۴۰

الف) Watching cartoons has made this little boy happy.

۴۱ . A) player B) playing C) has played

.۴۲

الف)

hasn't forgotten

رضا آن تصادف را فراموش نکرده است. همیشه و در هر جا از آن صحبت می کند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ . 1. (c)   2. (a)   3. (e)   4. (b)
۲ . 1. (d)   2. (a)   3. (e)   4. (c)
۳ . (c)
۴ . (d)
۵ . A. unique   B. weave   C. vary   D. appreciate
۶ . (c)
۷ . A. have decreased   B. don't give up   C. will become

.۸

الف will become an artist like him.

۹. ترجمه متن:

فرهنگ مجموعه‌ای از باورهای مشترک است که در یک جامعه رایج می‌باشد. برخی از عناصر فرهنگی شامل غذا، موسیقی، پوشاک، تعطیلات، ارزش‌ها، رفتارها و آثار فرهنگی هستند. یادگیری احترام گذاشتن به فرهنگ‌های دیگر برای داشتن تجربیات جدید و آموختن درباره جهان اهمیت دارد. یکی از اولین چیزهایی که باید درباره فرهنگ‌های دیگر بیاموزیم این است که به‌سادگی بپذیریم فرهنگ‌های گوناگونی به‌جز فرهنگ خودمان وجود دارند. یکی از مهم‌ترین راه‌ها برای یادگیری احترام گذاشتن به فرهنگ‌های دیگر این است که مدتی را صرف اندیشیدن درباره فرهنگ خودمان کنیم. سپس مهم است چیزهایی را درباره فرهنگ‌های دیگر درک کنیم. برای کسانی که می‌خواهند درباره فرهنگ‌های دیگر بیاموزند اما نمی‌دانند از کجا شروع کنند. نقطه آغاز بسیار خوب، خواندن درباره فرهنگ‌هایی است که برایشان جالب هستند. در دنیای امروز، اگر همه ما بتوانیم درباره فرهنگ‌های دیگر آگاهی پیدا کنیم و به آنها احترام بگذاریم، زندگی برای بیشتر ما آسان‌تر خواهد بود.

الف False

ب True

پ culture

ت common

ث (By) reading about the cultures that interest them.

۱۰ . A. doing   B. jogging   C. not to smoke   D. living

۱۱ .

الف He expects him to control

۱۲ .

الف to receive

۱۳. A

b. 18 - انرژی بادی می‌تواند نیازهای جهان را برآورده کند. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)

e. 19 - کدام قاره بیشترین تعداد زبان‌ها را دارد؟ (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

a. 20 - شاعر عشق خود به طبیعت را منعکس می‌کند. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

d. 21 - تمرینات ورزشی روزانه می‌توانند مانع ابتلا به بیماری‌ها شوند. (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

B

a. نشان دادن چیزی

b. فراهم کردن آنچه مورد نیاز است

c. دیدن چیزی (تعریف اضافی)

d. جلوگیری از اتفاق افتادن چیزی

e. یک قطعه بزرگ از زمین

راهنمای تصحیح:

18. b   19. e   20. a   21. d

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۴.

37. The price of rice has increased in recent months.

۳۷. قیمت برنج در ماه‌های اخیر افزایش یافته است.

توضیح: جمله مربوط به گرامر ماضی نقلی است. (صفحه ۶۵ کتاب درسی)

38. Can your sister speak all the languages fluently?

۳۸. آیا خواهرتان می‌تواند همه زبان‌ها را به روانی صحبت کند؟

توضیح: به خاطر وجود علامت سؤال، از ساختار پرسشی استفاده می‌کنیم. (صفحه ۲۰ کتاب درسی)

39. When I grow up, I will become an artist like him.

۳۹. وقتی بزرگ شدم، یک هنرمند مثل او خواهم شد.

توضیح: با توجه به شرطی نوع اول پاسخ می‌دهیم: (آینده ساده) **جمله نتیجه** + (حال ساده) **جمله شرطی**

(صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

37. The price of rice has increased in recent months.

38. Can your sister speak all the languages fluently?

39. When I grow up, I will become an artist like him.

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۵ نمره)

۱۵. ۴۰. does - اگر حامد تمام تکالیف خود را به‌طور کامل انجام دهد، به موفقیت دست خواهد یافت.

توضیح: با توجه به ساختار شرطی نوع اول پاسخ می‌دهیم. (آینده ساده) **جمله نتیجه** + (حال ساده) **جمله شرطی** (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

۴۱. blown - نگار دوستی است که شمع‌های روی کیک تولدش را فوت کرده است.

توضیح: به خاطر وجود "has" متوجه می‌شویم که زمان جمله، ماضی نقلی (present perfect) است. از "blown" استفاده می‌شود زیرا فعل اصلی در زمان

"present perfect" به شکل سوم (past participle) می‌آید. (صفحه ۶۵ و ۱۰۸ کتاب درسی)

۴۲. were - ما فکر می‌کردیم آن لیوان‌های آبمیوه ارزان بودند.

توضیح: از "were" استفاده می‌شود زیرا فاعل جمله (those glasses of juice) جمع است و اتفاق برای گذشته است. (صفحه ۳۷ کتاب درسی)

۴۳. properly - بعضی از مردم برای مدت طولانی خوب نخوابیده‌اند یا درست غذا نخورده‌اند.

توضیح: از "properly" استفاده می‌شود زیرا قید (adverb) لازم است تا فعل (eaten) را توصیف کند. (صفحه ۶۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

40. does   41. blown   42. were   43. properly

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۶. درختان خرما، که به‌عنوان نخل خرما نیز شناخته می‌شوند، درختانی بلند و زیبا هستند که در مناطق گرم و خشک مانند خاورمیانه، شمال آفریقا و بخش‌هایی از آسیا رشد

می‌کنند. این درختان می‌توانند تا ۲۰ - ۲۵ متر رشد کنند و برگ‌های بلند و پرمناغ آنها سایه‌ای در برابر آفتاب سوزان بیابان فراهم می‌کند. این درختان به‌خاطر میوه شیرین و

مغذی خود به نام خرما معروف هستند که هزاران سال است به‌عنوان یک غذای مهم برای مردم این مناطق شناخته می‌شود. خرما سرشار از ویتامین‌ها، مواد معدنی و انرژی است و

به‌عنوان یک میان‌وعده سالم و خوشمزه مصرف می‌شود. نخل‌های خرما بسیار مقاوم هستند و می‌توانند در شرایط سخت مانند گرمای شدید و کم‌آبی زنده بمانند.

آنها اغلب «درخت زندگی» نامیده می‌شوند زیرا بسیار بیشتر از فقط غذا ارائه می‌دهند. برگ‌های آنها برای ساخت سقف، سبد و حصیر استفاده می‌شود، درحالی‌که تنه‌های آنها

می‌تواند به‌عنوان مصالح ساختمانی به کار رود. حتی هسته‌های خرما نیز می‌توانند آسیاب شوند و به‌عنوان خوراک دام استفاده شوند. پرورش درختان خرما به زمان و مراقبت نیاز

دارد، زیرا ۴ - ۸ سال طول می‌کشد تا شروع به تولید میوه کنند. با این حال، زمانی که بالغ می‌شوند، می‌توانند برای چندین دهه به تولید خرما ادامه دهند. این درختان به‌طور عمیقی

با فرهنگ و تاریخ جوامع بیابانی گره خورده‌اند. آنها نماد مقاومت، بقا و توانایی رشد در محیط‌های سخت هستند. نخل‌های خرما همچنین مایه افتخار و سنت هستند و اغلب در

جشن‌ها و مراسم مختلف دیده می‌شوند. چه به‌عنوان یک خوراکی شیرین لذت برده شوند و چه در پخت و پز استفاده شوند، خرما و درختانی که از آنها به دست می‌آیند بخش

حیاتی‌ای از زندگی در بیابان هستند. آنها به ما یادآوری می‌کنند که طبیعت حتی در سخت‌ترین شرایط نیز می‌تواند نیازهای ما را برآورده کند.

۴۸. نخل‌های خرما اغلب «درخت زندگی» نامیده می‌شوند زیرا به‌ندرت غذا، سایه و مواد لازم برای ساخت‌وساز و صنایع دستی فراهم می‌کنند. (غلط)

۴۹. درختان خرما به آبیاری مکرر نیاز دارند و نمی‌توانند در محیط‌های بسیار گرم یا خشک زنده بمانند. (غلط)

۵۰. کدام بخش از نخل خرما معمولاً توسط جوامع بیابانی استفاده نمی‌شود؟

الف. برگ‌ها ب. دانه‌ها ج. ریشه‌ها د. تنه

۵۱. درختان خرما یادآور چه چیزی هستند؟

الف. مقاومت و توانایی بقا در محیط‌های سخت

ب. (نماد) افتخار کردن به جشن‌ها و سنت‌هایمان

ج. (نماد) توانایی طبیعت در تامین کردن برای ما حتی در سخت‌ترین شرایط.

د. (نماد) اینکه هر چیز خوبی نیازمند زمان و مراقبت است.

۵۲. درخت خرما به چه چیزی مرتبط هستند؟

These trees are deeply connected to the culture and history of desert communities.

این درختان به‌طور عمیقی با فرهنگ و تاریخ جوامع بیابانی گره خورده‌اند.

۵۳. چه مدت طول می‌کشد تا یک نخل خرما شروع به تولید میوه کند؟

They need 4 - 8 years to start producing fruit.

آنها به ۴ تا ۸ سال نیاز دارند تا شروع به تولید میوه کنند.

(منبع سؤال: *Further study*)

راهنمای تصحیح:

48. False   49. False   50. c   51. c

52. These trees are deeply connected to the culture and history of desert communities.

53. They need 4 - 8 years to start producing fruit.

(موارد ۴۸ تا ۵۱ هر کدام ۵ نمره و موارد ۵۲ و ۵۳ هر کدام ۱ نمره)

۱۷. ۱۹. c - آن مرد در اتاقش دارد یک قالی می‌بافد. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

۲۰. a - دوچرخه‌سواری یک فعالیت مناسب برای سلامتی ما است. (صفحه ۷۲ کتاب درسی)

۲۱. d - او در عکاسی واقعاً مهارت دارد. (صفحه ۸۲ کتاب درسی)

b. من واقعاً دوست دارم کاشی‌کاری یاد بگیرم. (جمله اضافی)

راهنمای تصحیح:

19. c   20. a   21. d

(هر مورد ۵ نمره)

۱۸. ۲۵. c - چند تا از ..... از داروهایی که دریافت کردند راضی نبودند. (صفحه ۶۴ کتاب درسی)

الف. داروها   ب. پزشکی‌ها   ج. بیماران   د. بیماری‌ها

۲۶. a - او یک ..... ایرانی معروف است که خط زیبایی دارد. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

الف. خوشنویس   ب. نقاش   ج. سفالگر   د. صنعتگر

۲۷. d - یک سفر طولانی و خسته‌کننده داشتید. من کاملاً مطمئنم که می‌خواهید ..... و قبل از نهار کمی استراحت کنید. (صفحه ۸۵ کتاب درسی)

الف. جمع‌آوری کنید   ب. انتظار داشته باشید   ج. تخفیف دهید   د. چمدان‌ها را باز کنید

راهنمای تصحیح:

25. c   26. a   27. d

(هر مورد ۵ نمره)

۱۹.

37. Have you ever taught English to young learners?

۳۷. آیا تا به حال به زبان‌آموزان جوان انگلیسی آموزش داده‌اید؟ (صفحه ۶۷ کتاب درسی)

توضیح: در زمان ماضی نقلی از "ever" در جملات سوالی به عنوان تجربیاتی که تا به حال انجام داده‌ایم استفاده می‌شود.

38. If she travels to Mashhad, she will visit Imam Reza holy shrine.

۳۸. اگر او به مشهد سفر کند، حرم امام رضا (ع) را زیارت خواهد کرد. (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

شرطی نوع یک، طبق فرمول زیر:

If clause (simple present) + result clause (simple future)

(آینده ساده) جمله نتیجه + (حال ساده) جمله شرطی

راهنمای تصحیح:

37. Have you ever taught English to young learners?

38. If she travels to Mashhad, she will visit Imam Reza holy shrine.

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۵ نمره)

۲۰. b.۴۳ - پیشوند یک حرف یا گروهی از حروف است که در ابتدای یک کلمه قرار می‌گیرد.

کدام گزینه اشتباه است؟ (صفحه ۶۱ کتاب درسی)

الف. "Impossible" کلمه‌ای است که شامل پیشوند "im-" می‌شود که به معنای "نه (منفی)" است.

ب. "Natural" کلمه‌ای است که شامل پیشوند "al-" است که برای تشکیل صفت‌ها استفاده می‌شود.

ج. پیشوند گروهی از حروف است که به ابتدای یک کلمه متصل می‌شود.

د. پیشوندها می‌توانند در ابتدای کلمات ظاهر شوند.

۴۴. a - برای زندگی طولانی‌تر، آنها نیاز دارند که روش زندگی، کار و استفاده از فناوری را بازنگری کنند. (صفحه ۶۴ کتاب درسی)

الف. تغییر نحوه زندگی، کار و استفاده از فناوری می‌تواند به آنها کمک کند تا طولانی‌تر زندگی کنند.

ب. برای زندگی طولانی‌تر، آنها باید دوباره به زندگی، کار و فناوری خود فکر کنند.

ج. زندگی طولانی‌تر به این معنی است که آنها نیاز به تغییر زندگی، کار و نحوه استفاده از فناوری دارند.

د. برای زندگی طولانی‌تر، آنها فقط باید سخت‌تر کار کنند و هر روز از فناوری استفاده کنند.

۴۵. d - قدرت هنر خطر بسیاری از بیماری‌ها مانند حمله قلبی را کاهش می‌دهد. (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)

الف. هنر خطر بیماری‌هایی مانند حمله قلبی را افزایش می‌دهد.

ب. هنر خطر بیماری‌هایی مانند حمله قلبی را کاهش نمی‌دهد.

ج. هنر می‌تواند باعث مشکلات سلامتی بیشتری از جمله حمله قلبی شود.

د. هنر به کاهش خطر بسیاری از بیماری‌ها از جمله حمله قلبی کمک می‌کند.

۴۶. b - خنده بهترین دارو برای سلامتی ما است. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

الف. خنده هیچ فایده‌ای برای سلامتی ما ندارد.

ب. خنده یکی از موثرترین راه‌ها برای بهبود سلامتی ما است.

ج. خنده می‌تواند به جای کمک به سلامتی ما، به آن آسیب برساند.

د. خنده بدترین چیز برای سلامتی ما است.

راهنمای تصحیح:

43. b   44. a   45. d   46. b

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۲۱. ۵۹. (careful = بادقت) داشتن یک زندگی سالم نیازمند یک برنامه‌ریزی دقیق است. (صفحه ۶۰ کتاب درسی)

۶۰. (charity = خیریه) برخی از مردم دوست دارند در کارهای خیریه شرکت کنند تا به فقیران کمک کنند. (صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

59. careful   60. charity

(هر مورد ۵/۵ نمره)

۲۲. ۲۱. b- طلا و نقره فلزات ارزشمندی هستند. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

۲۲. d- تنوع جانوری لرستان شگفت‌انگیز است. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

۲۳. f- هنرمند مهارت‌های خوشنویسی خود را به ما نشان داد. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

۲۴. a- اثر انگشت هر فرد منحصر به فرد است. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

۲۵. c- او در یک کلاس شرکت کرد تا سفالگری یاد بگیرد. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

e. قالیچه‌بافی فعالیت مورد علاقه ماست. (جمله اضافی)

راهنمای تصحیح:

21. b   22. d   23. f   24. a   25. c

(هر مورد ۵/۵ نمره)

A . ۲۳

۲۶. c- پلیس در حال جستجو برای شناسایی هویت مرد است. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

۲۷. a- ما می‌خواهیم یک ساعت دیواری تزئینی بخریم. (صفحه ۸۷ کتاب درسی)

۲۸. f- فرش نشان‌دهنده علاقه مرد به صنایع دستی است. (صفحه ۸۹ کتاب درسی)

۲۹. b- دانش‌آموزان سعی می‌کنند با تصور و مهارت خلق کنند. (صفحه ۹۰ کتاب درسی)

۳۰. d- ما ۱۰ دلار تخفیف خواهیم گرفت. (صفحه ۸۵ کتاب درسی)

B

a. ساخته شده تا زیبا یا جذاب به نظر برسد

b. توانایی فکر کردن به ایده‌ها یا تصاویر جدید

c. اینکه یک چیز یا شخص چه چیزی یا چه کسی است

d. قیمت کمتر برای چیزی

e. قدردان کسی یا چیزی بودن (تعریف اضافی)

f. نشان دادن چیزی

راهنمای تصحیح:

26. c   27. a   28. f   29. b   30. d

(هر مورد ۵/۵ نمره)

. ۲۴

41. All my family members work here to help our business.

۴۱. همه اعضای خانواده‌ام اینجا کار می‌کنند تا به کسب‌وکارمان کمک کنند.

توضیح: استفاده از مصدر to + verb, نشان‌دهنده هدفی است که انجام خواهد شد. (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

42. What will you have to do if you miss the train?

۴۲. اگر قطار را از دست بدهید، چه کاری باید انجام دهید؟

توضیح: طبق فرمول شرطی نوع یک: Result clause + if clause و پرسشی بودن جمله پاسخ می‌دهیم. (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

41. All my family members work here to help our business.

42. What will you have to do if you miss the train?

(هر بخش مشخص شده ۲۵/۰ نمره)

۲۵ . 1. d 2. c 3. a

۲۶ . 1. c 2. d 3. a

۲۷ . d) appreciate

۲۸ . b) well-known

۲۹ . A) prevent B) diversity C) abilities

۳۰ . c) after

۳۱ . d) don't / won't

۳۲ . a) confused

. ۳۳

الف will say

ب have known

۳۴ . Did you feel satisfied with the film?

. ۳۵

الف c. Making artwork helps people enjoy life.

. ۳۶ ترجمه متن:

سوغاتی‌ها یا یادگاری‌ها اشیایی هستند که در تعطیلات خریداری یا به‌عنوان نشانه‌ای از یک شخص، مکان یا رویداد نگهداری می‌شوند. کلمه «souvenir» از کلمه فرانسوی به‌معنی «خاطره» گرفته شده است. چند سال بعد، این واژه معنای «نشانه‌ای از یک رویداد یا تجربه خاص» را به خود گرفت. سوغات به‌عنوان یک شیء فیزیکی، می‌تواند اشکال و کارکردهای مختلفی داشته باشد. اشیایی که به‌عنوان سوغات شناخته می‌شوند، از مواد غذایی گرفته تا وسایل، آثار فرهنگی، کارت‌پستال‌ها یا یادگاری‌های گوناگونی که در بازار تولید می‌شوند را دربر می‌گیرند. آنها شامل سفال، نقاشی، خوشنویسی، فرش، قالی و غیره هستند. این اشیاء یک ویژگی مشترک دارند. آنها به‌عنوان نشانه‌هایی از حضور شخصی در مکانی یا رویدادی عمل می‌کنند که غیرمنتظره است و بنابراین شایسته به‌خاطر سپردن می‌باشد. برای مثال، اگر در سراسر ایران سفر کنید، با صنایع دستی عالی به‌عنوان سوغات برای خانواده و دوستان خود به خانه بازخواهید گشت وقتی گردشگران فرش یا قالی ایرانی می‌خرند، بخشی از هنر و فرهنگ ایران را با خود به سرزمینشان می‌برند.

الف a) True

ب b) False

پ d) tourists

ت c) location, homelands, event

ث It comes from the French word for memory.

ج They act as marks of somebody having visited a location or an event that is not expected and thus, worthy of being remembered.

. ۳۷

الف b

. ۳۸

الف (They try) to solve the puzzle.

۳۹ . 1) (She told him not) to work with computer a lot.

2) (Because working) with computer a lot is harmful to his health.

. ۴۰ ترجمه متن:

منبت کاری هنری است با تاریخی که به هزاران سال پیش بازمی‌گردد. این مهارتی است که برای رشد و تکامل آن سال‌های زیادی لازم است و نتیجه آن واقعاً زیباست. منبت کاری را می‌توان در بسیاری از کشورهای جهان یافت و هر کشور سبک و تکنیک منحصر به فرد خود را دارد. ایران زادگاه منبت‌کاران با استعداد فراوانی است. در ایران فروشگاه‌های زیادی

وجود دارد که می‌توانید در آنها اشیای چوبی زیبایی مانند کاسه، قاب عکس، جعبه و موارد دیگر خریداری کنید. انواع زیادی از منبت‌کاری وجود دارد. برای مثال می‌توانید مجسمه‌های چوبی، حیوانات چوبی و مبلمان چوبی پیدا کنید. متأسفانه، منبت‌کاری هنری در حال از بین رفتن است. اگرچه هنوز در کشورهای زیادی انجام می‌شود، اما تعداد افرادی که می‌توانند از این هنر امرار معاش کنند، کمتر و کمتر می‌شود. یکی از دلایل این امر این است که جوانان اغلب به زمینه‌های دیگر مانند مهندسی و علوم کامپیوتر علاقه‌مندتر هستند.

الف

۱) c   ۲) b

ب

False. There are many different types of woodcarving.

پ

True

ت

You / We can buy beautiful wooden handicrafts in many stores.

ث

Because they are often interested in other fields such as engineering and computer science.

۴۱ . I) c

II) b

III) d

پاسخنامه تشریحی

- ۱ فراوانی آب در قسمت‌های مختلف کره زمین توسط چرخه آب که یک چرخه بسته است، تأمین می‌شود و حجم آن ثابت است؛ اما توزیع آب شیرین موجود در قاره‌ها یکسان نیست.
(صفحه ۳ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- ۲ استفاده مجدد از فاضلاب
(صفحه ۱۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
استفاده مجدد (۲۵ره) از فاضلاب
- ۳ جلوگیری از بروز آلودگی و تخریب مناطق مسکونی
(صفحه ۱۹ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
جلوگیری از تخریب مناطق مسکونی (۵ره) - جلوگیری از بروز آلودگی (۵ره) نمره
- ۴ الف) درست؛ زاینده‌رود با طول ۴۵۰ کیلومتر بزرگ‌ترین رودخانه منطقه مرکزی ایران به شمار می‌رود.
ب) نادرست؛ توزیع آب شیرین موجود در قاره‌ها یکسان نیست.
ج) درست؛ آلودگی، آب قابل دسترس را محدود می‌کند.
د) نادرست؛ فاضلاب از ۹۹٫۹ درصد آب و ۰٫۱ درصد مواد جامد تشکیل شده است. مواد جامد شامل مواد آلی و معدنی می‌شود.
(صفحه‌های ۲ و ۳ و ۱۶ و ۱۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
الف) درست (۲۵ره) نمره
ب) نادرست (۲۵ره) نمره
ج) درست (۲۵ره) نمره
د) نادرست (۲۵ره) نمره
- ۵ الف) آب قابل استفاده برای آشامیدن نیاز به سطح بالایی از کیفیت دارد.
ب) آب باران یکی از راه‌حل‌های مهم برای استفاده حداکثری از آب است.
ج) برهم خوردن تعادل آب‌های زیرزمینی مشکلاتی در کمیت و کیفیت آب موجود در آبخوان‌ها به همراه دارد.
راهنمای تصحیح:
الف) کیفیت (۲۵ره) نمره
ب) آب باران (۲۵ره) نمره
ج) کمیت (۲۵ره) نمره - کیفیت (۲۵ره) نمره
- ۶ الف) اتمسفر؛ بخار آب موجود در اتمسفر کمتر از آب موجود در باتلاق‌ها و دریاچه‌ها است.
ب) کشاورزی؛ بیشترین مصرف آب در بخش کشاورزی (آبیاری سنتی) است.
ج) بیشتر؛ میزان بهره‌برداری آب‌های زیرزمینی زیادتز از میزان آب ورودی یا تغذیه آبخوان است.
د) استحمام؛ آب سرویس‌های بهداشتی آلودگی میکروبی بیشتری دارد و در گروه آب فاضلاب یا آب سیاه طبقه‌بندی می‌شوند.
(صفحه‌های ۳ و ۶ و ۱۱ و ۱۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
الف) اتمسفر (۲۵ره) نمره
ب) کشاورزی (۲۵ره) نمره
ج) بیشتر (۲۵ره) نمره

(د) استحمام (۲۵هـ نمره)

۷ سرانه مصرف آب در ۴۰ سال قبل برای هر نفر ۷۰۰۰ مترمکعب و در سال ۱۴۰۴ حدود ۱۵۰۰ مترمکعب است؛ پس داریم:

$$7000 - 1500 = 5500 \text{ مترمکعب}$$

(صفحه ۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\underbrace{5500}_{\text{متر مکعب}} \quad \underbrace{(25 \text{ نمره})}$$

۸ توزیع غیریکنواخت منابع آب شیرین در جهان و افزایش شدید جمعیت در برخی مناطق، تامین آب را برای برخی کشورها (بحرین، عراق و ...) دشوارتر کرده است.

(صفحه ۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به دلیل توزیع غیریکنواخت منابع آب شیرین در جهان (۵هـ نمره) و افزایش شدید جمعیت در برخی مناطق (۵هـ نمره)

به نوشتن هر عبارتی که به مفهوم توزیع غیریکنواخت منابع آب در جهان و رشد جمعیت اشاره کند، نمره تعلق می‌گیرد.

۹ بارش در بسیاری از نقاط کشور ما به اندازه کافی نیست. علاوه بر این، بخش عمده همین بارش‌ها در فصول موردنیاز برای کشاورزی اتفاق نمی‌افتد؛ به همین علت کشاورزی در

ایران عمدتاً وابسته به آبیاری است.

(صفحه ۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- بارش‌ها به اندازه کافی نیست. (۵هـ نمره)

۲- بخش عمده بارش‌ها در فصول موردنیاز برای کشاورزی اتفاق نمی‌افتد. (۵هـ نمره)

۱۰ آب مجازی، مقدار آبی است که در تولید یک کالا استفاده می‌شود.

(صفحه ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مقدار آبی است (۲۵هـ نمره) که در تولید یک کالا استفاده می‌شود. (۲۵هـ نمره)

۱۱ الف) با استفاده از تکنولوژی هسته‌ای می‌توان به اصلاح گونه‌های مختلف کشاورزی پرداخت و نه تنها آنها را در برابر کم‌آبی مقاوم کرد، بلکه با آب کمتر نیز بتوان محصولات

بیشتری را در اختیار داشت.

ب) در کشور شیلی با اصلاح کشت کاکائو و قهوه به این تکنولوژی دست یافته‌اند.

(صفحه ۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اصلاح گونه‌های کشاورزی (۲۵هـ نمره) - مقاومت در برابر کم‌آبی (۲۵هـ نمره) - تولید محصولات بیشتر با آب کمتر (۲۵هـ نمره)

ب) شیلی (۲۵هـ نمره) - اصلاح کشت کاکائو (۲۵هـ نمره) و قهوه (۲۵هـ نمره)

۱۲ الف) آب برداشت شده ۸ میلیارد مترمکعب و آب ورودی به سفره‌های آب زیرزمینی، ۲ میلیارد مترمکعب است؛ پس مقدار کسری مخزن سالانه ۶ میلیارد مترمکعب است. یعنی

هر سال ۶ میلیارد مترمکعب آب کم داریم.

ب) طی ۱۰ سال، کمبود آب زیرزمینی به ۱۵۰ میلیارد مترمکعب رسیده که این عدد نشان‌دهنده کسری مخزن تجمعی است.

ج) وقوع فرونشست - از بین رفتن منابع آب زیرزمینی - ترک و تخلیه ساکنین منطقه

(صفحه ۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف)

$$\underbrace{8}_{(25 \text{ نمره})} - \underbrace{2}_{(25 \text{ نمره})} = \underbrace{6}_{(25 \text{ نمره})} \text{ میلیارد مترمکعب}$$

ب) ۱۵۰ میلیارد مترمکعب (۲۵هـ نمره)

ج) وقوع فرونشست (۲۵هـ نمره) - از بین رفتن منابع آب زیرزمینی (۲۵هـ نمره) - ترک و تخلیه ساکنین منطقه (۲۵هـ نمره)

۱۳ الف) حفر چاه و بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی، نیازمند دریافت مجوز یا پروانه از سوی مدیریت بخش آب و وزارت نیرو است.
 ب) چاه‌هایی که بدون مجوز حفر شده‌اند، به عنوان چاه غیرمجاز شناسایی می‌شوند.
 ج) مطابق قانون، این چاه‌ها علاوه بر پرداخت جریمه، می‌بایست مسدود شوند.
 (صفحه ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مدیریت بخش آب (۲۵/۰۲) و وزارت نیرو (۲۵/۰۲) نمره
 ب) چاهی که بدون مجوز یا پروانه (۲۵/۰۲) احداث شده باشد.
 ج) پرداخت جریمه (۲۵/۰۲) - مسدود شدن چاه (۲۵/۰۲) نمره

۱۴ الف) به دلیل تغییرات میزان آب و فصلی بودن رودها و چشمه‌ها در فصل‌های مختلف و حتی خشک شدن آنها در تابستان، که بیشترین مصرف کشاورزی نیز در این زمان است، آب آنها ذخیره می‌شود.
 ب) این ذخیره‌سازی از طریق احداث سد انجام می‌شود.
 (صفحه ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تغییرات میزان آب (۲۵/۰۲) و فصلی بودن رودها و چشمه‌ها (۲۵/۰۲) نمره - خشک شدن رودها و چشمه‌ها در تابستان (۲۵/۰۲) نمره
 ب) احداث سد (۲۵/۰۲) نمره

۱۵ در صورتی که بهره‌برداری از منابع آبی زیاد باشد، به حدی که آبخوان در معرض خطر نابودی قرار بگیرد، وزارت نیرو حفر چاه جدید در دشت را ممنوع اعلام می‌کند.
 (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در صورتی که بهره‌برداری از منابع آبی زیاد باشد (۲۵/۰۲) نمره، به حدی که آبخوان در معرض خطر نابودی قرار بگیرد (۲۵/۰۲) نمره،
 وزارت نیرو (۲۵/۰۲) نمره حفر چاه جدید (۲۵/۰۲) نمره در دشت را ممنوع (۲۵/۰۲) نمره اعلام می‌کند.

۱۶ الف) فاضلاب آلودگی میکروبی دارد و قابل استفاده مجدد نیست؛ پس آب سیاه است.
 ب) این آب قابل استفاده است، پس آب سفید محسوب می‌شود.
 ج) آب حاصل از شست‌وشوی میوه، سبزی و ... پس از تصفیه قابل استفاده است؛ پس آب خاکستری به شمار می‌آید.
 (صفحه ۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سیاه (۲۵/۰۲) نمره ب) سفید (۲۵/۰۲) نمره ج) خاکستری (۲۵/۰۲) نمره

۱۷ الف) در صورتی که فضاهای خالی خاک از آب‌های سطحی پر شود، سفره آب زیرزمینی یا آبخوان تشکیل می‌شود.
 ب) آب‌های زیرزمینی از طریق چاه، چشمه و قنات به محل مصرف انتقال می‌یابند.
 (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بر اثر نفوذ آب‌های سطحی (۲۵/۰۲) نمره به درون آبخوان‌ها (۲۵/۰۲) نمره
 ب) از طریق چاه (۲۵/۰۲) نمره، چشمه (۲۵/۰۲) نمره و قنات (۲۵/۰۲) نمره

۱۸ الف) در شکل «۱» رودخانه فاصله بیشتری تا مناطق مسکونی دارد؛ پس حریم رودخانه رعایت شده است. اما در شکل «۲» رودخانه فاصله چندانی از خانه‌ها ندارد.
 ب) اگر حریم منابع آب رعایت نشود، در مواقع بارش شدید ممکن است دچار سیلاب شوند و حجم ارتفاع آب در آنها تا چندبرابر افزایش یابد.
 (صفحه ۱۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شکل «۱» (۲۵/۰۲) نمره

ب) احتمال وقوع سیلاب (۲۵/۰۲) نمره وجود دارد و حجم (۲۵/۰۲) نمره و ارتفاع (۲۵/۰۲) نمره آب رودخانه چندین برابر می‌شود.

۱۹ الف) بازچرخانی یعنی استفاده مجدد از فاضلاب برای اهداف سودمند: مانند آبیاری، کشاورزی و ...

ب) با توجه به ارزش بالای آب و محدودیت منابع آبی در دسترس، یکی از راهکارهای اصلی در بهره‌برداری هرچه بیشتر و مناسب‌تر از آب‌های موجود، بازچرخانی و استفاده مجدد از آب است.

(صفحه ۱۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) استفاده مجدد (۲۵ره نمره) از فاضلاب (۲۵ره نمره)

ب) راهکار اصلی در بهره‌برداری بیشتر (۲۵ره نمره) و مناسب‌تر (۲۵ره نمره) از آب‌های موجود است.

۲۰ جدول زیر، راهکارهایی را برای صرفه‌جویی در مصرف آب در هر بخش پیشنهاد می‌دهد:

مصارف خانگی	مصارف کشاورزی	مصارف صنعتی
تمام شیلنگ‌ها، اتصالات و شیرها را به‌طور مرتب کنترل کنید تا از نشتی آب جلوگیری شود.	استفاده از سامانه‌های نوین آبیاری	استفاده مجدد از فاضلاب و یا آب بازیافتی
برای نوشیدن آب به جای آنکه شیر آب را به مدت زیادی باز بگذارید، بهتر است ابتدا چند قطعه یخ در لیوان قرار دهید و سپس شیر آب را باز کنید.	تغییر الگوی کشت برای کاهش مصرف آب و افزایش بهره‌وری	افزایش بهره‌وری از آب موردنیاز

(صفحه ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- c (۲۵ره نمره)   ۲- b (۲۵ره نمره)   ۳- a (۲۵ره نمره)

۲۱ گزینه (۳) آب خاکستری

۲۲

الف مجازی

۲۳ بارش در بسیاری از نقاط کشورمان به اندازه کافی نیست و عمده بارش در فصول مورد نیاز برای کشاورزی اتفاق نمی‌افتد.

۲۴ ارزیابی محیط زیستی و مکان‌یابی

۲۵ الف) فرونشست

ب) وزارت نیرو یا شرکت آب منطقه‌ای

۲۶

الف درست

ب درست

۲۷ گزینه «الف» درست است.

۲۸ کشاورزی - آشامیدنی - فعالیت‌های صنعتی - خدماتی

۲۹ A: آب اقیانوس‌ها   B: آب شیرین

C: یخ‌های قطبی و یخچال‌ها   D: آب زیرزمینی

۳۰ خشک و نیمه خشک

۳۱ دومین - زیست بوم های آبی ایران - بزرگترین - ذخیرگاه زیست کره

متفاوت	۳۲
منابع آب شیرین از یخچال‌های قطبی (غیر قابل بهره‌برداری مستقیم) و آب‌های زیرزمینی (قابل بهره‌برداری) تأمین می‌شود.	۳۳
آبیاری سنتی در کشاورزی	۳۴
درست- نادرست- درست- نادرست	۳۵
بیشتر	۳۶
آبیاری	۳۷
کشاورزی	۳۸
زیرا بیشترین سهم مصرف آب شیرین در بخش کشاورزی است.	۳۹
نیست	۴۰
۱. رعایت الگوی کشت متناسب با وضعیت آب و هوایی و ظرفیت آبی هر منطقه ۲. بهره‌گیری از تکنولوژی‌هایی که به افزایش بهره‌وری آب در مزرعه یا باغ می‌انجامد.	۴۱
فولاد	۴۲
آبی	۴۳

پاسخنامه تشریحی

۱ الف نیکل (ب) کادمیوم (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف نیکل (۲۵، نمره) (ب) کادمیوم (۲۵، نمره)

۲ الف امنیت غذایی (صفحه ۲۸ کتاب درسی) (ب) گیاه پالایی (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف امنیت غذایی (۲۵، نمره) (ب) گیاه پالایی (۲۵، نمره)

۳ الف کودهای زیستی در نتیجه تجزیه جانداران و بقایای آنها یا از فعالیت موجودات زنده به وجود می‌آیند. اما کودهای شیمیایی ترکیبی از مواد شیمیایی هستند که در کارخانه‌ها تولید می‌شوند.

(ب) آلودگی آب، خاک و هوا - کاهش حاصلخیزی خاک - عدم ایمنی غذایی

(ج) ورمی کمپوست یا کمپوست

(د) قیمت بالای کودهای شیمیایی - آثار سوء مصرف بی‌رویه کودهای شیمیایی

(صفحه ۲۹ و ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف کودهای زیستی در نتیجه تجزیه جانداران (۲۵، نمره) و بقایای آنها (۲۵، نمره) یا از فعالیت موجودات زنده (۲۵، نمره) به وجود می‌آیند. اما کودهای شیمیایی ترکیبی از مواد شیمیایی (۲۵، نمره) هستند که در کارخانه‌ها (۲۵، نمره) تولید می‌شوند.

(ب) آلودگی آب، خاک و هوا - کاهش حاصلخیزی خاک - عدم ایمنی غذایی (دو مورد کافی است. هر مورد ۲۵، نمره)

(ج) ورمی کمپوست یا کمپوست (۲۵، نمره)

(د) قیمت بالای کودهای شیمیایی (۲۵، نمره) - آثار سوء مصرف بی‌رویه کودهای شیمیایی (۲۵، نمره)

۴ (۱) نابودی آفات و بیماری‌ها (۲) کاهش مصرف سموم

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) نابودی آفات و بیماری‌ها (۵، نمره) (۲) کاهش مصرف سموم (۵، نمره)

۵ الف نادرست؛ حذف زیستی آلودگی، معمولاً به وسیله برخی موجودات زنده (گیاهان و میکروبها) صورت می‌گیرد.

(ب) درست؛ انسان با فعالیت‌های غیرعلمی خود باعث تشدید آلودگی هوا می‌شود. یکی از مهم‌ترین آلاینده‌های هوا، گرد و غبار است.

(ج) درست؛ یکی از عواملی که آلودگی هوا را تشدید می‌کند، پدیده وارونگی دما است.

(د) نادرست؛ امواج رادیویی نوعی از آلودگی الکترومغناطیسی هستند و بر محیط زیست تأثیر گذارند.

(صفحه ۲۷ و ۳۸ و ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف نادرست (۲۵، نمره)

(ب) درست (۲۵، نمره)

(ج) درست (۲۵، نمره)

(د) نادرست (۲۵، نمره)

۶ الف خاک در تأمین آینده پایدار و امنیت غذایی نقش دارد.

(ب) یکی دیگر از راه‌های از دست دادن خاک خوب، آلودگی است که کیفیت آن را برای استفاده انسان، گیاهان و سایر موجودات زنده، نامناسب می‌کند.

(ج) طبق نمودار ۱ صفحه ۳۵ کتاب درسی، نیتروژن فراوان‌ترین گاز هواکره است.

(د) آلودگی هوا بحرانی تدریجی است که در درازمدت نتایج آن مشخص می‌شود.

(صفحه ۲۳ و ۲۵ و ۳۵ و ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) آینده پایدار (۲۵ره نمره) - امنیت غذایی (۲۵ره نمره)
 ب) آلودگی (۲۵ره نمره)
 ج) نیتروژن (۲۵ره نمره)
 د) تدریجی (۲۵ره نمره) - درازمدت (۲۵ره نمره)

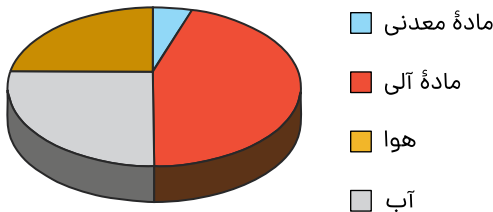
۷ الف) خاک از منابع تجدیدپذیر به شمار می‌رود.

- ب) آلاینده‌ها به صورت مستقیم از طریق استنشاق یا جذب پوستی، روی سلامت انسان و جانوران تاثیر می‌گذارند.
 ج) عنصر نیکل به راحتی جذب گیاهان می‌شود، مسمومیت شدیدی ایجاد می‌کند و سبب زرد شدن گیاهان (کلروز) می‌شود.
 د) کودهای شیمیایی علاوه بر آسیب رساندن به محیط‌زیست، موجب کاهش حاصلخیزی خاک و عدم ایمنی غذایی می‌شوند.
 (صفحه ۲۳ و ۲۶ و ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) تجدیدپذیر (۲۵ره نمره)
 ب) مستقیم (۲۵ره نمره)
 ج) نیکل (۲۵ره نمره)
 د) ایمنی غذایی (۲۵ره نمره)

۸

- الف) مواد آلی - مواد معدنی - آب - هوا
 ب) مواد آلی (با توجه به شکل)

(صفحه ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) مواد آلی (۲۵ره نمره) - مواد معدنی (۲۵ره نمره) - آب (۲۵ره نمره) - هوا (۲۵ره نمره)
 ب) مواد آلی (۲۵ره نمره)

- ۹ عوامل نامناسب شدن خاک: فرسایش - آلودگی - غرقابی شدن - بیابان‌زایی - شور شدن - تغییر کاربری زمین‌ها - چرای بی‌رویه - گردوغبار - آتش‌سوزی - فعالیت‌های صنعتی آلوده‌کننده‌های خاک: کود شیمیایی - شوینده‌ها - فاضلاب - آفت‌کش‌ها - پسماند - فرآورده‌های نفتی
 با توجه به توضیحات، مورد (۱) با الف) و (ج) و مورد (۲) با ب) و (د) ارتباط دارد.

(صفحه ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- ۱- الف) (۲۵ره نمره) و ج) (۲۵ره نمره)
 ۲- ب) (۲۵ره نمره) و د) (۲۵ره نمره)

- ۱۰ الف و ب) کادمیم عامل بالا رفتن فشارخون و نارسایی کلیه در انسان‌ها می‌شود.
 ج) نیکل عامل مشکلات دستگاه تنفسی، اختلال در سیستم ایمنی و انواع سرطان‌ها است.

(صفحه ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) کادمیم (۲۵ره نمره)
 ب) کادمیم (۲۵ره نمره)
 ج) نیکل (۲۵ره نمره)

- ۱۱ الف) ژن‌های جدیدی به یک موجود زنده منتقل می‌شود تا صفات موردنظر به دست آید.

ب) سویا - ذرت - پنبه - کلزا

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ژن‌های جدیدی (۲۵ره نمره) به یک موجود زنده (۲۵ره نمره) منتقل می‌شود (۲۵ره نمره) تا صفات موردنظر (۲۵ره نمره) به دست آید.

ب) سویا (۲۵ره نمره) - ذرت (۲۵ره نمره) - پنبه (۲۵ره نمره) - کلزا (۲۵ره نمره)

۱۲ کمپوست یکی از انواع کودهای زیستی است که از تجزیه پسماند مواد غذایی، باقی‌مانده گیاهان پس از برداشت محصول، فضولات و زواید غیرقابل مصرف دامی به دست می‌آید.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کمپوست یکی از انواع کودهای زیستی است (۲۵ره نمره) که از تجزیه پسماند مواد غذایی (۲۵ره نمره)، باقی‌مانده گیاهان پس از برداشت محصول (۲۵ره نمره)، فضولات (۲۵ره نمره) و زواید غیرقابل مصرف دامی (۲۵ره نمره) به دست می‌آید.

۱۳ تأمین غذا به دلیل بارندگی کم و نامنظم و وضعیت بحرانی آب و خاک، مشکل مهمی است که یکی از راه‌حل‌های آن، کشت گلخانه‌ای است.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تأمین غذا (۲۵ره نمره) - کنترل وضعیت بحرانی آب و خاک (۵ره نمره)

۱۴ با استفاده از کودهای زیستی، سلامت خاک، گیاه، انسان و سیاره زمین را تأمین می‌کند.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با استفاده از کودهای زیستی (۲۵ره نمره)، سلامت خاک (۲۵ره نمره)، گیاه (۲۵ره نمره)، انسان (۲۵ره نمره) و سیاره زمین (۲۵ره نمره) را تأمین می‌کند.

۱۵ گزینه (۴) نیشکر

۱۶

الف امنیت

۱۷

الف نیکل

ب کلروز

پ مشکلات دستگاه تنفسی، اختلال در سیستم ایمنی و سرطان

۱۸ کودزیستی یا ورمی کمپوست، کشاورزی ارگانیک

۱۹ گیاه پالایی یا زیست پالایی

۲۰ گیاهان

۲۱ سبب بالا رفتن فشار خون می‌شود.

۲۲ زیستی - شیمیایی - شیمیایی - شیمیایی

۲۳ ۱. منبع بسیاری از مواد شیمیایی ۲. محل زندگی بسیاری از موجودات زنده ۳. ماده اولیه بسیاری از مصالح ساختمانی ۴. محل ذخیره آب ۵. بستر غذای انسان ۶. استفاده در صنایع (ظروف سفالی، کاشی، سرامیک و بیشتر).

۲۴ تجدیدپذیر

۲۵ از کانی‌ها تشکیل شده است.

۲۶	ب.پ درست
۲۷	این عناصر برای حفظ ویژگی خاک و حاصلخیزی آن ضروری هستند. ولی افزایش غلظت آن‌ها موجب شور شدن، قلیایی شدن و یا شورقلیایی شدن خاک می‌شود.
۲۸	آلاینده‌ها به‌طور غیرمستقیم از طریق گیاهان بر سلامت اثر می‌گذارند.
۲۹	آلاینده‌ها از طریق استنشاق یا جذب پوستی به‌صورت مستقیم اثر می‌گذارند.
۳۰	درست- نادرست
۳۱	روش‌های مختلف فیزیکی، شیمیایی و زیستی
۳۲	استفاده از کود- استفاده از محصولات تراژن- کشت گلخانه ای
۳۳	به حذف زیستی آلودگی به وسیله برخی از موجودات زنده، زیست‌پالایی گویند.
۳۴	۱. هیدروکربن‌های نفتی می‌توانند در گیاه تجزیه و یا تجمع یابند ۲. ریشه گیاهان ممکن است که هیدروکربن‌های نفتی را در سطح خودشان جذب کنند ۳. هیدروکربن‌های نفتی به دلیل جذب آب به وسیله گیاه در منطقه ریشه حضور می‌یابند. ۴. ترشحات ریشه گیاه جامعه میکروبی را افزایش و تجزیه هیدروکربن‌های نفتی را تسریع می‌کند ۵. تبخیر و تعریق هیدروکربن‌های فرار در گیاه را انتقال داده و از خاک به اتمسفر انتقال می‌دهند.
۳۵	سویا، ذرت، پنبه و کلزا
۳۶	افزایش مقاومت گیاهان در برابر علف‌کش‌ها و آفات گیاهی
۳۷	۱. افزایش تولید محصولات زراعی ۲. عدم نیاز به آفت‌کش و علف‌کش ۳. بهبود کیفیت آب شرب ۴. جلوگیری در آلودگی خاک به دلیل کاهش مصرف سم و دفع آفات نباتی ۵. افزایش تنوع ژنتیکی در گونه‌های کشاورزی
۳۸	طبیعی
۳۹	پذیر
۴۰	وجود ذرات در خاک سبب ۱. سهولت نفوذ ریشه گیاهان در خاک، ۲. تهویه، ۳. نگهداری عناصر غذایی گیاهی در خاک می‌شود.
۴۱	۱. فرسایش، ۲. آلودگی، ۳. غرقابی شدن، ۴. بیابان‌زدایی، ۵. شورشدن، ۶. تغییر کاربری زمین‌ها، ۷. چرای بی‌رویه، ۸. گرد و غبار، ۹. آتش‌سوزی، ۱۰. فعالیت‌های صنعتی، توان تولید خاک را تحت تأثیر قرار می‌دهند.
۴۲	شوینده‌ها، کارخانه‌های صنعتی، آفت‌کش‌ها، پسماند، فرسایش خاک، فرآورده‌های نفتی، کود شیمیایی
۴۳	زیست‌پالایی- گیاه‌پالایی

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) مصرف سوخت‌های فسیلی (صفحه ۴۰ کتاب درسی)
ب) پاک‌تراشی - تغییر کاربری زمین (صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) مصرف سوخت‌های فسیلی (۲۵ ر.نمره)
ب) پاک‌تراشی (۲۵ ر.نمره) - تغییر کاربری زمین (۲۵ ر.نمره)

- ۲ الف) درست (صفحه ۱۴ کتاب درسی)

ب) نادرست (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۲۵ کتاب درسی)

د) نادرست؛ در زمستان، هوای سرد و سنگین و آلوده در نزدیکی زمین قرار گرفته و مانع صعود هوا به بخش‌های بالاتر می‌شود. (صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) درست (۲۵ ر.نمره)   ب) نادرست (۲۵ ر.نمره)   ج) درست (۲۵ ر.نمره)   د) نادرست (۲۵ ر.نمره)

۳

الف) زاینده رود (صفحه ۲ کتاب درسی)

ب) بازچرخانی (بازیافت) (صفحه ۱۸ کتاب درسی)

ج) معدنی (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

د) تدریجی (صفحه ۳۷ کتاب درسی)

ه) گرمایش جهانی (صفحه ۴۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زاینده رود (۲۵ ر.نمره)

ب) بازچرخانی (بازیافت) (۲۵ ر.نمره)

ج) معدنی (۲۵ ر.نمره)

د) تدریجی (۲۵ ر.نمره)

ه) گرمایش جهانی (۲۵ ر.نمره)

- ۴ الف) گزینه «۴»؛ CO جزء ۵ آلاینده اصلی هوا است، نه CO_2 (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

ب) گزینه «۱» (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

ج) گزینه «۴» (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) گزینه «۴» (۲۵ ر.نمره)   ب) گزینه «۱» (۲۵ ر.نمره)   ج) گزینه «۴» (۲۵ ر.نمره)

۵

الف) یخچال‌های کوهستانی و دره‌ای - آب‌های زیرزمینی - آب‌های سطحی (صفحه ۳ کتاب درسی)

ب) اصلاح گونه‌های مختلف با تکنولوژی هسته‌ای (صفحه ۱۱ کتاب درسی)

ج) کاهش استفاده از خودروهای شخصی - بهبود کیفیت خودروها - گسترش سیستم حمل‌ونقل عمومی - اصلاح کیفیت بنزین (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

د) در اطراف خود یک میدان الکترومغناطیسی قوی ایجاد می‌کنند که باعث ایجاد آلودگی الکترومغناطیسی می‌شود. (صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یخچال‌های کوهستانی (۲۵ ر.نمره) و دره‌ای (۲۵ ر.نمره) - آب‌های زیرزمینی (۲۵ ر.نمره) - آب‌های سطحی (۲۵ ر.نمره)

ب) اصلاح گونه‌های مختلف (۲۵ ر.نمره) با تکنولوژی هسته‌ای (۲۵ ر.نمره)

ج) کاهش استفاده از خودروهای شخصی (۲۵ ر.نمره) - بهبود کیفیت خودروها (۲۵ ر.نمره) - گسترش سیستم حمل‌ونقل عمومی (۲۵ ر.نمره) - اصلاح کیفیت بنزین (۲۵ ر.نمره)

د) در اطراف خود یک میدان الکترومغناطیسی قوی ایجاد می‌کنند (۲۵ ر.نمره) که باعث ایجاد آلودگی الکترومغناطیسی می‌شود. (۲۵ ر.نمره)

۶

الف) آتشفشان - گرد و غبار - مواد پرتوزا - گاز متان تالابها

ب) مواد شیمیایی - وسایل گرمایشی و سرمایشی - سوزاندن زباله

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آتشفشان - گردوغبار - مواد پرتوزا - گاز متان تالابها (یک مورد کافی است. ۲۵/۵ نمره)
 ب) مواد شیمیایی - وسایل گرمایشی و سرمایشی - سوزاندن زباله (یک مورد کافی است. ۲۵/۵ نمره)

۷ الف) اکسیدهای نیتروژن و گوگرد

ب) مصرف سوخت‌های فسیلی

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اکسیدهای نیتروژن (۲۵/۵ نمره) و گوگرد (۲۵/۵ نمره)

ب) مصرف سوخت‌های فسیلی (۲۵/۵ نمره)

۸ الف) خاک از منابع تجدیدپذیر به شمار می‌رود.

ب) آلاینده‌ها به صورت مستقیم از طریق استنشاق یا جذب پوستی، روی سلامت انسان و جانوران تاثیر می‌گذارند.

ج) عنصر نیکل به راحتی جذب گیاهان می‌شود، مسمومیت شدیدی ایجاد می‌کند و سبب زرد شدن گیاهان (کلروز) می‌شود.

د) کودهای شیمیایی علاوه بر آسیب رساندن به محیط‌زیست، موجب کاهش حاصلخیزی خاک و عدم ایمنی غذایی می‌شوند.

(صفحه ۲۳ و ۲۶ و ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تجدیدپذیر (۲۵/۵ نمره)

ب) مستقیم (۲۵/۵ نمره)

ج) نیکل (۲۵/۵ نمره)

د) ایمنی غذایی (۲۵/۵ نمره)

۹ آلودگی هوای هر منطقه با منطقه دیگر متفاوت است و به عواملی مانند نوع آب‌وهوا، وجود رشته‌کوه‌ها، فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی و ... بستگی دارد.

(صفحه ۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

آب‌وهوا (۲۵/۵ نمره) - رشته‌کوه‌ها (۲۵/۵ نمره) - فعالیت‌های صنعتی یا کشاورزی (۲۵/۵ نمره)

۱۰ آلاینده طبیعی: آتشفشان - گرد و غبار

آلاینده انسانی: سوزاندن زباله - مواد شیمیایی

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) و د) ← آلاینده انسانی (۵/۵ نمره)

ب) و ج) ← آلاینده طبیعی (۵/۵ نمره)

۱۱ الف) به هرگونه بارش مانند باران، برف و ... که در آن مواد مضر مانند اکسیدهای نیتروژن و گوگرد وجود داشته باشد، باران اسیدی اطلاق می‌شود.

ب) این دو ماده در هواکره با اکسیژن و بخار آب واکنش شیمیایی داده و به صورت نیتریک اسید و سولفوریک اسید درمی‌آیند.

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) اکسیدهای نیتروژن (۲۵/۵ نمره) و گوگرد (۲۵/۵ نمره)

ب) نیتریک اسید (۲۵/۵ نمره) و سولفوریک اسید (۲۵/۵ نمره)

کیفیت هوا	رنگ وضعیت	میزان شاخص کیفیت هوا	طبقه کیفیت هوا
رضایت بخش و دارای خطر سلامتی ناچیز یا فاقد خطر سلامتی	سبز	۰ - ۵۰	پاک
قابل قبول و برای تعداد اندکی از افراد با ملاحظات بهداشتی خاص	زرد	۵۱ - ۱۰۰	سالم
بعضی از افراد گروه‌های حساس، آثار غیربهداشتی خاصی را تجربه می‌کنند، اما عموم مردم تحت تأثیر قرار نمی‌گیرند.	نارنجی	۱۰۱ - ۱۵۰	ناسالم برای گروه‌های حساس
هر فردی ممکن است آثار غیربهداشتی را تجربه کند. اعضای گروه‌های حساس بیش از سایرین، اثرات را بر سلامت خود تجربه می‌کنند.	قرمز	۱۵۱ - ۲۰۰	ناسالم
هشدار برای سلامتی به حساب می‌آید و هر کسی ممکن است آثار جدی عدم سلامت را تجربه کند.	بنفش	۲۰۱ - ۳۰۰	بسیار ناسالم
شرایط اضطراری و اخطار جدی برای سلامت انسان‌ها است. تمام افراد جامعه تحت تأثیر آثار غیربهداشتی جدی قرار می‌گیرند.	خرمایی	۳۰۱ به بالا	خطرناک

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

A: سبز (۲۵/۰ نمره)

B: ناسالم برای گروه‌های حساس (۲۵/۰ نمره)

C: ۳۰۱ به بالا (۲۵/۰ نمره)

۱۳- ۱- استفاده از وسایل برقی، آلودگی الکترومغناطیسی است.

۲- بوق زدن و تولید سر و صدا، آلودگی صوتی است.

۳- نور شهرها و... عامل تغییر اکوسیستم گیاهی و جانوری و نوعی آلودگی نوری است.

(صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- آلودگی الکترومغناطیسی (۲۵/۰ نمره)

۲- آلودگی صوتی (۲۵/۰ نمره)

۳- آلودگی نوری (۲۵/۰ نمره)

۱۴ الف) کیفیت نامطلوب سوخت و خودروهای فرسوده، عامل اصلی آلودگی هوا در مکزیکوسیتی بود.

ب) اصلاح کیفیت بنزین را می‌توان مهم‌ترین سیاست دولت مکزیک در مهار آلودگی این شهر دانست.

(صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کیفیت نامطلوب سوخت (۲۵/۰ نمره) و خودروهای فرسوده (۲۵/۰ نمره)

ب) اصلاح کیفیت بنزین (۲۵/۰ نمره)

۱۵ الف) برخی از فناوری‌های ساخته بشر، میدان‌های الکترومغناطیسی طبیعی زمین را تغییر می‌دهند.

ب) در این شرایط، جانورانی که از نیروهای طبیعی برای جهت‌یابی و تعیین موقعیت استفاده می‌کنند، گیج می‌شوند و مسیر خود را گم می‌کنند.

(صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) برخی فناوری‌های ساخته بشر (۲۵/۰ نمره) میدان الکترومغناطیسی طبیعی زمین را تغییر می‌دهند.

ب) جهت‌یابی (۲۵/۰ نمره) و تعیین موقعیت (۲۵/۰ نمره) جانوران دچار مشکل می‌شود.

۱۶ زیرا همواره محیط‌های بسته، ۵ تا ۱۰ برابر آلوده‌تر از محیط‌های باز مجاور خود هستند.

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا همواره محیط‌های بسته، ۵ تا ۱۰ برابر (۵ر۰۵) آلوده‌تر (۲۵ر۰۵) از محیط‌های باز (۲۵ر۰۵) مجاور خود هستند.

۱۷ عوامل آلرژی - ترکیبات ارگانیک بخارشونده - فرمالدئید - اکسیدهای نیتروژن - کربن مونواکسید - رادن - سرب - آفت‌زداها (صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عوامل آلرژی - ترکیبات ارگانیک بخارشونده - فرمالدئید - اکسیدهای نیتروژن - کربن مونواکسید - رادن - سرب - آفت‌زداها (۳ مورد درست، هر کدام ۲۵ر۰۵) (نمره)

۱۸ الف) به‌طور کلی برای گزارش روزانه کیفیت هوا و تاثیر آن بر سلامتی انسان، از شاخص کیفیت هوا استفاده می‌شود.
ب) این شاخص برای پنج آلاینده اصلی هوا بیان می‌شود.

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کیفیت هوا (۲۵ر۰۵) و تاثیر آن بر سلامتی انسان (۲۵ر۰۵) (نمره)

ب) پنج (۲۵ر۰۵) (نمره)

۱۹

الف
درست

۲۰ گزینه (۱) بسیار ناسالم

۲۱ وجود هرگونه ترکیب اضافی در هوا، که سلامت و بهداشت جانداران را به خطر اندازد.

۲۲

الف
نوری

۲۳ اصلاح کیفیت بنزین یا (راه‌اندازی پالایشگاه تولید سوخت با گوگرد پایین)

۲۴ تخریب رنگ خودرو - آسیب به نمای ساختمان

۲۵ محیط بسته - بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان ریه، آسم، کاهش دید، نابرابری (ذکر دو مورد کافی است)

۲۶ احتمال وقوع وارونگی دما در شهرهای صنعتی و پرجمعیت به علت آلاینده‌ها و آلودگی هوا، بسیار بیشتر از یک روستای کویری است.

۲۷ نوری - صوتی -

۲۸ بنفش

۲۹ نیتریک اسید و سولفوریک اسید

۳۰ عامل اصلی آلاینده‌ها، مصرف سوخت‌های فسیلی در صنایع، حمل و نقل و کارخانه‌های مختلف هستند، که سبب افزایش اسیدیته بارش می‌شوند.

۳۱ باران اسیدی باعث آسیب رساندن به اسنان‌ها و سایر جانداران، نمای ساختمان‌ها و بناهای تاریخی، رنگ خودروها و کاهش حاصل‌خیزی خاک کشاورزی می‌شود.

۳۲ در یک محیط باز، امواج صوتی بدون برخورد با مانع منتشر می‌شوند و در نهایت از بین می‌روند. اما در محیط بسته، امواج صوتی پس از برخورد به دیوارها و موانع موجود در مسیر، منعکس شده و تشدید می‌شوند.

۳۳ ساخت و ساز، حرکت قطار، پرواز هواپیما، فعالیت‌های صنعتی، ترافیک، فعالیت‌های تجاری

۳۴ امواج رادیویی، تلفن همراه، خطوط انتقال برق فشار قوی، وسایل منزل.

۳۵ ۱. عدم استفاده طولانی از تلفن همراه ۲. خاموش کردن تلفن همراه در شب و هنگام خواب

۳۶ وسایلی که سیم پیچ دارند، مانند سشوار، جاروبرقی، ماشین لباسشویی و...

۳۷ از آن جایی که جانوران برای تعیین موقعیت و جهت یابی از میدان مغناطیسی استفاده می کنند، تغییرات موجب گیج شدن و گم کردن مسیر آن ها می شود.

۲۸ امواج رادیویی و ماکروویو

۳۹ باعث تغییر اکوسیستم برای گیاهان، درختان و حتی جانوران اطراف بزرگراه می شود.

۴۰ سرطان ریه، آسم، نازایی، کاهش دید و بیماری های قلب و عروق و مرگ و میر.

۴۱ عوامل آلرژی، ترکیبات ارگانیک بخار شونده، فرمالدئید، اکسیدهای نیتروژن، کربن مونواکسید، رادون، سرب و آفت زداها.

۴۲ علاوه بر اهمیت در تنفس موجودات زنده، هوا کره موجودات را در برابر اشعه خطرناک خورشید نیز محافظت می نماید.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) مصرف سوخت‌های فسیلی (صفحه ۴۰ کتاب درسی)
ب) پاک‌تراشی - تغییر کاربری زمین (صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) مصرف سوخت‌های فسیلی (۲۵، ۲۵ نمره)
ب) پاک‌تراشی (۲۵، ۲۵ نمره) - تغییر کاربری زمین (۲۵، ۲۵ نمره)

- ۲ میانگین دمای کره زمین از ۱۴ درجه سلسیوس به ۱۸- درجه می‌رسد.

(صفحه ۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

میانگین دمای کره زمین (۲۵، ۲۵ نمره) از ۱۴ درجه سلسیوس به ۱۸- درجه می‌رسد (۵، ۲۵ نمره).

۳

- الف) انرژی الکتریکی (صفحه ۴۹ کتاب درسی)
ب) حذف زیستی آلودگی (صفحه ۲۶ کتاب درسی)
ج) ایسلند (صفحه ۶۱ کتاب درسی)
د) چین (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

- الف) انرژی الکتریکی (۲۵، ۲۵ نمره)
ب) حذف زیستی آلودگی (۲۵، ۲۵ نمره)
ج) ایسلند (۲۵، ۲۵ نمره)
د) چین (۲۵، ۲۵ نمره)

۴

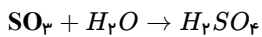
- الف) دریاچه ارومیه (صفحه ۱۳ کتاب درسی)
ب) خاکستری (صفحه ۱۷ کتاب درسی)
ج) اکسیژن (صفحه ۳۵ کتاب درسی)
د) متفاوت (صفحه ۴۲ کتاب درسی)
ه) کهک (صفحه ۶۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

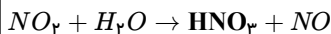
- الف) دریاچه ارومیه (۲۵، ۲۵ نمره)
ب) خاکستری (۲۵، ۲۵ نمره)
ج) اکسیژن (۲۵، ۲۵ نمره)
د) متفاوت (۲۵، ۲۵ نمره)
ه) کهک (۲۵، ۲۵ نمره)

۵

الف)

ب)

(صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) SO_3 (۲۵، ۲۵ نمره) ب) HNO_3 (۲۵، ۲۵ نمره)

۶

الف) باد

ب) آسباد (آسیاب بادی) نشتیفان در شهرستان خواف در استان خراسان رضوی

ج) اولین بار در ایران موفق شدند با استفاده از نیروی باد، چرخ چاه را به گردش درآورند.

(صفحه ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) باد (۲۵، ۲۵ نمره)

ب) آسیاب یا آسیاب بادی (۲۵ره نمره) - نشتیفان یا خواب یا خراسان رضوی (۲۵ره نمره)
ج) گردش چرخ چاه (۲۵ره نمره)

۷ الف) زمین‌های زیادی به دلیل کاشت گیاهانی که به‌عنوان سوخت زیستی از آنها استفاده می‌شود، تغییر کاربری داده‌اند یا پاک‌تراشی شده‌اند.
ب) شاخ و برگ گیاه نیشکر - سویا و دانه‌های روغنی
(صفحه ۶۳ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) تغییر کاربری زمین (۲۵ره نمره) - پاک‌تراشی (۲۵ره نمره)
ب) شاخ و برگ گیاه نیشکر (۲۵ره نمره) - سویا (۲۵ره نمره) و دانه‌های روغنی (۲۵ره نمره)

۸

الف نادرست

۹ گزینه (۲) انرژی زمین گرمایی

۱۰

الف زودتر

۱۱ رد پای محیط زیستی

۱۲ انرژی خورشیدی - هوای صاف و آفتابی

۱۳

الف با افزایش قطر پره انرژی تولیدشده افزایش می‌یابد.

ب صوتی

پ توربین B

۱۴

الف درست

ب نادرست

۱۵ آ.پ

۱۶

الف تجدیدپذیر

۱۷ تخمیر پسماندهای گیاهی مانند شاخ و برگ گیاه نیشکر، سویا دانه‌های روغنی

۱۸ منفی - منفی

۱۹ گیاه سویا

۲۰ مستقیم مانند سوزاندن سوخت فسیلی
غیرمستقیم مانند تماشا کردن تلویزیون

۲۱ الف _ کاهش می یابد
ب _ افزایش می یابد

۲۲

الف) مردم

ب) استاندارد بالا

پ) برزیل

ت) پاک تراشی

۲۳ منفی - منفی - مثبت - مثبت

۲۴ توربین بادی - پنل خورشیدی - نیروگاه زمین گرمایی

۲۵ نادرست - نادرست - درست (انرژی بیشتری تولید می شود که نوع انرژی موجب مصرف کمتر کربن دی اکسید می شود)

۲۶ کم - زیاد - کم - زیاد

۲۷ چرخاندن توربین ها

۲۸ سوخت فسیلی را می سوزانند و با استفاده از گرمای حاصل از آن، آب را تبخیر کرده و با بخار آب حاصل از آب، توربین را می چرخانند.

۲۹ SO_3 و H_2O

۳۰ با افزایش میزان CO_2 هوا در سال های اخیر، میانگین دمای هوای کره زمین هم افزایش یافته است.

۳۱ الف _ مثبت

ب _ منفی

پ _ مثبت

ت _ منفی

۳۲ آسمان بیشتر شهرها، دیگر آبی نیست و نفس کشیدن در آن، نه تنها لذت بخش نبوده و بلکه در بیشتر موارد آزاردهنده نیز هست. پوسیدگی خودروها و فرسودگی ساختمان ها و ایجاد انواع بیماری های تنفسی مانند تنگی نفس، آسم و....

۳۳ کاهش شدید

۳۴ میزان اثراتی که هر فرد در روی محیط زیست می گذارد.

۳۵ کاشت گیاهان سوختی موجب برداشت زیاد این محصول از جنگل ها و اصطلاحا پاک تراشی می شود.

۳۶ منجیل - کهک

۳۷

الف) کمتر

ب) باد

پ) انرژی

ت نمی شود.

۲۸ هر چه قطر پره ها بیشتر میزان انرژی تولیدی بیشتر

۳۹ نیاز روزافزون به انرژی و از طرفی ایجاد مشکلات و بحران محیط زیستی همراه با افزایش CO_2 ، دانشمندان را به تکاپو انداخته است.

۴۰ کم می شود، زیرا مصرف سوخت فسیلی در این محل کمتر شده است.

۴۱

الف بیشتر

ب ایسلند

پ ایران

ت بادی

۴۲ تولید انرژی الکتریکی، گرمایش ساختمان ها

۴۳ زیر آتشفشان های زیادی دارد.

پاسخنامه تشریحی

۱	الف) گودالی برای انبار کردن پسماند (زباله) (صفحه ۷۲ کتاب درسی) ب) لوله‌هایی برای خارج کردن گاز نصب کرد. (صفحه ۷۳ کتاب درسی) ج) آرادکوه کهریزک (صفحه ۷۳ کتاب درسی) د) گرمایی و الکتریکی (صفحه ۷۳ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) گودالی (۲۵ره نمره) برای انبار کردن پسماند (زباله) (۲۵ره نمره) ب) لوله‌هایی (۲۵ره نمره) برای خارج کردن گاز (۲۵ره نمره) نصب کرد. ج) آرادکوه کهریزک (۲۵ره نمره) - نوشتن آرادکوه یا کهریزک به تنهایی هم درست است و نمره داده شود. د) گرمایی (۲۵ره نمره) و الکتریکی (۲۵ره نمره)		
۲	الف) نوعی کود آلی و طبیعی که در اثر فرایندهای زیستی حاصل می‌شود. ب) خاک‌برگ یا کمپوست (صفحه ۷۴ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) نوعی کود آلی (۲۵ره نمره) و طبیعی (۲۵ره نمره) که در اثر فرایندهای زیستی (۲۵ره نمره) حاصل می‌شود. ب) خاک‌برگ یا کمپوست (۲۵ره نمره)		
۳	الف) خانگی و شهری (صفحه ۶۸ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) خانگی و شهری (هر مورد ۲۵ره نمره)	ب) خطرناک ج) بیمارستانی د) ساختمانی	ب) خطرناک ج) بیمارستانی د) ساختمانی
۴	الف) بازکاهی (صفحه ۸۱ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) بازکاهی (هر مورد ۲۵ره نمره)	ب) بازیافت (صفحه ۸۴ کتاب درسی) ب) بازیافت ج) باز مصرف	ج) باز مصرف (صفحه ۸۳ کتاب درسی)
۵	الف) خانگی و شهری (صفحه ۶۸ و ۶۹ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) خانگی و شهری (هر مورد ۲۵ره نمره)	ب) خطرناک ب) خطرناک	
۶	الف) گودالی برای انبار کردن پسماند ب) وارد آب‌های زیرزمینی می‌شود. (صفحه ۷۲ و ۷۳ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: الف) گودالی (۲۵ره نمره) برای انبار کردن (۲۵ره نمره) پسماند (۲۵ره نمره) ب) وارد آب‌های زیرزمینی می‌شود (۲۵ره نمره).		
۷	الف) باز مصرف (مصرف دوباره) (صفحه ۸۳ کتاب درسی) ب) بازکاهی (کاهش مصرف) (صفحه ۸۲ کتاب درسی)		

راهنمای تصحیح:

الف) باز مصرف (مصرف دوباره) (ب) باز کاهی (کاهش مصرف)
(هر مورد ۲۵ره نمره)

۸ الف) آرادکوه کهریزک (صفحه ۷۳ کتاب درسی) (ب) پوسال (کمپوست) (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

ج) الکترونیکی (صفحه ۶۹ کتاب درسی) (د) بیمارستانی (صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آرادکوه کهریزک (ب) پوسال (کمپوست)
ج) الکترونیکی (د) بیمارستانی

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۹ الف) نادرست؛ فردی که در ایالات متحده زندگی می‌کند، لطمه بیشتری به محیط زیست وارد می‌کند. چون ایالات متحده صنعتی‌تر و پیشرفته‌تر است. (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

(ب) درست (صفحه ۷۳ کتاب درسی)

(ج) نادرست؛ احداث زباله در این مناطق، باعث سرازیر شدن شیرابه‌ها می‌شود. (صفحه ۶۶ کتاب درسی)

(د) درست (صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نادرست (ب) درست (ج) نادرست (د) درست

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۰

الف) خانگی و شهری (ب) خطرناک
ج) کشاورزی، صنعتی و ساختمانی (د) بیمارستانی

(صفحه ۶۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خانگی و شهری (ب) خطرناک
ج) کشاورزی، صنعتی و ساختمانی (د) بیمارستانی

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۱ الف) کاغذ و مقوا (صفحه ۶۸ کتاب درسی)

(ب) پیشرفته صنعتی (صفحه ۷۱ کتاب درسی)

(ج) نماد بازیافت (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) کاغذ و مقوا (ب) پیشرفته صنعتی (ج) نماد بازیافت

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۲ استفاده بی‌رویه از منابع و برجای گذاشتن انبوهی از زباله

(صفحه ۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

استفاده بی‌رویه از منابع (۵ر۰ نمره) و برجای گذاشتن انبوهی از زباله (۵ر۰ نمره)

۱۳ دو دسته تر و خشک

زباله تر مثل باقی‌مانده میوه و پوست آن، سبزی، مواد خوراکی و...

زباله خشک مثل کاغذ، مقوا، ظروف فلزی، ظرف خالی شوینده‌ها و...

(صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دو دسته تر (۲۵ر۰ نمره) و خشک (۲۵ر۰ نمره)

زباله تر مثل باقی‌مانده میوه و پوست آن، سبزی، مواد خوراکی و... (یک مورد کافی است. ۲۵ر۰ نمره)

زباله خشک مثل کاغذ، مقوا، ظروف فلزی، ظرف خالی شوینده‌ها و... (یک مورد کافی است. ۲۵ر۰ نمره)

۱۴ الف) برنامه‌ریزی و عملیات اجرایی برای جمع‌آوری، حمل‌ونقل، پردازش، بازیافت و دفن بهداشتی یا انهدام زباله‌ها

ب) سازمان مدیریت پسماند وابسته به شهرداری

(صفحه ۷۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) برنامه‌ریزی (۲۵ر۰ نمره) و عملیات اجرایی (۲۵ر۰ نمره) برای جمع‌آوری (۲۵ر۰ نمره)، حمل‌ونقل (۲۵ر۰ نمره)، پردازش (۲۵ر۰ نمره)، بازیافت (۲۵ر۰ نمره) و دفن

بهداشتی (۲۵ر۰ نمره) یا انهدام زباله‌ها (۲۵ر۰ نمره)

ب) سازمان مدیریت پسماند (۲۵ر۰ نمره) وابسته به شهرداری (۲۵ر۰ نمره)

۱۵ الف) گودالی برای انبار کردن پسماند

ب) خارج از شهر و مناطق مسکونی با فاصله مناسب و در جهت مخالف وزش باد

(صفحه ۷۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گودالی (۲۵ر۰ نمره) برای انبار کردن پسماند (۲۵ر۰ نمره)

ب) خارج از شهر (۲۵ر۰ نمره) و مناطق مسکونی (۲۵ر۰ نمره) با فاصله مناسب (۲۵ر۰ نمره) و در جهت مخالف وزش باد (۲۵ر۰ نمره)

۱۶ الف) به علت تجمع گاز ناشی از زباله‌ها در زیر خاک

ب) لوله‌هایی برای خارج کردن گاز در زیر خاک نصب کنند.

(صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تجمع گاز (۲۵ر۰ نمره) ناشی از زباله‌ها (۲۵ر۰ نمره) در زیر خاک

ب) لوله‌هایی (۲۵ر۰ نمره) برای خارج کردن گاز (۲۵ر۰ نمره) در زیر خاک نصب کنند.

۱۷ زیرا گورستان‌های زباله پر شده‌اند یا درحال پر شدن هستند.

(صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا گورستان‌های زباله پر شده‌اند (۲۵ر۰ نمره) یا درحال پر شدن هستند (۲۵ر۰ نمره).

۱۸ اگر دفن زباله‌ها به روش اصولی و درست نباشد، شیرابه زباله به زمین نشت می‌کند و وارد آب‌های زیرزمینی می‌شود.

(صفحه ۷۲ و ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اگر دفن زباله‌ها به روش اصولی و درست نباشد (۲۵ر۰ نمره)، شیرابه زباله (۲۵ر۰ نمره) به زمین نشت می‌کند (۲۵ر۰ نمره) و وارد آب‌های زیرزمینی می‌شود (۲۵ر۰ نمره).

۱۹ الف) گرمایی و الکتریکی

ب) شیراز و مشهد

(صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گرمایی (۲۵ره نمره) و الکتریکی (برق) (۲۵ره نمره)

ب) شیراز (۲۵ره نمره) و مشهد (۲۵ره نمره)

۲۰ الف) خیر

ب) در کارخانه، دوباره آنها را ذوب و محصولات جدیدی تولید کنند.

(صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خیر (۲۵ره نمره)

ب) در کارخانه دوباره آنها را ذوب (۲۵ره نمره) و محصولات جدیدی (۲۵ره نمره) تولید کنند.

۲۱ از پوسیده شدن و تجزیه بقایای گیاهی و پسماندهای خانگی و شهری، با روشی خاص به دست می آید.

(صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

از پوسیده شدن (۲۵ره نمره) و تجزیه بقایای گیاهی (۲۵ره نمره) و پسماندهای خانگی و شهری (۲۵ره نمره)، با روشی خاص (۲۵ره نمره) به دست می آید.

۲۲ الف) A: باز یافت B: دفن یا انهدام زباله

ب) کاهش زباله و زباله تولید نکردن

(صفحه ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) A: باز یافت (۲۵ره نمره) B: دفن یا انهدام زباله (۲۵ره نمره)

ب) کاهش زباله (۲۵ره نمره) و زباله تولید نکردن (۲۵ره نمره)

(اگر دانش آموز به بالای هرم اشاره کرد، (۲۵ره نمره) تعلق می گیرد.)

۲۳

الف) بازگاهی (صفحه ۸۱ کتاب درسی)

ب) باز یافت (صفحه ۸۴ کتاب درسی)

ج) باز مصرف (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

د) بازگاهی (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) بازگاهی ب) باز یافت ج) باز مصرف د) بازگاهی

(هر مورد ۲۵ره نمره)

اگر دانش آموز به جای بازگاهی، از «کاهش مصرف» و به جای باز مصرف از «مصرف دوباره» استفاده کرد، نمره تعلق می گیرد.

۲۴ باقی مانده موادی که از آنها استفاده کرده ایم و به آنها نیاز نداریم.

(صفحه ۶۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

باقی مانده (۲۵ره نمره) موادی (۲۵ره نمره) که از آنها استفاده کرده ایم (۲۵ره نمره) و به آنها نیاز نداریم (۲۵ره نمره).

۲۵ ۱) حفظ منابع و صرفه جویی در مصرف آن

۲) صرفه جویی در مصرف انرژی

۳) کاهش آلودگی هوا

۴) جلوگیری از پراکنده شدن پلاستیک در طبیعت

(صفحه ۷۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) حفظ منابع و صرفه‌جویی در مصرف آن

۲) صرفه‌جویی در مصرف انرژی

۳) کاهش آلودگی هوا

۴) جلوگیری از پراکنده شدن پلاستیک در طبیعت

(هر مورد ۵/۵ نمره)

نوشتن هر پاسخ درست و منطقی دیگری نمره دارد.

۲۶

الف

درست

۲۷

الف

خطرناک

۲۸

یعنی بسیاری از محصولات و موادی که مصرف شده‌اند می‌توان دوباره مصرف کرد.

۲۹

الف

کاهش مصرف نفت و کاهش کربن دی‌اکسید

ب

دفن یا انهدام زباله و تولید انرژی از زباله

۳۰

الف

پوشش پلاستیکی و خاک رس

ب

تجمع گاز ناشی از زباله‌ها

۳۱

عبارت است از همه فعالیت‌هایی که برای جمع‌آوری، حمل و نقل، پردازش، بازیافت، دفن بهداشتی یا انهدام زباله‌ها انجام می‌شود.

۳۲

بازیافت- مصرف دوباره- کاهش مصرف

۳۳

آ. روان شدن شیرابه‌ها

ب. روان شدن شیرابه و جمع شدن حشرات و حیوانات موزی

پ. انتقال آلودگی به دام‌ها

۳۴

کاغذ و مقوا- چوب

۳۵

زیرا در شهرها میزان مصرف‌گرایی و همچنین استفاده از ظروف بسته‌بندی و یکبار مصرف بسیار بیشتر است.

۳۶

زامبیا

۳۷

گودالی که آن را برای انبار کردن پسماند، حفر می‌کنند.

۳۸

خارج از شهرها و مناطق مسکونی

۳۹

پوشش پلاستیک و خاک رس

۴۰

اگر دفن زباله‌ها با اصول و شرایط صحیح صورت نگیرد و از آستر استفاده نکنیم، شیرابه زباله‌ها به زمین نشست کرده و وارد آب‌های زیرزمینی می‌شوند.

۴۱ در مناطق پرباران و مرطوب

۴۲ خیر، زیرا احداث کارخانه‌های زباله‌سوز به ویژه آن‌هایی که مجهز به فن‌آوری‌های پیشرفته و استانداردهای آلاینده‌گی هستند، گران و پرهزینه می‌باشند.

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) منازلی در بین مسیرهای طولانی و صعب‌العبور برای اقامت مردم و کاروان‌ها (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)
ب) گونه‌هایی که منحصر به یک منطقه جغرافیایی خاص‌اند و در جای دیگری وجود ندارند. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) منازلی (۲۵/ره) در بین مسیرهای طولانی (۲۵/ره) و صعب‌العبور (۲۵/ره) برای اقامت مردم و کاروان‌ها (۲۵/ره) نمره)
ب) گونه‌هایی که منحصر به (۲۵/ره) یک منطقه جغرافیایی (۲۵/ره) خاص هستند (۲۵/ره) و در جای دیگری وجود ندارند (۲۵/ره) نمره).

۲ الف) زاغ بور - سمندر کردستانی (کوهستانی) - گیاه روشن‌بال
ب) مناطقی در کره زمین که علاوه بر داشتن تنوع گونه‌ای زیاد، زیستگاه تعداد فراوانی از گونه‌های بوم‌زاد هستند که بعضی از آنها در خطر انقراض قرار دارند.
(صفحه ۹۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) زاغ بور یا سمندر کردستانی (کوهستانی) یا گیاه روشن‌بال (یک مورد کافی است، ۲۵/ره) نمره)
ب) مناطقی در کره زمین (۲۵/ره) که علاوه بر داشتن تنوع گونه‌ای زیاد (۲۵/ره)، زیستگاه تعداد فراوانی (۲۵/ره) از گونه‌های بوم‌زاد هستند (۲۵/ره) که بعضی از آنها در خطر انقراض (۲۵/ره) قرار دارند.

۳ الف) تخریب زیستگاه (صفحه ۹۵ کتاب درسی)
ج) برداشت بی‌رویه (صفحه ۹۶ کتاب درسی)
ب) آلودگی محیط زیست (صفحه ۹۶ کتاب درسی)
د) تغییر اقلیم (صفحه ۹۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تخریب زیستگاه (ب) آلودگی محیط زیست (ج) برداشت بی‌رویه (د) تغییر اقلیم
(هر مورد ۲۵/ره) نمره)

۴ ۱- مناطق حفاظت‌شده: مناطقی که برای زیست جانوران و رستنی‌ها مناسب‌اند یا اهمیت ویژه‌ای در تنوع زیستی دارند.
۲- بانک ذخایر زیستی: حفظ بخشی از جانداران برای احیای آنها
(صفحه ۹۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

۱- مناطق حفاظت‌شده (۲۵/ره)؛ مناطقی که برای زیست جانوران و رستنی‌ها مناسب‌اند (۲۵/ره) یا اهمیت ویژه‌ای در تنوع زیستی دارند. (۲۵/ره) نمره)
۲- بانک ذخایر زیستی (۲۵/ره)؛ حفظ بخشی از جانداران (۲۵/ره) برای احیای آنها (۲۵/ره) نمره)

۵ الف) توصیف گوناگونی حیات

ب) سه سطح: بوم‌سازگان، گونه و ژن
(صفحه ۸۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) توصیف گوناگونی (۲۵/ره) حیات (۲۵/ره) نمره)

ب) سه سطح (۲۵/ره)؛ بوم‌سازگان (۲۵/ره)، گونه (۲۵/ره) و ژن (۲۵/ره) نمره)

۶ الف) تخریب زیستگاه (صفحه ۹۵ کتاب درسی) (ب) آلودگی محیط‌زیست (صفحه ۹۶ کتاب درسی)
ج) تغییر اقلیم (صفحه ۹۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تخریب زیستگاه (ب) آلودگی محیط‌زیست (ج) تغییر اقلیم
(هر مورد ۲۵/ره) نمره)

۷ الف) گونه‌ای که به‌طور طبیعی در آن زیستگاه زندگی نمی‌کند.

ب) در رقابت با گونه‌های بومی در استفاده از منابع، موفق‌تر هستند و سرعت رشد و تکثیر زیادتری دارند.

ج) دشمن طبیعی ندارد - همه چیز خوار است.

(صفحه ۹۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گونه‌ای که به‌طور طبیعی (۲۵ر۰) در آن زیستگاه زندگی نمی‌کند (۲۵ر۰) نمره.

ب) در رقابت (۲۵ر۰) با گونه‌های بومی (۲۵ر۰) نمره در استفاده از منابع، موفق‌تر (۲۵ر۰) هستند و سرعت رشد و تکثیر (۲۵ر۰) نمره زیاده‌تری دارند (۲۵ر۰) نمره.

ج) دشمن طبیعی ندارد (۲۵ر۰) نمره - همه چیز خوار است (۲۵ر۰) نمره.

۸ الف) درست (صفحه ۹۰ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ گاهی آلاینده‌ها جانداران را از بین نمی‌برند. بلکه با تأثیر بر شرایط تولیدمثلی، باعث کاهش جمعیت گونه در طول زمان می‌شوند. (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۹۵ کتاب درسی)

د) درست (صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست (ب) نادرست (ج) درست (د) درست

(هر مورد ۲۵ر۰ نمره)

۹ الف) البرز مرکزی (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

ب) افزایش (صفحه ۸۶ کتاب درسی)

ج) است (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) البرز مرکزی (ب) افزایش (ج) است

(هر مورد ۲۵ر۰ نمره)

۱۰ الف) سیستان و بلوچستان (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

ب) شناخت تنوع زیستی (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

ج) خلیج فارس و دریای عمان (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سیستان و بلوچستان (۲۵ر۰ نمره)

ب) شناخت تنوع زیستی (۲۵ر۰ نمره)

ج) خلیج فارس (۲۵ر۰ نمره) و دریای عمان (۲۵ر۰ نمره)

۱۱ زیرا منحصر به یک منطقه جغرافیایی خاص است و در جای دیگری زندگی نمی‌کند.

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا منحصر (۲۵ر۰) نمره به یک منطقه جغرافیایی خاص است (۲۵ر۰) نمره و در جای دیگری زندگی نمی‌کند (۲۵ر۰) نمره.

۱۲ الف) مناطقی در کره زمین که علاوه بر داشتن تنوع گونه‌های زیاد، زیستگاه تعداد فراوانی از گونه‌های بومزاد هستند که بعضی از آنها در خطر انقراض قرار دارند.

ب) A: قفقاز B: ایران - آناتولی

(صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مناطقی در کره زمین (۲۵ر۰) نمره که علاوه بر داشتن تنوع گونه‌های زیاد (۲۵ر۰) نمره، زیستگاه (۲۵ر۰) نمره تعداد فراوانی (۲۵ر۰) نمره از گونه‌های بومزاد هستند (۲۵ر۰) نمره

که بعضی از آنها (۲۵ر۰) نمره در خطر انقراض (۲۵ر۰) نمره قرار دارند.

ب) A: قفقاز (۲۵ر۰) نمره B: ایران - آناتولی (۲۵ر۰) نمره

۱۳ (۱) رویشگاه‌های اندک (۲) پراکنش محدود (۳) تراکم کم (۴) بهره‌برداری غیراصولی و بی‌رویه (صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) رویشگاه‌های اندک (۲) پراکنش محدود (۳) تراکم کم (۴) بهره‌برداری غیراصولی و بی‌رویه (هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۴

(الف) برداشت بی‌رویه (صفحه ۹۶ کتاب درسی) (ب) تخریب زیستگاه (صفحه ۹۵ کتاب درسی)
(ج) تغییر اقلیم (صفحه ۹۷ کتاب درسی) (د) آلودگی محیط‌زیست (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) برداشت بی‌رویه (ب) تخریب زیستگاه (ج) تغییر اقلیم (د) آلودگی محیط‌زیست (هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۵ گونه‌های مهاجم در رقابت با گونه‌های بومی، در استفاده از منابع، موفق‌تر عمل می‌کنند؛ در نتیجه به سرعت در زیستگاه جدید، تکثیر می‌یابند و حیات گونه‌های بومی را به خطر می‌اندازند.

(صفحه ۹۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

گونه‌های مهاجم در رقابت با گونه‌های بومی (۲۵/۰ نمره)، در استفاده از منابع، موفق‌تر (۲۵/۰ نمره) عمل می‌کنند؛ در نتیجه به سرعت (۲۵/۰ نمره) در زیستگاه جدید (۲۵/۰ نمره)، تکثیر (۲۵/۰ نمره) می‌یابند و حیات گونه‌های بومی (۲۵/۰ نمره) را به خطر می‌اندازند.

۱۶

(الف) هویره (ب) زیرا گونه‌ای نادر با محبوبیت بالا است.

(ج) خراسان جنوبی (د) کشورهای حاشیه خلیج فارس

(صفحه ۹۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) هویره (۲۵/۰ نمره) (ب) زیرا گونه‌ای نادر (۲۵/۰ نمره) با محبوبیت بالا (۲۵/۰ نمره) است.

(ج) خراسان جنوبی (۲۵/۰ نمره) (د) کشورهای حاشیه خلیج فارس (۲۵/۰ نمره)

۱۷ در صورتی که سرعت برداشت و بهره‌برداری از تنوع زیستی، بیش از سرعت بازسازی آن باشد.

(صفحه ۹۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در صورتی که سرعت برداشت (۲۵/۰ نمره) و بهره‌برداری (۲۵/۰ نمره) از تنوع زیستی، بیش از (۲۵/۰ نمره) سرعت بازسازی (۲۵/۰ نمره) آن باشد.

۱۸ (a) (الف) و (ج) (صفحه ۹۷ کتاب درسی)

(b) (د) و (ب) (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(a) (الف) (۲۵/۰ نمره) و (ج) (۲۵/۰ نمره) (b) (د) (۲۵/۰ نمره) و (ب) (۲۵/۰ نمره)

۱۹ (الف) امکان نابود شدن کامل گونه

(ب) خرس سیاه - مهرخوش (مورخوش) - لاک‌پشت پوزه عقابی - افعی لطیفی (دماوندی) - هویره

(صفحه ۹۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) امکان نابود شدن کامل (۲۵/۰ نمره) گونه (۲۵/۰ نمره)

(ب) خرس سیاه - مهرخوش (مورخوش) - لاک پشت پوزه عقابی - افعی لطیفی (دماوندی) - هوبره (۴ مورد کافی است. هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲۰ الف) مناطق حفاظت شده - بانک ذخایر زیستی (ب) مناطق حفاظت شده

(صفحه ۹۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مناطق حفاظت شده (۲۵/۰ نمره) - بانک ذخایر زیستی (۲۵/۰ نمره)

(ب) مناطق حفاظت شده (۲۵/۰ نمره)

۲۱ در بهره‌برداری پایدار، هم نیازهای ساکنین کنونی زمین تأمین می‌شود و هم تنوع زیستی به بهترین شکل به آیندگان منتقل می‌شود، تا پاسخگوی نیازهای آنها باشد.

(صفحه ۹۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در بهره‌برداری پایدار، هم نیازهای (۲۵/۰ نمره) ساکنین کنونی زمین (۲۵/۰ نمره) تأمین می‌شود و هم تنوع زیستی (۲۵/۰ نمره) به بهترین شکل به آیندگان منتقل می‌شود (

۲۵/۰ نمره)، تا پاسخگوی نیازهای (۲۵/۰ نمره) آنها باشد.

۲۲ الف) به علت شکار و کاهش زیستگاه (ب) حاشیه رود دز و کرخه (ج) دشت ناز ساری

(صفحه ۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) به علت شکار (۲۵/۰ نمره) و کاهش زیستگاه (۲۵/۰ نمره)

(ب) حاشیه رود دز (۲۵/۰ نمره) و کرخه (۲۵/۰ نمره)

(ج) دشت ناز ساری (۲۵/۰ نمره)

۲۳ کفشدوزک آفت‌ها را می‌خورد و سبب کاهش مصرف مواد شیمیایی می‌شود.

(صفحه ۹۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کفشدوزک آفت‌ها را می‌خورد (۲۵/۰ نمره) و سبب کاهش مصرف (۲۵/۰ نمره) مواد شیمیایی (۲۵/۰ نمره) می‌شود.

۲۴

الف) گونه

۲۵

الف) اگر محیط زیست برای حیات جانداري مناسب نباشد ممکن است گونه به‌طور کامل نابود شود.

ب) بانک ذخایر زیستی و مناطق حفاظت شده

۲۶

الف) آلودگی محیط زیست

ب) تغییر اقلیم

پ) برداشت بی‌رویه و استفاده ناپایدار

ت) تخریب زیستگاه

۲۷

الف) گاندو

۲۸	گونه بیگانه - مهاجم
۲۹	از کوچک (گلدان) تا بزرگ (اقیانوس)
۳۰	انسان با حفاظت از گونه‌های در حال انقراض توانسته است نقش مثبتی در این زمینه داشته باشد.
۳۱	مناطق حفاظت شده- بانک ذخایر زیستی
۳۲	با سم پاشی <i>DDT</i> ، پشه‌ها سمی شده و مردند. مارمولک‌ها پشه‌های آلوده خوردند و از سقف خانه‌ها افتادند. گربه‌ها هم با خوردن مارمولک‌ها مسموم شده و مردند. بنابراین جمعیت موش‌ها فزونی یافته و بیماری طاعون در جزیرهٔ برنتو مردم را کشت.
۳۳	با سم پاشی علاوه بر پشه‌ها، زنبورهای وحشی هم مُردند. این زنبورها از کرم‌هایی که کاهگل سقف خانه‌ها را می‌خوردند، تغذیه می‌کردند. پس جمعیت کرم‌های سقف خانه‌ها زیاد شد و سقف خانه‌ها بر سر مردم فروریخت.
۳۴	منظور گوناگونی حیات می‌باشد.
۳۵	انواع جانداران، محیطی که در آن زندگی می‌کنند و هم‌چنین ارتباط‌ها و وابستگی‌های متفاوتی که با هم و با محیط زیست خود دارند، تنوع زیستی را به وجود می‌آورد.
۳۶	تنوع ژنتیکی
۳۷	ژن، گونه، بوم‌سازگان
۳۸	ژن‌ها
۳۹	انتقال آن از خوزستان به دشت ناز ساری و فراهم آوردن شرایط مناسب زنگی و تکثیر و پرورش آن
۴۰	
	الف درست
	ب نادرست
۴۱	گوناگونی گونه‌های جانداران روی کرهٔ زمین
۴۲	هم تنوع زیستی نیازهای کنونی ساکنین زمین را تامین کند و هم به بهترین شکل به آیندگان منتقل شود.
۴۳	قبل

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) ۴ (ب) ۲ (ج) ۵ (د) ۳

(صفحه ۱۰۸ و ۱۰۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۴ (ب) ۲ (ج) ۵ (د) ۳

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲ الف) امکان تحقیق - احیای جاندار (صفحه ۹۸ کتاب درسی)

ب) کاهش بارندگی - از بین رفتن آبگیرها (صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)

ج) دستیابی به پایداری محیط زیست (صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

د) ابن بطوطه - ناصر خسرو - برادران امیدوار (صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

ه) سیر و سیاحت در اسلام

راهنمای تصحیح:

الف) امکان تحقیق (۲۵/۰ نمره) - احیای جاندار (۲۵/۰ نمره)

ب) کاهش بارندگی (۲۵/۰ نمره) - از بین رفتن آبگیرها (۲۵/۰ نمره)

ج) دستیابی به پایداری محیط زیست (۵/۰ نمره)

د) ابن بطوطه - ناصر خسرو - برادران امیدوار (دو مورد کافی است. هر مورد ۲۵/۰ نمره)

ه) سیر و سیاحت (۲۵/۰ نمره) در اسلام (۲۵/۰ نمره)

۳ الف) لرستان (صفحه ۱۰۴ کتاب درسی) (ب) آذربایجان شرقی (صفحه ۹۵۱۰۵ کتاب درسی)

ج) هرمزگان (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) لرستان (ب) آذربایجان شرقی (ج) هرمزگان

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۴ زیرا یک پدیده گیاهی به نسبت کوچک، جالب، کم نظیر، استثنایی و غیر قابل جایگزین است که دارای ارزش حفاظتی است.

(صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا یک پدیده گیاهی به نسبت کوچک، جالب، کم نظیر، استثنایی و غیر قابل جایگزین است که دارای ارزش حفاظتی است.

(نوشتن ۴ ویژگی کافی است. هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۵ الف) گشت و گذار در محیط های طبیعی و بکر دارای عناصر طبیعی و منحصر به فرد

ب) بله، اگر سازگار با حفظ و حمایت از محیط زیست باشد.

(صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گشت و گذار (۲۵/۰ نمره) در محیط های طبیعی و بکر (۲۵/۰ نمره) دارای عناصر طبیعی (۲۵/۰ نمره) و منحصر به فرد (۲۵/۰ نمره)

ب) بله (۲۵/۰ نمره)، اگر سازگار با حفظ و حمایت از محیط زیست باشد (۲۵/۰ نمره).

۶ الف ← ۲ ب ← ۱ ج ← ۳

(صفحه ۱۱۶ و ۱۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۲ ب ← ۱ ج ← ۳

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۷ الف) درست (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

(ب) درست (صفحه ۳۷ کتاب درسی)

(ج) نادرست؛ بیشترین مصرف آب در کشور ما مربوط به آبیاری سنتی است. (صفحه ۶ کتاب درسی)

(د) درست (صفحه ۷۵ کتاب درسی)

(ه) درست (صفحه ۱۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست   ب) درست   ج) نادرست   د) درست   ه) درست

(هر مورد ۰٫۲۵ نمره)

۸ الف) منازل در بین مسیرهای طولانی و صعب‌العبور برای اقامت مردم و کاروان‌ها (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

(ب) گونه‌هایی که منحصر به یک منطقه جغرافیایی خاص‌اند و در جای دیگری وجود ندارند. (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) منازل (۲۵ نمره) در بین مسیرهای طولانی (۲۵ نمره) و صعب‌العبور (۲۵ نمره) برای اقامت مردم و کاروان‌ها (۲۵ نمره)

(ب) گونه‌هایی که منحصر به (۲۵ نمره) یک منطقه جغرافیایی (۲۵ نمره) خاص هستند (۲۵ نمره) و در جای دیگری وجود ندارند (۲۵ نمره).

۹

الف) مصرف سوخت‌های فسیلی (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

(ب) دیر گچین (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

(ج) مهاجم بیگانه (صفحه ۹۷ کتاب درسی)

(د) طبیعی (صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مصرف سوخت‌های فسیلی   ب) دیر گچین   ج) مهاجم بیگانه   د) طبیعی

(هر مورد ۰٫۲۵ نمره)

۱۰

الف) شیرین (صفحه ۳ کتاب درسی)

(ب) خاکستری (صفحه ۱۷ کتاب درسی)

(ج) آلی (صفحه ۲۴ کتاب درسی)

(د) زیستی (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

(ه) پناهگاه حیات‌وحش (صفحه ۱۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شیرین   ب) خاکستری   ج) آلی   د) زیستی   ه) پناهگاه حیات‌وحش

(هر مورد ۰٫۲۵ نمره)

۱۱

الف) گزینه ۲ (صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

(ب) گزینه ۳ (صفحه ۳۵ کتاب درسی)

(ج) گزینه ۱ (صفحه ۶۸ کتاب درسی)

(د) گزینه ۳ (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۲   ب) گزینه ۳   ج) گزینه ۱   د) گزینه ۳

(هر مورد ۰٫۲۵ نمره)

۱۲ الف) سفر و فعالیتی که خارج از محل زندگی انجام می‌شود و فرد برای حداقل یک روز تا حداکثر یک سال، جهت تفریح و اهدافی دیگر در مکانی غیر از محل زندگی، اقامت و

گشت‌وگذار می‌نماید. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

(ب) به ترویج زبان، فرهنگ و رسوم اجتماعی کشور میزبان می‌پردازد. (صفحه ۱۰۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سفر و فعالیتی (۲۵ نمره) که خارج از محل زندگی (۲۵ نمره) انجام می‌شود و فرد برای حداقل یک روز تا حداکثر یک سال (۲۵ نمره) جهت تفریح و اهدافی دیگر ( )

۲۵رہ نمبرہ) در مکانی غیر از محل زندگی (۲۵رہ نمبرہ)، اقامت و گشت و گذار می‌نماید.
 ب) به ترویج زبان (۲۵رہ نمبرہ)، فرهنگ (۲۵رہ نمبرہ) و رسوم اجتماعی (۲۵رہ نمبرہ) کشور میزبان می‌پردازد.

۱۳ الف) تالاب کانی برازان (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

ب) چشمه باداب سورت (صفحه ۱۱۰ کتاب درسی)

ج) انهدام یا دفن زباله (صفحه ۸۱ کتاب درسی)

د) کهریزک (آرادکوه نادرست است) (صفحه ۷۳ کتاب درسی)

ه) دیر گچین - قم (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تالاب کانی برازان (۲۵رہ نمبرہ)   ب) چشمه باداب سورت (۲۵رہ نمبرہ)   ج) انهدام یا دفن زباله (۲۵رہ نمبرہ)

د) کهریزک (۲۵رہ نمبرہ)   ه) دیر گچین (۲۵رہ نمبرہ) - قم (۲۵رہ نمبرہ)

۱۴

الف) نادرست

۱۵

الف) طبیعی

۱۶ قدمت و اهمیت سفر

۱۷ الف) گردشگری مسئولانه

ب) گردشگری جامعه‌محور

۱۸ الف) خیر

ب) سفر و فعالیتی که خارج از محل زندگی برای حداقل یک روز و حداکثر یک سال باشد، گردشگری نامیده می‌شود (یا این خانواده بیش از یک سال مکان زندگی خود را ترک کرده‌اند).

۱۹ ۱ ← ج) منطقه حفاظت‌شده

۲ ← د) پارک ملی

۳ ← الف) پناهگاه حیات وحش

۲۰

الف) سیزده به در

ب) طولانی

پ) ۲۹

۲۱ به منظور حفظ و ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی‌ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می‌گیرند.

۲۲ با رعایت قوانین و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست

۲۳ پارک ملی گلستان

۲۴ با بازسازی آن‌ها، محل اقامت مسافران شده‌اند.

۲۵ کاروانسرای دیر گچین در شهر قم

۲۶	۱. برداشتن تکه ای تاریخی به عنوان یادگاری ۲. در آوردن کاشی ها از دیوار ۳. حک کردن نام خود و تاریخ بر دیوارهای باستانی
۲۷	آ.پ.ت
۲۸	سودمند
۲۹	درآمدزا
۳۰	ممنوع
۳۱	اقامت گاه‌های سازگار با محیط زیست با مواد قابل بازیافت و انواع روش‌های تأمین آب و انرژی، همسو با ملاحظات زیستی ساخته می‌شود و هم‌چنین مسیرهای دسترسی به مناطقی برای پرنده‌نگری، پیاده‌روی و قایق‌رانی و بازدید از جاذبه‌های محلی در فضای باز را دارند.
۳۲	منفی - منفی - مثبت
۳۳	بیست
۳۴	اقتصادی - احترام
۳۵	سفر و فعالیتی که خارج از محل زندگی انجام می‌شود و فرد برای حداقل یک روز حداکثر یک سال جهت تفریح و اهدافی دیگر در مکانی غیر از محل زندگی، اقامت و گشت و گذار می‌نماید.
۳۶	شوستر
۳۷	از زمان ورود یک گردشگر، هزینه‌هایی چون تأمین غذا و اقامت، رفت و آمد، تفریح و گشت‌وگذار، خرید سوغات و کالا موجب درآمدزایی و ایجاد مشاغل متنوع می‌گردد.
۳۸	زیرا جوامع و کشورهای میزبان می‌توانند از طریق گردشگران به ترویج زبان، فرهنگ و رسوم اجتماعی بپردازند.
۳۹	۱. تأثیر بر زندگی گردشگر ۲. شکوفایی اقتصادی، فرهنگی و سیاسی
۴۰	بازخورد منفی: داعش در کشورهای عراق، سوریه و منطقه حجاز آثار تاریخی بیشماری را نابود کردند. بازخورد مثبت: در شهرستان شوستر، وجود سازه‌های آبی و تاریخی موجب گردشگری شده است.
۴۱	۱. موقعیت جغرافیایی ۲. تنوع نژادی، قومی و فرهنگی ۳. جاذبه‌های طبیعی ۴. ویژگی‌های اخلاقی مردم و علاقه به سیر و سفر

پاسخنامه تشریحی

۱. ۱) برکناری عین‌الدوله از صدارت

۲) فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران

۳) ایجاد عدالت‌خانه

۴) تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان)

(صفحه ۴۹ و ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) برکناری عین‌الدوله از صدارت

۲) فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران

۳) ایجاد عدالت‌خانه

۴) تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان)

(ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵ رة نمره)

۲. الف ← ۲ - ارزنة الروم (صفحة ۲۶ کتاب درسی)

ب ← ۵ - فین‌کن‌اشتاین (صفحة ۲۲ کتاب درسی)

ج ← ۴ - ترکمانچای (صفحة ۲۱ کتاب درسی)

د ← ۱ - مفصل (صفحة ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ← ۲ - ارزنة الروم

ب) ← ۵ - فین‌کن‌اشتاین

ج) ← ۴ - ترکمانچای

د) ← ۱ - مفصل

(هر مورد ۲۵ رة نمره)

۳. الف) ← (۴) گلستان

ب) ← (۵) مفصل

ج) ← (۳) ارزنة الروم دوم

د) ← (۱) تیلست

(صفحة ۲۲ و ۲۳ و ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ← (۴) گلستان

ب) ← (۵) مفصل

ج) ← (۳) ارزنة الروم دوم

د) ← (۱) تیلست

(هر مورد ۲۵ رة نمره)

۴. الف- روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا در ایران را به رسمیت شناخت و رساندن او را به سلطنت را تعهد کرد.

ب- به دلیل اینکه محمدشاه توان رویارویی با انگلیسی‌ها را در خود نمی‌دید و از جانب روس‌ها هم حمایت عملی دریافت نکرده بود.

(صفحة ۱۹ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف- روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا در (۵ رة نمره) ایران را به رسمیت شناخت و رساندن او را به سلطنت را تعهد کرد. (۵ رة نمره)

ب- محمدشاه توان رویارویی با انگلیسی‌ها را در خود نمی‌دید (۵ رة نمره) و از جانب روس‌ها هم حمایت عملی دریافت نکرده بود. (۵ رة نمره)

۵. برای مبارزه با نفوذ بیگانگان و مخالفت با سلطه استعماری

(صفحة ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

برای مبارزه با نفوذ بیگانگان و مخالفت با سلطه استعماری (۵ رة نمره)

۶. نتیجه روحیه خودباختگی در حاکمان و ایجاد بستر برای ورود مبلغین غربی و نفوذ فرهنگی در ایران بود.

(صفحة ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نتیجه روحیه خودباختگی در حاکمان (۵ رة نمره)، ایجاد بستر برای ورود مبلغین غربی و نفوذ فرهنگی در ایران. (۵ رة نمره)

۷. الف) ۳؛ فین کن اشتاین (ب) ۱؛ ترکمانچای (ج) ۲؛ مُفَصَّل (د) ۵؛ ارزنه‌الروم
۸. فتوای علما، جهاد علما علیه روس‌ها، دست‌درازی روس‌ها به خاک ایران، مشخص نبودن خطوط مرزی بین ایران و روسیه در عهدنامه، بدرفتاری روس‌ها با ساکنان ولایت‌های تصرف‌شده، نارضایتی مردم و دادخواهی آنها.
۹. تمامی قفقاز و قسمتی از دشت مغان به روس‌ها داده شد. پرداخت ۵ میلیون تومان غرامت به روسیه توسط ایران. حق قضاوت کنسولی به روس‌ها داده شد. روس‌ها صاحب حق انحصاری کشتی‌رانی در خزر شدند.
۱۰. اگر اتباع روس در ایران خلاقی می‌کردند و مرتکب جرمی می‌شدند دادگاه‌های ایران حق قضاوت و رسیدگی به آن را نداشتند و مراجع قضایی دولت روسیه می‌بایست به آن رسیدگی می‌کرد.
۱۱. ایران از ادعاهای خود دربارهٔ سلیمانیه و ... دست برداشت. در مقابل دولت عثمانی، حاکمیت ایران بر خرمشهر و ساحل چپ اروندرود را به رسمیت شناخت. دولت عثمانی متعهد شد که از آزار و اذیت زائران ایرانی عتبات عالیات جلوگیری کند.
- ۱۲.

الف

هندوستان

۱۳. آقا محمدخان قاجار
۱۴. در سال ۱۱۹۲ ش به امضای فتحعلی‌شاه رسید.
۱۵. به موجب این حق، هرگاه اتباع روسی مقیم ایران مرتکب جرمی می‌شدند، دادگاه‌های ایران حق رسیدگی نداشته، بلکه مراجع قضایی دولت روسیه می‌بایست به آن جرم رسیدگی می‌کردند.
- ۱۶.

- ۱- ایران حاکمیت روسیه را بر مناطق اشغال‌شده از جمله داغستان، گرجستان، باکو و ... را به رسمیت شناخت.
- ۲- حق کشتی‌رانی ایران در دریای خزر سلب شد.
- ۳- روسیه متعهد شد نیابت سلطنت عباس میرزا را به رسمیت بشناسد و او را به سلطنت برساند.
۱۷. زیرا آنان مدافع حکومت قبلی یعنی حکومت صفوی بودند.
۱۸. ایل قاجار در شمار ایل‌هایی بود که به یاری شاه‌اسماعیل پرداخت و بعدها در جرگهٔ قزلباش‌ها درآمد.
۱۹. آقامحمدخان، به اسارت کریم‌خان زند درآمد و حکومت به خاندان زند منتقل شد.
۲۰. قاجارها درست در زمانی به قدرت رسیدند که ایران درگیر رقابت‌های دولت‌های اروپایی شده بود. کاترین کبیر امپراتریس روسیه و جانشینان او می‌خواستند بر گرجستان که تحت حاکمیت مسیحیان بود و خان‌نشین‌های قفقاز که تحت کنترل مسلمانان بود، استیلای کامل خود را برقرار سازد. در حالی که این‌ها سرزمین‌هایی بودند که زمانی تحت حاکمیت صفویه قرار داشت و آقامحمدخان و قاجار مدعی آن بود.
۲۱. وی برای اعمال حاکمیت دوباره بر ایالت‌های شروان و گرجستان که در دوران زندیه زیر سلطهٔ روس‌ها رفته بودند، دست به تلاش‌هایی زد. یکی از موفقیت‌های وی، بازپس‌گیری شهر تفلیس از دست روس‌ها بود. اما بعداً در لشکرکشی به قفقاز توسط عده‌ای از همراهانش به قتل رسید.
۲۲. در لشکرکشی به قفقاز، توسط عده‌ای از همراهانش به قتل رسید.
۲۳. قتل آقامحمدخان قاجار در قفقاز
۲۴. فتحعلی‌شاه در چه شرایطی به سلطنت رسید که روسیه با حمله‌های پی‌درپی، ابتدا گرجستان و سپس ایالت‌های دیگر را مورد تاخت‌وتاز قرار داد و باعث بروز دورهٔ جنگ‌های ایران و روس شد.
۲۵. مغول
۲۶. شاه‌اسماعیل صفوی
۲۷. محمدحسن‌خان
۲۸. الف) نادرست / ایل قاجار از ترکمانان بود و در زمان مغول به ایران کوچ کرد.
- ب) درست
- ج) نادرست / محمدحسن‌خان، رهبر قاجار بود که جان خود را بر سر دستیابی به حکومت از دست داد.
- د) نادرست / آقامحمدخان با غلبه بر لطفعلی‌خان زند توانست حکومت را در کشور به‌دست بگیرد.
- ه) درست
۲۹. عهدنامهٔ گلستان
۳۰. ایران حاکمیت روسیه را بر ولایت‌هایی که تا آن زمان اشغال کرده بود، به رسمیت شناخت. ایالات داغستان و گرجستان و شهرهای باکو، دربند، شیروان، قره‌باغ، شکی، گنجه، موقان و قسمت بالای طالش به روسیه واگذار شد. حق کشتی‌رانی در دریای خزر، از ایران سلب گردید.

۳۱. روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا را در ایران به رسمیت شناخت و رساندن او به سلطنت را تعهد کرد.

۳۲. در واقع به منزله نادیده گرفتن استقلال کشور و به رسمیت شناختن روسیه در امور داخلی بود.

۳۳. الف) قاجارها زمانی به قدرت رسیدند که ایران درگیر رقابت‌های دولت‌های اروپایی بود.

ب) درست

ج) آقامحمدخان، در تلاش برای اعاده حاکمیت ایران توانست تفلیس را از روس‌ها بازپس بگیرد.

۳۴. گلستان

۳۵. نادیده گرفتن استقلال کشور

۳۶. دولت‌های استعمارگر اروپایی

۳۷. عالمان دین برای مبارزه با نفوذ بیگانگان و مخالفت با سلطه استعماری از قواعد قرآنی و اسلامی مانند «قاعده نفی سبیل»، «جهاد» و «فتوا» بهره بردند.

۳۸. الف) نادرست / عباس میرزا در جنگ‌ها از خود شجاعت و کاردانی بسیار زیادی نشان داد.

ب) درست

۳۹. ضعف و غفلت فتحعلی‌شاه و دربارش و خیانت انگلستان به ایران، سرانجام این دوره از جنگ‌ها به نفع مردم روسیه و زیان مردم ایران خاتمه یافت.

۴۰. بدرفتاری روس‌ها با ساکنان ولایت‌هایی که طبق معاهده گلستان به آن کشور واگذار شده بود، موجب دست‌درازی روس‌ها به خاک ایران، از جمله اراضی ایروان و آذربایجان شد.

۴۱. معاهده گلستان در مورد تعیین خط‌های مرزی بین ایران و روسیه، مبهم بود. همین مسئله موجب دست‌درازی روس‌ها به خاک ایران، از جمله اراضی ایروان و آذربایجان شد.

پاسخنامه تشریحی

۱. زیرا کشورهای اروپایی با برده‌داری گسترده و ثروت حاصل از غارت ملت‌های آسیایی و آفریقایی، توانستند شرایط اقتصادی و اجتماعی برای انقلاب علمی و صنعتی را فراهم کرده و به جهشی در رشد اقتصادی دست پیدا کنند. در نتیجه، به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان قیمت نیاز داشتند. بنابراین، دولت‌های استعماری، روزبه‌روز بر نفوذ خود در کشورهای دیگر می‌افزودند.

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا کشورهای اروپایی با برده‌داری گسترده و ثروت حاصل از غارت ملت‌های آسیایی و آفریقایی، توانستند شرایط اقتصادی و اجتماعی برای انقلاب علمی و صنعتی را فراهم کرده و به جهشی در رشد اقتصادی دست پیدا کنند. (۵م نمره) در نتیجه، به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان قیمت نیاز داشتند. (۵م نمره)

۲. الف ← ۴؛ گوشه‌ای از اقدامات امیرکبیر: منع رشوه‌خواری و برقراری حقوق ثابت برای مأموران دولت، ترجمه کتاب و نشر روزنامه، جلوگیری از دخالت نمایندگان خارجی در امور داخلی ایران (صفحه ۲۸ کتاب درسی)

ب ← ۱؛ نهضت تحریم تنباکو موجب انسجام بیشتر مرجعیت شیعه، علما و مردم متدین ایران شد و نشان داد که بیداری اسلامی در ایران به بلوغ فکری و سیاسی رسیده است. (صفحه ۳۴ کتاب درسی)

ج ← ۴؛ دوران طولانی مدت سلطنت ناصرالدین شاه با چند موضوع شناخته می‌شود: قتل صدراعظم دانشمند و ایران دوست امیرکبیر، آشنایی تدریجی گروهی از ایرانیان با پیشرفت‌های اروپاییان و واگذاری امتیازات اقتصادی و فرهنگی به بیگانگان (صفحه ۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۴؛ استخدام معلمان و استادان خارجی به‌ویژه از کشورهای انگلیس و روس

ب ← ۱؛ بلوغ فکری و سیاسی بیداری اسلامی در ایران

ج ← ۴؛ جنگ‌های فرساینده با همسایگان

(هر مورد ۲۵م نمره)

۳. الف) میرزا حسین خان سپهسالار - میرزا ملکم خان (ب) رژی

(صفحه ۳۵ و ۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) میرزا حسین خان سپهسالار (۲۵م نمره) - میرزا ملکم خان (۲۵م نمره)

ب) رژی (۲۵م نمره)

۴. نشان داد که بیداری اسلامی در ایران به بلوغ فکری و سیاسی رسیده است.

(صفحه ۳۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نشان داد که بیداری اسلامی در ایران به بلوغ فکری و سیاسی رسیده است. (۵م نمره)

۵. به اندازه‌ای بود که ملکه انگلستان ادعا می‌کرد که در قلمرو کشورش، آفتاب هرگز غروب نمی‌کند.

(صفحه ۳۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

به اندازه‌ای بود که ملکه انگلستان ادعا می‌کرد که در قلمرو کشورش، آفتاب هرگز غروب نمی‌کند. (۱ نمره)

۶. حذف لقب‌های دراز و بی‌معنی و اکتفا به کلمه جناب حتی نسبت به مقام صدارت - قطع رشوه‌خواری و حقوق ثابت مأموران - تقویت ارتش ملی و تلاش در جهت استقلال اقتصادی و توسعه صنعتی - فرستادن افرادی به اروپا برای کسب مهارت و پیشرفت‌های علمی - استخدام معلمان و اساتید خارجی (به غیر از انگلیس و روسیه) - ترجمه کتاب و انتشار روزنامه و دفع فتنه سالار در خراسان و فرقه بابیه.

۷. میرزا تقی خان امیرکبیر

۸. امتیاز رویتر، امتیاز لاتاری و امتیاز خرید و فروش تنباکو به بیگانگان داده شد.

۹. گزینه «ج» - واگذاری امتیازات رویتر، لاتاری و خرید و فروش تنباکو، امتیازاتی در زمینه اقتصادی و فرهنگی بود.

۱۰. لغو لقب‌های طولانی و بی‌معنی، و اکتفا به کلمه جناب، حتی نسبت به مقام صدارت - منع رشوه‌خواری، برقراری حقوق ثابت برای مأموران دولت - فرستادن شاگردانی به اروپا، برای کسب مهارت‌ها و دانش‌های جدید - استخدام معلمان و استادان خارجی، به‌ویژه از کشورهایی غیر از انگلیس و روس - ترجمه کتاب و نشر روزنامه - تأسیس مدرسه عالی در تهران و ارائه طرح مدرسه دارالفنون؛ که پس از برکناری او شروع به کار کرد - جلوگیری از دخالت نمایندگان خارجی در امور داخلی ایران - دفع فتنه سالار در خراسان و فرقه بابیه

- تقویت ارتش ملی کشور - تلاش در جهت استقلال اقتصادی و توسعه صنعتی (ذکر سه مورد کافیت).

۱۱. امیرکبیر در زمان صدارت و پیش از آن برای حفظ تمامیت ارضی و مبارزه با دخالت بیگانگان، تلاش زیادی کرد.

۱۲. ارائه طرح مدرسه دارالفنون، توسط امیرکبیر انجام شد که پس از برکناری او شروع به کار کرد.

۱۳. کشورهای اروپایی با برده‌داری گسترده و ثروت حاصل از غارت ملت‌های آسیایی و آفریقایی، توانستند شرایط اقتصادی و اجتماعی برای انقلاب علمی و صنعتی را فراهم کرده و به جهشی در رشد اقتصادی دست پیدا کنند.

۱۴. کشورهای اروپایی برای آمادگی انقلاب علمی و صنعتی به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان نیاز داشتند.

۱۵. کشورهای اروپایی برای رشد اقتصادی و آمادگی برای انقلاب علمی و صنعتی، نیاز به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان داشتند. بنابراین، روزبه‌روز به نفوذ خود در کشورهای دیگر می‌افزودند.

۱۶. ناصرالدین‌شاه، با هزینه‌های سرسام‌آور و خوش‌گذرانی‌ها و مسافرت‌هایی به اروپا مواجه بود که با واگذاری امتیازات به دولت‌های استعماری، سعی در تأمین مخارج داشت.

۱۷. در نتیجه واگذاری این امتیازات، ثروت و دارایی ایران (معادن، جنگل‌ها، صنایع، گمرکات، بنادر، شیلات و...) که پشتوانه کشور و متعلق به نسل حاضر و آینده بود، به تاراج رفت.

۱۸. افرادی که زیر نفوذ این دولت‌های استعماری بودند، در دادن این امتیازها نقش چشم‌گیر داشتند. مانند میرزا حسن‌خان سپهسالار و میرزا ملکم‌خان.

۱۹. میرزا حسین‌خان سپهسالار و میرزا ملکم‌خان، از عاملان اصلی واگذاری امتیاز رویترو و لاتاری به دولت استعماری انگلیس بودند.

۲۰. علمای دین در ناکام گذاردن استعمارگران و عاملان آنان در رسیدن به اهداف شومشان، تأثیر بسیاری داشتند.

۲۱. الف) نادرست. در زمان ناصرالدین‌شاه، دهه‌ها امتیاز اقتصادی واگذار شد که سهم روسیه و انگلیس پیش از سایر کشورها بود.

ب) درست.

ج) نادرست. میرزا حسین‌خان سپهسالار و میرزا ملکم‌خان، عاملان اصلی واگذاری امتیاز رویترو به بیگانگان بودند.

۲۲. به موجب قرارداد رویترو، حق احداث راه‌آهن و تراموا، بهره‌برداری از کلیه معادن و صنایع ایران به‌جز طلا و نقره و سنگ‌های قیمتی، بهره‌برداری از جنگل‌ها و احداث قنات‌ها و کانال‌های آبیاری به مدت هفتاد سال و اداره گمرک‌ها و حق صدور همه نوع محصولات انگلیسی به ایران، به مدت بیست و پنج سال به رویترو واگذار شد. (ذکر سه مورد کافیت)

۲۳. رویترو مبلغ دویست هزار لیره برای تأمین هزینه‌های سفر ناصرالدین‌شاه به اروپا به‌صورت وام به او پرداخت کرد.

۲۴. امتیاز رویترو با تلاش میرزا حسین‌خان سپهسالار، صدراعظم وقت، و همکاری میرزا ملکم‌خان به یک یهودی به نام جولیس دو رویترو واگذار شد.

۲۵. الف) نادرست. امتیاز رویترو در زمان ناصرالدین‌شاه به رویترو واگذار شد که به موجب آن، حق احداث راه‌آهن و تراموا و... به مدت هفتاد سال و حق صدور همه نوع محصولات انگلیسی به ایران به مدت بیست و پنج سال به او تعلق گرفت.

ب) درست.

ج) درست.

۲۶. زیرا در صورت اجرای آن امتیاز، زمینه سلطه کامل انگلستان بر ایران همچون هند، فراهم می‌آمد.

۲۷. زیرا سپهسالار آشکارا تقلید از قوانین، اصول زندگی و مدنیت غربی را در پیش گرفته بود و ناصرالدین‌شاه را به اجرای سیاست‌های خود ترغیب می‌کرد.

۲۸. واگذاری امتیاز رویترو، اعتراض و مخالفت علما را برانگیخت؛ چرا که در صورت اجرای آن امتیاز، زمینه سلطه کامل انگلستان بر ایران همچون هند فراهم می‌آمد. روس‌ها نیز از منافع سرشاری که این قرارداد برای رقیب آن‌ها داشت، ناراضی بودند و خواستار لغو آن شدند. سرانجام، ناصرالدین‌شاه مجبور به لغو امتیاز شد.

۲۹. رویترو که امتیاز بزرگی را از دست داده بود، به تلاش برای جبران این خسارت پرداخت و در نهایت موفق شد امتیاز بانک شاهنشاهی را به مدت شصت سال، از شاه بگیرد.

۳۰. امتیاز بانک شاهنشاهی

۳۱. میرزا ملکم‌خان (معروف به ناظم‌الدوله)

۳۲. امتیاز تأسیس قمارخانه (لاتاری)

۳۳. او شرط کرده بود که میرزا ملکم‌خان بدون اجازه نهایی شاه، آن را به کسی انتقال ندهد.

۳۴. شیخ فضل‌الله نوری

۳۵. سید جمال‌الدین اسدآبادی به مخالفت با قرارداد رژوی پرداخت و نامه‌ای به آیت‌الله میرزای شیرازی که در سامرا بود، نوشت.

۳۶. تالبوت (رژی)

۳۷. میرزای شیرازی

۳۸. الف) درست.

ب) نادرست. امتیاز تأسیس قمارخانه (لاتاری) به ملکم‌خان واگذار شد.

ج) درست.

۳۹. در امتیاز رژوی، انحصار خرید و فروش تنباکودر داخل ایران به مدت پنجاه سال، به «تالبوت» داده شد.

۴۰. به این قرارداد، تالبوت نیز می‌گویند زیرا به یک انگلیسی به نام «تالبوت» داده شد. از آنجا که نام شرکت او «رژی» بود، این عهدنامه را «رژی» نیز می‌نامند.

۴۱. ناصرالدین‌شاه در مقابل آن، سالانه پانزده هزار لیبره و $\frac{1}{4}$ سود سالانه را از تالبوت دریافت می‌کرد.

۴۲. در این امتیاز نام صاحب امتیاز ذکر نشده بود و میرزا ملکم‌خان توانست آن را بفروشد.

پاسخنامه تشریحی

۱. ایالت‌ها در ازای دریافت مالیات‌های سنگین ثابت سالیانه به‌طور کامل در اختیار شاهزادگان قرار می‌گرفتند.

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ایالت‌ها در ازای دریافت مالیات‌های سنگین ثابت سالیانه (۵ر۵ نمره) به‌طور کامل در اختیار شاهزادگان قرار می‌گرفتند (۵ر۵ نمره).

۲. مشروط به پاسداری از باورهای دینی مردم و حفظ تمامیت ارضی کشور بود.

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

مشروط به پاسداری از باورهای دینی مردم (۵ر۵ نمره) و حفظ تمامیت ارضی کشور (۵ر۵ نمره)

۳. الف- عده‌ای از دانش‌آموزان آن مرکز را به عضویت فراموش‌خانه درآورد.

ب- او معتقد بود باید بدون هیچ دخل و تصرفی، در همه چیز از غرب تقلید کرد.

(صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف- عده‌ای از دانش‌آموزان آن مرکز را به عضویت فراموش‌خانه درآورد. (۵ر۵ نمره)

ب- معتقد بود باید بدون هیچ دخل و تصرفی، در همه چیز از غرب تقلید کرد. (۵ر۵ نمره)

۴.

۱- از دست رفتن بخش‌هایی از سرزمین ایران

۲- غلبه استعمار بر مملکت

۳- استبداد دستگاه حاکم

۴- مخالفت‌های مردم و علما با استعمار و ورود اندیشه‌های جدید.

۵. کل قفقاز در شمال غربی و منطقه ماوراءالنهر در شمال شرقی (شامل کشورهای قزاقستان، تاجیکستان و ترکمنستان کنونی) به این ترتیب، در شرق و غرب دریای خزر، مناطق و ایالت‌های وسیع و زرخیزی از ایران جدا شد.

۶. ایالت‌های هرات و قندهار و بخش بزرگی از بلوچستان.

۷. ضعف حکومت قاجار و طمع‌ورزی و فساد مالی درباریان.

۸. بارزترین نتیجه این وضعیت، امتیازهای متعددی بود که به خارجی‌ان داده می‌شد. علاوه بر آن قرض‌هایی که شاهان قاجار از کشورهای بیگانه می‌گرفتند موجب سلطه بیشتر استعمارگران بر مملکت شد.

۹. علاقه شاهان قاجار به مسافرت به اروپا.

۱۰. ناصرالدین شاه و مظفّرالدین شاه قرض‌هایی از روس و انگلیس دریافت کردند و به جای این که این پول را هزینه کارهای اساسی کنند آن را، خرج سفرهای خود به اروپا کردند.

۱۱. دادن امتیازات، گرفتن وام و اعمال حق کاپیتولاسیون که از عهدنامه ترکمانچای برقرار شد و همچنین دخالت‌های دولت‌های بیگانه در امور داخلی ایران احساسات ملی را جریحه‌دار کرده بود.

۱۲. حکومت قاجار بر بنیاد استبداد متکی بود و قدرت در دست شاه و اراده او متمرکز بود. مردم ایران هیچ‌گونه تضمینی برای حفظ جان و مال و ناموس خود در مقابل دستگاه استبدادی نداشتند. شاه و بستگانش هر کاری که مایل بودند، انجام می‌دادند و هر بلایی که می‌خواستند، بر سر مردم می‌آوردند. مالیات‌های بسیار سنگین، فشار کمرشکنی را بر مردم تحمیل می‌کرد و بر نارضایتی‌ها می‌افزود.

۱۳. توجه مردم مسلمان ایران به آموزه‌های دین اسلام نظیر امر به معروف و نهی از منکر، عدالت‌خواهی و لزوم دفع ظلم که در آیات قرآن کریم و سیره معصومین به آن پرداخته شده است، موجب می‌شد نسبت به این آموزه‌ها احساس تکلیف کنند. از سوی دیگر مکتب شیعه قدرت مطلق سلاطین را نامشروع می‌دانست و مشروعیت نسبی قدرت حکام، مشروط به پاسداری از باورهای دینی مردم و حفظ تمامیت ارضی کشور بود.

۱۴. آموزه‌هایی نظیر امر به معروف و نهی از منکر، عدالت‌خواهی و لزوم دفع ظلم که در آیات قرآن کریم و سیره معصومین به آن پرداخته شده است.

۱۵. مکتب شیعه قدرت مطلق سلاطین را نامشروع می‌دانست و مشروعیت نسبی قدر حکام، مشروط به پاسداری از باورهای دینی مردم و حفظ تمامیت ارضی کشور بود. مرجعیت شیعه در جریان نهضت تحریم تنباکو خط بطلانی بر مطلق بودن قدرت شاه کشید.

۱۶. گسترش حرکت فکری موجب افزایش آگاهی مردم در زمینه مسائل اعتقادی و دینی شد و باورهای مذهبی و فرهنگی جامعه را در مقابل آیین‌های ساختگی و دسیسه‌های بیگانگان تقویت کرد.

۱۷. پیروزی در نهضت تنباکو.
۱۸. علاوه بر لغو قرارداد توتون و تنباکو، قدرت و رهبری روحانیون شیعه را در صحنه سیاسی کشور آشکار کرد و آسیب‌پذیری استبداد داخلی و استعمار خارجی را در برابر اراده ملت نشان داد.
۱۹. آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی، آیت‌الله سیدعبدالله بهبهانی و آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری در داخل ایران و مراجعی هم چون آیت‌الله محمدکاظم خراسانی، آیت‌الله شیخ عبدالله مازندرانی و آیت‌الله حاج میرزااحسین فرزند میرزا خلیل تهرانی در نجف اشرف.
۲۰. اساس این نهضت بر مبارزه با استعمار خارجی و استبداد داخلی و تلاش برای برقراری عدالت در مملکت قرار داشت، تا با ایجاد عدالت‌خانه «دارالشورا» قدرت و اختیارات پادشاه و حکام را محدود و با اجرای قوانین اسلامی از لجام‌گسیختگی آنها جلوگیری کند.
۲۱. از سال ۱۲۳۸ تا سال ۱۲۹۰ ش. کشورهای انگلیس، ایتالیا، دانمارک، اتریش، مجارستان، آلمان، فرانسه، ژاپن، روسیه، چین و مصر به حکومت مشروطه و یا جمهوری دست یافتند.
- ۲۲.
- ۱- اعزام دانشجویان به خارج
  - ۲- سفرهای درباریان و سیاستمداران به خارج
  - ۳- مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف.
۲۳. از راه انتشار روزنامه‌ها، چاپ کتاب‌ها، نامه‌ها و سخنان آنان.
۲۴. داخلی و خارجی.
۲۵. به دو دسته روزنامه‌های «دولتی» و «غیردولتی» تقسیم می‌شدند.
۲۶. کاغذ اخبار وقایع اتفاقیه شرف شرافت
۲۷. کاغذ اخبار بود که توسط میرزا صالح شیرازی انتشار یافت.
۲۸. تربیت ادب
۲۹. عروة‌الوقتیه اختر قانون حیل‌المتین حکمت ثریا
۳۰. ۱- سفرنامه‌ها
- ۲- کتاب‌ها و آثار دیگر.
۳۱. در سفرنامه‌های عهد قاجار مشاهده می‌شود.
۳۲. میرزا صالح شیرازی در سفرنامه خود به روشنی از اندیشه‌های نوین غربی، به‌ویژه نظام حکومت مشروطه انگلیس، تعریف و تمجید کرده است.
- ۳۳.
- ۱- سفرنامه میرزا صالح شیرازی
  - ۲- سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ اثر حاج زین‌العابدین مراغه‌ای
- ۳۴.
- میرزا ملکم خان - میرزایوسف خان مستشارالدوله - عبدالرحیم طالبوف - میرزا فتحعلی آخوندزاده .
۳۵. پذیرش اندیشه‌های غربی و شیفتگی و خودباختگی بی‌چون و چرا در برابر فرهنگ بیگانه.
۳۶. آنان نهضت مشروطه‌طلبی مردم ایران را که بر مبنای عدالت‌خواهی و نفی استبداد و استعمار بود، با عقاید برخاسته از اندیشه‌های وارداتی و غربی خود درآمیختند.
- ۳۷.
- الف** استبداد
۳۸. اثر حاج زین‌العابدین مراغه‌ای است که در این سفرنامه اوضاع نابسامان کشور به زبان ساده بیان گردیده و در مقابل از ویژگی‌های تمدن غرب ستایش شده.
۳۹. سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ

پاسخنامه تشریحی

۱. ۱) برکناری عین‌الدوله از صدارت
۲) فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران
۳) ایجاد عدالت‌خانه
۴) تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان)
(صفحه ۴۹ و ۵۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- ۱) برکناری عین‌الدوله از صدارت
۲) فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران
۳) ایجاد عدالت‌خانه
۴) تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان)
(ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۵ نمره)
۲. زیرا بلژیکی‌ها که از چند سال قبل اداره گمرک‌های ایران را به دست گرفته بودند با بدرفتاری افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند.
(صفحه ۴۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- زیرا بلژیکی‌ها که از چند سال قبل اداره گمرک‌های ایران را به دست گرفته بودند (۵/۵ نمره) با بدرفتاری افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند (۵/۵ نمره).
۳. این تجمع، با توطئه امام جمعه درباری و عوامل او که پشتیبان نظام استبدادی بودند به تشنج کشیده شد و مأموران با چوب و چماق به جان مردم افتادند.
(صفحه ۴۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- این تجمع با توطئه امام جمعه درباری و عوامل او که پشتیبان نظام استبدادی بودند (۵/۵ نمره) به تشنج کشیده شد و مأموران با چوب و چماق به جان مردم افتادند. (۵/۵ نمره)
۴. اوضاع نابسامان کشور به زبان ساده بیان شده و در مقابل از ویژگی‌های مثبت تمدن غرب سخن گفته است.
(صفحه ۴۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- اوضاع نابسامان کشور به زبان ساده بیان شده (۵/۵ نمره) و در مقابل از ویژگی‌های مثبت تمدن غرب سخن گفته است (۵/۵ نمره).
۵. بیشتر در مساجد، زیارتگاه‌ها و اماکنی صورت می‌گرفت که مورد احترام مردم قرار داشت و با باورهای دینی آنها سازگار بود.
(صفحه ۴۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- بیشتر در مساجد، زیارتگاه‌ها (۵/۵ نمره) و اماکنی صورت می‌گرفت که مورد احترام مردم قرار داشت (۵/۵ نمره) و با باورهای دینی آنها سازگار بود.
۶. به سخت‌گیری بیشتری پرداخت و تهران حالت حکومت نظامی به خود گرفت. عین‌الدوله از علما خواست که به خانه‌هایشان بروند تا خواسته‌هایشان عملی شود.
(صفحه ۴۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- به سخت‌گیری بیشتری پرداخت (۵/۵ نمره) و تهران حالت حکومت نظامی به خود گرفت. عین‌الدوله از علما خواست که به خانه‌هایشان بروند تا خواسته‌هایشان عملی شود. (۵/۵ نمره)
۷. ماجرای شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان بود که برای مقابله با فرقه «شیخیه» قیام کرده بودند.
(صفحه ۴۵ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- ماجرای شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان بود (۵/۵ نمره) که برای مقابله با فرقه شیخیه (۵/۵ نمره) قیام کرده بودند.
۸. برکناری عین‌الدوله از صدارت - فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران - ایجاد عدالت‌خانه - تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان)
۹. در اواخر دوره سلطنت ناصرالدین شاه.
۱۰. آخرین نمونه نارضایتی عمومی مردم علیه حکومت قاجار بود.
۱۱. ترور ناصرالدین شاه.

۱۲. مظفرالدین شاه.
۱۳. او پادشاهی خودکامه بود که در طی حکمرانی پنجاه ساله، با شیوه‌های استبدادی، از ابراز علنی انتقادهای مردم جلوگیری می‌کرد.
۱۴. فردی سست‌عنصر، بی‌اراده و بیمار بود و توانایی سر و سامان دادن به امور کشور را نداشت. اما در عین حال، رئوف و مهربان بود.
۱۵. عین الدوله.
۱۶. پیامد این سفرها، هزینه‌ایی سنگین بود که دولت با گرفتن وام از بیگانگان، آن را تامین می‌کرد.
۱۷. خشونت‌های عین‌الدوله و حاکمان ایالت‌ها، همراه با فقر عمومی و رکود شدید اقتصادی.
- ۱۸.
- ۱- ماجرای مسیو نوز بلژیکی
۲- نارضایتی مردم ایالات
۳- ماجرای بانک استقرای روس
۴- به چوب بستن بازرگانان تهران.
۱۹. این واقعه واکنشی در برابر توهین به مقدسات مردم مسلمان ایران به شمار می‌رود، که آغازگر یک جنبش عمومی شد.
۲۰. اروپاییانی که در تهران بودند، در مراسم سال نو محفلی می‌آراستند و در آن، با پوشیدن لباس‌های مختلف و زدن صورتک (ماسک) بر چهره، جشن بالماسکه برپا می‌کردند. در مراسم سال ۱۲۸۳ ش مسیو نوز بلژیکی، که طبق قرارداد گمرکی ایران و روسیه (۱۲۸۰ ش) کارگزار روس‌ها در امور گمرک ایران بود، با لباس روحانیان و در حالی که قلیان به دست داشت، عکس گرفت. این عکس در محرم ۱۳۲۳ ق/ ۱۲۸۳ ش در میان مردم عزاوار پخش و موجب اعتراض مردم شد.
۲۱. زیرا بلژیکی‌ها که از سال ۱۳۱۵ ق/ ۱۲۷۶ ش اداره گمرک‌های ایران را به دست گرفته بودند، با بدرفتاری، افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند.
۲۲. آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی.
۲۳. ماجرای مسیو نوز بلژیکی.
۲۴. به اعتقاد آنان، این گام اگر با موفقیت به پیش می‌رفت، قدم‌های مهم‌تر پشت‌سر آن برداشته می‌شد. بنابراین، آیت‌الله سیدعبدالله بهبهانی با آیت‌الله سید محمد طباطبایی متحد شد. این اتحاد، تا پایان حرکت مذکور، ادامه یافت.
۲۵. مردم ستم‌دیده و آزادی‌خواهی را که از مدت‌ها قبل در انجمن‌های مخفیانه تشکل‌های کوچکی فراهم آورده بودند، امیدوار ساخت، تا از گوشه و کنار سر برآورند و آماده قیام شدند.
۲۶. عده‌ای از بازرگانان در حرم حضرت عبدالعظیم (ع) تحصن کردند.
- ۲۷.
- ۱- معروف‌ترین این حوادث ماجرای شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان بود که برای مقابله با فرقه اشیحیه، در این شهر قیام کرده بودند. این سه، پس از آن که به فلک بسته شدند، از شهر اخراج گردیدند.
- ۲- شعاع‌السلطنه، حاکم فارس، با ستمگری‌های خود، موجب نارضایتی مردم شده بود.
- ۳- مردم خراسان از ستمگری‌های غلامرضاخان آصف‌الدوله به جان آمده بودند.
۲۸. موضوع توهین به علمای کرمان بود که برای حفظ تشیع در برابر فرقه‌های ساختگی به پا خاسته بودند.
۲۹. با وجود مخالفت عمومی، روس‌ها در محل یک قبرستان متروک، ساختمان بانک استقرای روس را بنا نهادند. آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی به شدت با این کار مخالفت کرد. مردم نیز از این اقدام روس‌ها، ناخشنود بودند. بنابراین، یک اعتراض عمومی شکل گرفت، اما روس‌ها، با بی‌اعتنایی، به کار خود ادامه دادند. تا این که موضوع به اطلاع مراجع تقلید نجف رسید.
۳۰. آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی و سیدعبدالله بهبهانی و روحانی دیگری به نام میرزا مصطفی آشتیانی.
۳۱. در دوران قاجاریه برخی از کالاهای مورد نیاز مردم مانند نفت، کبریت و قند از روسیه وارد می‌شد. در اثر جنگ روس و ژاپن نرخ قند افزایش یافت و شعله‌های اعتراض مردم را برافروخت. به دنبال آزار و اذیت بازرگانان، در مسجد شاه، مجلسی بزرگ برپا شد. این تجمع، با توطئه امام جمعه درباری و عوامل او که پشتیبان نظام استبدادی بودند، به تشنج کشیده شد و ماموران، با چوب و چماق به جان مردم افتادند. در پی این حادثه، اجتماع‌های بزرگی در منزل‌های علما برپا شد.
۳۲. آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی.
۳۳. مهاجرت روحانیون و مردم به شهر ری و تحصن در صحن حرم حضرت عبدالعظیم.
۳۴. مهاجرت صغری.
۳۵. از آنجا که درباریان فاسد، مانع از رسیدن خبرهای صحیح به مظفرالدین شاه بودند، مهاجران مجبور شدند سفیر عثمانی را واسطه قرار دهند و توسط او، خواسته‌های خود را به گوش شاه برسانند.
- ۳۶.
- ۱- ایجاد عدالت‌خانه در همه شهرها، برای رسیدگی به شکایت‌های مردم و برقراری عدالت در جامعه.
- ۲- عمل به قانون اسلامی، به‌طور دقیق و به دور از ملاحظه‌های شخصی.

۳۷. اعلام کردند که با خواسته‌های مهاجران موافق هستند. بنابراین، این مهاجرت، پس از یک ماه، خاتمه یافت.

۳۸. هنوز مدت زیادی از بازگشت مهاجران (صغری) نگذشته بود که معلوم شد عین‌الدوله به آنان وعده دروغین داده و در پی آن است که با ایجاد اختلاف در میان آنان و دست‌گیری، تبعید و زندانی کردن رهبران قیام، جلوی حرکت‌های انقلابی دیگر را بگیرد. آیت‌الله طباطبایی چند بار به مظفرالدین شاه نامه نوشت و خواسته‌های مردم و بی‌اعتنایی عین‌الدوله را به او یادآور شد. اما این نامه‌ها یا به دست شاه نرسید و یا به آنها توجه نکرد. در نتیجه این بی‌اعتنایی به خواسته مردم، بار دیگر شعله‌های قیام افروخته شد. این بار بین مردم و سربازان درگیری پیش آمد و در نتیجه، چند نفر مجروح شدند و طلبه‌ای به شهادت رسید. این حادثه، خشم مردم را برانگیخت. عین‌الدوله به سخت‌گیری بیشتر پرداخت و تهران حالت حکومت نظامی به خود گرفت. عین‌الدوله از علما خواست که به خانه‌هایشان بروند تا خواسته‌های آنان عملی شود. اما رهبران مردم، پس از بحث و تبادل نظر، تصمیم گرفتند این بار در اعتراض به اقدام‌های دولت، به شهر مقدس قم مهاجر کنند.

۳۹. این مهاجرت که گسترده‌تر از مهاجرت قبل بود، به «مهاجرت کبری» معروف شد.

۴۰. در باغ سفارت انگلیس گرد آمدند و به بست نشستند.

۴۱. تحصن افراد تحت تعقیب یا مردمی که به‌خاطر خواسته‌ای در مسجد یا زیارتگاه‌ها نشسته‌اند را بست‌نشینی می‌گویند. انگلیس با تشویق مردم به تحصن در باغ سفارت انگلیس توانست به گروه آزادی‌خواهان نفوذ کند.

پاسخنامه تشریحی

۱. در حقیقت نظامنامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت و از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس در آن سخن به میان نیامده بود. (صفحه ۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در حقیقت نظامنامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت (۵/۵ نمره) و از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس در آن سخن به میان نیامده بود (۵/۵ نمره).

۲. منظور از این کار آن بود که دو دولت تا حدودی از یکدیگر فاصله بگیرند و از برخوردهای احتمالی بین آنها جلوگیری شود. (صفحه ۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

منظور از این کار آن بود که دو دولت تا حدودی از یکدیگر فاصله بگیرند و از برخوردهای احتمالی بین آنها جلوگیری شود (۵/۵ نمره).

۳. الف ← (۳) شیخ فضل‌الله نوری ب ← (۵) امین‌السلطان

ج ← (۱) لیاخوف د ← (۲) سید حسن تقی‌زاده

(صفحه ۵۴، ۵۷، ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← (۳) شیخ فضل‌الله نوری (۲۵/۵ نمره) ب ← (۵) امین‌السلطان (۲۵/۵ نمره)

ج ← (۱) لیاخوف (۲۵/۵ نمره) د ← (۲) سید حسن تقی‌زاده (۲۵/۵ نمره)

۴. الف) پس از به توپ بستن مجلس، طی دوره یکساله بار دیگر استبداد به جای مشروطیت حاکم شد، از این رو آن دوره را استبداد صغیر نامیده‌اند.

ب) بنا بر این اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی ۵ نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام، آشنا با اقتضای زمان، به عنوان عضو در مجلس شورای ملی شرکت می‌کردند تا بر قانون‌هایی که تصویب می‌شد، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستورهای شرع نباشد.

(صفحه ۵۴، ۵۷، ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پس از به توپ بستن مجلس، طی دوره یکساله بار دیگر استبداد به جای مشروطیت حاکم شد، از این رو آن دوره را استبداد صغیر نامیده‌اند (۱ نمره).

ب) بنا بر این اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی ۵ نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام (۵/۵ نمره) آشنا با اقتضای زمان، به عنوان عضو در مجلس شورای ملی شرکت می‌کردند (۵/۵ نمره).

۵. او ملت را بنده و برده خود می‌پنداشت و نمایندگان مجلس را برای دخالت در امور کشور و مشورت در سیاست، لایق نمی‌دانست.

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

او ملت را بنده و برده خود می‌پنداشت (۵/۵ نمره) و نمایندگان مجلس را برای دخالت در امور کشور و مشورت در سیاست، لایق نمی‌دانست (۵/۵ نمره).

۶. ۱) افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه

۲) به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس

۳) محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه

۲) به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس

۳) محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه

(دو مورد و هر کدام ۵/۵ نمره)

۷. الف) عبارت درست است.

ب) نادرست؛ با در خطر قرار گرفتن مستعمره‌های روس و انگلیس در جاهای دیگر دنیا، توسط استعمارگر جدید یعنی آلمان، آنها اختلاف‌ها را کنار گذاشتند.

ج) عبارت درست است.

(صفحه ۵۲، ۵۵، ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست (۲۵/۰ نمره)

ب) نادرست (۲۵/۰ نمره)

ج) درست (۲۵/۰ نمره)

۸. دعوت نکردن نمایندگان مجلس به جشن تاج‌گذاری - خودداری از امضای متمم قانون اساسی

۹. نظارت ۵ نفر از مجتهدان بر قوانین به منظور خلاف شرع نبودن قوانین تصویبی

۱۰. جلوگیری از نفوذ انگلستان - کمک به محمدعلی‌شاه قاجار که جزو طرفداران روس بود - پیشگیری از قیام ملت‌های منطقه قفقاز با تأثیر گرفتن از پیروزی مشروطه‌خواهان ایران

۱۱. محمدعلی‌شاه نمی‌خواست در برابر قانون اساسی و مجلس شورای ملی تمکین کند. او در ۲۸ دی ۱۲۸۵ جشن تاج‌گذاری برپا کرد و از اشراف و نمایندگان دولت‌های خارجی برای شرکت در این مراسم دعوت به عمل آورد، اما نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد. پس از این ماجرا، کشمکش محمدعلی‌شاه با مجلس آغاز شد که سرانجام وی مجلس را به توپ بست.

۱۲. او در ۲۸ دی ۱۲۸۵ جشن تاج‌گذاری برپا کرد و از اشراف و نمایندگان دولت‌های خارجی برای شرکت در این مراسم دعوت به عمل آورد، اما نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد.

۱۳.

۱- محمدعلی‌شاه از نمایندگان مجلس شورای ملی در مراسم تاج‌گذاری خود دعوت نکرد.

۲- ابتدا از امضای متمم قانون اساسی مشروطه خودداری کرد.

۱۴. قانون اساسی که در زمان مظفالدین‌شاه تنظیم شد، دارای ضعف‌های زیادی بود. این قانون در پنجاه و یک اصل تنظیم شده بود و در حقیقت نظام‌نامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت. در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود.

۱۵. آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری.

۱۶. اصل دوم.

۱۷. بنابراین اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی پنج نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام که با اقتضای زمان آشنا بودند، به‌عنوان عضو، در مجلس شورای ملی شرکت می‌کردند، تا بر قانون‌هایی که تدوین و تصویب می‌شد، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستورهای شرع نباشد.

۱۸. ۱- اختلاف درونی مشروطه‌خواهان ۲- مخالفت محمدعلی‌شاه با نظام مشروطه.

۱۹. به دلیل اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از صف طرفداران مشروطه جدا شد. او معتقد بود که باید «مشروطه مشروع» ایجاد شود.

۲۰. این اقدام، مردم را به هیجان آورد بازارها بسته شد، و چندین هزار نفر به سوی مجلس هجوم آوردند. مردم شهرهای دیگر هم چون تبریز، اصفهان، شیراز، رشت و کرمان نیز با مردم تهران هم صدا شدند. مراجع تقلید، از نجف اشرف، طی تلگراف‌هایی، به نصیحت شاه پرداختند. در چنین شرایطی، شاه، در شهریور سال ۱۲۸۶، به ناچار، متمم قانون اساسی را امضا کرد.

۲۱.

۱- جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه‌خواهی از مشروطه‌طلبان حمایت می‌کرد.

۲- کمک به محمدعلی‌شاه که طرفدار روس بود

۳- پیش‌گیری از قیام ملل منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی تحت‌تأثیر پیروزی مشروطه‌خواهان در ایران

۲۲.

۱- افزایش اعتبار خود در ایران برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه

۲- به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس.

۳- محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه.

۲۳. به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس.

۲۴. حضور آلمان به‌عنوان یک قدرت جدید در صحنه سیاست جهان بود.

۲۵. با در خطر قرار گرفتن مستعمره‌های روس و انگلیس در جاهای دیگر دنیا، توسط استعمارگر جدید یعنی آلمان، آنها اختلاف‌ها را کنار گذاشتند و به موجب قرارداد ۱۹۰۷، ایران را بین خود تقسیم کردند.

براساس این قرارداد روس و انگلیس، با پادرمیانی فرانسه که از قدرت روزافزون آلمان بیمناک بود، ایران را به سه منطقه تقسیم کردند.

۲۶. منظور این بود که دو دولت تا حدودی از یکدیگر فاصله بگیرند و از برخوردهای احتمالی بین آنها، جلوگیری شود.
۲۷. نمایندگان مجلس، به اتفاق آراء، قرارداد را رد کردند. مجلس، قبل از آن نیز دریافت وام از دولت‌های خارجی را رد و برای حل این مشکل، به تأسیس «بانک ملی»، اقدام کرده بود. به علاوه، نوز بلژیکی را که پست مهم مالی ایران در دست او بود، اخراج کرده بود.
۲۸. زیرا در جهت خلاف هدف‌های استعماری آنان جریان داشت. به همین دلیل، برای سرکوب مجلس، به توافق رسیدند و هنگامی که محمدعلی شاه ساختمان مجلس را به توب بست، روسیه از آن حمایت کرد و انگلیس نیز با سکوت خود، به آن رضایت داد.
۲۹. میرزا علی اصغر خان امین السلطان از مخالفان جدی مشروطه بود تا به کمک وی، دوباره نظام استبدادی را حاکم سازد.
۳۰. او که در دوره نخست وزیری خود، سیاستی دوگانه در پی گرفته بود، سرانجام توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد.
۳۱. او در یکی از خیابان‌های تهران مورد سوم قصد قرار گرفت، ولی آسیبی ندید. او این اقدام را به مشروطه‌خواهان نسبت داد و به همین بهانه، تصمیم گرفت مجلس را برای همیشه تعطیل کند.
۳۲. در تیر ۱۲۸۷، یعنی دو سال پس از استقرار مشروطه، محمدعلی شاه با تشویق سفارت روسیه دستور حمله به مجلس شورای ملی را صادر کرد. لیاخوف روسی فرمانده نیروهای قزاق به فرمان محمدعلی شاه با نیروهای خود به مجلس حمله کرد و بخشی از ساختمان مجلس را با گلوله‌های توپ تخریب کرد.
۳۳. به دنبال آن، تمام خانه‌های مشروطه‌خواهان غارت شد و ماموران به دست‌گیری آنان پرداختند. آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی و سیدعبدالله بهبهانی، توسط قزاق‌ها دست‌گیر، شکنجه و تبعید شدند. به دستور شاه، میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل، ملک‌المتکلمین و سیدجمال‌الدین واعظ اعدام شدند. بعضی از نمایندگان نیز که مورد تعقیب قرار گرفته بودند (از جمله تقی زاده)، به سفارت انگلیس پناه بردند.
۳۴. میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل، ملک‌المتکلمین و سید جمال‌الدین واعظ
۳۵. استبداد صغیر.
۳۶. از به توپ بسته شدن مجلس توسط محمدعلی شاه تا فتح تهران توسط طرفداران مشروطه‌خواهان.
۳۷. چون بار دیگر استبداد به جای مشروطیت حاکم شد.
۳۸. دوره استبداد صغیر آغاز شد و نخستین بار مردم شهر تبریز دست به اعتراض و مقاومت زدند.
۳۹. جمعی از غرب‌گرایان که داعیه مشروطه‌خواهی و وطن‌دوستی داشتند، از هر طریق ممکن، خود را به اروپا رساندند و در شهرهای پاریس، لندن، استانبول و کشور سوئیس، محفل‌هایی سیاسی به راه انداختند.
۴۰. از تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان
۴۱. حمایت مراجع تقلید مقیم نجف از مشروطه بود.

پاسخنامه تشریحی

۱. اخراج تندروهای غرب‌گرا مانند تقی‌زاده
(صفحه ۶۲ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- اخراج تندروهای غرب‌گرا مانند تقی‌زاده (۵/۵ نمره)
۲. الف ← (۳) شیخ فضل‌الله نوری
ب ← (۵) امین‌السلطان
ج ← (۱) لیاخوف
د ← (۲) سید حسن تقی‌زاده
(صفحه ۵۴، ۵۷، ۶۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- الف ← (۳) شیخ فضل‌الله نوری (۲۵/۵ نمره)
ب ← (۵) امین‌السلطان (۲۵/۵ نمره)
ج ← (۱) لیاخوف (۲۵/۵ نمره)
د ← (۲) سید حسن تقی‌زاده (۲۵/۵ نمره)
۳. متفقین: فرانسه - انگلستان - روسیه
متحدین: آلمان - امپراتوری اتریش - مجارستان
(صفحه ۶۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- متفقین: فرانسه - انگلستان - روسیه (دو مورد هر کدام ۲۵/۵ نمره)
متحدین: آلمان - امپراتوری اتریش - مجارستان (دو مورد هر کدام ۲۵/۵ نمره)
۴. - اخطار و تهدید دولت روس و انگلیس برای اخراج مورگان شوستر و انحلال مجلس
- تعیین نخست‌وزیر با توافق دولت روس و انگلیس
- تهدید روسیه و انگلستان به دلیل سر و سامان مجلس ملی به امور داخلی
۵. با فتح تهران آغاز شد. ویژگی‌ها:
۱- اختلاف‌های شدید بین طرفداران مشروطه
۲- مداخله آشکار و سلطه‌گرانه روسیه و انگلیس در سرنوشت ایران
۶. گزینه «ب»: تهران
۷. پس از فتح تهران مجلسی فوق‌العاده، مرکب از سران و رؤسای مجاهدان، شاهزادگان، اعیان و وکلای سابق مجلس شورای ملی، تشکیل شد و به اتفاق آرا، محمدعلی‌شاه از سلطنت خلع و پسر دوازده‌ساله او، احمدمیرزای ولیعهد، به مقام سلطنت برگزیده شد.
۸. گزینه «ب»: عضدالملک
۹. ۱- انتخاب احمدشاه به سلطنت ۲- برکناری محمدعلی‌شاه ۳- اعدام شیخ فضل‌الله نوری
۱۰. محمدعلی‌شاه با حمایت روس و انگلیس بدون محاکمه و حتی با پرداخت حقوق سالیانه راهی بندر ادسا در روسیه شد.
۱۱. گزینه «الف»: آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری
۱۲. گزینه «ب»: آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری
۱۳. شیخ فضل‌الله نوری به دلیل اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از صف طرفداران مشروطه جدا شد. او معتقد بود که باید «مشروطه مشروعه» ایجاد شود.
۱۴. گزینه «ب»: شیخ فضل‌الله نوری
۱۵. گزینه «د»: آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری
۱۶. بی‌هم خان ارمنی / این عالم روحانی پس از یک محاکمه فرمایشی، به شهادت رسید.
۱۷. به دنبال اعدام شیخ فضل‌الله نوری و تشکیل دومین دوره مجلس شورای ملی.
۱۸. «دمکرات» و «اعتدالیون» میان مشروطه‌خواهان شدت گرفت.
۱۹. اعتدالیون مذهب را سدی محکم در برابر ظلم و بی‌عدالتی می‌دانستند و اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند. سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی از اعضای سرشناس این حزب بودند.
۲۰. دمکرات‌ها به رهبری سید حسن تقی‌زاده بر جدایی دین از سیاست تأکید می‌ورزیدند تا مشروطه را از جنبه‌های دینی تهی کنند و نهضت را از آرمان‌های اصیل آن دور سازند.

۲۱. اعتدالیون مذهب را سدی محکم در برابر ظلم و بی‌عدالتی می‌دانستند و اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند. دمکرات‌ها به رهبری سید حسن تقی‌زاده بر جدایی دین از سیاست تأکید می‌ورزیدند تا مشروطه را از جنبه‌های دینی تهی کنند و نهضت را از آرمان‌های اصیل آن دور سازند.
۲۲. گزینه «ج»: دموکرات‌ها
۲۳. طبق تصمیم دوره دوم مجلس شورای ملی، عده‌ای کارشناس از آمریکا برای اصلاح اداره دارایی و خزانه‌داری کل، یک فرانسوی برای دادگستری و چند سوئدی برای ژاندارمری، استخدام شدند.
۲۴. گزینه «الف»: مورگان شوستر - روسیه
۲۵. گزینه «د»: قیام عشایر تنگستانی
۲۶. این نهضت نتیجه تجربیات طولانی مردم ایران در حفظ استقلال و سربلندی این کشور کهن بود.
۲۷. سر پرسی سایکس
۲۸. چون دولت عثمانی همسایه غربی ایران به متحدین پیوست، اهمیت کشور ما برای متفقین دو چندان شد. به همین دلیل انگلستان و روسیه قرارداد سرّی ۱۹۱۵ م را با هم امضا کردند. طبق این قرارداد دو منطقه نفوذ در عهدنامه ۱۹۰۷، به منطقه اشغالی تبدیل شدند. روسیه منطقه تحت نفوذ خود را اشغال کرد و در مقابل، دولت انگلستان نیز در سال ۱۹۱۶ م به تأسیس پلیس جنوب دست زد.
۲۹. چون دولت عثمانی همسایه غربی ایران به متحدین پیوست و دو کشور روسیه و انگلیس بر اساس این قرارداد توافق کردند مفاد عهدنامه ۱۹۰۷ را به صورت منطقه‌ای اشغالی درآوردند.
۳۰. چند روز پس از آن که احمدشاه قاجار تاجگذاری کرد و مجلس شورای ملی دوره سوم شروع به کار کرد.
۳۱. اعلان سیاست بی‌طرفی کرد ولی در این کار موفقیتی به دست نیاورد؛ زیرا موقعیت حساس ایران برای نیروهای درگیر جنگ مهم بود.
۳۲. به دنبال اخطار ۴۸ ساعته روسیه در مورد اخراج شوستر از ایران
۳۳. (۱) اقدام‌های مورگان شوستر متوقف و او از ایران اخراج شود.
- (۲) بدون موافقت روس و انگلیس، از استخدام اتباع خارجی در ایران، خودداری شود.
- (۳) هزینه نگهداری قوای روسیه در ایران را، دولت ایران پرداخت کند.
۳۴. با اختیارات وسیعی که مجلس به او داد، شروع به انجام اصلاح‌هایی دامن‌دار در امور مالی و گمرک‌ها کرد. این اقدام او که سبب منظم شدن دستگاه اقتصادی کشور می‌شد، روس و انگلیس را سخت عصبانی کرد.
۳۵. در اکتبر ۱۹۱۷ م / ۱۲۹۶ ش حکومت تزاری روسیه در مقابل انقلاب بلشویکی شکست خورد و روس‌ها خروج سربازان خود از ایران را آغاز کردند؛ بنابراین انگلیس یکه‌تاز میدان سیاست ایران شد.

پاسخنامه تشریحی

۱. تا برای سرپوش نهادن بر نقش انگلیس در کودتا، دولت خود را کابینه‌ای ملی و ضدانگلیس نشان دهد. (صفحه ۷۸ و ۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

تا برای سرپوش نهادن بر نقش انگلیس در کودتا (۵مره نمره)، دولت خود را کابینه‌ای ملی و ضدانگلیسی نشان دهد (۵مره نمره).

۲. الف) آنها توسل به زور و اجبار را برای ایجاد تحول‌های اجتماعی در ایران لازم می‌دانستند.

ب) به دلیل تجربه لغو قرارداد ۱۹۱۹ م و نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان.

(صفحه ۷۶، ۸۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آنها توسل به زور و اجبار (۵مره نمره) را برای ایجاد تحول‌های اجتماعی در ایران لازم می‌دانستند (۵مره نمره).

ب) به دلیل تجربه لغو قرارداد ۱۹۱۹ م (۵مره نمره) و نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان (۵مره نمره).

۳. زیرا به موجب آن، نظارت بر تشکیلات نظامی، مالی و سیاسی ایران منحصراً در اختیار مستشاران انگلیسی قرار می‌گرفت.

(صفحه ۷۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا به موجب آن، نظارت بر تشکیلات نظامی، مالی و سیاسی ایران (۵مره نمره) منحصراً در اختیار مستشاران انگلیسی قرار می‌گرفت (۵مره نمره).

۴. بلافاصله به دستور سید ضیاء‌الدین طباطبایی، بسیاری از شخصیت‌های سیاسی، از جمله آیت‌الله مدرس، که از مخالفان سیاست‌های انگلستان در ایران بود، دستگیر و روانه زندان شدند.

(صفحه ۷۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بلافاصله به دستور سید ضیاء‌الدین طباطبایی، بسیاری از شخصیت‌های سیاسی (۵مره نمره)، از جمله آیت‌الله مدرس، که از مخالفان سیاست‌های انگلستان در ایران بود، دستگیر و روانه زندان شدند. (۵مره نمره).

۵. بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیاء‌الدین طباطبایی و رضاخان، سید ضیاء را وادار کرد که وزارت جنگ را به او واگذار کند. به این ترتیب، رضاخان دومین گام را در راه رسیدن حکومت برداشت.

(صفحه ۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیاء‌الدین طباطبایی و رضاخان (۵مره نمره)، سید ضیاء را وادار کرد که وزارت جنگ را به او واگذار کند. به این ترتیب، رضاخان دومین گام را در راه رسیدن حکومت برداشت (۵مره نمره).

۶. وقوع انقلاب سوسیالیستی روسیه و سرگرم شدن به مشکلات داخلی خود

۷. بعد از خروج نیروهای روسیه از ایران به خاطر انقلاب سوسیالیستی روسیه، انگلیس‌ها نیروی قزاق و قوای نظامی ایران را به اختیار و اراده خود درآوردند. همچنین به بهانه خطر کمونیسم روسیه، حاضر به بیرون بردن نیروهایشان از ایران نبودند.

۸. ظاهرسازی‌های سید ضیا و تندروی‌های او که موجی از مخالفت را علیه وی برانگیخت.

خودسری‌های رضاخان سردار سپه در گرفتن درآمد شهری و اداره مالیه به نفع قزاق‌های تحت فرمانش.

بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیا و رضاخان

۹. ۱- تشکیل کمربند آهین در مقابل روس‌ها ۲- سرکوب نهضت‌های مردمی ۳- غارت و تسلط بر منابع نفتی ۴- ایجاد حکومت نظامی قدرتمند

۱۰. با وقوع این انقلاب، به حکومت تزارها در روسیه پایان داد.

۱۱. با وقوع انقلاب سوسیالیستی روسیه در اکتبر ۱۹۱۷ که به حکومت تزارها در روسیه پایان داد، روس‌ها به سبب سرگرم شدن به مشکلات داخلی خود، نیروهای خود را از شمال ایران بیرون بردند.

۱۲. جلوگیری از ایجاد حکومت مرکزی قدرتمند در ایران

۱۳. زیرا دولت انگلستان برای تثبیت منافع دائمی خود در ایران، کنترل منطقه حساس خاورمیانه و سرکوب نهضت‌های ضد استعماری در کشور، نیازمند به دولت مرکزی قدرتمند بود.

۱۴. جنبش ضد استعماری «جنگل» به رهبری میرزا کوچک‌خان

۱۵. در واکنش به نفوذ بیگانه و فساد حاکم در کشور
۱۶. ۱) جنبش‌های ضد استعماری از جمله جنبش جنگل
۲) قیام‌های پی در پی تنگستانی‌ها، شیخ محمد خیابانی، کلنل محمدتقی خان پسیان در خراسان علیه نفوذ انگلستان
۳) مخارج سنگین پلیس جنوب
۴) اهمیت روزافزون نفت
۱۷. نیروی قزاق و قوای نظامی
۱۸. یکی از بهانه‌های انگلیس «خطر کمونیسیم» بود.
۱۹. نیروهای روسیه پس از اینکه ناحیه‌های جنوبی کشور خود را از عنصرهای مخالف پاک‌سازی کردند، در تعقیب گروه‌هایی از آنان وارد شهرهای شمالی ایران شدند. نیروهای انگلستان در مقابله با نیروهای دولت انقلابی شوروی شکست خوردند و عقب‌نشینی کردند. در چنین شرایطی بود که دولت انگلستان آبرون سایید را به فرماندهی قوای نظامی خود در ایران برگزید.
۲۰. وثوق‌الدوله
۲۱. قرارداد ۱۹۱۹ - بین وثوق‌الدوله و سرپرستی کاکس منعقد شد.
۲۲. انعقاد این قرارداد موجب شکل‌گیری سیستم تحت‌الحمایگی ایران از سوی دولت انگلیس می‌شد زیرا به موجب آن نظارت بر تشکیلات نظامی، مالی و سیاسی ایران، منحصراً در اختیار مستشاران انگلیس قرار می‌گرفت.
۲۳. زیرا به موجب این قرارداد، نظارت بر تشکیلات نظامی، مالی و سیاسی ایران، منحصراً تحت اختیار مستشاران انگلیسی قرار می‌گرفت.
۲۴. آغازی برای طرح کودتای ۱۲۹۹
۲۵. شکست انگلستان در اجرای قرارداد ۱۹۱۹
۲۶. سیاستمداران انگلستان با تجربه لغو قرارداد وثوق‌الدوله، در سیاست خارجی خود تجدید نظر کردند و به جای مداخله مستقیم در امور داخلی ایران روش مداخله غیر مستقیم را در پیش گرفتند.
۲۷. لغو قرارداد وثوق‌الدوله و نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان
۲۸. نیاز افرادی که قادر به اجرای سیاست‌های مورد نظرش باشد. برای این منظور، یک فرد سیاسی و نظامی را انتخاب کرد. این دو نفر، سید ضیاءالدین طباطبایی و رضاخان میر پنج بودند.
۲۹. سید ضیاءالدین طباطبایی و رضاخان میر پنج
۳۰. نقشه انگلستان این بود که توسط مهره‌های داخلی و بدون سلطه مستقیم نظامی، مقاصد خود را در ایران تأمین کند.
۳۱. آبرون سایید - قزوین
۳۲. سید ضیاءالدین طباطبایی
۳۳. فرمانده نیروهای ژاندارم و دیگر محافظان پایتخت قبلاً از سوی انگلیسی‌ها تطمیع شده بودند، نیروهای کودتاچی بدون هیچ‌گونه مقاومت جدی، در سوم اسفند، شبانه وارد تهران شدند و تمام مناطق حساس پایتخت را اشغال کردند.
۳۴. در بهمن ماه ۱۲۹۹ با حضور آبرون سایید، میان عاملین کودتا، ملاقاتی در قزوین صورت گرفت. در این دیدار، رضاخان پذیرفت که پس از فتح تهران توسط نیروهای قزاق، مقام نخست‌وزیری به سید ضیاءالدین طباطبایی سپرده شود. با توجه به اینکه نیروهای ژاندارم و فرمانده و دیگر محافظان پایتخت قبلاً از سوی انگلیسی‌ها تطمیع شده بودند، نیروهای کودتاچی بدون هیچ‌گونه مقاومت جدی، در سوم اسفند شبانه وارد تهران شدند و تمام مناطق حساس پایتخت را به اشغال خود درآوردند.
۳۵. بلافاصله پس از تشکیل دولت، به دستور سید ضیاءالدین طباطبایی بسیاری از شخصیت‌های سیاسی، از جمله آیت‌الله مدرس، که از مخالفان سیاست‌های انگلستان در ایران بود، دستگیر و روانه زندان شد. او به قصد منحرف کردن افکار عمومی با تبلیغات فراوان، قرارداد ۱۹۱۹ را که به همت افرادی چون آیت‌الله مدرس متروک مانده بود، لغو کرد.
۳۶. آیت‌الله مدرس
۳۷. آیت‌الله مدرس، زیرا از مخالفان سیاست‌های انگلستان بود.
۳۸. به قصد منحرف کردن افکار عمومی، با تبلیغات فراوان، قرارداد ۱۹۱۹ را که عملاً متروک مانده بود، لغو کرد.
۳۹. قرارداد ۱۹۱۹ را که عملاً متروک مانده بود، لغو کرد.
۴۰. برای سرپوش نهادن بر نقش انگلستان در کودتا و دولت کابینه خود را کابینه‌ای ملی و ضد انگلیسی نشان داد.
۴۱. اختصاص درآمد شهرداری و اداره‌های مالی به نفع قزاق‌های زیر فرمانش.
۴۲. بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیاءالدین و رضاخان، سید ضیاء را وادار کرد که وزارت جنگ را به او واگذار کند.

۴۳. وادار شد که وزارت جنگ را به رضاخان واگذار کند.

۴۴. روحیه استبدادی و نظامی‌گری رضاشاه

پاسخنامه تشریحی

- ۱ آن را نشانه بی کفایتی و بی‌علاقگی‌اش به ایران اعلام کردند.
(صفحه ۸۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
آن را نشانه بی کفایتی (۵ره نمره) و بی‌علاقگی‌اش به ایران اعلام کردند (۵ره نمره).
- ۲ زیرا بی کفایتی احمدشاه و دولتمردان و سرپیچی حاکمان محلی از فرمان حکومت مرکزی، موجب شیوع آشوب و از میان رفتن امنیت جامعه گردیده بود.
(صفحه ۸۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
زیرا بی کفایتی احمدشاه و دولتمردان (۵ره نمره) و سرپیچی حاکمان محلی از فرمان حکومت مرکزی، موجب شیوع آشوب و از میان رفتن امنیت جامعه گردیده بود. (۵ره نمره)
- ۳ حزب تجدد: داور - تیمورتاش - تدین
نمایندگان مورد توجه مردم: آیت‌الله مدرس - مستوفی الممالک - دکتر مصدق - مشیرالدوله - مؤتمن الملک
(صفحه ۸۵ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
حزب تجدد: داور - تیمورتاش - تدین (دو مورد هر کدام ۲۵ره نمره)
نمایندگان مورد توجه مردم: آیت‌الله مدرس - مستوفی الممالک - دکتر مصدق - مشیرالدوله - مؤتمن الملک (دو مورد هر کدام ۲۵ره نمره)
- ۴
- الف غلط
اقدامات خودسرانه و خشونت‌آمیز رضاخان منجر به استیضاح او در مجلس توسط آیت‌الله سید حسن مدرس شد.
- ۵ شماره «۱» سرکوب شیخ خزعل
- ۶ آتاتورک با حمایت انگلیس و لغو نظام امپراتوری عثمانی و تأسیس جمهوری در ترکیه به قدرت رسیده - انتقال ژاندارمری از وزارت داخله به وزارت جنگ
- ۷ شرایط به گونه‌ای پیش رفت که رضاخان با استفاده از اوضاع بد کشور به عنوان ناجی معرفی شد و طرفداران بانفوذ خود را برای رسیدن به حکومت آماده کرد و با سرکوب چند شورش عامل برقرارکننده امنیت شمرده شد.
- ۸ با حمایت انگلستان از کشور خارج شد و به فلسطین که تحت قیومیت انگلیس بود، رفت.
- ۹ سفارت انگلستان پیشنهاد کرد تا بعد از سید ضیاءالدین، رضاخان عامل دیگر کودتا، به نخست‌وزیری منصوب شود اما این پیشنهاد با مخالفت احمدشاه روبه‌رو شد و قوام به نخست‌وزیری رسید.
- ۱۰ جاه‌طلبی رضاخان
- ۱۱ حکومت خودکامه و استبدادی
- ۱۲ او هم‌چنان بر مصدر قدرت و وزارت جنگ باقی ماند. تسلطش را بر ارتش تثبیت کرد، ژاندارمری را از «وزارت داخله» (وزارت کشور) به «وزارت جنگ» انتقال داد و بر نفوذ خود افزود.
- ۱۳ به دلیل اقدامات خودسرانه و خشونت‌آمیز
- ۱۴ تسلطش را بر ارتش افزود و تثبیت کرد، ژاندارمری را از وزارت داخله به وزارت جنگ انتقال داد و بر نفوذ خود افزود.
- ۱۵ منجر به استیضاح او در مجلس شد.
- ۱۶ آیت‌الله سید حسن مدرس
- ۱۷ رضاخان با طرح شایعه استعفای خود و صحنه‌سازی، طرفدارانش را علیه مجلس تحریک کرد و مخالفان را مورد ضرب و شتم و ارباب قرار داد.

۱۸	تیمور تاش، داور، تقی‌زاده و تدین
۱۹	سلیمان میرزا
۲۰	ایستادگی در مقابل خودکامگی رضاخان - نجات دولت و دربار از سلطه استعمار انگلیس و رضاخان
۲۱	تبلیغ‌های گسترده، دسیسه‌چینی و دستاویز قرار دادن ناامنی در کشور
۲۲	
	الف درست
	ب نادرست - رضاخان موفق به تثبیت موقعیتش شد و احمدشاه او را به نخست‌وزیری انتخاب کرد.
	پ نادرست - اقدامات خودسرانه و خشونت‌آمیز رضاخان منجر به طرح استیضاح او در مجلس شد.
۲۳	احمدشاه در آبان ۱۳۰۲ فرمان نخست‌وزیری رضاخان را صادر کرد و بلافاصله به اروپا رفت. شاه با این اقدام، عملاً کشور را به دست رضاخان سپرد.
۲۴	انگلیسی‌ها و عوامل وابسته آن‌ها از یک سو چنین تبلیغ می‌کردند که وضع کشور بحرانی و آشفته است و به شاه توصیه می‌کردند که برای مدتی کشور را ترک کند و از دیگر سو، خروج احمدشاه را از کشور، نشانه بی‌کفایتی و بی‌علاقگی‌اش به ایران اعلام کردند.
۲۵	نشانه بی‌کفایتی و بی‌علاقگی احمدشاه به کشور
۲۶	استقرار یک حکومت مستبد
۲۷	تغییر نظام حکومتی در ایران
۲۸	مصطفی کمال پاشا (آتاتورک) با حمایت دولت انگلستان
۲۹	او نظام امپراتوری عثمانی را لغو و نظام جمهوری را تأسیس کرد.
۳۰	آتاتورک نظام امپراتوری عثمانی را لغو و نظام جمهوری را تأسیس کرد.
۳۱	مصطفی کمال پاشا (آتاتورک)
۳۲	بهانه مناسبی برای جایگزینی حکومت رضاخان به جای سلطنت قاجار بود.
۳۳	در پناه حمایت حزب‌ها و جریان‌های سیاسی طرفدار خود، توانست اکثریتی از نمایندگان موافق و طرفدار خود را راهی مجلس کند.
۳۴	کوشش برای برقراری نظامی جمهوری در ایران
۳۵	حزب تجدد با رهبری داور و حزب سوسیالیست به رهبری سلیمان میرزا اسکندری
۳۶	رضاخان
۳۷	مخالفت نمایندگان اقلیت مجلس، علما و مردم رضاخان را با شکست روبه‌رو کرد.
۳۸	زیرا انگلیسی‌ها می‌خواهند آن را به ملت ایران تحمیل کنند تا حکومتی دست‌نشانده و تحت اراده خود در ایران برقرار سازند. اگر نامزد و کاندیدای جمهوری فردی آزادی‌خواه و ملی بود، با آن موافقت می‌کرد.
۳۹	مجلس مؤسسان که تمام اعضای آن از طرفداران رضاخان بودند، تشکیل شد و با تغییر چهار اصل از اصول هشتم قانون اساسی، سلطنت دائمی ایران را به رضاخان و اعقاب ذکور او واگذار کرد.
۴۰	مجلس مؤسسان

۴۱ رضاخان و اعقاب ذکور او

۴۲ محمدعلی فروغی

۴۳ برپایی آیین تاج‌گذاری و نشستن رضاشاه بر تخت قدرت

پاسخنامه تشریحی

۱ وابستگی - خودکامگی و حکومت فردی - ترویج ملی‌گرایی افراطی - نظامی‌گری - تضعیف تخریب ارزش‌های دینی

۲ از چاپ مطالب ضد‌دینی در روزنامه‌ها جلوگیری کرد - به علما و عده نظارت بر قوانین مجلس را داد - از فروش مشروبات الکلی جلوگیری کرد.

۳ با روحانیونی مثل، شهید مدرس به‌صورت خشونت‌آمیز برخورد کرد. - حوزه‌های علمیه و روحانیون را محدود کرد - همه مراسم‌های دینی را ممنوع اعلام کرد.

۴ اقدام‌های ضد‌دینی رضاشاه ریشه در حمایت حامیانش که او را به مقام شاهی رساندند داشت.

۵ الف) مردمی شدن کلاه پهلوی با زور اما پس از سفر ترکیه کلاه پهلوی ممنوع و کلاه شاپو مردمی شد.

ب) اجباری کردن لباس متحدالشکل و تصویب در مجلس و تعیین مجازات برای نپوشیدن آن

۶ وابستگی، خودکامگی و حکومت فردی، ترویج ملی‌گرایی افراطی، نظامی‌گری، تضعیف و تخریب ارزش‌های دینی

۷ زیرا تا پیش از روی کار آمدن رضاشاه، پیدایش سلسله‌های پادشاهی و حاکمان ایرانی عموماً در چارچوب روابط قومی با اشرافیت داخلی شکل می‌گرفت.

۸ سلسله پهلوی - رضا شاه

۹ زیرا با وجود اصل تفکیک قوا در قانون اساسی، رضاشاه در همه کارها و ارکان مملکت دخالت می‌کرد و نمایندگان مجلس شورای ملی براساس فهرستی که توسط فرماندار، فرمانده لشکر و رئیس شهربانی تهیه و شخص رضا شاه آن را تایید و به وزارت کشور ابلاغ می‌کرد، انتخاب می‌شدند.

۱۰ به حاشیه راندن اسلام

۱۱ جدایی دین از سیاست

۱۲ قومیت ستیزی و نادیده گرفتن هویت اقوام ایرانی

۱۳ تقی زاده

۱۴ هینلر

۱۵ ارتش

۱۶ او فرماندهان ارتش را نسبت به سایر مقام‌های دولتی برتر به شمار می‌آورد. برای ایجاد ارتش نوین کوشش‌های زیادی انجام داد. رفتار رضاشاه با عشایر ایرانی مانند برخوردی بود که بیگانگان در زمان اشغال کشورمان با مردم این سرزمین می‌کردند.

۱۷ با ظاهرسازی می‌کوشید در مراسم عزاداری و مذهبی شرکت کند تا احساسات مردم این سرزمین رابه نفع خود جلب کند.

۱۸ در نوروز سال ۱۳۰۶ در واقعه اعتراض آیت الله بافقی به زنان عضو خانواده سلطنتی که بدون رعایت موازین شرعی وارد حرم حضرت معصومه شدند، آشکار شد. به دنبال این اعتراض رضا شاه به قم رفت و با گستاخی تمام با چکمه وارد حرم شد و آیت الله بافقی را زیر لگد انداخت.

۱۹ حذف دین از اجتماع

۲۰ اصلاح دین

۲۱ رفتار خشونت‌آمیز رضا شاه با طلبه‌های علوم دینی و یورش به حوزه‌های علمیه

۲۲ آیت الله حاج آقا نور الله اصفهانی، آیت الله حسین طباطبایی، آیت الله سید ابوالحسن انگجی و آقا میرزا صادق.

۲۳ تغییر کلاه و لباس

۲۴ متحدالشکل کردن لباس در ایران

۲۵ مردم به نشانه اعتراض، در مسجد گوهرشاد اجتماع کردند. به دستور مستقیم رضا شاه، مأموران مسجد را به محاصره در آوردند و با پتک در مسجد را شکستند و وارد صحن شدند و با مسلسل‌های سنگین از اطراف و بام‌های حرم مشرف به صحن مسجد گوهرشاد آن‌ها را به گلوله بستند و جمع کثیری را به شهادت رساندند.

۲۶ مبارزه با گسترش کمونیسم در جامعه بود که در سال‌های پس از تبعید او تشدید شد.

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) با ورود نیروهای روسیه به داخل خاک ایران و ترس از اشغال پایتخت (صفحه ۶۶ کتاب درسی) (ب) جدایی دین از سیاست (صفحه ۹۱ کتاب درسی)

(ج) زیرا آلمان تعداد محدودی مستشار نظامی و صنعتی در ایران داشت. (صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) با ورود نیروها و قوای روسی به داخل خاک ایران و ترس از اشغال پایتخت توسط روسیه (ذکر یک مورد کافی است).
ب) جدایی دین از سیاست
ج) زیرا آلمان تعداد محدودی مستشار نظامی و صنعتی در ایران داشت.
(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲ مهار قدرت سیاسی و نظامی آنان

۳ ایران دارای موقعیت جغرافیایی استراتژیک خوبی بود که بهترین راه برای رساندن کمک‌های اقتصادی و نظامی متفقین به شوروی بود. وجود چاه‌های نفت در ایران و خاورمیانه و این تصور که آلمان‌ها بر آن تسلط داشتند، انگلیسی‌ها را به وحشت انداخت.

۴ بیشتر جاده‌های کشور نوسازی یا تکمیل شد. برخی از مورخان هدف اصلی این کار را فراهم آوردن زمینه مناسب برای حرکت نیروهای نظامی برای سرکوب مخالفان می‌دانند. راه‌آهن سراسری از بندر ترکمن تا بندر امام خمینی (شاهپور) برای انتقال سریع نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال در صورت پیشروی شوروی به شمال کشور مورد استفاده قرار می‌گرفت.

۵ بخش از کوه‌های آرارات به ترکیه، بخشی از شرق به افغانستان، از دست دادن اروندرود و مستقل شدن بحرین.

۶ در سال‌های بعد از جنگ جهانی اول، سیاست انگلستان نسبت به آلمان تغییر کرد زیرا انگلستان و فرانسه از جانب کمونیستی شوروی بیشتر احساس خطر می‌کردند، بنابراین انگلیسی‌ها توسعه و تقویت آلمان نازی به رهبری هیتلر را برای مقابله با شوروی مناسب می‌دانستند. در چنین شرایطی بود که دولت انگلیسی به حکومت رضاشاه اجازه داد تا مناسبات سیاسی و اقتصادی خود را با آلمان توسعه دهد.

۷ به دلیل امضای مخفیانه پیمان عدم تجاوز مشترک با آلمان.

۸ دولت ایران با اعلام بی‌طرفی در آن جنگ تاکید کرد به هیچ‌یک از طرف‌های جنگ اجازه نخواهد داد از خاک ایران عبور کنند.

۹ ایران به سبب موقعیت حساس خود مورد توجه متفقین قرار گرفت، زیرا مناسب‌ترین راه برای انتقال کمک‌های اقتصادی و نظامی انگلستان و آمریکا به شوروی بود تا ماشین جنگی هیتلر متوقف کند. از سوی دیگر احتمال تسلط آلمان بر چاه‌های نفت ایران و خاورمیانه انگلستان را به وحشت انداخت.

۱۰ دولت ایران در مقابل خواسته‌های آنان سیاست مبهمی در پیش گرفته و در اخراج آلمانی‌ها اقدامی نکرده است.

۱۱ برای ایجاد تحول در بخش کشاورزی اقدام‌هایی نظیر تأسیس دانشکده کشاورزی در کرج و وارد کردن ماشین‌آلات کشاورزی، صورت گرفت. با این همه توجه به نظامی‌گری و ایجاد ارتش متحدالشکل که از اولویت‌های حکومت رضاشاه محسوب می‌شد که باعث شد بخش‌های دیگر از جمله کشاورزی و صنعت از تحرک و رونق طبیعی باز ماند.

۱۲ تصرف صدها هزار هکتار از زمین‌های مرغوب توسط شخص رضاشاه و رعایت نکردن حقوق و دهقانان و کشاورزان.

۱۳ با سیاست اسکان اجباری عشایر (تخته قاپو) توسط رضاشاه که با هدف مهار قدرت سیاسی و نظامی آنان صورت گرفت، دامداری سنتی به سرعت تخریب شد.

۱۴ وابستگی شدید

۱۵ ایجاد زمینه مناسب برای حرکت نیروهای نظامی به قصد سرکوب شورش‌ها و مخالفت‌های احتمالی ولی موجب شد حمل و نقل کالاها در جاده‌ها سریع‌تر انجام شود.

۱۶ برای جلب رضایت انگلیسی‌ها و تأمین مقاصد نظامی آنان.

۱۷ قرارداد داری

۱۸ انگلیس برای جلوگیری از نفوذ شوروی پیمان همکاری، دفاعی چهارجانبه را موسوم به پیمان سعدآباد بین کشورهای ایران، عراق، ترکیه و افغانستان منعقد کرد.

۱۹ در دوران رضاشاه فعالیت سیاسی ممنوع بود و از فعالیت تشکل‌های سیاسی جلوگیری می‌شد. رضاشاه اعتقادی به احزاب نداشت و تمام احزاب را منحل کرده و در دوره رضاشاه

منتقدان و مخالفان سیاسی به شدت سرکوب می‌شدند. کسانی که برخلاف نظر او سخنی می‌گفتند و می‌نوشتند سرنوشتی جز تبعید، زندان، شکنجه و مرگ نداشتند. رضاشاه حتی با دوستان و حامیان خود با شقاومت و بی‌رحمی رفتار می‌کرد و با کمترین سوءظنی آنان را از بین می‌برد.

۲۰ فیروز فرمانفرما، تیمور تاش، سردار اسعد بختیاری

۲۱ زیرا انگلیس و فرانسه از جانب حکومت کمونیستی شوروری بیشتر احساس خطر می‌کردند، بنابراین انگلیسی‌ها توسعه و تقویت آلمان نازی به رهبری هیتلر را برای مقابله با شوروی مناسب دانستند.

۲۲ لهستان

۲۳ زیرا آحاد ارتش همانند سایر مردم اعتقادی به حکومت دیکتاتوری وابسته به بیگانه نداشت و ظرف شش ماه از هم پاشید.

۲۴ براساس پیمان سعدآباد

پاسخنامه تشریحی

۱ الف) لایحه قرارداد الحاقی توسط محمد ساعد به مجلس پانزدهم ارائه شد. (صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

ب) دولت انگلستان قصد داشت با انتصاب حسین علاء به نخست‌وزیری مانع از اجرای قانون ملی شدن نفت گردد. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

ج) قوام السلطنه حزب دمکرات را ایجاد کرد که گاهی متمایل به آمریکا و زمانی متمایل به شوروی بود. (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) محمد ساعد (ب) حسین علاء (ج) دمکرات

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲ الف) گزینه ۱؛ در سال ۱۳۲۳ش، چندین شرکت نفتی انگلیس و آمریکا، خواستار امتیاز نفت مناطق جنوب شرقی (بلوچستان) ایران شدند. دولت شوروی نیز درخواست امتیاز نفت شمال ایران را کرد. (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

ب) گزینه ۱؛ مهاجرت صغری اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد بود. (صفحه ۴۷ کتاب درسی)

ج) گزینه ۲؛ پیرم خان ارمنی که پس از پیروزی مشروطه خواهان، با فرصت طلبی مدارج ترقی را به سرعت طی کرده بود، مأمور دستگیری شیخ فضل الله نوری شد. (صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۱ « (ب) گزینه ۱ « (ج) گزینه ۲ «

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۳ الف) ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرتهای شرق و غرب

ب) پیمان همکاری دفاعی چهار جانبه بین کشورهای ایران، عراق، ترکیه و افغانستان

(صفحه ۱۰۴ و ۱۰۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت (۵/۰ نمره) به قدرتهای شرق و غرب (۵/۰ نمره)

ب) پیمان همکاری دفاعی (۵/۰ نمره) چهار جانبه بین کشورهای ایران، عراق، ترکیه و افغانستان (۵/۰ نمره)

۴ ۱- فرماندهی کل قوا

۲- اعلان جنگ و صلح

۳- قدرت انحلال دو مجلس

۴- نصب وزراء

۵ حزب توده و حزب اراده ملی

۶ چون قصد داشت برخی از مناطق مرزی را تحت مالکیت خود در بیاورد و همچنین نیت گرفتن امتیاز نفت شمال ایران را در سر داشت.

۷ اختیار انحلال دو مجلس شورای ملی و سنا، انتصاب وزراء، توانایی اعلان جنگ و صلح، فرماندهی کل قوا

۸ محاکمه جنجالی عوامل جنایت دوران استبداد رضا شاه

۹ رکن الدین مختاری، رئیس شهربانی تهران، مصطفی راسخ، رئیس زندان قصر، پزشک احمدی، پزشک زندان قصر که در جنایتهای رضا شاه مشارکت داشتند بازداشت و محاکمه شدند.

۱۰ آرتور میلیسیو، مستشار آمریکایی

۱۱ علاوه بر امور مالی، وضع مقررات و قوانین و تغییر قیمت ارز در جهت منافع متفقین راه یافته بود و بر امور مالی ارتش و شهربانی نظارت می کرد.

۱۲ سقوط ارزش ریال، نابودی درآمدهای دولت، ورشکستگی اقتصادی، قحطی و بیماری.

۱۳ حزب اراده ملی توسط سید ضیاء الدین طباطبایی عامل سیاسی کوتای سوم اسفند ۱۲۹۹، حزب توده توسط شوروی به کمک جمعی کمونیستهای سابق.

- ۱۴ جمعیت فداییان اسلام به رهبری شهید نواب صفوی
- ۱۵ توسط دکتر مصدق به مجلس ارائه شد و با اکثریت آرا به تصویب رسید. این اقدام به منزله ممنوعیت و اگذاری امتیاز نفت به قدرت‌های شرق و غرب بود که در برابر سیاست موازنه مثبت که اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب بود.
- ۱۶ ایجاد حاشیه امنیتی و منطقه حائل از طریق تجزیه برخی مناطق ایران (از جمله آذربایجان و الحاق آن به آذربایجان شوروی) و دستیابی به امتیاز نفت شمال.
- ۱۷ با رشادت و مقاومت مردم وطن‌خواه و مسلمان آذربایجان و کردستان با همان سرعتی که آغاز شده بود، به پایان رسید. البته فشارهای بین‌المللی و تلاش‌های قوام السلطنه که وعده امتیاز نفت شمال را به شوروی داد در این ماجرا تأثیر داشت.
- ۱۸ محمد ساعد مراغه‌ای
- ۱۹ در اوج کشمکش‌های منطقه‌ای و التهاب‌های داخلی ناشی از اشغال فلسطین، محمد ساعد مراغه‌ای پس از دریافت چهارصد هزار دلار رشوه از اسرائیل، ضمن تعویض وزیر خارجه با موافقت شاه در دی ماه ۱۳۲۸، دولت اسرائیل را به رسمیت شناخت.
- ۲۰ مبارزه ضد استعماری ملت ایران متوقف گردد.
- ۲۱ قدرت انحلال دو مجلس، فرماندهی کل قوا، اعلان جنگ و صلح و نصب وزراء.
- ۲۲ مطبوعات دینی و جنبش اسلامی دانشجویان
- ۲۳ مقابله با اندیشیدن و جریان‌های غیر اسلامی به ویژه کمونیسم
- ۲۴ انگلستان، محمدرضا شاه، انگلستان
- ۲۵ به جزیره موریس در اقیانوس هند
- ۲۶ سید ضیاء الدین طباطبایی
- ۲۷ محمد ساعد
- ۲۸ دکتر مصدق
- ۲۹ حزب توده و عوامل داخلی‌اش، قوای مسلح شوروی
- ۳۰ اعضاء حزب توده در مجلس با اعطای امتیاز نفت به طور جدی مخالفت کردند. همزمان دولت شوروی نیز درخواست امتیاز نفت شمال ایران را کرد، اما این بار حزب توده از اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی حمایت کرد.

پاسخنامه تشریحی

۱ (۱) زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد.
(۲) کودتاگران مدعی بودند پس از انحلال مجلس شورای ملی، دیگر دولت دکتر مصدق مشروعیت قانونی ندارد.
(صفحه ۱۲۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(۱) زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد.
(۲) کودتاگران مدعی بودند پس از انحلال مجلس شورای ملی، دیگر دولت دکتر مصدق مشروعیت قانونی ندارد.
(ذکر یک مورد کافی است، ۵مره نمره)

۲ الف) لایحه قرارداد الحاقی توسط محمد ساعد به مجلس پانزدهم ارائه شد. (صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)
ب) دولت انگلستان قصد داشت با انتصاب حسین علاء به نخست‌وزیری مانع از اجرای قانون ملی شدن نفت گردد. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)
ج) قوام السلطنه حزب دمکرات را ایجاد کرد که گاهی متمایل به آمریکا و زمانی متمایل به شوروی بود. (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) محمد ساعد (ب) حسین علاء (ج) دمکرات
(هر مورد ۲۵مره نمره)

۳ الف) قدرت سیاسی و نظامی رزم‌آرا و تعداد کم نمایندگان مدافع نهضت ملی شدن نفت در مجلس سبب بی‌نتیجه ماندن این فعالیت‌ها شد.
ب) رضاشاه برای جلب اعتماد مردم و نزدیکی به علما، با ظاهرسازی می‌کوشید در این مراسم شرکت کند تا احساسات عمومی را به نفع خود و نقشه‌هایش جلب کند.
(صفحه ۹۲ و ۱۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قدرت سیاسی و نظامی رزم‌آرا (۵مره نمره) و تعداد کم نمایندگان مدافع نهضت ملی شدن نفت در مجلس (۵مره نمره) سبب بی‌نتیجه ماندن این فعالیت‌ها شد.
ب) رضاشاه برای جلب اعتماد مردم و نزدیکی به علما (۵مره نمره)، با ظاهرسازی می‌کوشید در این مراسم شرکت کند تا احساسات عمومی را به نفع خود و نقشه‌هایش جلب کند. (۵مره نمره)

۴ الف) خلع ید شرکت نفت ایران و انگلیس از نفت کشور - تنظیم اساسنامه شرکت ملی نفت - به فروش رساندن نفت ایران به مشتریان به نرخ عادلانه (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)
ب) قدرت انحلال دو مجلس - فرماندهی کل قوا - اعلان جنگ و صلح - قدرت نصب وزرا (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)
ج) احتمال تسلط آلمان‌ها بر چاه‌های نفت ایران و خاورمیانه (صفحه ۹۳ کتاب درسی)
د) جایگزین ساختن قانون‌های غربی به جای قوانین مذهبی - محدود کردن روحانیون و مراسم مذهبی - ممنوع کردن برگزاری مراسم سوگواری امام حسین - برپایی کارناوال‌های شادی و رژه دسته‌های موزیک نظامیان در روز عاشورا - تخریب مدارس و حوزه‌های علمیه - تغییر کلاه و لباس - برداشتن حجاب - رواج منکرات و کارهای خلاف شرع (صفحه ۱۰۰ کتاب درسی)

ه) تثبیت تسلط خود بر ارتش - انتقال ژاندارمری از وزارت داخله به وزارت جنگ - افزودن بر نفوذ خود (صفحه ۸۲ کتاب درسی)
و) شیخ محمود خیابانی در تبریز - کلنل پسیان در خراسان - تنگستانی‌ها در جنوب - میرزا کوچک خان در گیلان (صفحه ۷۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) خلع ید شرکت نفت ایران و انگلیس از نفت کشور - تنظیم اساسنامه شرکت ملی نفت - به فروش رساندن نفت ایران به مشتریان به نرخ عادلانه (دو مورد، هر یک ۲۵مره نمره)
ب) قدرت انحلال دو مجلس - فرماندهی کل قوا - اعلان جنگ و صلح - قدرت نصب وزرا (دو مورد، هر یک ۲۵مره نمره)
ج) احتمال تسلط آلمان‌ها بر چاه‌های نفت ایران و خاورمیانه (۵مره نمره)

د) جایگزین ساختن قانون‌های غربی به جای قوانین مذهبی - محدود کردن روحانیون و مراسم مذهبی - ممنوع کردن برگزاری مراسم سوگواری امام حسین - برپایی کارناوال‌های شادی و رژه دسته‌های موزیک نظامیان در روز عاشورا - تخریب مدارس و حوزه‌های علمیه - تغییر کلاه و لباس - برداشتن حجاب - رواج منکرات و کارهای خلاف شرع (دو مورد، هر یک ۲۵مره نمره)

ه) تثبیت تسلط خود بر ارتش - انتقال ژاندارمری از وزارت داخله به وزارت جنگ - افزودن بر نفوذ خود (دو مورد هر یک ۲۵مره نمره)
و) شیخ محمد خیابانی در تبریز - کلنل پسیان در خراسان - تنگستانی‌ها در جنوب - میرزا کوچک خان در گیلان (دو مورد، هر یک ۲۵مره نمره)

- ۶ فروش اوراق قرضه برای بالا بردن درآمد کشور - مقاومت در برابر تهدیدهای انگلستان - تقویت وحدت ملی، کنار گذاشتن شرکت نفت انگلیس و دفاع از حقوق ایران در دادگاه‌های بین‌الملل لاهه هلند و سازمان ملل.
- ۷ مهم‌ترین هدف جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت بود و حسین علاء برای جلوگیری از بحران در مناطق جنوبی و نفت خیز کشور حکومت نظامی برقرار کرد.
- ۸
- الف** غلط
- ۹ (ب) فدائیان اسلام - خلیل طهماسبی
- ۱۰ بین ایران و انگلستان، زیرا میان گس نماینده انگلستان و گلشائیان وزیر دارایی ایران بسته شد.
- ۱۱ به دلیل عدم تصویب قرارداد الحاقی
- ۱۲ به رهبری دکتر مصدق، هدف آن مخالفت با قرارداد گس-گلشائیان بود.
- ۱۳ آیت الله کاشانی
- ۱۴ دکتر مصدق
- ۱۵ پیوستن مردم و نیروهای مذهبی به مبارزات ضد استعماری
- ۱۶ به طور محرمانه وارد مذاکره با انگلستان شد و پیشنهاد جدیدی به جای قرارداد الحاقی که متضمن منافع انگلستان بود، ارائه کرد.
- ۱۷ قدرت سیاسی و نظامی رزم آرا و تعداد کم نمایندگان مدافع ملی شدن صنعت نفت در مجلس، سبب بی‌نتیجه ماندن این فعالیت‌ها شد.
- ۱۸ خلیل طهماسبی از اعضای فدائیان اسلام
- ۱۹ در ۲۴ اسفند ماه ۱۳۲۹
- ۲۰ قصد داشت با انتصاب حسین علاء مانع از اجرای قانون ملی شدن نفت شود.
- ۲۱ قرارداد ۱۹۳۳
- ۲۲ با شرط تصویب طرح اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت
- ۲۳ دولت می‌بایست به خلع ید شرکت نفت ایران و انگلیس از نفت کشور می‌پرداخت، اساسنامه شرکت ملی نفت را تنظیم می‌کرد و نفت ایران را به مشتریان به نرخ عادلانه می‌فروخت.
- ۲۴ زیرا کارشناسان خارجی به طور دسته‌جمعی استعفا کردند با اقدام دولت ایران در خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس دولت کوشید تا از کشورهای دیگر نظیر هلند و آمریکا کارشناس استخدام کند اما به دلیل اعمال نفوذ انگلیس موفق به این کار نشد.
- ۲۵ شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۲۶ انگلستان
- ۲۷ مجلس با پشتیبانی مردم از تصویب لایحه قرارداد الحاقی خودداری کرد. / رزم آرا
- ۲۸ بهای سهام شرکت نفت انگلیس به سرعت تنزل پیدا کرد، فردای آن روز، کمیسیون پیشنهاد ملی کردن نفت را تصویب کرد.

پاسخنامه تشریحی

۱ پیمان بغداد به توصیه آمریکا ابتدا بین کشورهای ترکیه و عراق امضا شد و سپس پاکستان و ایران نیز به آن پیوستند. این پیمان با هدف کامل کردن حلقه محاصره شوروی، به بهانه خطر کمونیسم و بر مبنای نظریه «آیزنهاور» رئیس‌جمهور آمریکا، تشکیل شد.
(صفحه ۱۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

پیمان بغداد به توصیه آمریکا ابتدا بین کشورهای ترکیه و عراق امضا شد و سپس پاکستان و ایران نیز به آن پیوستند. (۵ر۵) این پیمان با هدف کامل کردن حلقه محاصره شوروی، به بهانه خطر کمونیسم و بر مبنای نظریه «آیزنهاور» رئیس‌جمهور آمریکا، تشکیل شد. (۵ر۵) (نمره)

۲ الف) گزینه ۴: فعالیت‌های شبکه پدامن پیچیده، سری و غیرشفاف و از حوزه نظارت دولت خارج بود. (صفحه ۱۲۴ کتاب درسی)

ب) گزینه ۴: سازمان نظامی حزب توده از طریق شبکه‌های اطلاعاتی خود در ارتش از توطئه کودتا آگاه بود و به دلیل در اختیار داشتن پست‌های نظامی مهم می‌توانست مانع موفقیت کودتا شود. یکی از علل بی‌واکنشی شوروی و حزب توده در قبال کودتا بلا تکلیفی ناشی از مرگ استالین بود. (صفحه ۱۲۳ و ۱۲۴ کتاب درسی)

ج) گزینه ۱: سفیر آمریکا که نقش مهمی در روزهای حساس کودتا برعهده داشت، به دکتر مصدق تکلیف کرد که از پست خود کناره‌گیری کند ولی دکتر مصدق با عتاب او را از خانه‌اش بیرون کرد. (صفحه ۱۳۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه «۴» (۲۵ر۵) (نمره) ب) گزینه «۴» (۲۵ر۵) (نمره) ج) گزینه «۱» (۲۵ر۵) (نمره)

۳ زیرا آمریکا درصدد بود در منابع نفت ایران سهم برد و قانون ملی شدن نفت را گامی در راستای پایان بخشیدن به تسلط انحصاری انگلستان بر نفت ایران تلقی می‌کرد.

(صفحه ۱۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا آمریکا درصدد بود در نفت ایران سهم برد (۲۵ر۵) و قانون ملی شدن نفت را گامی در راستای پایان بخشیدن (۲۵ر۵) به تسلط انحصاری انگلستان بر نفت ایران تلقی می‌کرد (۲۵ر۵) (نمره).

۴ الف) سهم شدن آمریکا در منافع نفتی ایران

ب) جنبش‌های ملی در خاورمیانه که دارای جنبه‌های ضد استعماری بودند.

(صفحه ۱۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سهم شدن آمریکا در منافع نفتی ایران (۵ر۵) (نمره)

ب) جنبش‌های ملی در خاورمیانه که دارای جنبه‌های ضد استعماری بودند. (۵ر۵) (نمره)

۵ ۱) خروج شاه از کشور (توطئه ۹ اسفند ماه ۱۳۳۱)

۲) رفراندوم انحلال مجلس دوره هفدهم

(صفحه ۱۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) خروج شاه از کشور (توطئه ۹ اسفند ماه ۱۳۳۱) (۵ر۵) (نمره)

۲) رفراندوم انحلال مجلس دوره هفدهم (۵ر۵) (نمره)

۶ زیرا از انگلیسی‌ها می‌ترسید و هنوز خاطره برکناری و اخراج پدرش توسط آنان را، از یاد نبرده بود.

(صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا از انگلیسی‌ها می‌ترسید (۵ر۵) و هنوز خاطره برکناری و اخراج پدرش توسط آنان را، از یاد نبرده بود (۵ر۵) (نمره).

۷

الف) صحیح

۸ -۱) تحریم خرید نفت ایران -۲) تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات.

۹	این حزب چند همکاری کوچک با دولت مصدق داشت و با وجود آگاه بودن از کودتا اقدام تأثیرگذاری در جهت شکست کودتا انجام نداد.
۱۰	
	الف صحیح
۱۱	بروز اختلاف و شکاف میان رهبران نهضت
۱۲	دکتر مصدق برای مخالفت و کنترل مخالفین که رأس آن دربار بود از شاه خواست تا پست وزارت جنگ در اختیار او بگذارند. بعد از این اتفاق، شاه موافقت نکرد و دکتر مصدق استعفا نمود و سپس در ۳۰ تیر ۱۳۳۱ مردم بدون ترس به حرکت درآمدند و حماسه ملی و غرور آفرین خلق نمودند و دوباره دکتر مصدق نخست وزیر شد.
۱۳	برای مواجهه با مخالفان داخلی از شاه خواست تا پست وزارت جنگ را در اختیار وی قرار دهد و چون شاه نپذیرفت، مصدق استعفاء کرد.
۱۴	قوام السلطنه
۱۵	آیت الله کاشانی
۱۶	ضعف ساختاری و بی کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها
۱۷	عوامل خارجی و عوامل داخلی
۱۸	به دلیل رقابت نفتی با انگلستان در خاورمیانه و در جنگ سرد با شوروی
۱۹	زیرا انگلیسی‌ها قول دادند شرکت‌های نفتی آمریکایی را در منابع نفت ایران شریک سازند و از طرف دیگر خطر کمونیسم و حزب توده را در ایران بزرگ جلوه دادند.
۲۰	برای براندازی دولت مصدق و سرکوب نهضت ملی شدن نفت برنامه‌ریزی و اقدام نماید.
۲۱	از سوی کشور انگلستان و تحت عنوان عملیات چکمه
۲۲	برای کمک به ایران کاری انجام نداد و در شرایط سخت بحران اقتصادی ناشی از تحریم نفت ایران حتی از پرداخت بدهی‌های خود به ایران سرباز زد.
۲۳	این حزب از آغاز نهضت ملی شدن نفت، جنبش را به عنوان حرکتی وابسته به سرمایه‌داری غرب متهم می‌کرد و تنها خواستار ملی شدن نفت جنوب بود. زیرا نفت شمال را حق شوروی می‌دانست.
۲۴	به دلیل بلاتکلیفی ناشی از مرگ استالین
۲۵	رهبران آن از کشور گریختند و یا برای نجات جان خود با سران کودتا همکاری کردند. برخی از اعضا نیز بعدها به خدمت ساواک درآمدند.
۲۶	این شبکه از طریق نفوذ در احزاب و جریان‌های سیاسی ضمن ایجاد بلوا و آشوب در کشور و اختلاف افکنی، میان اعضا نهضت ملی ایران موجبات بدبینی نسبت به رهبران نهضت را فراهم آورد.
۲۷	اشرف پهلوی خواهر شاه، مادر شاه و اسدالله علم و شاپور
۲۸	مطبوعات
۲۹	مطبوعات
۳۰	با ایجاد شایعات و تبلیغات ویرانگر به تخریب شخصیت دکتر مصدق و ایجاد ناراضی عمومی از دولت او و تشدید اختلاف‌ها دامن بزنند.
۳۱	زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد.
۳۲	زیرا آنها در صدد تصاحب منابع نفتی ایران بودند.
۳۳	(۱) حزب توده (۲) شبکه بدامن (۳) شاه و درباریان (۴) مطبوعات (۵) اشتباه دکتر مصدق در انحلال مجلس (۶) اعتماد بیش از حد دکتر مصدق به آمریکایی‌ها (۷) جدا شدن دکتر مصدق از روحانیت

۳۴ قوام السلطنه ملی اعلامیه شدیدالحنی به طرفداران نهضت ملی شدن نفت حمله کرد و تهدید به اجرای اعدام دسته جمعی کرد.

۳۵ به دعوت آیت الله کاشانی در مخالفت با نخست‌وزیری قوام

۳۶ استعفای قوام السلطنه

۳۷ ضعف ساختاری و بی‌کفایتی اعضای کابینه دولت، رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها، روند جدایی و بروز تشتت سیاسی

۳۸ تحریم خرید نفت ایران و تهدید کشورهای خریدار نفت ایران

۳۹ اشرف پهلوی خواهر شاه، مادر شاه و افراد دربار از جمله اسدالله علم و شاپور

پاسخنامه تشریحی

۱	مقامات آمریکا (صفحه ۱۲۹ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: مقامات آمریکا (۵ر۵ نمره)
۲	۱) بی‌توجهی دولت به کودتای مقدماتی ۲) عدم پیش‌بینی کودتای بعدی (صفحه ۱۳۱ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: ۱) بی‌توجهی دولت به کودتای مقدماتی (۲۵ر۵ نمره) ۲) عدم پیش‌بینی کودتای بعدی (۲۵ر۵ نمره)
۳	شعبان جعفری معروف به شعبان بی‌مخ با عده‌ای از چماق‌داران خود و همراهی گروه‌های دیگر اوباش و ولگردها انجام دادند. (صفحه ۱۳۱ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: شعبان جعفری معروف به شعبان بی‌مخ (۲۵ر۵ نمره) با عده‌ای از چماق‌داران خود و دیگر اوباش و ولگردها (۲۵ر۵ نمره)
۴	به تعبیر امام خمینی: «محمد رضا» رفت و «رضاشاه» برگشت. (صفحه ۱۳۳ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: «محمد رضا» رفت (۲۵ر۵ نمره) و «رضاشاه» برگشت (۲۵ر۵ نمره).
۵	۱- جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی ۲- کوتاه کردن دست استعمار
۶	با جنگ روانی به دولت مصدق حمله کرد - فرستادن کرمیت روزولت به ایران و خریدن نظامیان توسط او برای انجام کودتا - برای ایجاد آشوب، ارادل و اوباش را جمع‌آوری کرد - با انجام تبلیغات مصدق را به مردم، یک فرد غاصب و کودتاچی معرفی کرد.
۷	سلطه ۲۵ ساله آمریکا - بازگشت دوباره دیکتاتوری - اعدام مخالفین - غارت کردن نفت و سرمایه‌های ملی
۸	بر دو پایه عمده استوار بود: ۱. جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی و کوتاه کردن دست استعمار ۲. علت به نتیجه نرسیدن این جریان جدایی رهبران ملی و مذهبی و اختلافات آنان و دخالت بیگانگان بود.
۹	د) امام خمینی
۱۰	ج) اسداله علم
۱۱	جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی و کوتاه کردن دست استعمار
۱۲	سازمان اطلاعات و امنیت آمریکا تصمیم گرفت کابینه دکتر مصدق را وارد مرحله جدیدی کند و از طریق جنگ روانی موسوم به تبلیغات خاکستری مقدمات کودتا را فراهم نماید.
۱۳	
	الف) رضاخان
۱۴	دولت ایالات متحده آمریکا
۱۵	فضل الله زاهدی

۱۶	نظام سلطنتی باید برچیده و حکومت جمهوری برپا شود. شاه ایران روی ملک فاروق مصر را سفید کرده
۱۷	بی توجهی دولت به کودتای مقدماتی و عدم پیش‌بینی کودتای بعدی
۱۸	شعبان جعفری، معروف به شعبان بی‌مخ
۱۹	بویی هندرسن
۲۰	زیرا دولت دکتر مصدق از ظرفیت مردم استفاده نکرد و از روحانیت که توان بسیج مردم را داشت فاصله گرفته بود.
۲۱	امام خمینی (ره)
۲۲	جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی و کوتاه کردن دست استعمار
۲۳	براساس اسناد محرمانه کودتا روشن است که دولت آمریکا نقش مهم و موثری در سازماندهی و هدایت نیروهای مخالف داشت و هدایت و رهبری کودتا را برعهده داشت.
۲۴	گزینه ب
۲۵	فرمانده نظامی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
۲۶	در ساعت یک بامداد روز ۲۵ مرداد، بصیری که حامل نامه عزل دکتر مصدق بود به خانه وی رفت ولی بلافاصله به دستور دکتر مصدق بازداشت شد و شاه از ایران فرار کرد.
۲۷	عصری جدید در سرنوشت ملت ایران رقم خورد که هزینه آن بیست و پنج سال سلطه مستقیم آمریکا، همراه با ده‌ها هزار کشته، زخمی، زندانی و تاراج میلیاردها بشکه نفت کشور بود.
۲۸	جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی و کوتاه کردن دست استعمار
۲۹	به دلیل دسیسه بیگانگان، اختلافات داخلی و فقدان رهبری مقتدر، بصیر و جامع

پاسخنامه تشریحی

۱ الف ← ۲ - سپهبد زاهدی (صفحه ۱۳۷ کتاب درسی)

ب ← ۴ - حسین علاء (صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

ج ← ۱ - سپهبد بختیار (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

د ← ۵ - اسدالله علم (صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۲ - سپهبد زاهدی   ب ← ۴ - حسین علاء

ج ← ۱ - سپهبد بختیار   د ← ۵ - اسدالله علم

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲ بین ایران با چند شرکت نفتی آمریکایی، انگلیسی، فرانسوی و هلندی با هدف بهره‌برداری از مخازن نفت ایران توسط حکومت دست‌نشانده شاه به ایران تحمیل شد.

(صفحه ۱۳۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بین ایران با چند شرکت نفتی آمریکایی (۲۵/۰ نمره)، انگلیسی (۲۵/۰ نمره)، فرانسوی (۲۵/۰ نمره) و هلندی (۲۵/۰ نمره) با هدف بهره‌برداری از مخازن نفت ایران (۵/۰ نمره)

(نمره)

۳ با هدایت و حمایت سرویس‌های اطلاعاتی انگلیس و آمریکا و با کمک سازمان اطلاعاتی اسرائیل (موساد)

(صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با هدایت و حمایت سرویس‌های اطلاعاتی انگلیس و آمریکا (۲۵/۰ نمره) و با کمک سازمان اطلاعاتی اسرائیل (موساد) (۲۵/۰ نمره)

۴ ۱- همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا ۲- حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران

۵ ایجاد فضای تیره و تاریک در جامعه، دستگیری و شکنجه و تبعید مخالفان به جزیره خارک.

۶ تشکیلات ساواک با آموزش توسط سرویس‌های اطلاعاتی آمریکا و انگلیس و بعد از آن با کمک موساد به سمت یک سازمان اطلاعاتی مخوف و ترسناک پیش می‌رفت.

۷ کامل کردن حلقه محاصره شوروی به بهانه خطر کمونیزم و بر مبنای نظریه آیزنهاور

۸ حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران - همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا

۹

الف
شهید نواب صفوی

۱۰ عده بسیار زیادی از مخالفان را دستگیر کرد و عده‌ای از آن‌ها را تبعید و تیرباران کرد، تظاهرات تهران و شهرستان‌ها با سرکوب شدید روبه‌رو شد. سقف بازار تهران را تخریب کرد و جمعی از بازاریان را به جزیره خارک تبعید کرد. دکتر مصدق را دستگیر و در دادگاه نظامی محاکمه و به سه سال زندان محکوم کرد.

۱۱ آیت الله کاشانی و نهضت مقاومت ملی

۱۲ با هدف بهره‌برداری از مخازن نفت ایران توسط حکومت دست‌نشانده شاه

۱۳ پرداخت غرامت

۱۴ با روی کار آمدن حسین علاء وزیر سابق دربار که در برابر شاه و نزدیکان او اراده و اختیاری نداشت.

۱۵ پیوستن ایران به پیمان امنیتی بغداد

۱۶ کامل کردن حلقه محاصره شوروی به بهانه خطر کمونیزم

۱۷	شهید نواب صفوی رهبر فداییان اسلام
۱۸	زیرا شاه راه بقای خود را در تبعیت از آمریکایی‌ها می‌دانست.
۱۹	۱) همسایگی ایران با شوروی به عنوان رقیب اصلی آمریکا (۲) حفظ و تبعیت نفوذ آمریکا در ایران
۲۰	بختیار
۲۱	نقش مهمی در شناسایی و سرکوب گروه‌های مخالف داشت علاوه بر شکنجه جسمی و روحی مخالفان رژیم و ایجاد جو اختناق رعب و وحشت، دولتمردان و نمایندگان مجلس را کنترل می‌کرد.
۲۲	زیرا حکومت محمدرضا شاه با فقدان مشروعیت و نبود آزادی سیاسی روبه‌رو بود.
۲۳	اقبال و اسدالله علم
۲۴	پس از پیروزی با روی کار آمدن دولت نظامی زاهدی فضای تیره‌ای در ایران حکم‌فرما شد و در تهران فرمانداری نظامی به فرماندهی سرتیپ تیمور بختیار به وجود آمد.
۲۵	در دادگاه نظامی محاکمه و به سه سال زندان محکوم شد و تا آخر عمر در روستایی نزدیک تهران تحت‌نظر بود.
۲۶	این قرارداد یک قرارداد استعماری و چند شرکتی بود که بین ایران و چند کشور نفتی آمریکا، انگلیس و فرانسه و هلند بود که به منظور بهره‌برداری از نفت ایران تحمیل شد.
۲۷	بین کشورهای ترکیه و عراق و پاکستان و ایران منعقد شد.
۲۸	زیرا او معتقد بود حضور ایران در این پیمان باعث نفوذ و زمینه‌ساز سلطه آمریکا در ایران است.
۲۹	محمدرضا شاه که حکومتش با مشکل فقدان مشروعیت و نبود آزادی سیاسی روبه‌رو بود، برای جلب افکار عمومی، دست به تأسیس این دو حزب زد.
۳۰	سازمان اطلاعات و امنیت کشور

پاسخنامه تشریحی

۱ سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست جمهوری جان اف. کندی در برابر کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه، اجرای اصلاحات از بالا به پایین با هدف پیشگیری از انقلاب‌های قهرآمیز بود. این سیاست با عنوان «اتحاد برای پیشرفت» در کشورهای که در معرض خطر کمونیسم بودند، اجرا می‌شد. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست جمهوری جان اف. کندی در برابر کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه، اجرای اصلاحات از بالا به پایین با هدف پیشگیری از انقلاب‌های قهرآمیز بود. (۵/۵ نمره) این سیاست با عنوان «اتحاد برای پیشرفت» (۲۵/۵ نمره) در کشورهای که در معرض خطر کمونیسم بودند، اجرا می‌شد. (۲۵/۵ نمره)

۲ الف) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه، وابسته و متحد آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

ب) تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند. (صفحه ۱۹۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه، وابسته و متحد آمریکا بود (۵/۵ نمره) و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی (۲۵/۵ نمره) و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت. (۲۵/۵ نمره)

ب) تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی (۵/۵ نمره)، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری (۲۵/۵ نمره)، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند. (۲۵/۵ نمره)

۳ الف) شاپور ریپورتر (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

ب) علی امینی (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

ج) نواب صفوی (صفحه ۱۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شاپور ریپورتر (۲۵/۵ نمره) ب) علی امینی (۲۵/۵ نمره) ج) نواب صفوی (۲۵/۵ نمره)

۴ الف) زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد. (ب) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه وابسته و متحد آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت.

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد (۵/۵ نمره) و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد (۵/۵ نمره).

ب) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه وابسته و متحد آمریکا بود (۵/۵ نمره) و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت (۵/۵ نمره).

۵ الف) ضعف ساختاری و بی‌کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت - رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها - روند جدایی و بروز شکاف و تشتت سیاسی (صفحه ۱۲۰ کتاب درسی)

ب) جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی - کوتاه کردن دست استعمار (صفحه ۱۳۳ کتاب درسی)

ج) همسایگی ایران با شوروی به عنوان رقیب اصلی آمریکا - حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

د) تحریم خرید نفت ایران - تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات (صفحه ۱۲۲ کتاب درسی)

ه) زمینه ایجاد انقلاب سفید (صفحه ۱۴۳ کتاب درسی)

و) برای تغییر زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ضعف ساختاری و بی‌کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت - رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها - روند جدایی و بروز شکاف و تشتت سیاسی (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/۵ نمره)

ب) جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی - کوتاه کردن دست استعمار (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/۵ نمره)

ج) همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا - حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵/۵ نمره)

د) تحریم خرید نفت ایران - تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات (ذکر یک مورد کافی است، ۵/۵ نمره)

ه) ایجاد انقلاب سفید (۵ره نمره)
و) برای تغییر زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور (۵ره نمره)

۶ آزادی احزاب - فضای باز سیاسی - اصلاحات اقتصادی
(صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

آزادی احزاب (۲۵ره نمره) - فضای باز سیاسی (۲۵ره نمره) - اصلاحات اقتصادی (۲۵ره نمره)

۷ درخواست انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا را کرد، تا موانع سر راه انجام نقشه‌های خود را از میان بردارد.
(صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

درخواست انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا را کرد (۲۵ره نمره) تا موانع سر راه انجام نقشه‌های خود را از میان بردارد (۲۵ره نمره).

۸ ضمن جلوگیری از (انقلاب سرخ) یا (کاهش خطر کمونیسم) زمینه ایجاد انقلاب سفید را فراهم آورد تا از گسترش فعالیت‌های مردمی علیه حکومت‌های دیکتاتور و دست‌نشانده آمریکا جلوگیری کند.

۹ به دلیل فساد حکومت شاه و سرکوب مخالفان رژیم پهلوی - نیاز صنایع و اقتصادهای آمریکا و اروپا به بسترهای جدید مصرف - جلوگیری از انقلاب سرخ و کاهش خطر کمونیسم - جلوگیری از فعالیت‌های مردمی علیه رژیم‌های دیکتاتوری آمریکا.

۱۰ سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست کندی در برابر کشورهای توسعه‌نیافته جهان سوم و خاورمیانه، اجرای اصلاحات از بالا به پایین با هدف پیشگیری از انقلاب‌های قهرآمیز بود.

۱۱ در کشورهایی که در معرض خطر کمونیسم بودند، اجرا شد. / اتحاد برای پیشرفت

۱۲ زیرا رژیم دست‌نشانده شاه وابسته و متحد آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین‌کننده قرار داشت.

۱۳ به باور زمامداران آمریکا، اصلاحات اقتصادی و اجتماعی می‌توانست ضمن جلوگیری از انقلاب سرخ و کاهش خطر کمونیسم، زمینه ایجاد انقلاب سفید را فراهم آورد و از گسترش فعالیت‌های مردمی علیه حکومت‌های دیکتاتور و دست‌نشانده آمریکا جلوگیری کند.

۱۴ در شهریور ۱۳۳۹، شاه با منصوب کردن شریف امامی به نخست‌وزیری و طرح شعارهایی مانند آزادی احزاب و فضای باز سیاسی و اصلاحات اقتصادی به استقبال از سیاست‌های جدید دولت آمریکا رفت.

۱۵ ب) شریف امامی

۱۶ با ایجاد لابی و ارتباط با سیاستمداران ایرانی خواستار برکناری شریف امامی و روی کار آمدن امینی شد.

۱۷ اقدام اول مبارزه با فساد اداری بود که برای جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی و افتادن حکومت بود که برای تغییر «اصلاحات اقتصادی»، ایران به دست کمونیست‌ها، صورت می‌گرفت. اقدام دوم تغییرات در زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور به اجرا در آمد.

۱۸ د) علی امینی

۱۹ محمدرضا شاه در فروردین ۱۳۴۱ به همراه اسدالله علم به آمریکا رفت و با کمک انگلستان توانست آمریکا را به برکناری امینی راضی کند و خود مجری اصلاحات موردنظر آمریکا در ایران شود.

۲۰ الف) علی امینی

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) گزینه «۴» افزایش رشد سیاسی در میان حوزه‌های علمیه و روحانیت و گرایش بیشتر روشنفکران و دانشگاهیان به ارزش‌های اسلامی از دیگر پیامدهای قیام ۱۵ خرداد بود. (صفحه ۱۵۸ کتاب درسی)
- ب) گزینه «۱» اختلاف بر سر بودجه نظامی (صفحه ۱۴۷ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- الف) گزینه «۴» ب) گزینه «۱»
- (هر مورد ۲۵/۵ نمره)
-
- ۲ الف) افشای ماهیت اصلاحات شاه، کندی و انقلاب سفید
- ب) «اصلاحات آری، دیکتاتوری نه»
- (صفحه ۱۵۰ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- الف) افشای ماهیت اصلاحات شاه، کندی و انقلاب سفید (۵/۵ نمره)
- ب) «اصلاحات آری، دیکتاتوری نه» (۵/۵ نمره)
-
- ۳ در قبال صیانت از اسلام و استقلال کشور (صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- در قبال صیانت از اسلام (۲۵/۵ نمره) و استقلال کشور (۲۵/۵ نمره)
-
- ۴ برای اطلاع بیشتر درباره همه‌پرسی و اهداف آن از شاه توضیح خواهند. - آیت‌الله روح‌الله کمالوند به نمایندگی از سوی مراجع و علما به دیدار شاه رفت. - در این دیدار شاه به جای پاسخ به سؤالات مراجع و علما، زبان به تهدید گشود.
- (صفحه ۱۴۸ و ۱۴۹ کتاب درسی)
- راهنمای تصحیح:
- برای اطلاع بیشتر درباره همه‌پرسی و اهداف آن از شاه توضیح خواهند (۵/۵ نمره) - آیت‌الله روح‌الله کمالوند به نمایندگی از سوی مراجع و علما به دیدار شاه رفت (۵/۵ نمره) - در این دیدار شاه به جای پاسخ به سؤالات مراجع و علما، زبان به تهدید گشود (۵/۵ نمره).
-
- ۵ شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب‌شوندگان حذف شد.
-
- ۶ با حذف سوگند برای نمایندگی، علما و امام خمینی مخالفت کردند و سرانجام شاه و دولت مجبور به عقب‌نشینی و لغو تصویب‌نامه شدند و شاه در اجرای سیاست اسلام‌زدایی شکست خورد.
-
- ۷ ج) امام خمینی
-
- ۸ ب) افشاگری امام
-
- ۹ ب) تضعیف اسلام و زمینه‌سازی برای نفوذ غیرمسلمانان در دولت
-
- ۱۰ مبارزه با تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی
-
- ۱۱ در این هنگام امام خمینی با آگاهی از اهداف شاه و نتایج زیان‌بار سیاست‌های مداخله‌جویانه آمریکا در ایران، مراجع و علمای قم را به شرکت در یک جلسه اضطراری فراخواند.
-
- ۱۲ در روز چهارم بهمن ماه ۱۳۴۱، شاه به قم رفت تا با سخنرانی در این شهر که کانون اصلی مخالفان بود، ثابت کند علما در مخالفت با اصول شش‌گانه یکپارچه نیستند.
-
- ۱۳ در شرایطی که انتخابات تحریم شده بود، شاه با اعمال فشار و خشونت، همه‌پرسی فرمایشی خود را در ۶ بهمن ۱۳۴۱ برپا کرد و در پی آن، رئیس جمهور آمریکا و ملکه انگلیس این فرزندوم را به شاه تبریک گفتند.
-
- ۱۴ ب) ۶ بهمن ۱۳۴۱
-
- ۱۵ رئیس جمهور آمریکا و ملکه انگلیس این فرزندوم را به شاه تبریک گفتند.

۱۶

 الف
 علی امینی

۱۷ گزینه د

۱۸ شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب‌شوندگان حذف شد.

۱۹ امام خمینی با آگاهی از اهداف شاه و نتایج زیان‌بار و سیاست مداخله‌جویانه آمریکا در ایران، مرجع و علمای قم را به شرکت در یک جلسه فراخواند و از شاه توضیح خواستند.

۲۰ شاه تصور کرد که زمینه برای جانشینی مرجع یا مراجع تقلید به جای آیت‌الله بروجردی وجود ندارد.

۲۱ الف) آیت‌الله بروجردی

۲۲ ج) فوت آیت‌الله بروجردی

۲۳ علی امینی را به بهانه اختلاف بر سر بودجه نظامی بر کنار کرد و اسدالله علم را که یکی از نزدیکان او بود، به نخست‌وزیری منصوب کرد.

۲۴ الف) محمدرضا شاه — انقلاب سفید

۲۵ قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی در اولین دوره مجلس شورای ملی به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان به تصویب رسیده بود.

۲۶ ب) لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی

۲۷ ب) علمای طراز اول قم را به نشست‌ها و گفت‌وگوهای متعدد دعوت کرد.

۲۸ با ارسال تلگرام‌هایی به شاه، لغو فوری تصویب نامه مذکور درخواست کردند.

پاسخنامه تشریحی

۱ امام خمینی در اعلامیه معروف خود، شاه‌دوستی را با غارتگری، جنایت و تجاوز به احکام اسلام مساوی دانست. (صفحه ۱۵۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

غارتگری (۲۵هـ نمره)، جنایت و تجاوز به احکام اسلام (۲۵هـ نمره)

۲ طیب حاج‌رضایی، حاج اسماعیل رضایی

(صفحه ۱۵۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

طیب حاج‌رضایی (۲۵هـ نمره)، حاج اسماعیل رضایی (۲۵هـ نمره)

۳ الف ← ۳: امیرعباس هویدا (صفحه ۱۶۲ کتاب درسی)

ب ← ۱: اسدالله علم (صفحه ۱۵۴ کتاب درسی)

ج ← ۴: حسنعلی منصور (صفحه ۱۶۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۳: امیرعباس هویدا   ب ← ۱: اسدالله علم   ج ← ۴: حسنعلی منصور

(هر مورد ۲۵هـ نمره)

۴ اعتراض به سیاست‌های رژیم پهلوی - اعلام عزای عمومی - دیگر مراجع و علما نیز از او پیروی کردند.

(صفحه ۱۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

اعتراض به سیاست‌های رژیم پهلوی (۲۵هـ نمره) - اعلام عزای عمومی (۲۵هـ نمره) - دیگر مراجع و علما نیز از او پیروی کردند. (۲۵هـ نمره)

۵ بازار تعطیل شد - مردم به سوی خیابان‌ها سرازیر شدند - دانشجویان دانشگاه تهران کلاس‌ها را تعطیل کردند - دانشجویان با شعار مرگ بر دیکتاتور خواستار آزادی امام خمینی شدند که با نیروهای نظامی مواجه شدند - دسته‌ای از تظاهرکنندگان در جنوب شهر به سمت ایستگاه رادیو رفتند - با ورود گارد شاهنشاهی قتل عام صدها نفر از مردم آغاز شد.

(صفحه ۱۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

بازار تعطیل شد - مردم به سوی خیابان‌ها سرازیر شدند - دانشجویان دانشگاه تهران کلاس‌ها را تعطیل کردند - دانشجویان با شعار مرگ بر دیکتاتور خواستار آزادی امام خمینی شدند که با نیروهای نظامی مواجه شدند - دسته‌ای از تظاهرکنندگان در جنوب شهر به سمت ایستگاه رادیو رفتند - با ورود گارد شاهنشاهی قتل عام صدها نفر از مردم آغاز شد.

(ذکر سه مورد، هر مورد ۲۵هـ نمره)

۶ - ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی

- ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم پهلوی به آمریکا و اسرائیل

- پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین‌ستیزانه رژیم پهلوی

- طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه

- بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون‌های بیداری اسلامی

(صفحه ۱۶۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی - ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم

پهلوی به آمریکا و اسرائیل - پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین‌ستیزانه رژیم پهلوی - طرح اندیشه حکومت اسلامی بر

پایه نظریه ولایت فقیه - بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون‌های بیداری اسلامی (ذکر یک مورد، ۱ نمره)

۷ شماره «۳» تبعید امام خمینی به ترکیه ← تحریم رفتارندوم و اصول شش‌گانه

۸ ۱- ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی

- ۲- ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم پهلوی به آمریکا و اسرائیل
- ۳- پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین‌ستیزانه رژیم پهلوی
- ۴- طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه
- ۵- بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون‌های بیداری اسلامی

- ۹ امام در اعلامیه معروف، شاه‌دوستی یعنی غارتگری شاه را مورد خطاب مستقیم قرار داده و اظهار حقایق را به هر قیمتی واجب و تقیه را حرام اعلام کرد - جدی‌تر و آشکارتر شدن مبارزه با رژیم پهلوی - اعتصاب کردن روحانیون در شهرهای مختلف ایران و ابراز همدردی و پشتیبانی از حوزه عملیه قم
- ۱۰ در یک جلسه شبانه با تطمیع و تهدید نمایندگان بی‌سر و صدا به تصویب رسید. به موجب این لایحه مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران آنها مصونیت قضایی داشتند.
- ۱۱ دوم فروردین ماه، در جریان برگزاری مراسم، در لباس غیرنظامی «شاه» عزاداری و شهادت حضرت امام صادق (ع)، نیروهای ساواک و کماندوها به مدرسه فیضیه قم حمله کردند و عده‌ای از روحانیان را به شهادت رساندند و یا زخمی کردند. آنان درهای حجره‌ها را شکستند و قرآن‌ها و کتاب‌ها را پاره کردند و به بیرون ریختند. حتی به مجروحان بستری شده این ماجرا در بیمارستان قم نیز حمله بردند و آنها را در بیمارستان، دستگیر کردند.
- ۱۲ مدرسه طالبیه تبریز
- ۱۳ روحانیون تهران، قم، مشهد، اصفهان، شیراز و برخی از دیگر شهرستان‌ها به منظور ابراز همدردی و پشتیبانی از حوزه علمیه قم به مدت یک هفته دست به اعتصاب زدند و از رفتن به مساجد و اقامه نماز جماعت خودداری کردند. امام خمینی در اعلامیه معروف خود، شاه‌دوستی را با غارتگری، جنایت و تجاوز به احکام اسلام مساوی دانست و به نام ملت، نخست وزیر را استیضاح کرد.
- ۱۴ امام خمینی در اعلامیه معروف خود، شاه‌دوستی را با غارتگری، جنایت و تجاوز به احکام اسلام مساوی دانست و به نام ملت، نخست وزیر را استیضاح کرد.
- ۱۵ (د) حادثه فیضیه
- ۱۶ (ج) غارتگری، جنایت و تجاوز به احکام اسلام
- ۱۷ مردم شهرهای مختلف در اعتراض به دستگیری امام قیام کردند.
- ۱۸ (ج) اسدا ... علم
- ۱۹ دانشجویان دانشگاه تهران با شنیدن خبر دستگیری امام خمینی بلافاصله کلاس‌ها را تعطیل کردند و با شعار مرگ بر دیکتاتور، خواستار آزادی امام خمینی شدند که با نیروهای انتظامی مواجه شدند.
- ۲۰ (ج) ضد استعماری و ضد استبدادی بودن قیام
- ۲۱ آنها برخلاف پیشینیان خود، بیش از انگلستان، موافق و همسو با سیاست‌های آمریکا بودند.
- ۲۲ (الف) آمریکایی‌ها - انگلیسی‌ها
- ۲۳ برای مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران آنها، درخواست مصونیت قضایی کرد.
- ۲۴ امام خمینی را در خانه مسکونی‌اش دستگیر و به فرودگاه مهرآباد تهران منتقل و به ترکیه تبعید کردند. تبعید امام خمینی علاوه بر واکنش مردم ایران که با تظاهرات و اعتصابات همراه بود، دارای بازتاب جهانی و واکنش شخصیت‌های علمی و سیاسی و دانشجویان ایرانی خارج از کشور بود.
- ۲۵ از اعضای هیئت‌های مؤتلفه اسلامی به نام محمد بخارایی، حسنعلی منصور را به جرم خیانت به کشور، در جلوی مجلس شورای ملی، ترور کرد.
- ۲۶ (ب) حسنعلی منصور
- ۲۷ ابعاد ضداستعماری و ضداستبدادی ۲. بذر فرهنگ مبارزه به‌عنوان یک تکلیف الهی در جامعه کاشته می‌شد. ۳. رشد سیاسی میان حوزه‌های علمیه افزایش یافت ۴. دانشگاهیان و روشن‌فکران به ارزش‌های اسلامی گرایش بیشتری پیدا کردند. ۵. بین دین و سیاست پیوستگی ایجاد شد.
- ۲۸ در اعتراض امام خمینی به سیاست رژیم پهلوی در سال ۱۳۴۲ سربازهای شاه و ساواک به فیضیه حمله و بسیاری از علما را به شهادت رساندند یا زخمی کردند.

۲۹

الف) نادرست

ب) درست

۳۰ ۱- تبدیل رهبری معنوی و مشی سیاسی امام خمینی (ره) به الگویی برای حرکتها و خیزشهای اسلامی ۲- احیای کاربردهای دین در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی

۳۱ به دنبال اعتراض شدید مردم و همچنین اعتراض به تصویب لایحه کاپیتولاسیون رژیم با برقراری حکومت نظامی در نیمه‌شب ۱۳ آبان ۱۳۴۳ امام را دستگیر و به تهران و سپس به ترکیه تبعید نمود.

۳۲ ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی — طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه - پیوند بیش از حد حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین‌ستیزانه پهلوی

پاسخنامه تشریحی

۱ **چپ‌گرایان** تنها راه رهایی را جنگ مسلحانه و پیروی از نظریه‌های مارکسیستی می‌دانستند و تعلیم و تربیت چریک و به‌راه انداختن جنگ چریکی علیه حکومت پهلوی از جمله اصلی‌ترین روش‌های آنان برای مبارزه بود. اما **ملّی‌گرایان**، اغلب اعتقادی به تغییر رژیم سلطنتی پهلوی نداشتند و معتقد بودند باید اصل سلطنت را پذیرفت ولی در جهت کاهش خودکامگی شاه تلاش کرد.
(صفحه ۱۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

چپ‌گرایان تنها راه رهایی را جنگ مسلحانه و پیروی از نظریه‌های مارکسیستی می‌دانستند و تعلیم و تربیت چریک و به‌راه انداختن جنگ چریکی علیه حکومت پهلوی از جمله اصلی‌ترین روش‌های آنان برای مبارزه بود. (۵ر۵ نمره) اما **ملّی‌گرایان**، اغلب اعتقادی به تغییر رژیم سلطنتی پهلوی نداشتند و معتقد بودند باید اصل سلطنت را پذیرفت ولی در جهت کاهش خودکامگی شاه تلاش کرد. (۵ر۵ نمره)

۲ زیرا علاوه بر فعالیت‌های به‌ظاهر حزبی، عملکرد تمام گروه‌ها و بخش‌های فعال در سیاست رژیم را رصد کرده و گزارش آن را به شاه منتقل می‌کرد.
(صفحه ۱۶۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا علاوه بر فعالیت‌های به‌ظاهر حزبی (۲۵ر۵ نمره)، عملکرد تمام گروه‌ها و بخش‌های فعال (۲۵ر۵ نمره) در سیاست رژیم را رصد کرده و گزارش آن را به شاه منتقل می‌کرد. (۵ر۵ نمره)

۳ درآمد حاصل از فروش زمین‌های متصرفی در دوره رضاشاه - برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی - قمارخانه‌ها و سایر مکان‌های فساد - قاچاق مواد مخدر - دلالی معامله‌های خارجی - مشارکت نامشروع در سهام صدها شرکت خصوصی و دولتی
(صفحه‌های ۱۶۶ و ۱۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

درآمد حاصل از فروش زمین‌های متصرفی در دوره رضاشاه - برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی - قمارخانه‌ها و سایر مکان‌های فساد - قاچاق مواد مخدر - دلالی معامله‌های خارجی - مشارکت نامشروع در سهام صدها شرکت خصوصی و دولتی (ذکر چهار مورد کافی است، هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

۴ الف ← ۳: امیرعباس هویدا (صفحه ۱۶۲ کتاب درسی)

ب ← ۱: اسدالله علم (صفحه ۱۵۴ کتاب درسی)

ج ← ۴: حسنعلی منصور (صفحه ۱۶۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۳: امیرعباس هویدا   ب ← ۱: اسدالله علم   ج ← ۴: حسنعلی منصور
(هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

۵ الف) **ملّی‌گرایان** (صفحه ۱۷۱ کتاب درسی)   ب) فاجعه سینما رکس (صفحه ۱۷۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) **ملّی‌گرایان**   ب) فاجعه سینما رکس

(هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

۶ بر پایه دیوان‌سالاری دولتی، دربار و ارتش (صفحه ۱۶۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

دیوان‌سالاری دولتی (۵ر۵ نمره)، دربار و ارتش (۵ر۵ نمره)

۷ نخست‌وزیر، وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی و مجلس سنا و مقامات پایین‌تر

(صفحه ۱۶۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

نخست‌وزیر (۲۵ر۵ نمره)، وزیران (۲۵ر۵ نمره) و نمایندگان مجلس شورای ملی و مجلس سنا (۲۵ر۵ نمره) و مقامات پایین‌تر (۲۵ر۵ نمره)

۸ علامه طباطبائی - شهید مطهری - آیت‌الله خامنه‌ای - آیت‌الله طالقانی - آیت‌الله هاشمی رفسنجانی - آیت‌الله مکارم شیرازی - دکتر باهنر - مهندس بازرگان - جلال‌آل احمد -

دکتر شریعتی - دکتر مفتاح - علامه جعفری - علامه امینی

(صفحه ۱۷۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

علامه طباطبایی - شهید مطهری - آیت‌الله خامنه‌ای - آیت‌الله طالقانی - آیت‌الله هاشمی رفسنجانی - آیت‌الله مکارم شیرازی - دکتر باهنر - مهندس بازرگان - جلال آل احمد - دکتر شریعتی - دکتر مفتاح - علامه جعفری - علامه امینی (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۹ بر پایه‌های دیوان‌سالاری دولتی - دربار - ارتش استوار ساخته بود.

۱۰

الف

حکومت‌های بسیار متمرکز و مستبد.

ب

معترضان به برنامه‌ای او در ایران باید بین زندان، تبعید یا محو شدن، یکی را انتخاب کنند.

۱۱ در عرصه فرهنگی، رژیم برنامه‌های گسترده‌ای را به قصد تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی تدارک دید. شاه جشن‌های تاج‌گذاری و جشن‌های ۲۵۰۰ ساله را به همین منظور و با نوعی حس تفاخر برگزار کرد. این جشن‌ها رویاهای بلندپروازانه شاه بود. او در مقایسه با بسیاری از شخصیت‌های مطرح جهان فاقد مقبولیت مردمی بود و برای کسب اعتبار کاذب در صدد برآمد، حکومت و شخصیت خود را به کورش، پادشاه بزرگ هخامنشی پیوند بزند و از این طریق محبوبیتی کسب کند. تغییر تقویم هجری شمسی به تقویم شاهنشاهی نیز در همین راستا بود. نتیجه این اقدام‌ها، تخریب و تضعیف مؤلفه‌های هویت بود.

۱۲ سیاست فشار بر منتقدان و سرکوب مخالفان و تشکیل کمیته مشترک ضد خرابکاری با ساواک، شهربانی و زاندارم‌ری شدت پیدا کرد. از شکنجه‌های وحشتناک، تیرباران زندانیان دانشگاهی، طلبه و نویسندگان و ... که از نظر تعداد زندانیان سیاسی در رتبه سوم جهان قرار داشت.

۱۳ اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران است.

۱۴ (د) مطیع محض اوامر شاه

۱۵ افزایش خرید تسلیحات نظامی ایران از آمریکا، موجب وابستگی بیشتر ایران به آمریکا و حضور گسترده مستشاران آمریکایی در کشور ما شد. به گونه‌ای که بیشترین تعداد مستشاران آمریکایی در یک کشور خارجی، در ایران حضور داشتند و این تعداد در اواخر حکومت پهلوی به ۹۰ هزار نفر رسید.

۱۶ (د) موارد الف و ب صحیح است.

۱۷ شاه بخش قابل توجهی از درآمدهای نفتی را به خرید سهام و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های ورشکسته اروپایی و آمریکایی و دادن وام به کشورهای وابسته به بلوک غرب، اختصاص داد.

۱۸ (ب) ۳۱ درصد

۱۹ اعضای خانواده پهلوی، از طریق درآمد حاصل از فروش زمین‌های متصرفی در دوره رضاشاه و برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی، ثروت زیادی اندوختند. آنان همچنین از قمارخانه‌ها و سایر مکان‌های فساد، قاچاق مواد مخدر، دلالی معامله‌های خارجی و مشارکت نامشروع در سهام صدها شرکت خصوصی و دولتی، سود کلانی می‌بردند.

۲۰ شاه با تبعید امام خمینی می‌خواست رهبری نهضت را از ایران دور سازد تا شعله‌های بیداری را در ایران خاموش کند.

۲۱ امام خمینی در دوران تبعید پیوسته مردم را به استقامت دعوت می‌کرد و به آنان امید می‌بخشید.

ایشان ضمن تحلیل‌های روشنگرانه درباره مسائل ایران و حوادث خاورمیانه به‌ویژه جنگ اعراب و اسرائیل، همواره خطر سلطه همه‌جانبه آمریکا بر ایران و پیامدهای فرهنگی و سیاسی ناشی از آن را (که عظمت و استقلال ایران را مخدوش می‌کرد)، گوشزد می‌کرد.

۲۲ (ب) نجف

۲۳ (د) بین سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷

۲۴ جنبش دانشجویی در دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ آرمان‌هایی مانند عدالت اجتماعی، استقلال، آزادی و پیشرفت کشور را سرلوحه برنامه‌های خود قرار دادند.

۲۵ (ج) مسلمانان انقلابی

۲۶ این گروه با استفاده از اندیشه‌های اسلامی و انجام تکلیف شرعی به مبارزه با شاه پرداختند.

۲۷ شاه باید محدود شود و در اصل سلطنت هیچ‌گونه تغییر به وجود نیاید.

۲۸ مسلمانان انقلابی - چپ‌گرایان - ملی‌گرایان

۲۹ در عرصه فرهنگی رژیم برنامه‌های گسترده‌ای را به منظور تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی تدارک دید.

۳۰ دعوت مردم به استقامت و امید - تحلیل روشنفکرانه درباره مسائل ایران و حوادث خاورمیانه - کمرنگ کردن اندیشه جدایی دین از سیاست - اتخاذ مواضع شجاعانه

۳۱ الف) چپ‌گرایان   ب) ملی‌گرایان   ج) مسلمانان انقلابی

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) گزینه ۴: علی امینی (صفحه ۱۴۷ کتاب درسی)   ب) گزینه ۵: جمشید آموزگار (صفحه ۱۷۵ کتاب درسی)
ج) گزینه ۱: شریف امامی (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)   د) گزینه ۲: اسدالله علم (صفحه ۱۵۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← گزینه ۴   ب ← گزینه ۵   ج ← گزینه ۱   د ← گزینه ۲

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۲ سبب شد که آمریکا، شاه و دولت، چاره را در اقدام به برقراری حکومت نظامی و توسل به خشونت گسترده ببینند.
(صفحه ۱۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

سبب شد که آمریکا، شاه و دولت، چاره را در اقدام به برقراری حکومت نظامی (۵/۰ نمره) و توسل به خشونت گسترده ببینند (۵/۰ نمره).

۳ زیرا کارتر نامزد دمکرات‌ها بود و شاه در مبارزه انتخاباتی، هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود.
(صفحه ۱۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

زیرا کارتر نامزد دمکرات‌ها بود (۵/۰ نمره) و شاه در مبارزه انتخاباتی، هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود (۵/۰ نمره).

۴ الف) سهل انگاری مسئولان رژیم در پیگیری موضوع - عدم رسیدگی مراکز امنیتی (صفحه ۱۷۸ کتاب درسی)

ب) سیاست‌های دوگانه حقوق بشر و سیاست‌های سرکوب‌گرایانه آمریکا برای مهار انقلاب اسلامی (صفحه ۱۷۴ کتاب درسی)

ج) پیوند و احترام متقابل میان طبقات روحانی و دانشگاهی (صفحه ۱۶۸ کتاب درسی)

د) موضوعات فرهنگی - مقابله با افکار مارکسیستی و الحادی - مخالفت با ایده جدایی دین از سیاست (صفحه ۱۷۰ کتاب درسی)

ه) نبود برنامه برای تظاهرات - خودجوش بودن حرکت اعتراض‌آمیز مردم (بدون سازماندهی) (صفحه ۱۵۵ کتاب درسی)

و) شرط مسلمان بودن - سوگند به قرآن مجید (صفحه ۱۴۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سهل انگاری مسئولان رژیم در پیگیری موضوع - عدم رسیدگی مراکز امنیتی (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

ب) سیاست‌های دوگانه حقوق بشر - سیاست‌های سرکوب‌گرایانه آمریکا برای مهار انقلاب اسلامی (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

ج) پیوند و احترام متقابل میان طبقات روحانی و دانشگاهی (۵/۰ نمره)

د) موضوعات فرهنگی - مقابله با افکار مارکسیستی و الحادی - مخالفت با ایده جدایی دین از سیاست (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

ه) نبود برنامه برای تظاهرات - خودجوش بودن حرکت اعتراض‌آمیز مردم (بدون سازماندهی) (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

و) شرط مسلمان بودن - سوگند به قرآن مجید (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۵ شورای امنیت ملی معتقد به کشتار گسترده مردم و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب بود.

(صفحه ۱۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شورای امنیت ملی معتقد به کشتار گسترده مردم (۵/۰ نمره) و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب بود. (۵/۰ نمره)

۶ شورای امنیت ملی آمریکا معتقد به کشتار گسترده مردم و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب بود.

۷ بعد از این کشتارها، کارتر با پیامی از شاه پشتیبانی کرد و از اقدام‌های او در راه بازگرداندن نظم حمایت کرد.

۸ زیرا کارتر نامزد دموکرات‌ها بود و شاه در مبارزه انتخاباتی، هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود.

۹ برای کاهش اعتراضات مردم

۱۰ محاکمه‌هایی که در آنها محکومان اغلب به تیرباران و زندان‌های طولانی محکوم می‌شدند به صورت علنی برگزار شود و تشکیل کمیسیون شاهنشاهی برای مبارزه با فساد در دربار.

۱۱ ب) جمشید آموزگار

- ۱۲ سرمستی شاه از تمجید کارتر و حمایت آمریکا و کشورهای غربی از حکومتش، موجب شد تا پس از سفر کارتر، شاه همان روز دستور دهد که مقاله‌ای شدیدالحن علیه امام خمینی نوشته شود.
- ۱۳ (ب) کارتر
- ۱۴ انتشار مقاله توهین‌آمیز در روزنامه اطلاعات با واکنش فوری طلاب، روحانیون و مردم قم روبه‌رو شد. تظاهرات روز نوزدهم دی ماه، منتهی به حمله نیروهای نظامی به مردم شد که طی آن، چهارده نفر کشته و عده زیادی مجروح و جمعی از علما و روحانیون نیز دستگیر و تبعید شدند اما دامنه اعتراض‌ها گسترش یافت.
- ۱۵ ایران، استعمار سرخ و سیاه / امام خمینی، به شدت مورد حمله و توهین قرار گرفته بود.
- ۱۶ (الف) شاه
- ۱۷ قیام مردم قم و تبریز — در چهل‌م بزرگداشت کشته‌شدگان قم مردم تبریز قیام نمودند — دیگر شهرستان‌ها به قیام علیه شاه برخاستند.
- ۱۸ در مرداد ۱۳۵۷، سینما رکس آبادان در یک جنایت مهیب به آتش کشیده شد و ۴۷۷ نفر در آتش سوختند. مردم ساواک را عامل آتش‌سوزی می‌دانستند. سهل‌انگاری مسئولان رژیم در پیگیری موضوع و عدم رسیدگی مراکز امنیتی بر این باور صحت گذاشت.
- ۱۹ (الف) آموزگار — شریف امامی
- ۲۰ در پی فاجعه سینما رکس، آموزگار مجبور به استعفا شد و جعفر شریف امامی (از فراماسون‌های بنیاد پهلوی) با تظاهر به شعار آشتی ملی به نخست‌وزیری منصوب شد.
- ۲۱ وحشت شاه، دولت و آمریکا را افزایش داد؛ چرا که نمایش عظیمی از اتحاد و قدرت مردم بود.
- ۲۲
- صبح هفده شهریور مردم به خیابان‌ها آمدند، در تهران، هزاران نفر، در میدان شهدا، اجتماع کردند. نظامیان و کماندوها نتوانستند مردم را متفرق کنند و به اعتراف یک خبرنگار خارجی: «با مسلسل‌تانک‌ها، آنها را به گلوله بستند. چرخبال‌ها (هلیکوپترها) نیز برای متفرق کردن مردم، از مسلسل و مواد تخریبی استفاده کردند و منظره، به میدان اعدام «دسته جمعی» شباهت داشت.»
- ۲۳ در درون کاخ سفید بر سر چگونگی مقابله با انقلاب اسلامی اختلافات جدی وجود داشت. شورای امنیت ملی معتقد به کشتار گسترده مردم و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب بود و این اختلافات سبب سردرگمی کارتر و شاه در سرکوب مردم و انقلاب اسلامی شده بود.
- ۲۴ (ب) کارتر
- ۲۵ (ج) قیام ۱۹ دی و ۱۷ شهریور
- ۲۶
- الف** صحیح
- ۲۷ گزینه الف
- ۲۸ حقوق بشر، فضای باز سیاسی
- ۲۹ (ج) شریف امامی
- ۳۰ ۱- برکناری امیر عباس هویدا و جایگزینی جمشید آموزگار به نخست‌وزیری ۲- لغو محاکمه سریع مخالفان در دادگاه سری نظامی
- ۳۱
- الف** رشیدی مطلق
- ۳۲ سخنرانی تندى علیه شاه صورت گرفت و بار دیگر نام امام خمینی (ره) بر سر زبان‌ها افتاد.
- ۳۳ (الف) نقش ژاندارمی منطقه با هدف برعهده گرفتن هزینه‌های تأمین امنیت کشورهای همجوار

ب) با شعار «حقوق بشر» و «فضای باز سیاسی»

(صفحه ۱۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) نقش ژاندارمی منطقه (۲۵ره نمره) با هدف برعهده گرفتن هزینه‌های تأمین امنیت کشورهای همجوار (۲۵ره نمره)

ب) با شعار حقوق بشر (۲۵ره نمره) و فضای باز سیاسی (۲۵ره نمره)

پاسخنامه تشریحی

- ۱ جمعی از سران بدنام رژیم پهلوی، نظیر امیرعباس هویدا، نخست‌وزیر اسبق و ارتشبد نصیری، رئیس سابق ساواک را دستگیر کرد اما امام خمینی به مردم ایران هشدار داد این اقدامات ظاهری و فریب‌کارانه است.
(صفحه ۱۸۳ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- جمعی از سران بدنام رژیم پهلوی، نظیر امیرعباس هویدا، نخست‌وزیر اسبق (۲۵هـ/م) و ارتشبد نصیری، رئیس سابق ساواک را دستگیر کرد (۲۵هـ/م) اما امام خمینی به مردم ایران هشدار داد (۲۵هـ/م) این اقدامات ظاهری و فریب‌کارانه است. (۲۵هـ/م)
- ۲ تظاهرات عاشورای ۱۳۵۷
- ۳ ۱- بررسی چگونگی دولت موقت، ۲- نحوه انتقال قدرت ۳- و فراهم کردن مقدمه‌های تصویب قانون اساسی جدید.
- ۴ شاه فکر می‌کرد که با دور شدن امام خمینی، ایشان از جریان انقلاب خارج می‌شوند اما شرایط بهتر ارتباطی که در فرانسه وجود داشت، به کمک رهبری انقلاب آمد و از آن پس تماس‌ها راحت‌تر و پیام‌ها بیشتر شد.
- ۵ با روز افزون شدن تظاهرات مردمی در ایران، رژیم عراق در پی یک توافق محرمانه با شاه و هماهنگی با آمریکا، اقدام به اخراج امام خمینی از آن کشور کرد. امام در سیزدهم مهر ۱۳۵۷ به طرف کویت رفت. اما دولت کویت اجازه ورود به وی نداد. این در حالی بود که عراق نیز به امام، اجازه بازگشت نمی‌داد. در نتیجه امام خمینی و همراهانش، در پانزدهم مهر ۱۳۵۷ به فرانسه رفتند.
- ۶ تصور شاه و آمریکا این بود که دور شدن امام خمینی از ایران سبب جدایی وی از جریان انقلاب خواهد شد اما شرایط بهتر ارتباطات در فرانسه، به کمک رهبر انقلاب آمد. از آن پس، تماس‌ها راحت‌تر و پیام‌ها بیشتر شد.
- ۷ در سیزدهم آبان ۱۳۵۷، جمع زیادی از دانشجویان و دانش‌آموزان تظاهرکننده، در دانشگاه تهران، توسط نیروهای نظامی و انتظامی به شهادت رسیدند.
- ۸ در روز پانزدهم آبان، شاه طی سخنانی اعتراف کرد پیام انقلاب ملت ایران را شنیده است و سوگند یاد کرد که خطاها و فساد و ظلم و بی‌قانونی دیگر تکرار نمی‌شود.
- ۹ قطعنامه راهپیمایی روز عاشورا که توسط آیت الله بهشتی قرائت شد، تأکید مجدد بر سرنگونی نظام سلطنتی، بازگشت امام خمینی به کشور و تشکیل جمهوری اسلامی و همچنین دعوت از ارتش، برای پیوستن به مردم بود.
- ۱۰ توسط آیت الله بهشتی که شامل سرنگونی نظام سلطنتی — بازگشت امام — تشکیل جمهوری اسلامی — دعوت از ارتش برای پیوستن به مردم
- ۱۱ شورای امنیت ملی آمریکا به دنبال اجرای کودتا و به راه انداختن جوی خون در ایران بودند اما کارتر، وزارت امور خارجه و سازمان سیا، به فکر فریب مردم، از طریق جایگزینی بختیار به جای شاه و سوار شدن بر موج انقلاب بودند.
- ۱۲ وظیفه ژنرال هایزر، هماهنگی با سران ارتش، برای حمایت از دولت بختیار و در صورت لزوم، انجام کودتای نظامی علیه انقلاب و حفظ مراکز راهبردی موردنظر آمریکا بود.
- ۱۳ (ب) ۲۶ دی ۵۷
- ۱۴ ۲۶ دی ۱۳۵۷ / به دنبال اعلام خبر فرار شاه از رادیو، جشن و سروری بی‌سابقه در سراسر کشور بر پا شد. مردم با ریختن به خیابان‌ها، پخش نقل و شیرینی، روشن کردن چراغ اتومبیل‌ها به شادی و شکرگزاری پرداختند.
- ۱۵ (د) آیت اله بهشتی و آیت اله مطهری
- ۱۶ الف) ۱۲ بهمن ۵۷
- ۱۷ با پیشنهاد شورای انقلاب، مهندس مهدی بازرگان، به عنوان نخست‌وزیر دولت موقت، انتخاب شد و خبر آن، در شانزدهم بهمن ماه، رسماً به اطلاع مردم رسید.
- ۱۸ (ب) ۲۲ بهمن ۵۷
- ۱۹ با صدور اعلامیه امام خمینی در ۲۱ بهمن ماه، مردم از نیروی هوایی که لشکر گارد شاهنشاهی به آن حمله کرده بود، حمایت کردند. در مدت کوتاهی با مشارکت وسیع زنان و مردان در سراسر کشور، مراکز حساس به تصرف مردم درآمد و پایگاه‌های رژیم یکی پس از دیگری سقوط کرد. با مشاهده این وضع، شورای فرماندهان ارتش، طی اطلاعیه‌ای،

بی طرفی خود را اعلام کرد.

۲۰ به دستور امام خمینی و وظایف آن: تشکیل دولت موقت - نحوه انتقال قدرت - چگونگی بررسی قانون اساسی جدید

۲۱

الف) نادرست

۲۲ بررسی چگونگی تشکیل دولت موقت، نحوه انتقال قدرت و فراهم کردن مقدمه‌های تصویب قانون اساسی جدید

۲۳

الف) آیت الله بهشتی

۲۴ دستگیری برخی از سران بدنام رژیم پهلوی، نظیر امیر عباس هویدا، نخست‌وزیر سابق و ارتشبد نصیری و رئیس سابق ساواک

پاسخنامه تشریحی

- ۱ (۱) اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند.
(۲) هر کدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه‌ای یا بین‌المللی وابسته بودند.
(۳) از تفاوت‌های مذهبی و قومی در جهت تفرقه‌افکنی و فتنه‌انگیزی سوء استفاده می کردند.
(صفحه ۱۹۷ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- (۱) اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند.
(۲) هر کدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه‌ای یا بین‌المللی وابسته بودند.
(۳) از تفاوت‌های مذهبی و قومی در جهت تفرقه‌افکنی و فتنه‌انگیزی سوء استفاده می کردند.
(ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۵ نمره)
- ۲ • اداره امور مملکت
• اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور
• تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی
• برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت، طبق قانون اساسی جدید
(صفحه ۱۹۰ و ۱۹۱ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:
- اداره امور مملکت - اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور - تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی - برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت، طبق قانون اساسی جدید (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۵/۵ نمره)
- ۳
- الف صحیح
- ۴ حمله نظامی به طبرس - ایجاد گروه‌های سیاسی مخالف - برنامه‌ریزی کودتا - تضعیف و ترور یاران امام - حمایت از ساواکی‌ها - ایجاد هرج و مرج در استان‌ها - جنگ ایران و عراق.
- ۵ آنها خواستار سه تغییر اساسی شدند، تغییر در شورای انقلاب و خلع سلاح گروهک‌ها و انحلال ارتش
- ۶ مهندس مهدی بازرگان که در پانزدهم بهمن ماه ۱۳۵۷ به پیشنهاد شورای انقلاب، از طرف امام خمینی به نخست وزیر منصوب شده بود، با استقرار در ساختمان نخست وزیر کار خود را آغاز کرد.
- ۷ الف) مهدی بازرگان
- ۸ در نظر نگرفتن روابط حزبی و گروهی
۱. اداره امور مملکت ۲. اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور ۳. تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی ۴. برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت، طبق قانون اساسی جدید
- ۹ با برگزاری همه پرسی در ۱۰ و ۱۱ فروردین ۵۸، بیش از ۹۸٫۲ درصد از رأی دهندگان به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند.
- ۱۰ الف) ۹۸٫۲
- ۱۱ ج) ۱۲ فروردین
- ۱۲ مجلس خبرگان، قانون‌های اساسی کشورهای مختلف غربی و اسلامی را بررسی کرد و با توجه به قانون اساسی سابق کشور و مبناهای فقهی و اسلامی، همچنین نظریات نمایندگان گروه‌های مختلف سیاسی و فکری، تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را آغاز کرد.
- ۱۳ براساس قانون اساسی جدید، در اسفند ۱۳۵۸ شورای نگهبان تشکیل شد تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون

اساسی، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند.

۱۴ اصول مربوط به ولایت فقیه

۱۵ بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، امام خمینی با درایت و تیزبینی کامل فرمان تشکیل نهادهای انقلابی را یکی پس از دیگری صادر کردند. به همین منظور کمیته انقلاب اسلامی با هدف برقراری نظم و امنیت شکل گرفت. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان برای دفاع از کشور و ارزش‌های انقلاب اسلامی به وجود آمدند. به منظور سازندگی و رفع محرومیت از روستاها جهاد سازندگی تأسیس شد. همچنین کمیته امداد امام خمینی به قصد دستگیری از محرومان و نهضت سوادآموزی برای کاهش نرخ بالای بی‌سوادی در ایران، فعالیت خود را آغاز کردند.

۱۶ تضعیف، حذف و ترور اندیشمندان و متفکران دینی، یاران امام که از ارکان اصلی انقلاب اسلامی، تلقی می‌شدند، ایجاد گروه‌های سیاسی مخالف، حمایت از ساواکی‌ها، ایجاد آشوب در استان‌ها، حمله نظامی به طیس، تحریم و محاصره اقتصادی، جنگ تبلیغاتی و شایعه پراکنی علیه انقلاب اسلامی، طراحی کودتا و جنگ تحمیلی هشت ساله

۱۷ تغییر در ترکیب شورای انقلاب، مسلح کردن گروهک‌ها و انحلال ارتش.

۱۸ حزب خلق مسلمانان در آذربایجان — حزب دموکرات در کردستان — حزب خلق عرب در خوزستان — حزب خلق بلوچستان

۱۹ حزب خلق مسلمانان در آذربایجان — حزب دموکرات در کردستان — حزب خلق عرب در خوزستان — حزب خلق بلوچستان

۲۰ (ب) کردستان

۲۱ ۱. اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می‌نمودند.

۲. هرکدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه‌ای یا بین‌المللی وابسته بودند.

۳. از تفاوت‌های مذهبی و قومی در جهت تفرقه‌افکنی و فتنه‌انگیزی سوءاستفاده می‌کردند.

۲۲ ۱- اعتراض گروه‌های سیاسی و انقلابی به ملاقات محرمانه بازرگان با مشاور کارتر ۲- تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در ایران توسط دانشجویان پیرو خط امام

۲۳ (د) موارد الف و ب

۲۴ به شورای مملکت سپرده شد توسط امام خمینی.

۲۵ ۱- اداره امور مملکت ۲- اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور ۳- تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی ۴- برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان دولت، طبق قانون اساسی جدید.

۲۶ سپاه پاسداران — بسیج مستضعفان

۲۷

الف نادرست (مهندس بازرگان)

۲۸ اداره امور مملکت، اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور

۲۹ مجلس خبرگان قانون اساسی

پاسخنامه تشریحی

۱ پس از استعفای مهندس بازرگان، به دستور امام خمینی، شورای انقلاب جریان امور مملکت را به دست گرفت و زمینه برای انتخابات ریاست جمهوری فراهم آمد. (صفحه ۱۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

شورای انقلاب (۲۵ر۰۵ نمره) - انتخابات ریاست جمهوری (۲۵ر۰۵ نمره)

۲ الف) درست (صفحه ۲۰۳ کتاب درسی)

ب) نادرست؛ محمد بخارایی از اعضای هیئت‌های مؤتلفه اسلامی بود که حسنعلی منصور را ترور کرد. (صفحه ۱۶۰ کتاب درسی)

ج) درست (صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) درست   ب) نادرست   ج) درست

(هر مورد ۲۵ر۰۵ نمره)

۳ الف) گزینه ۴؛ آیت‌الله میرزای شیرازی در تهران (صفحه ۲۰۶ کتاب درسی)

ب) گزینه ۴؛ خاستگاه اولیه بیداری اسلامی چهار کشور مهم ایران، مصر، عثمانی و هند بوده است. (صفحه ۲۳۵ کتاب درسی)

ج) گزینه ۲؛ آیت‌الله حاج شیخ محمدحسین نائینی (صفحه ۲۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۴   ب) گزینه ۴   ج) گزینه ۲

(هر مورد ۲۵ر۰۵ نمره)

۴ الف) در تاریخ انقلاب، پاک‌سازی گروه‌های مُعاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحوّل در درس‌های آموزش عالی، با عنوان «انقلاب فرهنگی» شناخته می‌شود. (صفحه ۲۰۲ کتاب درسی)

ب) کسانی که با اعتقاد به رهبری امام خمینی مبارزه می‌کردند (۵ر۰۵ نمره) و به مبارزه به‌عنوان یک وظیفه اسلامی و تکلیف شرعی می‌نگریستند. (صفحه ۱۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پاک‌سازی گروه‌های مُعاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند (۵ر۰۵ نمره) و همچنین ایجاد تحوّل در درس‌های آموزش عالی، با عنوان «انقلاب فرهنگی» شناخته می‌شوند. (۵ر۰۵ نمره)

ب) کسانی که با اعتقاد به رهبری امام خمینی مبارزه می‌کردند (۵ر۰۵ نمره) و به مبارزه به‌عنوان یک وظیفه اسلامی و تکلیف شرعی می‌نگریستند. (۵ر۰۵ نمره)

۵ الف) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه، وابسته و متحد آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین‌کننده قرار داشت. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

ب) تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوّبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای

اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند. (صفحه ۱۹۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا رژیم دست‌نشانده شاه، وابسته و متحد آمریکا بود (۵ر۰۵ نمره) و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی (۲۵ر۰۵ نمره) و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی

حساس و تعیین‌کننده قرار داشت. (۲۵ر۰۵ نمره)

ب) تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوّبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی (۵ر۰۵ نمره)، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری (۲۵ر۰۵ نمره)،

ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند. (۲۵ر۰۵ نمره)

۶ الف) قوام‌السلطنه

ب) محمد بخارایی

ج) آیت الله بهشتی

۷ این اختلاف در زمان انتخاب نخست‌وزیر و اعضای کابینه تشدید شد، زیرا قانون اساسی رئیس‌جمهوری را موظف می‌کرد وزیر را انتخاب کند و مجلس به او رأی دهد و بنی‌صدر جناح مخالف خود را که اکثریت در مجلس بودند اقلیت می‌خواند.

۸	در اولین دوره انتخابات رئیس جمهوری (بهمن ۱۳۵۸) ابوالحسن بنی صدر با بیش از ۱۰ میلیون و پانصد هزار رأی، به‌عنوان اولین رئیس جمهور ایران انتخاب شد.
۹	(ب) ابوالحسن بنی صدر
۱۰	به سبب شرایط خاص کشور و وجود آشوب در استان‌های گوناگون، امام خمینی با اعلام اینکه در این شرایط ویژه بیش از هر مرحله به تمرکز قوا نیاز است، مقام نیابت فرماندهی کل قوا را به بنی صدر واگذار کرد.
۱۱	جریان‌های سیاسی به دو جناح کلی تقسیم شدند: نیروهای انقلابی و مدافع اسلام و نیروهای مخالف این جریان شامل لیبرال‌ها و نیروهای چپ
۱۲	گروه فرقان.
۱۳	توسط سازمان مجاهدین خلق
۱۴	(الف) گروه مجاهدین خلق
۱۵	انفجار مقر حزب جمهوری اسلامی و به شهادت رساندن آیت‌اله بهشتی و یارانش.
۱۶	انفجار مقر ریاست جمهوری و به شهادت رسیدن رجایی و باهنر
۱۷	آیت‌اله طالقانی
۱۸	گروهک فرقان / شهید قرنی - آیت‌اله مطهری - شهید عراقی - آیت‌اله مفتاح
۱۹	(د) فرقان
۲۰	۱. تقویت و تشویق گروهک‌های ضد انقلاب که جو سیاسی - اجتماعی کشور را کاملاً آشفته و بحرانی ساخته بودند. ۲. به‌وجودآوردن آشوب‌های استانی در قالب حرکت‌های قومی؛ سران آشوب‌ها با گروهک‌ها به یکدیگر مرتبط بودند و آشوب سراسری را همچون زنجیره‌ای به هم وصل می‌کردند. ۳. ایجاد اختلاف در ارکان اصلی نظام ۴. ترور شخصیت‌های برجسته انقلاب؛ گستره این توطئه بسیار وسیع بود و مردم پیوسته نظاره‌گر شهادت افراد صاحب نام انقلاب بودند.
۲۱	در اردیبهشت سال ۱۳۵۹، شورای انقلاب، به پیشنهاد دانشجویان مسلمان، دانشگاه‌ها را موقتاً تعطیل کرد تا به مدیریت آنها نظم و سازماندهی بدهد. در تاریخ انقلاب، پاک‌سازی گروه‌های معاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحول در درس‌های آموزش عالی، با عنوان انقلاب فرهنگی شناخته می‌شود.
۲۲	(ب) بعد از پیروزی انقلاب
۲۳	بهانه نجات گروگان‌ها / توفان شن آغاز شد و آنها را دچار حیرت کرده بود. در اثر برخورد یک هواپیما با یک چرخ بال، هر دو منهدم شدند و هشت تن از متجاوزان در آتش سوختند و سایرین فوراً منطقه را ترک کردند.
۲۴	این کشورها می‌خواهند انحصار این دانش در اختیار خودشان باشد و دیگر کشورها به این دانش دسترسی نداشته باشند.
۲۵	پس از ناکامی در حمله نظامی به ایران، دشمنان انقلاب تصمیم به اجرای کودتا گرفتند تا از طریق اشغال و یا بمباران مراکز مهم کشور، از جمله قم، تهران، و اقامتگاه امام، تکلیف انقلاب را یکسره کنند. عاملان این کودتا که به کودتای «نُوژه» معروف است، بنا بود در بیستم تیرماه ۱۳۵۹ از پایگاه هوایی شهید نوژه همدان، عملیات خود را آغاز کنند و با ساقط کردن نظام، حکومتی به اصطلاح سوسیال دموکرات را در ایران برقرار سازند.
۲۶	(ب) سیا
۲۷	
	(الف) سازمان مجاهدین خلق
۲۸	
	(الف) غلط

۲۹ (د) فرقان

۳۰ پاکسازی گروه‌های معاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحول در درس‌های آموزش عالی با عنوان انقلاب فرهنگی شناخته می‌شود.

۳۱ ترور سید علی خامنه‌ای و مجروح کردن ایشان — انفجار دفتر ریاست جمهوری در هفتم تیر - شهادت بهشتی و بارانش

۳۲ به دلیل کج‌روی و احساس مسئولیت نکردن بنی‌صدر در شرایط حساس و خطیر کشور، مجلس شورای اسلامی، مطابق قانون اساسی، با اکثریت آرا به عدم صلاحیت بنی‌صدر برای ادامهٔ مسئولیت ریاست جمهوری رأی داد.

پاسخنامه تشریحی

۱ درحالی که نیروهای ایرانی، پی‌درپی متجاوزان بعثی را عقب می‌رانند، صدام ندای صلح‌خواهی و مظلوم‌نمایی سر داد. او اعلام کرد که آماده صلح با ایران است. سازمان ملل متحد نیز با او هم‌صدا شده بود و طرفین را به آتش‌بس - و نه عقب‌نشینی عراقی‌ها به مرزها - دعوت کرد اما دولتمردان ایران چنین پیشنهادی را نپذیرفتند. (صفحه ۲۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

درحالی که نیروهای ایرانی، پی‌درپی متجاوزان بعثی را عقب می‌رانند، صدام ندای صلح‌خواهی و مظلوم‌نمایی سر داد. او اعلام کرد که آماده صلح با ایران است. (۵ر۵) سازمان ملل متحد نیز با او هم‌صدا شده بود و طرفین را به آتش‌بس - و نه عقب‌نشینی عراقی‌ها به مرزها - دعوت کرد (۲۵ر۵) اما دولتمردان ایران چنین پیشنهادی را نپذیرفتند. (۲۵ر۵) (نمره)

۲ الف) ۱- جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه‌خواهی، از مشروطه‌طلبان حمایت می‌کرد. ۲- کمک به محمدعلی‌شاه که طرفدار روس بود. ۳- پیشگیری از قیام ملت‌های منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه‌خواهان در ایران (صفحه ۵۵ کتاب درسی)
ب) وابستگی به بیگانگان - خودکامگی و استبداد فردی - ترویج ملی‌گرایی افراطی - نظامی‌گری - تضعیف و تخریب ارزش‌های دینی (صفحه ۹۰ تا ۹۲ کتاب درسی)
ج) ۱- تحریم خرید نفت ایران ۲- تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات. (صفحه ۱۲۲ کتاب درسی)
د) قدرت انحلال دو مجلس، فرماندهی کل قوا، اعلان جنگ و صلح و نصب وزراء (صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)
ه) ۱- عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش‌بس ۲- تعیین متجاوز (صفحه ۲۱۶ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) ۱- جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه‌خواهی، از مشروطه‌طلبان حمایت می‌کرد. ۲- کمک به محمدعلی‌شاه که طرفدار روس بود. ۳- پیشگیری از قیام ملت‌های منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه‌خواهان در ایران (ذکر یک مورد کافی است، ۵ر۵) (نمره)
ب) وابستگی به بیگانگان - خودکامگی و استبداد فردی - ترویج ملی‌گرایی افراطی - نظامی‌گری - تضعیف و تخریب ارزش‌های دینی (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ر۵) (نمره)

ج) ۱- تحریم خرید نفت ایران (۲۵ر۵) (نمره) ۲- تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات. (۲۵ر۵) (نمره)
د) قدرت انحلال دو مجلس، فرماندهی کل قوا، اعلان جنگ و صلح و نصب وزراء (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ر۵) (نمره)
ه) ۱- عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش‌بس (۲۵ر۵) (نمره) ۲- تعیین متجاوز (۲۵ر۵) (نمره)

۳ هدف اصلی صدام برهم زدن قرارداد سال ۱۹۷۵م (الجزایر) و تصرف کل اروندرود بود. به اعتبار قرارداد سال ۱۹۷۵م (الجزایر) صحه گذاشت. - خط تالوگ در اروندرود، به‌عنوان مرز آبی دو کشور تثبیت شد. (صفحه ۲۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

هدف اصلی صدام برهم زدن این قرارداد (الجزایر) (۲۵ر۵) (نمره) و تصرف کل اروندرود بود (۲۵ر۵) (نمره) - به اعتبار قرارداد سال ۱۹۷۵م (الجزایر) صحه گذاشت (۲۵ر۵) (نمره) - خط تالوگ در اروندرود، به‌عنوان مرز آبی دو کشور تثبیت شد. (۲۵ر۵) (نمره)

۴ مجلس خبرگان رهبری

۵ دزفول

۶ با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش نیروهای مسلح و بروز بحران‌های داخلی رژیم بعثی عراق تصور کرد که زمینه خوبی برای تجاوز به میهن ما فراهم شده است و به دلیل انقلاب، کشور آمادگی رویارویی با جنگ خارجی را ندارد.

۷ چون ایران به دلیل مسائل و مشکلات بعد از انقلاب، انسجام لازم را در نیروهای نظامی خود نداشت و آمادگی مقابله با یک جنگ بزرگ را نداشت.

۸ دوره صفویه

۹ ادعا کرد خرمشهر قسمتی از خاک عراق است.

۱۰ الجزایر قرارداد الجزایر.

۱۱ وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحران‌های داخلی، رژیم بعثی عراق تصور کرد که زمینه خوبی برای تجاوز به میهن ما فراهم شده است و به دلیل

وقوع انقلاب، کشور آمادگی رویارویی با جنگ خارجی را ندارد.

۱۲ برخی کشورهای عربی و قدرت‌های بزرگ مانند آمریکا، شوروی، انگلیس و فرانسه عراق را مورد حمایت قرار دادند.

۱۳ با هدف شکستن روحیه مقاومت مردم ایران.

۱۴

می‌کوشید تا هسته مرکزی دفاعی و قدرت جمهوری اسلامی ایران را که حمایت‌های مردمی بود، کاهش دهد.

۱۵ عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش بس و تعیین متجاوز.

۱۶ پس از ارتحال امام خمینی مجلس خبرگان رهبری، اجلاس فوق‌العاده‌ای تشکیل داد و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای را به رهبری نظام جمهوری اسلامی برگزید.

۱۷ برهم زدن قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر و تصرف کل اروندرود بود.

۱۸ به اعتبار قرارداد سال ۱۹۷۵ م (الجزایر) صحنه گذاشت.

۱۹ سی و یک شهریور ۱۳۵۹

۲۰ زمانی که نیروهای ایرانی، پی‌درپی متجاوزان بعثی را به عقب می‌رانند.

۲۱ ایران به دلیل انتخابات داخلی پس از انقلاب، برای مواجهه با لشکرکشی عراق، از آمادگی کافی برخوردار نبود. حمایت‌های مالی و معنوی کشورهای عربی و قدرت‌های غربی نیز از جمله دلایل بود.

۲۲ ندای صلح‌خواهی و مظلوم‌نمایی صدام — حملات موشکی علیه ایران

۲۳

الف درست

۲۴ زیرا هنوز بخش‌های زیادی از خاک ایران در تصرف متجاوزان بعثی بود و قبول آتش‌بس موجب تثبیت حضور آنان در خاک ایران می‌شد. ۲- آنان می‌دانستند که صدام درصدد است طی آتش بس، فرصتی به دست آورد تا به تجدید قوا و بازسازی نیروهای خود بپردازد ۳- صدام طی حمله به ایران، هزاران نفر از ایرانیان را قتل عام و خانواده‌های زیادی را داغدار کرده بود. پس باید به عنوان آغازگر جنگ، محکوم و تنبیه می‌شد.
ایران دو خواسته داشت: عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش‌بس و تعیین متجاوز؛ در نتیجه قطعنامه را پذیرفت.

پاسخنامه تشریحی

۱ استقلال سیاسی هر کشور که از جایگاهی بسیار مهم برخوردار است، به این معنی است که مدیران، مسئولان و سران کشور در تعیین خطّ مشی و اجرای برنامه‌های کشور، تابع دستور بیگانگان و مداخله آنها نباشند.

(صفحه ۲۲۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

استقلال سیاسی هر کشور به این معنی است که مدیران، مسئولان و سران کشور در تعیین خطّ مشی و اجرای برنامه‌های کشور، تابع دستور بیگانگان و مداخله آنها نباشند. (۵ر۵ نمره)

۲ الف) استقلال اقتصادی به معنای نداشتن وابستگی در ابعاد گوناگون اقتصادی است و کشوری به استقلال اقتصادی می‌رسد که برای تأمین نیازهای اساسی جامعه‌اش، به دیگران وابسته نباشد. (صفحه ۲۲۱ کتاب درسی)

ب) اصطلاح دیکتاتوری مُصلح، توسط گروه‌هایی از نمایندگان طرفدار رضاخان مطرح شد. این گروه توسّل به اجبار و زور را برای ایجاد تحول‌های اجتماعی در ایران لازم می‌دانستند و در نشریه‌های وابسته به خود، به نظریه‌پردازی درباره لزوم استقرار نظام استبدادی در ایران می‌پرداختند. (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) استقلال اقتصادی به معنای نداشتن وابستگی در ابعاد گوناگون اقتصادی است (۵ر۵ نمره) و کشوری به استقلال اقتصادی می‌رسد که برای تأمین نیازهای اساسی جامعه‌اش، به دیگران وابسته نباشد. (۵ر۵ نمره)

ب) اصطلاح دیکتاتوری مُصلح، توسط گروه‌هایی از نمایندگان طرفدار رضاخان مطرح شد. این گروه توسّل به اجبار و زور را برای ایجاد تحول‌های اجتماعی در ایران لازم می‌دانستند (۵ر۵ نمره) و در نشریه‌های وابسته به خود، به نظریه‌پردازی درباره لزوم استقرار نظام استبدادی در ایران می‌پرداختند. (۵ر۵ نمره)

۳ الف) طراحی کودتا - جنگ تحمیلی هشت ساله - جنگ تبلیغاتی و شایعه‌پراکنی علیه انقلاب اسلامی - حمله نظامی به طبرس - حمایت از ساواکی‌ها - ایجاد آشوب در استان‌ها - ایجاد گروه‌های سیاسی مخالف - تضعیف، حذف و ترور اندیشمندان و متفکران دینی و یاران امام که از ارکان اصلی انقلاب اسلامی تلقی می‌شدند - تحریم و محاصره اقتصادی (صفحه ۱۹۳ کتاب درسی)

ب) احیای هویت دینی - بازگشت به خویشتن (صفحه ۱۷۰ کتاب درسی)

ج) عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش‌بس - تعیین متجاوز (صفحه ۲۱۶ کتاب درسی)

د) نفی هرگونه سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی (صفحه ۲۲۵ کتاب درسی)

ه) شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید (صفحه ۱۴۷ کتاب درسی)

و) درخواست انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) طراحی کودتا - جنگ تحمیلی هشت‌ساله - جنگ تبلیغاتی و شایعه‌پراکنی علیه انقلاب اسلامی - حمله نظامی به طبرس - حمایت از ساواکی‌ها - ایجاد آشوب در استان‌ها - ایجاد گروه‌های سیاسی مخالف - تضعیف، حذف و ترور اندیشمندان و متفکران دینی و یاران امام که از ارکان اصلی انقلاب اسلامی تلقی می‌شدند - تحریم و محاصره اقتصادی (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

ب) احیای هویت دینی - بازگشت به خویشتن (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

ج) عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش‌بس - تعیین متجاوز (ذکر دو مورد، هر مورد ۲۵ر۵ نمره)

د) نفی هرگونه سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی (۵ر۵ نمره)

ه) شرط مسلمان بودن (۲۵ر۵ نمره) و سوگند به قرآن مجید (۲۵ر۵ نمره)

و) درخواست انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا (۵ر۵ نمره)

۴ یعنی مردم ایران، خواهان آزادی در راستای تأمین استقلال و مطابق با قوانین متعالی و نجات‌بخش اسلام هستند.

(صفحه ۲۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

یعنی مردم ایران خواهان آزادی در راستای تأمین استقلال (۵ر۵ نمره) و مطابق با قوانین متعالی و نجات‌بخش اسلام هستند. (۵ر۵ نمره)

۵ ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران ۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی ۳- تدوین قانون اساسی ۴- استقلال سیاسی ۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم‌سالاری دینی ۶- رشد سیاسی و آگاهی‌های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه‌های گوناگون ۷- شکست آبهت قدرت‌های غرب و شرق و قدرت‌های سلطه‌گر خارجی ۸- عدم سلطه‌پذیری و نفی هرگونه سلطه‌جویی نسبت به سایر کشورها ۹- ترسیم چهره صلح‌طلبانه‌ای از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران

در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات، با طرح تشنج‌زدایی در سطح دولت‌ها

- ۶ منظور از استقلال فکری اعتماد به نفس و اتکا به خود و عدم پذیرش برتری بیگانگان است و معنای استقلال سیاسی تابع دستاوردها و مداخله بیگانگان نباشند و منظور از استقلال اقتصادی نداشتن وابستگی در ابعاد مختلف اقتصادی است.
- ۷ تلاش برای جلوگیری از خام‌فروشی - توجه به توسعه روستایی - توجه به صنایع سنگین و زیرساخت‌ها
- ۸ استقلال - آزادی - جمهوری اسلامی.
- ۹ ۱- تولید بیشتر کالاها در داخل و حتی صدور بعضی از آنها به خارج از کشور
۲- سهم صادرات غیرنفتی به طرز چشمگیری افزایش یافت
۳- توجه به عمران و آبادی روستاها و برخوردار کردن اکثر روستاهای ایران از نعمت آب و برق و مخابرات و مراکز آموزشی و بهداشتی و جاده‌ها و امکانات رفاهی
- ۱۰ مردم باور کنند، بیگانگان بر آنان برتری ذاتی ندارند.
- ۱۱ ۱- نفی هرگونه سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی
۲- حفظ استقلال همه‌جانبه کشور
۳- برقراری روابط صلح‌آمیز با دیگر کشورها، به جز کشورهای متخاصم و محارب.
- ۱۲ استقلال فکری.
- ۱۳ ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران
۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی
۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی
۴- استقلال سیاسی
۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم سالاری دینی
۶- رشد سیاسی و آگاهی‌های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه‌های مختلف
۷- شکست ابهت قدرت‌های شرق و غرب و قدرت‌های سلطه‌گر خارجی
۸- عدم سلطه‌پذیری از قدرت‌های شرق و غرب و نفی هرگونه سلطه‌جویی نسبت به سایر کشورها
۹- ترسیم چهره صلح‌طلبانه از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات با طرح تشنج‌زدایی در سطح دولت‌ها
- ۱۴ به معنای نداشتن وابستگی در ابعاد گوناگون اقتصادی است.
- ۱۵ دارای مشروعیت الهی که با مقبولیت مردمی تحقق و عینیت می‌یابد.
- ۱۶ متکی به آرای مردم و حاکمیت قوانین متعالی اسلام است.
- ۱۷ به معنای آن است که مردم ایران، خواهان آزادی در راستای تامین استقلال و مطابق با قوانین متعالی و نجات‌بخش اسلام هستند.
- ۱۸ تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و استقرار نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر آرا و خواست‌های مردم به جای آن بود.
- ۱۹ یعنی مدیران و مسئولان و سران هر کشور در تعیین خط مشی و اجرای برنامه‌های کشور تابع دستور بیگانگان و مداخله آنان نباشند.
- ۲۰ این اصل مترقی، ضامن حفظ تمامیت ارضی، حراست از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب و منافع ملی مردم ایران و مانع مهمی در جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری و نفوذ بیگانه به‌شمار می‌رود.
- ۲۱ ایجاد نوعی تحول عمیق اندیشه‌ای و اعتقادی در آنان و بازگشت به فرهنگ غنی اسلام و ایران
- ۲۲ ۱- زدودن زنگارها و اوهام از چهره دین
۲- احیای فرهنگ اسلامی به‌عنوان مکتبی پویا و حیات‌بخش

- ۳- احیای دوباره تعالیم اسلام در ایران ضمن تحکیم استقلال، همبستگی و هویت فرهنگی مردم مسلمان ایران
- ۴- بستن کانون‌های فساد و زشت‌کاری و مبارزه با ترویج مادی‌گری و مظاهر فرهنگ غربی
- ۵- افزایش سطح آگاهی عمومی
- ۶- افزایش و رشد مطبوعات و نشریات
- ۷- گسترش کانون‌های آموزشی و تربیتی درون کشور
- ۸- درخشش و تعالی آثار هنری و فرهنگی ایران در سطح جهان
- ۹- احیای تفکر دینی
- ۱۰- تحول در ارزش‌ها و نگرش‌ها و همچنین احیای مفاهیمی مانند جهاد و شهادت و ایثار و اخلاص
- ۱۱- مردمی شدن قوای مسلح و سازمان‌دهی نیروی بسیج مردمی
- ۱۲- هماهنگی بین تعهد و تخصص و دیانت
- ۱۳- روشنفکری و همکاری حوزه و دانشگاه.

۲۲ ۱- استقلال فکری ۲- استقلال سیاسی ۳- استقلال اقتصادی

- ۲۴ ۱- توجه به صنایع سنگین و اقدامات بنیادی در این زمینه
- ۲- توسعه روزافزون صنایع نفت، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد و برق
- ۳- ساخت سدهای بزرگ
- ۴- گسترش یا نوسازی راه‌های کشور
- ۵- پیشرفت‌های عظیم در حوزه فناوری هسته‌ای، بیولوژی مولکولی و سلول‌های بنیادی
- ۶- دستیابی به فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز

۲۵ دسترسی به چرخه سوخت هسته‌ای، یعنی فرایند تبدیل اورانیوم طبیعی به سوخت موردنیاز برای تولید انرژی هسته‌ای.

۲۶ الف) فکری

۲۷ احیای تفکر دینی - احیای مفاهیمی مانند جهاد و شهادت و ایثار و اخلاص

۲۸ دستاورد سیاسی: تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی، استقرار نظام جمهوری اسلامی
دستاورد فرهنگی: افزایش سطح آگاهی عمومی، افزایش و رشد مطبوعات و نشریات

۲۹ تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی - استقرار نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر آرا و خواست مردم - تدوین قانون اساسی

۳۰ باور مردم یک کشور به اینکه بیگانگان بر آنان برتری ذاتی ندارند و آنان نیز می‌توانند به سازندگی، پیشرفت و نوآوری و تعالی برسند.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ الف) گزینه ۴؛ آیت‌الله میرزای شیرازی در تهران (صفحه ۲۰۶ کتاب درسی)
ب) گزینه ۴؛ خاستگاه اولیه بیداری اسلامی چهار کشور مهم ایران، مصر، عثمانی و هند بوده است. (صفحه ۲۳۵ کتاب درسی)
ج) گزینه ۲؛ آیت‌الله حاج شیخ محمدحسین نائینی (صفحه ۲۵۰ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) گزینه ۴   ب) گزینه ۴   ج) گزینه ۲
(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

- ۲ الف) حضور مردم در انتخابات گوناگون (صفحه ۲۲۴ کتاب درسی)
ب) بازگرداندن دین به عرصه زندگی فردی و اجتماعی (صفحه ۲۳۴ کتاب درسی)
ج) مستشاران آمریکایی (صفحه ۱۶۶ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) حضور مردم در انتخابات گوناگون
ب) بازگرداندن دین به عرصه زندگی فردی و اجتماعی
ج) مستشاران آمریکایی
(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

- ۳ ویژگی بیداری اسلامی در منظر رهبر انقلاب اسلامی علاوه بر انطباق با اندیشه بیداری اسلامی امام خمینی و پیوستگی آن در خط اعتدال آرمانگرایی می‌باشد.

- ۴ بیداری اسلامی، به معنای حالت برانگیختگی و آگاهی در امت اسلامی، تجدید حیات اسلام در کالبد فرد و جامعه، دعوت مجدد به اسلام، احیای ارزش‌های اسلامی و بازگشت به خویشتن اسلامی است.

- ۵ بیداری، از نظر لغوی به معنی هوشیاری و برخوردار بودن فرد از آگاهی است.

- ۶ ۱- بازگرداندن دین به عرصه زندگی فردی و اجتماعی است.
۲- ساختن تمدن جدید اسلامی و در نهایت تأسیس یک تمدن اسلامی با گستره جهانی است که در آن عقلانیت با معنویت، قدرت با اخلاق، دانش با ارزش و علم با عمل جمع شود.

- ۷ در چهار کشور مهم ایران، مصر، عثمانی و هند بوده است.

- ۸ در هر کدام از این کشورها، رخدادهای مهمی به وقوع پیوست که باعث جهش فکری اندیشمندان، متفکران، مبارزان مسلمان و سپس مردم برای بازیابی هویت واقعی خود، یعنی هویت اسلامی از طریق بازگشت به خویشتن اسلامی شد.

- ۹ ۱- عثمانی: شکست امپراتوری عثمانی از دولت‌های اروپایی و از دست دادن برخی مناطق مسلمان‌نشین، متفکران این منطقه را به بازنگری در افکارشان واداشت.
۲- مصر: سلطه استعماری انگلستان بر این کشور، نقطه عطفی در تاریخ این کشور محسوب می‌شود و باعث شد اندیشمندان مصری را به تفکر وادارد.
۳- هند: تسلط استعمار انگلیس بر شبه‌قاره هند و شکست مقاومت مسلحانه مسلمانان هند در برابر انگلیسی‌ها سرآغاز بیداری دانشمندان مسلمان این منطقه بود.

۱۰

- ۱) آگاهی نسبت به عقب‌افتادگی‌های علمی، اقتصادی و اجتماعی جوامع اسلامی؛
۲) آگاهی از پیشرفت‌های مادی و علمی جهان غرب و مقایسه آن با جوامع اسلامی؛
۳) توجه به گذشته پرافتخار و پرشکوه جهان اسلام و موفقیت آن در ایجاد تمدن اسلامی؛
۴) توجه به میراث علمی و غنی اسلام در عرصه‌های مختلف علوم و معارف بشری و نقش دانشمندان اسلامی در هدایت قافله بشری؛
۵) توجه به خرافات، بدعت‌ها و کاستی‌های موجود در عرصه اندیشه دینی در جهان اسلام؛
۶) توجه به تشنّت، تفرقه و درگیری‌های فرقه‌ای در جوامع اسلامی؛
۷) استبداد، ظلم، چپاول اموال و بی‌عدالتی حاکمان کشورهای اسلامی؛
۸) وابستگی برخی از سردمداران جوامع اسلامی به کشورهای استعمارگر؛

۹) استعمار کشورهای اسلامی و آگاهی به ابعاد و پیامدهای آن؛
 ۱۰) آشنایی با مفاهیم جدید فکری، سیاسی و اجتماعی موجود در غرب، از قبیل آزادی، برابری، استقلال و ...

۱۱) - تمایل برای بازگشت به اسلام راستین و اصیل؛

- توجه به وحدت جهان اسلام؛

- استعمار ستیزی و ضدیت با نظام سلطه؛

- مبارزه با استبداد و دیکتاتوری حاکمان؛

- مردمی بودن و حضور گروه‌های مختلف اجتماعی در آن.

۱۲) ایران، مصر، عثمانی و هند

۱۳) بازگشت به اسلام اصیل و راستین

۱۴) نهضت فقه جعفری

۱۵) بیداری اسلامی در شبه‌قاره هند ارتباط مستقیمی با ورود استعمارگران به هند و سلطه آنان بر این سرزمین داشت. در طول دوران سلطه استعماری انگلستان بر هندوستان، امیران، عالمان و اندیشمندان مسلمان آن کشور برای احیاء اسلام و مبارزه با استعمارگران به پا خاستند؛ برخی از طریق مبارزه سیاسی و نظامی و عده‌ای از طریق فعالیت‌های فکری و فرهنگی اهداف خود را تعقیب می‌کردند.

به دنبال استقلال پاکستان از هندوستان در سال ۱۳۲۶ ش / ۱۹۴۷ م، شخصیت‌ها و جمعیت‌های اسلامی شیعه و سنی جریان بیداری اسلامی را پیش بردند. «نهضت فقه جعفری» که به رهبری مفتی جعفر حسین تأسیس شد، یکی از مهم‌ترین جریان‌های بیدارگری اسلامی در پاکستان بود.

۱۶) سرآغاز بیداری اسلامی در جهان غرب به تحولاتی برمی‌گردد که کشورهای غربی از راه‌های گوناگون با فرهنگ و تمدن غربی و نظام سیاسی غرب آشنا شدند و در مقایسه خود با غربی‌ها به عمق عقب‌ماندگی خود پی بردند. متفکران و اندیشمندان مسلمان غرب، یکی از راه‌های رفع عقب‌ماندگی را در بازگشت به اسلام اصیل و راستین دانستند.

۱۷) بخش مهمی از جریان بیداری اسلامی در عثمانی در واکنش به ناکامی در برابر تهاجم دولت‌های اروپایی و ورود امواج غرب‌گرایی به آن امپراتوری شکل گرفت که در قالب اصلاحات به مرحله اجرا درآمد. بخش دیگری از بیداری اسلامی نیز به دلیل محدودیت‌های ایجاد شده در حوزه نفوذ علما و نیروهای مذهبی پدید آمد. واکنش‌های احیاگرانه اسلامی غالباً از سوی پیروان طریقت‌ها، علما و طلاب علوم دینی بود. در دوره‌های اصلاحات، گام‌های مهمی برای غربی‌سازی نظام اداری و سیاسی، پذیرش نهادهای مدنی غرب، معرفی کردن نظام حقوقی و قضایی صورت گرفت که موجب ضعف نهادها و نظام آموزش دینی شد. متقابلاً، واکنش‌های قابل توجهی از سوی علما و نیروهای مذهبی علیه این جریان شکل گرفت.

۱۸) آتاتورک

۱۹) او به دنبال غربی‌سازی ترکیه و جدایی دین از سیاست بود؛ به همین دلیل جنبش‌های اسلامی مخالف برنامه‌های خود را به شدت سرکوب کرد.

۲۰) اسلام‌گرایان در ترکیه فرصت فعالیت پیدا کردند و مساجد، مؤسسات فرهنگی و نشریات مذهبی رونق یافت.

۲۱) گروه‌های اسلام‌گرای ترکیه به دو شاخه سنت‌گرا و متجدد تقسیم شدند. سنت‌گرایان از اساس مخالف غرب بودند ولی متجددان در پی یافتن راهی برای سازش میان اصول دین و دست‌آوردهای دانش نوین بودند.

۲۲) از ویژگی‌های بارز بیداری اسلامی در ترکیه، روی کار آمدن دولت‌های اسلام‌گرا و سرنگونی آنها با کودتاهای ارتش است که خود را میراث‌دار آتاتورک می‌داند.

۲۳

۱) خودباختگی در برابر توسعه فنی، علمی و مادی تمدن غرب؛

۲) تسلط تحصیل‌کردگان در جوامع غربی و شرقی در امور مدیریتی، فرهنگی و علمی جوامع اسلامی؛

۳) استیلای نظامی غرب و شرق از طریق تهدید، اشغال و یا کودتا و ایجاد حکومت‌های دست‌نشانده و وابسته؛

۴) غلبه روحیه یأس و ناامیدی بر افکار عمومی مسلمانان و از میان رفتن اعتماد به نفس آنها در امکان ایجاد تغییر و تحول بنیادین؛

۵) ایجاد و غلبه روحیه سازش با حکومت‌های جائز در میان مسلمانان؛

۶) رسوخ و نفوذ تفکرات مادی مکاتب سرمایه‌داری غرب و کمونیستی شرق در جوامع اسلامی؛

۷) نبود رهبران قوی، آگاه و مردمی که بتوانند در آحاد جامعه وحدت و انسجام به وجود بیاورند.

- ۱) تبدیل رهبری معنوی و مشی سیاسی امام خمینی به الگویی برای حرکت‌ها و خیزش‌های اسلامی؛
- ۲) احیای کاربردهای دین در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی؛
- ۳) تغییر در مفاهیم رایج فلسفه سیاسی با ایجاد گفتمان دین‌محور و نظریه‌پردازی حول محور دین و به چالش کشیدن مفاهیم رایج در فلسفه سیاسی غرب و شرق؛
- ۴) تبدیل ایران به ام‌القرای جهان اسلام؛
- ۵) تبیین راه‌کارهای عبور از فرهنگ غرب و احیای فرهنگ اسلامی توسط امام خمینی و رهبران جمهوری اسلامی؛
- ۶) ارائه الگوی جهانی از سوی امام خمینی برای نجات همه ملت‌ها و اثبات کارایی دین در عرصه جهانی؛
- ۷) ارائه راهبرد «نه شرقی، نه غربی» در عرصه سیاست خارجی و نفی سلطه سیاسی استکبار شرق و غرب؛
- ۸) حمایت از ملل محروم، مستضعف و تحت ستم در سرتاسر جهان؛
- ۹) الهام گرفتن ملت‌های مسلمان از محتوای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۱۰) ارائه مدل عملی مردم‌سالاری دینی.

۲۵ «به ستوه آمدگی بشریت» و «بازگشت به هویت اسلامی و تمسک به اسلام»

۲۶ آزادی خواهانه ضد استبدادی و ضد استعماری - آیت‌الله خامنه‌ای

۲۷ ایشان گفتند: «آنچه من به‌طور قطع عرض می‌کنم، این است حرکتی که در منطقه ایجاد شده، حرکت ملت‌هاست، حرکت امت اسلامی است، حرکت با شعار اسلام است، حرکت به سمت اهداف اسلامی است و نشان‌دهنده بیداری عمومی ملت‌هاست.»

۲۸ ۱) موج اول؛ پیروزی انقلاب اسلامی ایران؛

۲) موج دوم؛ پس از فروپاشی کمونیسم؛

۳) موج سوم؛ انقلاب‌های اخیر در کشورهای اسلامی

۲۹ فعالیت‌های سیاسی در تونس به دلایل مختلف، از جمله نزدیکی جغرافیایی با اروپا، آشنایی اکثریت مردم به زبان فرانسه، وجود مراکز متعدد آموزش عالی، رفت‌وآمد میلیون‌ها جهانگرد خارجی به خصوص اروپاییان، گسترش فعالیت مطبوعات و به‌طور کلی گسترش آگاهی‌های عمومی مردم، از سایر کشورهای منطقه و جهان غرب بیشتر است. کوشش مردم تونس برای کسب استقلال و آزادی پس از جنگ جهانی دوم افزایش یافت و دولت فرانسه به ناچار استقلال آن کشور را به رسمیت شناخت و در سال ۱۳۳۵ ش/ ۱۹۵۶ م به‌عنوان کشوری مستقل شناخته شد، اما به جای روی کار آمدن حکومت مردمی، نظام دیکتاتوری در پوشش حکومت جمهوری بر آن کشور حاکم شد؛ به‌طوری که تا سرنگونی حکومت زین‌العابدین بن علی در این کشور تنها دو رئیس‌جمهور آن هم از طریق انتخابات فرمایشی زمام امور را در دست گرفتند. نیروهای اسلام‌گرای تونس نیز به رهبری شیخ راشد‌الغنوشی تشکل و انسجام یافتند. با بسترهای مناسبی که حزب النهضة ایجاد کرده بود، خودسوزی محمد بوعزیزی در اعتراض به حکومت دیکتاتوری بن علی، آتش در انبار باروت خشم مردم تونس افکند که به سقوط دیکتاتوری بن علی و فرار او به عربستان سعودی انجامید.

۳۰ در سال ۱۲۶۰ ش/ ۱۵۵۱ م انگلیسی‌ها، مصر را اشغال کردند. تحت تأثیر تحولات ناشی از جنگ جهانی اول، کوشش مصری‌ها برای رهایی از سلطه استعماری انگلستان بیشتر شد و سرانجام انگلیس به وضعیت تحت‌الحمایگی این کشور پایان داد و در این کشور نظام سلطنتی مشروطه اعلام کرد. در ۱۹۵۲ م/ ۱۳۳۱ ش سرهنگ جمال عبدالناصر، پس از آن که قدرت را به دست گرفت، نظام مصر را جمهوری اعلام کرد و ناسیونالیسم عربی را ایدئولوژی حکومتی خود قرار داد. بعد از او، انور سادات و سپس حسنی مبارک برای کنار زدن ناسیونالیسم عربی یا پان‌عربیسم و جایگزینی آن با میهن‌پرستی مصری محور، تلاش کردند. سادات و مبارک نظامی سکولار بر مصر حاکم کردند و کوشیدند جنبش‌ها و نیروهای اسلام‌گرا را دور از قدرت نگه دارند و با دولت‌های غربی و اسرائیل روابطی دوستانه برقرار کنند. فساد سیاسی و اقتصادی رژیم حسنی مبارک باعث رشد فعالیت‌ها و جنبش‌های اسلامی به‌ویژه جمعیت اخوان المسلمین شد که در نهایت موجب سرنگونی رژیم دیکتاتوری مصر و سقوط مبارک گردید.

۳۱ سرهنگ معمر قذافی دیکتاتور لیبی، اسلام را ابزاری برای اجرای منویات خود می‌دانست. با بالا گرفتن قیام مردم لیبی، قذافی در نخستین واکنش، قیام‌کنندگان را مشتی‌جوان وابسته به القاعده و مصرف‌کنندگان قرص‌های روان‌گردان توصیف کرد. با ورود ناتو در مسئله لیبی کفه قدرت به نفع مخالفان قذافی سنگینی کرد. سرانجام پس از ماه‌ها درگیری نظامی با سقوط طرابلس، حکومت قذافی سرنگون و خود او کشته شد. نکته جالب در مورد قذافی این است که وضعیت او بیش از هر دیکتاتوری به صدام شبیه بود.

۳۲ بیداری اسلامی در تونس، مصر، لیبی، یمن، بحرین

۳۳ سابقه جنبش‌ها و فعالیت‌های سیاسی در بحرین به سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، خصوصاً به اوایل دهه ۱۹۶۰ برمی‌گردد. اما بروز انقلاب اسلامی در ایران را باید

منشأ تحولات و دگرگونی‌های جدید سیاسی در بحرین به حساب آورد. مردم بحرین به‌طور جدی خواستار انجام اصلاحات اساسی و برکناری حکومت آل خلیفه هستند و در این راه شهدای زیادی را تقدیم کرده‌اند ولی به‌دلیل حمایت خارجی از آن رژیم و سرکوب شدید مردم، انقلاب بحرین هنوز به نتیجه نرسیده است. موج ناآرامی‌ها در بحرین از زمانی آغاز شد که درخواست برپایی مجدد پارلمان (که از سال ۱۳۵۴ ش/ ۱۹۷۵ م منحل شده بود) و همچنین درخواست برای به جریان انداختن قانون اساسی را کد مانه، از جانب امیر شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه، با بی‌اعتنایی روبه‌رو شد. حتی این درخواست با خشونت نظامی حکومت روبه‌رو شد.

۳۴ (۱) احیای عزت و کرامت ملی؛

(۲) اسلام‌گرایی؛

(۳) ایستادگی در برابر نفوذ و سلطه غرب؛

(۴) مبارزه با رژیم جعلی صهیونیستی؛

(۵) مردمی بودن.

۳۵ (۱) مردمی بودن؛

(۲) اسلامی بودن؛

(۳) استکبار ستیزی.

۳۶

(۱) ایجاد شور و نشاط اجتماعی و احیای خودباوری دینی و اجتماعی در ملت‌های مسلمان؛

(۲) از بین رفتن حاکمان دیکتاتور و دولت‌های دست‌نشانده و سرسپرده به نظام سلطه؛

(۳) نفوذ و تحکیم روابط اسلامی بین ملت‌ها و دولت‌ها و فراهم شدن زمینه‌های هم‌گرایی مسلمانان؛

(۴) فراهم آمدن فرصت برای پیگیری مطالبات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای خود به‌ویژه در مورد قدرت‌های سلطه‌گر؛

(۵) از میان رفتن یا تضعیف پایگاه‌ها و حامیان رژیم صهیونیستی در کشورهای اسلامی دارای تجربه بیداری اسلامی؛

(۶) قدرت‌گیری و رشد اقتدار جنبش‌های اسلامی در مقابل رژیم صهیونیستی، به‌ویژه جنبش‌های حماس، جهاد اسلامی فلسطین و حزب‌الله لبنان.

۳۷ به کار بردن لفظ مشروعه پس از مشروطه — در تحریم تنابکو کوشش فراوانی نمود — افزودن ماده متمم قانون اساسی

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف نادرست

۲.

الف بالاتر

۳.

الف قشر مخ

۴.

الف پلاناریا

ب

به علت داشتن شبکه عصبی

۵.

الف کند

۶.

الف برای جلوگیری از انتقال بیش از حد پیام و امکان انتقال پیام‌های جدید.

۷. درد

۸. آب ایستایی (هیدروستاتیک)

۹.

الف درست

۱۰.

الف پراکنده

۱۱.

الف درست

۱۲.

الف خارج

۱۳.

الف اسبک مغز (هیپوکامپ) یکی از اجزای سامانه کناره‌ای است که در تشکیل حافظه نقش دارد.

۱۴. ۱) قشر مخ، جایگاه پردازش نهایی اطلاعات ورودی به مغز است که نتیجه آن یادگیری، تفکر و عملکرد هوشمندانه است.

۲) بالاترین بخش از ساقه مغز یعنی مغز میانی، در فعالیت‌های مختلف از جمله شنوایی، بینایی و حرکت نقش دارد.

۳) هیپوتالاموس دمای بدن، تشنگی، گرسنگی و خواب را تنظیم می‌کند؛ همچنین در تنظیم تعداد ضربان قلب و فشار خون نقش دارد.

۴) پایین‌ترین بخش از ساقه مغز یعنی بصل‌النخاع، فشار خون و ضربان قلب را تنظیم می‌کند و مرکز انعکاس‌هایی مانند عطسه، بلع، سرفه و مرکز اصلی تنظیم تنفس است.

۵) هیپوکامپ یکی از اجزای سامانه کناره‌ای می‌باشد که در ایجاد حافظه کوتاه‌مدت و تبدیل آن به حافظه بلندمدت نقش دارد.

(صفحه ۱۰، ۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) هـ (۲۵/۰ نمره)

۲) ج (۲۵/۰ نمره)

۳) ب (۲۵/۰ نمره)

۴) الف (۲۵/۰ نمره) و ب (۲۵/۰ نمره)

۵) د (۲۵) ره نمره)

۱۵.

الف

درست

در پایین ترین بخش مغز بصل النخاع است که همانند هیپوتالاموس در تنظیم ضربان قلب نقش دارد.

۱۶.

الف

باز

۱۷.

الف

اسبک مغز (هیپوکامپ)

۱۸.

الف

چون این رابطةا دارای غلاف میلین هستند.

ب

آنزیم‌هایی که ناقل عصبی را تجزیه می‌کنند.

پ

کاهش فشارخون

ت

نقش ضربه‌گیری دارد.

۱۹. نورون حرکتی متصل به ماهیچه سه‌سر بازو (بشت بازو)

۲۰.

الف

درست

۲۱.

الف

هم‌ایستایی (هومئوستازی)

۲۲. الف) پاراسمپاتیک (ب) پاراسمپاتیک (ج) سمپاتیک (د) سمپاتیک

۲۳. گزینه (۳) - در بخش‌های مختلف بافت عصبی، یاخته‌های پشتیبیان یافت می‌شود.

۲۴. الف) کیسه‌تنان (ب) حشرات

۲۵. گزینه (۲) - سد خونی-مغزی همان بافت پوششی مویرگ‌های خونی مغز است. پرده‌های مننژ از جنس بافت پیوندی هستند.

۲۶. گزینه (۳) - پل مغزی ← برجستگی‌های چهارگانه ← هیپوتالاموس ← تالاموس

۲۷. گزینه (۳)

۲۸. گزینه (۱)

۲۹. گزینه (۲) - الف) و ب) صحیح هستند.

ج) نادرست، محل پردازش اولیه اطلاعات حسی در تالاموس است، نه اطلاعات حرکتی.

د) نادرست، هیپوکامپ یکی از اجزای سامانه لیمبیک است.

۳۰. گزینه (۴)

۳۱. گزینه (۴)

۳۲. گزینه (۳) - نورون رابط تنها در دستگاه عصبی مرکزی وجود دارد.

۳۳.

الف

(۱) : مغز (۲) : نخاع (۳) : اعصاب

ب

قسمت (۱) مغز است که توسط جمجمه و قسمت (۲) نخاع است که توسط ستون مهره‌ها محافظت می‌شود.

۳۴.

الف

(۱) : استخوان جمجمه (۲) : پرده‌های مننژ (۳) : مغز

ب

مایع مغزی-نخاعی

پ مخ - مخچه - ساقه مغز

۳۵.

الف (۱): نیمکره مخ (۲): تالاموس (۳): هیپوتالاموس (۴): مغز میانی (۵): پل مغزی (۶): بصل النخاع (۷): نخاع (۸): مخچه

ب (۲): تالاموس

پ (۵): پل مغزی

ت (۶): بصل النخاع

ث (۴): مغز میانی

ج (۸): مخچه

۳۶.

الف (۱): لوب‌های (پیاذهای) بویایی (۲): کیاسمای بینایی (۳): مغز میانی (۴): پل مغزی (۵): مخچه (۶): بصل النخاع (۷): نیمکره راست مخ (۸): نیمکره چپ مخ (۹): شیار بین دو نیمکره (۱۰): نیمکره مخچه (۱۱): نخاع

ب (۳): مغز میانی

پ (۴): پل مغزی

ت (۶): بصل النخاع

۳۷.

الف (۱): بطن سوم (۲): بطن جانبی ۱ و ۲ (۳): تالاموس (۴): اپی‌فیز (۵): پل مغزی (۶): بصل النخاع (۷): بطن چهارم (۸): درخت زندگی (۹): رابط پینه‌ای (۱۰): اجسام مخطط (۱۱): رابط سه‌گوش (۱۲): برجستگی‌های چهارگانه

ب (۱۲): برجستگی‌های چهارگانه

پ بطن چهارم مغزی

ت (۳): تالاموس

۳۸.

الف (۱): ریشه پشتی (۲): ریشه شکمی (۳): ماهیچه دوسر (۴): ماهیچه سه‌سر

ب ۴ سیناپس

پ ۶ سیناپس

ت ۲ سیناپس

۳۹.

الف (۱): مغز (۲): طناب عصبی (۳): گره‌های عصبی (۴): طناب‌های عصبی (۵): شبکه عصبی (۶): مغز

ب (الف) هیدر:

پ (ب): پلاناریا

ت (ج): ملخ

۴۰. گزینه ۲ - (الف) و (ج) صحیح نیست.

۴۱. گزینه ۳ - ناقل عصبی برون‌رانی می‌شود و ریزکیسه‌ها وارد فضای سیناپسی نمی‌شوند.

۴۲. گزینه ۱ - ناقل عصبی وارد یاخته پس‌سیناپسی نمی‌شود، بلکه به گیرنده خود در یاخته پس‌سیناپسی متصل می‌شود.

۴۳. گزینه ۴

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف قرنيه

۲.

الف دريچه بيضی

ب

لوب بويایی

۳.

الف گیرنده تعادلی

ب

آگاهی از وجود اجسام و جانوران دیگر (شکار و شکارچی)

۴.

الف ۱- استراحت ۲- باریک تر (نازک تر شدن)

۵. درد

۶.

الف درست

۷.

الف استوانه‌ای

۸.

الف شعاعی

۹.

الف بخش الف لوب بینایی و بخش ب بصل النخاع

ب

حس بویایی ماهی نسبت به حس بویایی در انسان، قوی تر هست یا اهمیت بیشتری دارد.

۱۰. الف) ۳ (ب) ۵ (ج) ۴ (د) ۱

۱۱.

الف نادرست

۱۲.

الف افزایش

۱۳.

الف راست

۱۴.

الف تغییر اندازه مردمک

۱۵.

الف چون شیپور استنشاق حلق را به گوش میانی مرتبط می‌کند.

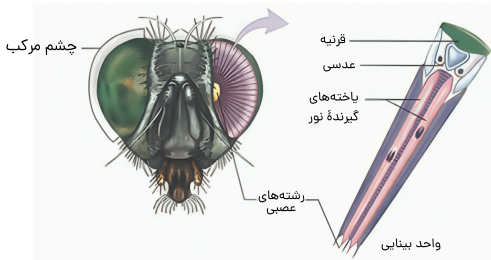
۱۶.

الف حس وضعیت

ب

یاخته‌های گیرنده نور

۱۷. مطابق شکل، شماره (۲) چشم مرکب است و شماره (۱) یعنی رشته‌های عصبی به یاخته‌های گیرنده نور در هر واحد بینایی متصل می‌شوند.

(صفحه ۳۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) چشم مرکب (۲۵/۰ نمره) ب) گیرنده نوری (۲۵/۰ نمره)

۱۸. الف) بخشی از شبکه را که در امتداد محور نوری کره چشم قرار دارد، لکه زرد می‌نامند. این بخش در دقت و تیزبینی اهمیت دارد؛ زیرا گیرنده‌های مخروطی در آن فراوان‌ترند و این گیرنده‌ها در تشخیص رنگ و جزئیات اجسام نقش دارند. (صفحه ۲۵ کتاب درسی)

ب) هوا از راه شیپور آستاش به گوش میانی منتقل می‌شود تا فشار هوا در دو طرف پرده صماخ یکسان شود و پرده به درستی بلرزد. (صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یاخته‌های مخروطی (۲۵/۰ نمره) در آن فراوان‌ترند (۲۵/۰ نمره)

ب) تا فشار هوا در دو طرف پرده صماخ یکسان شود (۲۵/۰ نمره) و پرده به درستی بلرزد (۲۵/۰ نمره)

۱۹.

الف) شکل مربوط به بیماری دوربینی است. چون در این بیماری اندازه چشم کوچک‌تر از حالت طبیعی می‌شود، بنابراین به منظور قرارگیری پرتوهای نور روی شبکه، لازم است از عدسی همگرا (محدب یا کوژ) استفاده شود. (صفحه ۲۶ کتاب درسی)

ب) گیرنده‌های مؤکدار در حلزون گوش درونی پس از تحریک شدن و تولید پتانسیل عمل، با دندریته‌های نورون‌های حسی تشکیل همایه داده تا پیام عصبی شنوایی از حلزون خارج شود. (صفحه ۳۰ کتاب درسی)

ج) با توجه به شکل جوانه‌های چشایی، طول یاخته‌های پشتیبان از گیرنده‌های چشایی بیشتر است. (صفحه ۳۲ کتاب درسی)

د) در فعالیت کتاب درسی در رابطه با شکل مغز ماهی، لوب‌های بینایی بزرگ‌ترین بخش از مغز ماهی هستند. (صفحه ۳۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) همگرا (محدب یا کوژ) (۲۵/۰ نمره) ب) دندریت (دارینه) (۲۵/۰ نمره)

ج) یاخته‌های پشتیبان (۲۵/۰ نمره) د) بینایی (۲۵/۰ نمره)

۲۰.

فشرده شدن پوشش اطراف گیرنده فشار، رشته دارینه را درون گیرنده تحت فشار قرار می‌دهد و در آن تغییر شکل ایجاد می‌کند. در نتیجه کانال‌های یونی غشای گیرنده، باز و پتانسیل الکتریکی غشا تغییر می‌کند. به این ترتیب در دارینه، پیام عصبی ایجاد و به دستگاه عصبی مرکزی ارسال می‌شود.

(صفحه ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

کانال‌های یونی غشای گیرنده، باز (۲۵/۰ نمره) و پتانسیل الکتریکی غشا تغییر می‌کند. (۲۵/۰ نمره)

۲۱.

۱) ماهیچه تنگ‌کننده مردمک تحت اثر اعصاب پادآسیمیک (پاراسمپاتیک) است. با توجه به فصل ۱ و بخش خودمختار دستگاه عصبی محیطی، این اعصاب در کاهش فشار خون نقش دارند؛ درحالی‌که اعصاب آسیمیک (سمپاتیک) مردمک را گشاد کرده و باعث افزایش تعداد تنفس می‌شوند.

۲) لایه رنگدانه‌دار چشم مشیمیه است که برخلاف داخلی‌ترین لایه چشم یعنی شبکه که رگ‌های خونی را دریافت می‌کند، به جسم مؤگانی متصل می‌شود.

۳) لکه زرد به دلیل تعداد فراوان گیرنده‌های مخروطی در دقت و تیزبینی نقش دارد که این بخش در امتداد محور نوری کره چشم است.

۴) در تطابق و موقع دیدن اجسام نزدیک (مثلاً مطالعه)، ماهیچه‌های مؤگانی منقبض و عدسی ضخیم می‌شود تا تصویر واضحی روی شبکه تشکیل شود.

(صفحه ۲۳، ۲۴ و ۲۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ه) (۲۵/۰ نمره) ۲) د (۲۵/۰ نمره) ۳) ز (۲۵/۰ نمره) ۴) ب (۲۵/۰ نمره)

. ۲۲

الف) با برخورد نور به شبکه، ماده حساس به نور، درون گیرنده‌های نوری تجزیه می‌شود و واکنش‌هایی را به راه می‌اندازند که منجر به تولید پیام عصبی می‌شود.
 ب) اگر سطح عدسی یا قرنیه کاملاً کروی و صاف نباشد، همه پرتوهای نور در یک نقطه از شبکه متمرکز نمی‌شوند. در نتیجه تصویر واضحی تشکیل نمی‌شود که در این حالت، چشم دچار آستیگماتیسم است.

(صفحه ۲۵ و ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تجزیه شدن ماده حساس به نور در گیرنده‌های نوری منجر به تولید پیام عصبی می‌شود. (۲۵/۰ نمره)

ب) کاملاً کروی و صاف نبودن سطح قرنیه یا عدسی (۲۵/۰ نمره) و عدم تمرکز همه پرتوهای نور در یک نقطه از شبکه (۲۵/۰ نمره)

. ۲۳

لرزش درجه بیضی، مایع درون حلزون را به لرزش درمی‌آورد. در بخش حلزونی یاخته‌های مژکداری قرار دارند که مژک‌هایشان با پوششی ژلاتینی تماس دارند. این یاخته‌ها، گیرنده‌های مکانیکی‌اند که با لرزش مایع درون بخش حلزونی، مژک‌های آنها خم می‌شود. در نتیجه کانال‌های یونی غشای آنها باز و این یاخته‌ها تحریک می‌شوند.

(صفحه ۳۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) لرزش مایع درون بخش حلزونی (۲۵/۰ نمره)

۲) حرکت ماده ژلاتینی (۲۵/۰ نمره)

۳) خم شدن مژک‌های گیرنده‌های مکانیکی (۲۵/۰ نمره)

۴) باز شدن کانال‌های یونی غشای گیرنده‌ها (۲۵/۰ نمره)

. ۲۴

الف

درست

در چشم برای دیدن اجسام نزدیک لازم است عدسی تحدبش را زیاد کند. بنابراین ماهیچه‌های مژگانی با انقباض خود منجر به تحدب بیشتر عدسی خواهند شد.

. ۲۵

الف

تصویر ۱

. ۲۶

الف

زلالیه

. ۲۷

الف

مخروطی

ب

شیمیایی

پ

حس وضعیت

. ۲۸

الف

پرتوهای فروسرخ تابیده از بدن شکار را دریافت می‌کنند.

. ۲۹

الف

درست

. ۳۰

الف

تاریکی

. ۳۱

الف

رکابی

. ۳۲ . انتهای دندریت

. ۳۳

الف آستیگماتیسم

ب جسم مژگانی

پ قطر عدسی افزایش می‌یابد.

ت این فرد به دوربینی مبتلاست؛ بنابراین باید از عدسی همگرا استفاده شود.

۳۴.

الف نادرست

۳۵.

الف پیاز بویایی

۳۶.

الف بیشتر

۳۷.

الف جسم مژگانی

ب رها شدن رنگدانه‌های ملانین از بخش‌های دیگر چشم

پ شماره یک

ت تشخیص بالا و پایین چشم

۳۸.

الف گیرنده شیمیایی

ب فرابنفش

۳۹.

الف گیرنده حسی

ب نوع محرک

پ یونها

ت درد

۴۰. گزینه ۱ - اثر محرک را به پیام عصبی تبدیل می‌کند، نه خود محرک را.

۴۱. گزینه ۴ - به ترتیب: دریافت اثر محرک، بعد تغییر نفوذپذیری غشای گیرنده، سپس تغییر پتانسیل غشای گیرنده و نهایتاً ایجاد یک پیام عصبی

۴۲. گزینه ۴

۴۳. گزینه ۳ - گیرنده‌های تماس، حس وضعیت، دما و درد جزو گیرنده‌های حواس پیکری هستند، نه ویژه.

۴۴. گزینه ۲

۴۵. گزینه ۴

۴۶. گزینه ۳ - موارد «الف»، «ب» و «ج» صحیح هستند.

«د»: بخش‌هایی از بدن که در آنها تعداد گیرنده‌های تماس بیشتر است، حساس‌ترند.

پاسخنامه تشریحی

۱. **الف** درست
۲. **الف** کمتر
۳. **الف** بافت اسفنجی
۴. **الف** کند
ب تند
۵. **الف** شماره ۳
ب شماره ۱
۶. **الف** نادرست
۷. **الف** زردپی
۸. **الف** تارچه
۹. **الف** نادرست
۱۰. **الف** لولایی
ب B
پ دراز
ت بافت استخوانی متراکم
۱۱. **الف** کوتاه می‌شود.
ب با اتصال ناقلین آزادشده از نوروں به گیرنده‌های خود در سطح غشای ماهیچه موج تحریری ایجاد می‌شود.
پ موجب چسبیدن سرهای میوزین به آن می‌شود.
۱۲. **الف** هوازی
۱۳. **الف** فشرده
- ۱۴.

الف

کاهش اصطکاک (به استخوان‌ها این امکان را می‌دهد که سالیان زیادی در مجاورت هم لیز بخورند و اصطکاک چندانی نداشته باشند).

۱۵.

الف

هر یاخته از به هم پیوستن چند یاخته در دوره جنینی ایجاد می‌شود.

۱۶.

الف

شماره ۱

ب

خارج می‌شوند.

پ

تغییری نمی‌کند.

۱۷. الف) با توجه به شکل کتاب درسی، انتهای باریک‌تر استخوان ران با استخوان نیم‌لگن تشکیل مفصل گوی - کاسه می‌دهد. (صفحه ۴۳ کتاب درسی)

ب) استخوان بازو همانند ران از نوع دراز است که در این نوع استخوان‌ها بافت اسفنجی که شامل میله‌ها و صفحات استخوانی می‌باشد، هم در انتهای برآمده و هم در سطح درونی تنه این استخوان مشاهده می‌شود (نه بیرونی). (صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گوی - کاسه (۲۵ره نمره) ب) انتهای برآمده (۲۵ره نمره)

۱۸. همه ماهیچه‌های اسکلتی باعث حرکت استخوان نمی‌شوند که می‌توان به مواردی نظیر حلق، ابتدای مری، لب‌ها، پلک‌ها و بنداره‌های خارجی مخرج و میزراه اشاره کرد.

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

حلق - ابتدای مری - لب‌ها - پلک - بنداره‌های خارجی مخرج و میزراه (دو مورد و هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۹.

الف) بخش نشان‌داده‌شده در شکل، بافت پیوندی رشته‌ای است که یک دسته از تارهای ماهیچه اسکلتی را احاطه کرده است. این بافت در تشکیل زردپی که ماهیچه را به استخوان وصل می‌کند، نقش دارد. (صفحه ۴۷ و ۴۸ کتاب درسی)

ب) پس از توقف پیام انقباض که در نهایت طول سارکومر افزایش می‌یابد، یون‌های کلسیم به سرعت با انتقال فعال و صرف انرژی ATP به شبکه آندوپلاسمی بازگردانده و در نتیجه اکتین و میوزین از هم جدا می‌شوند. سپس به منظور تغییر شکل سرهای میوزین، باید مولکول ATP به آنها متصل شود. (صفحه ۴۹ کتاب درسی)

ج) در هر نوع ورزش دو، تارهای ماهیچه‌ای تند (سفید) هستند که سریع انرژی خود را از دست می‌دهند و خسته می‌شوند. (صفحه ۵۰ و ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زردپی (۲۵ره نمره)

ب) انتقال فعال یون کلسیم به شبکه آندوپلاسمی (۲۵ره نمره) - تغییر شکل در سرهای میوزین (۲۵ره نمره)

ج) تند (سفید) (۲۵ره نمره)

۲۰. ۱) کراتین فسفات با دادن فسفات خود، مولکول ATP را به سرعت بازتولید می‌کند. (صفحه ۵۰ کتاب درسی)

$ATP + C$ (کراتین) $\rightarrow CP + ADP$ (کراتین فسفات)

۲) بخش مورد نظر در شکل، اسکلت خارجی حشره‌ای مثل ملخ است که در حرکت و حفاظت از جاندار نقش دارد. (صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) کراتین (۲۵ره نمره) ۲) اسکلت بیرونی (خارجی) (۲۵ره نمره)

۲۱. با توجه به شکل اسکلت انسان، استخوان‌های نیم‌لگن از هر دو سطح پشتی و شکمی و استخوان جناغ فقط از سطح جلویی قابل مشاهده هستند.

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

استخوان‌های نیم‌لگن از هر دو سطح (پشتی و شکمی) (۲۵ره نمره) و استخوان جناغ از سطح جلویی (۲۵ره نمره)

۲۲.

شکل مربوط به سامانه هاورس در بافت استخوانی متراکم است. این سامانه‌ها به صورت استوانه‌هایی هم‌مرکز از تیغه‌های استخوانی‌اند که این تیغه‌ها از یاخته‌های استخوانی، ماده زمینه‌ای و کلاژن در اطراف آنها تشکیل شده‌اند.

(صفحه ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

یاخته‌های استخوانی (۲۵ره نمره)، ماده زمینه‌ای (۲۵ره نمره) و کلاژن در اطراف آنها (۲۵ره نمره)

۲۳.

الف) استخوان بازو نوعی استخوان دراز است و مجرای مرکزی این نوع استخوان‌ها در یک فرد سالم با مغز زرد پر می‌شود.

ب) مطابق با شکل کتاب درسی، استفاده از تصویر رادیوگرافی محل شکستگی را در استخوان نشان می‌دهد.

ج) کمبود ویتامین D و کلسیم غذا، نوشیدنی‌های الکلی و دخانیات با جلوگیری از رسوب کلسیم در استخوان‌ها، باعث بروز پوکی استخوان در مردان و زنان می‌شوند. یون کلسیم در انقباض ماهیچه‌های اسکلتی نیز نقش مؤثری دارد.

(صفحه ۴۰، ۴۱ و ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مغز زرد (۲۵/۰ نمره)

ب) تصویر رادیوگرافی (۲۵/۰ نمره)

ج) یون کلسیم (۲۵/۰ نمره)

۲۴.

الف) با توجه به شکل کتاب درسی، این مفصل از نوع متحرک است؛ چراکه دو استخوان در محل مفصل تحرک دارند.

ب) بخش (۱) غضروف روی سطح استخوان است که همراه با مایع مفصلی به استخوان‌ها امکان می‌دهد که سالیان زیادی در مجاور هم لیز بخورند و اصطکاک چندانی نداشته باشند.

بخش (۲) پرده سازنده مایع مفصلی است.

ج) شماره (۳) کپسول مفصلی است که جنس آن از بافت پیوندی رشته‌ای است.

(صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) متحرک (۲۵/۰ نمره)

ب) بخش (۱) کاهش اصطکاک (۲۵/۰ نمره) و بخش (۲) تولید مایع مفصلی (۲۵/۰ نمره)

ج) بافت پیوندی رشته‌ای (۲۵/۰ نمره)

۲۵.

الف) هر یاخته در بافت ماهیچه اسکلتی از به هم پیوستن چند یاخته در دوره جنینی ایجاد می‌شود و به همین علت چند هسته دارد.

ب) پس از انقباض ماهیچه و کوتاه شدن سارکومر، طول بخش روشن کاهش یافته ولی بخش تیره به دلیل عدم تغییر در طول رشته میوزین، ثابت می‌ماند.

ج) با توقف پیام عصبی انقباض، یون‌های کلسیم به سرعت با انتقال فعال به شبکه آندوپلاسمی بازگردانده می‌شوند و در نتیجه میوزین و اکتین از هم جدا شده و سارکومر به استراحت درمی‌آید.

(صفحه ۴۷، ۴۸ و ۴۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) هر یاخته از به هم پیوستن چند یاخته در دوره جنینی ایجاد می‌شود. (۲۵/۰ نمره)

ب) ثابت می‌ماند. (۲۵/۰ نمره)

ج) انتقال فعال (۲۵/۰ نمره)

۲۶. با رسیدن پیام از مراکز عصبی، تحریک از طریق همایه ویژه‌ای از یاخته عصبی به یاخته ماهیچه‌ای می‌رسد و ناقل عصبی از پایانه یاخته عصبی آزاد می‌شود. با اتصال این ناقلین به گیرنده‌های خود در سطح یاخته ماهیچه‌ای، یک موج تحریکی در طول غشای یاخته ایجاد می‌شود. با تحریک یاخته ماهیچه‌ای، یون‌های کلسیم از شبکه آندوپلاسمی آن آزاد می‌شود. در نتیجه این عمل، سرهای پروتئین‌های میوزین به رشته‌های اکتین متصل می‌شوند که نتیجه آن انقباض ماهیچه و کاهش طول آن است.

(صفحه ۴۷ و ۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با اتصال این ناقلین به گیرنده‌های خود در سطح یاخته ماهیچه‌ای (۲۵/۰ نمره)، یک موج تحریکی در طول غشای یاخته ایجاد می‌شود (۲۵/۰ نمره) و با تحریک یاخته ماهیچه‌ای، یون‌های کلسیم از شبکه آندوپلاسمی آن آزاد می‌شود. (۲۵/۰ نمره) در نتیجه این عمل، سرهای پروتئین‌های میوزین به رشته‌های اکتین متصل شده و با انقباض ماهیچه، طول آن

کاهش می‌یابد. (۲۵/۰ نمره)

۲۷.

در فعالیت‌های شدید که اکسیژن کافی به ماهیچه‌ها نمی‌رسد، تجزیه گلوکز به صورت بی‌هوازی انجام می‌شود. در اثر این واکنش‌ها لاکتیک اسید تولید می‌شود که در ماهیچه انباشته می‌شود. انباشته شدن لاکتیک اسید پس از تمرینات ورزشی طولانی، باعث گرفتگی و درد ماهیچه‌ای می‌شود.

(صفحه ۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

لاکتیک اسید (۲۵، نمره) - گرفتگی (۲۵، نمره) و درد ماهیچه‌ای (۲۵، نمره)

.۲۸

الف

نادرست

دقت کنید مغز زرد در مجرای مرکزی استخوان واقع شده نه در مجرای سامانه هاورس.

.۲۹

الف

جانبی

.۳۰

الف

هوازی

.۳۱

الف

بیرونی (خارجی)

.۳۲

الف

لولایی

ب

مایع مفصلی و سطح صیقلی غضروف

.۳۳ الف) ثابت

ب) افزایش

.۳۴

الف

درست

.۳۵

الف

اسیدهای چرب

.۳۶

الف

کاهش

.۳۷ انتقال فعال

.۳۸ اسکلت آب ایستایی

.۳۹ تارهای ماهیچه‌ای تند

.۴۰

الف

به علت وجود «مایع مفصلی» و «سطح صیقلی غضروف»

ب

در صورتی که سرعت تخریب بیشتر از ترمیم باشد.

.۴۱

الف

درست

.۴۲

الف

اسکلت بیرونی

.۴۳

الف

نامنظم

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

درست

۲.

الف

هم گونه

ب

همانند

۳.

الف

کورتیزول

۴.

الف

هورمون پاراتیروئیدی (پاراتورمون)

۵.

الف

تجزیه پروتئین‌ها، مقاومت بدن را کاهش می‌دهد.

۶. تیموس

۷.

الف

درست

۸.

الف

آکسون‌ها

۹.

الف

ریتم شبانه‌روزی

۱۰.

الف

نادرست

۱۱.

الف

جفت‌یابی

۱۲.

الف

کمتر

ب

کاهش

۱۳.

الف

نمو دستگاه عصبی مرکزی

۱۴.

الف

در اثر تجزیه چربی‌ها، محصولات اسیدی تولید می‌شود که اگر این حالت درمان نشود منجر به اغما می‌شود.

۱۵.

الف) هورمون پرولاکتین از هیپوفیز پیشین و هورمون ضد ادراری از هیپوفیز پسین در حفظ تعادل آب در بدن نقش دارد. (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

ب) غده تیموس هورمون تیموسین ترشح می‌کند که در تمایز لنفوسیت‌ها نقش دارد. (صفحه ۶۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پرولاکتین یا هورمون ضد ادراری (۲۵، نمره) ب) تمایز لنفوسیت‌ها (۲۵، نمره)

۱۶. الف) ۳؛ هیپوفیز پسین هورمون‌های هیپوتالاموس را دریافت می‌کند و خود تولید هورمون (پیک دوربرد) نمی‌کند. (صفحه ۵۷ کتاب درسی)

ب) غده لوزالمعده، ترشحات کیسه صفرا را دریافت می‌کند که دو هورمون آن یعنی گلوکاگون در پاسخ به کاهش و انسولین در پاسخ به افزایش گلوکز خون ترشح می‌شوند. (صفحه)

۶۰ کتاب درسی)

ج) غده هیپوفیز با ترشح هورمون محرک تیروئید، باعث رشد بیشتر غده تیروئید می‌شود تا ید بیشتری جذب کند. فعالیت بیشتر غده تیروئید منجر به بزرگ شدن آن می‌شود که به آن گواتر می‌گویند. (صفحه ۶۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۳ (۲۵/۰۲ نمره) ب) گلوکز (۲۵/۰۲ نمره) ج) با ترشح هورمون محرک تیروئید (۲۵/۰۲ نمره)

۱۷.

۱) محل بالغ شدن گلبول‌های سفید لنفوسیت T ، غده تیموس در پشت استخوان جناغ سینه است. (صفحه ۷۲ کتاب درسی)

۲) غده هیپوفیز در زیر مرکز تنظیم گرسنگی بدن یعنی هیپوتالاموس است. در بخش پیشین هیپوفیز، هورمون پرولاکتین تولید و ترشح می‌شود که یکی از اعمال آن تنظیم فرایندهای تولیدمثل در مردان است. (صفحه ۵۶، ۵۷ و ۱۱ کتاب درسی)

۳) غده ایپیز در لبه پایینی بطن سوم مغز است که با تولید هورمون ملاتونین، در تنظیم ریتم‌های شبانه‌روزی مؤثر است. (صفحه ۶۱ و ۱۵ کتاب درسی)

۴) غده تیروئید در زیر حنجره و جلوی نای قرار دارد که هورمون‌های تیروئیدی T_3 و T_4 را ترشح می‌کند. در دوران جنینی و کودکی، هورمون T_3 برای نمو دستگاه عصبی مرکزی لازم است؛ بنابراین، فقدان آن به اختلالات نمو دستگاه عصبی و عقب‌ماندگی ذهنی و جسمی جنین می‌انجامد. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۵) کلیه‌ها با بازجذب سدیم تحت اثر هورمون آلدوسترون، فشار خون را بالا می‌برند. در بالای کلیه‌ها دو غده فوق کلیوی قرار گرفته که با تولید هورمون‌های ایپی‌نفرین و نوراپی‌نفرین از بخش مرکزی خود، ضربان قلب را افزایش می‌دهند. (صفحه ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱) د (۲۵/۰۲ نمره) ۲) الف (۲۵/۰۲ نمره) ۳) ب (۲۵/۰۲ نمره) ۴) ج (۲۵/۰۲ نمره) ۵) هـ (۲۵/۰۲ نمره)

۱۸.

الف) تارهای ماهیچه‌ای نوع کند به دلیل مقدار زیاد رنگدانه قرمز رنگ میوگلوبین، مقدار اکسیژن بیشتری ذخیره کرده و قرمزتر دیده می‌شوند.

ب) تارهای نوع تند (یا سفید) به دلیل داشتن میتوکندری کمتر، انرژی خود را بیشتر از راه تنفس بی‌هوازی به دست می‌آورند.

ج) در ماهیچه‌های یک وزنه‌بردار، تارهای ماهیچه‌ای تند، بیشتر و کند، کمتر دیده می‌شود.

(صفحه ۵۱ و ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تار ۱ (۲۵/۰۲ نمره) - با رنگدانه میوگلوبین بیشتر، قرمزتر است (۲۵/۰۲ نمره)

ب) تار ۲ (۲۵/۰۲ نمره)

ج) تار ۱ (۲۵/۰۲ نمره)

۱۹.

الف

نادرست

هورمون تیموسین باعث تمایز لنفوسیت T می‌شود ولی شکل مربوط به مونوسیت است.

۲۰.

الف

کوتاه‌برد

۲۱.

الف

فرمون

۲۲. الف) هیپوفیز پیشین ب) آلدوسترون پ) تجزیه گلیکوژن یا افزایش گلوکز

۲۳.

الف

تجزیه پروتئین‌ها

ب

نوع دو

۲۴.

الف

نادرست؛ کمبود ویتامین D باعث کاهش تراکم استخوان می‌شود.

۲۵.

الف

کمتر

.۲۶

الف T_3

.۲۷. لیروزیم (غده برون ریز است)

.۲۸

الف هیپوفیز پسین

ب مثبت

.۲۹. (۱) C

(۲) E

(۳) A

(۴) B

.۳۰

الف نادرست

.۳۱

الف کلسی تونین

.۳۲

الف برون ریز

.۳۳

الف آلدوسترون یا ضدآدراری یا پرولاکتین

ب کلسی تونین یا پاراتیروئیدی یا هورمون های تیروئیدی یا انسولین

پ T_3

.۳۴. اپی نفرین و نوراپی نفرین

.۳۵. اکسی توسین

.۳۶. بخش قشری فوق کلیه

.۳۷

الف (۱): بخش قشری غده فوق کلیه

(۲): بخش مرکزی غده فوق کلیه

ب قشری

پ قشری

ت مرکزی

ث قشری

ج (۱)

چ (۱): هورمون آلدوسترون

.۳۸

الف ۱ - مجرای صفرا ۲ - دوازدهه ۳ - مجرای لوزالمعده ۴ - لوزالمعده

ب انسولین

پ انسولین

.۳۹

الف (۱): غده تیروئید

ب (۲): پاراتیروئید

پ کلسی‌تونین

.۴۰ گزینه «۳»

.۴۱ گزینه «۲»

.۴۲ گزینه «۴» - پرولاکتین در تولید شیر در غده شیری نقش دارد، نه بر خروج شیر از آن.

.۴۳ گزینه «۴»

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف نادرست

۲.

الف نوتروفیل

۳. الف) ۴ (ب) ۵ (ج) ۲

۴. الف

۵.

الف ۳

ب ۱

۶. لنفوسیت T کمک کننده

۷.

الف شماره ۴

ب شماره ۲

۸.

الف نادرست

۹.

الف تحمل ایمنی

۱۰.

الف مخاط

۱۱.

الف نادرست

۱۲. الف) لنفوسیت (ب) اتوزینوفیل (ج) نوتروفیل (د) مونوسیت

۱۳.

الف فعال کردن پروتئین های مکمل

ب رسوب دادن پادگن های محلول

پ به هم چسباندن میکروب ها

ت فعال کردن پروتئین های مکمل

۱۴.

الف تیموس

۱۵. الف) آنزیمی که موجب مرگ برنامه ریزی شده می شود. (ب) پروتئین های مکمل

۱۶.

الف خروج مواد

۱۷.

الف هر دو دارای لیزوزیم برای کشتن باکتری ها هستند.

۱۸.

الف به دلیل وجود لنفوسیت‌های خاطره، در برخورد دوم، پادگن زودتر شناسایی می‌شود. یا وجود یاخته‌های خاطره باعث می‌شود در مدت زمان کوتاه‌تری تعداد بیشتری لنفوسیت ایجاد شود.

.۱۹

الف ماستوسیت

ب لنفوسیت‌های B

.۲۰ شماره «۱» تصویر «پ»

شماره «۲» تصویر «الف»

.۲۱ الف) ویروس HIV با از بین بردن لنفوسیت‌های T کمک‌کننده، عملکرد لنفوسیت‌های B و T در نتیجه سیستم ایمنی را مختل می‌کند.

ب) با توجه به متن کتاب درسی، تنها راه تشخیص ویروس عامل ایدز در بدن انسان، انجام آزمایش پزشکی است.

(صفحه ۷۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) لنفوسیت T کمک‌کننده (تنها این عبارت صحیح است). (۲۵/۰ نمره)

ب) آزمایش پزشکی (۲۵/۰ نمره)

.۲۲

الف با داشتن نمک و لیزوزیم

ب از یاخته‌های آلوده به ویروس

.۲۳ الف) مالتیپل اسکروزیس (ام . اس) ب) ایدز

.۲۴

الف نادرست؛ واکنش ایمنی فعال ایجاد می‌کند.

.۲۵

الف مکمل

.۲۶

الف نوتروفیل‌ها

.۲۷

الف شبیه آمیب بودند، حرکت می‌کردند، مواد اطراف خود را می‌خوردند. (۲ مورد کافی است)

ب ماستوسیت‌ها در بخش‌هایی از بدن که با محیط بیرون در ارتباط هستند، به فراوانی یافت می‌شوند.

.۲۸

الف در خط سوم دفاعی (دفاع اختصاصی)

ب یاخته‌های پادتن‌ساز (پلاسموسیت)، (۱) پادتن ترشح می‌کنند و (۲) هسته آنها در کناره سلول است و (۳) از تقسیم سلول‌های B به وجود می‌آیند.

پ لنفوسیت‌های (یاخته‌های) خاطره

.۲۹

الف درست

.۳۰

الف چرم

.۳۱

الف تحمل ایمنی

۳۲.

الف

مغز استخوان

ب

تیموس

پ

D

ت

توانایی شناسایی عامل بیگانه را پیدا می‌کنند.

۳۳.

الف

الف) اپیدرم

ب

ب) درم

ج

ج) رگ لنفی

د

د) لنفوسیت غیرفعال

ب

یاخته‌های دارینه‌ای (دندریتی)

پ

این یاخته‌ها در بخش‌هایی از بدن که با محیط بیرون در ارتباط هستند (مثل پوست و لوله گوارشی) به فراوانی یافت می‌شوند.

ت

قسمت‌هایی از میکروب را در سطح خود قرار می‌دهند. سپس خود را به گره‌های لنفاوی نزدیک می‌رسانند تا این قسمت‌ها را به یاخته‌های ایمنی ارائه کنند.

۳۴. گزینه (۲)

۳۵. گزینه (۲)

۳۶. گزینه (۱) - سطحی‌ترین یاخته‌های لایه خارجی پوست مرده‌اند، ولی یاخته‌های زیرین زنده‌اند.

۳۷. گزینه (۴)

۳۸. گزینه (۲) - عرق، بزاق، اشک و مخاط، آنزیم لیزوزیم دارند.

۳۹. گزینه (۴) - هر پنج مورد می‌توانند باکتری را بکشند.

۴۰. گزینه (۱) - عطسه، سرفه و استفراغ انعکاس دفاعی محسوب می‌شوند، اما در یک فرد بالغ دفع مدفوع انعکاس دفاعی نیست.

۴۱. گزینه (۳)

۴۲. گزینه (۱) - مورد (الف) صحیح نیست. پوست یک سد دفاع غیراختصاصی در برابر طیف وسیعی از میکروب‌هاست، نه همه میکروب‌ها.

۴۳. گزینه (۳) - هر دو لایه سد غیرقابل نفوذ هستند.

۴۴. گزینه (۱)

۴۵. گزینه (۴) - لایه درونی پوست مانند گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) از جنس بافت پیوندی است. گزینه (۴) از جنس بافت پوششی است.

۴۶.

الف

چندلایه

ب

مرده

پ

پیوندی

ت

درونی

ث

اسیدی

ج

مانند

چ

ماده مخاطی

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف ماده وراثتی

۲.

الف ۱- هیستون ۲- نوکلئوزوم (هسته تن)

۳. شیمی درمانی

۴. اریتروپویتین یا عامل رشد

۵. غشای ریزکیسه‌ها (وزیکول‌ها)

۶.

الف درست

۷.

الف بالغ

۸.

الف احتمالاً

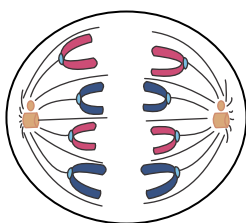
۹.

الف دوکروماتیدی

۱۰.

الف $4n = 8$

ب

پ تلوفاز ۲

ت آنافاز

۱۱.

الف S

ب G_2

۱۲.

الف بعد

۱۳.

الف تعیین تعداد فام‌تن‌ها (تشخیص برخی از ناهنجاری‌های فام‌تنی)

۱۴.

الف

چون در آفتاب‌سوختگی ناشی از پرتوهای فرابنفش خورشید، دنا آسیب می‌بیند و در نقطه واریسی G_1 ، سلامت دنا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱۵.

الف

با هم ماندن فام‌تن‌ها

ب

دو فام‌تن جنسی

۱۶. الف) طبق شکل کتاب درسی، رشته‌های دوک کوتاه متصل به میانک‌ها (سانتریول‌ها) در همهٔ مراحل چرخهٔ یاخته‌ای یعنی اینترفاز و تقسیم وجود دارند. (صفحهٔ ۸۵ کتاب درسی)

ب) پروتئین‌های دوک و عوامل لازم برای تقسیم باید در مرحلهٔ G_2 فراهم شده باشند تا نقطهٔ واری G_2 پشت‌سر گذاشته شود. (صفحهٔ ۸۸ کتاب درسی)
راهنمای تصحیح:

الف) رشته‌های دوک کوتاه متصل به میانک‌ها

ب) مرحلهٔ G_2

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۷. در متافاز کاستمان ۱ به دلیل تشکیل چهارتایه، هر کدام از سانترومرها از یک طرف به یک رشتهٔ دوک متصل می‌شوند؛ اما در متافاز کاستمان ۲، فام‌تن‌ها به تنهایی در استوای یاخته قرار گرفته و هر سانترومر از دو طرف به رشته‌های دوک متصل می‌شود.

(صفحهٔ ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در متافاز ۱، سانترومر هر فام‌تن مضاعف به یک رشتهٔ دوک (۲۵/۰ نمره) ولی در متافاز ۲، سانترومر هر فام‌تن مضاعف به دو رشتهٔ دوک (۲۵/۰ نمره) متصل است.

۱۸. الف) اگر در متافاز ۲ به دلیل اینکه قبلاً در انتهای کاستمان ۱ تعداد فام‌تن‌ها نصف شده، چهار سانترومر و در نتیجه چهار فام‌تن وجود داشته باشد؛ پس یاختهٔ مادری در متافاز ۱ تعداد ۸ فام‌تن و بنابراین چهار تتراد دارد. (صفحهٔ ۹۲ کتاب درسی)

ب) در مرحلهٔ آنافاز ۲، فامینک‌های چهار فام‌تن مضاعف از هم جدا شده ولی هنوز تقسیم سیتوپلاسم انجام نشده است؛ پس برای مدت کوتاهی در این مرحله، ۸ فام‌تن تک‌فامینی در کل یاخته مشاهده می‌شود. (صفحهٔ ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) چهار تتراد

ب) آنافاز ۲

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۹. الف) در طی پروفاز فام‌تن‌ها فشرده شده و بنابراین طول آنها کاهش می‌یابد و در طی تلوفاز فشردگی فام‌تن‌ها کم شده و طول آنها بیشتر می‌شود.
ب) در تقسیم یاخته‌ای سه نوع رشتهٔ دوک وجود دارد که فقط یک نوع بلند از آنها به سانترومر متصل می‌شوند. دو نوع دیگر، یک نوع کوتاه فقط در اطراف میانک‌ها قرار دارند و نوع دیگر بلندترین رشته‌ها بوده و تا وسط یاخته کشیده شده‌اند.

(صفحهٔ ۸۴ و ۸۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پروفاز (۲۵/۰ نمره) و تلوفاز (۲۵/۰ نمره)

ب) (۱) رشته‌های بلند متصل به سانترومرها (۲۵/۰ نمره) و (۲) رشته‌های بلند بدون اتصال به سانترومرها (۲۵/۰ نمره)

۲۰. الف) برخلاف زنان، در مردان فام‌تن‌های جنسی (X و Y) همتا نیستند. بنابراین، در هر یاختهٔ غیرجنسی مردان ۲۲ و در زنان ۲۳ جفت فام‌تن همتا وجود دارد.

ب) کاربوتیپ تصویری از فام‌تن‌ها با حداکثر فشردگی است که این حالت در مرحلهٔ متافاز از تقسیم رشتمان (میتوز) از چرخهٔ یاخته‌ای مشاهده می‌شود.

(صفحهٔ ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۲۳ جفت در زنان (۲۵/۰ نمره) و ۲۲ جفت در مردان (۲۵/۰ نمره)

ب) تقسیم رشتمان (میتوز) (۲۵/۰ نمره) (متافاز هم صحیح است چون فام‌تن‌ها به حداکثر فشردگی رسیده‌اند.)

۲۱. الف) ۶ مجموعه که هر کدام ۷ عدد فام‌تن دارد، زیرا گندم زراعی $6n$ است. ضریب n بیانگر تعداد مجموعه فام‌تن است که با تقسیم ۴۲ به عدد ۶، تعداد فام‌تن در هر مجموعه فام‌تن به دست می‌آید.

ب) ۴ نوع گامت. یاخته با ۲۲ فام‌تن غیرجنسی با یک فام‌تن جنسی X ، یاخته با ۲۳ فام‌تن غیرجنسی با یک X ، یاخته با ۲۲ فام‌تن غیرجنسی با یک Y و یاخته با ۲۳ فام‌تن غیرجنسی با یک Y .

(صفحهٔ ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۶ مجموعه (۲۵/۰ نمره)، هر مجموعه ۷ فام‌تن (۲۵/۰ نمره)

(ب) ۴ نوع (۲۵ره نمرة)

۲۲. الف) نقطه واریسی G_1 ، یاخته را از سلامت دنا مطمئن می‌کند که اگر دنا آسیب دیده باشد و اصلاح نشود، فرایندهای مرگ یاخته‌ای به راه می‌افتد.
 ب) نقطه واریسی سوم (متافازی)، برای اطمینان از این موضوع است که فام‌تن‌ها به‌صورت دقیق به رشته‌های دوک متصل و در وسط یاخته آرایش یافته‌اند.
 (صفحه ۸۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) شماره (۱) نقطه واریسی G_1 (۲۵ره نمرة)

(ب) فام‌تن‌ها به‌صورت دقیق به رشته‌های دوک متصل شوند (۲۵ره نمرة) و در وسط یاخته آرایش یابند. (۲۵ره نمرة)

۲۳. الف) بعضی یاخته‌های بدن جانداران مانند یاخته‌های بنیادی مغز استخوان در انسان و یاخته‌های مریستمی در گیاهان دائماً در حال تقسیم هستند.
 ب) کاربوتیپ مربوط به نشانگان داون است که ۳ فام‌تن به جای ۲ فام‌تن در جایگاه فام‌تن‌های شماره ۲۱ دارد و با توجه به وجود دو فام‌تن X ، فرد موردنظر ماده است.

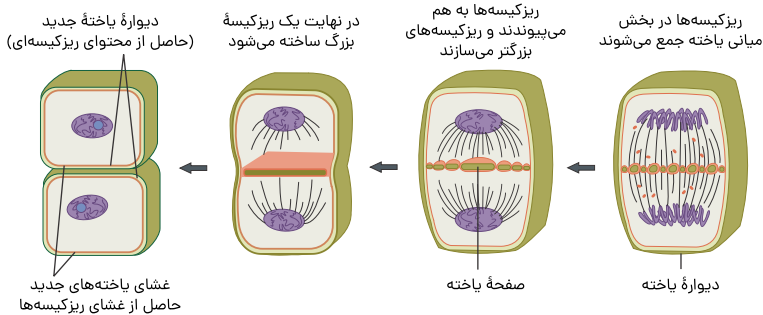
(صفحه ۸۷ و ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) یاخته‌های بنیادی مغز استخوان در انسان (۲۵ره نمرة) و یاخته‌های مریستمی در گیاهان (۲۵ره نمرة)

(ب) ماده (۲۵ره نمرة)

۲۴. الف و ج) صفحه یاخته‌ای محل تشکیل دیواره جدید در بین یاخته‌های گیاهی است که هسته‌های آنها جدا شده‌اند. ریزکیسه‌های دستگاه گلزی این صفحه را می‌سازند؛ به‌طوری‌که غشای ریزکیسه‌ها تشکیل دهنده غشای یاخته‌های جدید و محتوای ریزکیسه‌ها تشکیل دهنده دیواره یاخته‌ای جدید هستند.

(ب) برای تقسیم سیتوپلاسم در یاخته‌های جانوری، حلقه انقباضی متشکل از رشته‌های اکتین و میوزین ایجاد می‌شود.

(د) در مرحله پروفاز، فشردگی فام‌تن‌ها شروع شده و در مرحله متافاز به حداکثر فشردگی می‌رسند.

(صفحه ۸۶ و ۸۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۲ (۲۵ره نمرة) (ب) ۴ (۲۵ره نمرة) (ج) ۱ (۲۵ره نمرة) (د) ۵ (۲۵ره نمرة)

۲۵. الف) یاخته‌ها با تقسیم، افزایش و با مرگ، کاهش می‌یابند. اگر تعادل بین تقسیم یاخته و مرگ یاخته‌ها به هم بخورد تومور تشکیل می‌شود.
 ب) مطابق شکل کتاب درسی، بخش مشخص شده مربوط به دستگاه لنفی است.

(ج) یاخته‌های سرطانی از راه لنف به بافت‌های دورتر می‌روند و پس از استقرار تکثیر یافته و موجب سرطانی شدن آنها می‌شوند.

(صفحه ۸۸ و ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تعادل بین تقسیم و مرگ یاخته‌ها (۲۵ره نمرة)

(ب) دستگاه لنفی (۲۵ره نمرة)

(ج) رفتن یاخته‌های سرطانی به بافت‌های دورتر (۲۵ره نمرة) و تکثیر در آن محل (۲۵ره نمرة)

۲۶. الف) در مرحله پرمیتافاز، پوشش هسته و شبکه آندوپلاسمی تجزیه می‌شوند تا رشته‌های دوک بتوانند به فام‌تن‌ها دسترسی پیدا کنند.

(ب) مطابق شکل کتاب درسی در رابطه با مرحله متافاز، علامت سؤال نشان دهنده بخش استوایی یاخته است.

(صفحه ۸۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) پرومتافاز (مرحله ۳) (۲۵/۰ نمره)، تا رشته‌های دوک به فام‌تن‌ها برسند (۲۵/۰ نمره)

(ب) بخش استوایی یاخته (۲۵/۰ نمره)

۲۷. الف) هم در مرحله متافاز رشتمان و هم متافاز کاستمان ۲، فام‌تن‌های مضاعف به صورت مجزا در استوای یاخته آرایش می‌یابند؛ با این تفاوت که در متافاز کاستمان ۲ برخلاف متافاز رشتمان، فام‌تن هم‌تا مشاهده نمی‌شود.

(ب) هر فام‌تن مضاعف دارای دو فامینک بوده و هر فامینک یک رشته دنا است. با توجه به اینکه ۴ فام‌تن مضاعف دیده می‌شود پس ۸ مولکول دنا وجود دارد.

(صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

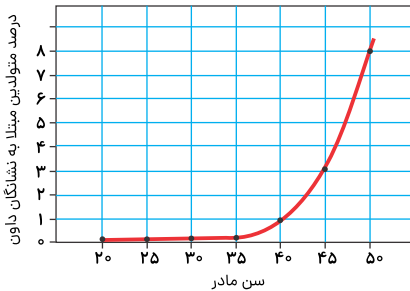
(الف) مرحله متافاز کاستمان ۲ (۲۵/۰ نمره) (متافاز ۲ هم صحیح است.)

(ب) ۸ عدد (۲۵/۰ نمره)

۲۸. با توجه به نمودار:

(الف) درصد احتمال تولد فرزند نشانگان داون در یک مادر ۴۵ ساله (۳ درصد) سه برابر یک مادر ۴۰ ساله (۱ درصد) است.

(ب) قبل از ۲۰ سالگی

راهنمای تصحیح:

(الف) سه برابر (۲۵/۰ نمره)

(ب) ۲۰ سالگی (۲۵/۰ نمره)

۲۹. الف) هر میانک ساختاری استوانه‌ای شکل است که از نه دسته سه‌تایی از ریزلوله‌های پروتئینی تشکیل شده است.

(ب) طبق شکل، تصویر نشان دهنده فرایند مرگ برنامه‌ریزی شده یاخته‌ای در دوران جنینی برخی پرنده‌ها است.

(صفحه ۸۴ و ۹۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) نه دسته سه‌تایی (۲۵/۰ نمره) از ریزلوله‌های پروتئینی (۲۵/۰ نمره)

(ب) مرگ برنامه‌ریزی شده یاخته یا حذف پرده‌های میانی انگشتان در دوران جنینی برخی پرنده‌ها (۲۵/۰ نمره)

۳۰. الف) از آنجائی که یاخته‌های عصبی به ندرت تقسیم می‌شوند، می‌توان نتیجه گرفت به صورت موقت در مرحله G_0 هستند.

(ب) ممکن است تعداد فام‌تن یاخته‌های پیکری بعضی از جانداران مانند هم باشد؛ مثلاً در یاخته‌های پیکری انسان و درخت زیتون ۴۶ فام‌تن وجود دارد.

(ج) یاخته‌های پیکری انسان دارای ۴۶ فام‌تن یا مولکول دنا بوده که پس از همانندسازی در مرحله S تعداد آن دو برابر، یعنی ۹۲ عدد مولکول می‌شود.

(د) ماده وراثتی هسته در تمام مراحل زندگی یاخته، به جز تقسیم، به صورت فامینه است.

(صفحه ۸۱ و ۸۳ و ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) موقت (۲۵/۰ نمره) (ب) درخت زیتون (۲۵/۰ نمره) (ج) ۹۲ مولکول دنا (۲۵/۰ نمره) (د) تقسیم (۲۵/۰ نمره)

۳۱. الف) هر فام‌تن مضاعف از دو فامینک (کروماتید) خواهری تشکیل شده است.

(ب) در مرحله ۳ یعنی کاستمان ۱ از آنجائی که تعداد فام‌تن یاخته نصف می‌شود، تعداد سانترومر هم نصف می‌گردد.

(صفحه ۹۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف) فامینک‌های (کروماتیدهای) خواهری (۲۵/۰ نمره)

ب) مرحله ۳ (۲۵، ۵ نمره)

۳۲.

الف

نادرست

نشانگان داون، به علت با هم ماندن کروموزمها در مرحله آنافاز است ولی صورت سوال به مرحله پروفاز اشاره می کند.

۳۳.

الف

بلندترین

۳۴.

الف

دستگاه گلزی

۳۵.

الف

پرومتافاز

ب

متافاز

پ

ملانوما

۳۶. با تخریب رشته های دوک

۳۷. به هم پیوستن چند یاخته یا تقسیم متوالی هسته بدون تقسیم سیتوپلاسم

۳۸.

الف

درست

۳۹.

الف

باقت برداری

۴۰.

الف

نصف

۴۱. در مرحله پروفاز ۱

۴۲. صفحه یاخته ای (تجمع و به هم پیوستن ریزکیسه های دستگاه گلزی)

۴۳. لیپوما

۴۴. یاخته هایی که موقت یا دائمی تقسیم نمی شوند. (مثل نورون ها)

۴۵. چون پرتوهای خورشید دارای اشعه فرابنفش اند، آفتاب سوختگی می تواند سبب آسیب به «دنا» یاخته ها و بروز سرطان شود.

۴۶.

الف

نادرست

۴۷.

الف

افزایش

۴۸.

الف

برخلاف

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

درست

۲.

الف

یاخته‌های انبانکی (فولیکولی)

۳. الف) ۴ (کوتاه شدن رشته‌های دوک) ب) ۳ (شروع باز شدن فام‌تن‌ها) ج) ۱ (تجزیه شبکه آندوپلاسمی)

۴.

الف

شماره ۴

ب

خون روشن

۵.

الف

مار

ب

شماره ۱

پ

تغذیه جنین

۶.

الف

مجرای برخاگ (اپیدیدیم)

ب

هیپوتالاموس و هیپوفیز پیشین و بیضه

۷.

الف

درست

۸.

الف

منی (مایع منی درست نیست)

۹.

الف

قبل از تولد

۱۰.

الف

درست

۱۱. کلسی‌تونین، پاراتیروئیدی، هورمون‌های تیروئیدی (T_3 و T_4)، هورمون رشد و تستوسترون

۱۲.

الف

سوم

۱۳.

الف

لوله رحمی (فالوپ)

۱۴.

الف

قرارگیری بیضه‌ها خارج از محوطه شکمی باعث می‌شود دمای آن حدود سه درجه پایین‌تر از دمای بدن قرار گیرد.

ب

خون

۱۵.

الف

پوشش لقاحی

ب تولید لایه‌های زاینده جنینی

پ HCG

ت جفت

۱۶.

الف ایجاد توانایی حرکت در زامه‌ها

۱۷.

الف ندارد

۱۸.

الف ۱۴ روز ابتدای دوره که هنوز تخمک‌گذاری انجام نشده است را به آن اضافه می‌کنند.

۱۹.

الف چون تعدادی از یاخته‌های حاصل از رشتان یاخته‌های زامه‌زا، به‌عنوان یاخته زاینده باقی می‌مانند.

ب با ترشح مایع غنی از فروکتوز انرژی لازم برای فعالیت زامه‌ها را فراهم می‌کند.

۲۰.

الف لوله رحم (لوله فالوپ)

ب محرک رشد فولیکول است.

پ به دنبال تخمک‌گذاری، باقی‌مانده انبانک در تخمدان به‌صورت توده یاخته‌ای در می‌آید که به آن جسم زرد می‌گویند.

۲۱.

الف چون پلاتی‌پوس تخم‌گذار است.

ب چون دوران جنینی کوتاه است.

۲۲. الف) ۳؛ در جانورانی که لقاح خارجی دارند تخمک دیواره‌ای چسبناک و زله‌ای دارد که پس از لقاح، تخم‌ها را به هم می‌چسباند. (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)
 ب) ۱؛ زنبور عسل نوعی گرده‌افشان است که جنس نر آن چون تک‌لاد است با تقسیم رشتان نه کاستمان، تولید یاخته جنسی می‌کند. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)
 ج) ۵؛ در کرم‌های پهن مثل کرم کبد (نوعی بی‌مه‌رحم‌دار)، هر فرد تخمک‌های خود را بارور می‌کند. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)
 راهنمای تصحیح:

الف) ۳   ب) ۱   ه) ۵

(هر مورد ۲۵ ر نمره)

۲۳. الف) منظور از جاندار ذکرشده در سؤال، اسبک‌ماهی است که در ماهی‌ها به‌دلیل کوتاه بودن دوران جنینی، میزان اندوخته غذایی تخمک کم است. (صفحه ۱۱۷ کتاب درسی)
 ب) بکرزایی نوعی از تولیدمثل جنسی است و برای مثال، در زنبور عسل و بعضی مارها دیده می‌شود. در این روش، فرد ماده گاهی اوقات به‌تنهایی تولیدمثل می‌کند. (صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)
 ج) طبق شکل کتاب درسی، رفتار جفت‌گیری در ماهی به‌صورت حرکات رقص‌مانند است. (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)
 راهنمای تصحیح:

الف) کم (۲۵ ر نمره)

ب) زنبور عسل (۲۵ ر نمره) و بعضی مارها (۲۵ ر نمره)

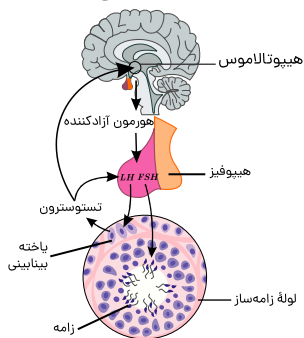
ج) ماهی (۲۵ ر نمره)

۲۴. در مراحل تخمک‌زایی و تشکیل تخم و جسم‌های قطبی در یک زن، (در انتهای میوز ۱ و ۲)، تقسیم سیتوپلاسم نامساوی انجام می‌گیرد که در این صورت حلقه انقباضی در وسط یاخته تشکیل نمی‌شود.
 (صفحه ۸۶ و ۱۰۴ کتاب درسی)
 راهنمای تصحیح:

تقسیم نامساوی سیتوپلاسم (۲۵ ر نمره) در تخمک‌زایی (تشکیل تخم و تشکیل جسم قطبی هم صحیح است). (۲۵ ر نمره)

۲۵. الف) تغییر در میزان ترشح هورمون تستوسترون، اثر بازخوردی منفی بر روی هیپوتالاموس و نیز هیپوفیز پیشین دارد.

ب) بخش پیشین غده هیپوفیز دو هورمون محرک غدد جنسی *FSH* و *LH* را ترشح می‌کند که *FSH* یاخته‌های سرتولی دیپلوئید با هسته درشت را تحریک می‌کند.

(صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

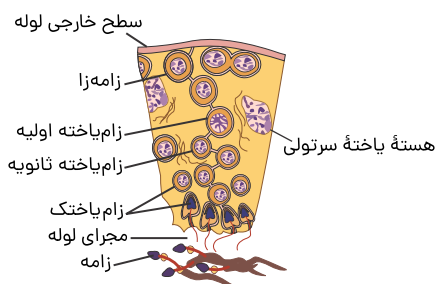
راهنمای تصحیح:

الف) هیپوتالاموس (۲۵/نمره) و هیپوفیز پیشین (۲۵/نمره)

ب) *FSH* (۲۵/نمره)

۲۶. الف) بزرگ‌ترین هسته در دیواره لوله‌های زامه‌ساز مربوط به یاخته‌های سرتولی است که این یاخته‌ها در همه مراحل زامه‌زایی، پشتیبانی و تغذیه یاخته‌ها و نیز بیگانه‌خواری را

بر عهده دارند. (صفحه ۹۹ کتاب درسی)

ب) تعدادی از یاخته‌های حاصل از رشتان یاخته‌های زامه‌زا (اسپرماتوگونی)، به‌عنوان یاخته‌های زاینده در لوله‌ها باقی می‌مانند و تعدادی دیگر به زام‌یاخته (اسپرماتوسیت) اولیه تبدیل می‌شوند.

(صفحه ۹۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پشتیبانی، تغذیه و بیگانه‌خواری (دو مورد، هر مورد ۲۵/نمره)

ب) تعدادی به‌عنوان یاخته‌های زاینده باقی مانده (۲۵/نمره) و تعدادی تبدیل به زام‌یاخته (اسپرماتوسیت) اولیه (۲۵/نمره) می‌شوند.

۲۷. الف) یاخته هدف هورمون *FSH* در مردان، یاخته‌های سرتولی بوده که آنها را تحریک می‌کنند تا تمایز زامه را تسهیل کنند. در زنان تعدادی از انبانک‌ها با ترشح *FSH*

شروع به رشد می‌کنند که یاخته‌های هدف این هورمون هستند. (صفحه ۱۰۱ و ۱۰۴ کتاب درسی)

ب) به‌دنبال تخمک‌گذاری، باقی‌مانده انبانک در تخمدان به‌صورت توده یاخته‌ای درمی‌آید که به آن جسم زرد می‌گویند. یاخته‌های جسم زرد با تأثیر هورمون *LH* فعالیت ترشحی

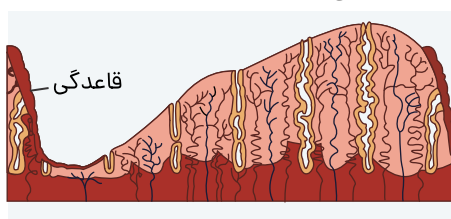
خود را ادامه می‌دهند و دو هورمون استروژن و پروژسترون ترشح می‌کنند. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) مردان: یاخته‌های سرتولی (۲۵/نمره)، زنان: یاخته‌های انبانک (فولیکول) (۲۵/نمره)

ب) *LH* (۲۵/نمره)

۲۸. الف) مطابق با شکل کتاب درسی، شماره (۱) نشان‌دهنده شروع قاعدگی و روز اول دوره جنسی است. (صفحه ۱۰۶ کتاب درسی)

روزهای دوره جنسی

ب) در حدود روز چهاردهم دوره جنسی در زنان، تخم‌گذاری رخ می‌دهد و سپس تخمک (مأم‌یاخته ثانویه) به درون لوله فالوپ کشیده می‌شود. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)
 ج) با تبدیل شدن جسم زرد به جسم سفید، در اواخر دوره جنسی ترشح هورمون‌های استروژن و پروژسترون کاهش یافته و موجب ناپایداری دیواره رحم و تخریب و ریزش آن می‌شود که علامت شروع دوره جنسی بعدی است. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قاعدگی (۲۵/۰ نمره)

ب) مأم‌یاخته ثانویه (تخمک) (۲۵/۰ نمره)

ج) استروژن (۲۵/۰ نمره) و پروژسترون (۲۵/۰ نمره)

۲۹. الف) ممکن است در یک دوره جنسی بیش از یک تخمک آزاد شده و دو تخم تشکیل شود، در این حالت دوقلوهای ناهمسان ایجاد می‌شوند.

ب) اثر انگشت دوقلوهای همسان نیز متفاوت است؛ چراکه این صفت تحت اثر محیط است و در دوقلوه‌ها با توجه به عوامل محیطی مختلف، تغییر می‌کند.

(صفحه ۱۱۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) آزاد شدن بیش از یک تخمک در یک دوره جنسی (۲۵/۰ نمره) و تشکیل دو یا چند تخم (۲۵/۰ نمره)

ب) متفاوت (۲۵/۰ نمره)

۳۰. در نیمه اول دوره جنسی در زنان (مرحله انبانکی)، هورمون *FSH* و در نیمه دوم دوره (جسم‌زردی)، هورمون *LH* اثر بیشتری روی تخمدان دارند.

(صفحه ۱۰۴ و ۱۰۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

انبانکی: *FSH* (۲۵/۰ نمره) جسم‌زردی: *LH* (۲۵/۰ نمره)

۳۱. الف) ترشحات غده پروستات (بخش ۳) و غده‌های پیازی میزراهی (بخش ۴) قلیایی هستند و به خنثی کردن مواد اسیدی موجود در مسیر عبور زامه به سمت تخمک، کمک می‌کنند.

ب) مثانه (بخش ۱) جزئی از دستگاه تولیدمثل نر نیست.

ج) هرکدام از مجراهای زامه‌بر ترشحات غده کیسه منی (وزیکول سمینال) (بخش ۲) را دریافت می‌کند. این ترشحات، مایعی غنی از فروکتوز است. فروکتوز انرژی لازم برای فعالیت زامه‌ها را فراهم می‌کند.

(صفحه ۱۰۰ و ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) (بخش ۳) (۲۵/۰ نمره) و (بخش ۴) (۲۵/۰ نمره)

ب) (بخش ۱) (۲۵/۰ نمره)

ج) (بخش ۲) (۲۵/۰ نمره)

۳۲. الف) ← ۳؛ در جانوران تخم‌گذار وجود پوسته ضخیم در اطراف تخم از جنین محافظت می‌کند. البته برای محافظت بیشتر در خزندگان مثل لاک‌پشت تخم‌ها با ماسه و خاک پوشانده می‌شوند.

ب) ← ۱؛ در بکرزایی فرد ماده به‌تنهایی تولیدمثل می‌کند. در زنبورعسل، تخمک بدون انجام لقاح شروع به تقسیم کرده و موجودی تک‌لاد را ایجاد می‌کند.

ج) ← ۵؛ در پستانداران کیسه‌دار مانند کانگورو، جنین به‌صورت نارس متولد شده و تا کامل شدن مراحل رشد و نمو در کیسه روی شکم مادر مانده و تغذیه می‌کند.

د) ← ۲؛ در پلاتی‌پوس که یک پستاندار تخم‌گذار است، تخم‌گذاری چند روز قبل از تولد نوزاد انجام می‌شود.

ه) ← ۴؛ در ماهی‌ها و دوزیستان مثل قورباغه، به‌دلیل دوره جنینی کوتاه، اندوخته غذایی تخمک، کم است.

(صفحه ۱۱۵، ۱۱۶ و ۱۱۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف ← ۳   ب ← ۱   ج ← ۵   د ← ۲   ه ← ۴

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۳۳. الف) برای افزایش احتمال برخورد گامت‌ها با یکدیگر و انجام لقاح. (صفحه ۱۱۵ کتاب درسی)

ب) برای عبور زامه از منطقه شفاف، باید آنزیم‌ها از تارک‌تن رها شوند. آنزیم‌ها منطقه شفاف را هضم می‌کنند و در نتیجه زامه به غشای تخمک می‌رسد. (صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

ج) در نیمه اول دوره جنسی در زنان، تحت اثر هورمون *FSH*، میزان استروژن همراه با رشد انبانک، افزایش می‌یابد که این خود موجب رشد بیشتر انبانک و بالغ شدن آن می‌شود.

(صفحه ۱۰۴ کتاب درسی)

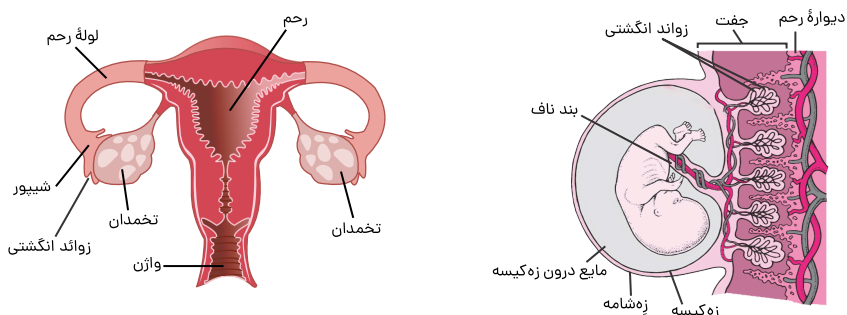
راهنمای تصحیح:

الف) افزایش احتمال برخورد گامت‌ها (۲۵ر۰ نمره)

ب) برای عبور زامه از منطقه شفاف (۲۵ر۰ نمره)

ج) رشد بیشتر انبانک (۲۵ر۰ نمره) و بالغ شدن آن (۲۵ر۰ نمره)

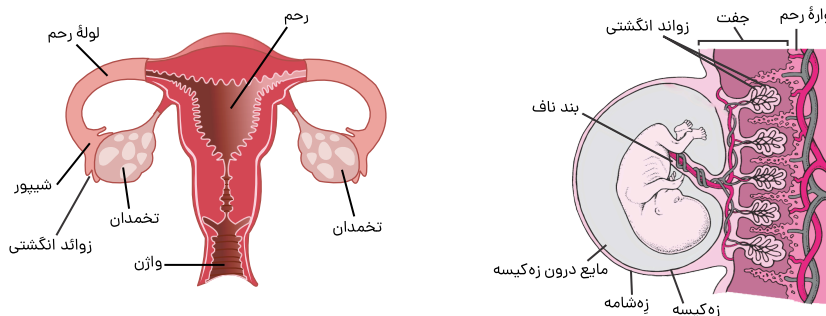
۳۴. دو سری زوائد انگشت‌مانند در دو انتهای آزاد شیپورمانند لوله‌های رحمی (فالوپ) در نزدیکی تخمدان‌ها وجود دارد. همچنین در جفت، زوائد انگشتی جهت مبادله مواد بین خون جنین و مادر تشکیل می‌شود.

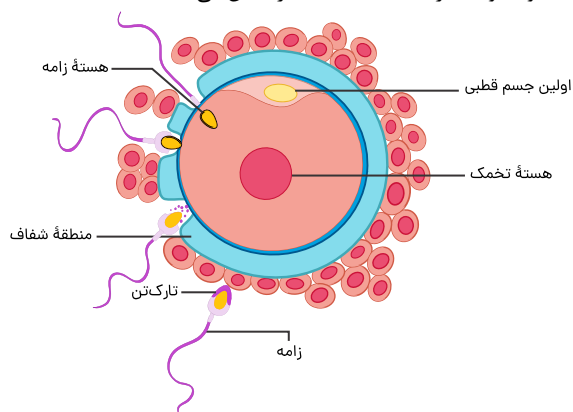
(صفحه ۱۱۰ و ۱۰۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در دو انتهای آزاد شیپورمانند دو لوله رحمی (فالوپ) (۲۵ر۰ نمره) و در جفت (۲۵ر۰ نمره)

۳۵. الف) مطابق با شکل کتاب درسی، (شماره ۱) اولین جسم قطبی، (شماره ۲) هسته تخمک (مما یاخته ثانویه) و (شماره ۳) منطقه شفاف را نشان می‌دهد.

ب) اولین جسم قطبی و تخمک (مما یاخته ثانویه)، پس از کاستمان ۱ تشکیل می‌شوند و با ورود هسته زامه به سیتوپلاسم تخمک، کاستمان ۲ انجام و گامت ماده تشکیل می‌شود. (صفحه ۱۰۴ و ۱۰۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) (شماره ۱) اولین جسم قطبی (۲۵ر۰ نمره)، (شماره ۲) هسته تخمک (مما یاخته ثانویه) (۲۵ر۰ نمره)، (شماره ۳) منطقه شفاف (۲۵ر۰ نمره)

ب) پایان کاستمان ۱ (۲۵ر۰ نمره)

۳۶. الف) حدود ۳۶ ساعت پس از لقاح، تخم شروع به تقسیمات رستمی می‌کند، که بر طبق شکل در اولین تقسیم، یک یاخته تخم به دو یاخته تقسیم می‌شود. (صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

ب) یاخته‌های مورولایی مایعی ترشح می‌کنند که پس از آن یاخته‌ها به تدریج از هم فاصله می‌گیرند. (صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

ج) تخمدان‌ها با کمک طنابی پیوندی و ماهیچه‌ای به دیواره خارجی رحم متصل می‌شوند. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) حدود ۳۶ ساعت (۲۵ر۰ نمره) (ب) مرحله ۲ (مورولا) (۲۵ر۰ نمره) (ج) پیوندی (۲۵ر۰ نمره) و ماهیچه‌ای (۲۵ر۰ نمره)
 ۳۷. تخمک پس از تخمک‌گذاری از طریق شیپور فالوپ وارد لوله رحم می‌شود. حرکات زوائد انگشت‌مانند، انقباض دیواره و زنش مژک‌های دیواره لوله رحمی، تخمک را به سمت رحم حرکت می‌دهد.

(صفحه ۱۰۸ کتاب درسی)

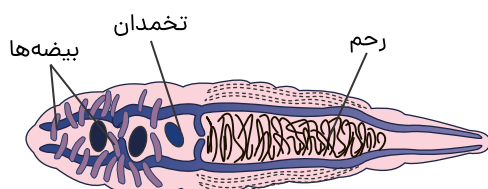
راهنمای تصحیح:

حرکات زوائد انگشت‌مانند (۲۵ر۰ نمره) انقباض دیواره (۲۵ر۰ نمره) و زنش مژک‌های دیواره لوله رحمی (۲۵ر۰ نمره)
 ۳۸. زام‌یاختک (اسپرمتید) و دومین جسم قطبی هر دو حاصل از کاستمان دو بوده و تک‌لاد با ۲۳ فام‌تن غیرمضاعف هستند. یاخته‌های انبانکی و یاخته‌های زامه‌زا (اسپرمتوگونی) به‌صورت دولاد با ۴۶ فام‌تن مضاعف هستند. اولین جسم قطبی به‌صورت تک‌لاد با ۲۳ فام‌تن مضاعف است که با سایر یاخته‌ها شباهت ندارد.

(صفحه ۹۹ و ۱۰۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زام‌یاختک (اسپرمتید) - د) دومین جسم قطبی (هر مورد ۲۵ر۰ نمره)
 ج) یاخته‌های انبانکی - ه) یاخته‌های زامه‌زا (اسپرمتوگونی) (هر مورد ۲۵ر۰ نمره)
 ۳۹. الف) طبق شکل کتاب درسی، بخش مشخص شده مربوط به رحم در کرم پهن کبد است.

ب) کرم پهن کبد، جانوری نرمانده (هرمافرودیت) است و هر فرد تخمک‌های خود را بارور می‌کند.

(صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) رحم (۲۵ر۰ نمره)

ب) هر فرد تخمک‌های خود را بارور می‌کند. (۲۵ر۰ نمره)

۴۰. الف) با ادامه انقباضات رحم، جفت و اجزای مرتبط با آن خارج می‌شوند.

ب) هورمون آکسی‌توسین سبب تقویت احساس‌هایی مانند آرامش، اعتماد و محبت می‌شود.

(صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) برای خروج جفت و اجزای مرتبط با آن (۲۵ر۰ نمره)

ب) حس آرامش، اعتماد و محبت (دو مورد، هر مورد ۲۵ر۰ نمره)

۴۱.

الف) طبق شکل ۲ فصل هفت زیست یازدهم یاخته‌های اسپرمتید هم ممکن است تاژک‌دار باشد هم می‌تواند بدون تاژک باشد بنابراین تاژک‌دار شدن بر تبدیل شدن به اسپرم

تقدم دارد.

۴۲.

الف) همسان

۴۳.

الف) بینابینی

۴۴. تغذیه و حفاظت

۴۵. HCG

۴۶. خون را از جفت به جنین می‌رساند.

۴۷.

الف

کوتاه بودن دوره جنینی

ب

رشتمان (میتوز)

۴۸. گزینه (۲)

۴۹. گزینه (۴)

۵۰. گزینه (۴). کوریون در تشکیل جفت و بند ناف و آمنیون در حفاظت و تغذیه جنین نقش دارند. اما جدار لقاحی تنها از ورود اسپرم‌های دیگر به اووسیت جلوگیری می‌کند.

۵۱. گزینه (۱)

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف نادرست

۲.

الف ذرت

۳. حقیقی

۴. ۳ (تریپلوئید - سه لاد)

۵.

الف روزمینی

ب ساقه زبرزمینی (تکمه مانند)

۶.

الف در داخلی ترین حلقه یا مادگی یا حلقه چهارم

ب تقسیم هسته تخم ضمیمه بدون تقسیم سیتوپلاسم

۷.

الف درست

۸.

الف آب

۹.

الف دانه

۱۰.

الف نادرست

۱۱.

الف شماره ۱

۱۲.

الف ذرت

ب اندوسپرم یا پوسته دانه

پ (ج) لپه (د) ریشه رویانی

۱۳.

الف همانند

۱۴.

الف میوز

ب کیسه رویانی

پ یاخته زایشی

ت زبرزمینی

۱۵.

الف

فتوسنتز به مدت کوتاه (ذخیره مواد غذایی درون دانه در دولپه‌ها)

۱۶.

الف

چون در نهاندانگان، یاخته جنسی نر وسیله حرکتی ندارد. برای انتقال یاخته جنسی نر ساختاری به نام لوله گرده تشکیل می‌شود.

۱۷.

الف

در صورتی که رویان قبل از انجام مراحل رشد و نمو از بین برود.

ب

بخش شیری نارگیل

پ

بخش حجیم مادگی

ت

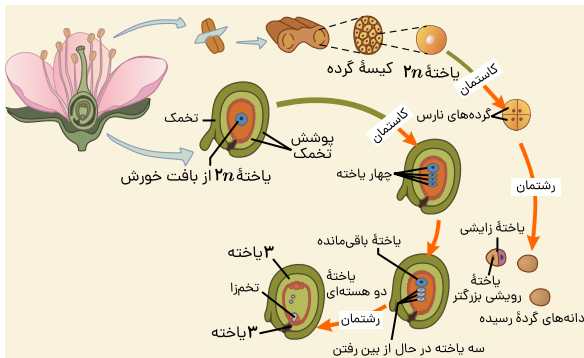
تخمک

ث

عامل گرده‌افشانی گل قاصد

۱۸. الف) در کیسه رویانی نهاندانگان، ۷ یاخته وجود دارد که ۶ یاخته یک هسته داشته و یکی از آنها دو هسته‌ای است.

ب) دانه گرده رسیده دو یاخته رویشی و زایشی دارد که یاخته رویشی ابعاد بزرگ‌تری دارد.

(صفحه ۱۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ب) یاخته رویشی

الف) ۷ یاخته

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۹.

الف

نادرست

شلغم نوعی ریشه است.

۲۰.

الف

برخلاف

۲۱.

الف

پراکنش

۲۲. الف) لوله گرده

ب) تخم‌زا

پ) درون دانه (آندوسپرم)

۲۳. زیرا در بسیاری از گیاهان از خاک بیرون می‌آیند. و به مدت کوتاهی فتوسنتز می‌کنند.

۲۴.

الف

نهان‌دانگان

۲۵. گزینۀ (۳)

۲۶. گزینۀ (۱)

۲۷. گزینه (۳)

۲۸. گزینه (۲) - توت‌فرنگی ساقه‌ رونده، لاله و نرگس پیاز دارند.

۲۹. گزینه (۲) - غده، ساقه‌ زیرزمینی با ذخیره ماده غذایی است؛ اما پیاز، ساقه‌ کوتاه زیرزمینی با برگ‌های خوراکی است.

۳۰. گزینه (۱) - تنها (ب) صحیح است.

الف) از هر پیاز تعدادی پیاز کوچک تشکیل می‌شود.

ج) پیاز، ساقه‌ زیرزمینی کوتاه با برگ‌های خوراکی است.

د) نرگس پیاز دارد و سیب‌زمینی، غده

۳۱. گزینه (۱) - فن کشت بافت در آزمایشگاه‌ها و در محیطی سترون مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳۲. گزینه (۱) - با تقسیم میتوز از یاخته و یا بافت گیاهی توده‌ای از یاخته‌های هم‌شکل به وجود می‌آورند.

۳۳. گزینه (۳)

۳۴. گزینه (۲)

۳۵

الف) ریشه

ب) معمولاً

پ) خوابانیدن

ت) رونده

ث) یکسان

۳۶. (۱) ت

(۲) آ

(۳) ث

(۴) ب

(۵) ج

۳۷. گزینه (۳)

۳۸. گزینه (۲)

۳۹. گزینه (۱)

۴۰. گزینه (۱)

۴۱. گزینه (۲)

۴۲. گزینه (۱)

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) درست

ب) نادرست

۲.

الف) اکسین

۳. جرقه نوری (فلش نوری)

۴. لیگنین و سیلیس

۵. ۱) جلوگیری از ورود ۲) دفاع شیمیایی

۶.

الف) ۲

ب) چوب پنبه‌ای شده است.

۷.

الف) درست

۸. الف) اکسین باعث چیرگی رأسی می‌شود که ریشه‌زایی را نیز تحریک می‌کند؛ بنابراین برای تکثیر رویشی گیاهان با استفاده از قلمه به کار می‌رود. (صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

ب) هورمون جبرلین هم از طریق تحریک رشد طولی یاخته و هم تقسیم آن، باعث افزایش طول ساقه می‌شود. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

ج) سال‌ها قبل از آنکه دانشمندان بدانند گیاهان اتیلن تولید می‌کنند، معلوم شده بود که اتیلن حاصل از سوخت‌های فسیلی باعث ریزش برگ درختان می‌شود. (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ریشه (۲۵ره نمره)   ب) ساقه (۲۵ره نمره)   ج) ریزش برگ (۲۵ره نمره)

۹. الف) وجود ترکیباتی مانند لیگنین یا سیلیس در دیواره به سخت شدن آن و در نتیجه افزایش توان این سد فیزیکی کمک می‌کند. (صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

ب) (سالیسیلیک اسید از تنظیم‌کننده‌های رشد در گیاهان است و در مرگ‌یاخته‌های نقش دارد. یاخته گیاهی آلوده به ویروس، این ترکیب را رها و مرگ‌یاخته‌ای را القا می‌کند تا ویروس نتواند در بافت‌های سالم تکثیر کند. (صفحه ۱۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) افزایش توان این سد فیزیکی (۲۵ره نمره)   ب) عدم تکثیر آن در بافت‌های سالم (۲۵ره نمره)

۱۰. الف) بعضی از ترکیبات مصنوعی اکسین، سبب از بین رفتن گیاهان دولپه‌ای می‌شود. (صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

ب) در قسمت ۱ یعنی بخش دور از نور، اکسین تجمع یافته است. (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

ج) اکسین سبب رشد بیشتر طولی یاخته‌ها در همان سمتی که تجمع یافته است، می‌شود. (صفحه ۱۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) گیاهان دولپه‌ای   ب) قسمت ۱   ج) رشد بیشتر طولی یاخته‌ها

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۱. الف) اتیلن توسط بافت‌های آسیب‌دیده گیاهان تولید می‌شود. (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

ب) اکسین سبب افزایش طول ساقه شده و ریشه‌زایی را نیز تحریک می‌کند. (صفحه ۱۴۰ کتاب درسی)

ج) جبرلین سبب رشد میوه و رویش دانه‌ها می‌شود. (صفحه ۱۴۲ کتاب درسی)

د) آبسزیک اسید در شرایط نامساعد محیط مانع رویش دانه و رشد جوانه‌ها می‌شود. (صفحه ۱۴۴ کتاب درسی)

ه) سیانید ماده‌ای سمی است که تنفس یاخته‌ای را متوقف می‌کند. (صفحه ۱۵۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) ۴   ب) ۱   ج) ۲   د) ۵   ه) ۳

(هر مورد ۲۵ره نمره)

۱۲. الف) برگ مربوط به گیاه تنباکو است.

(ب) زنبور با کشتن نوزاد کرمی شکل حشره، سبب کاهش جمعیت حشره آفت می‌شود.

(صفحه ۱۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) تنباکو (ب) کاهش جمعیت حشره آفت

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۳. الف) گیاه هنگامی گل می‌دهد که مریستم رویشی که در جوانه قرار دارد، به مریستم گل یا زایشی تبدیل شود.

(ب) گیاه شماره ۱ روزبلند بوده و در تابستان گل می‌دهد و گیاه شماره ۲ روزکوتاه بوده و در پاییز گل می‌دهد.

(صفحه ۱۴۶ و ۱۴۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زمانی که مریستم رویشی در جوانه‌ها (۲۵/۰ نمره) به مریستم گل یا زایشی (۲۵/۰ نمره) تبدیل شود.

(ب) ۱: تابستان (۲۵/۰ نمره)، ۲: پاییز (۲۵/۰ نمره)

۱۴. الف) در شکل شماره ۱، به دلیل وجود جوانه رأسی و اکسین و چیرگی رأسی، مقدار سیتوکینین در جوانه‌های جانبی کم است.

(ب) در شکل شماره ۲، جوانه رأسی و منبع اکسین حذف شده و چیرگی رأسی متوقف شده است.

(صفحه ۱۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) سیتوکینین (ب) چیرگی رأسی

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۵. الف) یاخته‌های بخش شماره ۲، چوب‌پنبه‌ای شده‌اند.

(ب) قسمت شماره ۱، مربوط به لایه جداکننده در موقع ریزش برگ است.

(صفحه ۱۴۴ و ۱۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) چوب‌پنبه (ب) لایه جداکننده

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۶.

الف آلکالوئید

۱۷. الف) زنگ گندم نوعی قارچ است.

(ب) در پیچش، رشد یاخته‌های ساقه درخت مو در محل تماس با تکیه‌گاه کاهش می‌یابد.

(صفحه ۱۴۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) قارچ‌ها (ب) در محل تماس با تکیه‌گاه

(هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۸.

الف دارزی

۱۹.

الف کاهش می‌یابد.

ب سالیسیلیک اسید

پ شماره ۳

۲۰.

الف نادرست

داروین و پسرش تنها متوجه رفتار شدند و متوجه عامل نشدند.

۲۱. اکسین کم و سیتوکینین زیاد می‌شود یا مقدار سیتوکینین نسبت به اکسین بیشتر است یا بالعکس.
۲۲.

الف

به علت تغییر تورژانس در یاخته‌هایی که در قاعده برگ قرار دارند.

۲۳. گزینه (۱) - شبدر روزبلند، داوودی روز کوتاه و گوجه‌فرنگی بی‌تفاوت است.

۲۴. گزینه (۴)

۲۵. گزینه (۳)

۲۶. گزینه (۲)

۲۷. گزینه (۲)

۲۸. گزینه (۲)

۲۹.

الف

نادرست - گوجه‌فرنگی بی‌تفاوت و داوودی روز کوتاه است.

ب

درست

پ

درست

ت

درست

ث

درست

ج

نادرست - بعضی گیاهان دارای این ویژگی هستند، نه اغلب گیاهان.

چ

درست

ح

درست

۳۰. گزینه (۴)

۳۱. گزینه (۳)

۳۲. گزینه (۳)

۳۳. گزینه (۲) - (الف) و (ج) جمله را به‌طور صحیح تکمیل نمی‌کنند.

۳۴. گزینه (۳) - مراحل رخ دادن به ترتیب: ۳ ← ۱ ← ۴ ← ۲

۳۵. گزینه (۳) - برگ بعضی درختان با کاهش دما در فصل پاییز می‌ریزد.

۳۶. (۱) ج (۲) پ (۳) آ

(۴) ث (۵) ح (۶) ب

۳۷.

الف

زمین‌گرایی

ب

تا شدن

۳۸. ورود ویروس در گیاه فرایندهایی را به راه می‌اندازد که نتیجه آن، مرگ یاخته‌های آلوده و قطع ارتباط آنها با بافت‌های سالم است. در نتیجه ویروس نمی‌تواند در بافت‌های سالم گیاه تکثیر یابد و گیاه فرصت پیدا می‌کند، تا با سازوکارهای دیگری مانند تولید ترکیبات ضد ویروس با آن مقابله کند.

۳۹. ترکیبات سیانیددار تنفس یاخته‌ای را متوقف می‌کنند.

آلکالوئیدها در دور کردن گیاهخواران نقش دارند.

۴۰.

الف

تفاوت رشد ساقه در بخش قرار گرفته روی تکیه‌گاه و سمت مقابل آن

ب

در اثر ضربه زدن به برگ، تغییر فشار تورژانس در یاخته‌های قاعده برگ رخ می‌دهد.

پ

کرک‌های برگ تله‌مانند در برخورد با حشره تحریک شده و پیام‌هایی را به راه می‌اندازد که سبب بسته شدن برگ و در نتیجه به دام افتادن حشره می‌شود.

۴۱.

سیانیدها الف

آنزیم‌های خود ب

زنبورها پ

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف Sc_{21}

۲.

الف درست

ب درست

پ نادرست

ت درست

ث نادرست

۳.

الف

دو عنصر E و Y در یک دوره قرار دارند. عنصر E در گروه ۱۳ و Y در گروه ۱۷ است. در یک دوره با افزایش عدد اتمی، شعاع اتم کاهش می‌یابد. E و Y در یک دوره قرار دارند. در یک دوره شمار لایه‌های الکترونی ثابت است اما با افزایش شمار پروتون‌ها (Z) و جاذبه هسته، شعاع اتمی کاهش می‌یابد. E و Y در یک دوره شمار لایه‌ها ثابت است و با افزایش شمار پروتون‌ها نیروی جاذبه‌ای که هسته به الکترون‌ها وارد می‌کند افزایش یافته و بدین ترتیب شعاع اتم کاهش می‌یابد.

ب X

پ

بله؛ فلز M یک فلز قلیایی است و A فلز واسطه. واکنش‌پذیری فلزهای قلیایی بیشتر از فلزهای واسطه است پس می‌تواند جای آن را در ترکیب بگیرد. M از A بیشتر است (M فلز اصلی است و A که یک فلز واسطه است، واکنش‌پذیری بیشتری دارد).

ت D

۴.

الف گرانروی

ب

$C_{15}H_{32}$ چون جرم مولی بیشتری دارد. نیروهای بین مولکولی قوی‌تری دارد و گرانروی آن بیشتر است.

یا در آلکان‌ها با افزایش شمار اتم‌های کربن، نیروهای جاذبه بین مولکولی قوی‌تر و گرانروی بیشتر می‌شود.

یا شمار کربن بیشتر و در نتیجه جرم مولی بیشتری دارد.

۵.

الف سولفوریک اسید یا H_2SO_4

ب اتانول

پ H_2

۶.

الف

راه حل اول:

$$?gFe = 320gFe_2O_3 \times \frac{1molFe_2O_3}{160gFe_2O_3} \times \frac{4molFe}{2molFe_2O_3} \times \frac{56gFe}{1molFe} \times \frac{9.8gFe \text{ (عملی)}}{14gFe \text{ (نظری)}} = 156.8gFe$$

راه حل دوم:

$$\text{بازده درصدی واکنش} = \frac{\text{مقدار عملی فرآورده}}{\text{مقدار نظری فرآورده}} \times 100 \Rightarrow 100 = \frac{9.8g}{14g} \times 100 = 70\%$$

$$?gFe = 320gFe_2O_3 \times \frac{1molFe_2O_3}{160gFe_2O_3} \times \frac{4molFe}{2molFe_2O_3} \times \frac{56gFe}{1molFe} = 224g$$

$$\text{بازده درصدی واکنش} = \frac{\text{مقدار عملی فرآورده}}{\text{مقدار نظری فرآورده}} \times 100 \Rightarrow 70 = \frac{x}{224} \times 100 \Rightarrow x = 156.8g$$

آن را افزایش می‌دهد.

ب

قهوه‌ای یا قرمز قهوه‌ای

پ

۷.

بخارهای بنزین وارد شش‌ها شده و باعث ایجاد مشکل در تنفس می‌شود.

الف

یا بخارهای بنزین شش‌ها را پر می‌کند و باعث کاهش اکسیژن مورد نیاز می‌شود.

یا بخارهای بنزین وارد شش‌ها می‌شود و از انتقال گازهای تنفسی در شش‌ها جلوگیری می‌کند.

یا بخارهای بنزین وارد شش‌ها شده و از انتقال گازهای تنفسی در شش‌ها جلوگیری می‌کند و نفس کشیدن دشوار می‌شود.

۸.

$$?gMnO_2 = 1.12LCl_2 \times \frac{1molCl_2}{22.4LCl_2} \times \frac{1molMnO_2}{1molCl_2} \times \frac{87gMnO_2}{1molMnO_2} = 4.35gMnO_2$$

$$\text{درصد خلوص} = \frac{\text{مقدار ماده خالص}}{\text{مقدار ماده ناخالص}} \times 100 \Rightarrow \text{درصد خلوص} = \frac{4.35g}{17.4g} \times 100 = 25\%$$

۹.

کمتری

الف

حالت فیزیکی

ب

۱۰.

نادرست؛ کاهش

الف

نادرست؛ ۳ - متیل پنتان

ب

درست

پ

درست

ت

۱۱.

$$?gSO_3 = 336LSO_2 \times \frac{1molSO_2}{22.4LSO_2} \times \frac{2molSO_3}{2molSO_2} \times \frac{80gSO_3}{1molSO_3} = 1200gSO_3$$

$$\text{بازده درصدی واکنش} = \frac{\text{مقدار عملی}}{\text{مقدار نظری}} \times 100 \Rightarrow 100 = \frac{840g}{1200g} \times 100 = 70\%$$

۱۲.

دوم

الف

در یک دوره، تعداد لایه‌های الکترونی ثابت می‌ماند در حالی که تعداد پروتون‌های هسته و در نتیجه جاذبه هسته بر روی الکترون‌های لایه آخر افزایش یافته و شعاع اتم

کاهش می‌یابد.

ب

واکنش‌پذیری D بیشتر از E است. هر دو نافلز و هم‌گروه هستند. در نافلزها با کاهش شعاع اتمی خصلت نافلزی یا واکنش‌پذیری بیشتر می‌شود.

پ

(یا در گروه نافلزات با افزایش شعاع اتمی، خصلت نافلزی یا واکنش‌پذیری کاهش می‌یابد.)

۱۳.

نادرست؛ افزایش می‌دهد.

الف

ب درست

۱۴. ۵ - اتیل - ۲ - متیل هپتان

۱۵. Mn^{2+}

۱۶.

 الف کمتری

 ب کلسیم اکسید

۱۷.

 الف درست

 ب نادرست - دست نمی‌یابند (یا بیشتر فلزهای اصلی)

۱۸.

 الف ۴ - اتیل ۲، ۵ - دی‌متیل هپتان

 ب

به‌عنوان ضدبید برای نگهداری فرش و لباس (یا به‌عنوان ضدبید)

 پ هیدروکربن (۳) (یا ساختار ترکیب)

۱۹. روش اول:

$$?gMg = 27molTi \times \frac{100}{90} \times \frac{2molMg}{1molTi} \times \frac{24gMg}{1molMg} = 144.0gMg$$

روش دوم:

$$\frac{\text{مقدار نظری}}{\text{مقدار عملی}} \times 100 \rightarrow 90 = \frac{27}{x} \times 100 \rightarrow x = 30molTi$$

$$?gMg = 30molTi \times \frac{2molMg}{1molTi} \times \frac{24gMg}{1molMg} = 144.0gMg$$

۲۰.

 الف واکنش (۱)

 ب A - زیرا هرچه واکنش‌پذیری فلزی بیشتر باشد، شعاع آن در دوره بزرگ‌تر است و عدد اتمی آن کوچک‌تر است. (یا مقایسه به‌صورت برعکس نوشته شود)

۲۱. روش اول:

$$?g = 5.6LH_2 \times \frac{1molH_2}{22.4LH_2} \times \frac{1molSrH_2}{2molH_2} \times \frac{90gSrH_2}{1molSrH_2} \times \frac{100}{45} = 25gSrH_2$$

روش دوم:

$$?gSrH_2 = 5.6LH_2 \times \frac{1molH_2}{22.4LH_2} \times \frac{1molSrH_2}{2molH_2} \times \frac{90gSrH_2}{1molSrH_2} = 11.25gSrH_2$$

$$\frac{45}{100} = \frac{11.25}{\text{مقدار ناخالص}} \rightarrow \text{مقدار ناخالص} = 25gSrH_2$$

۲۲.

 الف شعاع Br از Cl ۱۷ بیشتر است. در نتیجه با افزایش شعاع خاصیت نافلزی کاهش می‌یابد.

 ب گریس ناقطبی است نفت نیز ناقطبی است و ناقطبی حل می‌شود یا (شبيهه شبیه خود را در خود حل می‌کند)

 پ طلا به‌اندازه‌های نرم و چکش‌خوار است که چند گرم از آن را می‌توان با چکش‌خواری به صفحه‌ای با مساحت چند متر مربع تبدیل کرد. یا (چکش‌خواری طلا زیاد است).

۲۳. نقشه راه شیمی‌دان‌ها - جدول دوره تناوبی؛ جدول دوره‌های عناصر، نمایشی بی‌نظیر از چیدمان عناصرها بوده و همانند یک نقشه راه برای شیمی‌دان‌ها است.

عنصری شبه‌فلز - سیلیسیم؛ سیلیسیم و ژرمانیم، عناصر شبه‌فلزی گروه چهاردهم جدول دوره‌ای هستند.

فلز واسطه که در تلویزیون رنگی و برخی شیشه‌ها به‌کار می‌رود - اسکاندیم؛ اسکاندیم، نخستین فلز واسطه در جدول دوره‌ای است که در وسایل خانه مانند تلویزیون رنگی و برخی

شیشه‌ها وجود دارد.

سرگروه خانواده ترکیبات آروماتیک - بنزن؛ بنزن، سرگروه خانواده مهمی از هیدروکربن‌ها به نام آروماتیک است.

واکنش‌پذیرترین نافلز - فلئور؛ در یک گروه از جدول تناوبی از بالا به پایین، خصلت نافلزی کاهش و در یک دوره جدول تناوبی از چپ به راست، خصلت نافلزی افزایش می‌یابد؛ بنابراین واکنش‌پذیرترین نافلز، عنصر فلئور است.

.۲۴

الف

دسته d . با توجه به جدول عناصر دسته d همگی فلز هستند از طرفی عناصر دسته p هم شامل فلز، هم نافلز و هم شبه فلز است.

.۲۵

الف

واکنش‌پذیری فلز Fe از واکنش‌پذیری فلز Cu بیشتر است؛ زیرا عنصر آزاد Fe می‌تواند عنصر Cu را از ترکیب خود خارج کند و وارد واکنش شود.

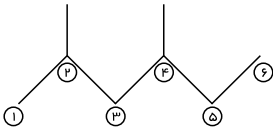
ب

مقایسه شعاع اتمی عناصر داده شده به صورت $Cl > P > Na$ است؛ زیرا در یک دوره جدول تناوبی از چپ به راست، شعاع اتمی کاهش می‌یابد. عناصر

$15P$ ، $11Na$ ، $17Cl$ همگی در دوره سوم جدول دوره‌ای می‌باشند.

.۲۶ (۱): سیکلوهگزان

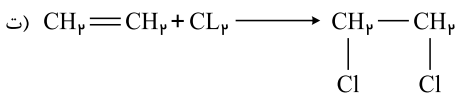
(۲): ۲، ۴- دی متیل هگزان

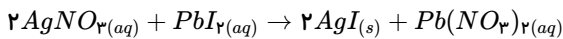
(۳): متیل آمین؛ بوی ماهی به دلیل وجود متیل آمین و برخی آمین‌های دیگر است.

.۲۷

الف

.۲۸

$$? \text{ xg AgI}(\text{s}) = 12\text{g AgNO}_3 \times \frac{1\text{mol AgNO}_3}{169.83\text{g AgNO}_3} \times \frac{2\text{mol AgI}}{2\text{mol AgNO}_3} \times \frac{234.76\text{g AgI}}{1\text{mol AgI}}$$

مقدار نظری 16.59g AgI

$$\text{بازده درصدی واکنش} = \frac{\text{مقدار عملی}}{\text{مقدار نظری}} \times 100 \Rightarrow \text{بازده درصدی واکنش} = \frac{14}{16.59} \times 100 \approx 84.39$$

.۲۹

الف

کاهش - افزایش؛ در هر دوره از جدول تناوبی، از چپ به راست، شعاع اتمی کاهش و خصلت نافلزی افزایش پیدا می‌کند.

ب

مس؛ فعالیت شیمیایی آهن از مس بیشتر است.

.۳۰

الف

کمتر؛ فراریت $C_{12}H_{26}$ کمتر از $C_{10}H_{22}$ است.

.۳۱

الف

درست؛ هرچه تعداد اتم‌های کربن در آلکان‌ها بیشتر باشد، اندازه، جرم مولکول و قدرت نیروهای بین مولکولی افزایش می‌یابد، بنابراین مقاومت آن در برابر جاری شدن زیاد

می‌شود و گرانروی بیشتر می‌شود.

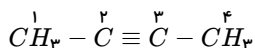
.۳۲

الف

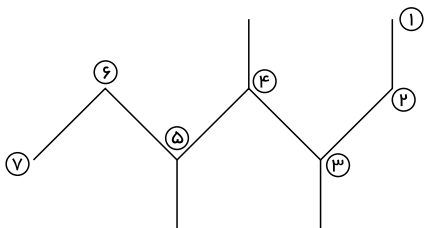
۵ الکترون

.۳۳

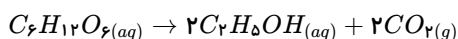
الف) ۲- بوتین

ب) ۳ و ۴، ۵- تری متیل هپتان

۳۴.

$$? L CO_2 = 360g C_6H_{12}O_6 \times \frac{1 mol C_6H_{12}O_6}{180g C_6H_{12}O_6} \times \frac{2 mol CO_2}{1 mol C_6H_{12}O_6} \times \frac{22.4 L CO_2}{1 mol CO_2} \times \frac{100L CO_2 \text{ خالص}}{80L CO_2 \text{ خالص}} \times \frac{90}{100}$$

$$= 100.8L CO_2$$

۳۵.

الف) زیاد؛ در یک گروه از جدول تناوبی عناصر از بالا به پایین، شعاع اتمی زیاد می‌شود.

ب) کاهش؛ هرچه جرم مولکول آلکان راست زنجیر بیشتر شود، خاصیت فرار بودن آن کاهش می‌یابد.

۳۶.

الف) درست

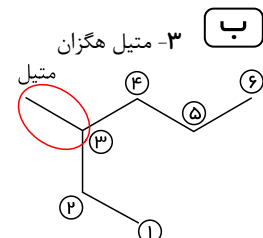
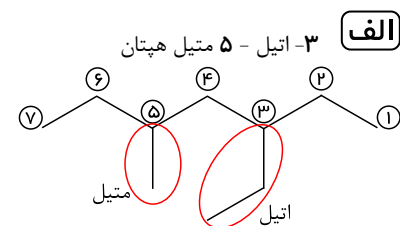
ب) نادرست؛ در واکنش ترمیت، آهن ایجادشده به حالت مایع یا مذاب است.

۳۷. زغال سنگ در اثر سوختن جرم‌های برابری از زغال سنگ و بنزین، مقدار و نوع آلاینده‌های بیشتری در اثر سوختن زغال سنگ نسبت به بنزین ایجاد می‌شود.

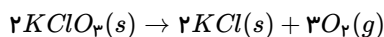
فرآورده‌های سوختن بنزین: CO_2 , CO , H_2O

فرآورده‌های سوختن زغال سنگ: SO_2 , CO_2 , NO_2 , CO , H_2O

۳۸.

۳۹.

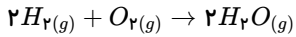

$$KClO_3 = 39 + 35/5 + (3 \times 16) = 122/5g \cdot mol^{-1}$$

$$xg KClO_3 \text{ خالص} = 33/6LO_2 \times \frac{1 mol O_2}{22/4LO_2} \times \frac{2 mol KClO_3}{3 mol O_2} \times \frac{122/5g KClO_3}{1 mol KClO_3} \times \frac{100g KClO_3}{80g KClO_3 \text{ خالص}}$$

$$= 153/125g KClO_3 \text{ خالص}$$

.۴۰

$$H_2O = (2 \times 1) + 16 = 18g \cdot mol^{-1}, \quad H_2 = 2 \times 1 = 2g \cdot mol^{-1}$$

$$xgH_2 = 18KgH_2O \times \frac{1000g H_2O}{1Kg H_2O} \times \frac{1mol H_2O}{18g H_2O} \times \frac{2mol H_2}{2mol H_2O} \times \frac{2g H_2}{1mol H_2} \times \frac{100}{98/8} = 9559/15g H_2$$

Co³⁺ .۴۱

.۴۲

الف

هر چه تعداد کربن (یا جرم) کمتر باشد، نیروهای جاذبه بین مولکولی ضعیف تر و گرانشی کمتر است.

.۴۳

الف

خیر، ترتیب واکنش پذیری این سه فلز به صورت $Al > Fe > Cu$ است. بنابراین مس نمی تواند آلومینیم را از ترکیبش آزاد کند.

ب

روش اول:

$$?gFe = 96gCu \times \frac{1molCu}{64gCu} \times \frac{1molFe}{1molCu} \times \frac{56gFe}{1molFe} = 84gFe$$

$$\text{ناخالص } Fe = \frac{\text{جرم ماده خالص}}{\text{جرم ماده ناخالص}} \times 100 \Rightarrow 80 = \frac{84g}{xg} \times 100 \Rightarrow x = 105g Fe$$

روش دوم:

$$?gFe = 96gCu \times \frac{1molCu}{64gCu} \times \frac{1molFe}{1molCu} \times \frac{56gFe}{1molFe} \times \frac{100gFe \text{ ناخالص}}{80gFe \text{ خالص}} = 105gFe$$

پاسخنامه تشریحی

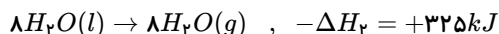
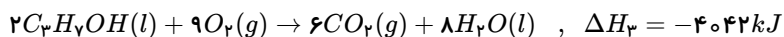
۱.

الف

راه حل اول:

$$\Delta H_1 + \Delta H_r = \Delta H_p \Rightarrow \Delta H_1 + (-325kJ) = -4042kJ \Rightarrow \Delta H_1 = -3717kJ$$

راه حل دوم:

راه حل سوم:

معادله (۳) بدون تغییر می‌ماند. معادله (۲) وارونه می‌شود و علامت تغییر می‌کند. پاسخ جمع جبری دو آنتالپی واکنش ۲ و ۳ برابر ۳۷۱۷- کیلوژول می‌شود.

$$-4042kJ + 325 = -3717kJ$$

ب

راه حل اول:

$$?kJ = 1molC_2H_5OH \times \frac{-4042kJ}{2molC_2H_5OH} = -2021kJ$$

راه حل دوم:

$$?kJ = 1molC_2H_5OH \times \frac{4042kJ}{2molC_2H_5OH} = 2021kJ \Rightarrow \Delta H = -2021kJmol^{-1}$$

۲.

الف

گوارش و سوختوساز

ب

انرژی پتانسیل

۳.

الف

گروه عاملی A اتری و گروه عاملی C کربونیل

۴.

الف

در واکنش‌های گرماگیر، محتوای انرژی (آنتالپی) فراورده‌ها بیشتر است و پایداری کمتری دارند.

یا در واکنش‌های گرماگیر محتوای انرژی (آنتالپی) واکنش‌دهنده‌ها کمتر است و پایداری بیشتری دارند.

یا واکنش گرماگیر است و در واکنش‌های گرماگیر پایداری مواد واکنش‌دهنده کمتر است.

ب

چون ارزش غذایی (ارزش سوختی) بیشتر دارد

یا ارزش غذایی (ارزش سوختی) بادم بیشتر است و در فعالیت‌های طولانی انرژی بیشتری آزاد می‌کند.

۵.

راه حل اول:

$$Q = mc\Delta\theta = 300 \times 4.2 \times (79 - 25) = 68040J$$

$$?kJ = 1g \text{ گردو} \times \frac{68040J}{2g \text{ گردو}} \times \frac{1kJ}{10^3J} = 3402kJ$$

راه حل دوم:

$$Q = mc\Delta\theta = 300 \times 4.2 \times (79 - 25) = 68040J$$

$$?kJ = 68040J \times \frac{1kJ}{10^3J} = 68.04kJ$$

$$\frac{68.04kJ}{2g} = 34.02kJg^{-1}$$

راه حل سوم:

$$?kJg^{-1} = 300gH_2O \times (79 - 25)^\circ C \times \frac{4.2J}{1g^\circ C} \times \frac{1kJ}{10^3J} \times \frac{1}{2g \text{ گردو}} = 34,02kJg^{-1}$$

۶.

الف

کاهش می‌یابد زیرا گاز CO_2 تولید شده از ظرف (از محیط واکنش) خارج می‌شود.

یا با مصرف مواد واکنش دهنده، گاز CO_2 تولید و از ظرف خارج می‌شود.

ب

$$\bar{R}(CO_2) = + \frac{\Delta n(CO_2)}{\Delta t} = + \frac{(0,032 - 0)mol}{(40 - 0)s} = 8 \times 10^{-4}mols^{-1}$$

پ

راه حل اول:

$$\bar{R}(CO_2) = \frac{\bar{R}(HCl)}{2} = \frac{9 \times 10^{-4}mols^{-1}}{2} = 4,5 \times 10^{-4}mols^{-1} < 8 \times 10^{-4}mols^{-1} \Rightarrow (b) \text{ مورد}$$

راه حل دوم:

$$9 \times 10^{-4}mols^{-1} \times \frac{1molCO_2}{2molHCl} = 4,5 \times 10^{-4}mols^{-1} < 8 \times 10^{-4}mols^{-1} \Rightarrow (b) \text{ مورد}$$

راه حل سوم:

$$\bar{R}(HCl) = 2\bar{R}(CO_2) = 2 \times 8 \times 10^{-4}mols^{-1} = 16 \times 10^{-4}mols^{-1} > 9 \times 10^{-4}mols^{-1} \Rightarrow (b) \text{ مورد}$$

راه حل چهارم:

$$8 \times 10^{-4}mols^{-1} \times \frac{2molHCl}{1molCO_2} = 16 \times 10^{-4}mols^{-1} > 9 \times 10^{-4}mols^{-1} \Rightarrow (b) \text{ مورد}$$

راه حل پنجم:

$$\frac{\bar{R}(HCl)}{\bar{R}(CO_2)} = 2, \frac{9 \times 10^{-4}mols^{-1}}{8 \times 10^{-4}mols^{-1}} = 1,125 \Rightarrow 1,125 < 2 \Rightarrow (b)$$

۷.

الف

$$\Delta H(\text{واکنش}) = [\Delta H(C-H) + \Delta H(C \equiv N) + 2\Delta H(H-H)] - [3\Delta H(C-H) + \Delta H(C-N) + 2\Delta H(N-H)]$$

$$-158 = [415 + 887 + (2 \times 436)] - [(3 \times 415) + 305 + 2\Delta H(N-H)] \Rightarrow \Delta H(N-H) = 391kJmol^{-1}$$

$C-H$ **ب**

۸.

الف

پنهان

ب

کاهش

۹.

الف

گرمای ویژه و میانگین تندی

ب

ظرف B - با دادن مقدار گرمای یکسان، ماده‌ای که مقدار کمتری دارد، تغییرات دمایی بیشتری را نشان خواهد داد. (یا با دادن مقدار گرمای یکسان، جنب‌وجوش

مولکول‌ها و در نتیجه دمای ماده‌ای که مقدار کمتری دارد، بیشتر می‌شود)

۱۰.

الف

پیوند $O-H$ در مولکول‌های چند اتمی (مولکول‌های مختلف) وجود دارد در صورتی که پیوند $H-F$ تنها در مولکول دو اتمی HF وجود دارد.

ب

در تبدیل حالت گاز به مایع انرژی آزاد می‌شود پس مقدار ΔH (بدون علامت) افزایش می‌یابد.

(یا محتوای انرژی (آنتالپی) ماده در حالت مایع کمتر از حالت گازی است و برای تولید فرآورده مایع، گرمای بیشتری آزاد می‌شود.)

۱۱.

الف) متفاوت

ب) بازدارنده

پ) گرماده - ثابت است

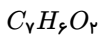
۱۲.

الف) درست

ب) نادرست - شیب نمودار مول - زمان آن بیشتر است (یا هر چه ضریب استوکیومتری یک ماده در معادله موازنه شده واکنش کمتر باشد)

۱۳.

الف)

۱۴.

الف) تغییر نمی کند (یا ثابت است)، زیرا دما ثابت است یا (دما معیاری برای توصیف میانگین انرژی جنبشی است)

ب) کاهش می یابد

پ) ثابت می ماند یا (تغییر نمی کند) یا (گرمای ویژه به جرم وابسته نیست)

۱۵.

[مجموع آنتالپی پیوندها در مواد فرآورده] - [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد واکنش دهنده] = آنتالپی واکنش

$$-59 = 270.5 - [\Delta H_{C-H} + 339 + 348] \rightarrow \Delta H_{C-H} = 415.4$$

۱۶. واکنش (۱) را در دو ضرب می کنیم. واکنش (۲) را معکوس می کنیم. واکنش (۳) تغییر نمی کند.

$$\Delta H = -(0.02 \times 2) + 5.65 + 8.75 = 14.36 kJ$$

۱۷.

الف) (۱) زیرا انرژی کمتری برای تولید فرآورده یکسان آزاد شده است.

ب) -۱۷۳

۱۸. روش اول:

$$R_{reaction} = \frac{\bar{R}_{NOBr}}{2} = -\frac{\Delta[NOBr]}{2\Delta t} = -\frac{(0.004 - 0.007) mol \cdot L^{-1}}{2 \times (8 - 2) s} = 2.5 \times 10^{-4} mol \cdot L^{-1} \cdot s^{-1}$$

$$2.5 \times 10^{-4} mol \cdot L^{-1} \cdot s^{-1} \times \frac{60 s}{1 min} = 1.5 \times 10^{-2} mol \cdot L^{-1} \cdot min^{-1} (0.015 mol \cdot L^{-1} \cdot min^{-1})$$

روش دوم:

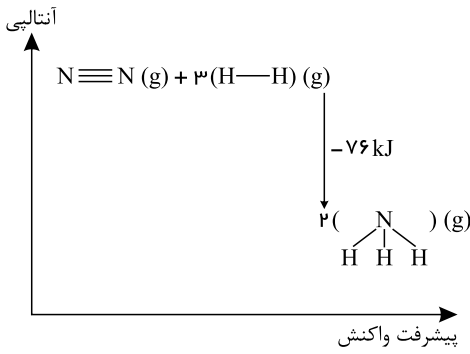
$$R_{reaction} = \frac{\bar{R}_{NOBr}}{2} \rightarrow \bar{R}_{reaction} = -\frac{\Delta[NOBr]}{2} = -\frac{(0.004 - 0.007) mol \cdot L^{-1}}{2} = 2.5 \times 10^{-4} mol \cdot L^{-1} \cdot s^{-1}$$

$$2.5 \times 10^{-4} mol \cdot L^{-1} \cdot s^{-1} \times \frac{60 s}{1 min} = 1.5 \times 10^{-2} mol \cdot L^{-1} \cdot min^{-1} (0.015 mol \cdot L^{-1} \cdot min^{-1})$$

۱۹. منحنی B کاتالیزگر باعث افزایش سرعت واکنش و بیشتر شدن شیب نمودار مول - زمان می شود.

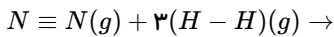
۲۰.

الف)

تغییر آنتالپی یا ΔH واکنش داده شده منفی است؛ بنابراین واکنش گرماده است.

ب

[مجموع آنتالپی پیوندها در مواد فراورده] - [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد واکنش‌دهنده] = واکنش ΔH

$$\Delta H_{\text{واکنش}} = \Delta H(N \equiv N) + 3\Delta H(H-H) - 6\Delta H(N-H)$$

$$\Rightarrow \Delta H_{\text{واکنش}} = 944 + (3 \times 436) - (6 \times 388) = -76 kJ/mol$$

.۲۱

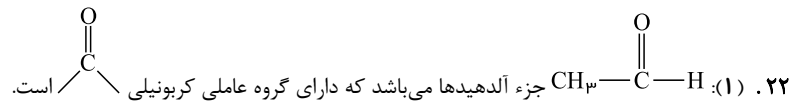
الف) ظرف شماره «۱»؛ زیرا دمای آن از ظرف شماره «۲» بیشتر است و هر چه دمای ماده‌ای بالاتر باشد؛ میانگین تندی و میانگین انرژی جنبشی ذره‌های سازنده آن نیز بیشتر است.

ب

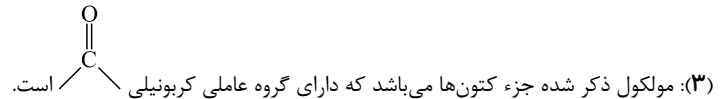
ظرف شماره «۲»؛ زیرا ظرفیت گرمایی ماده به ظرفیت گرمایی ویژه ماده و مقدار آن وابسته است. در دو ظرف نشان‌داده‌شده، ظرفیت گرمایی ویژه به دلیل برابر بودن نوع آنها با هم برابر است ولی مقدار آب در ظرف شماره «۲» بیشتر از ظرف شماره «۱» است؛ بنابراین ظرفیت گرمایی آن نیز بیشتر است.

پ

با توجه به اینکه ظرفیت گرمایی ویژه ماده به نوع آن وابسته است و در دو ظرف نشان‌داده‌شده، آب وجود دارد؛ بنابراین ظرفیت گرمایی ویژه هر دو ظرف با هم یکسان است.

(۲): مولکول ذکر شده جزء کربوکسیلیک‌اسیدها می‌باشد که دارای گروه عاملی کربوکسیلی ($-COOH$) است.

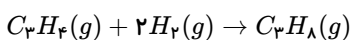
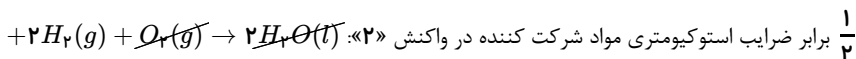
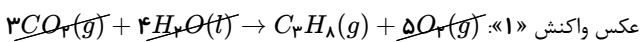

(۴): مولکول ذکر شده جزء اترها می‌باشد که دارای گروه عاملی اتر ($-O-$) است.

.۲۳

الف) بنزوئیک‌اسید نوعی نگهدارنده می‌باشد که سرعت واکنش‌های شیمیایی که منجر به فساد مواد غذایی می‌شود را کاهش می‌دهد و در تمشک و توت‌فرنگی وجود دارد.

۲۴. برای به دست آوردن تغییر آنتالپی یا ΔH واکنش $C_3H_4(g) + 2H_2(g) \rightarrow C_3H_8(g)$ باید تغییرات زیر را اعمال کرد:

$$\Delta H = -\Delta H_1 + \frac{1}{2}\Delta H_2 + \Delta H_3$$

$$\Delta H = -(-2220) + \frac{1}{2}(-1144) - 1937 = -2896 kJ$$

.۲۵

الف) گاز NH_3 ؛ زیرا گاز NH_3 به‌عنوان واکنش‌دهنده در گذر زمان مصرف می‌شود و غلظت آن کاهش می‌یابد. بنابراین شیب نمودار غلظت - زمان آن منفی است، ولی گاز

NO به عنوان فرآورده در گذر زمان تولید می شود و غلظت آن افزایش می یابد. بنابراین شیب نمودار غلظت - زمان آن مثبت است.

گاز H_2O ؛ زیرا هرچه ضریب استوکیومتری ماده در واکنش بیشتر باشد، سرعت متوسط تولید یا مصرف آن نیز بیشتر است.

ب

پ

$$-\frac{\bar{R}_{NH_3(g)}}{4} = +\frac{\bar{R}_{H_2O(g)}}{6}$$

$$\Rightarrow -\frac{2,4 \times 10^{-7}}{4} = \frac{\bar{R}_{H_2O(g)}}{6} \Rightarrow \bar{R}_{H_2O(g)} = 3,6 \times 10^{-7} \text{ mol/s}$$

ت

$$R_{\text{واکنش}} = \frac{\bar{R}_{NH_3(g)}}{4} = \frac{\bar{R}_{H_2O(g)}}{6} \Rightarrow \frac{2,4 \times 10^{-7}}{4} = \frac{3,6 \times 10^{-7}}{6} = 6 \times 10^{-8} \text{ mol/s}$$

۲۶

بیشتر؛ جنبش مولکولها در آب با دمای $60^\circ C$ بیشتر از آب با دمای $20^\circ C$ است.

الف

۲۷

کاتالیزگر، سطح تماس واکنش دهنده ها؛ استفاده از پتاسیم یدید KI در تجزیه آب اکسیژنه در دمای اتاق اثر کاتالیزگر و استفاده از پودر آهن به جای قطعه آهن اثر سطح تماس واکنش دهنده ها را بر سرعت واکنش نشان می دهد.

الف

پتانسیل؛ انرژی ای که ناشی از نیروهای نگهدارنده ذره های سازنده مواد شرکت کننده در واکنش است انرژی پتانسیل نام دارد.

ب

۲۸

نادرست؛ فرایند ذوب، فرایندی گرماگیر است که واکنش دهنده با سطح انرژی کمتر و پایداری بیشتر به فرآورده با سطح انرژی بیشتر و پایداری کمتر تبدیل می شود.

الف

۲۹

لیکوپن؛ هندوانه و گوجه فرنگی محتوی لیکوپن بوده که فعالیت رادیکالها را کاهش می دهد.

الف

۳۰

گزینه «۴»؛ تجربه نشان می دهد که محیط سرد، خشک و تاریک برای نگهداری انواع مواد غذایی مناسب تر از محیط گرم، روشن و مرطوب است.

الف

گزینه «۳»؛ با گذشت زمان سرعت متوسط تولید یا مصرف مواد شرکت کننده در واکنش کاهش می یابد.

ب

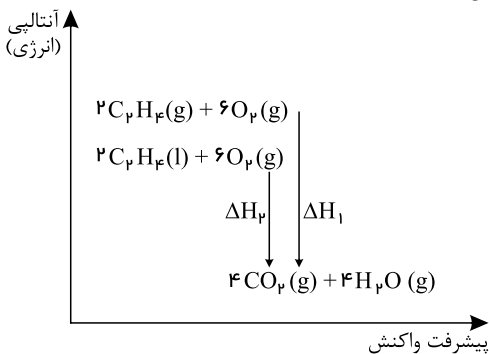
گزینه «۱»؛ سرعت متوسط واکنش برابر است با نسبت سرعت متوسط تولید یا مصرف مواد شرکت کننده در واکنش بر ضرایب استوکیومتری آنها. بنابراین داریم:

$$\bar{R}_{\text{واکنش}} = \bar{R}_D = \frac{\bar{R}_A}{5} = \frac{\bar{R}_B}{2} = \frac{\bar{R}_C}{4} = \frac{\bar{R}_D}{1} \Rightarrow \bar{R}_{\text{واکنش}} = \bar{R}_D$$

پ

۳۱. معادله های موازنه شده واکنش های داده شده، واکنش های سوختن کامل اتن را نشان می دهد. این واکنش گرماده می باشد. البته برای رسم نمودار مناسب باید به این نکته توجه

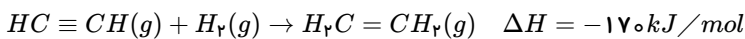
کرد که سطح انرژی ماده در حالت گازی، بیشتر از انرژی همان ماده در حالت مایع است و پایداری آن کمتر است. بنابراین:

$$\Delta H_1 > \Delta H_2$$

با توجه به نمودار رسم شده می توان نتیجه گرفت که آنتالپی واکنش «۲» از آنتالپی واکنش «۱» کمتر است و گرمای آزاد شده در اثر واکنش سوختن ۲ مول اتن مایع، کمتر از گرمای آزاد شده در اثر واکنش سوختن ۲ مول گاز اتن است.

۳۲

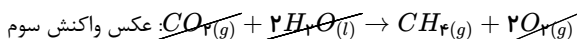
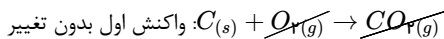
ΔH [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد فراورده] - [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد واکنش دهنده] = واکنش ΔH

$$\Delta H_{\text{واکنش}} = 2\Delta H(C-H) + \Delta H(C \equiv C) + \Delta H(H-H) - (4\Delta H(C-H) + \Delta H(C=C))$$

$$\Rightarrow -170 \text{ kJ/mol} = (2 \times 415) + 839 + 436 - ((4 \times 415) + \Delta H(C=C))$$

$$\Rightarrow -170 = 830 + 839 + 436 - 1660 - \Delta H(C=C) \Rightarrow \Delta H(C=C) = 615 \text{ kJ/mol}$$

.۳۳

$$\Delta H = -395/5 + 2(-286) - (-890) = -77/5 \text{ kJ}$$

.۳۴

$$\bar{R}_{HBr} = -\frac{\Delta n(HBr)}{\Delta t}$$

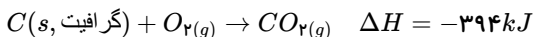
$$\frac{\bar{R}_{AlBr_3}}{2} = \frac{\bar{R}_{HBr}}{6}$$

$$\left. \begin{aligned} ? \Delta n HBr &= 20,25 \text{ g HBr} \times \frac{1 \text{ mol HBr}}{(1+80) \text{ g HBr}} = 0,25 \text{ mol HBr} \\ \Delta t &= 15 \text{ s} \times \frac{1 \text{ min}}{60 \text{ s}} = 0,25 \text{ min} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \bar{R}_{HBr} = -\frac{-0,25 \text{ mol}}{0,25 \text{ min}} = 1 \frac{\text{mol}}{\text{min}}$$

$$\frac{\bar{R}_{AlBr_3}}{2} = \frac{1}{6} \Rightarrow \bar{R}_{AlBr_3} = 0,33 \frac{\text{mol}}{\text{min}}$$

.۳۵

الف

$$? \text{ kJ} = 7,2 \text{ g C} \times \frac{1 \text{ mol C}}{12 \text{ g C}} \times \frac{394 \text{ kJ}}{1 \text{ mol C}} = 236,4 \text{ kJ}$$

ب

$$Q = m \cdot C \cdot \Delta \theta$$

$$Q = m \times 4,2 \times 80 \Rightarrow 236,4 \times 10^3 = m \times 4,2 \times 80 \Rightarrow m = \frac{236,4 \times 10^3}{4,2 \times 80} = 703,57 \text{ g}$$

.۳۶

الف) کندی؛ محلول پتاسیم پرمنگنات با یک اسید آلی در دمای اتاق به کندی واکنش می‌دهد.

ب) گرماده؛ واکنش اکسایش گلوکز یک واکنش گرماده است.

.۳۷

الف) نادرست؛ ظرفیت گرمایی یک ماده از حاصل ضرب ظرفیت گرمایی ویژه در جرم یک ماده به دست می‌آید.

ب) درست

۳۸ .

الف) از آب به قاشق؛ گرما همواره از ماده‌ای با دمای بالا به ماده‌ای با دمای پایین انتقال پیدا می‌کند.

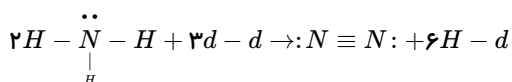
ب) کاهش؛ به علت انتقال گرما از فنجان آب به قاشق در جهت فرایند هم‌دما شدن، انرژی از آب به قاشق جاری می‌شود و انرژی آب به تدریج کاهش می‌یابد.

پ) منفی؛ در فرایندهایی که با جاری شدن انرژی از سامانه به محیط، دمای سامانه کاهش می‌یابد؛ علامت Q منفی است.

ت) گرماگیر؛ فرایندهایی که با جاری شدن انرژی از محیط به سامانه، دمای سامانه افزایش می‌یابد و باعث افزایش دمای ماده می‌شود؛ فرایندهای گرماگیر نام دارد.

.۳۹

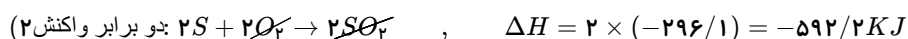
ΔH [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد فراورده] - [مجموع آنتالپی پیوندها در مواد واکنش‌دهنده] = ΔH واکنش

$$\Delta H = (2(3\Delta H_{N-H}) + 3\Delta H_{d-d}) - (\Delta H_{N \equiv N} + 6\Delta H_{H-d})$$

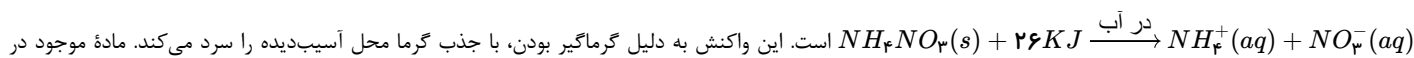
$$\Delta H = ((6 \times 431) + (3 \times 941)) - (243 + (6 \times 389)) = 2832 \text{ KJ}$$

.۴۰

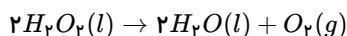
$$\oplus \Rightarrow C + 2S \rightarrow CS_2, \Delta H_{\text{واکنش}} = \Delta H_1 + 2\Delta H_2 - 3\Delta H_3 = -393/5 - 592/2 + 1072 = +86/3 \text{ KJ}$$

۴۱. اساس کار این بسته‌ها، انحلال برخی ترکیب‌های یونی در آب است. ماده موجود در بسته سرما: NH_4NO_3 است که واکنش گرماگیر آن به صورت

بسته گرما، $CaCl_2$ است که واکنش گرماده آن به صورت $CaCl_2(s) \xrightarrow{\text{در آب}} Ca^{2+}(aq) + 2Cl^-(aq) + 83 \text{ KJ}$ است. این واکنش به دلیل گرماده بودن با از دست دادن گرما محل آسیب‌دیده را گرم می‌کند.

.۴۲

$$\frac{\bar{R}H_2O_2}{2} = \frac{\bar{R}O_2}{1} \Rightarrow \bar{R}O_2 = \frac{1}{2}\bar{R}H_2O_2$$

$$\bar{R}O_2 = \frac{1}{2} \times 0.02 = 0.01 \text{ mol/min}$$

$$x \text{ mol } O_2 = 40.5 \times \frac{1 \text{ min}}{60.5} \times \frac{\%1 \text{ mol } O_2}{1 \text{ min}} = 0.0067 \text{ mol } O_2$$

.۴۳

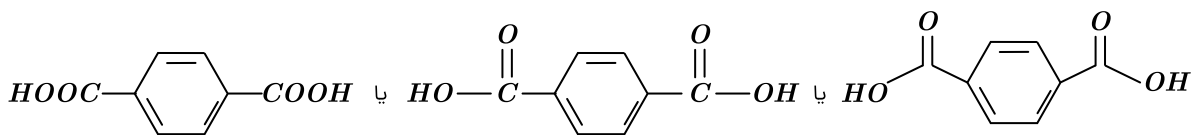
 درست الف

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

b (محیط گرم و مرطوب)، زیرا با افزایش دما در حضور آب سرعت آبکافت پلی استر افزایش می‌یابد. یا گرما سرعت واکنش را افزایش می‌دهد و رطوبت سبب آبکافت الیاف پلی استری موجود در فرش می‌شود.

ب

پ

B

۲.

الف

پلی لاکتیک اسید

۳.

الف

پیوند هیدروژنی

ب

قطبی

۴.

الف

پلی اتن B یا پلی اتن سنگین تر چون نیروهای بین مولکولی آن قوی تر است.

یا زیرا تراکم بیشتری دارد پس استحکام آن نیز بیشتر است.

ب

پلی اتن A یا پلی اتن سبک تر یا پلی اتن با چگالی کمتر

پ

پلی اتن B یا پلی اتن سنگین تر یا پلی اتن با چگالی بیشتر

۵.

الف

در الکل‌ها هر چه زنجیره هیدروکربنی کمتر باشد بخش قطبی بر ناقطبی غالب است نیروی بین مولکولی غالب آن هیدروژنی است پس بهتر در آب حل می‌شود.

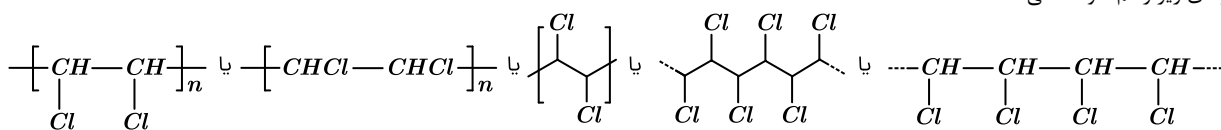
یا در الکل‌ها با افزایش شمار اتم‌های کربن، بخش ناقطبی بزرگ‌تر شده بر بخش قطبی غلبه می‌کند. پس الکل ناقطبی و انحلال آن در آب کاهش می‌یابد.

یا بخش کربنی آن کوچک‌تر است (یا بخش ناقطبی آن کوچک‌تر است یا شمار کربن کمتری دارد) و در نتیجه بخش قطبی آن غالب است.

۶.

الف

یکی از ساختارهای زیر رسم شود، کافی است.

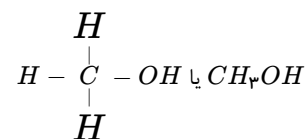
ب

سرنگ

پ

گلوکز

ت

ث

ترکیب (۳) نقطه جوش بیشتری دارد، زیرا دو ترکیب جرم مولی برابر دارند (ایزومر هستند) و ترکیب (۳) توانایی تشکیل پیوند هیدروژنی دارد.

یا زیرا دو ترکیب جرم مولی برابر دارند (ایزومر هستند) اما ترکیب (۳) نیروی جاذبه بین مولکولی هیدروژنی دارد ولی ترکیب (۵) دارای نیروی وان دروالس است.

۷.

الف

نشاسته

. ۸

الف

نادرست؛ نمی توان

. ۹ a

. ۱۰ الف) مونومر: A (یا $CH_2 = CH_2$) واحد تکرارشونده: B (یا $-CH_2 - CH_2-$)

(ب) جامد (یا (s))

(ج) (۲)، در اتم‌های یکسان از دو پلیمر، پلی اتن شاخه‌دار حجم بیشتری دارد پس چگالی آن کمتر است.

. ۱۱

الف

پلی استیرن

ب

تهیه ظروف یکبار مصرف

. ۱۲

الف

خیر- زیرا یک گروه عاملی کربوکسیل دارد.

. ۱۳

الف

(۱)

ب

(۲)

پ

(۱)

ت

وان دروالس

. ۱۴

الف

۳: هیدروکسیل

۲: آمید

۱: کربوکسیل

ب

در آب، زیرا بخش قطبی آن بر بخش ناقطبی غلبه دارد و در آب که قطبی است بهتر حل می‌شود.

. ۱۵

الف

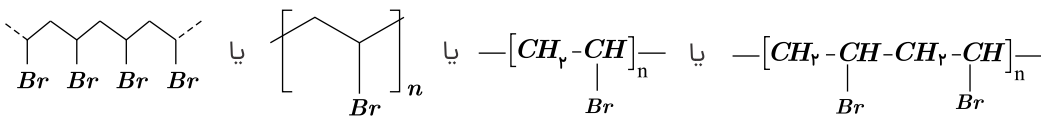
تعیین تعداد دقیق مونومرهای شرکت‌کننده در یک واکنش پلیمری شدن ممکن نیست و قاعده‌ای برای اتصال شمار مونومرها ارائه نشده است. به همین دلیل برای پلیمرها

نمی‌توان فرمول مولکولی دقیقی ارائه کرد.

. ۱۶

الف

الف)

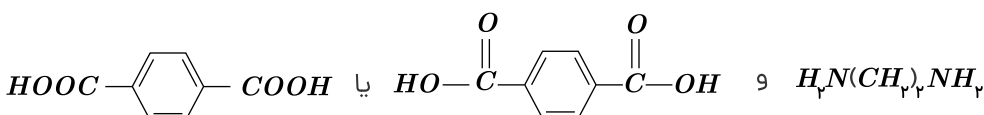

ب

(ب) زیرا مولکول‌های آن می‌توانند پیوند هیدروژنی تشکیل دهند.

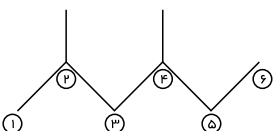
پ

ج)

. ۱۷ (۱): سیکلوهگزان

(۲): ۲، ۴- دی متیل هگزان

(۳): متیل آمین؛ بوی ماهی به دلیل وجود متیل آمین و برخی آمین‌های دیگر است.

۱۸.

بنزوئیک اسید نوعی نگهدارنده می باشد که سرعت واکنش های شیمیایی که منجر به فساد مواد غذایی می شود را کاهش می دهد و در تمشک و توت فرنگی وجود دارد.

الف

تفلون در تهیه نخ دندان، کف اتو، ظروف نجسب و نوار تفلون مورد استفاده قرار می گیرد.

ب

پلی پروپن در تهیه سرنگ مورد استفاده قرار می گیرد.

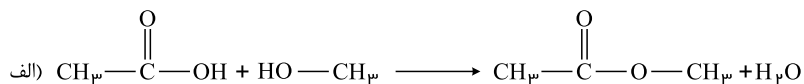
پ

پلی سیانواتن در تهیه پتو مورد استفاده قرار می گیرد.

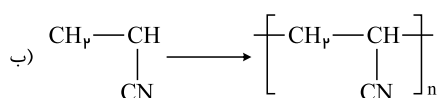
ت

۱۹.

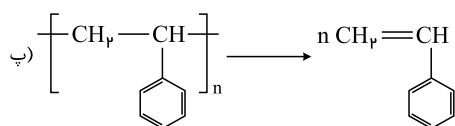
الف

ب

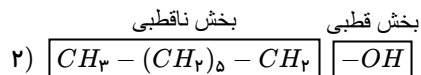
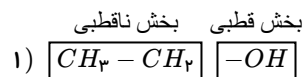
پ

۲۰.

الف

گروه عاملی هیدروکسیل ($-OH$) در الکل ها، بخش قطبی و زنجیر هیدروکربنی در آن ها، بخش ناقطبی را تشکیل می دهند.

ب

ترکیب «۲»؛ زیرا آب مولکولی قطبی است و هرچه قطبیت مولکول بیشتر باشد، حلالیت آن در آب افزایش می یابد. بخش ناقطبی ترکیب «۲» بزرگ تر از بخش ناقطبی ترکیب «۱» است؛ بنابراین قطبیت ترکیب «۲» نسبت به ترکیب «۱» کمتر است و در آب کمتر حل می شود.

۲۱.

الف

زیرا این پلاستیک ها امکان تبدیل شدن به کود را دارند؛ به همین دلیل رد پای کوچک تری در محیط زیست برجای می گذارند و به پلیمر سبز معروف هستند.

ب

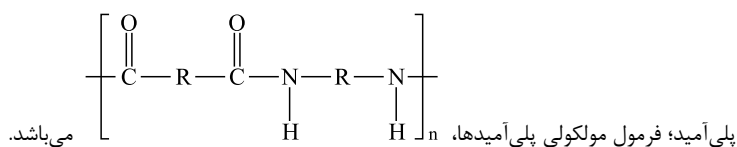
پلیمرهای سبز را از فرآورده های کشاورزی مانند سیب زمینی، ذرت و نیشکر تهیه می کنند.

پ

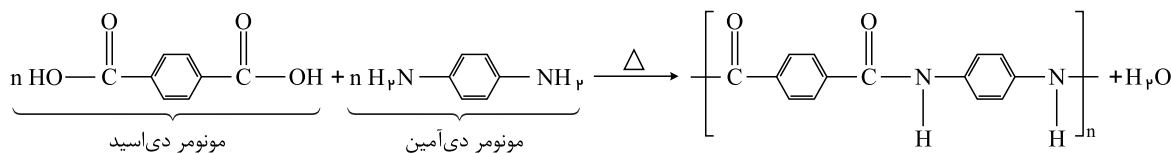
از پلی لاکتیک اسیدها انواع ظرف های پلاستیکی یک بار مصرف مانند وسایل آشپزخانه، سفره، سطل زباله، کیسه پلاستیکی و ... تولید می کنند.

۲۲.

الف

ب

پ

کولار یکی از معروفترین پلی آمیدها است. مو، ناخن، پوست بدن ما، شاخ حیوانات و پشم گوسفند نیز نمونه‌هایی از پلی آمیدهای طبیعی هستند.

۲۳.

الف

هیدروژنی - محلول؛ در بوتانول نیروی هیدروژنی غالب و ویتامین ث در آب محلول است.

۲۴.

الف

نادرست؛ پشم گوسفند نمونه‌ای از پلی آمید طبیعی است ولی پنبه نوعی الیاف طبیعی به شمار می‌رود و درشت‌مولکول است.

ب

درست؛ آب مولکولی قطبی است؛ بنابراین هرچه بخش ناقطبی با تعداد اتم‌های کربن زنجیر هیدروکربنی در الکل‌ها کمتر باشد؛ قطبیت مولکول افزایش می‌یابد و بهتر در

آب حل می‌شود. پروپانول با ۱۳ اتم کربن نسبت به اتانول با ۱۸ اتم کربن دارای بخش ناقطبی کوچک‌تر و حلالیت بیشتری در آب است.

پ

درست؛ پلی‌لاکتیک‌اسید جزو پلیمرهای سبز است؛ زیرا این پلاستیک‌ها امکان تبدیل شدن به کود را دارند؛ به همین دلیل رد پای کوچک‌تری در محیط زیست بر جای

می‌گذارند.

۲۵.

الف

از پلی‌وینیل کلرید در تهیه کیسه خون و از پلی‌استیرن در تهیه ظروف یک‌بار مصرف استفاده می‌شود.

ب

برای تولید لوله‌های پلاستیکی، دبه‌های آب یا بطری کدر شیر از پلی‌اتن‌های سنگین استفاده می‌شود.

پ

انسولین؛ زیرا این درشت‌مولکول نسبت به پروپان دارای شمار اتم‌ها، اندازه مولکول و جرم مولی بیشتری است؛ بنابراین نیروهای بین مولکولی آن نیز از پروپان، بسیار

قوی‌تر است.

۲۶.

الف

گزینه «۲»؛ گروه عاملی کربوکسیل با ساختار $\text{C}(=\text{O})-\text{OH}$ در خانواده کربوکسیلیک اسیدها و گروه عاملی استری با ساختار $\text{C}(=\text{O})-\text{O}-$ در خانواده استرها وجود

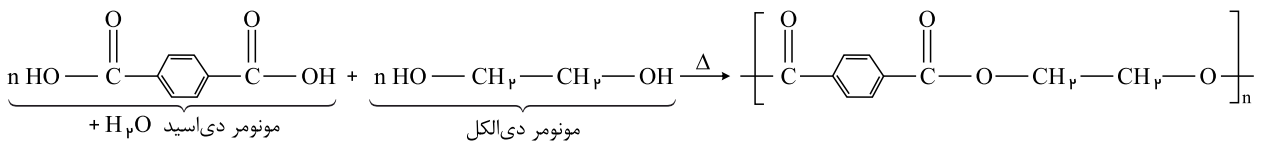
دارد.

۲۷.

الف

پلی‌استر؛ زیرا فرمول مولکولی پلی‌استرها، $\left[\text{C}(=\text{O})-\text{R}-\text{C}(=\text{O})-\text{O}-\text{R}-\text{O} \right]_n$ می‌باشد.

ب

۲۸.

الف

دو عاملی؛ در تولید پلی‌استر نیازمند وجود الکل تک‌عاملی هستیم.

۲۹.

الف

نادرست؛ پلی‌اتن سبک دارای شفافیت بیشتری از پلی‌اتن سنگین است.

ب

درست

۳۰.

الف

گروه عاملی کربوکسیل ($-\text{COOH}$)

ب

خیر؛ بو و طعم خوش آناناس به دلیل وجود اتیل‌بوتانوات در آن است که اسید سازنده آن، بوتانوئیک‌اسید و الکل سازنده آن، اتانول است.

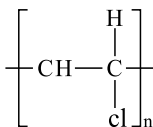
۳۱.

الف

نام مونومر سازنده پلی‌استیرن، راستیرن است. این پلیمر در تهیه ظروف یکبار مصرف کاربرد دارد.

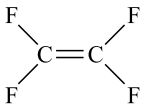
ب

نام پلیمر حاصل از مونومر کلرواتن، پلی وینیل کلرید است، ساختار این پلیمر به صورت زیر است:

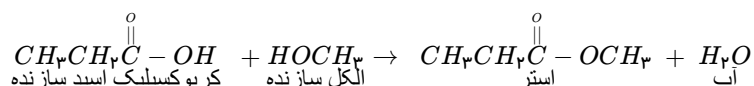
پ

نام مونومر سازنده تفلون، تترا فلئورواتن است و ساختار این مولکول به صورت زیر است:

۳۲

آب + متیل پروپانوات → متانول + پروپانویک اسید

۳۳. استیک اسید با افزایش طول زنجیر هیدروکربنی در کربوکسیلیک اسیدها، نیروی وان دروالسی بر نیروی هیدروژنی غلبه می‌کند و ویژگی ناقصی کربوکسیلیک اسید افزایش می‌یابد. در نتیجه انحلال پذیری آن در آب کاهش می‌یابد. بنابراین می‌توان گفت که در شرایط یکسان، انحلال پذیری استیک اسید از هگزانویک اسید بیشتر است؛ زیر زنجیر هیدروکربنی هگزانویک اسید (۵ کربنه) از زنجیر هیدروکربنی استیک اسید (۱ کربنه) بیشتر است و قطبیت مولکول کمتر است؛ پس انحلال پذیری آن در آب نیز کمتر است.

۳۴

الف

نان و سیب زمینی از نشاسته غنی هستند.

ب

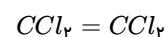
نشاسته نوعی پلی ساکارید است.

پ

مولکول‌های نشاسته در شرایط مناسب به آرامی به مونومرهای سازنده خود یعنی مولکول‌های گلوکز تبدیل می‌شوند.

۳۵

الف

ب

پلی وینیل کلرید

۳۶

الف

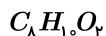
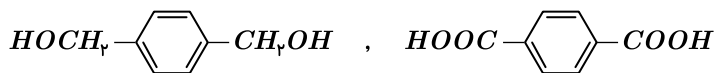
نادرست؛ جامد

۳۷

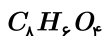
الف

۲ (یا الکل و کربوکسیلیک اسید)

۳۸. پلیمر حاصل شده یک پلی استر است و مونومرهای سازنده آن یک دی‌اسید و یک دی‌الکل است. برای محاسبه اختلاف جرم آنها می‌توان اختلاف تعداد اتم‌های آن را نیز به دست آورد.

دی الکل

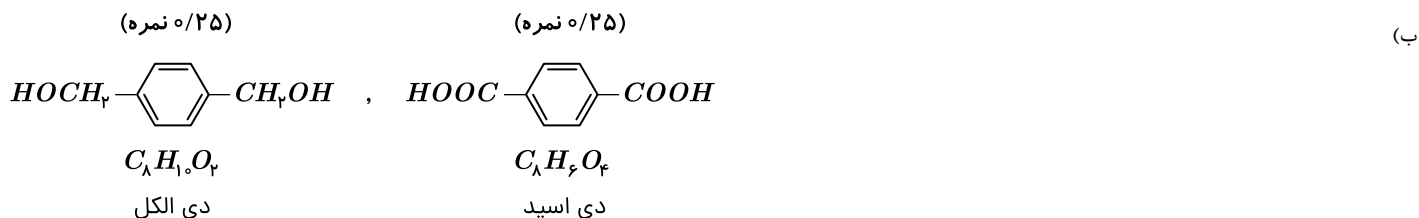
دی اسید

$$\text{اختلاف جرم مولی دی‌اسید و دی‌الکل} = 166 - 138 = 28 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$$

(صفحه ۱۱۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پلی استرها (۲۵/نمره)؛ زیرا دارای گروه عاملی استری است (۲۵/نمره).

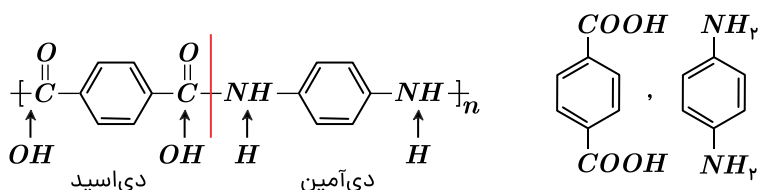

(ج) (۲۵/۰ نمره) $۱۶۶ - ۱۳۸ = ۲۸g$ (۲۵/۰ نمره)
 جرم مولی دی الکل - جرم مولی دی اسید = اختلاف جرم مولی دی اسید و دی الکل

۳۹. الف) به دلیل داشتن گروه آمیدی $\begin{matrix} O \\ || \\ -C-NH- \end{matrix}$ از خانواده پلی آمیدهاست.

ب) چون تعداد پیوندهای $C-H$ و $C-C$ در آن به نسبت گروه‌های عاملی بیشتر است، بخش ناقصی این پلیمر بزرگ‌تر است؛ پس نیروی بین مولکولی غالباً واندروالسی است.

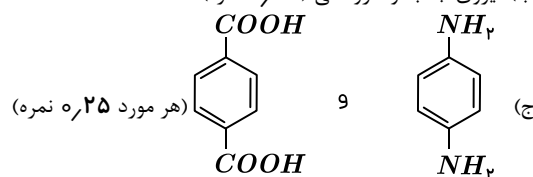
ج) برای ساختن واحدهای سازنده از بین پیوند $\begin{matrix} O \\ || \\ C-NH \end{matrix}$ جدا کرده و H و OH به آنها می‌دهیم تا به دی اسید و دی آمین تبدیل شوند.

راهنمای تصحیح:

الف) پلی آمیدها (۲۵/۰ نمره)

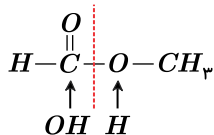
ب) نیروی جاذبه واندروالسی (۲۵/۰ نمره)

۴۰. الف) چون فرمول استر $R-C(=O)-O-R'$ است و R' هیچ‌گاه نمی‌تواند H باشد؛ پس حتماً R' حداقل یک کربن دارد. با توجه به این نکته که استر مربوط به ۲ کربن دارد؛

پس $R = H$ است $\Leftarrow$ پس ساختار استر مربوطه $H-C(=O)-O-CH_3$ می‌باشد.

ب) از بین دو اکسیژن، استر را جدا می‌کنیم:

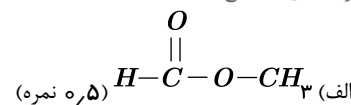

به سمت چپ $-OH$ می‌دهیم تا اسید تولید شده و به سمت راست H می‌دهیم تا الکل تولید شود؛ پس اسید $HCOOH$ و الکل CH_3OH است.

ج) چون H متصل به N و O ندارد، پس نیروی بین مولکولی پیوند هیدروژنی ندارد و نیروی بین مولکولی آن از نوع نیروی جاذبه واندروالسی می‌باشد.

(صفحه ۱۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

ب) CH_3OH (۲۵/۰ نمره) و $HCOOH$ (۲۵/۰ نمره)

ج) نیروی جاذبه واندروالسی (۲۵/۰ نمره)

۴۱. الف) چون اتان یک مولکول سیرشده (آلکان) و فاقد پیوند ۲ گانه یا ۳ گانه است.

ب) چون الکل‌ها و اسیدها دارای H متصل به O هستند، پیوند بین مولکولی آنها از نوع هیدروژنی است ولی نیروی بین مولکولی استرها از نوع نیروی جاذبه واندروالسی است. پس نقطه جوش الکل و اسید سازنده استرها نقطه جوش بالاتری دارند.

(صفحه ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۲ و ۱۱۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) چون اتان یک مولکول سیرشده (۲۵ره نمره) (آلکان) و فاقد پیوند ۲گانه یا ۳گانه (۲۵ره نمره) است.

ب) چون الکل‌ها و اسیدها دارای H متصل به O هستند (۲۵ره نمره) و نیروی بین مولکولی آنها از نوع هیدروژنی است (۲۵ره نمره) ولی نیروی بین مولکولی استرها از نوع نیروی جاذبه واندروالسی است.

۴۲. الف) الیاف ساختگی که از فراورده‌های پتروشیمیایی تهیه می‌شوند مثل پلی‌استر و نایلون (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ب) پنبه یکی از الیاف طبیعی است که حدود نیمی از لباس‌ها از آن تهیه می‌شود و غیر از لباس در تهیه رویه مبلی، پرده، تور ماهیگیری و گاز استریل کاربرد دارد. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ج) در روند تهیه لباس ابتدا الیاف با ریسندگی به نخ تبدیل می‌شوند، نخ با فرایند بافندگی به پارچه خام تبدیل شده و سپس پارچه خام با فراوری به پارچه قابل استفاده تبدیل می‌شود و بعد از آن با دوزندگی به لباس تبدیل می‌شود. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

د) الیاف ساختگی با تلاش شیمی‌دان‌ها بر پایه نفت یا همان طلای سیاه ساخته شد. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

ه) الیاف پنبه از سلولز ساخته شده و خود سلولز از اتصال شمار بسیار زیادی گلوکز به یکدیگر ساخته می‌شود. (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) پلی‌استر یا نایلون ← (۲۵ره نمره)

ب) الیاف طبیعی (۲۵ره نمره) - (رویه مبلی - پرده - تور ماهیگیری - گاز استریل) (۲ مورد، هر مورد ۲۵ره نمره)

ج) بافندگی - فراوری ← (هر مورد ۲۵ره نمره)

د) نفت یا طلای سیاه (۲۵ره نمره)

ه) سلولز - گلوکز (هر مورد ۲۵ره نمره)

۴۳

الف) شرکت‌های پتروشیمیایی

ب) سلولز - گلوکز

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) کوانتیده بودن

۲.

الف) نادرست

ب) درست

۳.

$$F_{12} = k \frac{|q_1||q_2|}{r^2} \quad F_{12} = \frac{9 \times 10^9 \times 3 \times 10^{-9} \times 2 \times 10^{-9}}{9 \times 10^{-2}} \quad F_{12} = 6 \times 10^{-7} N$$

$$F_{32} = 8 \times 10^{-7} N \quad \vec{F}_T = 6 \times 10^{-7} \vec{i} - 8 \times 10^{-7} \vec{j}$$

۴.

$$E = k \frac{|q|}{r^2} \quad 4.5 \times 10^3 = 9 \times 10^9 \frac{|q|}{4} \quad |q| = 2 \times 10^{-6} C$$

۵.

الف)

BC

ب) کاهش

پ) $V_B > V_A$

۶. مثبت

۷.

$$\Delta V = \frac{\Delta U}{q} \quad (V_2 - 15) = \frac{-10^{-7}}{-10 \times 10^{-9}} \quad V_2 = 25V$$

۸. اگر اختلاف پتانسیل دو صفحه یک خازن را به اندازه کافی زیاد کنیم، تعدادی از الکترون‌های اتم‌های ماده‌ی دی‌الکتریک، توسط میدان الکتریکی ایجاد شده بین دو صفحه کنده می‌شوند و مسیرهایی رسانا درون دی‌الکتریک ایجاد می‌شود که سبب تخلیه خازن می‌گردد به این پدیده فروریزش الکتریکی ماده‌ی دی‌الکتریک می‌گویند.

۹.

$$C = \frac{k\epsilon_0 A}{d} \quad 18 \times 10^{-9} = \frac{5 \times 9 \times 10^{-12} \times 0.6}{d} \quad d = 1.5 \times 10^{-3} m$$

۱۰.

الف) درست

۱۱.

الف) مربع فاصله

ب) کاهش

۱۲. زیرا اگر میدان صفر نباشد، بر الکترون‌های آزاد داخل رسانا نیروی الکتریکی وارد و سبب ایجاد جریان داخل رسانا می‌شود که به معنای عدم تعادل الکتروستاتیکی بارها است.

۱۳. الف) القای بار الکتریکی (ب) تخلیه بار الکتریکی (پ) خازن

۱۴. وسایل آزمایش: رسانای دوکی شکل، واندوگراف، گلوله فلزی با دسته عایق، الکتروسکوپ

رسانای دوکی شکل را با کلاهک مولد واندوگراف باردار می‌کنیم. گلوله فلزی را با بخش پهن دوک تماس داده و سپس گلوله را به سر الکتروسکوپ تماس می‌دهیم. سپس الکتروسکوپ و گوی فلزی را توسط تماس با دست خنثی می‌کنیم، همین آزمایش را با بخش نوک تیز دوک انجام می‌دهیم. خواهیم دید انحراف صفحات الکتروسکوپ با نوک تیز بیشتر از قسمت پهن دوک است.

۱۵. الف)

$$q = \frac{q_1 + q_2}{2} = \frac{-4\mu C + 6\mu C}{2} = +1\mu C$$

$$F = k \frac{q \cdot q}{r^2} = 9 \times 10^9 \frac{(10^{-6})^2}{(0.3)^2} = 0.1 N$$

(ب) دافعه

۱۶. الف) ثابت (ب) افزایش (پ) افزایش (ت) افزایش
- ۱۷.

$$E_+ = E_- = \frac{kq}{r^2} = \frac{9 \times 10^9 \times 9 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-4}} = +9 \times 10^7$$

$$\vec{E}_T = +18 \times 10^7 \hat{i}$$

$$E_T = E_t + E_t = 9 \times 10^7 + 9 \times 10^7 = 18 \times 10^7 \frac{N}{C}$$

برایند میدان‌ها در نقطه A به سمت راست است.

۱۸.

- الف) درست
- ب) درست

۱۹.

- الف) ولت
- ب) بار الکتریکی

۲۰. بار الکتریکی به سطح خارجی بدنه هواپیما منتقل شده و در آنجا توزیع می‌شود.

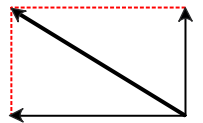
۲۱. هنگامی که اختلاف پتانسیل بین صفحات خازن را به بیش از ولتاژ قابل تحمل خازن افزایش دهیم.

۲۲.

$$\Delta V = \frac{\Delta U}{q} \rightarrow (10 - 40) = \frac{\Delta U}{40 \times 10^{-9}} \rightarrow \Delta U = -1.2 \times 10^{-6} J$$

کاهش می‌یابد.

۲۳.

$$F_{r1} = k \frac{q_1 q_2}{r_{12}^2} = 9 \times 10^9 \frac{8 \times 10^{-12}}{3^2} = 8 \times 10^{-3} N$$

$$F_{r2} = k \frac{q_1 q_2}{r_{13}^2} = 9 \times 10^9 \frac{6 \times 10^{-12}}{3^2} = 6 \times 10^{-3} N$$

$$\vec{F} = (8 \times 10^{-3} N)(-\hat{i}) + (6 \times 10^{-3} N)(\hat{j})$$

$$F_T = \sqrt{F_{r1}^2 + F_{r2}^2} = 10^{-2} N$$

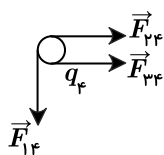
۲۴.

$$\Delta U = \frac{Q^2}{2C} - \frac{Q^2}{2C}, Q' = 30.5 + 3 = 33.5 mC \quad \Delta U = \frac{10^{-6}(33.5^2 - 30.5^2)}{2 \times 12 \times 10^{-6}}$$

$$\frac{(33.5 - 30.5) \cdot (33.5 + 30.5) \times 10^{-6}}{24 \times 10^{-6}} = \frac{3 \times 64}{24} = 8 J$$

۲۵. الف) افزایش (ب) ثابت (ج) کاهش (د) افزایش

۲۶.

$$F = \frac{k|q_1 q_2|}{r^2} \Rightarrow F_{1f} = \frac{9 \times 10^9 \times 40 \times 10^{-6} \times 2 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-4}} = 800 N$$

$$F_{2f} = F_{3f} = \frac{9 \times 10^9 \times 20 \times 10^{-6} \times 2 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-4}} = 400 N$$

$$\vec{F}_T = (800 N)\vec{i} - (800 N)\vec{j}$$

(صفحه ۱۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$F = \frac{k|q_1 q_2|}{r^2} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow F_{1f} = \frac{9 \times 10^9 \times 40 \times 10^{-6} \times 2 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-4}} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Rightarrow F_{1f} = 800 N \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$F_{2f} = F_{3f} = \frac{9 \times 10^9 \times 20 \times 10^{-6} \times 2 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-4}} = 400 N \text{ (نمره ۵)}$$

$$\vec{F}_T = (800 N)\vec{i} - (800 N)\vec{j} \text{ (نمره ۵)}$$

.۲۷

$$E = \frac{\Delta V}{d} = \frac{200}{2 \times 10^{-2}} = 10^4 \frac{V}{m}$$

$$F = mg \Rightarrow E|q| = mg \Rightarrow |q| = \frac{mg}{E} = \frac{5 \times 10^{-6} \times 10}{10^4} = 5 \times 10^{-9} C$$

(صفحه ۱۹ و ۲۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$E|q| = mg \text{ (نمره ۵)}, E = \frac{V}{d} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{200}{2 \times 10^{-2}} \times |q| = 5 \times 10^{-6} \times 10 \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Rightarrow |q| = 5 \times 10^{-9} C \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۲۸

$$\Delta K = -\Delta U \rightarrow \frac{1}{2} m(v_B^2 - v_A^2) = -q\Delta V$$

$$\rightarrow -2 \times 10^{-6} \times (120 - (-80)) = \frac{1}{2} \times 4 \times 10^{-6} (v_B^2 - 15^2) \Rightarrow v_B = 5 \frac{m}{s}$$

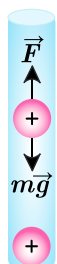
(صفحه ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\Delta K = -\Delta U \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow \frac{1}{2} m(v_B^2 - v_A^2) = -q\Delta V \text{ (نمره ۵)}$$

$$\rightarrow -2 \times 10^{-6} \times (120 - (-80)) = \frac{1}{2} \times 4 \times 10^{-6} (v_B^2 - 15^2) \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow v_B = 5 \frac{m}{s} \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۲۹

$$F = mg \Rightarrow \frac{kq^2}{r^2} = mg \Rightarrow \frac{9 \times 10^9 \times q^2}{(10 \times 10^{-2})^2} = 14,4 \times 10^{-3} \times 10 \Rightarrow q = 4 \times 10^{-7} C$$

$$|q| = ne \Rightarrow n = \frac{4 \times 10^{-7}}{1,6 \times 10^{-19}} = 2,5 \times 10^{12}$$

(صفحه ۴۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$F = mg \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{kq^2}{r^2} = mg \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Rightarrow \frac{9 \times 10^9 \times q^2}{(10 \times 10^{-2})^2} = 14.4 \times 10^{-3} \times 10 \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow q = 4 \times 10^{-7} C$$

$$|q| = ne \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow n = \frac{4 \times 10^{-7}}{1.6 \times 10^{-19}} = 2.5 \times 10^{12} \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۰

$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \xrightarrow[A' = \frac{1}{5} A]{\kappa' = \frac{1}{5} \kappa} C' = \frac{1}{10} C$$

وقتی خازن از مولد جدا می‌شود، بار آن ثابت می‌ماند.

$$U = \frac{q^2}{2C} \xrightarrow[C' = \frac{1}{10} C]{q \text{ ثابت}} U' = 10U$$

(صفحه ۳۶ و ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \text{ (نمره ۲۵)} \xrightarrow[A' = \frac{1}{5} A]{\kappa' = \frac{1}{5} \kappa} C' = \frac{1}{10} C \text{ (نمره ۲۵)}$$

وقتی خازن از مولد جدا می‌شود، بار آن ثابت می‌ماند. (نمره ۲۵)

$$U = \frac{q^2}{2C} \text{ (نمره ۲۵)} \xrightarrow[C' = \frac{1}{10} C]{q \text{ ثابت}} U' = 10U \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۱. الف) تغییر انرژی پتانسیل الکتریکی ذره باردار برابر با قرینه کار میدان الکتریکی روی ذره است: $\Delta U_E = -W_{\text{میدان}} = -4\mu J$ (صفحه ۲۰ کتاب درسی)

ب) چون کار میدان الکتریکی روی ذره باردار در جابه‌جایی هم‌جهت با خطوط میدان، مثبت است، پس علامت بار ذره نیز مثبت است. (صفحه ۲۰ کتاب درسی)

ج) نقطه A بیشترین پتانسیل الکتریکی را دارد. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف)

$$\Delta U_E = -W_{\text{میدان}} = -4\mu J \text{ (نمره ۵)}$$

ب) مثبت (نمره ۲۵)

ج) نقطه A (نمره ۲۵)۳۲. ابتدا نیرویی که q_A بر q_B وارد می‌کند را محاسبه می‌کنیم. چون این دو ذره ناهمنام هستند، نیروی بین آنها از نوع جاذبه و جهت آن به سمت چپ است:

$$F = \frac{k|q_1 q_2|}{r^2} \rightarrow F_{AB} = \frac{9 \times 10^9 \times 5 \times 10^{-6} \times 4 \times 10^{-6}}{(0.1)^2} = 18 N$$

طبق قانون سوم نیوتون، نیرویی که q_C بر q_B وارد می‌کند، قرینه نیرویی است که q_B به q_C وارد می‌کند؛ بنابراین داریم:

$$\vec{F}_{CB} = -\vec{F}_{BC} = (24 N) \vec{j} \Rightarrow \vec{F}_B = (-18 N) \vec{i} + (24 N) \vec{j}$$

(صفحه ۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$F = \frac{k|q_1 q_2|}{r^2} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow F_{AB} = \frac{9 \times 10^9 \times 5 \times 10^{-6} \times 4 \times 10^{-6}}{(0.1)^2} = 18 N \text{ (نمره ۵)}$$

$$\vec{F}_{CB} = -\vec{F}_{BC} = (24 N) \vec{j} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \vec{F}_B = (-18 N) \vec{i} + (24 N) \vec{j} \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۳. الف)

$$U = \frac{1}{\epsilon} qV \rightarrow 2 \times 10^{-6} = \frac{1}{\epsilon} \times q \times 100 \rightarrow q = 4 \times 10^{-6} C$$

$$\rightarrow |q^+ - q^-| = 2 \times 4 \times 10^{-6} = 8 \times 10^{-6} C$$

(صفحه ۳۳ کتاب درسی)

(ب)

$$C = \frac{q}{V} \rightarrow C = \frac{4 \times 10^{-6}}{100} = 4 \times 10^{-8} F$$

(صفحه ۲۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

$$U = \frac{1}{\epsilon} qV \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow 2 \times 10^{-6} = \frac{1}{\epsilon} \times q \times 100 \rightarrow q = 4 \times 10^{-6} C \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\rightarrow |q^+ - q^-| = 2 \times 4 \times 10^{-6} = 8 \times 10^{-6} C \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ب)

$$C = \frac{q}{V} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow C = \frac{4 \times 10^{-6}}{100} = 4 \times 10^{-8} F \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۴

$$\text{الف) } U = \frac{q^2}{2C} \rightarrow U = \frac{(300)^2}{2 \times 30} = 1500 nJ$$

$$\text{ب) } \frac{U_2}{U_1} = \frac{\frac{q^2}{2C_2}}{\frac{q^2}{2C_1}} = \frac{C_1}{C_2} \rightarrow \frac{U_2}{U_1} = \frac{\kappa_1 \epsilon_0 \frac{A}{d}}{\kappa_2 \epsilon_0 \frac{A}{d}} = \frac{\kappa_1}{\kappa_2}$$

$$\frac{U_2}{1500} = \frac{1}{5} \rightarrow U_2 = 300 nJ \rightarrow \Delta U = 300 - 1500 = -1200 nJ$$

(صفحه ۳۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\text{الف) } U = \frac{q^2}{2C} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow U = \frac{(300)^2}{2 \times 30} = 1500 nJ \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\text{ب) } \frac{U_2}{U_1} = \frac{C_1}{C_2} = \frac{\kappa_1}{\kappa_2} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow \frac{U_2}{1500} = \frac{1}{5} \rightarrow U_2 = 300 nJ \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Delta U = 300 - 1500 = -1200 nJ \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۵ الف)

$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \rightarrow 1 = \frac{5 \times \cancel{\epsilon} \times 10^{-12} \times A}{\cancel{\epsilon} \times 10^{-3}}$$

$$A = \frac{10^{-3}}{5 \times 10^{-12}} = 2 \times 10^8 m^2$$

ب) اضافه کردن دی الکتریک میان صفحات خازن یا نزدیک کردن صفحات خازن به یکدیگر

(صفحه ۳۰ و ۳۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

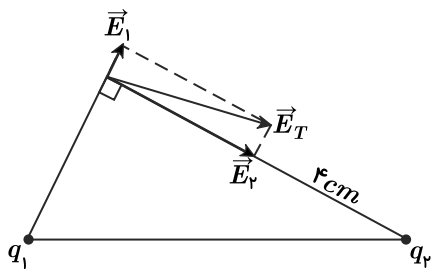
$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow 1 = 5 \times \cancel{\epsilon} \times 10^{-12} \times \frac{A}{9 \times 10^{-3}} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$A = 2 \times 10^8 m^2 \text{ (نمره ۲۵)}$$

ب) اضافه کردن دی الکتریک میان صفحات خازن یا نزدیک کردن صفحات خازن به یکدیگر (یک مورد کافی است. ۲۵ رة نمره)

.۳۶

الف) با توجه به جهت میدان‌های الکتریکی E_1 و E_2 ، q_1 مثبت و q_2 منفی است.

ب) از آنجایی که $E_2 > E_1$ و $r_2 > r_1$ است، در نتیجه بر اساس رابطه $E = k \frac{|q|}{r^2}$ ، باید $|q_2| > |q_1|$ باشد.

(صفحه ۱۱ و ۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) q_1 مثبت (۲۵، نمره) و q_2 منفی (۲۵، نمره) است.

ب) $|q_2| > |q_1|$ (۲۵، نمره)

۳۷. الف) در نقطه A، تراکم خطوط میدان الکتریکی بیشتر از نقطه B است؛ پس بزرگی میدان الکتریکی در نقطه A بیشتر از B است. (صفحه ۱۷ کتاب درسی)

ب) با حرکت در جهت میدان الکتریکی، پتانسیل الکتریکی کاهش می‌یابد؛ پس $V_A > V_B$ است. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)

ج) نیروی وارد بر ذره منفی در خلاف جهت جابه‌جایی است؛ پس کار میدان الکتریکی روی ذره، منفی است. بر اساس رابطه $\Delta U = -W_E$ ، تغییرات انرژی پتانسیل الکتریکی مثبت می‌شود و انرژی پتانسیل الکتریکی افزایش می‌یابد. (صفحه ۲۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) $E_A > E_B$ (۲۵، نمره) ب) $V_A > V_B$ (۲۵، نمره) ج) افزایش می‌یابد. (۲۵، نمره)

۲۸. الف) زیرا بار الکتریکی نمی‌تواند هر مقدار دلخواهی داشته باشد و همواره مضرب درستی از بار بنیادی (e) است. ($q = \pm ne$) (صفحه ۴ کتاب درسی)

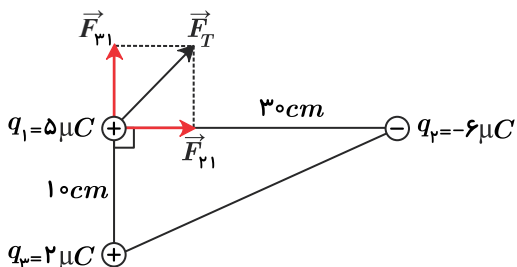
ب) مولد وان دوگراف وسیله‌ای است که با استفاده از تسمه‌ای متحرک، بار الکتریکی را بر روی یک کلاهک توخالی فلزی جمع می‌کند. (صفحه ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) زیرا بار الکتریکی همواره مضرب درستی از بار بنیادی (e) است. (۵، نمره)

ب) مولد وان دوگراف (۲۵، نمره)

۳۹.

$$F_{12} = \frac{k|q_2||q_1|}{r^2} = \frac{9 \times 10^9 \times 6 \times 10^{-6} \times 5 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-2}} = 3N$$

$$F_{13} = \frac{k|q_3||q_1|}{r^2} = \frac{9 \times 10^9 \times 2 \times 10^{-6} \times 5 \times 10^{-6}}{10^{-2}} = 9N$$

$$\vec{F}_T = 3\vec{i} + 9\vec{j} \rightarrow F_T = \sqrt{3^2 + 9^2} = 3\sqrt{10}N$$

(صفحه ۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$F_{12} = k \frac{|q_2||q_1|}{r^2} \quad (\text{نمره } ۲۵)$$

$$F_{12} = \frac{9 \times 10^9 \times 6 \times 10^{-6} \times 5 \times 10^{-6}}{9 \times 10^{-2}} = 3N \quad (\text{نمره } ۲۵)$$

$$F_{13} = \frac{9 \times 10^9 \times 2 \times 10^{-6} \times 5 \times 10^{-6}}{10^{-2}} = 9N \quad (\text{نمره } ۲۵)$$

$$\vec{F}_T = 3\vec{i} + 9\vec{j} \quad (\text{نمره } ۲۵) \quad F_T = \sqrt{3^2 + 9^2} = 3\sqrt{10}N \quad (\text{نمره } ۲۵)$$

۴۰.

$$|\Delta V| = E d$$

$$\Delta V_{AE} = \Delta V_{AB} + \Delta V_{BC} + \Delta V_{CD} + \Delta V_{DE}$$

$$\Delta V_{AE} = -2 \times 10^4 \times 15 \times 10^{-2} + 2 \times 10^4 \times 8 \times 10^{-2}$$

$$\Delta V_{AE} = -3000 + 1600 = -1400V$$

$$\Delta V_{AE} = V_E - V_A \rightarrow -1400 = V_E - 1000 \rightarrow V_E = -400V$$

(صفحه ۲۴ کتاب درسی)

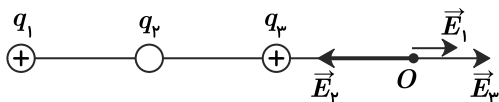
راهنمای تصحیح:

$$\Delta V = -Ed \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$V_E - V_A = -2 \times 10^2 \times (0,15 - 0,08) = -1400 \quad (\text{نمره } ۰,۵)$$

$$\rightarrow V_E - 1000 = -1400 \rightarrow V_E = -400V \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

۴۱. برابند بردارهای E_1 و E_3 بردار E_2 را خنثی می‌کند. با توجه به جهت E_2 ، بار q_2 باید منفی باشد.

$$E = k \frac{|q|}{r^2}, \quad E_1 + E_3 = E_2 \rightarrow k \frac{|q_1|}{r_1^2} + k \frac{|q_3|}{r_3^2} = k \frac{|q_2|}{r_2^2}$$

$$\rightarrow \frac{6}{30^2} + \frac{2}{10^2} = \frac{|q_2|}{20^2} \rightarrow |q_2| = \frac{32}{3} \mu C \rightarrow q_2 = -\frac{32}{3} \mu C$$

(صفحه ۱۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$E = k \frac{|q|}{r^2} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$k \frac{|q_1|}{r_1^2} + k \frac{|q_3|}{r_3^2} = k \frac{|q_2|}{r_2^2} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow \frac{6}{30^2} + \frac{2}{10^2} = \frac{|q_2|}{20^2}$$

$$\rightarrow |q_2| = \frac{32}{3} \mu C \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow q_2 = -\frac{32}{3} \mu C \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

۴۲. از آنجایی که ذره آزادانه حرکت می‌کند، تغییرات انرژی جنبشی ذره با اندازه تغییرات انرژی پتانسیل الکتریکی آن برابر است.

$$\Delta U = q\Delta V \xrightarrow{\Delta K = -\Delta U} \Delta K = -q\Delta V$$

$$\Delta V = V_B - V_A = 100 - 800 = -700V$$

$$\Delta K = -4 \times 10^{-3} \times (-700) = 2,8J$$

$$\Delta K = K_B - K_A = \frac{1}{2} m v_B^2 \rightarrow 2,8 = \frac{1}{2} \times 14 \times 10^{-3} \times v_B^2$$

$$v_B^2 = \frac{2,8}{7 \times 10^{-3}} = 4 \times 10^2 \rightarrow v_B = 20 \frac{m}{s}$$

(صفحه ۲۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\Delta K = -\Delta U \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\frac{1}{2} m v_B^2 - \frac{1}{2} m v_A^2 = -q\Delta V \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\rightarrow -4 \times 10^{-3} \times (-700) = \frac{1}{2} \times 14 \times 10^{-3} \times v_B^2 \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\rightarrow v_B = 20 \frac{m}{s} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

۴۳. الف) با استفاده از رابطه اختلاف پتانسیل در میدان الکتریکی یکنواخت، داریم:

$$E = \frac{|\Delta V|}{d} \rightarrow E = \frac{12}{2 \times 10^{-2}} = 600 \frac{V}{m}$$

ب) با اتصال قطب مثبت مولد به زمین، پتانسیل الکتریکی صفحه مثبت برابر صفر می‌شود و داریم:

$$\frac{|\Delta V|}{d} = \frac{\Delta V'}{d'} \rightarrow \frac{12}{2} = \frac{V_E - V_M}{1} \rightarrow 6 = \frac{0 - V_M}{1} \rightarrow V_M = -6V$$

(صفحه ۲۳ و ۲۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\text{الف) } E = \frac{|\Delta V|}{d} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow E = \frac{12}{2 \times 10^{-2}} = 600 \frac{V}{m} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\text{ب) } E = \frac{V_E - V_M}{d'} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow \frac{0 - V_M}{10^{-2}} = 600 \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow V_M = -6V \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

۴۴ .

$$\text{الف) } E = k \frac{|q|}{r^2} \rightarrow \frac{E_r}{E_1} = \left(\frac{r_1}{r_r}\right)^2 \rightarrow \frac{E_r}{9 \times 10^4} = \left(\frac{20}{60}\right)^2 \rightarrow E_r = 10^4 \frac{N}{C}$$

$$\text{ب) } E = k \frac{|q|}{r^2} \rightarrow 9 \times 10^4 = \frac{9 \times 10^9 |q|}{4 \times 10^{-2}} \rightarrow |q| = 4 \times 10^{-7} C$$

(صفحه ۱۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\text{الف) } \frac{E_r}{E_1} = \left(\frac{r_1}{r_r}\right)^2 \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow \frac{E_r}{9 \times 10^4} = \left(\frac{20}{60}\right)^2 \rightarrow E_r = 10^4 \frac{N}{C} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\text{ب) } E = k \frac{|q|}{r^2} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \rightarrow 9 \times 10^4 = \frac{9 \times 10^9 |q|}{4 \times 10^{-2}} \rightarrow |q| = 4 \times 10^{-7} C \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

.۴۵

$$q_2 = q_1 + 20 \xrightarrow{q=CV} CV_2 = q_1 + 20 \xrightarrow{C=5\mu F, V_2=18V} 5 \times 18 = q_1 + 20$$

$$90 = q_1 + 20 \Rightarrow q_1 = 70 \mu C$$

(صفحه ۳۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$q = CV \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \Rightarrow CV_2 = q_1 + 20 \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$\Rightarrow 5 \times 18 = q_1 + 20 \Rightarrow q_1 = 70 \mu C \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

.۴۶ الف

$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \Rightarrow C = 9 \times 10^{-12} \times \frac{2 \times 10^{-2}}{10^{-3}} \Rightarrow C = 18 \times 10^{-13} F$$

(ب)

$$E = \frac{V}{d} \Rightarrow 1000 = \frac{V}{10^{-3}} \rightarrow V = 1V$$

$$U = \frac{1}{2} CV^2 \Rightarrow U = \frac{1}{2} \times 18 \times 10^{-13} \times (1)^2 \rightarrow U = 9 \times 10^{-13} J$$

(صفحه ۳۵ و ۳۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف

$$C = \kappa \epsilon_0 \frac{A}{d} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \Rightarrow C = 9 \times 10^{-12} \times \frac{2 \times 10^{-2}}{10^{-3}} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \Rightarrow C = 18 \times 10^{-13} F \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

(ب)

$$E = \frac{V}{d} \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \Rightarrow 1000 = \frac{V}{10^{-3}} \rightarrow V = 1V \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

$$U = \frac{1}{2} CV^2 \quad (\text{نمره } ۰,۲۵) \Rightarrow U = \frac{1}{2} \times 18 \times 10^{-13} \times (1)^2 \rightarrow U = 9 \times 10^{-13} J \quad (\text{نمره } ۰,۲۵)$$

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف

خلاف جهت

۲. طبق رابطه $R = \frac{V}{I}$ به ازای اختلاف پتانسیل یکسان، هرچه مقدار جریان کمتر باشد، مقاومت الکتریکی بیشتر است.

بنابراین $R_A > R_B$

طبق رابطه $R = \frac{\rho L}{A}$ با یکسان بودن جنس و طول سیمها، مقاومت با مساحت مقطع رسانا رابطه وارون دارد. بنابراین $A_B > A_A$ است.

۳. وقتی کلید باز است، عدد ولتسنج را میخواند که همان مقدار نیروی محرکه باتری ($\mathcal{E}$) است. سپس کلید را میبندد و دوباره عدد ولتسنج (V) و آمپرسنج (I) را میخواند و با توجه به رابطه $V = \mathcal{E} - Ir$ مقدار مقاومت داخلی (r) را به دست میآورد.

۴.

الف

۳ - هر دو کلید همزمان بسته باشند.

ب

$$\frac{1}{R_{eq}} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \quad \frac{1}{R_{eq}} = \frac{1}{900} + \frac{1}{450} \quad R_{min} = R_{eq} = 300 \Omega$$

$$P_{max} = \frac{V^2}{R_{min}} \quad P_{max} = \frac{48400}{300} = 161,3W$$

۵.

الف

درست

۶.

الف

بار الکتریکی

۷.

$$R = \rho \frac{L}{A} = 1,57 \times 10^{-8} \frac{0,5}{3,14((2 \times 10^{-3})^2 - 10^{-6})} = \frac{1}{1200} \Omega$$

۸.

الف

نادرست

۹.

الف

بزرگتر

۱۰.

$$q = ne \quad q = 1,5 \times 10^{18} \times 1,6 \times 10^{-19} = 0,24C$$

$$I = \frac{q}{t} \quad I = \frac{24 \times 10^{-2}}{300} \quad I = 8 \times 10^{-4} A$$

$$R = \frac{V}{I} \quad R = \frac{4}{8 \times 10^{-4}} = 5000 \Omega$$

۱۱. الف) چون نمودار $I - V$ یک خط راست با شیب ثابت است، پس مربوط به رسانایی اهمی است.

$$R_B < R_A \quad \text{ب) شیب (A) > شیب (B)} \rightarrow \frac{I}{V} = \frac{1}{R}$$

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) رسانای اهمی (ب) B

(هر مورد ۲۵ نمره)

۱۲. ۱- هر مصرف کننده بتواند جداگانه قطع و وصل شود.

۲- همه مصرف کنندهها با ولتاژ یکسانی کار کنند.

(صفحه ۷۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

۱- هر مصرف کننده بتواند جداگانه قطع و وصل شود. (۲۵، ۰ نمره)

۲- همه مصرف کننده ها با ولتاژ یکسانی کار کنند. (۲۵، ۰ نمره)

۱۳. لامپ B ؛ چون رشته B ضخامت بیشتری دارد، طبق رابطه $R = \frac{\rho L}{A}$ مقاومت آن کمتر است. هر چه مقاومت کمتر باشد، طبق رابطه $P = \frac{V^2}{R}$ ، توان مصرفی و شدت نور بیشتر است.

(صفحه ۸۰ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

لامپ B (۲۵، ۰ نمره)؛ چون رشته B ضخامت بیشتری دارد، طبق رابطه $R = \frac{\rho L}{A}$ (۲۵، ۰ نمره) مقاومت آن کمتر است. هر چه مقاومت کمتر باشد، طبق رابطه

$P = \frac{V^2}{R}$ (۲۵، ۰ نمره)، توان مصرفی و شدت نور بیشتر است. (۲۵، ۰ نمره)

.۱۴

$$R_{1,2} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{6 \times 3}{6 + 3} = 2 \Omega \text{ (الف)}$$

$$R_{eq} = R_{1,2} + R_3 = 2 + 4 = 6 \Omega$$

$$I = \frac{\varepsilon}{r + R_{eq}} \Rightarrow I = \frac{21}{1 + 6} = 3 A \text{ (ب)}$$

$$I_{R_1} = \frac{2}{3} I \Rightarrow \text{عدد آمپرسنج} = 2 A$$

(صفحه ۸۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_{1,2} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{6 \times 3}{6 + 3} = 2 \Omega \text{ (نمره ۲۵، ۰ الف)}$$

$$R_{eq} = R_{1,2} + R_3 = 2 + 4 = 6 \Omega \text{ (نمره ۲۵، ۰)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{r + R_{eq}} \text{ (نمره ۲۵، ۰)} \Rightarrow I = \frac{21}{1 + 6} = 3 A \text{ (نمره ۲۵، ۰ ب)}$$

$$I_{R_1} = \frac{2}{3} I \text{ (نمره ۲۵، ۰)} \Rightarrow \text{عدد آمپرسنج} = 2 A \text{ (نمره ۲۵، ۰)}$$

۱۵. الف) وقتی هر دو کلید A و B را ببندیم، دو مقاومت به طور موازی در مدار قرار می گیرند. مقاومت معادل دو مقاومت موازی از هر یک از آنها کوچکتر است؛ بنابراین توان مصرفی در این حالت بیشینه خواهد بود.

$$P_{min} = \frac{V^2}{R_{max}} \Rightarrow P_{min} = \frac{200^2}{40} = 1000 W \text{ (ب)}$$

$$U = Pt \Rightarrow U = 1000 \times 60 = 6 \times 10^4 J$$

(صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) هر دو کلید A و B (۲۵، ۰ نمره)

$$P_{min} = \frac{V^2}{R_{max}} \text{ (نمره ۲۵، ۰)} \Rightarrow P_{min} = \frac{200^2}{40} = 1000 W \text{ (نمره ۲۵، ۰ ب)}$$

$$U = Pt \text{ (نمره ۲۵، ۰)} \Rightarrow U = 1000 \times 60 = 6 \times 10^4 J \text{ (نمره ۲۵، ۰)}$$

.۱۶

$$R_{2,3} = \frac{3}{2} = 1,5 \Omega$$

$$\frac{P_{2,3}}{P_1} = \frac{R_{2,3}}{R_1} \rightarrow \frac{P_{2,3}}{8} = \frac{1,5}{0,5} \Rightarrow P_{2,3} = 24 W$$

$$\Rightarrow P_{\text{خروجی}} = 8 + 24 = 32 W$$

(صفحه ۵۴، ۵۶ و ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_{r,3} = \frac{3}{4} = 1,5\Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{P_{r,3}}{P_1} = \frac{R_{r,3}}{R_1} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow \frac{P_{r,3}}{8} = \frac{1,5}{0,5} \Rightarrow P_{r,3} = 24W \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$P_{\text{خروجی}} = 8 + 24 = 32W \text{ (نمره ۲۵)}$$

۱۷

$$R = \rho \frac{L}{A}, L = 2\pi r'$$

$$\rightarrow R = \frac{1,6 \times 10^{-8} \times \pi \times 8 \times 10^{-2}}{\pi \times (2 \times 10^{-3})^2} \Rightarrow R = 3,2 \times 10^{-4}\Omega$$

(صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R = \rho \frac{L}{A} \text{ (نمره ۲۵)}, L = 2\pi r' \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\rightarrow R = \frac{1,6 \times 10^{-8} \times \pi \times 8 \times 10^{-2}}{\pi \times (2 \times 10^{-3})^2} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow R = 3,2 \times 10^{-4}\Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

۱۸. در برخی مواد مانند جیوه (یا قلع)، مقاومت ویژه در دمای خاصی به صورت ناگهانی به صفر می‌رسد و در دماهای پایین‌تر نیز همچنان صفر می‌ماند. این پدیده را ابرسانایی می‌گویند. (صفحه ۴۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در برخی مواد مانند جیوه (یا قلع) (۲۵/۰ نمره)، مقاومت ویژه در دمای خاصی (۲۵/۰ نمره) به صورت ناگهانی به صفر می‌رسد (۲۵/۰ نمره) و در دماهای پایین‌تر نیز همچنان صفر می‌ماند (۲۵/۰ نمره). این پدیده را ابرسانایی می‌گویند.

۱۹

اگر لغزنده رئوستا را به سمت راست ببریم، مقاومت R_1 و در نتیجه مقاومت کل مدار افزایش می‌یابد. با افزایش مقاومت کل مدار، جریان عبوری از مقاومت R_3 کاهش می‌یابد و با کاهش جریان عبوری از مقاومت R_3 ، توان الکتریکی مصرفی مقاومت R_3 نیز کاهش می‌یابد.

$$R_1 \uparrow \rightarrow R_{eq} \uparrow$$

$$I = \frac{\varepsilon}{r + R_{eq}} \rightarrow I \downarrow$$

$$P_r = R_r I^2 \rightarrow P_r \downarrow$$

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_1 \uparrow \rightarrow R_{eq} \uparrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{r + R_{eq}} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow I \downarrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$P_r = R_r I^2 \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow P_r \downarrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۰. ابتدا توان لامپ را در ولتاژ جدید محاسبه می‌کنیم:

$$\frac{P_r}{P_1} = \left(\frac{V_r}{V_1}\right)^2 \rightarrow \frac{P_r}{200} = \left(\frac{110}{220}\right)^2 \rightarrow P_r = 50W$$

حال به محاسبه میزان انرژی مصرفی می‌پردازیم:

$$U = Pt \rightarrow U = 50 \times 10^{-3} \times 3 = 0,15kWh$$

(صفحه ۶۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{P_r}{P_1} = \left(\frac{V_r}{V_1}\right)^2 \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow \frac{P_r}{200} = \left(\frac{110}{220}\right)^2 \rightarrow P_r = 50W \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$U = Pt \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow U = 50 \times 10^{-3} \times 3 = 0,15kWh \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۱. الف) در مقاومت‌های موازی، داریم:

$$V_1 = V_2 \Rightarrow R_1 I_1 = R_2 I_2 \xrightarrow{I_2 = 4 - 3 = 1A} 12 \times 3 = R_2 \times 1 \rightarrow R_2 = 36 \Omega$$

ب) مقاومت‌های R_1 و R_2 موازی و معادل آنها با R_3 سری است:

$$R_{eq} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} + R_3 \rightarrow R_{eq} = \frac{12 \times 36}{12 + 36} + 5 = 14 \Omega$$

(صفحه ۶۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_1 I_1 = R_2 I_2 \text{ (نمره ۲۵)} \xrightarrow{I_2 = 4 - 3 = 1A}$$

$$12 \times 3 = R_2 \times 1 \rightarrow R_2 = 36 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$R_{eq} = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} + R_3 \text{ (نمره ۵)} \rightarrow R_{eq} = \frac{12 \times 36}{12 + 36} + 5 = 14 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۲. الف) ابتدا میزان بار عبوری از باتری در مدت یک دقیقه را محاسبه می‌کنیم:

$$I = \frac{\Delta q}{\Delta t} \Rightarrow \Delta q = I \Delta t = 8 \times 10^{-2} \times 60 = 480 C$$

حال به محاسبه تعداد الکترون‌ها می‌پردازیم:

$$\Delta q = ne \Rightarrow 480 = 1.6 \times 10^{-19} \times n \Rightarrow n = 3 \times 10^{19}$$

(صفحه ۶۲ کتاب درسی)

ب) آمپر-ساعت و میلی‌آمپر-ساعت یکای بار الکتریکی هستند. اگر بار را برحسب آمپر-ساعت و جریان را برحسب آمپر جای‌گذاری کنیم، زمان برحسب ساعت به دست می‌آید.

$$\Delta q = I \Delta t \Rightarrow \frac{\Lambda}{100} \times 5000 \times 10^{-3} = 0.08 \times \Delta t \Rightarrow \Delta t = 50 h$$

(صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف)

$$I = \frac{\Delta q}{\Delta t} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \Delta q = 8 \times 10^{-2} \times 60 = 480 C \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Delta q = ne \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow 480 = 1.6 \times 10^{-19} \times n \Rightarrow n = 3 \times 10^{19} \text{ (نمره ۲۵)}$$

ب)

$$\Delta q = I \Delta t \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{\Lambda}{100} \times 5000 \times 10^{-3} = 0.08 \times \Delta t \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \Delta t = 50 h \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۳. با بستن کلید K ، مقاومت R_3 با مقاومت معادل $R_{1,2}$ به صورت موازی قرار می‌گیرد؛ بنابراین مقاومت معادل کاهش پیدا می‌کند.

طبق رابطه $I = \frac{\mathcal{E}}{R_{eq} + r}$ ، کاهش مقاومت معادل سبب افزایش جریان کل مدار می‌شود.

با توجه به رابطه $V = \mathcal{E} - rI$ ، افزایش جریان باعث کاهش اختلاف پتانسیل دو سر مقاومت R_3 و مقاومت معادل $R_{1,2}$ می‌شود.

در نتیجه طبق رابطه $V = R_{1,2} I$ ، با کاهش V ، جریان یا همان عدد آمپرسنج نیز کاهش می‌یابد.

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_{eq \downarrow} \text{ (نمره ۲۵)} \text{ و } I = \frac{\mathcal{E}}{R_{eq} + r} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow I \uparrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$V = \mathcal{E} - rI \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow V \downarrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$V = R_{1,2} I \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow I \downarrow \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۴. الف) نیم‌رسانا (صفحه ۴۵ کتاب درسی) ب) پتانسیومتر (صفحه ۴۶ کتاب درسی)

ج) ژول (صفحه ۵۴ کتاب درسی) د) بار الکتریکی (صفحه ۴۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) g ب) f ج) b د) a

(هر مورد ۲۵ نمره)

۲۵. الف) مقاومت B ؛ زیرا شیب نمودار $I - V$ برابر با عکس مقاومت الکتریکی است. پس هر چقدر شیب خط بیشتر باشد، مقاومت کمتر خواهد بود. (صفحه ۶۲ کتاب درسی)

(ب)

$$R \sim \frac{1}{\text{شیب خط}} \Rightarrow \frac{R_A}{R_B} = \frac{\text{شیب خط } B}{\text{شیب خط } A} = \frac{\frac{5}{6}}{\frac{1}{3}} = \frac{5}{12} \Rightarrow \frac{120}{R_B} = \frac{5}{12} \Rightarrow R_B = 288\Omega$$

(صفحه ۶۲ کتاب درسی)

(ج)

$$R = \frac{V}{I} \Rightarrow 120 = \frac{V}{0.3} \Rightarrow V = 36V$$

(صفحه ۴۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

$$(A) \text{ شیب } > (B) \text{ شیب (نمره ۲۵)} \Rightarrow R_A < R_B \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ب)

$$\frac{R_A}{R_B} = \frac{\text{شیب خط } B}{\text{شیب خط } A} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{120}{R_B} = \frac{\frac{5}{6}}{\frac{1}{3}} = \frac{5}{12} \Rightarrow R_B = 288\Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ج)

$$R = \frac{V}{I} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow 120 = \frac{V}{0.3} \Rightarrow V = 36V \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۶. الف) ابتدا مساحت مقطع سیم را محاسبه می‌کنیم و سپس رابطه مقاومت الکتریکی را می‌نویسیم:

$$A = \pi r^2 = 3.14 \times (1 \times 10^{-3})^2 = 3.14 \times 10^{-6} m^2$$

$$R = \rho \frac{L}{A} \Rightarrow 25 = \rho \times \frac{5 \times 10^3}{3.14 \times 10^{-6}} \Rightarrow \rho = 1.57 \times 10^{-8} \Omega \cdot m$$

(ب) با عبور جریان، دمای سیم افزایش می‌یابد؛ در نتیجه اندازه مقاومت نیز افزایش می‌یابد.

راهنمای تصحیح:

(الف)

$$A = \pi r^2 = 3.14 \times (1 \times 10^{-3})^2 = 3.14 \times 10^{-6} m^2 \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$R = \rho \frac{L}{A} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow 25 = \rho \times \frac{5 \times 10^3}{3.14 \times 10^{-6}} \Rightarrow \rho = 1.57 \times 10^{-8} \Omega \cdot m \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ب) افزایش می‌یابد. (۲۵ ه نمره)

۲۷. این دو مقاومت به صورت موازی به باتری متصل شده‌اند. بنابراین داریم:

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_M}{R_N}$$

$$R = \rho \frac{L}{A} \Rightarrow \frac{R_M}{R_N} = \frac{L_M}{L_N} \times \left(\frac{d_N}{d_M}\right)^2 = 2 \times (2)^2 = 8$$

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_M}{R_N} = 8$$

(صفحه ۴۵ و ۵۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_M}{R_N} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{R_M}{R_N} = \frac{L_M}{L_N} \times \left(\frac{d_N}{d_M}\right)^2 \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{R_M}{R_N} = 2 \times (2)^2 = 8 \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_M}{R_N} = 8 \text{ (نمره ۲۵)}$$

۲۸. الف) وقتی لغزنده رتوستا به طرف راست منتقل می‌شود، بخش بیشتری از سیم پیچیده شده دور استوانه، درون مدار قرار می‌گیرد و مقاومت مدار افزایش می‌یابد.

با توجه به رابطه $I = \frac{\varepsilon}{R+r}$ ، افزایش R سبب کاهش جریان می‌شود؛ در نتیجه عدد نشان داده شده توسط آمپرسنج نیز کم می‌شود.

به کمک رابطه $V = \varepsilon - rI$ ، می‌توان نتیجه گرفت که کاهش جریان سبب افزایش عدد ولتسنج می‌شود. (صفحه ۴۷ کتاب درسی)

ب) در اتصال موازی، می‌دانیم $\frac{1}{R_{eq}} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \dots$ است و هر چقدر تعداد مقاومت‌ها بیشتر شود، تعداد جملات بیشتری جمع می‌شوند و $\frac{1}{R_{eq}}$ افزایش می‌یابد که سبب

کاهش R_{eq} خواهد شد. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) عدد آمپرسنج کاهش می‌یابد. (نمره ۰٫۲۵) - عدد ولتسنج افزایش می‌یابد. (نمره ۰٫۲۵)

ب) کاهش می‌یابد. (نمره ۰٫۲۵)

۲۹. اهم‌متر مقاومت لامپ را در حالت خاموش اندازه می‌گیرد، در حالی که رابطه $P = \frac{V^2}{R}$ ، مقاومت لامپ را در حالت روشن محاسبه می‌کند. چون در حالت روشن دما و در

نتیجه مقاومت لامپ بیشتر است، بنابراین عدد به دست آمده از رابطه $P = \frac{V^2}{R}$ بیشتر است.

(صفحه ۵۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

عدد به دست آمده با رابطه $P = \frac{V^2}{R}$ (نمره ۰٫۲۵)؛ زیرا این عدد، مقاومت رشته سیم را در حالت روشن نشان می‌دهد (نمره ۰٫۲۵) و چون دمای سیم در حالت روشن بیشتر

است، مقاومت بزرگ‌تری نیز دارد (نمره ۰٫۲۵).

۳۰.

$$\text{الف) } P = \frac{V^2}{R} \Rightarrow 1100 = \frac{220^2}{R} \Rightarrow R = 44\Omega$$

$$\text{ب) } U = P\Delta t = \frac{P=1100W=1,1kW}{\Delta t=15min=\frac{1}{4}h} \Rightarrow U = 1,1 \times (30 \times \frac{1}{4}) \Rightarrow U = 8,25kWh$$

راهنمای تصحیح:

الف)

$$P = \frac{V^2}{R} \text{ (نمره ۰٫۲۵)} \Rightarrow 1100 = \frac{220^2}{R} \Rightarrow R = 44\Omega \text{ (نمره ۰٫۲۵)}$$

ب)

$$U = P\Delta t \text{ (نمره ۰٫۲۵)} = 1,1 \times (30 \times \frac{1}{4}) \text{ (نمره ۰٫۲۵)} \Rightarrow U = 8,25kWh \text{ (نمره ۰٫۲۵)}$$

۳۱.

الف) ابتدا مقاومت معادل مدار را محاسبه می‌کنیم:

$$R_{1,2,3} = R_1 + R_2 + R_3 = 40\Omega$$

$$\Rightarrow R_{eq} = \frac{40 \times 10}{40 + 10} = 8\Omega$$

حال از رابطه جریان داریم:

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} \Rightarrow 1,2 = \frac{\varepsilon}{8 + 2} \Rightarrow \varepsilon = 12V$$

ب)

$$P_{\text{خروجی}} = \varepsilon I - rI^2 = 12 \times 1,2 - 2 \times 1,2^2 = 11,52W$$

(صفحه ۵۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف)

$$R_{1,2,3} = R_1 + R_2 + R_3 = 40\Omega \text{ (نمره ۰٫۲۵)}$$

$$\Rightarrow R_{eq} = \frac{40 \times 10}{40 + 10} = 8\Omega \text{ (نمره ۰٫۲۵)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow 1,2 = \frac{\varepsilon}{8 + 2} \Rightarrow \varepsilon = 12V \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ب)

$$P_{\text{خروجی}} \text{ (نمره ۲۵)} = \varepsilon I - rI^2 = 12 \times 1,2 - 2 \times 1,2^2 = 11,52W \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۲

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} \Rightarrow V = RI \Rightarrow V = \frac{R}{R+r} \times \varepsilon \Rightarrow \begin{cases} \text{حالت اول: } V_1 = \frac{3}{3+r} \times \varepsilon \\ \text{حالت دوم: } V_2 = \frac{8}{8+r} \times \varepsilon \end{cases}$$

$$V_2 = \frac{4}{3} V_1 \Rightarrow \frac{8}{8+r} \times \varepsilon = \frac{4}{3} \times \frac{3}{3+r} \times \varepsilon \Rightarrow \frac{2}{8+r} = \frac{1}{3+r} \rightarrow 6 + 2r = 8 + r \Rightarrow r = 2\Omega$$

(صفحه ۵۱ کتاب درسی)

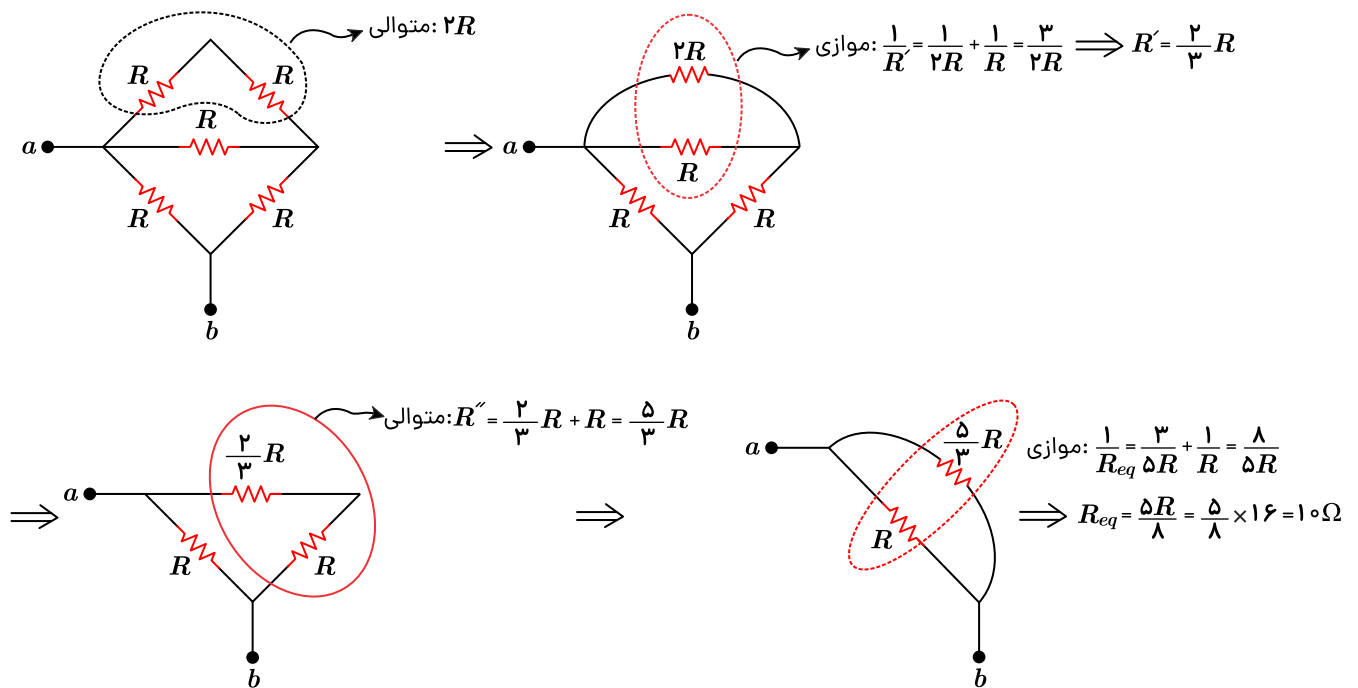
راهنمای تصحیح:

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$V = IR \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow$$

$$\frac{V_2}{V_1} = \frac{\frac{8}{8+r}}{\frac{3}{3+r}} = \frac{4}{3} \Rightarrow r = 2\Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۳

(صفحه ۵۶ و ۵۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{2R \times R}{2R + R} = \frac{2}{3}R \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{2}{3}R + R = \frac{5}{3}R \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{\frac{5}{3}R \times R}{\frac{5}{3}R + R} = \frac{5}{8}R = \frac{5}{8} \times 16 = 10\Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۴

$$\text{اتصال متوالی: } R_{1eq} = R + R = 30 + 30 = 60 \Omega$$

$$P_1 = \frac{V^2}{R_{1eq}} = \frac{60^2}{60} = 60 W$$

$$\text{اتصال موازی: } \frac{1}{R_{req}} = \frac{1}{R} + \frac{1}{R} = \frac{1}{30} + \frac{1}{30} = \frac{1}{15} \Rightarrow R_{req} = 15 W$$

$$P_r = \frac{V^2}{R_{req}} = \frac{60^2}{15} = 240 W \Rightarrow \frac{P_r}{P_1} = \frac{240}{60} = 4$$

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\text{حالت متوالی: } R_{eq} = 30 + 30 = 60 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\text{حالت موازی: } R'_{eq} = \frac{30}{2} = 15 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\frac{P'}{P} = \frac{R_{eq}}{R'_{eq}} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow \frac{P'}{P} = \frac{60}{15} = 4 \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۵. تابع مفید P_{max} بر حسب I یک سهمی است که ضریب درجه ۲ آن منفی است؛ پس نقطهٔ بیشینه دارد و داریم:

$$I_{\text{رأس سهمی}} = \frac{-b}{2a} = \frac{-\varepsilon}{2(-r)} = \frac{\varepsilon}{2r}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} = \frac{\varepsilon}{2r} \rightarrow R+r = 2r \rightarrow R=r$$

$$P_{max} = \varepsilon I_{\text{رأس سهمی}} - r I_{\text{رأس سهمی}}^2 \rightarrow P_{max} = \varepsilon \left(\frac{\varepsilon}{2r}\right) - r \left(\frac{\varepsilon}{2r}\right)^2 = \frac{\varepsilon^2}{4r}$$

(صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$I_{\text{رأس سهمی}} = \frac{-b}{2a} = \frac{-\varepsilon}{2(-r)} = \frac{\varepsilon}{2r} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} = \frac{\varepsilon}{2r} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow R+r = 2r \rightarrow R=r \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$P_{max} = \varepsilon I_{\text{رأس سهمی}} - r I_{\text{رأس سهمی}}^2 \rightarrow P_{max} = \varepsilon \left(\frac{\varepsilon}{2r}\right) - r \left(\frac{\varepsilon}{2r}\right)^2 = \frac{\varepsilon^2}{4r} \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۶. الف) طبق رابطه $V = \varepsilon - rI$ ، نمودار V بر حسب I باتری، خط راستی با عرض از مبدأ ε و شیب $-r$ است. پس:

$$\varepsilon = 12V$$

$$\frac{-12}{r} = -r \rightarrow r = 2 \Omega$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} \Rightarrow I = \frac{12}{4+2} = 2A$$

(صفحه ۶۴ کتاب درسی)

(ب)

$$P_r = rI^2 \rightarrow P_r = 2 \times (2)^2 = 8W$$

(صفحه ۶۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

$$V = \varepsilon - rI \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow \varepsilon = 12V \text{ (نمره ۲۵)}, r = \frac{12}{2} = 2 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R+r} \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow I = \frac{12}{4+2} = 2A \text{ (نمره ۲۵)}$$

(ب)

$$P_r = rI^2 \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow P_r = 2 \times (2)^2 = 8W \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۷. اگر مقاومت هر لامپ را R فرض کنیم، مقاومت n لامپ موازی از رابطه $R_{eq} = \frac{R}{n}$ به دست می‌آید. با بستن کلیدها، n زیاد شده و R_{eq} کاهش می‌یابد و داریم:

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} \xrightarrow{R_{eq} \downarrow} I \uparrow$$

در نتیجه آمپرسنج عدد بیشتری را نشان می‌دهد.

ولت‌سنج ولتاژ دو سر باتری را نشان می‌دهد؛ بنابراین داریم:

$$V = \varepsilon - rI \xrightarrow{I \uparrow} V \downarrow$$

پس ولت‌سنج عدد کمتری را نشان خواهد داد.

(صفحه ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

با بستن کلیدها R_{eq} کاهش می‌یابد (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} \xrightarrow{R_{eq} \downarrow} I \uparrow \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

$$V = \varepsilon - rI \xrightarrow{I \uparrow} V \downarrow \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

۲۸. ابتدا جریان عبوری از لامپ را محاسبه می‌کنیم.

$$I = \frac{\varepsilon}{R + r} \Rightarrow I = \frac{4}{3 + 2} = 0,8A$$

سپس بار عبوری از لامپ و در نهایت تعداد الکترون‌ها را به دست می‌آوریم:

$$q = It \Rightarrow q = 0,8 \times 5 \times 60 = 240C$$

$$q = ne \rightarrow 240 = n \times 1,6 \times 10^{-19} \rightarrow n = 150 \times 10^{19} = 1,5 \times 10^{21}$$

(صفحه ۶۴ و ۷۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$I = \frac{\varepsilon}{R + r} \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)} \Rightarrow I = \frac{4}{3 + 2} = 0,8A \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

$$q = It \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)} \Rightarrow q = 0,8 \times 300 = 240C$$

$$q = ne \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)} \rightarrow 240 = n \times 1,6 \times 10^{-19} \rightarrow n = 1,5 \times 10^{21} \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

۳۹. طبق رابطه $P = \frac{V^2}{R}$ ، فرمول مقایسه‌ای به صورت زیر خواهد بود:

$$\frac{P_2}{P_1} = \left(\frac{V_2}{V_1}\right)^2 \rightarrow \frac{P_2}{P_1} = (0,9)^2 \rightarrow P_2 = 0,81P_1$$

$$P_2 = P_1 - 19 \xrightarrow{P_2 = 0,81P_1} 0,81P_1 = P_1 - 19 \rightarrow 0,19P_1 = 19 \rightarrow P_1 = 100W$$

(صفحه ۶۷ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{P_2}{P_1} = \left(\frac{V_2}{V_1}\right)^2 \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)} \rightarrow \frac{P_1 - 19}{P_1} = \left(\frac{0,9V_1}{V_1}\right)^2 \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)} \rightarrow P_1 = 100W \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

۴۰. طبق رابطه $R = \rho \frac{L}{A}$ ، فرمول مقایسه‌ای به صورت زیر خواهد بود:

$$\frac{R_A}{R_B} = \frac{\rho_A}{\rho_B} \times \frac{L_A}{L_B} \times \frac{A_B}{A_A}$$

سطح مقطع سیم A ، دایره‌ای به شعاع $1cm$ و سطح مقطع رسانای B ، مربعی به ضلع $2cm$ است و داریم:

$$\rightarrow \frac{R_A}{R_B} = 1 \times 1 \times \frac{a^2}{\pi r^2} \rightarrow \frac{R_A}{R_B} = \frac{2^2}{3 \times 1^2} = \frac{4}{3}$$

(صفحه ۵۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{R_A}{R_B} = \frac{\rho_A}{\rho_B} \times \frac{L_A}{L_B} \times \frac{A_B}{A_A} \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

$$\frac{R_A}{R_B} = \frac{2^2}{3 \times 1^2} = \frac{4}{3} \text{ (نمره ۲۵، ۰٫۲۵)}$$

$$P = 100 \text{ W} = 0,1 \text{ kW}$$

$$t = 30 \times 3 = 90 \text{ h}$$

$$U = Pt \Rightarrow U = (0,1 \text{ kW})(90 \text{ h}) \rightarrow U = 9 \text{ kWh}$$

$$\text{تومان} = (9 \text{ kWh}) \times \frac{20}{1 \text{ kWh}} = 180$$

(صفحه ۶۷ کتاب درسی)

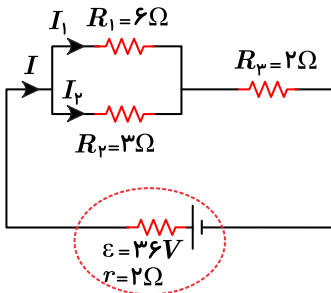
راهنمای تصحیح:

$$U = Pt \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow U = (0,1 \text{ kW})(90 \text{ h}) \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow U = 9 \text{ kWh} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\text{تومان} = (9 \text{ kWh}) \times \frac{20}{1 \text{ kWh}} = 180 \text{ تومان (نمره ۲۵)}$$

.۴۲

ابتدا شکل مناسبی از مدار را رسم می‌کنیم:

$$R_{eq} = (R_1 \parallel R_2) + R_3 = \frac{6 \times 3}{6 + 3} + 2 = 4 \Omega$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} = \frac{36}{4 + 2} = 6 \text{ A}$$

$$R_1 I_1 = R_2 I_2 \rightarrow 6 I_1 = 3 I_2 \rightarrow I_2 = 2 I_1 \xrightarrow{I_1 + I_2 = 6 \text{ A}} I_1 = 2 \text{ A}, I_2 = 4 \text{ A}$$

$$P_1 = R_1 I_1^2 = 6 \times 2^2 \rightarrow P_1 = 24 \text{ W}$$

(صفحه ۶۷ و ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$R_{3,6} = \frac{3 \times 6}{3 + 6} = 2 \Omega \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow R_{eq} = 2 + 2 = 4 \Omega \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{r + R_{eq}} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow I = \frac{36}{4 + 2} = 6 \text{ A} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$I_3 + 2 I_6 = 6 \text{ A} \rightarrow I_6 = 2 \text{ A} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$P = R I^2 \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow P = 6 \times 2^2 = 24 \text{ W} \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۴۳

الف) مقاومت‌های (۲) و (۳) با هم موازی و معادل آنها با (۱) سری است:

$$R_{eq} = R_1 + (R_2 \parallel R_3)$$

$$R_{eq} = 3 + \frac{6 \times 12}{6 + 12} = 3 + 4 \rightarrow R_{eq} = 7 \Omega$$

ب) ابتدا جریان عبوری از شاخه اصلی مدار را محاسبه می‌کنیم:

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} = \frac{12}{7 + 1} = 1,5 \text{ A}$$

حال جریان را بین دو مقاومت موازی توزیع می‌کنیم:

$$R_2 I_2 = R_3 I_3 \rightarrow 6 I_2 = 12 I_3 \rightarrow I_2 = 2 I_3 \xrightarrow{I_2 + I_3 = 1,5 \text{ A}} I_2 = 1 \text{ A}, I_3 = 0,5 \text{ A}$$

(صفحه ۷۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(الف)

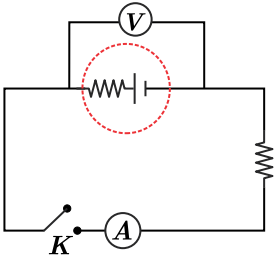
$$R_{2,3} = \frac{12 \times 6}{12 + 6} = 4\Omega \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow R_{eq} = 4 + 3 = 7\Omega \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

(ب)

$$I = \frac{\varepsilon}{R_{eq} + r} \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow I = \frac{12}{7 + 1} = 1,5A \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

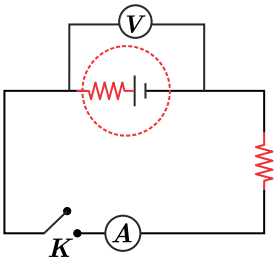
$$I_V + 0,5I_V = 1,5 \rightarrow I_V = 1A \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

.۴۴

در مدار شکل مقابل، ولت‌سنج، اختلاف پتانسیل دو سر مولد و آمپرسنج، شدت جریان گذرنده از مدار را نشان می‌دهد. هنگامی که کلید باز است، ولت‌سنج، نیروی محرکه مولد را نشان می‌دهد. با بستن کلید، جریان در مدار برقرار می‌شود؛ در این حالت، عددی که آمپرسنج و ولت‌سنج نشان می‌دهد را یادداشت می‌کنیم. این اعداد را در رابطه $V = \varepsilon - Ir$ قرار می‌دهیم و مقدار مقاومت درونی (r) را به دست می‌آوریم. (صفحه ۵۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

رسم مدار (۰/۲۵ نمره)

ابتدا مداری مطابق شکل درست می‌کنیم. هنگامی که کلید باز است، ولت‌سنج، نیروی محرکه مولد را اندازه می‌گیرد

(۰/۲۵ نمره). با بستن کلید، عددی که ولت‌سنج و آمپرسنج نشان می‌دهند را اندازه‌گیری می‌کنیم (۰/۲۵ نمره) و با استفاده از رابطه $V = \varepsilon - Ir$ ، مقدار r را به دست می‌آوریم. (۰/۲۵ نمره)

.۴۵

$$\frac{1}{R_t} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3} \rightarrow \frac{1}{1,5} = \frac{1}{3} + \frac{1}{6} + \frac{1}{R_3}$$

$$\frac{2}{3} = \frac{1}{2} + \frac{1}{R_3} \rightarrow \frac{1}{R_3} = \frac{1}{6} \rightarrow R_3 = 6\Omega$$

(صفحه ۷۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\frac{1}{R_t} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3} \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow \frac{1}{1,5} = \frac{1}{3} + \frac{1}{6} + \frac{1}{R_3} \rightarrow R_3 = 6\Omega \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

پاسخنامه تشریحی

۱.

الف) صفر

ب) افزایش

۲.

الف) نادرست

ب) درست

۳. الف) القای مغناطیسی - ۶   ب) فرومغناطیسی سخت - ۱   ج) ولت - ۵   د) القای الکترومغناطیسی - ۳

۴. ۳۶۰ درجه

۵. باتری A - چون آهنربا توسط سیملوله جذب شده، قطب S سیملوله در مجاورت قطب N آهنربا قرار می‌گیرد که با توجه به جهت میدان مغناطیسی سیملوله و قاعده دست راست راست باید باتری A در مدار قرار گیرد.

۶.

$$F = BIl \sin \theta \quad 1,8 = 0,5 \times I \times 1,2 \times 1 \quad I = 3A$$

به طرف چپ

۷.

الف) به طرف چپ

ب)

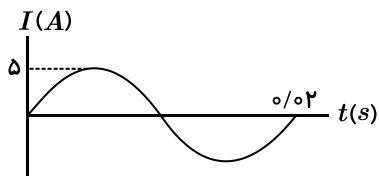
$$\varepsilon_{av} = -Blv \quad 0,75 = 0,15 \times 0,25 \times v \quad v = 20 \frac{m}{s}$$

۸.

الف) $2,5A$

ب)

$$100\pi = \frac{2\pi}{T} \quad T = 0,02s$$

۹.

الف) نادرست

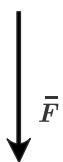
ب) نادرست

۱۰.

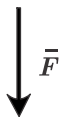
الف) پارامغناطیس

۱۱.

الف)

ب

۱۲

$$F = qVB \sin \theta \rightarrow F = 1,6 \times 10^{-19} \times 500 \times 10^{-2} \times 1 = 8 \times 10^{-19} N$$

۱۳

$$L = ND = 60 \times 5 \times 10^{-3} = 0,3 m \quad B = \frac{\mu_0 NI}{L}$$

$$\frac{12 \times 10^{-4} \times 60 \times 0,1}{0,3} = 24 \times 10^{-6} T$$

(د) جریان القایی

(ج) نرده‌ای

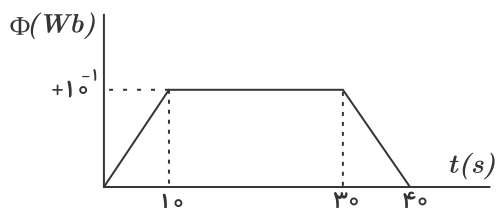
(ب) دیامغناطیس

۱۴. الف) فرومغناطیس نرم

۱۵

$$\varepsilon = -N \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \rightarrow -10^{-2} = -1 \frac{\Delta \Phi}{10} \rightarrow \Delta \Phi = 10^{-1} Wb$$

$$\varepsilon = 0 \rightarrow \Delta \Phi = 0 \rightarrow \Phi_1 = \Phi_2, +10^{-2} = -1 \frac{\Delta \Phi}{10} \rightarrow \Delta \Phi = -10^{-1} Wb$$

۱۶. پادساعتگرد

۱۷

الف

$$I(t = 0,01) = 0,2 \sin(100\pi \times 0,01) = 0$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R} \rightarrow 0 = \frac{\varepsilon}{10} \rightarrow \varepsilon = 0 V$$

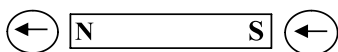
۱۸

الف) نادرست

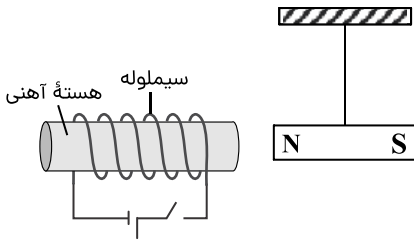
۱۹

الف) تغییر شار

۲۰

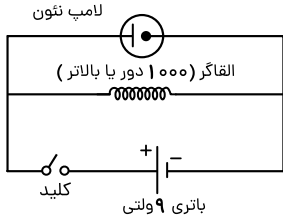

۲۱

جذب می‌شود.
تعیین قطب‌های سیملوله

۲۲.

مدار مقابل را می‌بندیم. با وصل کلید لامپ به صورت لحظه‌ای روشن می‌شود. زیرا در ابتدای اتصال کلید به علت خودالقاوری با عبور جریان از القاگر مخالفت می‌کند و همهٔ جریان از لامپ می‌گذرد و با ثابت شدن جریان مدار، تمام جریان از شاخهٔ القاگر آرمانی می‌گذرد و لامپ خاموش می‌شود.
پس از قطع کلید مشاهده می‌شود که لامپ لحظه‌ای روشن می‌شود و سپس خاموش می‌شود، زیرا در این حالت القاگر انرژی ذخیره‌شدهٔ خود را آزاد و به مدار می‌دهد.

۲۳.

الف

ب

۲۴.

$$F = qVB \sin \theta \quad F = 1,6 \times 10^{-19} \times 1,5 \times 10^5 \times 4 \times 10^{-3} \times 0,5$$

$$F = 4,8 \times 10^{-17} N$$

۲۵.

الف

$$|\vec{\varepsilon}| = \left| -N \frac{\Delta \phi}{\Delta t} \right| = N \frac{\Delta(BLx \cos \theta)}{\Delta t} = BLV \quad |\vec{\varepsilon}| = 0,2 \times 0,2 \times 10 = 0,4V$$

ب

پادساعتگرد

۲۶. الف) شیب مغناطیسی (ب) فرومغناطیس (ج) شار مغناطیسی (د) القای الکترومغناطیس

۲۷.

$$I = I_m \sin \frac{2\pi}{T} t, \quad T = 4s \rightarrow I = 0,04 \sin \left(\frac{2\pi}{4} t \right)$$

۲۸. الف) برون سو (صفحه ۴۶ کتاب درسی) (ب) بالا (↑) (صفحه ۸۹ کتاب درسی) (ج) پایین (↓) (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف) برون سو (ب) بالا (↑) (ج) پایین (↓)
هر مورد ۲۵/۰ نمره

۲۹.

a ← ۴ (صفحه ۸۵ کتاب درسی) b ← ۵ (صفحه ۱۰۲ کتاب درسی)
c ← ۱ (صفحه ۹۷ کتاب درسی) d ← ۲ (صفحه ۹۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

a ← ۴ b ← ۵ c ← ۱ d ← ۲

(هر مورد ۲۵ نمره)

.۳۰

$$F = |q|vB \sin \theta \Rightarrow 1,28 \times 10^{-14} = 1,6 \times 10^{-19} \times v \times 500 \times 10^{-4} \times \frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow v = 32 \times 10^5 \frac{m}{s}$$

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$F = |q|vB \sin \theta \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow 1,28 \times 10^{-14} = 1,6 \times 10^{-19} \times v \times 500 \times 10^{-4} \times \frac{1}{2} \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\Rightarrow v = 32 \times 10^5 \frac{m}{s} \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۱

$$\text{ضلع مربع} = 1 \div 4 = 0,25m$$

$$|\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \right| \xrightarrow{\Phi = BA \cos \theta} |\varepsilon_{av}| = \left| -1 \times \frac{0 - 400 \times (0,25)^2 \times 1}{10} \right| = 2,5V$$

(صفحه ۱۱۱ و ۱۱۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\text{ضلع مربع} = 1 \div 4 = 0,25m \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$|\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \right| \text{ (نمره ۲۵)} \xrightarrow{\Phi = BA \cos \theta \text{ (نمره ۲۵)}} |\varepsilon_{av}| = \left| -1 \times \frac{0 - 400 \times (0,25)^2 \times 1}{10} \right| \text{ (نمره ۲۵)} \Rightarrow$$

$$|\varepsilon_{av}| = 2,5V \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۲

$$T = \frac{\text{مدتزمان}}{\text{تعداد دور}} \Rightarrow T = \frac{60}{240} = \frac{1}{4}s$$

$$\varepsilon = \varepsilon_m \sin\left(\frac{2\pi}{T}t\right) \Rightarrow \varepsilon = 50 \sin\left(\frac{2\pi}{\frac{1}{4}}\right) = 50 \sin(8\pi t)$$

(صفحه ۱۲۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$\varepsilon = \varepsilon_m \sin\left(\frac{2\pi}{T}t\right) \text{ (نمره ۲۵)} \xrightarrow{T = \frac{60}{240} = \frac{1}{4}s \text{ (نمره ۲۵)}} \varepsilon = 50 \sin(8\pi t) \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۳۳ الف) دیود نورگسیل (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

ب) دما (صفحه ۴۵ کتاب درسی)

ج) مواد پارامغناطیسی مانند پلاتین، آلومینیم، سدیم، اکسیژن و اکسید نیتروژن، در حضور میدان مغناطیسی قوی، خاصیت مغناطیسی ضعیف و موقت پیدا می‌کنند. (صفحه ۸۳ کتاب درسی)

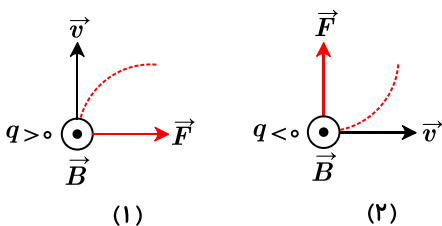
راهنمای تصحیح:

الف) دیود نورگسیل (۲۵ نمره)

ب) دما (۲۵ نمره)

ج) پلاتین - آلومینیم - سدیم - اکسیژن - اکسید نیتروژن (دو مورد کافی است، هر مورد ۲۵ نمره)

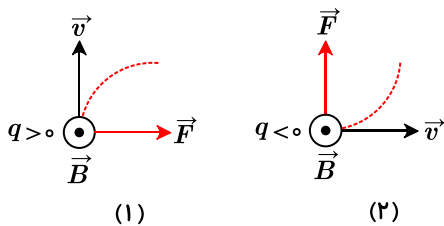
.۳۴

(صفحه ۷۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

در هر شکل، مشخص کردن جهت نیرو (۲۵، نمره) و رسم مسیر حرکت ذره (۲۵، نمره) دارد.

۳۵. طبق قانون دست راست، نیرویی که آهنربا به سیم وارد می‌کند به سمت بالا است؛ بنابراین نیرویی که سیم به آهنربا وارد می‌کند به سمت پایین است و عدد ترازو افزایش می‌یابد. (صفحه ۷۶ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

طبق قانون دست راست، نیرویی که آهنربا به سیم وارد می‌کند به سمت بالا است (۲۵، نمره)؛ بنابراین نیرویی که سیم به آهنربا وارد می‌کند به سمت پایین است (۲۵، نمره) و عدد ترازو افزایش می‌یابد (۲۵، نمره).

۳۶

$$|q|vB \sin \alpha = ma$$

$$4 \times 10^{-6} \times 50 \times 0.16 \times \frac{1}{4} = 1 \times 10^{-6} \times a \rightarrow a = 16 \frac{m}{s^2}$$

طبق قانون دست راست، جهت نیروی مغناطیسی و در نتیجه جهت شتاب حاصل از آن، به صورت درون سو است. (صفحه ۱۰۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$|q|vB \sin \alpha = ma \text{ (نمره ۵)}$$

$$4 \times 10^{-6} \times 50 \times 0.16 \times \frac{1}{4} = 1 \times 10^{-6} \times a \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow a = 16 \frac{m}{s^2} \text{ (نمره ۲۵)}$$

طبق قانون دست راست، جهت نیروی مغناطیسی و در نتیجه جهت شتاب حاصل از آن، به صورت درون سو است (۲۵، نمره).

۳۷

$$B = \frac{\mu_0 NI}{l} \rightarrow 80 \times 10^{-4} = \frac{12 \times 10^{-7} \times 300 \times 4}{l} \rightarrow l = 0.18m$$

(صفحه ۸۱ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$B = \frac{\mu_0 NI}{l} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow 80 \times 10^{-4} = \frac{12 \times 10^{-7} \times 300 \times 4}{l} \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow l = 0.18m \text{ (نمره ۲۵)}$$

۳۸. میدان مغناطیسی ناشی از سیم راست در داخل حلقه برون سو و میدان ناشی از جریان القایی نیز برون سو است (یا میدان مغناطیسی ناشی از سیم راست با میدان ناشی از جریان القایی هم جهت است)؛ بنابراین طبق قانون لنز، جریان در سیم راست در حال کاهش است. (صفحه ۹۲ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

میدان مغناطیسی ناشی از سیم راست در داخل حلقه برون سو و میدان ناشی از جریان القایی نیز برون سو است (یا میدان مغناطیسی ناشی از سیم راست با میدان ناشی از جریان القایی هم جهت است) (۵، نمره)؛ بنابراین طبق قانون لنز (۲۵، نمره)، جریان در سیم راست در حال کاهش است (۲۵، نمره).

۳۹

$$|\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \right| \rightarrow |\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{A \cos \theta \Delta B}{\Delta t} \right|$$

$$\rightarrow |\varepsilon_{av}| = \left| -1000 \times \frac{50 \times 10^{-4} \times 1 \times (-0.05 - 0.05)}{0.025} \right| \rightarrow |\varepsilon_{av}| = 20V$$

(صفحه ۸۹ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$|\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \right| \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow |\varepsilon_{av}| = \left| -N \frac{A \cos \theta \Delta B}{\Delta t} \right| \text{ (نمره ۲۵)}$$

$$\rightarrow |\varepsilon_{av}| = \left| -1000 \times \frac{50 \times 10^{-4} \times 1 \times (-0.05 - 0.05)}{0.025} \right| \text{ (نمره ۲۵)} \rightarrow |\varepsilon_{av}| = 20V \text{ (نمره ۲۵)}$$

.۴۰

$$I = \frac{\varepsilon}{R} \rightarrow I = \frac{14}{0.35} = 40 A$$

$$U = \frac{1}{2} LI^2 \rightarrow U = \frac{1}{2} \times 5 \times 10^{-3} \times 40^2 \rightarrow U = 4 J$$

(صفحه ۹۵ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

$$I = \frac{\varepsilon}{R} \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow I = \frac{14}{0.35} = 40 A \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

$$U = \frac{1}{2} LI^2 \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow U = \frac{1}{2} \times 5 \times 10^{-3} \times 40^2 \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow U = 4 J \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

.۴۱ الف

$$\frac{\Delta T}{\tau} = 25 \times 10^{-3} \rightarrow T = 0.2 s$$

$$I = I_m \sin\left(\frac{2\pi}{T}t\right) \rightarrow I = 4 \sin\left(\frac{2\pi}{0.2}t\right) \Rightarrow I = 4 \sin(100\pi t)$$

(ب)

$$2 = 4 \sin(100\pi t) \rightarrow 100\pi t = \frac{\pi}{6} \rightarrow t = \frac{1}{600} s$$

(صفحه ۹۸ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

الف

$$\frac{\Delta T}{\tau} = 25 \times 10^{-3} \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow T = 0.2 s \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

$$I = I_m \sin\left(\frac{2\pi}{T}t\right) \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow I = 4 \sin(100\pi t) \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

(ب)

$$2 = 4 \sin(100\pi t) \rightarrow 100\pi t = \frac{\pi}{6} \text{ (نمره ۰,۲۵)} \rightarrow t = \frac{1}{600} s \text{ (نمره ۰,۲۵)}$$

(ب) گزینه «۱» (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

.۴۲ الف) گزینه «۳» (صفحه ۹۳ کتاب درسی)

راهنمای تصحیح:

(ب) گزینه «۱»

الف) گزینه «۳»

(هر مورد ۰,۲۵ نمره)